

LENIN

OPERE COMPLETE

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE
COMPLETE

47

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C. C. AL P. C. U. S.

V. I. LENIN

OPERE
COMPLETE

EDIȚIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1967

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C. C. AL P. C. U. S.

V. I. LENIN

VOL.

47

SCRISORI

1905—noiembrie 1910

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1967

P R E F A Ț Ă

Volumul al patruzeci și șaptelea al Operelor complete ale lui V. I. Lenin cuprinde scrisorile scrise din ianuarie 1905 pînă în noiembrie 1910, în perioada primei revoluții ruse și în anii reacțiunii stolîpiniste ; ele sînt legate de lucrările lui V. I. Lenin incluse în volumele 9—19 ale ediției de față.

Conținutul scrisorilor reflectă uriașa activitate practică desfășurată de V. I. Lenin pe linie de conducere a partidului și a organelor lui de presă — ziarele „Vpered“, „Proletarii“ și „Soșial-Demokrat“. Scrisorile evidențiază legăturile strînse ale lui V. I. Lenin, care se afla în emigrație, cu organizațiile de partid din Rusia, arată cît de bine cunoștea el situația din țară.

Scrisorile de la începutul anului 1905 reflectă eforturile mari depuse de V. I. Lenin și activitatea complexă desfășurată de el pentru ieșirea partidului din criza provocată de menșevici, care, după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., la care suferiseră o înfrîngere, au scindat partidul. După cum arăta V. I. Lenin, numai Congresul al III-lea al partidului putea pune capăt crizei. Dar convocării congresului i se opuneau nu numai menșevicii, ci și împăciuitoariștii din rîndurile bolșevicilor care făceau parte din Comitetul Central. Scrisoarea lui V. I. Lenin către L. B. Krasin, L. E. Galperin și V. A. Noskov din 13 ianuarie 1905, care se publică pentru prima oară, atestă cît de îndrîjită era lupta pentru întărirea partidului marxist revoluționar din Rusia.

V. I. Lenin s-a ridicat în mod consecvent împotriva lipsei de principialitate în abordarea problemei unificării celor

două părți ale P.M.S.D.R. și a luptat cu perseverență pentru realizarea unui plan de unificare, potrivit căruia partidul urma să se unifice pe baza unor principii programatice, tactice și organizatorice revoluționare. „Nu trebuie să confundăm politica de unificare a celor două părți cu amestecarea celor două părți. Sîntem de acord să unificăm cele două părți, dar nu vom fi niciodată de acord să le amestecăm” — scria V. I. Lenin Comitetului Central al P.M.S.D.R. în octombrie 1905 (volumul de față, p. 85—86). În legătură cu aceasta, V. I. Lenin a respins cu hotărîre încercările unor militanți ai mișcării socialiste internaționale (K. Kautsky și alții), care se solidarizau cu menșevicii, de a-i „împăca” cu orice preț pe bolșevicii revoluționari cu menșevicii oportuniști.

În numeroase scrisori V. I. Lenin exprimă idei importante cu privire la bazele organizatorice ale bolșevismului și la normele vieții de partid. Din scrisori se vede cu cîtă fermitate aplica el principiul conducerii colective. Astfel, în scrisoarea către secretariatul Biroului socialist internațional din 24 iulie 1905, V. I. Lenin arăta că el este unul dintre membrii Comitetului Central și că nu poate rezolva de unul singur probleme ce sînt de competența Comitetului Central (era vorba de propunerea lui A. Bebel cu privire la participarea Biroului socialist internațional la aplanarea divergențelor dintre bolșevici și menșevici).

V. I. Lenin subliniază în scrisorile sale necesitatea unei discipline severe în partid și a întăririi legăturilor partidului cu masele. „Nu uita că forța unei organizații revoluționare — scria el lui S. I. Gusev — stă în numărul legăturilor ei” (p. 13). O mare importanță acorda V. I. Lenin organizării muncii de partid în organizațiile locale, activității comitetelor de partid din întreprinderi. Relevînd importanța contactului direct al cadrelor de conducere cu membrii de rînd ai partidului, cu masele, V. I. Lenin îi scria lui A. V. Lunacearski: „Influența personală și participarea la dezbaterile diferitelor probleme în cadrul unor adunări au o foarte mare importanță din punct de vedere politic. Fără așa ceva nu există activitate politică...” (p. 57).

O mare atenție se acordă în scrisorile lui V. I. Lenin problemelor legate de tactica partidului în revoluția din 1905—1907.

Tezele principale cu privire la tactica bolșevicilor în revoluție, formulate în lucrările lui V. I. Lenin, s-au reflectat în scrisoarea sa către ziaristul francez E. Avenard, care se publică pentru prima oară. „Noi, revoluționarii social-democrați — scria V. I. Lenin —, *trebuie* nu numai să lucrăm în favoarea revoluției burgheze, dar și să ne situăm în fruntea ei, să o orientăm, *împreună cu țaranii*, împotriva țarismului și *împotriva liberalilor*... Numai proletariatul împreună cu țaranii, împreună cu țărănimea democrată, împreună cu masele largi ale țărănimii, poate duce la victorie *o asemenea revoluție*“ (p. 118, 119). În scrisoarea „Către un tovarăș din Rusia“ (p. 1—4) Lenin arată cât de greșită era poziția politică a menșevicilor, care se tîrau în coada burgheziei liberale. Linia bolșevică de boicotare activă a Dumei lui Bulîghin este explicată în scrisoarea către Comitetul Central al P.M.S.D.R. (p. 74). O mare importanță prezintă scrisoarea către S. I. Gusev (p. 94—98) în care Lenin examinează probleme privind raportul dintre principalele forme ale mișcării muncitorești și mijloacele de luptă, mișcarea sindicală și insurecția.

După înfrîngerea primei revoluții ruse, în anii reacțiunii, partidul trebuia să-și reorganizeze rîndurile, să-și schimbe tactica. V. I. Lenin considera drept sarcini principale: menținerea organizației ilegale, întărirea legăturilor partidului cu masele, acumularea de noi forțe și pregătirea unei noi revoluții. Bolșevicii îndeplineau aceste sarcini ducînd o luptă înverșunată pe două fronturi: împotriva menșevicilor-lichidatori, care renunțaseră complet la programul revoluționar, la lozincile revoluționare și căutau să lichideze organizațiile de partid ilegale, și împotriva oportunismului „de stînga“ din rîndurile partidului bolșevic — împotriva otzoviștilor, care, camuflîndu-se în spatele unei frazeologii revoluționare, cereau să se renunțe la folosirea formelor legale de activitate și propuneau rechemarea fracțiunii social-democrate din Duma de stat.

Scrisorile lui V. I. Lenin din perioada reacțiunii dezvăluie întreaga desfășurare a luptei interne de partid, toate peripețiile ei. O caracterizare generală a acestei lupte este dată în „Conceptul de scrisoare către «deținători»” (p. 249—252), în scrisorile către A. M. Gorki (p. 263—267) și către C.C. al P.M.S.D.R. (p. 268—272).

V. I. Lenin i-a demascat cu consecvență pe lichidatori și a luptat cu aceeași hotărâre împotriva dogmatismului, a doctrinarismului și a sectarismului otzoviștilor și ultimatiștilor, care nu voiau să vadă noile sarcini ale partidului. El scria : „...tactica de a păstra (în cutii de conserve) *lozincile* revoluționare ale anilor 1905—1906 în loc de a adapta *metoda* revoluționară la situația nouă, cu totul diferită, la epoca schimbată, care reclamă alte metode și alte forme de organizare, este o tactică anchilozată” (p. 235).

Un loc important ocupă în volumul de față scrisorile și declarațiile legate de lupta din cadrul fracțiunii bolșevice în 1909, când liderul otzoviștilor, A. A. Bogdanov, și adepții săi, sub pretextul înființării unei școli de partid, au creat la Capri un centru antibolșevic. Scrisorile către I. F. Dubrovinski, care se publică pentru prima oară, dau o imagine clară a eforturilor depuse de V. I. Lenin pentru pregătirea consfătuirii lărgite a redacției ziarului „Proletarii” din iunie 1909. Aceste eforturi au dat rezultate : consfătuirea a condamnat otzovismul și ultimatismul, iar Bogdanov a fost exclus din rândurile bolșevicilor. Scrisorile adresate după aceea elevilor școlii de la Capri, înșelați de Bogdanov, Aleksinski și alții, arată cu câtă perseverență explica V. I. Lenin muncitorilor scopurile antipartinice ale noii fracțiuni, cât de bucuros a fost atunci când s-a convins că bogdanoviștii n-au reușit să-i abată de pe calea marxismului revoluționar și să-i folosească în lupta împotriva partidului bolșevic.

O serie de scrisori reflectă lupta ascuțită din redacția ziarului „Soțial-Demokrat”, redacție din care, în afară de bolșevici, făceau parte menșevicii I. O. Martov și F. I. Dan, care continuau să fie membri ai redacției ziarului lichidatorist „Golos Soțial-Demokrata”. Lupta se complica datorită faptului că, în unele cazuri, V. I. Lenin nu era sprijinit de alți membri ai redacției, și anume de Kamenev și Zinoviev. Declarația lui V. I. Lenin către secretarul redacției ziarului

„Soțial-Demokrat“ din 4 noiembrie 1909 (p. 231—232) arată cât de ascuțită era această luptă.

Contrar afirmațiilor calomnioase ale falsificatorilor istoriei partidului bolșevic că V. I. Lenin s-ar fi situat pe pozițiile sectarismului și ar fi scindat în permanență partidul, scrisorile atestă faptul că V. I. Lenin a luptat cu perseverență și în anii reacțiunii pentru unitatea partidului, pentru unirea tuturor elementelor cu adevărat partinice. Bolșevicii au fost aceia care au îndeplinit cu conștiinciozitate hotărârile adoptate de C.C. la plenara „de unificare“ din ianuarie 1910, în timp ce menșevicii le-au zădărnicit. V. I. Lenin a fost acela care a emis ideea unui bloc al bolșevicilor cu menșevicii partiți, cu plehanoviștii. V. I. Lenin a fost acela care i-a propus în repetate rânduri lui Plehanov să lucreze împreună. V. I. Lenin sublinia totodată că condiția indispensabilă a unificării este menținerea și întărirea partidului marxist-revoluționar, precum și lupta împotriva lichidatorismului și otzovismului. V. I. Lenin l-a criticat cu asprime pe Troțki, care, camuflându-se îndărătul unei frazeologii pe tema unificării, declarându-se „în afara fracțiunilor“, lupta de fapt împotriva bolșevicilor, îi sprijinea pe lichidatori și își crea o fracțiune proprie antipartinică. „...Troțki — scria V. I. Lenin — s-a comportat ca cel mai nemernic carierist și fracționist... Vorbește într-una de partid, dar se comportă mai rău decât toți ceilalți fracționiști“ (p. 200).

Scrisorile din 1908—1910 reflectă uriașa muncă desfășurată pe tărîm teoretic de V. I. Lenin, care a arătat în repetate rânduri că în perioadele de acalmie, în intervalele dintre revoluții, partidele marxiste „învață mult“, dau dovadă de o deosebită energie în elaborarea unor probleme teoretice, sintetizează experiența luptei revoluționare.

În scrisorile către A. M. Gorki, care pe atunci era legat de grupul publiciștilor machiști, se reflectă lupta dusă de V. I. Lenin împotriva revizuirii bazelor filozofice ale marxismului, munca depusă de el la elaborarea lucrării „Materialism și empiriocriticism“. Principialitatea lui V. I. Lenin, intransigența lui în apărarea materialismului dialectic reies cu deosebită claritate din aceste scrișori. Răspunzînd lui Gorki, care nu era de acord cu atacurile violente ale lui

V. I. Lenin împotriva machiștilor — Bogdanov, Bazarov și alții —, V. I. Lenin scria : „Trebuie să înțelegeți și veți înțelege, firește, că atunci cînd un membru de partid ajunge la convingerea că o anumită propagandă este profund greșită și *dăunătoare*, el e obligat să ia atitudine împotriva ei“. La toate încercările lui Gorki de a împăca poziția lui V. I. Lenin cu cea a machiștilor, V. I. Lenin a răspuns printr-un refuz categoric. „Și atunci despre ce fel de «împăcare» poate fi vorba, scumpe A. M. ?... Lupta este *absolut* inevitabilă“ (p. 162). „*Nu pot* și nu voi putea să discut cu niște oameni care s-au apucat să predice unirea socialismului științific cu religia“ (p. 166).

Scrisorile adresate de V. I. Lenin lui Gorki sînt pătrunse de un sentiment cald, tovarășesc, de grijă pentru scriitor, de dorința de a-i facilita înțelegerea caracterului și a cauzelor luptei interne de partid.

În mod deosebit trebuie menționate scrisorile lui V. I. Lenin către I. I. Skvorțov-Stepanov, publicist, istoric și economist bolșevic de seamă, în care el face o analiză profundă a esenței și particularităților revoluției burghezo-democratice din Rusia și o caracterizare a forțelor motrice și a perspectivelor ei de dezvoltare (p. 236—239, 240—246). Tonul acestor scrisori este o vie ilustrare a atitudinii lui Lenin față de tovarășii de partid. V. I. Lenin îl aprecia mult pe I. I. Skvorțov-Stepanov ca bolșevic și ca om, dar, convingîndu-se că Skvorțov nu înțelege problemele teoretice și politice actuale și că pornise pe calea negării posibilității unui nou „avînt democratic“, Lenin, cu franchețea care îl caracteriza, i-a atras atenția lui Skvorțov asupra poziției lui greșite și periculoase. „Prin aceasta — scria V. I. Lenin — n-ai face decît jocul otzoviștilor (foarte înclinați spre un asemenea „maximalism“ : revoluția burgheză e de domeniul trecutului, ne aflăm în fața revoluției „pur proletare“) și al menșevicilor-lichidatori de extremă dreaptă“. Explicînd că reformele stolîpiniste n-au rezolvat problemele puse de revoluția din 1905—1907, V. I. Lenin a relevat inevitabilitatea unei noi revoluții democratice în Rusia. El a arătat că particularitatea națională a revoluției burgheze din Rusia o constituia problema agrară, a subliniat necesitatea alianței

dintre clasa muncitoare și țărănime, a rolului conducător al proletariatului și al partidului său în mișcarea general-democratică.

În scrisoarea către J. Marchlewski din 7 octombrie 1910 (p. 284—289), V. I. Lenin face o apreciere asupra tacticii bolșevicilor și menșevicilor în prima revoluție rusă și critică poziția politică a lichidatorilor din anii reacțiunii. El demască felul denaturat în care prezenta lucrurile Martov în articolul său cu privire la revoluția rusă care a apărut în „Die Neue Zeit“, organul de presă al social-democrației germane, subliniază că Martov neagă alianța dintre proletariat și țărănime, hegemonia clasei muncitoare, se pronunță împotriva lozincii prin care se revendica republica. Arătând că, după părerea lui Martov, insurecția armată din decembrie a fost provocată „în mod artificial“, V. I. Lenin scria : „Oamenii care gîndesc astfel pot fi considerați numai ca făcînd parte în mod artificial din rîndurile social-democrației. Prin natura lor ei sînt național-liberali“.

O mare importanță au scrisorile lui V. I. Lenin către A. Bebel, R. Luxemburg, L. Tyszka, J. Marchlewski, militanți ai mișcării socialiste internaționale, precum și scrisorile adresate Biroului socialist internațional și secretarului acestuia, C. Huysmans, cu care V. I. Lenin, în calitatea sa de reprezentant al P.M.S.D.R., a păstrat o legătură permanentă (majoritatea scrisorilor către Huysmans se publică în limba rusă pentru prima oară).

Scrisorile arată că V. I. Lenin a aplicat neabătut în viață principiul internaționalismului proletar și al solidarității frățești a oamenilor muncii din toate țările, a luptat în mod consecvent pentru unitatea mișcării socialiste revoluționare internaționale pe baza marxismului creator.

În legătură cu aceasta, trebuie menționată scrisoarea adresată de V. I. Lenin, G. V. Plehanov și A. Warski Conducerei Partidului social-democrat din Germania, datată 2 septembrie 1910 (se publică pentru prima oară în „Anexe“), care conține un protest vehement împotriva publicării în ziarul „Vorwärts“, organul central al social-democrației germane, a unui articol al lui Troțki în care era atacat P.M.S.D.R. Și asta, se spune în scrisoare, „în toiul lucrărilor

congresului internațional (Congresul al VIII-lea socialist de la Copenhaga. — *Nota red.*), la care toți participanții sînt animați de dorința de a păstra unitatea socialistă, de a examina cu deosebită prudență controversesele din cadrul partidelor din diferite țări, de a evita, pe cît posibil, amestecul în aceste controversese și de a face cunoscute forța, măreția și prestigiul moral al social-democrației din toate țările...“ Publicarea unui asemenea articol în organul unui alt partid social-democrat „constituie o încălcare fără precedent a solidarității și frăției internaționale cu social-democrația din Rusia“ (p. 312, 313). Această scrisoare este un apel leninist la întărirea unității rîndurilor mișcării comuniste internaționale.

V. I. Lenin a apărut cu fermitate ideile marxismului revoluționar pe arena internațională, a luptat cu hotărîre împotriva oportunismului de dreapta, împotriva sindicalismului și a sectarismului. El a militat neobosit pentru unirea elementelor de stînga marxiste din partidele social-democrate și, dezvăluind greșelile comise de acestea în unele probleme, le-a ajutat să se situeze pe o poziție justă. În legătură cu aceasta, Lenin a avertizat împotriva injusteții criticii făcute în bloc diferiților militanți ai mișcării socialiste. Printre altele, el a arătat că ascuțișul criticii trebuie îndreptat nu împotriva social-democrației germane în general, ci împotriva aripii ei oportuniste. Astfel, referindu-se la poziția pe care se situase A. Bebel, V. I. Lenin îi scria lui A. V. Lunaccarski : „Trebuie ... să-l criticăm neapărat pe Bebel... Este justă afirmația dv. că Bebel n-a avut dreptate la Essen nici în problema militarismului și nici în aceea a politicii coloniale (mai exact în problema caracterului luptei duse de radicali la Stuttgart în legătură cu acest punct). Dar trebuie totodată menționat că acestea sînt greșeli ale unui om cu care avem același drum și care pot fi îndreptate numai pe acest drum marxist, social-democrat“ (p. 123).

De mare actualitate sînt importantele idei emise de V. I. Lenin în scrisorile sale care tratează problema dezarmării și a căilor de preîntîmpinare a războaielor. Într-o scrisoare către K. B. Radek, care criticase rezoluția Congresului socialist de la Copenhaga „Tribunalele de arbitraj și dezarmare“

marea", declarînd că lozinca dezarmării este irealizabilă în condi iile capitalismului, V. I. Lenin  i-a exprimat dezacordul categoric cu această renun tare la revendicările democratice. „Criteriul «irealizabilului în limitele capitalismului» — scria V. I. Lenin — nu trebuie înțeles în sensul că burghezia nu va admite, că asta nu se poate înfăptui etc.  n acest sens foarte multe revendicări din programul nostru minimum sînt «irealizabile»  i cu toate acestea ele s nt obligatorii” (p. 283).

V. I. Lenin a arătat, totodată, că victoria revolu iei socialiste va crea posibilit i noi, incomparabil mai largi de pre nt mpinare a războaielor.  n scrisoarea către C.C. al P.M.S.D.R. din 18 octombrie 1905 V. I. Lenin scria în legătură cu propunerea lui Vaillant, sprijinită de Jaurès, cu privire la măsurile de pre nt mpinare a unui război mondial : „... singurul lucru care poate influența în cazul unui conflict între guverne este dictatura proletariatului” (p. 102).

 n volumul al patruzeci  i  aptelea se publică 130 de scrisori care n-au fost incluse în edi iile anterioare ale Operelor lui V. I. Lenin ; dintre acestea 33 se publică pentru prima oară, iar 31 — pentru prima oară în limba rusă.

 n afară de aceasta, în „Anexe” se publică o serie de scrisori colective, pe care V. I. Lenin, în calitate de membru al redac iei O. C., de reprezentant al C.C. al P.M.S.D.R.  i de membru al Biroului socialist internațional, le-a semnat împreună cu al i membri ai acestor organe.

*Institutul de marxism-leninism
de pe l ng  C. C. al P. C. U. S.*

1905

1

CĂTRE UN TOVARĂȘ DIN RUSIA

6. I. 1905

Dragă prietene,

Vă mulțumesc pentru scrisoarea dv. amănunțită. Voi fi foarte bucuros dacă vă veți ocupa cu mai multă energie de problemele locale.

Cît privește părerea mea despre raționamentele redacției — menționate de dv. — expuse în cea de-a doua foaie volantă „conspirativă“ a ei ¹, vă pot spune deocamdată următoarele. Înainte de toate, te izbește absurditatea flagrantă a „secretului“, întrucît 1) aici nu există nimic conspirativ și 2) aceleași idei au fost repetate și în nr. 79 (demonstrația de la Ekaterinodar, articolul corespondentului și nota redacției). De acest nr. 79 ne ocupăm în primul număr al ziarului „Vpered“ *. Îl veți primi pînă luni și veți vedea cum punem noi problema. A scoate acum o foaie volantă conspirativă este cît se poate de ridicol, și eu aș critica cu toată vehemența un asemenea punct de vedere.

În fond, „ideile“ redacției expuse în noua ei creație oferă — s-ar părea — două principale puncte de sprijin : 1) poziția lui Starover, la care se referă redacția și care a fost clarificată în „Iskra“, și 2) jocul *de-a* parlamentarismul, „paradele și manevrele“, neîncrederea în proletariat, încercarea timidă de *a da înapoi* în legătură cu panica (pasămite,

* Vezi V. I. Lenin. „Despre bunele demonstrații ale proletarilor și proastele raționamente ale unor intelectuali“ (Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 138—144). — Nota red.

cuvintele în legătură cu panica au fost, poate, „de pri-sos“ (!).

Acest lucru trebuie subliniat în mod deosebit

Ad 1). Poziția lui Starover, care reiese pregnant și din nr. 77 (*articolul de fond*) — N.B. N.B., după părerea mea, este extrem de confuză. O voi analiza în presă². Pentru a-și motiva rezoluția sa confuză, e nevoit „să născocească“ o burghezie *bună*. El născocește o „democrație burgheză“, diferită de „zemți“ și de liberali (ca și cum zemții nu sînt democrați burghezi!), în care intră, în fond, *intelectualitatea* (dacă veți citi cu atenție nr. 77 și 79, veți vedea clar că democrația burgheză este identificată cu „intelectualitatea radicală“, cu „intelectualitatea democrată“, cu „democrația intelectuală“ — de pildă, în nr. 78, p. 3, coloana a 3-a, rîndul 9 de jos, și *passim* *).

A considera că intelectualitatea, spre deosebire de zemți etc., face parte din democrația burgheză e culmea absurdului. A chema intelectualitatea să devină „o forță de sine stătătoare“ (cursivul din „Iskra“ nr. 77) e o prostie. Aici este eludată baza reală a democrației largi (țărani, meșteșugarii etc.), sînt ignorați *socialiștii-revoluționari ca stînga* firească și inevitabilă a intelectualității radicale. Aici nu pot decît să schițez aceste teze, pe care va trebui să le expun mai pe larg în presă.

Starover debitează o sumedenie de absurdități pretențioase, afirmînd că „intelectualitatea democrată“ este „nervul motor“ (!) al liberalismului etc. Încercarea lui de a considera denumirea de „al treilea element“, dată culturaliștilor, intelectualilor din rîndurile funcționarilor din zemstve etc., un „cuvînt nou“ este de-a dreptul amuzantă. Cf. cronică internă pe care am făcut-o în „Zarea“ nr. 2—3, unde există un *capitol întreg* intitulat : „Al treilea element“ **). Numai noua „Iskră“ a putut să găsească aici un „cuvînt nou“.

Nu este adevărat că social-democrații pot exercita o influență, în calitate de avangardă, numai asupra intelectua-

* — în alte locuri. — *Nota trad.*

** Vezi Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 329—336. — *Nota red.*

lității democratice. Ei pot exercita o asemenea influență și asupra zemților, și într-adevăr o exercită. Influența noastră asupra lor și asupra d-lui Struve este un fapt pe care numai niște oameni îndrăgostiți de „rezultatele evidente, palpabile” ale unor manifestări de paradă nu-l pot observa.

Nu este adevărat că, în afară de zemți și de intelectualii democrați, nu avem pe cine să mai influențăm (pe țărani, meșteșugari etc.).

Nu este adevărat că „democrația burgheză”, spre deosebire de liberali, o constituie intelectualii.

Nu este adevărat că radicalii francezi și republicanii italieni n-au făcut să adoarmă conștiința de clasă a proletariului.

Nu este adevărat că „acordul” (despre care a scris redacția în prima ei foaie volantă) putea să aibă în vedere „condițiile” lui Starover. O asemenea afirmație este absurdă. Redacția se eschivează, văzând limpede că condițiile au fost *de fapt* aruncate peste bord.

Ad 2) Al doilea punct este, după părerea mea, foarte precis formulat într-o frază din cea de-a doua foaie volantă :

„După părerea noastră, trebuie să urmăim pe adversarul nostru de clasă și pe aliatul nostru politic vremelnice chiar în domeniul în care ei își îndeplinesc rolul — ce le-a fost atribuit de istorie — de conducător politic în vederea eliberării națiunii ; *trebuie ca în acest domeniu proletariatul să-și măsoare forțele cu burghezia*” *.

Iată un adevărat joc *de-a* parlamentarismul ! Să-și măsoare forțele — iată în ce măsură bagatelizează canaliile noastre de intelectuali palavragii această noțiune măreață, reducând-o la o manifestație a cîtorva muncitori în adunarea zemstvelor ! Ce agitație isterică, care speculează o conjunctură de moment (acum „în avanscenă” sînt zemții — deci dă-i cu domeniul în care ei îndeplinesc rolul ce le-a fost atribuit de istorie ! Pentru dumnezeu, domnilor, nu mai spuneți vorbe atît de frumoase !). „Contact deplin între proletariat și burghezie care ocupă avanscena politică”. Nici că se poate un contact mai „deplin” ! cu însăși căpetenia din Ekaterinodar a „putregaiului”.

* Subliniat de V. I. Lenin. — *Nota red.*

Apărarea ideii unui „tip superior de mobilizare“ nu este prea clară, căci dv. faceți un rezumat, nu citați. Or, tocmai această idee constituie *miezul* confuziei lor. Deosebirea dintre o „demonstrație politică“ și una „obișnuită“ (e oare posibil să se fi spus textual așa ceva în cea de-a doua foaie volantă ? E o foaie tipărită ? N-ați putea procura cumva o copie, un exemplar ?) — o adevărată *perlă*. După părerea mea, tocmai aici trebuie, în primul rând, să-l încolțim pe adversar, căci tocmai aici calcă el în străchini. Nu manifestațiile în zestre sînt rele, ci raționamentele emfaticice pe tema tipului superior sînt *vulgare*.

Deocamdată mă limitez la atît. Mă pregătesc pentru referatul de astăzi³. Se spune că menșevicii au hotărît să nu vină.

Nr. 1 al ziarului „Vpered“ apare azi⁴.

Scrieți-mi mai amănunțit despre impresia pe care v-a făcut-o „Vpered“, *trimiteți* corespondențe, în special pentru rubrica muncitorească.

[Vă sfătuiesc să faceți o legătură între a doua foaie volantă a redacției și nr. 77 și 78, Starover, precum și nr. 79.]

Al dv., N. Lenin

Scrisă la Geneva

Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXVI

Se tipărește după manuscris

2

CĂTRE R. S. ZEMLEACIKA

Zemleacikăi personal, din partea lui Lenin

Am primit scrisoarea dv., din care reiese că sînteți supărată, și mă grăbesc să vă răspund. Degeaba v-ați supărat. Dacă v-am dojenit, am făcut-o, credeți-mă, prietenește și, în plus, cu o rezervă : dacă informațiile lui Leadov sînt exacte. Noi apreciem în mod deosebit uriașa activitate desfășurată de dv. în vederea cuceririi celor 15 comitete și a organizării celor 3 conferințe⁵, ceea ce ați putut constata,

de altfel, din scrisoarea precedentă cu privire la Conferința din Nord *. Fără dv. n-am făcut și nu facem nici un pas. Fata care a plecat la Petersburg ne-a promis că va folosi relațiile ei personale pentru a procura bani ; cît despre N. I., noi i-am scris pentru dv., și nici prin cap nu ne-a trecut să ne ferim de dv. (mențiunea „personal“ a fost făcută exclusiv pentru a-i deruta pe dușmani). Neînțelegerea în legătură cu scrisorile către N. I. o să i-o explicăm imediat. Pe N. I. o vom da, desigur, dracului.

Vă mulțumesc foarte mult pentru adresele trimise comitetelor. Vă rog să mai trimiteți și altele. Pe Gusev l-am expeditat, iar Leadov va pleca cînd vom avea bani.

Leadov a expus oarecum inexact problemele referitoare la organul de presă din Rusia, și vă rog să mă iertați dacă m-am aprins și v-am supărat.

În legătură cu manifestarea publică a biroului nu mai fac nici o obiecție. Două săptămîni sînt, firește, un fleac. Intenția mea de a ține pe deplin seama, și în toate cazurile, de părerea celor din Rusia este, credeți-mă, categorică și vă cer cît se poate de serios un singur lucru : scrieți-mi, pentru numele lui Dumnezeu, cît mai des despre această părere. Dacă sînt vinovat că mă las influențat de starea de spirit a bolșevicilor din străinătate, apoi sînt un vinovat fără vină, căci cei din Rusia scriu al dracului de rar și de puțin. Mă supun întru totul — și, credeți-mă, bucuros — alegerilor efectuate de Conferința din Nord ⁶. Căutați să faceți rost de bani și scrieți-mi că nu mai sînteți supărată.

Al dv., *Lenin*

*Scrisă la începutul lunii ianuarie 1905
Expedită din Geneva la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară
în 1925, în revista
„Proletarskaia Revoluția”, nr. 3*

Se tipărește după manuscris

* Este vorba de scrisoarea către R. S. Zemleacika din 26 octombrie 1904 (vezi Opere complete, vol. 46, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 459—460). — *Nota red.*

CĂTRE A. A. BOGDANOV

Lui Sîsoika personal, din partea lui Lenin

10. I. 1905

Dragă prietene,

În sfîrșit, am început editarea ziarului „Vpered“ și aș vrea să discut cu d-ta mai amănunțit despre el. Poimîine va apărea nr. 2. Intenționăm să-l scoatem săptămînal. Avem un număr suficient de colaboratori. Starea lor de spirit este excelentă și toți (cu excepția d-tale, care manifesti o ușoară indispoziție) sînt în formă. Sîntem convinși că treaba va merge bine, numai de n-am da faliment. Pentru fiecare număr ne trebuie 400 de franci (150 de ruble), iar noi nu dispunem decît de 1 200 de franci. În primele luni avem al naibii nevoie de ajutor, căci dacă ziarul nu va apărea regulat, întreaga poziție a majorității va fi mult sau aproape definitiv zdruncinată. Nu uita acest lucru, scoate (*în special de la Gorki*⁷) sume oricît de mici.

Mai departe. Este deosebit de important acum să i se comunice lui Rahmetov să depună toate eforturile pentru a obține colaborări din partea publiciștilor din Rusia. Succesul ziarului va depinde în cea mai mare măsură de colaborarea intensă a unor publiciști și social-democrați ruși. Scrie-i lui Rahmetov să mobilizeze la această muncă și *pe Finn, și pe Kollontai* (avem mare nevoie de articole *despre Finlanda*), și *pe Rumeanțev, și pe Andrei Sokolov*, în special pe ultimul. Din îndelungata mea experiență știu că rușii se lasă nemaipomenit, nepermis, al naibii de greu antrenați la o asemenea treabă. De aceea e nevoie, în primul rînd, de exemplu personal; în al doilea rînd, să nu se pună preț prea mare pe promisiuni, ci să se obțină neapărat articole gata scrise. Rahmetov personal să comande articole și corespondențe, el însuși să le primească și să le expedieze, să nu se lase pînă cînd nu-i sînt predate. (Adaug la lista colaboratorilor pe *Suvorov și pe Lunț*; Rahmetov, firește, cunoaște încă mulți alții). Avem mare nevoie de: 1) articole de

6 000 pînă la 18 000 de semne privind probleme din viața din Rusia ; 2) note de 2 000 pînă la 6 000 de semne pe aceeași temă ; 3) corespondențe de dimensiuni diferite care să trateze tot felul de probleme ; 4) extrase și citate interesante din publicații locale și de specialitate din Rusia ; 5) note pe marginea unor articole apărute în diverse ziare și reviste din Rusia. Ultimele trei puncte pot fi lesne realizate de tineretul muncitoresc și îndeosebi de cel studios și, de aceea, trebuie să se acorde acestui lucru o atenție deosebită, să se arate utilitatea acestei munci, să fie antrenați oamenii, învățîndu-i pe bază de exemple concrete ce anume se cere și cum trebuie să folosească orice amănunt, explicîndu-le că noi, cei din străinătate, avem mare nevoie de material *brut* din Rusia (să-l prelucrăm, dîndu-i un aspect literar, publicistic, știm noi și singuri !), că este cît se poate de absurd să se rușineze de stîngăciile în formulare, că trebuie să se obișnuiască să discute și să corespundă fără jenă cu revista din străinătate, dacă vor ca ea să fie o publicație a lor. Socot că în acest scop este absolut necesar să se dea *fiecărui* cerc studentesc, *fiecărui* grup muncitoresc cîte o adresă din străinătate a ziarului „Vpered” (asemenea adrese există multe și vor fi și mai multe). Te asigur că la noi, printre membrii comitetelor, există o prejudecată absurdă în ceea ce privește difuzarea largă a adreselor în rîndurile tineretului de la periferie. Luptați cu hotărîre împotriva acestei prejudecăți, difuzați adresele și cereți stabilirea unor *legături directe* cu redacția ziarului „Vpered”. Altfel organul de presă nu va putea apărea. Avem mare nevoie de corespondențe ale muncitorilor, primim însă puține. Trebuie ca zeci și sute de muncitori să scrie direct ziarului „Vpered”.

Trebuie, de asemenea, să obțineți ca muncitorii să-și trimită direct adresele pentru a li se expedia ziarul „Vpered” în plic. Ei nu se vor teme. Poliția nu e în stare să intercepteze nici o zecime din plicuri. Formatul mic, numărul redus de pagini (4) și apariția frecventă a ziarului fac ca problema trimiterii lui în plic să devină pentru redacție o problemă dintre cele mai stringente. Trebuie să vă propuneți drept scop sporirea numărului de abonamente ale muncitorilor la ziarul „Vpered” și să faceți să se extindă obiceiul

de a se trimite direct în străinătate banii (o rublă nu e cine știe ce!) și adresa. Dacă veți organiza în mod inteligent această acțiune, se va putea revoluționa întreaga muncă de difuzare a literaturii ilegale în Rusia. Nu uitați că transportul se efectuează în cel mai bun caz la un interval de patru luni. E vorba de un săptămînal! Pe cînd 50—75% din plicuri vor putea ajunge la destinație prin poștă.

Apoi publiciștii. Ei trebuie să se angajeze că vor scrie cu regularitate o dată sau de două ori pe săptămîină. În caz contrar, să li se spună că nu-i socotim oameni corecți și că rupem legăturile cu ei. Pretextul va fi cel obișnuit: nu cunoaștem tematica, ne temem că vom munci în zadar, credem că „ei au deja așa ceva“. Tocmai împotriva unor asemenea pretexte banale și stupide trebuie să lupte Rahmetov, Rahmetov personal. Principalele teme: comentarii pe probleme din actualitatea rusă (ceea ce în revistele mari se publică la rubricile: cronică internă și cronică socială), apoi articole și note în legătură cu materiale apărute în publicațiile de specialitate (de statistică, militare, medicale, referitoare la închisori, pe teme religioase etc. etc.) din Rusia. Pentru aceste două rubrici vom avea întotdeauna nevoie de materiale. Ele pot fi alimentate numai de oameni din Rusia, exclusiv de ei. *Centrul de greutate* trebuie să-l constituie aici *faptele noi, impresiile noi, materialele speciale inaccesibile emigrației, și nicidecum considerentele, aprecierile din punctul de vedere al social-democrației*. De aceea, asemenea articole și note nu vor fi niciodată aruncate la coș, deoarece noi le vom folosi întotdeauna. Lui Rahmetov îi revine acum sarcina directă de a organiza această treabă și de a ne pune la dispoziție măcar cinci colaboratori de nădejde, pricepuți, harnici, care să nu se eschiveze și care să aibă legături directe cu redacția. Numai dacă vom avea legături directe cu colaboratorii se va putea cădea total de acord asupra tuturor amănunțelor activității. Trebuie atrași oameni, arătîndu-li-se că nicăieri ei nu vor putea „să apară“ mai repede decît în acest săptămînal.

În încheiere, cîteva cuvinte despre lozinca organizatorică în momentul de față. După apariția articolului „E

timpul să terminăm“ („Vpered“ nr. 1) *, această lozincă trebuie să fie clară, dar oamenii sînt atît de refractari față de ceea ce este nou, încît Rahmetov va trebui s-o vîre în capetele oamenilor, să ducă o tenace muncă de lămurire. Acum *sciziunea este completă*, deoarece noi am epuizat toate mijloacele. *Al treilea congres* împotriva voinței Comitetului Central și a Consiliului și *fără ele*. Ruptura completă cu Comitetul Central. Declarația fățișă că avem un birou al nostru ⁸. Înlăturarea menșevicilor și a neoiskriștilor din toate organele de partid. Noi am făcut totul pentru a găsi un modus vivendi, iar acum trebuie să declarăm în mod deschis și categoric că va trebui să lucrăm separat. Orice credulitate și naivitate nu pot aduce decît prejudicii imense.

Rugăm insistent să se facă cît mai repede o declarație publică și categorică cu privire la birou. Trebuie 1) să se exprime solidaritatea deplină cu articolul „E timpul să terminăm“ și să se repete apelul cuprins în el ; 2) să se declare că „Vpered“ este organul de presă al majorității comitetelor și că biroul lucrează în deplină armonie și înțelegere cu el ; 3) că C.C. și Consiliul au înșelat partidul în modul cel mai rușinos și au zădărnicit congresul ; 4) că acum nu există altă ieșire decît un congres al comitetelor *fără* C.C. și Consiliu ; 5) că biroul își asumă sarcina de a sprijini munca pozitivă a comitetelor ; 6) că, datorită oscilărilor și minciunilor, O.C. nu mai inspiră de loc încredere.

Fii încredințat că noi o apreciem mult pe Zemleacika, dar ea nu are dreptate cînd îl atacă pe Papașa, și de d-ta depinde ca greșelile ei să fie îndreptate. Să o rupem cît mai repede pe toată linia cu C.C. și să publicăm neîntîrziat declarația cu privire la birou, arătînd că acesta este C.O. și convoacă Congresul al III-lea.

Expedită din Geneva la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în revista „Proletarskaia Revoluția“, nr. 3*

Se tipărește după manuscris

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 145—149. — Nota red.

4

CĂTRE V. A. NOSKOV,
L. B. KRASIN ȘI L. E. GALPERIN,
MEMBRI AI C.C. AL P.M.S.D.R. *

Către Glebov
Nikitici
Valentin,
membri ai C.C.

Geneva. 13. I. 1905

Stimați domni,

Vă trimit alăturat declarația mea, care reprezintă răspunsul la declarația dv. publicată în nr. 77 al ziarului „Iskra“. Reprezentanții mei în comisia de judecată sînt tovarășii Șvarț și Voinov⁹. Pentru a se lua legătura cu ei, se poate folosi adresa : biroul de expediție al ziarului „Vpered“, pentru cutare.

N. Lenin

Expediată în două plicuri pe adresa : Mr. P. Axelrod.
4. Bd. Pont d'Arve. 4.

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

5

CĂTRE SECRETARUL
BIROULUI COMITETELOR MAJORITĂȚII

29. I. 1905

Dragă prietene,

Am o mare rugăminte la d-ta : să-l scuturi pe Rahmetov, și să-l scuturi bine. Crede-mă, atitudinea lui față de noi nu diferă de aceea a osvobojenților sau a lui popa Gapon față de social-democrați. Chiar acum am cercetat tabelul corespondenței noastre cu Rusia¹⁰. Gusev ne-a trimis 6 scri-

* Pe scrisoare figurează mențiunea lui V. I. Lenin : „C o p i e“. — *Nota red.*

sori în 10 zile, în timp ce Rahmetov ne-a trimis numai 2 în 30 de zile. Ce zici de asta ? Nici un semn de viață. Nici un rînd pentru „Vpered“. Nici un cuvînt despre muncă, despre planuri și legături. E ceva imposibil, de necrezut, din cale-afară. Zilele acestea apare „Vpered“ nr. 4 și imediat după aceea (peste cîteva zile) nr. 5, dar de la Rahmetov n-avem nici un sprijin. Astăzi ne-au sosit niște scrisori din Petersburg, datate 10, foarte scurte. Nu s-a găsit nimeni care să organizeze trimiterea unor corespondențe bune și cuprinzătoare în legătură cu 9 ianuarie.

N-am primit nici un răspuns la scrisoarea mea către Rahmetov cu privire la corespondență * !

De asemenea, nici o veste despre birou și despre congres **. Și cît de important este să ne grăbim cu declarația în legătură cu biroul și cu convocarea congresului ! Pentru Dumnezeu, nu vă încredeți în menșevici și în C.C. și treceți negreșit, pretutindeni și în modul cel mai hotărît la sciziune, sciziune și iar sciziune. Noi, cei de aici, entuziasmați de revoluție, ne-am unit, la un moment dat, într-o adunare publică, cu menșevicii, dar și de data asta ei ne-au înșelat în mod rușinos. Pe cei care nu vor să fie trași pe sfoară îi avertizăm insistent : sciziunea este necesară, categoric necesară.

Expediată din Geneva la Petersburg

*Publicată pentru prima oară
în 1925, în revista
„Proletarskaia Revoluția“, nr. 2*

Se tipărește după manuscris

6

CĂTRE UN CORESPONDENT AL ZIARULUI „VPERED“ ¹¹

Stimate tovarășe,

Articolul dv. „Cum să procedăm ?“ nu e bun pentru tipar. Dv. *creați* o divergență *inexistentă*. La noi există atîtea di-

* Vezi volumul de față, p. 6—9. — *Nota red.*

** Este vorba de Congresul al III-lea al P.M.S.D.R., care era în curs de pregătire. — *Nota red.*

vergențe serioase, încît trebuie să evităm să mai creăm și altele. Cine și unde a spus *în mod special* că ele trebuie să fie lichidate prin forță¹²? Se pare că nimeni. Acest lucru a fost doar presupus ca un rezultat *inevitabil, independent* de voința noastră. Noi am îndemnat să se meargă la adunări, să se pătrundă acolo *chiar și cu forța* pentru a propaga lozincile *noastre*. Admit că în unele cazuri s-au folosit expresii nepotrivite, dar să te legi de ele înseamnă să faci uz de mijloacele josnice folosite de noua „Iskra“¹³. Dv., desigur, nu intenționați să procedați așa. E cert. Dar nu dovediți cu nimic că ar exista „o lipsă de tact“. A spune însă că „toată tactica trebuie să-și găsească expresia în cuvîntul tact“ etc. — asta, știți, e cu totul... „nepotrivit“.

Cu salutări tovarășești, *N. Lenin*

Scrisă în ianuarie 1905

Expedită din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în cartea „Vpered“ și «Proletarii».
Primele ziare bolșevice din 1905*,
Moscova, editura „Krasnaia novi“*

Se tipărește după manuscris

7

CĂTRE A. BEBEL

Geneva, 8 februarie 1905

Prea stimate tovarășe,

Chiar în ziua în care mi-ați scris¹⁴, noi am pregătit o scrisoare către tovarășul Hermann Greulich*, în care i-am arătat cum și de ce sciziunea din Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia a devenit în momentul de față un fapt împlinit. Vom trimite o copie a acestei scrisori Conducerii Partidului social-democrat german.

Cel de-al III-lea Congres al partidului nostru va fi convocat de Biroul Comitetelor Majorității din Rusia. Redacția ziarului „Vpered“ și acest Birou sînt doar niște centre provizorii. Nici eu și nici unul dintre redactorii, colaboratorii

* Vezi *V. I. Lenin. Opere complete*, vol. 9, București, Editura politica, 1962 ed. a doua, p. 234—239. — *Nota red.*

sau adepții ziarului „Vpered“ cunoscuți mie nu ne putem asuma în momentul de față, fără hotărîrea congresului partidului, răspunderea unor noi acțiuni importante și care să angajeze întregul partid. Prin urmare, propunerea dv. poate fi comunicată numai acestui congres al partidului¹⁵.

Vă rog să mă scuzați pentru germana mea defectuoasă.

Cu salutări social-democrate, *N. Lenin*

Expedită din Berlin

*Publicată pentru prima oară
în limbile germană și rusă în 1905,
într-o foaie specială. Geneva,
editată de redacția „Iskret“*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba germană*

8

CĂTRE S. I. GUSEV

Către Hariton

15. II. 1905

Dragă prietene,

Îți mulțumesc din suflet pentru scrisorile trimise. Continuă să ne scrii neapărat în același spirit, dar ține seama și de următoarele : 1) nu te limita niciodată la rezumarea scrisorilor sau comunicărilor ce ți-au fost trimise, ci transmite-le negreșit (în afară de scrisorile d-tale) *în întregime*; 2) caută să ne pui neapărat în legătură *directă* cu forțele noi, cu tineretul, cu cercurile proaspete. Nu uita că forța unei organizații revoluționare stă în numărul legăturilor ei. După numărul legăturilor *noi* în Rusia, care ni se vor transmite, vom putea aprecia capacitatea de acțiune și rezultatele muncii prietenilor noștri. Pînă acum, dintre toți cei din Petersburg (spre rușinea lor), *nimeni* nu ne-a dat *vreo* legătură nouă în Rusia (nici Serafima, nici Sîsoika, nici Zemleacika, nici Nik. Iv.). E un scandal, o nenorocire, un dezastru ! Învățați de la menșevici, pentru Dumnezeu ! Nr. 85 al „Iskrei“ conține o sumedenie de corespondențe. Și d-ta ai citit doar tineretului „Vpered“, de ce, atunci, nu ne-ai pus în legătură cu nimeni din rîndurile acestui ti-

neret ?? Nu uita că atîta timp cît n-ai recrutat vreo zece prieteni noi, tineri, devotați ziarului „Vpered“, care să știe să lucreze, să știe să întrețină legătura, să știe să corespundă și fără d-ta, e de ajuns ca d-ta să cazi, pentru ca noi să ne împotmolim de-a binelea. Nu uita acest lucru !! Un revoluționar de profesie trebuie să creeze în fiecare localitate zeci de legături noi, să încredințeze acestor oameni — sub supravegherea lui — întreaga muncă, să-i învețe și să-i antreneze nu prin povețe, ci prin muncă. Să plece apoi în altă localitate și după o lună, două să se întoarcă pentru a-i verifica pe tinerii săi înlocuitori. Te asigur că în rîndurile noastre domnește o teamă idioată, filistină, oblomovistă față de tineret. Te implor, combate prin toate mijloacele această teamă.

Al d-tale, *Lenin*

Expedită din Geneva la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în revista „Proletarskaia
Revoluția“, nr. 4*

Se tipărește după manuscris

9

PROIECT DE SCRISOARE CĂTRE A. BEBEL
DIN PARTEA UNUI MEMBRU AL B.C.M.¹⁶

22. II. 1905

Prea stimate tovarășe,

Sînt un membru al Biroului din Rusia al Comitetelor Majorității ale Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, care am sosit chiar acum din țară. În Rusia a și fost publicată acum o săptămîină înștiințarea acestui Birou cu privire la convocarea Congresului al III-lea al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. La prezenta scrisoare anezex, pentru Conducerea Partidului muncitoresc social-democrat din Germania, traducerea * acestei înștiințări. Aș fi foarte recunoscător dacă această traducere ar

* Deasupra cuvîntului „traducere“ e scris : „și originalul (?)“. — *Nota red.*

fi adusă la cunoștința întregului partid german, publicînd-o într-unul din organele de presă ale partidului.

Tov. Lenin mi-a remis scrisoarea dv. din 3. II. 1905 către el și copia răspunsului lui din 8. II. 1905 către dv. * În calitate mea de membru al Biroului consider că Lenin nici nu putea răspunde altfel de cum a răspuns. Acum, cînd congresul partidului nostru va avea loc în viitorul cel mai apropiat (comunic acest lucru *numai dv. personal*, deoarece data convocării congresului sîntem nevoiți s-o ținem în cel mai mare secret), devin posibile ** condiții foarte favorabile pentru medierea dv. pe care ne-ați propus-o. Sper că nu veți refuza să folosiți această posibilitate, care, firește, nu va putea apărea din nou într-un viitor prea apropiat. Consider de datoria mea să vă comunic *dv. personal* (tot în secret) că congresul nu se va ține în Rusia. Dv. ați putea deci să veniți *** personal la congres și să folosiți marea dv. autoritate pentru a determina să participe la congres și toate instituțiile și organizațiile așa-zisei minorități din partidul nostru. Încercarea dv. de a media ar avea, în felul acesta, cele mai mari șanse de succes.

Cu salutări social-democrate, N.N.

Aș ruga să mi se răspundă în două plicuri : pe cel din afară — adresa biroului de expediție al ziarului „Vpered“, pe cel din interior — numele lui Stepanov, *pentru N. N., membru al Biroului*.

Scrisă la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

Se tipărește după manuscris

10

CĂTRE S. I. GUSEV

25. II. 1905

Chiar în acest moment am aflat dintr-o scrisoare a lui Leadov că C.C. s-a declarat de acord cu convocarea con-

* Vezi volumul de față, p. 11—12. — *Nota red.*

** Deasupra cuvintelor „devin posibile“ e scris : „se creează condiții“. — *Nota red.*

*** Deasupra cuvintelor „să veniți“ e scris : „să luați cuvîntul“. — *Nota red.*

gresului ¹⁷. Conjurăm Biroul să nu se încreadă în C.C. și în nici un caz să nu renunțe la nici o părticică din deplina sa independență în ceea ce privește convocarea congresului. Biroul nu are dreptul să cedeze Comitetului Central nici o iotă. Altfel vom stîrni aici o adevărată răzmeriță, și toate comitetele ferme vor fi de partea noastră. C.C. a fost invitat la congres, și poate să vină cu menșevicii, însă congresul îl convocăm noi și numai noi. Marți (28. II. 1905) apare „Vpered“ nr. 8, în care este reprodusă înștiințarea Biroului cu o completare * energetică din partea noastră. Pentru numele lui Dumnezeu, ia toate măsurile și trimite această scrisoare cît mai repede lui Leadov, Sîsoika și Zemleacikăi.

Al d-tale, *Lenin*

Expedită din Geneva la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în revista „Proletarskaia Revoluțiia“, nr. 2*

Se tipărește după manuscris

11

CĂTRE SECRETARUL „COMITETULUI REPREZENTANȚEI MUNCITORILOR“ DIN ANGLIA ¹⁸

27. II. 1905

Stimate domn,

Vă mulțumesc pentru scrisoarea din 24 februarie. Firește, accept, în numele organizației mele (ziarul „Vpered“ și Biroul din Rusia al Comitetelor Majorității ale Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia), condițiile dv. și promit să le aduc la îndeplinire. Chitanța de primire a celor

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 287—290. — *Nota red.*

60 de lire și a celor 20 de lire cu indicarea destinației lor va fi publicată în ziarul nostru „Vpered“.

Vă rog să mă scuzați pentru engleza mea defectuoasă.

Al dv. sincer, *Vl. Ulianov*

Expedită din Geneva la Londra

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba engleză*

12

CĂTRE S. I. GUSEV

Lui Nația

Dragă prietene,

Multe mulțumiri pentru scrisori. Ne salvați, pur și simplu, de impresiile din străinătate. Continuă neapărat în același fel. Pentru numele lui Dumnezeu, trimite corespondențe de la muncitori. De ce nu scriu și ei ?? Este pur și simplu o rușine ! Relatarea d-tale amănunțită despre agitația desfășurată de comitet în alegerile pentru comisia Șidlovski e minunată. O vom tipări.

Încă o întrebare : ați primit în comitet pe cei 6 muncitori care au fost desemnați ? Răspundeți-ne numaidecât. Vă sfătuim foarte insistent să primiți în comitet muncitori în proporție de cel puțin $1/2$. Altfel veți fi în inferioritate față de menșevici, care vor trimite de aici întăriri serioase.

În legătură cu congresul, nici unul din membrii Biroului nu ne scrie nimic. Asta ne neliniștește, deoarece optimismul Rusalkăi (în parte și al d-tale) că asentimentul dat de C.C. pentru convocarea congresului constituie un plus ne inspiră temeri foarte serioase. Pentru noi e limpede ca lumina zilei că C.C. a vrut să vă tragă pe sfoară. În ceea ce privește C.C., trebuie să fiți pesimiști. Pentru Dumnezeu, nu vă încredeți în el ! Folosiți din plin momentul pentru a îndemna comitetele minorității, și în special pe cele ale mlaștinii, să vină la congres. Este extrem de important să vă ocupați serios de comitetele din Kiev, Rostov și Harkov : știm că în toate aceste trei centre sînt „vperedști“, *muncitori* și inte-

lectuali. Trebuie, *cu orice preț*, să aduceți la congres delegați cu vot *consultativ* * din partea acestora. Același lucru în ceea ce privește tipografia din Moscova. În general e cât se poate de regretabil că Biroul nu a publicat hotărîrea noastră de a invita la congres organizațiile muncitorești : e o *greșeală colosală*. Îndreptați-o neapărat și cât mai repede.

V-aș sfătui în mod stăruitor să desfășurați muncă de agitație în rîndurile celor 300 de muncitori organizați din Petersburg, pentru ca *ei* să trimită la congres, *pe cont propriu*, unul sau doi delegați cu drept de vot *consultativ*. Muncitorii se vor simți, desigur, foarte măguliți și se vor apuca de treabă cu multă tragere de inimă. Nu uitați că menșevicii se vor strădui din răsputeri să discrediteze congresul în fața muncitorilor, afirmînd că muncitorii n-au luat parte la congres. Trebuie să țineți seama de acest lucru și să acordați neapărat o atenție deosebită reprezentanței muncitorești. Cele 300 de ruble necesare pentru doi delegați muncitori le vor strînge, cred, muncitorii din Petersburg (sau le va dona vreun mecena oarecare), iar agitația pentru strîngerea — ban cu ban — a acestei sume va fi extraordinară, faptul va fi cunoscut de toți. Însemnătatea lui ar fi imensă. Trebuie neapărat să aduceți la cunoștință acest lucru în comitet și în adunările cu organizatorii și agitatorii. Oare toți organizatorii și agitatorii noștri vorbesc muncitorilor despre necesitatea legăturilor directe cu „Vpered“ ? ?

O caldă strîngere de mîină. Al d-tale, *Lenin*

P. S. Ambele foi volante ale Biroului (atît nr. 1, despre insurecție, cît și nr. 2, despre atitudinea față de liberali) sînt minunate, și noi le reproducem în întregime în „Vpered“ ¹⁹. Ar fi bine dacă s-ar continua în felul acesta ! ! Apropo : de ce grupul de publiciști a declarat că face parte din organizația Comitetului din Petersburg ? Acest lucru este contraindicat și iată de ce : grupul de publiciști de pe lîngă comitet nu are mandat pentru congres. În cazul cînd este un grup *aparte*, adică nu un grup de pe lîngă comitet, ci „un grup de publiciști“ *din întreaga Rusie*, „care face parte din

* Scrieți despre toate a tea Rusalkai și Demonului.

P.M.S.D.R.“, el ar avea dreptul să trimită (cu aprobarea Biroului) un delegat cu drept de vot *consultativ*. Te rog să rezolvi această chestiune ! Noi nu vom scrie în presă că el e un grup de pe lângă Comitetul din Petersburg. Trebuie ca : 1) Comitetul din Petersburg să-l scoată din rîndurile sale ; 2) acest grup să rămîină, cel puțin provizoriu, un grup separat și de sine stătător ; 3) „să înainteze o cerere“ (cîtă birocrație !) pentru admiterea la congres a delegatului său cu vot consultativ ; 4) Biroul să aprobe. E posibil oare ca circa zece publiciști să nu procure suma de 200 de ruble necesară pentru trimiterea unui delegat ? ? Căci nu încapе îndoială că acest delegat (de pildă Rumeanțev sau un altul) va fi de folos congresului. Informează despre toate acestea Biroul sau mai bine fă totul *singur*, fără nici un fel de rapoarte.

Scrisă la începutul
lunii martie 1905
Expediată din Geneva la Petersburg

Publicată pentru prima oară
în 1925, în revista
„Proletarskaia Revoluția“, nr. 2

Se tipărește după manuscris

CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT

9. III. 1905

Dragă prietene,

La majoritatea întrebărilor dumitale nu pot răspunde, deoarece nici eu nu știu mai mult. Mi se pare că Voinov nu se pronunță pentru existența unui singur centru. Cei din Rusia sînt pentru. Nu știu dacă se va accepta. Eu aș înclina mai curînd pentru vechiul sistem de organizare²⁰, dar nu acord acestui lucru o importanță deosebită. Esența problemei o constituie consfăturile la care să participe C.C. și redacția, dar și asta va duce *de fapt* la un Consiliu.

„Rămîne de văzut“.

La Moscova nu pot scrie despre dumneata, deoarece acolo n-am cunoștințe personale, iar în legătură cu această chesti-

une trebuie să se dea dovadă de prudență. Mai bine să așteptăm, să vedem cum vor hotărî ei înșiși.

Conspectul raportului meu („Sarcinile Congresului al III-lea”) îl voi trimite dacă îl voi găsi * : e foarte scurt și cuprinde aproape același lucru ce s-a spus în „Vpered” „Din partea redacției” **.

Ce ascundea consimțământul C.C. de a se convoca congresul nu pot să-mi dau seama. Eu însumi mă temeam mult de o intrigă abilă a C.C. — atitudinea noastră ai văzut-o din ziarul „Vpered”. Acum C.C. al minorității a căzut aproape în întregime, au scăpat numai Fișer, Nikitici și Karp. Au fost luați și Ștein și Bucătarul²¹. Probabil că acest fapt va slăbi pentru multă vreme capacitatea de acțiune a menșevicilor. Aici Martușca are pur și simplu accese de isterie la clubul său cînd i se amintește de congres. Judecînd după toate acestea, e de presupus că ei nu vor merge. Dar cine poate să știe precis? Mă aștept la ceva și mai rău : la o sciziune din partea noastră, dar consider acest lucru puțin probabil.

Oare n-ai fi putut obține măcar să se consemneze într-un *proces-verbal* laudăroșenia odioasă a lui Deutsch? E ceva nemaipomenit!! La o asemenea impertinență nici nu te puteai aștepta. Trebuia să fie consemnată într-un *proces-verbal*, să se publice *lista* grupărilor „lor” sau măcar să se transmită congresului acest *proces-verbal* pentru a le arăta celor din Rusia impertinența nemaipomenită a acestor domni.

O caldă strîngere de mînă, *N. Lenin*

Scrisă la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

* L-am găsit, dar nu-l pot trimite, deoarece nu sînt decît niște hieroglife pe o bucată de hîrtie. Va sfătui să va bizuiți pe experiența Congresului al II-lea.

** Vezi *V. I. Lenin*. „În legătura cu convocarea Congresului al III-lea al partidului” (Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 287—290). — *Nota red.*

CĂTRE S. I. GUSEV

Lui Nația, de la Lenin

11. III. 1905

Dragă prietene,

Am primit chiar acum nr. 10 și 11 *. Îți mulțumesc foarte mult în special pentru ocările din nr. 10. Îmi plac oamenii bătaioși : înseamnă că știu ce fac și că au o linie. Și bine l-ai mai scărmanat pe „bătrînul lup“ : s-a scărpinat la ceafă de cum a început să citească. Nr. 11 a arătat însă că d-ta ești totuși prea optimist dacă speri s-o scoți ușor la capăt cu menșevicii din Petersburg. Ah, mă tem de greci ²² și te sfătuiesc și pe d-ta să te temi de ei ! Notează că tot ce nu le convine rămîne în vorbe, nu devine document, bunăoară consimțămîntul C.C. pentru convocarea congresului. Azi a apărut „Iskra“ nr. 89, în care e publicată hotărîrea din 8. III. 1905 a Consiliului împotriva congresului, o hotărîre care abundă în minciuni și din care răzbate o furie oarbă („prin modul lor de a acționa, participanții la congres se pun ei înșiși în afara partidului“); se pretinde că la 1. I. 1905 au existat 33 de „organizații de partid autorizate în afară de instituțiile centrale“ (asta-i o minciună sfruntată; au fost născocite niște comitete inexistente, ca, de pildă, cel din Kuban și cel din Kazan, care nu a fost confirmat, iar în ceea ce privește alte două comitete, cel din Polesie și cel din Nord-Vest, termenele au fost încurcate : în loc de 1. IV. 1905 figurează 1. I. 1905). Este clar că nici vorbă nu poate fi de participarea la congres a Consiliului și, prin urmare, a Ligii și a O.C. Aceasta mă bucură nespus de mult și nu cred că menșevicii din Rusia vor veni la congres, nu cred. Pînă în momentul de față, nici unul dintre voi nu ne-a procurat vreo hîrtie scrisă din care să reiasă că vreun comitet menșevic este de acord cu convocarea congresului. Să nu vă faceți iluzii în această privință ! Dacă menșevicii de la Petersburg vor fi dispuși să facă concesii, cereți-le, ca

* Nr. 10 și 11 — scrisorile lui S. I. Gusev către V. I. Lenin. — Nota red.

o condiție sine qua non *, *recunoașterea congresului pe care îl convoacă Biroul, precum și recunoașterea Comitetului din Petersburg drept singurul legal și legat de mișcarea muncitorească*; cereți-le negreșit să facă acest lucru în scris, negreșit o copie (semnată de ei) a acestui document să fie trimisă ziarului „Vpered” și negreșit în numele tuturor membrilor grupului minorității din Petersburg. Dar nici atunci să nu *le dați vreo legătură*, căci riscați să vă faceți dușmani interni, — țineți minte ce vă spun !

Comunicați-i imediat lui Rahmetov, printr-o telegramă urgentă, că în jurul datei de 20. III. 1905 va avea loc aici o foarte importantă conferință cu socialiștii-revoluționari și cu o *sumedenie* de alte partide; obiectivul ei este încheierea unei înțelegeri în vederea insurecției²³. Prezența lui Rahmetov este *necesară*; să pornească numaidecît încoace, fără să piardă nici o zi.

În încheiere vă mai spun încă o dată: nu cunoașteți forțele minorității în întreaga Rusie și de aceea vă faceți iluzii. Asta nu-i bine. În momentul de față menșevicii sînt mai puternici decît noi; de aceea va trebui să ducem împotriva lor o luptă îndârjită, îndelungată. Icoanele din străinătate ** strîng o groază de bani. Consider că ar fi pur și simplu *indecent* să vorbim despre o înțelegere cu Bundul și cu alte organizații *după* ce aceste organizații (ca și organizația letonilor) au avut o conferință cu C.C.²⁴ (procesul-verbal a apărut în „Poslednie Izvestiia” și în „Iskra” nr. 89). Ar fi o curată nerozie: noi să ne rugăm de ei, și ei să ne spună: nu vă cunoaștem, ne-am înțeles deja cu C.C. Ne-am face de rușine, crede-mă !!

O caldă strîngere de mînă, *Lenin*

L. pediată din Geneva la Petersburg

Publicată pentru prima oară

în 1925, în revista

„Proletarskaia Revoluția”, nr. 2

Se tipărește după manuscris

* — condiție obligatorie. — *Nota trad.*

** „Icoane din străinătate” — denunțire ironica data liderilor menșevici. — *Nota red.*

CĂTRE COMITETUL DIN PETERSBURG
AL P.M.S.D.R.

De la o instituție proletară din Anglia — „Comitetul reprezentanței muncitorilor“ (Labour Representation Committee, secretar *MacDonald*) — s-au primit la redacția ziarului „*Vpered*“ 60 de lire sterline (1 500 franci) * pentru văduvele și orfanii muncitorilor care au fost uciși la 9 (22) ianuarie la Petersburg. Redacția ziarului „*Vpered*“ a trimis acești bani Comitetului din Petersburg al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu rugămintea de a comunica neapărat absolut tuturor organizațiilor muncitorești ale partidului nostru (comitetele raionale, consfăturile de organizatori, grupurile din fabrici și uzine etc.) că s-a primit această donație, ele fiind singurele care ar putea ajuta la repartizarea justă a banilor. Ar fi de dorit ca muncitorii înșiși să-i înștiințeze pe tovarășii lor englezi de primirea banilor.

O dată cu cele 60 de lire sterline trimise pentru nevoile celor care au avut de suferit, „Comitetul reprezentanței muncitorilor“ a mai trimis 20 de lire sterline pentru insupecție, bani care rămân la dispoziția ziarului „*Vpered*“.

Astăzi, 13 martie (28 februarie), redacția ziarului „*Vpered*“ a mai primit de la același Comitet 90 de lire sterline (circa 900 de ruble), din care 50 de lire sterline (circa 500 de ruble) vor fi folosite pentru ajutorarea orfanilor și văduvelor celor care au căzut în lupta pentru libertatea muncitorilor. Acești bani îi vom primi zilele acestea și-i vom trimite la Petersburg.

Pentru orice eventualitate, întrucât unii muncitori au prieteni la Londra, vă comunicăm adresa exactă a acestui Comitet : Labour Representation Committee, Victoria Mansions, 28, Victoria Street. London. S. W. Secretar — J. Ramsay MacDonald.

Răspundeți neapărat la această scrisoare.

Scrisă la 13 martie 1905 la Geneva

Publicată pentru prima oară în 1926,
în „*Culegeri din Lenin*“, vol. V

Se tipărește după manuscris

* Circa 600 de ruble.

CĂTRE S. I. GUSEV

Lui Gusev, din partea lui Lenin

16. III. 1905

Dragă prietene,

Am aflat adineaori că conferința de aici a celor 18 partide social-democrate și a altor partide *revoluționare* (inclusiv socialiștii-revoluționari și P.P.S. *) a fost amînată, la cererea Bundului, pînă la începutul lunii aprilie. Este extrem de important să rezolvăm, împreună cu Rahmetov, o serie de probleme esențiale în legătură cu participarea noastră la această conferință (obiectivul ei : încheierea unei înțelegeri în vederea insurecției). „Iskra“ țese o intrigă dintre cele mai murdare. Dacă Rahmetov n-a plecat încă, faceți totul ca el să plece numaidecît și răspundeți-mi imediat și cît mai precis ce știți în legătură cu data plecării lui.

Pe noi, cei de aici, ne neliniștește mult problema congresului. D-tale, lui Igor și lui Leadov vă convine să scrieți că Bătrînul a devenit nervos. Dar cum să nu fiu nervos cînd sîntem înconjurați aici de dușmani care se folosesc de orice știre și care primesc știri mai repede decît noi. Așa ceva, crede-mă, nu-i poate fi iertat Biroului. De pildă, despre Răsărit nu știm decît că Zemleacika vizitează Uralul și că Leadov a fost la Saratov. Răspunsul primit din această localitate nu este de loc clar, nu conține nimic precis. Nu știm cum a fost organizată tipărirea foilor volante care trebuie să apară sub semnătura : „Comitetele regiunii de Est“. E o rușine și un adevărat scandal !! Nu de mult, socialiștii-revoluționari ne-au arătat o asemenea foaie volantă stupidă, îndreptată împotriva lui Gapon ! Evident, este vorba de o intrigă a C.C., dar nu puteau, oare, cei doi membri ai Biroului care au fost în Răsărit să se informeze și să ne scrie la timp pentru a nu ne pune într-o situație ridicolă față de dușmanii noștri ? Nu le e rușine, oare, să pună ziarul „Vpered“ într-o situație atît de neplăcută ? Și nu numai neplăcută, fiindcă „Iskra“ se folosește de orice prilej fără nici o jenă. În „Iskra“

* P.P.S. — Partidul socialist polonez. — *Nota red.*

nr. 89 se arată că Consiliul exclude din partid pe toți aceia care se duc la congres. Voturile au fost aici din nou falsificate. Se pretinde că la 1. I. 1905 erau 75 de voturi ($33 \times 2 = 66 + 9$ ale C.C., O.C. și Consiliului). Au fost născocite Comitetul din Kazan și cel din Kuban, care nu au fost niciodată confirmate, apoi s-a făcut afirmația falsă că Comitetul din Polesie și cel din Nord-Vest au fost confirmate la 1. I. 1905. În realitate, ele au fost confirmate abia la 1. IV. 1905. Am demascat această minciună în nr. 10 al ziarului „Vpered” *.

Trebuie să aveți în vedere următorul lucru: pentru ca congresul să fie valabil din punctul de vedere al „Iskrei”, e nevoie să participe 19 comitete. După calculul nostru, această cifră este inexactă. Dar dacă la 1. I. 1905 erau în Rusia 28 de organizații autorizate (fără Ligă), participarea la congres a 14—15 dintre ele este foarte de dorit, aproape indispensabilă. Noi însă avem 13—1 (Ekaterinoslav) + 2 (Voronej și Tula) = 14, și asta numai dacă punem la socoteală și Tiflisul, care este îndoielnic. Firește, oricum ar fi, congresul este necesar, fie chiar cu participarea a numai 12 comitete, și cu cât va avea loc mai curînd, cu atît va fi mai bine. Oricum ar fi, numai congres să fie. Dar de ce nu avem nici o știre în legătură cu vizitarea de către membri ai Biroului a vreunui comitet neutru sau menșevic?? Se hotărîse doar că Biroul le va invita și le va vizita pe toate? De ce n-a vizitat Leadov Comitetul din Kuban? De ce, trecînd prin apropiere, el nu a invitat la congres comitetele din regiunea Donului, din Harkov, Gornozavodsk și Kiev??, precum și diferite grupuri din aceste orașe?? Căci este un minunat mijloc de a face agitație printre muncitori invitîndu-i pe ei *personal* la congres. De ce nu se face acest lucru?? Ar avea o importanță de-a dreptul uriașă!! De ce nu avem nici o știre cu privire la Kursk, la Comitetul din Polesie etc.? Vom face și noi, cei de aici, tot ce se poate, dar de aici nu poți face mare lucru. Avem unele perspective în legătură cu Kazan, Siberia, Kursk, Polesie și Saratov, dar totul e problematic. Dacă însă am avea la congres toate aceste cinci comitete + Uralul, atunci absoluta valabilitate a congresului

* Vezi V. I. Lenin. „Pe cine vor ei să înșele?” (Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 344—346). — Nota red.

ar fi indiscutabilă, chiar după socotelile „Iskrei“. Scrie-mi deci.

Al d-tale, *Lenin*

Expedită din Geneva la Petersburg

*Publicată pentru prima oară
în 1925, în revista
„Proletarskaia Revoluția“, nr. 2*

Se tipărește după manuscris

17

CĂTRE SECRETARUL „COMITETULUI REPREZENTANȚEI MUNCITORILOR“ DIN ANGLIA

23. III. 1905

Stimate domn,

Vă mulțumesc mult pentru donație. Am primit cecul de 80 de lire sterline (2 008 franci) și, conform indicațiilor dv., am trimis 60 de lire (1 506 franci) la Petersburg, Comitetului nostru din Petersburg al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia *. Am primit și cel de-al doilea cec, de 90 de lire sterline (această sumă încă n-am primit-o aici în franci). 50 de lire vor fi, de asemenea, trimise pentru a se veni în ajutorul văduvelor și orfanilor muncitorilor (oamenilor muncii) din Petersburg care au fost uciși la 9 (22) ianuarie.

Cu cele mai bune urări.

Al dv. sincer, *Vl. Ulianov*
(redactor la ziarul „Vpered“)

Vl. Oulianoff, Editor of the „Vperiod“,
3. Rue de la Colline. 3. Genève.
Switzerland.

Expedită la Londra

*Publicată pentru prima oară
la 18 august 1946, în revista
„Britanski Soinznik“, nr. 33*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba engleză*

* Scrisoarea către Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R., vezi volumul de față, p. 23. — *Nota red.*

CĂTRE COMITETUL DIN ODESA AL P.M.S.D.R.

Către Comitetul din Odesa, din partea lui Lenin

Dragi prieteni,

Aș vrea să vă spun câteva cuvinte în legătură cu delegații la congres. Dacă trimiteți delegați din Rusia, atunci cele spuse în scrisoarea de față cad de la sine. Am auzit însă că intenționați să dați mandat unuia de aici. Dacă acest zvon se confirmă, mi-aș permite să vă sfătuiesc să dați mandat *ambilor* dv. candidați de aici, adică Josefinei și lui Danila, și anume : unuia dintre ei cu vot deliberativ, iar celuilalt cu vot consultativ (adică să trimiteți congresului o scrisoare prin care Comitetul din Odesa să ceară c o n g r e s u l u i să admită cu vot *consultativ* pe Josefina, ca membru în biroul Comitetului din Sud, un activist foarte folositor sub raport consultativ, sau, bunăoară, pe Danila, un excelent cunoscător al organizațiilor periferice, care a depus o muncă extrem de energică în rîndurile proletariatului din Odesa). Puteți fi siguri că congresul va da urmare unei asemenea cereri a comitetului. Vă rog să citiți această scrisoare *tuturor* membrilor comitetului și să-mi răspundeți ²⁵.

P. S. Primiți muncitori în comitet ? Acest lucru este necesar, absolut necesar ! De ce nu ne puneți în legătură directă cu muncitorii ? Nici un muncitor nu scrie pentru „Vpered“. Este pur și simplu *scandalos*. Ne sînt absolut necesari *zeci* de corespondenți muncitori. V-aș ruga foarte mult să citiți și acest pasaj din scrisoare nu numai tuturor membrilor comitetului, dar și tuturor organizatorilor și agitatorilor majorității.

Salutări tuturor ! Al dv., *Lenin*

Scrisă la 25 martie 1905 la Geneva

Publicată pentru prima oară
în 1925, în revista
„Proletarskaia Revoluția“, nr. 7

Se tipărește după manuscris

19

CĂTRE X²⁶

În cutia de scrisori a redacției ziarului „Vpered“ (3, Rue de la Colline) a fost pusă o scrisoare cu mențiunea : „Către Lenin“, care conține o comunicare extrem de importantă și e semnată „X“. Lenin are toate motivele să creadă că autorul ei este tovarășul X, publicist cunoscut. În orice caz, dată fiind importanța comunicării referitoare la securitatea personală a unui tovarăș, descoperirea anonimului este de dorit.

*Scrisă la sfârșitul lunii martie
1905 la Geneva (loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXVI*

Se tipărește după manuscris

20

CĂTRE I. I. ȘVART

La Ekaterinoslav

Dragă tovarășe,

Zilele acestea vă vom răspunde amănunțit la scrisoarea dv. Acum vă comunicăm în grabă numai următoarele : dacă există organizatori de partea majorității, procedați *imediat* astfel : 1) sau trimiteți în numele *lor o scrisoare* congresului, în care să se exprime protestul împotriva comitetului și dorința de a participa la congres ; 2) sau, dacă găsiți 50 de ruble și un om, trimiteți imediat un delegat la noi (la adresa noastră din Geneva) ; scrieți-i mandatul folosind cifrul nostru.

Deocamdată vă spunem la revedere. Zilele acestea o să vă mai scriem. Aveți grijă însă, nu amânați și căutați să îndepliniți imediat rugămintea noastră, preferabil pe a doua decît pe prima.

*Scrisă nu mai devreme de
31 martie 1905, la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE S. I. GUSEV

A se preda lui Gusev personal, din partea lui Lenin

4. IV. 1905

Dragă prietene,

Mi-ai scris chiar d-ta că ai început să fii filat. În afară de aceasta, am strâns aici o serie de informații de la persoane care au venit de curînd de la Petersburg și ele confirmă întru totul acest fapt. În această privință nu încapă nici o îndoială. Știu atît din proprie experiență, cît și din experiența unui mare număr de tovarăși că poate cel mai greu lucru pentru un revoluționar este să părăsească *la timp* un loc primejdios. Întotdeauna, tocmai în momentul cînd trebuie să părăsești munca pe care o desfășori într-un anumit loc, ea devine deosebit de interesantă și *deosebit de necesară*; tocmai așa i se pare întotdeauna, dar absolut întotdeauna, unui activist. De aceea consider că este de datoria mea să-ți cer în modul cel mai insistent să părăsești pentru un timp Petersburgul. Acest lucru este absolut necesar. *Nici un* pretext, nici un considerent legat de muncă nu trebuie să întîrzie această măsură de prevedere. Prejudiciile pe care le-ar aduce o inevitabilă cădere ar fi imense. Prejudiciile pricinuite de plecarea d-tale vor fi cu totul neînsemnate și aparente: promovați *provizoriu*, pentru o lună-două, elemente tinere ca înlocuitori în posturile de conducere și fiți siguri că, chiar dacă se vor ivi unele neajunsuri — de foarte scurtă durată — în muncă, în ansamblu ea nu va avea decît de cîștigat și încă extrem de mult. Dîndu-i-se o muncă de mai mare răspundere, tineretul va crește; eventualele lui greșeli le vom îndrepta repede. O cădere, dimpotrivă, ar face să pierdem cele mai mari șanse de a organiza munca noastră centrală. Încă o dată te sfătuiesc insistent să pleci *imediat* în provincie pentru o lună. Pretutindeni se găsește treabă berechet și pretutindeni se simte nevoie de o îndrumare generală. Dacă *vrei* (și trebuie să vrei), plecarea se poate organiza oricînd.

Despre acordul din 12. III. 1905 ²⁷ nu-ți scriu. N-are nici un rost să ne certăm. Pe cât se pare, nu se putea altfel. Problema care se pune acum este să pregătim cu toată energia congresul și să sporim numărul delegaților. Cât privește banii, nu vă lansați în cheltuieli, ci căutați să-i păstrați, fiindcă după congres vom avea și mai mare nevoie de ei.

Expedită din Geneva la Petersburg

*Publicată pentru prima oară
în 1925, în revista
„Proletarskaia Revoliuția”, nr. 2*

Se tipărește după manuscris

22

CĂTRE P. A. KRASIKOV

5. IV. 1905

Dragă prietene,

În privința datei deocamdată nu pot spune nimic precis ²⁸. În caz că te întorci duminică, cred că te vei putea duce la Liège sau poți să *nu iei bilet* de întoarcere, deci să nu mai revii la Paris (cel mai bine ar fi, poate, ca imediat să iei un bilet în circuit pentru 45 de zile pe ruta Paris-Liège etc. — Paris). Înainte de luni *nu cred* că e posibil, deși, repet, nu știu precis. Data de 5 aprilie (de astăzi) a fost fixată ca ultim termen de plecare din Petersburg, ergo * nu e posibil înainte de luni. Deocamdată în localitatea respectivă nu a sosit nimeni. Vineri pleacă de aici două persoane — poate că vor trece și prin orașul vostru, însă într-un incognito desăvârșit.

Ai văzut publicația „Dnevnik” ²⁹ a lui Plehanov? Ce ton trist de resemnare! Păcat de bătrîn, se supără degeaba, dar are cap bun...

Atitudinea noastră față de delegați trebuie să fie cât se poate de pașnică: noi „n-avem nimic de pierdut, însă (în caz de victorie) vom câștiga totul”, adversarii — dimpotrivă. De altfel, acest lucru îl vei înțelege singur citind foaia

* — deci. — *Nota trad.*

volantă a B.C.M. și a C.C.³⁰, precum și nr. 13 (Problema organizatorică)³¹.

Grăbește-te cît poți de mult cu elaborarea raportului Comitetului organizației din străinătate³², cu *lista membrilor* și cu toate celelalte documente.

Au revoir. Al d-tale, *N. Lenin*

Salutări Kiskăi! Cum o mai duce ?

Trimisa din Geneva la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XVI*

Se tipărește după manuscris

23

CĂTRE O. I. VINOGRADOVA

Cerșetorului, de la Lenin

Dragă tovarășă,

Am citit cu mult interes scrisoarea dv.³³ (nr. 6) în legătură cu celula de bază în cadrul organizării meseriașilor. În fabrici și uzine asemenea celulă trebuie să fie comitetul de întreprindere ; dar atunci cînd este vorba de meseriași ? Dv. sînteți pentru cercurile profesionale, dar oponentii dv. ? Nu am înțeles pentru ce optează ei. Din păcate, nu știu nici ce reprezentau vechile „consilii” sindicale, cînd au existat ele, cum au luat ființă, cum au îmbinat munca social-democrată cu cea sindicală ?

Necunoscînd latura practică a acestei probleme practice, *deocamdată* nu mă încumet să mă pronunț asupra ei. Poate că viitoarele dv. scrisori mă vor ajuta s-o cunosc mai îndeaproape și atunci vom vedea. Trebuie să ținem seama de experiență și să fim prudenți atunci cînd e vorba de transformări, asta e adevărat. Dar ce legătură au toate acestea cu economismul, acest lucru nu mi-e clar. Oare în comitetele de întreprindere nu se discută cu precădere tot despre interesele celor din întreprindere (care și ele sînt profesionale) ? Cu toate acestea, nimeni n-a avut nimic împotriva ca celula de bază a organizației *social-democrate* să fie comi-

tetul de întreprindere. Ceea ce importă sînt condițiile de viață, condițiile de întrunire, de întîlnire, de muncă laolaltă, căci celula de bază trebuie să desfășoare o activitate deosebit de vie, susținută și regulată. În sfîrșit, este oare obligatoriu, în acest caz, un singur tip de organizare? N-ar fi mai bine să existe tipuri variate, pentru a le adapta la diferite condiții și a acumula astfel mai multă experiență?

Vă mulțumesc pentru scrisoare. Continuați să-mi scrieți, căci primim destul de rar știri în legătură cu munca *de fiecare zi* (care e cea mai interesantă).

Lenin

*Scrisă la 8 aprilie 1905
Expediată din Geneva la Odesa*

*Publicată pentru prima oară
în 1925, în revista
„Proletarskaia Revoluția”, nr. 7*

Se tipărește după manuscris

24

CĂTRE G. D. LEITEIZEN

19. IV. 1905

Dragă L.,

Nu e cu putință să obțineți un mandat din partea C.O. ca să aduceți un salut congresului³¹. La început credeam că congresul nostru se va deschide înainte de 22. IV. și că se va putea să obțineți mandat chiar din partea congresului, dar asta nu e posibil; congresul nostru întîrzie*. Înțelegeți-vă cu redacția ziarului „Vpered” și aduceți congresului salutul în numele ei, iar *prin ea* — în numele P.M.S.D.R.; așa va fi cel mai bine.

Nota despre minciunile lui Martov va merge³⁵. Scrieți de la congres.

Al dv., *V. Ulianov*

P. S. În nr. 29 al revistei „Die Neue Zeit”, Kautsky a început din nou să debiteze minciuni despre „Vpered” și

* Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. s-a deschis la 12 (25) aprilie 1905. — *Nota red.*

„Iskra“³⁶ ! Ar fi bine ca în cuvîntarea rostită *la congres* să-l „corecți“.

Expediată din Geneva la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI*

Se tiparește după manuscris

25

CĂTRE A. A. PREOBRAJENSKI

Dragă tovarășe,

Am primit scrisoarea dv. și ne-am bucurat foarte mult de știrea comunicată. Vă felicităm pentru înlăturarea piedicilor puse de agenți cunoscuți, care sînt desemnați pentru a ascunde adevărul³⁷. Luați neapărat cele mai energice măsuri pentru a ține legătura cu noi printr-o corespondență sistematică. Acest lucru este foarte necesar. De îndată ce corespondența va deveni regulată, vă vom da însărcinări interesante. Acum așteptăm congresul, care se va deschide zilele acestea. Nu s-a clarificat încă definitiv poziția C.C. și a lui Plehanov. Se pare că sciziunea este inevitabilă. Răspundeți imediat dacă vreți să cunoașteți mai precis și mai repede decît alții problemele legate de congres.

O caldă strîngere de mînă.

Al dv., fost vecin de hutor³⁸, *Lenin*.

Mai trăiește țăranul radical * pe care îl aduceați la mine ? Ce a devenit acum ? De ce nu ne înlesniți legături cu țărani ?

*Scrisă înainte de 21 aprilie 1905
Expediată din Geneva la Samara*

*Publicată pentru prima oară în
1926, în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

Se tiparește după manuscris

26

CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUȚ

Mă grăbesc să vă amintesc de o lucrare care *trebuie* tradusă și editată cît mai repede și de care am uitat să vă spun

* Țăranul radical — D. I. Kislikov. — *Nota red.*

în convorbirea cu dv. (deși încă demult am avut în vedere acest lucru!). Este vorba de lucrarea lui Friedrich Engels „Die Reichsverfassungskampagne“ *, apărută în operele lui Marx și Engels („Marx' Nachlass“ ** etc., vol. III) editate de Mehring. Este o lucrare separată, independentă, care trebuie neapărat să apară în broșură. În momentul actual ea prezintă un interes *deosebit* ³⁹.

Scrisă în aprilie-mai 1905

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI*

Se tipărește după manuscris

27

CĂTRE SECRETARUL „COMITETULUI REPREZENTANȚEI MUNCITORILOR“ DIN ANGLIA

20. V. 1905

Stimate domn,

Confirm cu recunoștință primirea celor 25 de lire sterline, din care 5 lire vor fi, potrivit condițiilor puse de dv., destinate acordării unor ajutoare. Despre toate donațiile dv. s-a scris în ziarul nostru „Vpered“, pe care vi l-am trimis. Acum vă trimit din nou numerele din acest ziar în care s-a scris despre donații și subliniez cu creion albastru pasajele respective.

Noi am și scris Comitetului din Petersburg al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia că trebuie să se comunice la câteva mitinguri ale muncitorilor despre donațiile primite din partea „Comitetului reprezentanței muncitorilor“ ***. Întrucât toate legăturile cu organizațiile partidului nostru sînt secrete, va trece cîtva timp pînă se va primi răspuns. Săptămîna aceasta cîtiva tovarăși ruși pleacă la Petersburg și le-am transmis și lor rugămîntea mea. Ei au promis că vor lua toate măsurile pentru ca această comunicare să fie făcută cît mai repede la Petersburg și că vă

* — „Campania pentru constituția imperiului“. — *Nota trad.*

** — „Opere postume ale lui Marx“. — *Nota trad.*

*** Vezi volumul de față, p. 23. — *Nota red.*

vor înștiința. Scrisoarea dv. din 22. IV. 1905 va fi și ea trimisă Comitetului din Petersburg.

Sper, stimate domn, că în curînd veți primi o scrisoare de la tovarășii noștri din Petersburg, în care vi se va aduce la cunoștință comunicarea făcută la mitingul muncitorilor din capitala Rusiei.

Vă rog să mă scuzați pentru engleza mea defectuoasă.

Cu multe mulțumiri.

Al. dv. sincer, *Vl. Ulianov*
(redactor la ziarul „Vpered“)

Vl. Oulianoff,
3. Rue de la Colline. 3.
Genève. Switzerland.

Expedită la Londra

*Publicată pentru prima oară
la 18 august 1946, în revista
„Britanski Soizuznik”, nr. 33*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba engleza*

28

PROIECT DE SCRISOARE
CĂTRE LIGA DIN STRĂINĂTATE
A SOCIAL-DEMOCRAȚIEI REVOLUȚIONARE
RUSE ⁴⁰

Către Ligă

Stimați tovarăși,

Vă trimitem înștiințarea cu privire la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. Vă rugăm să ne comunicați care este atitudinea dv. față de Congresul al III-lea și față de centrul de partid creat de el.

Cu salutări social-democrate, C. C.

P. S. V-am ruga foarte mult să ne răspundeți în termen de două săptămîni. În caz că nu vom primi răspuns, va

trebui să considerăm că Liga nu recunoaște Congresul al III-lea *. Bineînțeles, în caz de nevoie, termenul îl putem prelungi.

*Scrisă între 23 și 26 mai
1905 la Geneva (loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

29

CĂTRE I. M. STEKLOV **

Stimate tovarășe,

Tov. Vas. Vas., membru al colegiului redacțional, mi-a comunicat că, în discuțiile actuale despre tactică și organizare dintre social-democrați, dv. vă situați acum, în general, pe pozițiile ziarului „Proletarii“⁴¹. Această știre ne-a bucurat foarte mult pe noi toți, membrii colegiului redacțional al ziarului „Proletarii“. Pentru noi nu încapе îndoială că vechile ciocniri din epoca cercurilor nu trebuie, în nici un caz, să împiedice munca în comun pe o bază principială comună în condițiile existenței unor relații strict partinice. Iată de ce socotim de datoria noastră să vă propunem să colaborați la O.C. al P.M.S.D.R., ziarul „Proletarii“. Am fi cât se poate de bucuroși dacă am reuși, în felul acesta, să oferim cîmp liber unirii unui număr cât mai mare de reprezentanți influenți ai social-democrației pe baza unei legături cu adevărat partinice.

Cu salutări social-democrate, *N. Lenin*

Scrisă după 27 mai 1905 la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI*

Se tipărește după manuscris

* Aici o persoană necunoscută a adăugat în text: „deoarece semnatura pusă de reprezentantul dv. pe cunoscuta scrisoare către delegații la Congresul al III-lea ne face să presupunem acest lucru“. — *Nota red.*

** M. S. Olmynski afirmă că scrisoarea către I. M. Steklov n a fost trimisă. — *Nota red.*

CĂTRE L. A. FOTIEVA

Dragă Kiska,

V-am trimis acum o telegramă. Pentru orice eventualitate, voi căuta să vă explic despre ce este vorba. Am fost chemat la Paris într-o anumită problemă. Aș vrea neapărat să nu fac călătoria numai pentru asta, ci să prezint și un referat. Tema : „Congresul al III-lea și hotărârile sale“. Conținutul : o analiză paralelă a hotărârilor noastre și a hotărârilor menșevicilor : ei au publicat acum înștiințarea cu privire la conferința lor, pe care o voi examina. Pot să expun referatul numai *marți* (voi veni luni, dar seara voi fi ocupat) și trebuie neapărat să termin într-o singură zi. Dacă e posibil, închiriați sala cea mai mare (unde am prezentat un referat împotriva lui Struve — Filatov și alții știu) și anunțați cât mai mulți oameni. În cazul în care încă nu mi-ați comunicat telegrafic răspunsul dv. clar, telegrafiați-mi mâine ca să știu *precis* dacă ați închiriat sala. Poate că veți mai avea timp să-mi trimiteti o scrisoare *express* (ca s-o primesc cel târziu duminică dimineața), dar dacă e ceva important de comunicat, telegrafiați-mi neapărat.

Azi expun aici același referat.

O caldă strângere de mână. Al dv., *Lenin*

Tournez s'il vous plaît ! *

Dacă, contrar așteptărilor, se va constata că nu pot să țin referatul, poate că nu voi veni de loc. De aceea vă rog neapărat să-mi răspundeți ⁴².

*Scrisă la 1 sau 2 iunie 1905
Expedia:ă din Geneva la Paris*

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE BRACKE-DESROUSSEAUX

47 Bd. Port Royal 47. M. *Desrousseau*

Stimate tovarășe,

I-ați spus tovarășului Belski că cuvîntarea lui P. Lafargue cu privire la participarea social-democrației la guvernul revoluționar provizoriu există. V-am fi foarte recunoscători dacă ne-ați trimite cât mai repede broșura în care a apărut această cuvîntare sau dacă ne-ați da informații amănunțite cu privire la această cuvîntare ⁴³...

Vă rog să mă scuzați pentru franceza mea defectuoasă.

*Scrisa nu mai deține
de 11 iunie 1905*

Expediată din Geneva la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XVI*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba franceză*

*CĂTRE SECRETARUL
BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL

Geneva, 3 iulie 1905

Stimate cetățene,

Am primit scrisoarea dv. prin care ne aduceți la cunoștință că i s-au trimis d-lui Plehanov 5 049 de franci și 23 de centime. Șeful serviciului nostru de expediție i-a scris d-lui Plehanov că așteptăm ca jumătate din suma menționată să fie trimisă pe adresa noastră.

Aș vrea să vă atrag atenția, dragă cetățene, că ați comis o greșală trimițînd banii d-lui Plehanov. Am mai avut cîntea să vă aducem la cunoștință că, începînd de la Congresul al III-lea al partidului nostru, „Iskra” a încetat să mai fie organul de presă al partidului și că d-l Plehanov nu mai este reprezentantul partidului în Biroul internațional. Am avut, de asemenea, cîntea să vă aducem la cunoștință

* Aici și în paginile ce urmează printr-un asemenea asterisc au fost însemnate titlurile luate din manuscrisul original. — *Nota red.*

că Comitetul Central al partidului nostru încă nu a delegat un reprezentant special în Biroul internațional și că în toate cazurile dv. urmează să scrieți pe adresa d-lui Ulianov.

Ne sfătuiți să ajungem la o înțelegere cu d-l Plehanov. Trebuie să știți că absolut nici un acord între partidul nostru și d-l Plehanov nu este posibil atîta timp cît relațiile dintre el și partid nu vor fi fost reglementate în mod oficial. Iată de ce mă văd obligat să vă rog să-i comunicați d-lui Plehanov că jumătate din sumă trebuie să fie trimisă pe adresa Comitetului Central al partidului nostru (d-lui Ulianov).

Primiți, stimate cetățene, salutul nostru frățesc.

În numele Comitetului Central
al Partidului social-democrat din Rusia,
Vl. Ulianov (N. Lenin)

Expedită la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XVI*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba franceza*

33

* CĂTRE SECRETARIATUL BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL

Geneva, 8 iulie 1905

Dragi tovarăși,

Scrisoarea dumneavoastră din 6 iulie ne-a mirat întrucîtva. Ar fi trebuit să știți pînă acum că cetățeanul Plehanov nu mai este reprezentantul Partidului social-democrat din Rusia în Biroul socialist internațional.

În nr. 101 al „*Iskerei*”, cetățeanul Plehanov a publicat următoarea scrisoare, pe care o traducem integral și pe care cred că el ar fi trebuit s-o aducă și la cunoștința Biroului :

„Tovarăși, hotărîrile conferinței (a părții ce s-a rupt de partid. — V.Ū.⁴⁴), care au dat o lovitură de grație instituțiilor centrale ale partidului nostru, mă determină să renunț la funcția de redactor al Orga-

nului Central și la aceea de al cincilea membru (ales la cel de-al II-lea Congres, *legal*) al Consiliului. *G. Plehanov*.

P. S. Mă folosesc de acest prilej pentru a întreba, în scris, acea parte a partidului care recunoaște ca obligatorii hotărârile Congresului «al treilea» dacă dorește să reprezint, ca și înainte, acest partid — care, din păcate, este acum scindat — în Biroul socialist internațional. Pot rămîne reprezentant al P.M.S.D.R. *numai* în cazul cînd acest lucru l-ar dori *ambele* fracțiuni.

Montreux, 29 mai 1905^a.

La această declarație a cetățeanului Plehanov, redacția ziarului „Proletarii”, Organul Central al partidului, a răspuns prin următoarea notă, publicată în nr. 5 din 13 iunie a.c. :

„În ceea ce privește P. S.-ul tovarășului Plehanov, putem anunța că problema reprezentării partidului în Biroul internațional de către tov. Plehanov este în momentul de față supusă spre rezolvare C.C. al partidului“.

Problema nu a fost încă rezolvată și, ca atare, cetățeanul Plehanov nu poate semna în momentul de față nici un document al Biroului internațional în calitate de reprezentant al partidului ⁴⁵.

De aceea, dragi tovarăși, vă atragem atenția că ne este foarte incomod să ținem legătura cu Biroul prin intermediul unui tovarăș care a declarat el însuși *în mod public* că nu poate reprezenta partidul atîta timp cît nu va avea o împuternicire specială în acest sens. Repetăm din nou cererea noastră către Secretariatul internațional de a trimite — atîta timp cît problema reprezentării în Biroul socialist internațional nu va fi rezolvată — tot ce ne privește pe noi (scrisori, manifeste, documente, bani etc.) pe adresa Comitetului Central al partidului (V. Oulianoff. Rue de la Coline, 3. Genève).

Primiți, dragi tovarăși, asigurarea sentimentelor noastre frățești.

Expedită la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XVI*

*Se tipărește după o copie
scrisă de mîină
Tradus din limba franceză*

34

CĂTRE C. HUYSMANS

Geneva, 8 iulie 1905

Dragi cetățeni,

Am primit jumătate din suma pe care ați trimis-o social-democraților ruși, adică 2 524 de franci și 61¹/₂ centime. Dar s-a comis o greșeală trimițându-se această sumă tovarășului Plehanov. Noi am mai avut cinstea să vă comunicăm că tovarășul Plehanov nu mai este reprezentantul partidului nostru și că în toate chestiunile care privesc partidul nostru trebuie să vă adresați numai Comitetului Central al acestui partid, adică lui Mr. Oulianoff, 3 rue de la Colline, Genève.

Primiți, dragi cetățeni, salutul nostru frățesc.

În numele Comitetului Central
al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia,

N. Lenin (Vl. Ulianov)

Expedită la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahier du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară după textul
apărut în revista
Tradus din limba franceză*

35

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Din partea lui Lenin personal, către membrii C.C.

11. VII. 1905

Dragi prieteni,

O serie de scrisori primite din toate colțurile Rusiei, veștile de la Aleksandrov, convorbirea avută cu Kleșci și cu alte câteva persoane care au venit aici îmi întăresc tot mai mult convingerea că în munca C.C. există o deficiență internă, un defect de organizare a muncii. Comitetul Central e ca și inexistent, nimeni nu-l simte și nu-l observă,

— aceasta este părerea unanimă. Și faptele o confirmă. Conducerea politică a partidului de către C.C. nu se vede. Și totuși, toți membrii C.C. muncesc pînă la istovire ! Cum se explică atunci toate acestea ?

După părerea mea, una din principalele cauze ale acestei situații este lipsa unor foi volante periodice ale C.C. A conduce în timp de revoluție numai prin discuții orale și contacte personale este o arhiutopie. Conducerea trebuie să se exercite într-un mod public. Acestei forme trebuie să-i fie subordonate în întregime și în mod necondiționat *toate celelalte* forme de muncă. Responsabilul cu presa al C.C. trebuie, în primul rînd, să se îngrijească să scrie (sau să primească articole de la colaboratori, redactorul însă trebuie să fie întotdeauna gata să scrie el însuși) de două ori pe săptămîină o foaie volantă pe teme de partid și politice (liberalii, socialiștii-revoluționari, minoritatea, sciziunea, delegația zemstvelor, sindicatele etc etc.) și să o reediteze prin orice mijloace, să o hectografieze imediat (dacă nu există tipografie) în 50 de exemplare, pe care să le trimită comitetelor pentru a fi reproduse. Uneori s-ar putea folosi, eventual, pentru aceste foi volante unele articole din „Proletarii” — cu modificările necesare. Nu înțeleg de ce nu se face acest lucru ? ? Nu cumva Șmidt și Verner au dat uitării cele discutate cu noi în această privință ? Nu se poate, oare, scrie și difuza măcar o foaie volantă pe săptămîină ? ? „Înștiințarea” cu privire la Congresul al III-lea * n-a fost nici pînă în prezent retipărită ⁴⁶ în întregime nicăieri în Rusia. Asta este o asemenea bătaie de joc, un asemenea fiasco al acestui faimos „aparat tehnic” al C.C., încît, hotărît lucru, nu înțeleg ce-a păzit Vinter, ce păzesc Sommer și ceilalți ? În sfîrșit, există doar și tipografiile ale comitetelor ? ! ?

Se vede că membrii C.C. nu-și înțeleg de loc îndatorirea de „a se manifesta în public”. Or, fără așa ceva nu există centru, nu există partid ! Ei muncesc pînă la istovire, dar muncesc ca niște cîrțițe, la ședințe, la întruniri, cu agenții etc. etc. Este o adevărată irosire de forțe ! Dacă nu aveți

* Vezi V. I. Lenin Opere complete, vol. 10, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 205—209. — Nota red.

oameni, folosiți pentru cutare muncă forțe de gradul trei, pentru cutare muncă forțe de gradul zece, dar exercitați neapărat voi înșivă conducerea politică și, în primul rînd, scoateți foi volante. Abia după aceea să luați cuvîntul la congresele raionale (în Polesie n-a fost nimeni la congres. Este pur și simplu scandalos. Era cît pe-aci să se ducă de rîpă !), la conferințe etc. Trebuie să scoateți ceva în genul unui jurnal al C.C., a unui buletin al lui, să scoateți de două ori pe săptămîină o foaie volantă care să fie ecoul tuturor problemelor serioase care se ivesc. Și nu este greu de scos o asemenea foaie : ea trebuie hectografiată în 50 de exemplare, difuzată, tipărită de unul din comitete și apoi trimisă aici. Principalul este să vă *spuneți* cuvîntul și să vi-l *spuneți* în mod deschis, să încetați de a fi muți. Altfel și noi, cei de aici, sîntem complet izolați.

Poate că trebuie completat C.C. ! Să mai recrutăm încă vreo șase agenți ? Pentru așa ceva sînt convins că s-ar găsi oameni. Practic însă aș vrea să fac acum o propunere : data fiind lipsa aproape completă a unei corespondențe între membrii C.C. (de la Verner și Vinter am primit cu totul două scrisori, de la Aleksandrov numai vești de pe drum, „impresii de călătorie“, și nimic mai mult), trebuie neapărat *adusă la îndeplinire* hotărîrea noastră comună din 10. V. 1905 cu privire la consfătuirea fixată pentru 1. IX. 1905⁴⁷. Pentru Dumnezeu, nu o amînați, nu vă zgîrciți să cheltuiți 200—300 de ruble. Altfel ne paște pericolul să nu putem organiza munca așa cum trebuie. Or, acum ea nu e de loc organizată. Lucrul acesta reiese din toate informațiile pe care le deținem.

Pînă la 1. IX. mai este o lună și jumătate. În acest interval puteți pregăti totul și organiza din timp plecarea, după ce vă veți fi înțeleș și cu Aleksandrov asupra persoanelor care urmează să vină înapoi. Aștept răspuns.

Expedita din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1920,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

Se tiparește după manuscris

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Din partea lui Lenin, pentru C.C.

Dragi prieteni,

Referitor la ultimele voastre scrisori, trebuie să vă spun că sînt de acord cu toate hotărîrile, în afară de două. 1) Protestez cu toată energia împotriva numirii lui Matrena ca agent și vă rog insistent să revizuiți această numire. E un încurcă-lume, care ne va pricinui mult rău, va mai trece de zece ori de la unii la alții, ne va compromite cu neroziile lui etc. În comitet poate să lucreze, ca agent însă nu e bun de nimic. Poate fi introdus în aparatul tehnic? În ceea ce-l privește pe Stanislav, v-aș ruga să-mi comunicați cine-i el și în ce ape se scaldă. Eu l-aș recomanda cu căldură ca agent pe Lalaianț, care, la Odesa și în Biroul din Sud, a dat dovadă de aptitudini remarcabile, organizînd, după părerea tuturor, foarte bine munca concretă. După cum ne-au comunicat o serie de activiști din Odesa, care nu simpatizează întotdeauna pe „cei tari ca piatra“, el a fost sufletul întregii munci locale. În sfîrșit, Lalaianț este un om foarte consecvent și principial.

2) În ceea ce-l privește pe Plehanov, mă miră foarte mult că ați trecut sub tăcere o problemă care a fost deja discutată aici cu Vinter. Avem noi oare dreptul să numim ca reprezentant al partidului un om care nu dorește să intre în partid și nu vrea să recunoască Congresul al III-lea? El a declarat doar recent în presă că nu consideră legal Congresul al III-lea și că acceptă să reprezinte *numai* ambele fracțiuni. O serie de tovarăși au arătat, încă atunci cînd era Vinter aici, că, numindu-l pe Plehanov, nu facem decît să-l răsfațăm și să-l stricăm definitiv. La început eu am fost pentru Plehanov, dar acum văd că nu trebuie să-l numim fără să punem anumite condiții. Închipuți-vă numai, în mod concret, ce ar însemna să ai ca reprezentant în Birou un om cu care nimeni nu stă de vorbă, pe care e *imposibil* să-l obligi „să reprezinte“ efectiv C.C., și nu pe sine însuși! Acum am reușit totuși să stabilim legături directe între noi și Birou (Biroul socialist internațional) și

vedem că sînt multe probleme, și financiare și de alt ordin (apeluri în numele Rusiei și cu privire la Rusia, despre care le-am scris recent; modul de reprezentare, asupra căruia am fost întrebat zilele trecute ș.a.m.d.). Biroul ne-a scris că există o nouă „propunere a lui Bebel”⁴⁸ (care nu a ajuns încă pînă la noi); se pare că moșulică se pregătește din nou să ne „împace” (Kautsky a publicat un articol cum nu se poate mai mîrșav în legătură cu ediția germană a „Înștiințării”⁴⁹). Gîndiți-vă care ar fi situația noastră dacă am avea ca reprezentant pe Plehanov și dacă el ar trebui să aibă de-a face cu Bebel în problema „păcii”!?? Înțeleg perfect de bine ce motive puternice ne fac pe noi toți și pe voi în mod deosebit să dorim „pacea”, să dorim numirea lui Plehanov, dar eu m-am convins că a întreprinde un asemenea pas fără a asigura *în mod efectiv* pacea înseamnă a face un pas greșit, care ar încurca și mai mult lucrurile, ar provoca noi sciziuni, încălcări de acorduri, dispute, ar duce la o *nouă* întăritare și nu ar face decît să *întîrzie* și mai mult înfăptuirea unificării. După părerea mea, toate discuțiile pe tema unificării vor rămîne vorbe goale atîta timp cît nu se va elabora în practică un plan *realizabil* al acestei unificări: totul merge spre această unificare, trebuie să așteptăm cîteva luni pentru ca toți să-și dea seama de absurditatea hotărîrilor conferinței, pentru ca *experiența* să anuleze stupidul lor „statut organizatoric”, pentru ca *experiența* să mai reducă din pretențiile lor (fiindcă, în general, la noi lucrurile stau mai bine și noi mergem, evident, spre victorie), și atunci se vor duce tratative directe, fără intermediari, între centre, atunci vom elabora (dintr-o dată sau în două, trei etape, nu am de gînd, firește, să fac preziceri) un *modus vivendi*. Acum însă trebuie să luptăm.

Îată ce propun eu: să i se facă lui Plehanov o „propunere” în spiritul vostru, *dar cu condiția* ca el să recunoască Congresul al III-lea, să intre în partid și să se supună hotărîrilor lui. În felul acesta, pe de o parte, vom salva aparențele, iar pe de altă parte vom face inofensivă orice confuzie ce s-ar putea produce.

Pînă la primirea răspunsului vostru nu-i voi propune nimic lui Plehanov. Vă rog foarte mult să amînați luarea unei hotărîri pînă la întîlnirea noastră, în septembrie.

Sînt extrem de mirat că nu-mi scrieți nici un cuvînt despre „Scrisoarea deschisă“⁵⁰ trimisă mie și scrisă de mîna lui Reinert. Ce s-a întîmplat? Nu înțeleg. De ce în *hoiăriri* nu se spune nimic despre asta?? Scrieți-mi cît mai repede dacă s-o publicăm în O.C. Dacă da, v-aș ruga foarte mult să se facă o mică modificare privitoare la divergențele în probleme de tactică, pentru a nu fi în contradicție cu broșura mea, despre care o să vă vorbească Liubici⁵¹. Sper că nu vom fi de păreri deosebite și, dacă se poate, v-aș ruga să-mi dați voie să fac eu această modificare.

Mă miră foarte mult faptul că în Rusia „Înștiințarea“ nu a apărut încă în întregime. Este pur și simplu un scandal!!! Pentru numele lui Dumnezeu, luați măsuri ca întregul aparat tehnic să accelereze munca în această direcție!!

Vă sîntem extrem de recunoscători pentru că ne-ați trimis hotărîrile amănunțite, scrisorile comitetelor și foile volante. În fine, începe să se statornicească între noi ceva care aduce a relații normale! Vă rog să păstrați acest obicei și să căutați un bun secretar la Petersburg. Trebuie neapărat să fim informați despre problemele de partid, despre liberali, despre problemele vieții de partid care se discută acolo în cercuri etc. etc. Nu uitați că aici Bundul și menșevicii sînt mai bine informați decît noi!

O caldă strîngere de mînă, N. Lenin

Scisă la 12 iulie 1905

Î pediată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, col. V*

Se tipărește după manuscris

* CĂTRE SECRETARIATUL BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL DE LA BRUXELLES

Geneva

24 iulie 1905

Dragi tovarăși,

Acum cîteva zile am primit scrisoarea dv. din 28 iunie și împreună cu ea niște documente interesante (scrisorile

tovarășilor Bebel și Plehanov), dar, fiind extrem de ocupați, nu am avut posibilitatea să vă răspundem imediat.

I. În ceea ce privește scrisoarea cetățeanului Plehanov, sîntem nevoiți să facem următoarele observații: 1) Afirmația cetățeanului Plehanov că după Congresul al II-lea al partidului nostru (august 1903) între noi au existat divergențe numai în problema organizatorică nu corespunde de loc realității. „Minoritatea“ de la Congresul al II-lea (în frunte cu cetățenii Akselrod, V. Zasulici și Martov) a scindat de fapt partidul imediat după congres, boicotînd instituțiile centrale alese de congres și creînd o organizație secretă „a minorității“, care a fost dizolvată abia în toamna anului 1904. Însuși cetățeanul Plehanov, care la Congresul al II-lea al partidului și la Congresul Ligii din străinătate a social-democrației ruse (octombrie 1903) a fost de partea noastră, a avut, pe cît se pare, o altă părere despre divergențele noastre atunci cînd, în nr. 52 al ziarului „Iskra“ (noiembrie 1903), a declarat în mod public că trebuie să se facă cu pricepere concesii „revizioniștilor“ (expresia aparține lui Plehanov) pentru a evita o sciziune în partid.

2) Nu corespunde realității nici afirmația că Congresul al III-lea al partidului ar fi fost convocat „în mod cu totul arbitrar“. Potrivit statutului partidului, Consiliul este obligat să convoace congresul de îndată ce acest lucru este cerut de jumătate din numărul comitetelor. Consiliul, după cum vă este cunoscut din rezoluțiile Congresului al III-lea, care au fost traduse în limba franceză, a ignorat statutul partidului. Comitetele de partid și Biroul Comitetelor „Majorității“, ales de ele, au fost obligate din punct de vedere moral și formal să convoace congresul chiar și împotriva voinței Consiliului, care a refuzat să-l convoace.

3) Din aceleași rezoluții ale Congresului al III-lea știți că la acest congres au fost reprezentate nu „circa jumătate din numărul organizațiilor cu drepturi depline“, ci o însemnată majoritate a celor mai mari comitete.

4) Este adevărat că în partidul nostru există tovarăși care sînt numiți în glumă „mlaștină“. Membrii ei treceau mereu dintr-o parte în alta în lupta internă din partid. Primul transfug de acest fel a fost cetățeanul Plehanov, care, în noiembrie 1903, a trecut de la majoritate la minoritate,

iar la 29 mai 1905 a părăsit minoritatea, ieșind din redacția ziarului „Iskra“. Noi nu aprobăm aceste treceri, dar credem că nu trebuie să ni se facă o vină din faptul că, după multe oscilări, membrii „mlaștinii“ sînt înclinați să ne urmeze.

5) În scrisoarea către Birou (din 16 iunie 1905) cetățeanul Plehanov a uitat într-un mod destul de inoportun să amintească de scrisoarea sa din 29 mai 1905, care a apărut în ziarul „Iskra“ (nr. 101) și a cărei traducere exactă și completă v-am și expedit-o.

6) Spunînd că cealaltă fracțiune a partidului se grupează în jurul vechiului Organ Central al partidului — ziarul „Iskra“ —, cetățeanul Plehanov uită din nou să adauge că conferința „minorității“ (din mai 1905) a anulat statutul elaborat la Congresul al II-lea și nu a creat un nou Organ Central. Noi considerăm că Biroul socialist internațional trebuie să aibă la dispoziție traducerea completă a tuturor rezoluțiilor acestei conferințe. Dacă însă „Iskra“ nu vrea să le trimită Biroului, sîntem gata să ne asumăm noi această sarcină.

7) Cetățeanul Plehanov spune că pentru convocarea Congresului al III-lea s-au pronunțat numai 2 membri ai C.C. aflați în libertate (ceilalți fiind arestați). Scrisoarea cetățeanului Plehanov e datată 16 iunie 1905 ; în ziua următoare, la 17 iunie, în nr. 4 al ziarului „Proletarii“, Organul Central al partidului, creat de Congresul al III-lea, s-a publicat următoarea declarație : „Luînd cunoștință de scrisoarea deschisă a C.C. adresată președintelui Consiliului partidului, cetățeanul Plehanov, și fiind întru totul solidari cu C.C., socotim necesar — din motive pe care tovarășii informați asupra stării de lucruri din partid le vor înțelege — să ne declarăm public solidari cu C.C.“. Declarația e semnată cu pseudonimele : Ma, Bem, Vladimir, Innokenti, Andrei, Voron. Vă putem comunica în mod confidențial că aceste pseudonime sînt ale *membrilor arestați ai C.C.* Prin urmare, numai membrii C.C. au aflat despre conflictul dintre C.C. și cetățeanul Plehanov (și deci și Consiliu) în problema convocării congresului, majoritatea lor pronunțîndu-se imediat pentru C.C. și împotriva cetățeanului Plehanov. Rugăm insistent Secretariatul internațional să ne

comunica dacă cetățeanul Plehanov a găsit de cuviință să aducă la cunoștința Biroului aceasta declarație importantă a membrilor arestați ai C.C., care dezmente în mod categoric afirmațiile lui din scrisoarea din 16 iunie.

8) Cetățeanul Plehanov greșește atunci când afirmă că ambele fracțiuni l-au rugat să rămână reprezentant al partidului în Biroul internațional. Pînă în prezent Comitetul Central al partidului nostru n-a adresat nici o rugămînte în acest sens. După cum v-am comunicat acum cîteva zile, această problemă nu e încă rezolvată definitiv și continuă să se afle la ordinea zilei.

9) Cetățeanul Plehanov consideră că pentru el e ușor să fie imparțial în ceea ce privește divergențele noastre. După cele arătate însă mai sus, noi credem că pentru el acest lucru este destul de greu, și cel puțin în momentul de față aproape imposibil.

II. *Trec la propunerea tovarășului Bebel* în legatură cu problemele noastre.

Aici trebuie să fac următoarele observații : 1) Eu sînt numai unul dintre membrii C.C. și redactorul șef al Organului Central al partidului, ziarul „Proletarii“. Eu pot să rezolv, în numele întregului C.C., numai problemele din străinătate și cîteva alte probleme care mi-au fost încredințate în mod special. În orice caz, toate hotărîrile mele pot fi anulate de adunarea generală a Comitetului Central. Eu nu pot deci să rezolv problema intervenției Biroului în treburile partidului nostru. Am trimis însă imediat în Rusia tuturor membrilor C.C. scrisoarea dumneavoastră, precum și scrisorile cetățenilor Bebel și Plehanov.

2) Pentru a grăbi răspunsul Comitetului Central, ar fi indicat ca Biroul să dea cîteva explicații necesare : a) Dacă prin cuvîntul „intervenție“ (intervention) trebuie să se înțeleagă doar o mediere conciliantă și un sfat care au numai putere morală, nu coercitivă ; b) sau Biroul are în vedere o hotărîre obligatorie, adoptată de o comisie de arbitraj ? c) dacă Comitetul executiv al Biroului propune să se acorde adunării generale a Biroului socialist internațional dreptul de a rezolva definitiv și fără drept de apel problema divergențelor noastre.

3) În ceea ce mă privește, socot că e de datoria mea să aduc la cunoștința Biroului că, cu puțin timp înainte de Congresul al III-lea, cetățeanul Bebel a făcut o asemenea propunere atît mie cît și tovarășilor mei de idei, oferindu-ne serviciile sale sau serviciile întregii conduceri a partidului german (Parteivorstand) în calitate de arbitru în disputa dintre majoritatea și minoritatea din partidul nostru.

I-am răspuns că în curînd va avea loc congresul partidului și că eu personal nu pot să hotărâsc pentru partid și în numele lui.

Biroul Comitetelor Majorității a respins propunerea cetățeanului Bebel. Congresul al III-lea n-a adoptat nici o hotărîre în legătură cu această propunere și prin aceasta și-a exprimat adeziunea tacită la răspunsul B.C.M.

4) Întrucît Biroul internațional consideră că poate căpăta informații din „cîteva ziare germane“, sînt nevoit să declar că aproape toate publicațiile socialiste germane, și îndeosebi „Die Neue Zeit“⁵² și „Leipziger Volkszeitung“, se situează întru totul de partea „minorității“ și prezintă foarte unilateral și inexact problemele noastre. Kautsky, de pildă, se consideră și el imparțial, dar în realitate a ajuns pînă acolo, încît a refuzat să publice în „Die Neue Zeit“ o dezmințire în legătură cu un articol al Rosei Luxemburg în care ea apăra dezorganizarea în partid⁵³. El a recomandat chiar, în „Leipziger Volkszeitung“, să nu se difuzeze o broșură în limba germană care conținea traducerea rezoluțiilor Congresului al III-lea !! Aceasta fiind situația, e lesne de înțeles de ce mulți tovarăși din Rusia sînt înclinați să considere că social-democrația germană este părtinitoare și că are idei cît se poate de preconcepute în ceea ce privește sciziunea din rîndurile social-democrației din Rusia.

Primiți, dragi tovarăși, salutul nostru frățesc,

Vl. Ulianov (N. Lenin)

*Publicată în limbile franceză
și rusa în 1905,
în foi volante hectografiate*

*În 1925 — publicată în revista
„Красная Летопис“, nr. 1*

*Se tipărește după textul apărut
în revistă, confruntat cu o copie
scrisă de mină în limbă franceză*

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Nr. 1

28. VII. 1905

Dragi prieteni,

Trebuie să rezolvăm cât mai repede cu putință următoarele două probleme importante : 1) Cu privire la Plehanov. Noi am însărcinat un agent special (pe Leadov) să vă relateze cum stau lucrurile. Repet pe scurt. Plehanov a dat dovadă de o nemaipomenită impertinență, scriind Biroului socialist internațional că a fost deja recunoscut (!) de ambele fracțiuni, ocărînd totodată și ponegrind în fel și chip cel de-al III-lea Congres al nostru. Posed o copie a scrisorii lui, pe care mi-a trimis-o Biroul. Am să v-o trimit și dv. Am reușit, învingînd mari greutăți, să stabilesc legături directe cu Biroul socialist internațional și am dezmințit cele afirmate de Plehanov. Atunci el a refuzat să mai fie reprezentantul nostru. Dv. știți că eu n-am fost categoric împotriva numirii lui Plehanov, acum însă așa ceva ar fi pur și simplu de neconceput. Această numire m-ar dezavua în așa măsură, încît situația mea ar deveni de-a dreptul imposibilă. Numirea lui ne-ar compromite definitiv în ochii Biroului socialist internațional. Nu uitați că aproape toți social-democrații din străinătate sînt de partea „icoanelor“, iar pe noi ne desconsideră, ne privesc de sus. Dacă veți face un pas nechibzuit, totul se va duce de rîpă. De aceea îi rog insistent pe Verner și pe Șmidt să confirme cât mai repede, fie chiar și provizoriu, cele întreprinse de mine. Aceasta în primul rînd. În al doilea rînd, să i se propună lui Plehanov, în numele C.C. al P.M.S.D.R., conducerea organului științific, cu condiția însă ca el să recunoască Congresul al III-lea și să considere obligatorii pentru el hotărîrile acestui congres. Dacă va refuza, atunci toată vina va fi a lui, iar noi vom fi dat dovadă de spiritul nostru de conciliere. Dacă va accepta, vom face un nou pas în această direcție. Așadar, vă sfătuiesc cât se poate de insistent să

revocați hotărîrea cu privire la reprezentare, iar în ceea ce privește conducerea organului științific, aceasta să-i fie propusă numai cu condiția menționată mai sus⁵⁴. 2) Cu privire la propunerea de mediere din partea Biroului socialist internațional. Textul complet vă va fi trimis, deși Leadov a și luat un exemplar pentru dv. Biroul socialist internațional propune pentru împacare o conferință a noastră și a minorității, sub președinția membrilor B.S.I. Social-democrației din străinătate (Bebel și alții) fac o intensă agitație pentru ca B.S.I. să exercite presiuni asupra noastră. S-au primit asemenea scrisori pîna și de la englezi („Federația social-democrata“, posed copia unei scrisori în care, într-un obișnuit spirit împaciuatorist, se spune că e o crimă să te cerți în asemenea vremuri etc.⁵⁵). Am scris celor din B.S.I. că n-am competența să rezolv singur această problemă și că este nevoie de o hotărîre a întregului C.C., căruia îi voi scrie imediat. I-am întrebat apoi dacă au în vedere numai o mediere sau vor să instituie o comisie de arbitraj, ale cărei hotărîri să fie obligatorii pentru ambele părți, căci trebuie să scriu despre acest lucru Comitetului nostru Central. Nu am primit încă răspuns de la ei.

Iată care este părerea mea. Trebuie să acceptăm neapărat conferința. Să stabilim termenul deschiderii ei în jurul lui 1. IX. Să trimitem neapărat la această conferință 1—2 membri ai C.C. din Rusia (nu uitați că pentru 1. IX a fost fixat congresul nostru, care este extrem de necesar sub toate aspectele). Medierea să fie primită cu recunoștință. Să se respinga obligativitatea hotărîrii comisiei de arbitraj pe baza hotărîrii Congresului al III-lea⁵⁶, care prevede în mod categoric că condițiile de fuzionare completă cu minoritatea trebuie prezentate spre aprobare Congresului al IV-lea. Congresul al III-lea ne-a dat însărcinarea să pregătim și să elaborăm aceste condiții, dar fără să luăm o hotărîre definitivă. Îndeplinind sarcina trasată de Congresul al III-lea, noi acceptăm medierea și ne vom strădui să elaborăm cît mai amănunțit modul de înțelegere imediată și de fuzionare treptată. Dacă vom reuși, atunci vom înfăptui numai de cît înțelegerea, iar planul de fuzionare îl vom prezenta Congresului al IV-lea, care, în acest caz, va trebui să fie convocat în același timp și în același loc cu congresul obliga-

toriu al tuturor organizațiilor minorității. Este extrem de important să nu pierdem din vedere că menșevicii nu au un centru, ale cărui hotărâri să fie obligatorii pentru ei. „Iskra“ nu este subordonată Comisiei de organizare. Nu trebuie să jucăm rolul unor prostănaci, tratând cu niște oameni care nu au dreptul și nu sînt împuterniciți să vorbească în numele întregii minorități. De aceea trebuie să arătăm că delegații minorității la adunarea cu B.S.I. trebuie să fie și din partea Comisiei de organizare și din partea „Iskrei“ ; în afară de aceasta, ei trebuie să promită că vor consulta într-un termen scurt toate organizațiile minorității, dîndu-ne o listă a acestor organizații. Totuși, dacă din punctul de vedere al condițiilor din Rusia este mai important pentru dv. sa predomine menșevicii din Rusia, atunci trebuie să analizați dacă este nevoie de delegați speciali ai „Iskrei“. Dv. știți mai bine acest lucru. Dar nu uitați că fără consimțămîntul „Iskrei“ toate înțelegerile vor fi o pură ficțiune. Și acum încă o întrebare : este necesar să comunicăm Biroului socialist internațional hotărîrea secretă a Congresului al III-lea ? Avem dreptul s-o facem ? Mă îndoiesc. Se înțelege că a comunica ceva unor tovarăși socialiști din Europa nu înseamnă „a da publicității“, și ei pot fi obligați să nu publice. Dar este oare indicat acest lucru ? Rămîne să hotărîți singuri. Este destul de ușor să le dăm o explicație satisfăcătoare și fără a le comunica rezoluția Congresului al III-lea, care este obligatorie pentru noi.

Scrisoarea deschisă către Comisia de organizare o voi publica în „Proletarii“ nr. 11 (nr. 10 e în curs de apariție) ; nu am publicat-o pînă acum, deoarece am așteptat de la dv. o explicație, care mi-a parvenit abia ieri. Vă rugăm foarte mult să scrieți pe fiecare material dacă e cazul să-l publicăm și dacă lucrul acesta trebuie făcut imediat.

Așadar, răspundeți cît mai curînd, în numele lui Verner și Șmidt, cel puțin la următoarele : 1) Dacă veți trimite singuri răspunsul către B.S.I. sau mă însărcinați pe mine sa fac acest lucru ? 2) Dacă sînteți de acord cu răspunsul meu sau nu ? 3) Dacă nu, v-aș ruga foarte mult să vă grăbiți cu răspunsul, ca sa putem ajunge la o înțelegere deplină :

orice confuzie într-o asemenea chestiune, orice neclaritate sau lipsă de informare sînt legate de mari primeidii.

P. S. Trimiteti, vă rog, scrisorile mele lui Dubois, deoarece nu am adresa lui.

Expedită din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

39

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

Dragă Vl. Dm.,

Îți trimit o „hîrtiuță” *.

Numirea d-tale în comisia administrativă s-a dovedit a fi pînă acum contraindicată : ea n-ar micșora, ci ar intensifica fricțiunile ⁵⁷.

În caz de ceva, adresează-te întotdeauna mie. Nu cred că trebuie să ne temem de fricțiuni. Trebuie, desigur, să dovedim întotdeauna tact și prudență cînd este vorba de vreo schimbare.

Se spune că nu există hîrtie pentru numărul următor !

Salutări lui V. M. O caldă strîngere de mînă.

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă la 31 iulie 1905
la Geneva (loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XVI*

Se tipărește după manuscris

40

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

Draga An. V.,

Vă trimit o nouă broșura a lui Plehanov. Cît de anemice sînt atacurile și „întepăturile” lui împotriva machiș-

* Vezi volumul de față, p. 324

Nota red

tilor ! Pentru mine ele sînt cu atît mai supărătoare cu cît, în fond, critica făcută de Plehanov lui Mach mi se pare justă.

Intenționez să scriu un articol : „O nouă lucrare a lui G. Plehanov“⁵⁸.

Pregătiți prefața la broșura dv. : „Din istoria luptei revoluționare a proletariatului vest-european“⁵⁹. Materialul despre revoluția din februarie îl vom publica separat⁶⁰.

Din Rusia au sosit scrisori ale C.C., în care se exprimă speranța că veți participa la activitatea noastră publicistică⁶¹. Ne e foarte greu fără colaborarea dv. permanentă și apropiată. Ce-i drept, ziarul apare, dar el poartă amprenta unei oarecare uniformități. Asta în primul rînd. În al doilea rînd : nu există broșuri, îndeosebi broșuri de popularizare. Trebuie să continuați în spiritul aceluia „Cum se duceau la țar muncitorii din Petersburg“.

Broșura mea va apărea săptămîna aceasta⁶². Am să v-o trimit.

Procese-verbale ale congresului vor apărea în mod sigur în august.

Vas. Vas. s-a împotmolit într-o activitate mărunță și nu scrie, ceea ce e cît se poate de regretabil.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Lenin*

Scrisă la 1 august 1905

Expedită din Geneva la Viareggio

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXVI*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

2. VIII. 1905

Dragă An. Vas.,

V-am trimis ieri o scrisoare „de afaceri“, în care vă rugăm să-mi trimiteți „Iskra“ nr. 105 * și L. Feuerbach edi-

* Am auzit că articolul de fond este o mostră de prostie ! N-ați vrea să scrieți, cît mai repede, ceva împotriva lui ? Dacă da, *telegrafați-mi*.

tat de Plehanov. Astăzi vreau să vă vorbesc despre altceva decît despre treburile curente.

Oamenii noștri de la Geneva manifestă o stare de spirit destul de proastă. Adeseori mă gîndesc, plin de mirare, cît de puțin le trebuie unor oameni care nu sînt pe deplin independenți și nu sînt obișnuiți cu o activitate politică de sine stătătoare ca să se demoralizeze și să se descurajeze. Și bolșevicii noștri de la Geneva sînt extrem de descurajați. Se dă o luptă serioasă, căreia Congresul al III-lea nu i-a pus, firește, capăt, ci a deschis doar o nouă fază a ei ; iskriștii se agită, sînt agili, neobrăzați, ca niște precupeți, și versați, datorită unei îndelungate experiențe, în materie de demagogie, în timp ce la ai noștri predomină un fel de „prostie conștiincioasă” sau „conștiinciozitate prostească”. Ei nu știu să lupte singuri, sînt neîndemînatici, rigizi, stîngaci, timizi ...Sînt băieți buni, dar ca oameni politici nu fac două parale. Sînt lipsiți de tenacitate, de combativitate, de îndemînare, de agilitate. Vas. Vas. este cît se poate de tipic în această privință : este un om foarte simpatic, un activist foarte devotat, un om deosebit de cinstit, dar mă tem că niciodată nu va fi în stare să devină *un om politic*. Este de o bunătate excesivă, nici nu-ți vine să crezi că broșurile semnate „Galerka” sînt scrise de el. El nu introduce un spirit combativ nici în ziarul nostru (se tot vaită că nu-i dau să scrie niște articole blajine despre Bund !), nici în rîndurile celor din colonie. Aici toți se văicăresc, îmi reproșează (sînt numai de trei săptămîni în vilegiatură și vin în oraș pentru 4—5 ore, de *trei* și chiar de *patru* ori pe săptămîna !) că la ei lucrurile nu merg de loc bine, că menșevicii sînt mai abili etc. etc !!

Iar Comitetul nostru Central, în primul rînd, nu este nici el destul de „politic”, este și el prea blînd, se arată și el lipsit de tenacitate, de abilitate, de tact, de priceperea de a folosi din punct de vedere politic orice fapt mărunț în lupta din partid. În al doilea rînd, el manifestă un dispreț suveran pentru străinatate și în mod perseverent pe cei mai buni oameni ori nu-i lasă să vină încoace, ori îi ia de aici. Așa că aici, în strainătate, noi rămînem în urmă. Lipsește un ferment, un stimulent, un impuls. Oamenii nu știu să acționeze și să lupte singuri. La adunările noastre se simte lipsă

de oratori. N-are cine să insufle curaj, să pună problemele în mod principial, să fie în stare să se ridice deasupra mlaștinii geneveze, în sfera unor interese și probleme mai serioase. Și întreaga activitate suferă. În lupta politică stagnarea înseamnă moarte. Cerințe sînt cu duiumul, și ele sporesc mereu. Novoiskriștii nu dorm (acum ei „au interceptat“ pe niște marinari veniți la Geneva * ; i-au momit, probabil, prin maniera lor comercială de a-și face reclamă politică și marktschreien ** insistent, „utilizînd“ post festum evenimentele de la Odesa în folosul coteriei lor). Noi însă avem *extrem* de puține forțe. Vas. Vas. nu știu cînd va scrie, iar ca orator și ca centru politic este sub orice critică, mai degrabă încurajează el însuși văicărelile decît să scuture pe oameni și să le tragă o săpuneală pedagogică. Șvarț lipsește ; de acolo el ne scrie cu multă rîvnă și destul de bine, parcă chiar mai bine ca aici, dar nu face decît să scrie. Ca să exercite însă o influență personală asupra oamenilor și să îndrume cu pricepere oamenii și adunările, a fost rareori în stare, chiar și atunci cînd era la Geneva. Aici este un centru mare, serios. Sînt o mulțime de ruși. Și vin tot mereu alții. Vara, în special, e foarte mare animație, căci în droaia de turiști ruși care vin de la Geneva se poate găsi un anumit procent de oameni pe care trebuie și-i putem folosi, scutura, atrage și îndruma.

Vă rog să reflectați asupra celor scrise de mine și să-mi răspundeți cît mai amănunțit (preferabil pe adresa mea personală : 3. Rue David Dufour). Amintiți-vă ce mi-ați scris : faptul că am să lipsesc din Geneva nu va aduce prejudicii, căci am să scriu mult chiar fiind departe. Este adevărat că scrieți mult și că ziarul poate fi condus *cumva* (dar numai *cumva* ; noi însă avem nevoie de mult mai mult). Lipsa dv. aduce prejudicii enorme, care, pe zi ce trece, se fac tot mai mult simțite. Influența personală și participarea la dezbaterea diferitelor probleme în cadrul unor adunări au o foarte mare importanță din punct de vedere politic. Fără așa ceva nu există activitate politică și chiar scrisul devine mai puțin politic. Iar cînd avem de-a face cu un adversar care în străi-

* Este vorba de unii participanți la rascoala de pe crucișătorul „Potiomkin“. — *Nota red.*

** — îi invită în dugheana lor — *Nota trad.*

nătate dispune de mari forțe, pierdem în fiecare săptămână atîta cît nu cîștigăm, poate, nici într-o lună. Lupta pentru partid nu s-a terminat, și o adevărată victorie nu poate fi obținută fără încordarea tuturor forțelor...

O caldă strîngere de mînă, al dv., *N. Lenin*

E. pediata din Geneva la Viareggio

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXVI*

Se tipărește după manuscris

42

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Din partea lui Lenin, pentru membrii C.C.

14. VIII. 1905

Dragi prieteni,

Tocmai am citit, în „*Iskra*“ nr. 107, procesul-verbal al consfătuirii din 12. VII. 1905 dintre C.C. și Comisia de organizare⁶³. Este foarte trist că pînă acum *nu* am primit de la dv. procesele-verbale promise. Nu am primit nici scrisori. Înțelegeți o dată că nu se poate lucra în felul acesta ! Eu n-am știut nimic nici despre planul vostru de a publica „*Scrisoarea deschisă*“, nici despre planul de a duce tratative, nici despre planul de a face anumite concesii. Este oare permisă o asemenea atitudine față de un membru al colegiului ? ? Gîndiți-vă în ce situație mă puneți ! O situație cu totul imposibilă, deoarece tocmai aici, în străinătate, trebuie să răspund deschis tuturor. Dv. înșivă veți recunoaște acest lucru dacă veți judeca la rece.

Răspunsul dat de dv. Comisiei de organizare trezește o serie întregă de nedumeriri. Nu știu ce să cred — e vorba de vreo stratagemă a dv. ? ? Nu cumva ați uitat că există o rezoluție cît se poate de categorică a Congresului al III-lea potrivit căreia condițiile de fuzionare trebuie să fie confirmate de un nou congres ? ? Cum se poate vorbi în mod serios de cooptare în C.C. atîta timp cît există două organe care-și fac concurență unul altuia ? ? Cum se poate admite existența

a două Organe Centrale, adică o încălcare totală atât a statutului, cât și a hotărârilor Congresului al III-lea, fără să se ia atitudine ? ? Cum de nu li s-a dat menșevicilor un ultimatum principial în problema organizatorică : (1) congres în locul plebiscitelor, ca organ suprem al partidului ; (2) supunerea necondiționată a presei de partid față de partid ; (3) alegeri directe în C.C. ; (4) supunerea minorității (fără ghilimele) față de majoritate etc. ? ?

Oare nu v-a pus în gardă trista experiență cu „înțelegerea“ în legătură cu transportul, care a fost imediat încălcată de Siurtuk, provocând o nouă întăritare ? ?⁶⁴ Nimic nu poate dăuna atât de mult unității viitoare ca o înțelegere fictivă, care nu satisface pe nimeni, care lasă teren pentru luptă : o asemenea „înțelegere“ nu poate decît să ducă *inevitabil* la o nouă ruptură și la o exacerbare a întăritării !

Sau e vorba de vreo stratagemă a dv. ? Sperați „să trageți pe sfoară“ Comisia de organizare ori să-i faceți pe menșevicii din Rusia să se certe cu cei din străinătate ? ? Nu găsiți că e suficientă experiența căpătată pînă acum în această privință, care arată că asemenea încercări sînt zadarnice ?

Vă spun încă o dată cu toată seriozitatea : mă puneți într-o situație *imposibilă*. Nu exagerez de loc. Vă rog insistent să-mi răspundeți : 1) se va ține congresul nostru pe data de 1. IX, așa cum am hotărît, sau ați revocat această hotărîre ? 2) dacă ați revocat-o, atunci cum, cînd și unde va avea loc întrunirea dv. (a membrilor C.C.) și ce măsuri intenționați să luați pentru ca să pot vota și eu și, totodată, (ceea ce e *mult mai* important) să pot afla care sînt *actualele* dv. intenții. Este extrem de necesară o întrevvedere pentru rezolvarea a o mie și una de chestiuni. Nu avem bani. Germanii nu ne dau, nu știu de ce. Dacă nu ne trimiteteți 3 000 de ruble, dăm faliment. Procesele-verbale au fost culese aproape toate * ; pentru tipărirea lor ne trebuie 1 500 de ruble. Casa este goală, cum nu a fost *niciodată* pînă acum.

Ce fel de rezoluție mai este și asta : rezoluția Comitetului Orlov-Briansk ? („Iskra“ nr. 106)⁶⁵. Este, probabil, o con-

* Este vorba de publicarea proceselor-verbale ale Congresului al III-lea al P.M.S.D.R. — *Nota red.*

fuzie. Comunicați-mi, pentru numele lui dumnezeu, ce ați aflat. Nu s-ar putea să trimiteți acolo pe cineva, bunăoară pe Liubici din Voronej ?

Expedită din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

Se tipărește după manuscris

43

CĂTRE COMITETUL CENTRAL ȘI COMITETUL DIN PETERSBURG AL P.M.S.D.R.

Pe adresa lui Absolut

Către membrii C.C. și ai Comitetului din Petersburg,
din partea lui Lenin

14. VIII.

Dragi tovarăși,

Prinind scrisoarea și „declarația“ tov. Konstantin Sergheevici, mă consider dator să răspund următoarele, și rog ca această scrisoare să fie citită *tuturor* membrilor Comitetului din Petersburg. Bineînțeles că conflictul trebuie să fie examinat, conform statutului, de Comitetul Central, și de parte de mine gândul de a-mi forma o părere de aici. Dar, întrucât se fac referiri la „scrisoarea lui Lușin“ ca produs al emigrației, trebuie să-mi spun și eu părerea. Lușin este unul dintre mârșavii transfugi de la majoritate la minoritate care se simte jignit de faptul că nu a fost invitat la Congresul al III-lea. „Scrisoarea lui Lușin“ a fost editată (tipărită) de el înainte de aceasta, înainte de Congresul al III-lea ; în ea li se reproșa prostește bolșevicilor *lipsa de hotărîre* (!) în lupta împotriva minorității. Tov. Konstantin Sergheevici a comis o greșeală atunci cînd a semnat scrisoarea, dar ar fi culmea neroziei să fie acuzat de această greșeală. Greșeala e scuzabilă pentru un om care nu cunoaște „moravurile“ (sau mai bine zis imoralitatea) din străinătate. Konstantin Sergheevici a întors el însuși imediat spatele acestui individ, Lușin. Cunoscîndu-l pe Konstantin Sergheevici, mai întîi ca pe un corespondent minunat, unul *dintre cei mai*

valoroși, iar apoi *cunoscându-l personal* la Geneva, trebuie să mă pronunț, în general, în favoarea lui ca activist și în mod categoric împotriva referirilor la „scrisoarea lui Lușin“ pentru a-l acuza pe Konstantin Sergheevici ⁶⁶.

*Scrisă la 14 august 1905
Expedită din Geneva la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

Se tipărește după manuscris

44

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

Dragă An. Vas.,

Am primit scrisoarea dv. Scrieți-mi mai bine pe adresa mea personală : 3. Rue David Dufour.

În ceea ce privește broșura lui Kostrov, nu știu ce-i de făcut. N-am citit-o după ce a ieșit de sub tipar, dar, judecând după vechiul manuscris, îmi dau seama ce reprezintă. Aveți perfectă dreptate când spuneți că asta-i tocmai „literatură ultrareacționară“ ⁶⁷. Ce să răspundem ? — mă întrebați dv.

Vas. Vas. a scris o notă pentru „Proletarii“, dar e cam anemică, n-aș vrea s-o public. Olin a prezentat un referat și va scrie și el, dar nu prea se pricepe. Aici e nevoie, după părerea mea, de două lucruri : în primul rînd, „de un scurt studiu care să cuprindă istoricul sciziunii“. Popular. De la început, de la economism. Pe bază de documente precise. Cu următoarea împărțire pe perioade : 1901—1903 ; 1903 (Congresul al II-lea) ; 26. VIII. 1903—26. XI. 1903 ; 26. XI. 1903—I. 1904 ; I—VIII. 1904 ; VIII. 1904—V. 1905 ; V. 1905 (Congresul al III-lea).

Cred că acest studiu poate fi scris atît de clar, de precis și de concis, încît să-l citească și cei cărora li se adresează Kostrov.

În al doilea rînd, este nevoie de o caracterizare (literar-critică) vie, caustică, *subtilă* și amănunțită a acestor ultrareacționari. Căci, în esență, aceeași falsitate stă și la baza celor scrise de L. M. (ai citit infamiile din nr. 107 ? Șvart

răspunde printr-un articol. Nu știi dacă merită) și de Starover. Ar trebui să strângem o serie de asemenea articole și broșuri, să dăm în vileag minciuna grosolană, *s-o demascăm* în așa fel, încât cei în cauză să nu se mai poată fofila, iar apoi să țintuim la stîlpul infamiei și să înfierăm toate aceste scrieri ca „literatură ultrareacționară”. Novoiskriștii au furnizat acum material cu toptanul, și dacă l-am prelucra cu grijă, dacă am da în vileag, în toată splendoarea lor, toate aceste procedee mîrșave de *bîrfeală*, de clevetire etc. etc., ar putea să iasă ceva strașnic. Aceste vagi „aluzii personale” ale lui L. M. denotă, ele singure, o ticăloșie fără margini !!

Prima temă poate o voi aborda eu, dar nu acum, nu chiar atît de curînd ; nu am timp * (iar mai tîrziu poate că nici nu va mai fi de actualitate !).

De a doua temă nu m-aș apuca, și cred că *numai* dv. ați putea face treaba asta. E o muncă neplăcută, cam respingătoare, nici vorbă, dar noi nu sîntem niște coconași, ci ziariști, și unor publiciști social-democrați nu le e permis să lase neînfierate „ticăloșia și otrava”.

Gîndiți-vă la aceasta și răspundeți-mi.

Broșura despre greva politică de masă trebuie scrisă, ceea ce nu constituie o greutate pentru dv.

Ar trebui neapărat să continuați să scrieți și broșuri populare, să alegeți una dintre temele cele mai actuale. Care anume, nu știu. Despre Duma lui Bulîghin ? Trebuie să așteptăm publicarea ⁷⁰.

Ar fi bine să scrieți despre organizarea muncitorilor. Să faceți o comparație între statutul nostru (de la Congresul al III-lea) și statutul conferinței, să analizați, să explicați ideea, importanța și metodele organizației *revoluționare* a proletariatului (în special pentru insurecție), deosebirea dintre organizațiile de partid și cele care se alătură partidului

* Acum mă apuc să-i răspund lui Plehanov („Soțial-Demokrat” nr. 2⁶⁸). Trebuie făcut praf, căci și la el gasești o mulțime de ticăloși și de argumente jalnice. Sper ca voi reuși să fac acest lucru.

Apoi mi s-a înfiripat în minte planul unei broșuri populare : „Clasa muncitoare și revoluția” ⁶⁹ — o caracterizare a sarcinilor democratice și socialiste, apoi o serie de concluzii cu privire la insurecție și la guvernul revoluționar provizoriu etc. Cred ca o asemenea broșura e necesară.

etc. Acesta ar fi, în parte, și un răspuns dat lui Kostrov, un răspuns pe înțelesul tuturor, pentru mase, la o temă actuală. Încercați !

O caldă strângere de mână. Al dv., *N. Lenin*

*Scrisă între 15 și 19 august 1905
Expedită din Geneva la Viareggio*

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXVI*

Se tipărește după manuscris

45

CĂTRE P. N. LEPEȘINSKI

Tovarășului Olin, care semnează
pentru secretarul grupului din Geneva
al organizației din străinătate a P.M.S.D.R.

Hotărârea reprezentantului din străinătate al C.C., care *trebuie citită în întregime* la viitoarea adunare a grupului (adică astăzi, 29 august, dacă această hotărâre va fi predată în timpul adunării).

Astăzi, 29 august 1905, la ora 8 seara, reprezentantului din străinătate al C.C. i-au fost predate copia unei scrisori trimise de grupul din Geneva către colegiul de expediție, precum și copia răspunsului acestuia din urmă către grupul din Geneva.

Referitor la aceste documente, reprezentantul din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. atrage atenția grupului din Geneva că a dat dovadă de neînțelegere a disciplinei de partid și că a încălcat statutul partidului. Expeditorii sînt agenți ai Comitetului Central. Orice nemulțumire provocată de agenții C.C. este examinată în primul rînd de însuși Comitetul Central. Toate conflictele din cadrul partidului sînt examinate, conform statutului, de către C.C. și cu atît mai mult conflictele dintre membrii de partid din diferite organizații și agenții Comitetului Central. De aceea, invitînd pe agenții C.C. la o adunare a sa, grupul a luat o măsură care, din punct de vedere formal, este și nejustă în general și lipsită de tact în special,

Dacă această invitație n-a fost concepută ca o măsură formală, ea nu trebuia făcută în scris și oficial.

„Comportarea personală“ a „unor persoane cu funcții în partid“ sau este într-adevăr doar personală (în afara funcției, independentă de ea), și atunci analizarea ei de către grup ar fi o simplă *ciorovăială*. Sau comportarea personală este legată de funcție, și atunci orice membru de partid care e nemulțumit de această comportare și insistă ca această nemulțumire să fie analizată *în mod formal și oficial este dator*, în primul rând, să se adreseze formal C.C. Grupul de la Geneva al P.M.S.D.R., admițînd „să fie aduse“ în fața lui, spre a fi analizate *în mod formal*, problemele în legătură cu nemulțumirea provocată de miște agenți ai C.C. înainte ca aceste probleme să fie comunicate tot *în mod formal* Comitetului Central, a dat dovadă de neînțelegere a disciplinei de partid și a statutului partidului.

Deosebirea despre care am vorbit mai sus, dintre *ciorovăială* și *critica făcută unei persoane cu funcții în partid* (critică *obligatorie* pentru orice membru de partid, o critică făcută însă în mod deschis și comunicată direct instituțiilor centrale sau congresului, și nu o critică făcută în particular, pe ascuns, într-un anumit cerc), nu este, pe cît se vede, bine înțeleasă de grupul respectiv.

De aceea reprezentantul din străinătate al C.C. consideră că e de datoria lui să prevină pe toți tovarășii tineri din acest grup că în mediul „de colonie“ din străinătate se pot găsi întotdeauna oameni în stare să se molipsească de boala ciorovăielii, a clevetirii, a cancanurilor; întotdeauna pot exista oameni care își îndeplinesc foarte prost funcția ce le-a fost încredințată de către C.C. sau de către congres, dar care pot vorbi cu multă ușurință despre modul nesatisfăcător în care își îndeplinesc funcțiile alți membri de partid. Adeseori acești oameni pot fi luați în serios de unii tovarășii, datorită lipsei lor de experiență, a curiozității sau a lipsei de caracter. De fapt, cu asemenea oameni nu trebuie stat de vorbă; trebuie curmată din capul locului orice discuție cu ei, *nepermîțîndu-li-se* să ridice probleme formale cu privire la „comportarea personală a unor persoane cu funcții în partid“ *atîta timp cît* aceste probleme n-au fost în mod for-

mal comunicate, spre a fi studiate, instituțiilor de partid corespunzătoare și n-au fost încă analizate și *rezolvate de ele*.

Membrii de partid din străinătate se molipsesc destul de ușor de boala pomenită mai sus, dar toți tovarășii tineri și cu nervii sănătoși trebuie să se autocontroleze în mod riguros și să-i controleze și pe ceilalți, căci *singurul* mijloc de luptă împotriva acestei boli constă în curmarea *imediată și necruțătoare* a oricăror încercări de bîrfeală și de cancanuri *încă de la primele lor manifestări*.

Iată de ce reprezentantul din străinătate al C.C. hotărăște :

I. — *să ceară* grupului de la Geneva *să-și retragă* scrisoarea din 28 august adresată colegiului de expediție.

Acesta ar fi cel mai bun mijloc de a pune repede capăt unei incorectitudini, care prin însăși forța lucrurilor amenință să ducă la cele mai neplăcute disensiuni și rupturi.

Cererea aceasta, pe care o fac *în numele C.C.*, nu are, bineînțeles, un caracter obligatoriu pentru grup. Îmi permit să adresez totuși această *cerere*, întrucît am de-a face cu *tovarăși* cu care n-am avut pînă acum nici un conflict formal.

II. Dacă cererea mea va fi respinsă de grup, atunci punctul I al hotărîrii cade de la sine. În acest caz propun grupului :

1) să-mi comunice dacă are de gînd să se supuna prevederilor statutului partidului arătate mai sus, adică să se supună *hotărîrii prezentate de mine în numele C.C.* (împotriva acestei hotărîri se poate face apel adresat (a) plenarei C.C. și (b) congresului, dar, pînă la anularea ei de către un for superior, ea are un caracter obligatoriu) ;

2) să-mi comunice, potrivit prevederilor paragrafului 11 al statutului partidului, toate datele cu privire la componența grupului și la „întreaga lui activitate“ (votare etc.) în legătură cu această întîmplare nefericită.

Reprezentantul din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R.

N. Lenin

*Scrisă la 29 august 1905
la Geneva (loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culeg. r. din Lenin“, vol. XVI*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE P. N. LEPEȘINSKI

La cererea tov. Vas. V—ci, voi explica pasajul indicat de el din hotărîrea mea (în care se spune că pot exista oameni care-și îndeplinesc prost munca lor, dar care bîrfesc cu plăcere pe seama lipsurilor altora). Presupunerea că aş vrea să învinovăţesc aici pe cineva etc. nu este întemeiată. *Fiecare* activist de partid îşi are lipsurile şi scăderile lui în muncă, dar trebuie să fim *precauţi*, să avem grijă ca atunci cînd sînt criticate lipsurile sau sînt analizate în faţa centrelor de partid să nu depăşim limita dincolo de care încep bîrfelile. Întregul sens al hotărîrii elaborate de mine constă numai şi numai în acest *avertisment* şi în *cerinţa* de a pune de îndată capăt unui lucru greşit şi prost început.

N. Lenin

Scrisă la 29 august 1905
la Geneva (loco)

Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XVI

Se tipăreşte după manuscris

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

Dragă An. V.,

Planul dv. la broşura „Trei revoluţii“ m-a bucurat nespus de mult. Deocamdată lăsaţi la o parte răspunsul către Plehanov ; acest doctrinar întăritat n-are decît să latre cît o vrea. Vreţi, într-un asemenea moment, să vă ocupaţi în mod special de filozofie ! ? E necesar să lucraţi din răspuiteri pentru s.-d., nu uitaţi că sînteţi angajat *pe tot timpul dv. de muncă*.

Cît priveşte cele trei revoluţii, treceţi cît mai repede la treabă. Această temă trebuie elaborată *temeinic* şi bine. Sînt convins de reuşita dv. Să expuneţi în mod popular sarcinile socialismului, esenţa şi condiţiile înfăptuirii lui. Apoi, să

vorbiți despre victoria în actuala revoluție, despre însemnătatea mișcării țărănești (un mic capitol aparte), arătând în ce poate consta *acum* victoria deplină, despre guvernul provizoriu, despre armata revoluționară și despre insurecție, arătând *însemnătatea și condițiile* noilor forme de luptă. Revoluția à la 1789 și à la 1848. În sfârșit (lucrurile acestea e mai bine să constituie partea a doua, iar cele de mai sus partea a treia), despre caracterul burghez al revoluției, mai amănunțit despre latura *economică*, iar apoi să-i demascați pe osvojenți, analizându-i pînă în cele mai mici amănunte, arătând *interesele* lor, tactica și politicianismul lor.

Este, într-adevăr, o temă bogată, care permite combaterea indivizilor triviali de la „Iskra“. Vă rog să vă apucați de scris cît mai repede și să lucrați cît mai intens. Este extrem de important să publicăm pe această temă o broșură populară cu un conținut substanțial.

Și acum să revenim din nou la sciziune. Nu m-ați înțeles. Nu e cazul să mă așteptați pe mine, căci aici e vorba de teme diferite: una e istorie (ne vom strădui s-o punem la punct); alta e o lucrare despre metodele lor de a polemiza. O lucrare critică-literară pe tema, să zicem, „Literatura ieftină“. Și aici să se analizeze, în cîteva capitole ale unei broșuri, cu citate și explicații, toată această platitudine a lui Starover, Martov și a celorlalți în polemica lor cu „Proletarii“, precum și refrenul din „Majoritate sau minoritate“ etc. Țintuiți-i la stîlpul infamiei pentru **metodele** lor de luptă, atît de *mizerabile*. Faceți din ei un *tip*. Faceți-le portretul în mărime naturală, folosind citate luate chiar din scrierile lor. Sînt convinși că veți reuși, numai să alegeți cît de cît citatele.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Lenin*

P. S. Am primit articolul cu privire la Kuzmin-Karavaev. La fel și foiletonul despre anul 1848.

*Scrisa la sfîrșitul lunii august 1905
Expedita din Geneva la Viareggio*

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXVI*

Se tipărește după manu scrisă

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Din partea lui Lenin, către membrii C.C.

7 septembrie 1905

Dragi prieteni,

Astăzi am primit știrea că sînteți de acord să convocăm o conferință împreună cu Bundul, letonii etc. în legătură cu Duma de stat ⁷¹. Abia astăzi, deși această problemă a fost pusă încă de acum o lună ! Nu-mi rămîne decît să mai scriu un „protest“ (îndeletnicire care, pe cît se pare, va deveni pentru mine o profesie)...

Vă pun în vedere că vă voi acuza în mod formal, în fața Congresului al IV-lea, de crima care poartă denumirea de „restabilire, în pofida prevederilor statutului și a voinței partidului, a celor două centre“. Zău că am s-o fac ! Gîndiți-vă bine, nu vi se datorește dv. existența a două centre ? Eu *sînt obligat, prin funcția pe care o dețin*, să conduc organul de presă al Comitetului Central. Nu-i așa ? Dar cum pot face eu acest lucru cînd nu mi se scrie *nici un rînd* în nici o problemă de tactică, iar întrebarea mea forrrrrmală în legătură cu întrevederea „fixată“ pentru 1 septembrie st.n. a rămas fără răspuns ! Gîndiți-vă ce s-ar întîmpla dacă n-ar mai exista unitate de vederi între noi ! E oare atît de greu să puneți pe cineva să scrie la timpul oportun măcar despre probleme de „importanță de stat“ ? ?

Am scris despre Duma de stat în „Proletarii“ nr. 12, 14 și 15. Voi scrie și în nr. 16, care va apărea la 12 septembrie st. n. * În „Poslednie Izvestiia“ (nr. 247 din 1 septembrie st.n.) Bundul a ajuns să înșire tot felul de prăpăstii ⁷². Îi vom trage un perdaf să nu-l uite în vecii vecilor. Acești bundiști sînt atît de reduși și de vanitoși, atît de prostănaci și de idioți, încît pur și simplu te fac să-ți pierzi răbdarea. „Iskra“ îndrugă tot felul de minciuni, în special Martov

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 162—170, 176—185, 193—205, 223—228. — Nota red.

în Wiener „Arbeiter-Zeitung“ (nr. din 24 august st.n. — vezi traducerea în „Proletarii“ nr. 15). Pentru numele lui Dumnezeu, nu vă grăbiți cu rezoluția oficială și nu faceți nici cea mai mică concesie acestei conferințe bundiste-neoiskriste. Nu se vor întocmi procese-verbale ?? Se poate oare ține o conferință cu aceste prostituate fără să se întocmească procese-verbale ?

Vă pun stăruitor în gardă în ceea ce privește „Federația social-democrată armeană“⁷³. Dacă ați consimțit ca ea să participe la conferință, să știți că ați comis o greșală *fatală*, pe care trebuie s-o îndreptați *cu orice preț*. Această federație nu este altceva decît un grupuleț de dezorganizatori care s-au instalat la Geneva, unde publică tot felul de fleacuri, și care nu au nici un fel de legături *serioase* în Caucaz. Ea nu este altceva decît o *creație a Bundului*, anume născocită pentru a alimenta bundismul din Caucaz. Dacă veți admite pe acești indivizi la o conferință *rusească*, adică la o conferință a organizațiilor care activează în Rusia, veți face o mare greșală. Tovarășii caucazieni sînt cu toții împotriva acestei bande de publiciști dezorganizatori (știu acest lucru de la mulți dintre ei), pe care îi vom face praf în curînd în ziarul „Proletarii“. Acceptîndu-i la conferință, n-ați face decît să stîrniți protestele celor din Caucaz și, în loc de „pace“ și „unificare“, s-ar isca o *nouă zîzanie*. Pentru Dumnezeu, cum poate cineva să ignoreze Uniunea din Caucaz, numărul mare de membri ai ei care activează în Rusia, și să intre în cîrdășie cu niște lepădături din mlaștina de la Geneva !! Vă implor să nu faceți una ca asta.

Am primit hotărîrea cu privire la împărțirea fondurilor bănești în părți egale cu Comisia de organizare. Va fi îndeplinită întocmai.

O caldă strîngere de mînă, *N. Lenin*

Expediată din Geneva în Rusta

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE P. A. KRASIKOV

14. IX. 1905

Dragă prietene,

Mă grăbesc să răspund la scrisoarea d-tale pesimistă. Nu pot verifica faptele, dar se pare că exagerezi, asta în primul rînd. Foile volante ale C.C. sînt bune, iar „Rabocii“ nr. 1 este foarte bun ⁷⁴. Asta-i mare lucru. Treburile bănești merg destul de prost în momentul de față, dar există legături și perspectivele sînt dintre cele mai bune. A fost fondată o mare întreprindere, foarte solidă și rentabilă, așa că „financiarul“ *, *fără îndoială*, nu doarme. În al doilea rînd, d-ta ai o optică greșită a lucrurilor. A te aștepta la o solidaritate perfectă în cadrul C.C. sau în rîndurile agenților lui este pur și simplu o utopie. Aici e vorba „nu de un cerc, ci de un partid“, dragul meu ! Mută centrul de greutate în comitetele locale ; ele sînt **autonome**, oferă un larg cîmp de activitate, dezleagă mîinile în ceea ce privește legăturile bănești sau de altă natură, în ceea ce privește activitatea publicistică etc. etc. Vezi însă să nu cazi și d-ta în greșeala de care îi învinuiești pe alții ; să nu oftezi, să nu te tînguiești, și dacă munca de agent nu ți-e pe plac, concentrează-te asupra muncii de comitet și îndeamnă-i pe tovarășii d-tale de idei să facă la fel. Să admitem că ai divergențe cu „agenții“. E mult mai nimerit să-ți promovezi concepțiile în comitet, mai ales dacă este un comitet principial, solidar, și să urmezi în cadrul lui o linie fățișă, fermă, hotărîită decît să polemizezi cu „agenții“. Dacă ai dreptate în ceea ce privește anemia comitetelor și numărul excesiv de mare de „agenți“, apoi mijlocul de lichidare a acestei boli se află în mîna voastră : veniți cît mai mulți în comitete. Comitetul este autonom. Comitetele *hotărăsc* totul la congres. Ele pot vota rezoluții și au dreptul să publice diverse materiale. Nu stați cu mîinile încrucișate, așteptînd totul de la „șefi“, ci apucați-vă de treabă în mod de sine stătător. Aveți acum un cîmp larg și liber de activitate, posibilitatea de a desfă-

* I. B. Krasin. — *Nota red.*

șura o muncă independentă, de sine stătătoare, rodnică într-unul din cele mai importante comitete. Cufundați-vă pînă peste cap în această muncă, alegeți-vă tovarăși de muncă uniți, mergeți cu mai mult curaj în mase cît mai largi de muncitori, difuzați manifeste, *comandați-ni-le nouă, lui Șvart, mie, lui Galerka*, exprimați cu voce tare, în numele comitetului, concepțiile voastre de partid. Vă asigur că în felul acesta veți face de o mie de ori mai mult pentru influențarea, în direcția dorită de voi, a întregului partid și a C.C. decît printr-o înrîurire personală exercitată asupra agenților și membrilor C.C. Mi se pare că d-ta ai o optică învechită, de cerc, iar nu de partid. C.C. este eligibil, pînă la congres nu mai e mult, d-ta ai toate drepturile; folosește-te de ele și atrage pe toți tovarășii de idei energici și hotărîți pe același drum: în comitete!! Trebuie să exerciți presiunea în mod formal, prin comitete, și nu personal, prin discuții cu agenții. Căci nimeni nu e obligat să fie agent dacă vrea să intre în comitete!

D-ta scrii: agentul Meamlin a declarat că nota hlesta-kovistă din „Iskra“ este justă⁷⁵. Bine. E dreptul lui. Dar în „Letucii Listok“ nr. 1, C.C. a declarat că de partea noastră se află $\frac{2}{3}$ din partid, înseamnă că Meamlin s-a autoflagelat! D-ta trebuie să ai grijă să-i ții în frîu pe Meamlini, să-i demaști și să-i discreditezi prin intermediul comitetului *d-tale*, iar nu prin discuții cu ei. Comitetele vor alege oameni care-i vor numi pe Meamlini, și nu Meamlinii vor hotărî soarta partidului. Oamenii energici să intre în comitete — iată o lozincă pentru toți, pe care vă sfătuiesc s-o răspîndiți, s-o băgați bine oamenilor în cap, s-o promovați.

Agentul Meamlin optează pentru două O.C. Încă o dată: cine va hotărî? Comitetele și delegații lor la Congresul al IV-lea. Pregătește un comitet, două — iată pentru d-ta o sarcină nobilă și concretă. Să admitem că Meamlinii vor învinge. *Comitetele* — și chiar un singur comitet!! — au dreptul să scoată un organ al lor. Iată de ce greșești, situîndu-te pe un punct de vedere vechi, de dinainte de crearea partidului, atunci cînd scrii: „se publică foi volante de-ale lui Troțki“ (nu e nimic rău în asta dacă ele sînt acceptabile și corectate. Eu voi sfătui și Comitetul din Petersburg să-i

publice foile volante, redactate, să zicem, de d-ta) sau când scrii : „căderea în păcat à la Boris e iminentă“. Nu înțeleg. Să admitem că Boriși există. Chilipiruri din astea sînt întotdeauna multe. Să admitem că Borișii și Meamlinii vor fi în majoritate (în majoritatea *comitetelor*, nu uitați acest lucru, a *comitetelor*). Atunci „toată munca de pînă acum s-a dus pe gîrlă“ — conchizi d-ta. De ce ? A pierit sau va pieri „Proletarii“ ? ? Chiar un lucru absurd cum ar fi existența a „două Organe Centrale“ nu va face să piară „Proletarii“, ci doar va introduce absurdul în statut. Dar viața va face ca „Proletarii“ să se mențină și va mătura absurdul. Cît privește încetarea apariției ziarului „Proletarii“, e un lucru pe care nu-l hotărâsc Meamlinii. Și, în fine, să presupunem cel mai rău dintre sfîrșituri, în spiritul pesimismului d-tale : să admitem că va înceta să apară. Atunci te întreb : dar Comitetul din Petersburg ce treabă are ? Oare „Proletarii“, ca organ al Comitetului din Petersburg, va fi mai slab decît unul din cele „două“ Organe Centrale ? ? Luați imediat măsuri energice pentru ca Comitetul din Petersburg să aibă cu „Proletarii“ legături strînse, permanente, concrete, și nu formale, și vă veți întări poziția și influența ideilor voastre în așa fel, încît sute de Meamlini nu vor mai prezenta nici un pericol. Comitetul din Petersburg este o forță de trei ori mai mare decît toți „agenții“ la un loc. Faceți din „Proletarii“ un organ al Comitetului din Petersburg, iar din Comitetul din Petersburg un promotor energetic al *ideilor* și tacticii lui „Proletarii“ — iată o luptă *reală* împotriva meamlinismului, și nu o luptă prin jalbe și văicăreli. La Petersburg pot fi găsite sute de adrese, există o mulțime de posibilități pentru a întreprinde legături, pentru a organiza corespondența, a înviora relațiile, a comanda foi volante ; unele articole din „Proletarii“ pot fi retipărite în foi volante, pot fi expuse, transformate în foi volante etc. etc. În aceste foi volante se poate vorbi și trebuie să se vorbească și despre probleme generale de partid (Comitetul din Kostroma ne-a trimis zilele acestea o rezoluție împotriva numirii lui Plehanov în Biroul internațional : o scatoalcă, și basta !). Împotriva meamlinismului trebuie să lupți printr-o agitație organizată în mod *exemplar*

de către comitet, prin *manifeste combative adresate partidului*, și nu prin jelanii înăcrite adresate C.C.

Despre ce articol al meu (despre Prokopovici) din „Zarea“ nr. 5 (??) îmi scrii d-ta ⁷⁶? Sînt nedumerit. De ce ești nemulțumit de Ruben? Pune-mă neapărat în legătură directă cu el și cu Lalaianț.

O caldă strîngere de mînă. Scrie-mi mai des și nu te lăsa pradă gîndurilor negre. Cît despre Meamlini, lasă-i în plata domnului!

Al d-tale, *N. Lenin*

Expedită din Geneva la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

50

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

15. IX. 1905

Dragi tovarăși,

Am primit banii, 1 000 de ruble = 2 640 de franci, și primul număr al ziarului „Rabocii“. El produce o impresie excelentă. Se poate spera că sarcina grea de a expune problemele în mod popular și atractiv va fi rezolvată de el în mare măsură. Există ceva proaspăt în tonul și caracterul expunerii. Un minunat spirit combativ. Într-un cuvînt, vă felicit din inimă pentru succesul dobîndit și vă urez noi succese. Deocamdată pot face următoarele observații cu caracter particular: 1) ar fi de dorit să se vorbească ceva mai mult despre *socialism*, întrucît ziarul are un caracter „explicativ“; ar fi de dorit ca lozincile politice de luptă să fie mai strîns și nemijlocit legate de *rezoluțiile* Congresului al III-lea și de spiritul general al tacticii social-democrației noastre revoluționare.

Mă voi referi acum la scrisoarea dv. din 28. VIII. 1905, care, prin tonul ei, ne-a uimit pur și simplu pe toți ⁷⁷. I. Problema informării. Dv. „nu puteți face nimic mai mult“. Asta nu-i adevărat, deoarece vedem și știm că și

Bundul, și menșevicii, și o serie de bolșevici pot face mai mult și fac. Este un fapt că membrul din străinătate al C.C. e mai prost informat decât bundiștii și „Iskra“. Trebuie să se depună eforturi continue pentru îndreptarea acestei stări de fapt. Iată un exemplu dintre cele mai recente. Rezoluția dv. cu privire la boicotul activ noi am primit-o *abia zilele acestea*⁷⁸. Cei ce vin din Rusia știu de ea *din iunie* !! Și dv. spuneți că „nu puteți face nimic mai mult“ ???? Întârzierea ei a provocat aici, în afară de vina mea, divergențe, deoarece în „Proletarii“ eu am interpretat altfel „boicotul activ“, neștiind cum îl interpretați dv.*

Iată încă un fapt în legătură cu restabilirea de către dv. a două centre. În fond divergențele n-au fost prea mari, totuși ele nu sînt de dorit într-o problemă privind modul de acțiune al întregului partid. Mi se pare 1) că este extrem de important și absolut just, din punctul de vedere al hotărîrilor Congresului al III-lea, să se lanseze în mod deschis ca punct central al campaniei de agitație lozincă insurecției și a creării unui guvern revoluționar provizoriu. 2) Mi se pare absolut greșită recomandarea „de a împrăștia cu forța“ adunările de delegați. Asta ar fi o tactică funestă. Una din două : sau nu există condiții pentru aplicarea forței pe scară largă, și atunci trebuie să ne limităm la agitație, cuvîntări, greve, demonstrații, căutînd să-i convingem pe delegați, și nu să-i „împrăștiem“. Sau există condiții pentru aplicarea forței pe scară largă, și atunci această forță trebuie îndreptată nu împotriva delegaților, ci împotriva poliției și a guvernului. Dacă așa stau lucrurile, pregătiți insurecția. Altminteri riscați să ajungeți într-o situație absurdă : muncitorii „împrăștie cu forța“ pe delegați, iar guvernul folosește forța pentru a-i apăra !! Aici se văd în mod concret prejudiciile cauzate de nelansarea lozincii fățișe și categorice a insurecției ca punct central al agitației împotriva Dumei : pregătiți insurecția, convingeți pe toți (inclusiv pe delegați) să pregătească insurecția, explicați care sînt scopurile, formele, mijloacele, condițiile, organele și premisele ei. Dar *forța* să nu o aplicați fără rost atîta timp cît ea nu a fost acumulată, și dacă nu-i veți fi convins pe delegați, împrăș-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 162—170. — *Nota red.*

tierea lor cu forța ar însemna pur și simplu o nebunie, o sinucidere pentru social-democrație.

Mai departe. II. Dv. scrieți că n-a fost vorba de vreo stratagemă în ceea ce privește Comisia de organizare, ci ați respectat voința Congresului al III-lea. Cred că n-aveți de loc dreptate. Despre necesitatea pregătirii *condițiilor* de unificare și a *două congrese* pentru unificare (care să-și desfășoare lucrările în același loc și în același timp, fiecare organizație fiind obligată să se supună hotărârilor congresului ei) v-am scris încă *... Rezultă că în această chestiune nu există divergențe. Dar că dv. ați uitat de rezoluția secretă (o trimit alăturat) cu privire la confirmarea *obligatorie* a condițiilor de fuzionare de către Congresul al IV-lea, acesta e un fapt incontestabil. Asupra lui am și insistat. Comisia de organizare, în două puncte din declarația ei („Letucii Listok“ al C.C., nr. 3, p. 5), în punctele 2 și 3, se pronunță *deschis împotriva* unificării printr-un congres. Acest lucru nu poate fi negat. În răspunsul dat *nu s p u n e ț i n i m i c* despre dezacordul dv.!! Rezultă că ați anulat rezoluția. Că asta este o greșeală și că ea trebuie îndreptată, nu încapă nici o îndoială.

În sfârșit, o altă greșeală incontestabilă : lipsa unui răspuns direct dat Comisiei de organizare. Dv. scrieți că „*era vorba de o fuzionare pe baza hotărârilor Congresului al III-lea*“. Să avem iertare, domnilor ! De ce să ne furăm singuri căciula ? De ce să ne slăbim poziția noastră justă printr-o fățarnicie evidentă ? ?

Fuzionarea pe baza hotărârilor Congresului al III-lea a fost respinsă. Ea a fost propusă în mod direct încă aici de Vinter și Vadim lui Plehanov și Comisiei de organizare. În cazul unei *astfel* de fuzionări, ar exista un *singur* O.C. (Plehanov chiar a propus, prin agenții săi, un „grup de trei“ pentru acest organ). În cazul unei *astfel* de fuzionări, ar exista un *singur* O.C., format *obligatoriu* din reprezentanți ai ambelor părți, adică „cooptarea“ n-ar fi cooptare, ci fuzionare efectivă.

* În manuscrisul după cuvântul „încă“ s-a lăsat loc pentru a se trece data scrisorii adresate Comitetului Central : 28 iulie (vezi volumul de față, p. 51—54). N. K. Krupskaja a șters cuvântul „încă“ și a scris de-a dreptul „mai înainte“. — *Nota red.*

Dar toate astea au fost respinse. Înseamnă că rămâne să se ajungă la un *acord* înainte de Congresul al IV-lea, iar *fuzionarea* să se facă „pe baza hotărârilor Congresului *al patrula*“. În loc să dați un asemenea răspuns clar și precis și să declarați în mod public acest lucru, dv. eludați *în fața oamenilor* esența problemei (deoarece Comisia de organizare propune în mod clar fuzionarea **nu** pe baza hotărârilor Congresului al III-lea, iar dv. răspundeți : în general se poate accepta, bine, o să mai discutăm !). Iar mie îmi scrieți : „*Ultimatumul nostru a fost statutul Congresului al III-lea*“. Și asta nu este o autoînșelare ? Căci dacă veți spune acest lucru în mod public, atunci, în primul rînd, veți fi luați în derîdere de toți bolșevicii, iar în al doilea rînd menșevicii vă vor răspunde *în așa fel*, încît toate intențiile dv. bune privind fuzionarea vor eșua !

După părerea mea, cel mai bine ar fi să se declare deschis partidului : din păcate, *ei* au respins fuzionarea pe baza hotărârilor Congresului al III-lea. Hai să pregătim Congresul al IV-lea în așa fel, încît la aceeași dată și în același loc să se întrunească două congrese. Hai să pregătim planul de fuzionare. Să zicem, în toate organizațiile paralele, *pretutindeni* în mod egal, și unii și ceilalți (așa cum s-a procedat la Nikolaev) ⁷⁹. În acest caz, întocmiți lista organizațiilor paralele, o listă completă, consultați aceste organizații în toate problemele. Apoi un C.C., să zicem, tot pe din două, adică din părți egale. În cazul unei *fuzionări* complete, împotriva unei astfel de „cooptări“ nu trebuie, în principiu, să se ridice obiecții (deși, din punct de vedere practic, problema e mai complexă și trebuie să se știe cîte organizații paralele există etc.). (În paranteză : e foarte regretabil că în „Letucii Listok“ nr. 1 v-ați lăudat că avem de partea noastră $\frac{2}{3}$ din partid. Prin aceasta ați zădărnicit consimțămîntul la „părți egale“ pe care urmează să-l dați. Și e oare adevărat că sînt $\frac{2}{3}$??) Mai departe, O.C. În cazul *fuzionării*, existența a două Organe Centrale mi se pare o absurditate și consider posibil ca bolșevicii să prefere în locul acestei absurdități un organ de presă propriu al cîtorva comitete, pe baza statutului partidului. În caz că vor exista două Organe Centrale *care se concurează*, fuzionarea va rămîne literă moartă. Astfel stînd lucrurile, ar fi mai bine să

se ajungă la un „acord“ în genul celui „de la Nikolaev“, adică pretutindeni să se creeze comisii de unificare sau de coordonare formate dintr-un număr egal de reprezentanți din partea ambelor părți.

III. În legătură cu banii. Declarația dv. că O.C. trebuie să fie editat „cu fonduri din străinătate“, că falimentul C.C. trebuie să înceapă cu O.C. a avut asupra noastră efectul unui trăsnet. Dv. scrieți că nu e vorba de iritare sau de reproșuri. Dați-mi voie să nu vă cred. Să spui acest lucru în mod serios, cu calm, cu sînge rece înseamnă să proclami *ruptura* dintre O.C. și partid ; nu se poate ca dv. să fi vrut aceasta. Să editezi O.C. nu cu fondurile partidului, ci cu fonduri din străinătate, să decretezi că falimentul partidului trebuie să înceapă (și nu să se termine) cu O.C. — asta-i ceva fenomenal. Dacă am fi luat asta în serios și n-am fi considerat-o ca o manifestare a nervozității provocate de dificultăți temporare (deoarece, în general, intrările de bani la dv. sînt „grase“, iar perspectivele pentru cele 60 000 și pentru „acțiune“ sînt de trei ori mai „grase“), am fi luat imediat măsuri pentru a trece la editarea „cu fonduri din străinătate“ a organului de presă al Comitetului organizației din străinătate. Repet : eu consider că această ieșire monstruoasă a dv. este numai o manifestare a nervozității și voi aștepta să ne întîlnim, deoarece cred că în cazul de față nu e vorba de începutul unei rupturi, ci de o confuzie.

O caldă strîngere de mînă, *N. Lenin*

Expedita din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE C. HUYSMANS

Stimate tovarășe,

Toate scrisorile dv. în care se propune intervenția Biroului socialist internațional în scopul împăcării celor două fracțiuni ale partidului nostru au fost trimise Comitetului Central din Rusia. În momentul de față vă pot anunța că

Comitetul Central este gata să participe la conferința despre care este vorba, cu condiția ca ea să aibă doar un caracter de discuție preliminară. Sper că delegații Comitetului Central vor sosi la Geneva sau la Berlin foarte curînd, probabil în septembrie.

Trebuie însă să vă comunic că Comitetul Central se pregătește să încheie în Rusia o înțelegere cu Comisia de organizare — organul executiv al minorității partidului. Tratatul preliminar au și avut loc, și ambele partide au ajuns la o înțelegere în privința sumelor alocate de organizațiile din străinătate pentru revoluția rusă. Textul acestei înțelegeri v-a fost trimis acum două săptămîni.

Dat fiind că o împăcare trainică poate fi asigurată numai printr-o deplină înțelegere între tovarășii din Rusia, ar fi indicat să așteptăm rezultatul acestor tratative înainte de a convoca conferința despre care ne scrieți.

Vladimir Ulianov (N. Lenin)

*Scrisă la 16 septembrie 1905
Expedită din Geneva la Bruxelles
Publicată în limba franceză în 1905,
într-o foaie volantă hectografiată
(nu s-a păstrat)*

*În limba rusă — publicată
pentru prima oară
în 1929, în V. I. Lenin,
Opere, ed. 2—3, vol. VIII*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
Tradus din limba franceză*

52

CĂTRE S. I. GUSEV

Lui Nația, din partea lui Lenin

20. IX. 1905

Dragă prietene,

Îți mulțumesc pentru scrisoarea nr. 3. Poate că vom publica o parte din ea⁸⁰. D-ta deschizi cu redacția o discuție referitoare nu numai la probleme formale (despre statut, despre legături, adrese etc.), nu numai pe temele tratate în corespondențe (s-au produs cutare și cutare evenimente), ci și pe tema *conținutului* concepțiilor d-tale, a felului cum

înțelegi d-ta tactica noastră, *cum anume* o aplici în referate, în adunări etc. Asemenea discuții cu practicienii noștri ruși sînt pentru noi *extrem de prețioase*, și eu te rog în modul cel mai stăruitor să explici pretutindeni, să amintești, să repeți în mod insistent că cine vrea să considere O.C. drept Organul *său* Central (și acest lucru trebuie să-l vrea orice membru de partid) nu trebuie să se limiteze la răspunsuri birocratice formale sau la rapoarte, ci să *discute*, **nu în vederea publicării**, ci pentru crearea unei legături ideologice, să discute cu redacția despre modul cum propagă el aceste concepții. A considera aceste discuții un simplu moft înseamnă a cădea într-un practicism îngust și a lăsa la voia întâmplării întreaga latură ideologică, principială a întregii noastre munci practice, a întregii agitații, căci fără un conținut ideologic clar, bine gîndit, agitația degenerază în frazeologie. Or, pentru a elabora un conținut ideologic clar, nu e de ajuns să colaborezi la O.C.; e necesară și o discuție colectivă asupra felului cum *înțeleg* practicienii cutare sau cutare teză, *cum aplică ei în practică* cutare sau cutare concepții. Fără o asemenea discuție redacția O.C. rămîne suspendată în aer, și nu va ști dacă propaganda pe care o face este înțeleasă, dacă are vreun ecou, nu va ști cum modifică viața această propagandă, ce corectări și completări sînt necesare. Dacă nu se va proceda astfel, social-democrații vor ajunge în situația că scriitorul va scrie din cînd în cînd, iar cititorul va citi din cînd în cînd. La noi există încă o conștiință slabă a legăturii de partid, ea trebuie întărită atît cu ajutorul cuvîntului, cît și cu ajutorul exemplului.

Voi căuta să folosesc exemplul d-tale publicîndu-ți o parte din scrisoare. În general, noi sîntem de acord și avem amîndoi aceleași vederi (ideile d-tale concordă cu ideile mele expuse în „Două tactici“). În treacăt fie spus, mi se pare că degeaba îi ataci pe menșevici pentru cuvintele: pregătirea *maselor* în vederea insurecției. Chiar dacă aici este o greșală, nu e esențială.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

Expediată din Geneva la Odesa

Publicată pentru prima oară în 1926
în „Culegeri din Lenin“, vol. V

Se tipărește după manuscris

53

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Către C.C., din partea lui Lenin

30. IX. 1905

Dragi prieteni,

1) Vă trimit proiectul de contract cu Malîh spre a fi aprobat de întregul C.C.⁸¹ Vă recomand să-l aprobați, altminteri aici o mulțime de oameni nu vor avea cu ce trăi, iar partidul nu-i va putea întreține (inclusiv pe redactorii și colaboratorii ziarului „Proletarii“). E o chestiune serioasă, pe care vă rog foarte mult să o luați în considerație ; în caz contrar s-ar putea ajunge la o criză cu urmări grave.

2) Propun să se ridice procentul de la 50% la 100%. Malîh va trebui să accepte.

3) Obligați-o apoi să se supună neapărat acum *conducerii* (și nu numai controlului) ideologice a persoanei asupra căreia ea trebuie să cadă de acord cu C.C. Acest lucru este întru totul posibil ; ea va accepta, iar însemnătatea principială a acestui punct este imensă ; mâine și cea practică va fi foarte mare.

4) Prin faptul că nu ați desemnat un reprezentant la conferință și nu i-ați trimis aici pe membrii C.C. pe care ați promis că îi veți trimite, atât eu cât și dv., mai ales, sîntem puși într-o situație imposibilă față de Biroul internațional⁸². Pentru Dumnezeu, înțelegeți că, procedînd astfel, ridicați împotriva dv. întreaga social-democrație internațională. Am și fost întrebat de Biroul internațional ce înseamnă această tăcere ciudată a C.C. (am răspuns că, în principiu, sînteți de acord cu o conferință fără comisie de arbitraj, că în curînd vor sosi delegații trimiși de dv. și că în Rusia au loc tratative între Comisia de organizare și C.C.).

Trebuie să dați un răspuns oficial clar și precis Biroului internațional, altfel vă veți compromite definitiv ; se va spune că vă eschivați⁸³.

5) Mi-am pierdut deja speranța că veți veni. De ce n-ați scris nici un cuvînt despre căderea lui Sîsoika ? Scrieți-mi, ați renunțat definitiv la planul de a veni ? În general, de mai bine de o lună nu avem nici o știre de la voi.

6) Referitor la Plehanov vă comunic zvonurile care circulă aici. S-a înfuriat rău pe noi pentru că a fost demascată în fața Biroului internațional. În nr. 2 al publicației „Dnevnik Soțial-Demokrata” înjură ca un birjar. Se spune ba că înființează un ziar propriu, ba că se întoarce la „Iskra”. Concluzia : neîncrederea în el trebuie să sporească.

O caldă strângere de mână. Răspundeți măcar în câteva cuvinte.

Al dv., *Lenin*

Expedită din Geneva la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

54

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Abia astăzi (3. X. 1905 st. n. !!) am primit „Letucii Listok” nr. 2, cu data de 24. VI. 1905, editat de dv. („Centrul unic”, căruia îi trebuie *trei* luni ca să-și informeze membrii...).

Articolul „Bazele organizației de partid” este foarte bun. Îmi închipui cât de plăcut vă este să explicați aceste noțiuni elementare, dându-le mură în gură menșevicilor ! Totuși trebuie să se facă treaba asta. Autorul articolului a reușit să se achite cât se poate de bine de această sarcină. Aș vrea să public articolul în „Proletarii”⁸⁴. Firește, e târziu, dar e mai bine mai târziu decât niciodată.

Acest articol mi-a sugerat ideea că puteți și trebuie să determinați Comitetul Central să rupă tăcerea și să-și spună în permanență cuvântul. S-au dus vremurile când conducerea ideologică se exercita prin „șopteli” la întrunirile clandestine și la întâlnirile cu agenții ! Conducerea trebuie să fie exercitată cu ajutorul publicațiilor politice. Ziarul „Rabocii” nu-i bun pentru așa ceva, rolul lui e altul. *Ar trebui* să editați *neapărat* un buletin al C.C. într-un format care să nu depășească *2 pagini de tipar*, dar care să apară *de două ori pe săptămână*. El ar trebui să cuprindă un mic articol pe o temă

politică, tactică sau organizatorică, și scurte comunicări, de câteva rînduri. Trebuie însă 1) să fie tipărit, pentru că hectograful a început să lucreze foarte prost (oare nu poate fi procurată măcar o mică mașină care să lucreze *rapid* ?) și 2) acest lucru să fie făcut îngrijit și cu regularitate.

Nu-mi este clar planul dv. de transformare a ziarului „Rabocii” într-un săptămînal de format mic. După părerea mea, una e un organ popular (eu nu sînt adeptul unui asemenea organ, dar congresul a hotărît editarea lui și basta), și alta e un *buletin* care să cuprindă articole de politică generală, de directivă. Doi-trei colaboratori buni aveți, așa că vă va fi foarte ușor să căpătați două articolașe pe săptămîină, iar importanța acestui lucru ar fi imensă !

*Scrisă la 3 octombrie 1905
Expedită din Geneva în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

55

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

3. X. 1905

Dragi prieteni,

Am primit o mulțime de documente și am ascultat relatarea amănunțită a lui Delta. Mă grăbesc să vă răspund la toate punctele.

1) Nu voi putea veni la data fixată *, întrucît în momentul de față îmi este imposibil să las ziarul ⁸⁵. Voinov s-a împotmolit în Italia. Pe Orlovski a trebuit să-l trimitem cu niște treburi. Nu am pe cine să las în loc. Prin urmare, treaba asta se amîină pînă în octombrie st.v., așa cum ați fixat dv.

2) Repet și de data asta rugămintea mea insistentă : răspundeți oficial Biroului internațional. Scrieți-i dacă trimiteți pe cineva la conferința din străinătate. Precis : pe cine și cînd anume. În caz că desemnați pe cineva să vă reprezinte,

* Aici și mai departe cuvintele subliniate cu o linie ondulată (vezi fașsimilul) indică textul care urma să fie cifrat. — *Nota red.*

11/Р.Х.05

Документы - ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
документы ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
" Включая подготовку ^{каких-то} ^{вещей} ^и ^{документов}
Степану ^{каким-то} ^{вещам} ^и ^{документам} по ^{каким-то} ^{вещам} ^и ^{документам}.

3) ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} в ^{каких-то} ^{вещях} ^и ^{документах} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
исо ^{каких-то} ^{вещей} ^и ^{документов} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
защиты в ^{каких-то} ^{вещях} ^и ^{документах}. ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
не ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
во ^{каких-то} ^{вещях} ^и ^{документах}:

2) ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
какие-то ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
и ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
Учтите ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
ряд ^{каких-то} ^{вещей} ^и ^{документов}.

3) ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
о ^{каких-то} ^{вещах} ^и ^{документах} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
какие-то ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
о ^{каких-то} ^{вещах} ^и ^{документах}.

4) ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
какие-то ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
вам ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
какие-то ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
какие-то ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
на ^{каких-то} ^{вещах} ^и ^{документах} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
и ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
какие-то ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}.

5) ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}
какие-то ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы} ^{какие-то} ^{вещи} ^и ^{документы}

indicați, totodată, precis pe cine anume. Altfel vă compromiteți grav în fața Biroului internațional.

3) În legătură cu Plehanov, de asemenea, răspundeți formal și definitiv : da sau nu. Pe cine veți desemna ? O amânare a rezolvării acestei chestiuni comportă mari pericole ⁸⁶.

4) În legătură cu editura legală, adoptați cât se poate de repede o hotărâre formală. Prin proiectul de contract cu Malîh *, eu nu v-am adus nici un prejudiciu, deoarece este vorba numai de un proiect. Țin să menționez numai că Malîh a dat de lucru unui număr mare de persoane de aici, pe care partidul nu le poate întreține. Acest lucru nu trebuie uitat. Eu v-aș sfătui să încheiați contractul cu Malîh, continuând în același timp să tratați și cu alții în spiritul lui Șmidt ⁸⁷.

5) În legătură cu opoziția față de C.C. pe care o manifestă aproape toți agenții, țin să spun următoarele. În primul rînd, cooptarea lui Insarov și a lui Liubici, pe care o salut din toată inima, va îmbunătăți, fără îndoială, în mare măsură munca. În al doilea rînd, se pare că agenții exagerează întrucîtva. În al treilea rînd, n-ar fi bine să fie introduși în comitete o parte din agenți cu însărcinarea de a se ocupa de întregul raion care intră în raza de activitate a 2—3 comitete învecinate ? Nu trebuie să exagerăm în ceea ce privește unitatea tacticii : o oarecare varietate în planurile și în acțiunile comitetelor nu strică.

6) Consider extrem de necesar să ne îngrijim de Congresul al IV-lea. E și timpul. Convocarea lui va întârzia, probabil, cu cel puțin o jumătate de an, ba poate chiar mai mult. Totuși e timpul să ne apucăm de treaba asta. După părerea mea, noi sîntem într-o oarecare măsură vinovați că am dizolvat unele comitete și am permis să nu fie respectate hotărârile Congresului al III-lea cu privire la condițiile de primire a menșevicilor. Dacă aceste comitete, care recunosc și totodată nu recunosc Congresul al III-lea, nu-și vor preciza poziția pînă la Congresul al IV-lea, va ieși un haos. O parte din ele nu vor veni la Congresul al IV-lea, ceea ce va provoca un nou scandal. Altele vor veni la congres, dar vor trece de partea cealaltă. Nu trebuie să confundăm politica

* Vezi volumul de față, p. 80—81. — *Nota red.*

de unificare a celor două părți cu *amestecarea* celor două părți. Sîntem de acord să unificăm cele două părți, dar nu vom fi niciodată de acord să le amestecăm. Delimitați-vă în mod precis — trebuie să cerem noi comitetelor —, apoi vor avea loc două congrese, și atunci se va face unificarea. Cele două congrese, care se vor ține în același timp și în același loc, vor dezbate și vor adopta proiectele de unificare dinainte întocmite.

În momentul de față însă, trebuie să *ducem lupta* cea mai hotărîită împotriva încercării de a *amesteca* cele două părți ale partidului. V-aș sfătui să înarmați în modul cel mai serios pe agenți cu această lozincă, dîndu-le sarcina s-o traducă în viață.

Dacă nu facem acest lucru, o să iasă o harababură nemai-pomenită. Menșevicilor le convine orice situație confuză, și ei vor încerca s-o creeze în fel și chip. Pentru ei „nu va fi mai rău“ (căci ceva mai rău decît starea lor de dezorganizare nu există); noi însă prețuim organizarea noastră, fie ea și în stare embrionară, și o vom apăra cu unghiile și cu dinții. Menșevicilor le convine să încurce totul și să facă din Congresul al IV-lea un nou scandal, căci la un congres *al lor* ei nici nu se gîndesc măcar. Noi însă trebuie să ne îndreptăm toate gîndurile și eforturile în direcția închegării și a unei mai bune organizări a părții *noastre* din partid. Această tactică pare „egoistă“, dar ea e singura rațională. Dacă vom fi strîns uniți și bine organizați, dacă vom îndepărta din rîndurile noastre pe toți înăcriții și pe toți transfugii, atunci nucleul nostru puternic, deși nu prea mare, va atrage după sine toată mulțimea celor aflați încă într-o stare de „nebulozitate organizatorică“. Iar dacă nu vom avea un asemenea nucleu, atunci menșevicii, dezorganizîndu-se pe sine, ne vor dezorganiza și pe noi. Dacă vom avea un nucleu puternic, îi vom determina în scurt timp să consimtă la o unificare cu noi. Dacă însă nu vom avea un astfel de nucleu, nu va triumfa un alt nucleu (pentru că nu există), ci vor triumfa *încurcă-lume*, și atunci, vă asigur, se vor isca noi zîzanii, se va produce în mod inevitabil o nouă sciziune, iar întăritarea va fi de o sută de ori mai mare decît pînă acum.

Să trecem la pregătirea unei unificări reale, întărind forțele *noastre* și elaborând proiecte *clare* de norme tactice și statutare. Cît despre cei care flecăresc într-una pe tema unificării și *încurcă* relațiile dintre cele două părți ale partidului, ei trebuie, după părerea mea, să fie înlăturați fără cruțare din mijlocul nostru.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *N. Lenin*

Expediată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

56

CĂTRE M. A. REISNER

4. X. 1905

Mult stimat Mihail Andreevici,

Vă mulțumesc foarte mult pentru scrisoarea dv., care, în mai mare măsură decît comunicarea lui Feliks Aleksandrovici în legătură cu convorbirea avută cu dv., mă informează asupra planurilor și tacticii așa-zişilor cadeți de la noi⁸⁸. Deosebit de prețioasă este vestea pe care mi-o dați că liberalii, Witte și alții, se tem ca de moarte de boicotul activ. Chiar acum mi s-a comunicat din Rusia că a avut loc conferința interpartinică a social-democrației (P.M.S.D.R. ambele părți, Bundul, probabil letonii și alții). S-a adoptat definitiv tactica boicotului activ.

Planul dv. nu-mi este clar : 1) există măcar o umbră de speranță că vor renunța cadeții la alegerile pentru Duma de stat ? Cred că nu. 2) N-ar fi mai bine, oare, dacă e vorba să încheiem un acord cu radicalii, să le cerem un milion pentru înanmarea muncitorilor din Petersburg decît alegeri imediate pentru Adunarea constituantă ? Ce sens ar avea alegerile înainte de a porni lupta împotriva lui Trepov sau fără a lupta împotriva lui Trepov ?

Desigur, acest lucru trebuie să-l discutăm mai în amănunțime. Îmi pun speranțe, în primul rînd, în întîlnirea pe care

o veți avea zilele acestea la Berlin cu unul din prietenii mei⁸⁹; în al doilea rînd, în întîlnirea noastră cu dv. aici, despre care a scris Feliks. Vă doresc succes în lupta pentru boicotul activ.

Al dv. devotat...

Expediată din Geneva la Berlin

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

57

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

5. X. 1905

Dragi prieteni,

Am primit chiar acum o nouă scrisoare de la Reinert. Am examinat cu atenție propunerea lui, am discutat cu Delta și mi-am revizuit răspunsul negativ din scrisoarea din 3. X. 1905*.

Pe Orlovski îl voi putea chema înapoi peste o săptămîină. Poate că atunci vă veți putea descurca într-un fel oarecare fără mine vreo două săptămîni; cîteva articole aș putea scrie înainte, iar o parte le-aș scrie și pe drum. Totuși planul dv. mi se pare cu totul nerațional. După toate știrile, de care sînt pline ziarurile din străinătate, în Finlanda domnește în momentul de față o stare de iritație teribilă. Se vorbește chiar de o scrie de mișcări gata să izbucnească, de pregătirea insurecției. Acum se trimit acolo neobișnuit de multe trupe. Efectivul poliției de coastă și al celei maritime a fost mărit de patru ori. După întîmplarea cu John Grafton⁹⁰, toată atenția este îndreptată în special asupra vaselor care se apropie de țarm. Au fost găsite arme în numeroase locuri și acum ele sînt căutate cu înfrigurare peste tot. Se crede că este foarte posibil ca autoritățile să provoace în mod special ciocniri, pentru a putea interveni astfel cu forța armată.

Să organizezi acolo, în asemenea condiții, o adunare generală înseamnă să te expui unor riscuri absolut inutile. Ar

* Vezi volumul de față, p. 85. — *Nota red.*

fi o acțiune de-a dreptul nesăbuită. E de ajuns o singură întâmplare cu totul neînsemnată (pentru care există acum, în Finlanda, cele mai mari șanse), ca să se producă o prăbușire totală, atât a întregului C.C., cât și a O.C., deoarece, în acest caz, aici totul se va destrăma. Trebuie să privim lucrurile în față : asta ar însemna să lăsăm întregul partid să fie sfîșiat de conducătorii menșevici. Sînt convinși că, reflectînd mai îndelung, veți fi de acord că nu avem dreptul să facem acest lucru.

Vă rog să analizați dacă nu s-ar putea schimba planul în modul următor. Să ne întîlnim cu toții la Stockholm. Pentru dv. asta înseamnă, în comparație cu planul actual, inconveniente mici și avantaje imense. Inconveniente : o întîrziere de o jumătate de zi (socotind de la Abo, în apropierea căruia este proiectată întrevederea) sau de maximum o zi cu drumul încolo. În total, dus și întors, două, să zicem chiar patru zile. Asta-i o nimica toată. Avantaje : mai multă siguranță. O prăbușire totală ar fi, în acest caz, absolut imposibilă. Asta înseamnă că nu riscăm cîtuși de puțin soarta O.C. și a întregului C.C. ; nu întreprindem nimic nesăbuit sau temerar. Unii dintre dv. pot veni în condiții perfect legale ; ei nu vor putea fi arestați. Alții își vor procura pașapoarte străine sau vor trece fără pașaport (Delta spune că finlandezii aranjează cu ușurință trecerea graniței). Dacă va avea loc o cădere, ea va fi, în primul rînd, o cădere izolată, și nu una totală, și, în al doilea rînd, nu va exista nici un fel de dovadă, așa că, în cazul unui proces, poliția nu va putea afla absolut nimic. Așa că vom dispune de 2—3 zile pentru a ține o adunare în condiții de deplină securitate, avînd la dispoziție toate documentele (eu le voi aduce, iar pe ale dv. le veți trimite prin poștă etc.), precum și posibilitatea de a întocmi orice fel de procese-verbale, apeluri etc. În sfîrșit, am stabili atunci dacă nu s-ar putea să vin mai des la Stockholm, pentru a lucra acolo pentru dv. și pentru a redacta foi volante etc. (se pare că menșevicii au făcut în Sud ceva în genul acesta).

Vă rog să studiați cu atenție acest plan. Dacă îl aprobați, trimiteți-mi o telegramă pe adresa Kroupskey, 3. Rue David

Dufour, Genève, și semnată Boleslav, cu o cifră care să însemne data când trebuie să fiu la Stockholm (30 = trebuie să fiu pe la 30 septembrie; 2 sau 3 = trebuie să fiu pe la 2 sau 3 octombrie etc.).

O caldă strângere de mână, *N. Lenin*

Expedită din Geneva în Rusia

Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V

Se tipărește după manuscris

58

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

8. X. 1905

Dragi prieteni,

Mă grăbesc să vă informez despre o importantă întorsătură care s-a produs în problema reprezentanței în Biroul internațional. Conferința menșevică din Sudul Rusiei a adoptat în această problemă o rezoluție în care 1) se spun minciuni grosolane pe seama mea. La acestea răspund în nr. 20 al ziarului „Proletarii” *, care va apărea poimîine. 2) Plehanov este rugat să fie reprezentantul *părții lor din partid*.

Este tocmai ceea ce ne trebuie! Plehanov le va îndeplini, firește, rugămintea. Se va pune astfel capăt pseudoneutralității lui, atît de nefastă pentru noi, ceea ce și trebuia demonstrat. În Biroul internațional vor fi, prin urmare, doi: unul din partea majorității și altul din partea minorității. Așa va fi mai bine. Totodată, dacă Plehanov va reprezenta minoritatea, *va fi și mai bine*. Se creează astfel un precedent minunat pentru viitoarea noastră unificare. Vă rog stăruitor: luați-vă acum definitiv gîndul de la Plehanov și numiți un delegat din rîndurile majorității. Numai atunci vom fi pe deplin asigurați. Ar fi bine să-l numiți pe Orlovski.

* Vezi articolul „Reprezentanța P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional” Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 307—310).
— Nota red.

El cunoaște limbi străine, știe să vorbească și e un om cu prestanță. Cea mai mare parte din relații sînt epistolare, și noi, firește, ne vom sfătui. Deși nu prea avem pentru ce să ne sfătuiem : vă asigur, din experiență, că această reprezentanță este o *pură formalitate*. Pe vremuri, Plehanov i-a încredințat de multe ori această reprezentanță lui Kolțov și n-a fost nici o nenorocire, deși Kolțov este un foarte prost „parlamentar” și, în general, e nemaipomenit de stîngaci*.

O caldă strîngere de mînă, *N. Lenin*

Expediată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

59

CĂTRE BOLȘEVICII DIN HERSON

Dragi tovarăși,

Am primit de la tovarășul care a fost la dv. adresa la care vă putem scrie și ne grăbim să ne folosim de ea pentru a stabili o legătură directă. Noi acordăm legăturilor directe și schimbului de păreri o mare importanță și de aceea și încercăm să stabilim o legătură⁹¹. Scrieți-ne pe adresa : d-lui Albert Milde, Marienstrasse, 13 Leipzig.

N. Lenin

*Scrisă la 10 octombrie 1905
la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în revista „Krasnii Arhiv”, nr. 1*

*Se tipărește după o copie dactilografiată
(obținută prin perлуstrare)*

* Pe pagina a treia, curată, a scrisorii există calculul calendaristic, întocmit de V. I. Lenin, al datei prezumtive a consfătuirii C.C. al P.M.S.D.R. :

„Expedierea scrisorii	6.	X.		
Primirea scrisorii	12.	X.	16.	X.
Plecarea	18.	X.	22.	
	20.	X.	24.	
Conferința	20—22.	X.	24—26.	
Sosirea	22—24.	X.	26—28.	

+ 7
+ 3

Această problemă a fost dezbătută în serisoarea anterioară. — *Nota red*

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

11 octombrie

Dragă An. Vas.,

Articolul dv. tratează o temă extrem de interesantă și deosebit de actuală⁹². Acum cîtva timp „Leipziger Volkszeitung“, într-un articol de fond, își bătea joc de zemți și de congresul lor din septembrie, spunînd despre ei că „se joacă de-a constituția“, că își dau *încă de pe acum* aere de parlamentari etc. etc. Greșeala lui Parvus și a lui Martov se cere neapărat analizată sub *a c e s t* aspect. Dar la dv. nu a ieșit o analiză. După părerea mea, trebuie să refaceți articolul într-unul din cele două sensuri : sau să strămutați centrul de greutate pe neoiscriștii noștri „care se joacă de-a parlamentarismul“, să arătați în mod amănunțit importanța relativă, vremelnică a parlamentarismului, filistinismul „iluziilor parlamentare“ într-o perioadă de luptă revoluționară etc., explicînd totul de la a b c (rusilor acest lucru le e de mare folos !) și referindu-vă la Hilferding numai în treacăt, pentru ilustrare. Sau să-l luați ca bază pe Hilferding, și atunci va trebui să refaceți mai puțin articolul, dîndu-i un alt titlu, dar prezentînd mai clar însuși modul de a pune problema de către Hilferding. Desigur, se prea poate ca dv. să găsiți și un alt plan de refacere a articolului, dar vă rog să-l refaceți neapărat și fără întîrziere. Timp aveți suficient, căci în acest număr articolul tot nu ar fi putut intra (evenimentele de la Moscova⁹³ + vechiul material au ocupat tot spațiul). Prin urmare, termenul trimiterii lui este marți 17. X. Vă rog foarte mult să faceți un articol bine fundamentat și să-l trimiteți pînă la 17. X. Ar fi mai bine să-l refaceți în primul sens, poate că ar ieși un articol de fond !

Dacă la noi ar fi existat un parlament, i-am fi sprijinit negreșit pe cadeți, pe Miliukov & Co., împotriva lui „Moskovskie Vedomosti“⁹⁴. Bunăoară, în caz de balotaj etc. Într-o asemenea situație nu ar fi fost cîtuși de puțin încălcată independența partidului de clasă al social-democraților. Dar, într-o perioadă în care nu există parlament, ci revoluție (la dv. această deosebire este indicată chiar în titlu),

a sprijini niște oameni care nu sînt capabili de luptă revoluționară înseamnă 1) să încalci independența partidului nostru. Tranzacția nu poate fi limpede și fațișă. Aici avem de-a face tocmai cu „vînzarea” drepturilor la revoluție, cum spuneți dv., și nu cu folosirea drepturilor în scopul de a sprijini. În parlament noi sprijinim fara sa dispărem cîtuși de puțin. Acum însă dispărem, obligîndu-i pe Miliukovi să vorbească *în locul nostru* în anumite condiții. Apoi, principalul e că 2) a acorda un asemenea sprijin înseamnă a trăda revoluția. Parlament nu există încă, există numai *iluziile* Miliukovilor. Trebuie să luptăm în mod revoluționar *pentru* parlament, și nu în mod parlamentar pentru revoluție; să luptăm în mod revoluționar pentru un parlament *puternic*, și nu într-un „parlament” *neputincios* pentru revoluție. Acum în Rusia, *fără* victoria revoluției, *toate victoriile* obținute în „parlament” (Duma de stat sau ceva în acest gen) *sînt egale cu zero* sau și mai rău decît atît, căci oamenii sînt amăgiți cu *ficțiuni*. Acest lucru Parvus nu l-a înțeles.

Cadeții au și devenit regierungsfähig * (Trubețkii și Manuilovii în rolul de rector etc.), s-au și cățarat la etajul al doilea al libertății întrunirilor (cu prețul deprecierii lor), la etajul pseudoparlamentarismului. Ei au nevoie tocmai de asta: ca proletariatul, rămînînd *de fapt la subsol*, să se creadă la etajul al doilea, să-și închipuie că e o forță parlamentară și să accepte „condițiile” cu privire la „sprijinire” etc. Asta-i o temă bogată! Acum noi sîntem puternici prin lupta revoluționară a poporului și slabi din punct de vedere pseudoparlamentar. Cadeții — *dimpotrivă*. Lor le convine de minune să ne atragă spre un pseudoparlamentarism. „Iskra” s-a lăsat prostită. Tocmai aici e cazul să lamurim *în mod temeinic* raportul dintre „parlamentarism” și revoluție” ((comp. Marx despre luptele de clasă în Franța din 1848)).

Aceste idei (expuse de mine, firește, în mod extrem de general și de imprecis) pe care le-ați schițat trebuie dezvoltate, rumegate și date mură-n gură. Rușii au acum mare nevoie de o explicare, începînd cu a b c-ul, a raportului

* — capabili să facă parte din guvern. — *Nota trad.*

dintre parlamentarism și revoluție. În acest timp Martov & Co., cuprinși de o adevărată criză de isterie, tipă : să lucrăm cât mai repede legal ! Să ieșim cât mai repede la lumină ! Oricum o fi, numai să lucrăm legal ! Dar tocmai acum e nevoie de fermitate, de continuarea revoluției, de luptă împotriva jalnicei semilegalități. Cei de la „Iskra“ nu au înțeles acest lucru. Ca toți oportuniștii, ei nu au încredere în energia și în dârzenia luptei revoluționare a muncitorilor. Moscova este o lecție pentru ei. Iar în aceste condiții filistinel Parvus încearcă să aplice și Rusiei tactica tranzacțiilor mărunte !

Ați primit scrisoarea mea ? O caldă strângere de mână. Salutări lui An. Al.

Al dv., *Lenin*

*Scrisă la 11 octombrie 1905
Expedită din Geneva la Florența*

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI*

Se tipărește după manuscris

61

CĂTRE S. I. GUSEV

Lui Nația, din partea lui Lenin

13. X. 1905

Dragă prietene,

Rezoluția Comitetului din Odesa cu privire la lupta sindicală („hotărîrea“ nr. 6 sau 5, nu e clar ; în scrisoarea nr. 24. Datată septembrie 1905) mi se pare cât se poate de greșită. După părerea mea, pasiunea care caracterizează lupta dusă împotriva menșevicilor constituie, fără îndoială, o explicație firească, dar nu trebuie să cădem în cealaltă extremă. Or, tocmai acest lucru îl face rezoluția : cade în cealaltă extremă. De aceea îmi permit să analizez în mod critic rezoluția Comitetului din Odesa, rugîndu-i pe tovarăși să examineze observațiile mele, care, în nici un caz, nu sînt determinate de dorința de a face șicane.

Trei părți din rezoluție (nenumotate) alcătuiesc expunerea de motive, iar cinci părți (numerotate) partea rezolu-

tivă propriu-zisă. Prima parte (punctul introductiv al expunerii de motive) este bună în întregime : să ne asumăm „conducerea *tuturor* manifestărilor luptei de clasă a proletariatului“ și „să nu uităm niciodată sarcina“ de a conduce lupta sindicală. Minunat. Mai departe, punctul al doilea : „pe primul plan“ stă acum sarcina pregătirii insurecției armate și (punctul al 3-lea sau sfârșitul expunerii de motive) „în consecință, sarcina conducerii luptei sindicale a proletariatului trece în mod inevitabil pe planul al doilea“. După părerea mea, această teză este greșită din punct de vedere teoretic și nejustă din punct de vedere tactic.

Este greșit din punct de vedere teoretic să pui față în față cele *două sarcini*, ca și cum ar fi deopotrivă de importante, ca și cum s-ar afla pe același plan „sarcina pregătirii insurecției armate“ și „sarcina conducerii luptei sindicale“. O sarcină, ni se spune, se află pe primul plan, iar cealaltă pe planul al doilea. A spune așa ceva înseamnă a compara și a pune față în față lucruri de natură diferită. Insurecția armată este un mijloc de luptă politică în momentul de față. Lupta sindicală este una dintre manifestările permanente, întotdeauna necesare în capitalism, obligatorii în orice moment, ale întregii mișcări muncitorești. Într-un pasaj citat de mine în „Ce-i de făcut?“⁹⁵, Engels distinge trei forme principale ale luptei proletariatului : economică, politică și teoretică, adică sindicală, politică și teoretică (științifică, ideologică, filozofică). Cum poate fi pusă atunci una dintre aceste forme principale de luptă (cea profesională) alături de *un mijloc* al unei alte forme de luptă principale în momentul dat ? Cum poate fi pusă întreaga luptă sindicală, ca „sarcină“, alături de actualul mijloc de luptă politică și *care nu e nici pe departe singurul* ? Aceasta este pur și simplu o ineptie, ceva în genul adunării unor zecimi cu sutimi fără a le aduce la același numitor. După părerea mea, la ambele aceste puncte (al doilea și al treilea) ale expunerii de motive ar trebui să se renunțe. Alături de „sarcina conducerii luptei sindicale“ poate fi pusă numai sarcina conducerii întregii lupte politice în general, sarcina de a duce în general lupta ideologică în ansamblul ei, iar nicidecum cutare sau cutare *sarcini* parțiale, date, actuale ale luptei politice sau ideologice. Ambele aceste puncte ar trebui înlocuite cu in-

dicarea necesității de a nu da uitării nici un moment lupta politică, educarea clasei muncitoare în spiritul întregii ideologii a social-democrației, necesitatea de a tinde spre o legatura strânsă și indisolubilă între toate manifestările mișcării muncitorești în vederea creării unei mișcări încheiate, cu adevărat social-democrate. Această indicație ar putea să constituie cel de-al doilea punct al expunerii de motive. Al treilea punct ar putea să-l constituie evidențierea necesității de a avertiza împotriva unei înțelegeri înguste și a unei organizări înguste a luptei sindicale, răspândite cu asiduitate de către burghezie. Eu, firește, nu propun un proiect de rezoluție, nu mă refer la chestiunea dacă e cazul să se vorbească în mod special despre acest lucru ; eu nu fac, deocamdată, decît să analizez cum ar putea fi just exprimată din punct de vedere teoretic ideea d-tale.

Din punct de vedere tactic, rezoluția, în forma ei actuală, formulază într-un mod foarte nefericit sarcinile insurecției armate. Insurecția armată este forma cea mai înaltă a luptei *politice*. Pentru ca ea să fie încununată de succes din punctul de vedere al proletariatului, adică să fie încununată de succes insurecția proletară condusă de social-democrație, și nu o altă insurecție, este nevoie de o dezvoltare amplă a tuturor laturilor mișcării muncitorești. De aceea e cît se poate de greșită ideea de a pune față în față sarcina insurecției cu sarcina conducerii luptei sindicale. Prin aceasta se minimalizează, se pulverizează sarcina insurecției. În loc să apară ca un bilanț și ca o încununare a *întregii* mișcări muncitorești în ansamblu, reiese o oarecare separare a sarcinii insurecției. Se pare că se confundă aici două lucruri : rezoluția cu privire la lupta sindicală în general (pe această *temă* a fost scrisă rezoluția Comitetului din Odesa) și rezoluția cu privire la repartizarea forțelor în munca actuală a Comitetului din Odesa (rezoluția voastră alunecă pe această pantă, iar asta-i cu totul altă mîncare de pește).

Trec la punctele numerotate ale părții rezolutive în sensul strict al cuvîntului.

Ad I. „A demasca iluziile“ „care sînt legate de sindicate“... asta ar mai merge, deși ar fi mai bine să fie scos. În primul rînd, această frază intră în expunerea de motive, unde trebuie arătată legătura indisolubilă dintre toate

laturile mișcării. În al doilea rînd, nu se spune care sînt iluziile. Dacă rămîne totuși această frază, ar trebui adăugat : iluziile burgheze despre posibilitatea satisfacerii nevoilor economice și de altă natură ale clasei muncitoare în societatea capitalistă.

...,subliniind cu toată tăria caracterul lor îngust (al sindicatelor ?) în comparație cu țelurile finale ale mișcării muncitorești“. Reiese că toate sindicatele sînt „înguste“. Și sindicatele *social-democrate* legate de organizația politică a proletariatului ? Esențialul nu constă în faptul că sindicatele sînt „înguste“, ci în necesitatea de a lega această latură a mișcării (care este îngustă tocmai pentru că este o latură) cu celelalte. Prin urmare, sau să se scoată toate astea, sau să se vorbească din nou despre necesitatea de a crea și întări *legătura* dintre această latură și toate celelalte, de a impregna sindicatele cu un conținut *social-democrat*, cu propagandă *social-democrată*, de a le antrena în *întreaga* activitate social-democrată etc.

Ad II. Merge.

Ad III. Nu e just, din motivele arătate mai sus, să pui față în față sarcina sindicatelor și „sarcina primordială și actuală“, insurecția armată. În rezoluția cu privire la lupta sindicală nu este nevoie să se vorbească despre insurecția armată, deoarece aceasta este mijlocul de „răsturnare a absolutismului țarist“, despre care se vorbește la punctul al II-lea. Sindicatele ar putea lărgi baza din care vom recruta forțele pentru insurecție, așa că, repet, este greșit să se pună față în față aceste două lucruri.

Ad IV. „A duce o energică luptă ideologică împotriva așa-numitei minorități“ care se întoarce la „economism“ „în problema sindicatelor“. Nu este oare aceasta o formulare prea generală pentru o rezoluție a Comitetului din Odesa ? Nu este oare o exagerare ? În presă nu a apărut nici o critică a vreuneia din rezoluțiile tuturor menșevicilor cu privire la „sindicate“. S-a arătat numai că liberalii îi laudă pentru tendința lor de a acorda acestei probleme o atenție nemăsurat de mare. De aici reiese numai [concluzia] că trebuie să-i acordăm atenție „cu măsură“, dar trebuie neapărat să-i acordăm atenție. După părerea mea, acest punct

sau trebuie suprimat în întregime, mărginindu-vă la a avertiza împotriva îngustimii și a arăta necesitatea de a se lupta împotriva tendințelor burgheziei și liberalilor de a denatura sarcinile sindicatelor, sau îl formulați special în legătură cu vreo anumită rezoluție a menșevicilor (în momentul de față nu cunosc asemenea rezoluții; poate au apărut la voi, în Sud, unele rezoluții akimoviste).

Ad V. Așa da. Eu aș înlocui cuvintele „iar dacă este posibil, conducerea“ prin „și conducerea“. Noi facem totul „dacă este posibil“. Inserarea acestor cuvinte aici și numai aici ar da naștere la o interpretare greșită, în sensul că ne-am strădui mai puțin să obținem conducerea etc.

După părerea mea, în general vorbind, trebuie să ne ferim de a exagera lupta împotriva menșevicilor în această problemă. Probabil că în curînd vor începe să ia naștere sindicatele. Trebuie să nu ne dăm la o parte și, mai presus de toate, să nu oferim prilejul să se creadă că trebuie să ne dăm la o parte, ci să ne străduim să participăm, să influențăm etc. Căci există o anumită pătură de muncitori, în vîrstă, cu familie, care, în momentul de față, vor participa foarte puțin la lupta politică, dar foarte mult la cea sindicală. Trebuie să folosim această pătură îndrumînd-o doar în acest domeniu de luptă. E important ca social-democrația rusă să adopte de la bun început tonul cel just în problema sindicatelor, să creeze încă de pe acum o tradiție a inițiativei social-democrate în acest domeniu, a participării social-democrate, a conducerii social-democrate. Firește, se prea poate ca în practică forțele să fie insuficiente, dar asta-i cu totul altă problemă; și totuși, dacă vom ști să folosim din plin diferitele forțe, vom găsi întotdeauna și pentru sindicate. S-au găsit forțe care să scrie o rezoluție cu privire la sindicate, adică să le îndrumeze din punct de vedere ideologic; or, asta-i esențialul!

O caldă strîngere de mînă și te rog să-mi răspunzi dacă ai primit această scrisoare și ce părere ai despre toate astea.

Al d-tale, *N. Lenin*

Expedită din Geneva la Odesa

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

Șe tipărește după manuscris

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Către C. C.

16. X. 1905

Dragi tovarăși,

Am discutat cu trimisul lui Ivan Vasilici și am expediat ieri o telegramă prin care am anunțat că sînt de acord. Las la aprecierea lui Ivan Vasilici sau Serghei Vasilici să facă prescurtările necesare în „Sărăcimea“⁹⁶, dacă ea va fi luată de la Petrov. Sînt de acord să fie luată de la Petrov numai cu condiția ca asta să nu ducă la o ruptură cu el și să nu pară pur și simplu că l-am înșelat pe Petrov, deoarece *eu i-am dat permisiunea* de a încerca să ducă la bun sfîrșit această treabă. Prin urmare, trebuie 1) să i se ramburseze neapărat lui Petrov cheltuielile deja făcute (trimisul lui Ivan Vasilici a acceptat acest lucru); 2) să se obțină consimțămîntul lui Petrov în sensul că el se supune hotărîrii colegiului superior (adică eu i-am permis lui Petrov să încerce, dar C.C. a hotărît ca ea să fie transmisă lui Belov, pentru ca Petrov să nu aibă motive să mă considere un contractant incorect). Dacă Petrov a reușit să facă treabă bună, aș recomanda călduros să nu se renunțe la el, deoarece nu văd de ce Belov ar fi mai bun decît Petrov; 3) vă rog să luați legătura cu sora mea * (ea poate fi ușor invitată printr-o scrisoare), căci ea ar putea, în numele meu, să rezolve cumva problema.

Referitor la Petrov, voi comunica aici tuturor 1) că C.C. nu a confirmat contractul; 2) că fiecare dintre noi are dreptul să încheie în orice problemă tranzacții cu Petrov, deoarece nu s-a fixat un monopol; 3) că se recomandă să ne adresăm editurii C.C., întrucît oferă condiții mai avantajoase și are un caracter mai partinic.

* Este vorba de A. I. Ulianova-Elizarova. — *Nota red.*

Asta-i tot, nu ? Scrieți-mi dacă v-am înțeles bine.

Contractul dv. cu Nolin e bun, dar nu cumva este fictiv ? „Comitetul redacțional“ — 7—4—1 = 2 !! Și acești doi sînt înlăturați de un altul !! Asta-i o ficțiune, și nu un comitet redacțional. Apoi, după ce ați încheiat contractul cu Nolin, tot îi dați o mulțime de lucrări (Radin, Kame-nev, Verner, Șmidt, Leadov, Bazarov, Fedorovici etc. etc. — dacă Belov mi-a spus adevărul) lui Belov. Ce înseamnă asta ? Nolin — pentru suflet, iar Belov — pentru trup, nu-i așa ? Dacă întîlnirea noastră nu va avea loc, atunci renunțați la comoditate și explicați-mi amănunțit în scris despre ce este vorba. În general este de neconceput ca oamenii care desfașoară activitate ilegală sau membrii P.M.S.D.R. să se ocupe de munca complexă și anevoioasă de editare. Iată de ce Belov (iar Petrov nu e mai rău decît Belov) ne-o ia înainte. Vă atrag în mod serios atenția că așa va fi și în viitor, deoarece Belov are oameni interesați, care se consacră *întru totul* muncii, iar „comitetul redacțional“ de la Nolin (pot garanta) nu va fi în stare să consacre *acestei* munci nici $\frac{1}{100}$ din forțe. Noi vom discuta, vom chibzui, vom rîndui, ne vom pregăti (din vară ne ocupăm de această chestiune vrednică de laudă, de o *jumătate de an*), iar Belov și Petrov își vor vedea de afacerile lor. Asta nu o spun ca un reproș, deoarece e ridicol să reproșezi un asemenea lucru — el este rezultatul inevitabil al împrejurărilor. Situația se va schimba 1) sau în condiții de libertate — atunci totul, în general, se va schimba —, sau 2) dacă și Peatnițki se va apuca să facă ceea ce fac Belov și Petrov, lucru care este peste puterile acestuia, deoarece toată atenția lui e îndreptată în alta direcție.

P. S. Am primit nr. 2 al ziarului „Rabocii“. Despre foileton intenționez să vă scriu mai mult. Autorul lui n-ar trebui să abordeze asemenea teme : rezultă un socialism „sentimental“, foarte periculos⁹⁷.

Expedită din Geneva la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI*

Se tiparește după manuscris

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI *

17. X. 1905

Stimate tovarășe,

Chestiunea Scholz a luat o asemenea întorsătură, încât devine evidentă posibilitatea unei mari pierderi pentru partid din vina directorului tipografiei⁹⁸.

În afară de aceasta, executarea în tipografia partidului a comenzilor date de „Demos“ a adus și ea pierderi partidului din cauza proastei organizări a muncii.

Avînd în vedere acest lucru, precum și faptul că treburile „Demos“-ului, de care răspund din însărcinarea Comitetului Central, *nu pot* reclama prezența d-tale la Londra decît pînă la 21 octombrie st. n., te rog *insistent* ca, de comun acord cu Iv. P., să renunți la călătoria la Berlin și să vii *imediat* la Geneva pentru a rezolva chestiunile de care răspunzi din însărcinarea Comitetului Central.

N. Lenin

P. S. Îți atrag atenția că ai comite o greșeală dacă ai invoca treburile „Demos“-ului pentru a justifica absența d-tale și de acum încolo deoarece am luat legătura cu I. P. și m-am convins că și treburile „Demos“-ului reclamă acum *întoarcerea d-tale imediată*.

P. P. S. Scholz a intentat acțiune (pentru 2 031 de franci 25) la 17. X. Termen de achitare — 27. X Mai este nevoie de cîteva (minimum 5) zile pentru a consulta un avocat.

Expediată din Geneva la Londra

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI*

Se tipărește după manuscris

* Pe scrisoare figurează nota lui V. I. Lenin : „Expediată la 17. X. 1905“.
Nota red.

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Dragi tovarăși,

Biroul socialist internațional mi-a trimis o scrisoare a lui Vaillant în care este expusă propunerea Partidului muncitoresc socialist din Franța. Biroul mă roagă să transmit această propunere spre examinare instituției centrale a partidului meu și să răspund în cel mai scurt timp. În scrisoare se spune :

„Problema pusă în scrisoarea mea și pe care dv. ați difuzat-o trebuia să cuprindă o anumită propunere. Astăzi vă trimit această propunere, pe care n-am putut-o face mai înainte, deoarece, pentru a-i da suficientă greutate, trebuia ca ea să emane de la întregul partid, de la partidul socialist (secția din Franța a Partidului muncitoresc internațional), care a și adoptat-o în unanimitate prin împuterniciții săi la adunarea Consiliului național ce a avut loc duminică 24 septembrie (11 sept.) la Paris. Iată această propunere privind adoptarea unei hotărâri, după examinarea ei de către Biroul socialist internațional : «De îndată ce unele evenimente, fâțișe sau ascunse, vor provoca temeri în legătură cu un conflict între guverne și vor face posibil un război, partidele socialiste din țările interesate vor trebui să stabilească imediat, la inițiativa B.S.I., legături directe între ele în scopul precizării și concentrării mijloacelor de influențare ale forțelor unite ale muncitorilor și socialiștilor în vederea preîntâmpinării și împiedicării războiului.

În același timp, partidele din celelalte țări vor fi invitate de B.S.I. la o consfătuire — care va avea loc de îndată ce va fi posibil — pentru a se vedea ce acțiune a întregii Internaționale și a muncitorilor organizați este cea mai potrivită în vederea preîntâmpinării și împiedicării războiului».

Eu și Juarès vă rugăm să trimiteți imediat o nouă scrisoare circulară tuturor partidelor. Dv. înțelegeți, după cum vor înțelege și socialiștii din toate țările, în cazul în care vor fi de acord cu noi, cât de important este ca, avînd în vedere o anumită evoluție a evenimentelor, examinarea acestei probleme să nu fie amînată pînă la o ședință îndepărtată a Biroului, ci consimțămîntul fiecăruia să fie trimis direct Biroului ; dacă propunerea va fi acceptată — și sperăm că așa va fi —, ea va putea fi pusă imediat în aplicare în caz de conflict“.

Adaug că, după părerea mea, această propunere este cam naivă, deoarece singurul lucru care poate influența în cazul unui conflict între guverne este dictatura proletariatului.

Scrisă la 18 octombrie 1905

Expedită din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXVI*

*Se tipărește după o copie
scrisă de o persoană necunoscută,
cu îndreptări făcute de V. I. Lenin*

CĂTRE COMISIA ADMINISTRATIVĂ
A C.C. al P.M.S.D.R.

La rugămintea unor tovarăși, voi prezenta, într-o formă cât mai exactă, o serie de date cu privire la comisia administrativă ⁹⁹.

Comisia administrativă este formată din tovarăși numiți în mod special de reprezentantul din străinătate al C.C.

În prezent (20. X. 1905) din ea fac parte tovarășii : Bonci-Bruevici (conducătorul tipografiei), Krucinina (casieră și șefă a serviciului de expediție), Ilin, Lenina (secretar al C.C.), Abramov *, Knol, Vetcinkin, Ladîjnikov și Nik. Vasilici.

Funcția comisiei administrative, în general vorbind, este de a îndeplini munca administrativă din străinătate a Comitetului Central și de a-l sprijini pe acesta în întreaga lui activitate din străinătate. De resortul acestei comisii sînt : aparatul tehnic (tipografia, serviciul de expediție etc.), finanțele, transportul, trimiterea oamenilor în Rusia, acțiunile privind înarmarea etc., coordonarea muncii tuturor agenților C.C., controlul asupra activității fiecărui agent în parte etc., inclusiv sarcinile trasate în mod special de Comitetul Central comisiei administrative.

Comisia administrativă își alege singură președintele sau secretarul etc. și repartizează munca între membrii săi ; face excepție numirea în funcțiile de conducere permanente (a serviciului de expediție, a casieriei, a secretariatului, a tipografiei etc.), numire care se face de C.C.

Hotărârile comisiei administrative pot fi anulate de Comitetul Central sau de reprezentantul său din străinătate, dar ele ca atare, în cazul cînd nu sînt contestate de unul din membrii comisiei administrative sau de altcineva, nu trebuie să fie aprobate de Comitetul Central.

Pentru a controla activitatea unor agenți ai C.C. (a casierului, a secretarului, a conducătorului tipografiei etc.), comisia administrativă desemnează din rîndurile ei tovarăși care să examineze îndeaproape întreaga activitate a agen-

* Abramov — vezi Avramov (Abramov), R. P. — Nota red.

tului respectiv, să prezinte comisiei administrative un raport cu privire la măsurile de îmbunătățire a activității acestuia și să verifice periodic cum se desfășoară munca lui. Fac excepție numai acțiunile speciale sau anumite aspecte speciale ale acestor acțiuni, care, dintr-un motiv sau altul, sînt considerate de Comitetul Central acțiuni absolut speciale și care nu sînt supuse controlului comisiei administrative. Toate acțiunile obișnuite și curente ale C.C. sînt supuse controlului sistematic al comisiei administrative.

Comisia administrativă ajută Comitetul Central în conducerea activității Comitetului organizațiilor din străinătate nu sub forma unor dispoziții date C.O.S., deoarece C.O.S. este o organizație autonomă, ci prin faptul că îi studiază rapoartele, îi analizează activitatea, ia cunoștință de felul cum e organizată munca și caută măsuri pentru îmbunătățirea ei.

Dacă tovarășii care și-au exprimat dorința să se definească mai precis funcțiile comisiei administrative consideră necesar să întocmească un statut amănunțit, atunci comisia administrativă îl va examina, iar apoi C.C. îl va aproba.

*Scrisă la 20 octombrie 1905
la Geneva (loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

66

CĂTRE G. D. LEITEIZEN

Geneva, 23 oct. 1905

Dragă L.,

Chiar acum am primit comunicarea lui Bracke din partea Partidului Socialist Francez că congresul partidului lor se va ține la Chalon-sur-Saône la 27—30 X.—1.XI. Le meilleur accord est réservé aux délégués de l'Étranger *.

* Cea mai bună primire li se va face delegațiilor din străinătate. — *Nota trad.*

Veți participa ? *Scrieți-mi neapărat*. Dacă da, fiți reprezentantul nostru și roștiți neapărat o cuvântare *amplă* în care să aduceți salutul social-democrației *revoluționare* din Rusia.

Dacă nu, înștiințați-mă *imediat*. În acest caz, vom trimite un mesaj de salut de aici ¹⁰⁰.

Deci, răspundeți-mi !

Al dv., *N. Lenin*

Expedită la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI*

Se tipărește după manuscris

67

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

25. X. 1905

Dragi prieteni,

Chiar acum am primit scrisoarea dv. în legătură cu numirea mea în Biroul internațional ¹⁰¹ (păcat că nu l-ați numit pe Orlovski, dar despre asta vom discuta când ne vom vedea) și cu întâlnirea de la Odesa (Berlin). Întâlnirea trebuie să aibă loc cât mai curînd posibil. În loc de Odesa pot să propun Varșovia (Königsberg) ¹⁰² — sînt aceleași condiții, dar e mai aproape și poliția se așteaptă mai puțin la asta. În acest din urmă loc totul s-ar putea termina în *patru zile* dacă vor fi condiții optime (pașaport legal), lucru de care vă sfătuiesc să vă ocupați de îndată în modul cel mai energic. Chiar în cazul unor condiții mai proaste, termenul e totuși destul de scurt și, dacă e posibil, ar fi bine să fie sporit numărul de participanți. Dacă veți alege un oraș neobișnuit (Königsbergul se află la 22 de ore de Petersburg), atunci întâlnirea ar putea fi fixată într-o cafenea, sau într-un hotel, sau într-o berărie stabilită dinainte după un ghid al orașului.

Chiar astăzi voi scrie Biroului internațional în legătură cu conferința și data convocării ei * ; răspunsul vi-l voi

* Vezi volumul de față, p. 108—109. — *Nota red.*

trimite de îndată ce-l voi primi. Vă rog foarte mult accelerați pregătirea întâlnirii, independent chiar de conferința cu Biroul internațional *.

La conferința interpartinică s-au întocmit procese-verbale? Dacă da, expediați-le neapărat.

Expediată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

68

CĂTRE M. M. ESSEN

26. X. 1905

Dragă Zverușka,

Am primit, zilele acestea, ampla d-tale scrisoare. Îți mulțumesc foarte mult. Primim foarte puține știri din Petersburg, iar diferitele ziare ni se trimit și ele destul de rar. Te rog să nu renunți la intenția d-tale de a ne trimite neapărat orice fel de noutăți, precum și corespondențe.

În ceea ce privește mersul treburilor în partid, mi se pare că pesimismul d-tale este cam exagerat. Judec după situația de aici. Aud mereu zvonuri de la „periferie” că „Proletarii” decade în mod vădit, că lucrurile merg din cale-afară de prost, că ziarul merge prost etc. etc. Situația e proastă, dar bun e Dumnezeu! În condițiile unei mișcări atât de gigantice cum e aceea din zilele noastre, nici un C.C. din lume, partidul fiind ilegal, nu ar satisface nici măcar a mia parte din cerințe. Și că lozincile noastre, lozincile ziarului „Proletarii”, nu au soarta aceluia care strigă în pustiu, lucrul acesta îl vedem limpede pînă și din ziarele legale, care relatează că la universitate și în alte locuri au avut loc mitinguri la care au participat circa 10 000—15 000 de oameni. Strașnică mai e revoluția la noi, în Rusia, zău! Nădăjdum să ne întoarcem curînd, căci lucrurile evoluează în această direcție cu o repeziciune uimitoare.

* Vezi volumul de față, p. 88—90. — *Nota red.*

Vom organiza neapărat o întâlnire cu C.C. În momentul de față, asta e o problemă deja rezolvată și totul e aranjat.

Și în ceea ce privește divergențele am impresia că exagerezi. Eu nu observ aici nici un fel de divergențe între „Proletarii“ și C.C. Momentul declanșării insurecției? Cine se va încumeta să-l stabilească? În ce mă privește, aș prefera să-l amânăm pînă la primăvară și pînă la întoarcerea armatei din Manciuria, și înclin să cred că, în general, ne-ar conveni să-l amânăm. Dar pe noi tot nu ne întreabă nimeni. Uită-te la actuala grevă grandioasă.

Faptul că C.C. mută centrul de greutate asupra conducerii exercitate cu ajutorul publicațiilor este o tactică justă, după părerea mea. Aș fi dorit numai ca pe lîngă „Rabocii“, care e foarte folositor în această perioadă, să avem și o serie de buletine *de agitație*, de format mic, de două, maximum patru pagini, cu un conținut viu, și care să apară cît mai des, în orice caz nu mai puțin de o dată pe săptămîină, ba chiar de două ori. Numai cu ajutorul publicațiilor poate fi condus partidul în condițiile actualei creșteri gigantice, de necrezut a mișcării. Așa că trebuie să scoatem buletine scurte, lapidare, scrise într-un stil vioi, mobilizator, care să cuprindă lozincile de bază și să tragă concluzii din principalele evenimente.

În ceea ce privește încetarea apariției O.C., cred că este vorba de o neînțelegere. Ei s-au temut de falimentul întregii lor întreprinderi, și nici nu le-a trecut prin cap să lichideze O.C. Dar în general însemnătatea activității din străinătate scade acum *cu fiecare ceas*, și asta e inevitabil. Noi, bineînțeles, nu vom renunța în nici un caz la „Proletarii“ pînă cînd nu vom reuși să-l tipărim la Petersburg într-o tipografie de pe Nevski Prospekt. Acum însă trebuie să acordăm o mare atenție și editării unui ziar legal. Aici, în străinătate, închidem, în parte, prăvălia (literatura de propagandă); în curînd o s-o închidem de tot și o s-o redeschidem la Petersburg.

În vederea pregătirii insurecției, eu v-aș sfătui să începeți imediat și pretutindeni, pe scară cît mai largă, crearea unei *mase*, a sute și mii de detașamente *autonome* de luptă, foarte

mici (alcătuite fie chiar numai din *trei* oameni), care să se înarmeze fiecare cu ce poate și să se pregătească în fel și chip. Repet, eu *aș prefera să amînăm* momentul declanșării insurecției pînă la primăvară, dar, firește, de departe mi-e greu să apreciez.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *N. Lenin*

Expediată din Geneva la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

69

CĂTRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL

Geneva, 27 octombrie 1905

Scumpe tovarășe,

Ne-ați trimis la 28 iunie propunerea tovarășului Bebel în legătură cu divergențele din partidul nostru.

La 24 iulie v-am scris că nu vă pot răspunde în numele Comitetului Central al partidului nostru, întrucît eu nu sînt decît unul dintre membrii comitetului, și am cerut Biroului să-mi dea unele explicații *. Drept răspuns am primit la 5 august o scrisoare din partea cetățeanului Huysmans, în care scrie că intervenția Comitetului executiv are în vedere numai o înrîurire morală. Am comunicat imediat Comitetului Central al partidului nostru care este sensul exact al propunerii lui Bebel. În momentul de față am primit răspunsul Comitetului Central, care acceptă propunerea dv. și numește ca reprezentanți ai săi pe tovarășii Vasiliev, Șmidt și Lenin. Tovarășul Șmidt se află în Rusia. De aceea este necesar să cunoaștem din timp ziua fixată pentru consfătuire (cu cel puțin trei săptămîni înainte).

Ceilalți doi delegați se află în Elveția.

Primiți, vă rog etc.

V. Ulianov (Lenin)

* Vezi volumul de față, p. 49—50

Nota red

P. S. Tocmai acum am primit încă o scrisoare în care mi se comunică că tovarășul Șmidt va sosi în curînd (probabil în noiembrie) în străinătate pentru a rezolva multe treburi care privesc partidul nostru. De aceea ar fi extrem de important să primesc cît se poate de repede răspunsul celeilalte fracțiuni a partidului nostru cu privire la ziua convocării conferinței. Pentru membrii partidului nostru care activează în Rusia, venirea în străinătate este legată de greutatea extrem de mari, de aceea ar fi de dorit ca data convocării conferinței să fie stabilită încă de pe acum ; e necesar ca cealaltă fracțiune și membrii Biroului internațional să ne comunice cît mai curînd data cînd doresc să convoace această conferință.

Expedită la Bruxelles

Publicată în limba franceză în 1905, într-o foaie volantă hectografiată (nu s-a păstrat)

În limba rusă publicată pentru prima oară în 1929, în V. I. Lenin, Opere, ed. 2—3, vol. VIII

Se tipărește după o copie dactilografiată Tradus din limba franceză

70

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R. CĂTRE C.C.

Vă rog să-mi scrieți de urgență dacă îmi dați libertatea să-i propun lui Plehanov să facă parte din comitetul nostru redacțional lărgit (șapte persoane) și din redacția ziarului „Novaia Jizn“¹⁰³. Telegrafiați (semnătura : Boleslav. Adresa — Krupskaja) : Da sau nu. Voi face încă o încercare de a mă apropia de el, deși sînt prea puține speranțe în această privință.

*Scrisă la 27 octombrie 1905
Expedită din Geneva la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE G. V. PLEHANOV

Mult stimat Gheorghi Valentinovici,

Vă adresez această scrisoare, convins fiind că problema necesității unificării social-democrației a devenit cât se poate de actuală și că această unificare este foarte posibilă tocmai în momentul de față. Două motive m-au determinat să mă adresez direct dv. fără nici o întârziere: 1) fondarea ziarului legal social-democrat „Novaia Jizn“ la Petersburg și 2) evenimentele din ultimele zile¹⁰⁴. Chiar dacă aceste evenimente nu vor duce prea repede la reîntoarcerea noastră în Rusia, această reîntoarcere este, în orice caz, foarte, foarte apropiată, iar ziarul social-democrat oferă imediat o bază pentru o foarte serioasă activitate comună.

Că noi, bolșevicii, dorim din toată inima să lucrăm împreună cu dv. e un lucru pe care cred că nu mai trebuie să vi-l repet. Am scris celor de la Petersburg, cerându-le ca toți redactorii noului ziar (deocamdată în număr de șapte: Bogdanov, Rumeanțev, Bazarov, Lunacearski, Orlovski, Olminski și cu mine) să vă adreseze o rugămintă colectivă și oficială de a face parte din colegiul redacțional. Dar evenimentele nu așteaptă, prin poștă nu mai putem comunica, și eu nu am dreptul să amîn un pas necesar de dragul, în fond, a unei simple formalități. Sînt pe deplin și absolut convins de consimțămîntul unanim și de bucuria cu care va fi primită știrea privitoare la o asemenea propunere. Știu foarte bine că toți bolșevicii au considerat întotdeauna orice divergență cu dv. ca ceva vremelnic, provocat de împrejurări excepționale. Este neîndoielnic că lupta ne-a împins adeseori la măsuri, declarații și manifestări care nu puteau să nu îngreuiască viitoarea unificare, dar *hotărîrea* de a ne unifica, conștiința faptului, *cu totul anormal*, că cea mai valoroasă forță a social-democrațiilor din Rusia se află în afara activității, conștiința *extremei necesități* pentru întreaga mișcare ca dv. să participați îndeaproape, nemijlocit

la această mișcare, la conducerea ei, — conștiința acestui fapt am avut-o dintotdeauna. Și noi toți sîntem ferm convinși că, dacă nu astăzi, atunci mîine, dacă nu mîine, atunci poimîine, unificarea noastră cu dv. va avea totuși loc, în pofida tuturor greutăților și piedicilor.

Dar e mai bine ca aceasta să se întîmple astăzi decît mîine. Lucrurile au luat acum o asemenea întorsătură, încît *s-ar putea să întîrziem* ; noi însă avem intenția să depunem toate eforturile pentru a nu întîrzia.

Vreți să lucrați împreună cu noi ? Aș fi foarte bucuros dacă ați fi de acord ca noi doi să ne întîlnim și să discutăm acest lucru. Sînt convins că în cadrul unei întrevederi multe neînțelegeri ar fi înlăturate, multe dificultăți aparente, care împiedică unificarea, ar cădea de la sine. Pentru cazul însă că nu veți fi de acord în general sau că nu veți fi de acord în momentul de față, îmi voi permite să mă refer cu anticipație la cîteva din aceste dificultăți.

Aceste dificultăți sînt : 1) Divergențele dv. cu mulți dintre membrii noii redacții. 2) Refuzul dv. de a adera la vreuna din cele două jumătăți ale social-democrației. Prima dificultate poate fi, după părerea mea, pe de-a-ntregul înlăturată. Sîntem de acord cu dv. în aproximativ $\frac{9}{10}$ din problemele de teorie și de tactică, iar pentru restul de $\frac{1}{10}$ nu are rost să ne despărțim. Ați vrut și vreți să îndreptați unele afirmații greșite, după părerea dv., din scrierile mele. Dar eu n-am încercat nicăieri și niciodată să impun în mod special vreunui dintre social-democrați părerile mele, și nimeni, absolut nimeni din noua redacție nu s-a angajat în nici un fel să fie „leninist“. Cuvîntarea rostită de Barsov la Congresul al III-lea exprimă, sub acest raport, păreri generale. Dv. considerați greșite concepțiile filozofice a trei * dintre cele șapte persoane indicate. Dar nici acești trei tovarăși n-au încercat și nu încearcă să-și impună concepțiile în vreo chestiune oficială de partid. Și acești trei — nu vorbesc în vînt, ci pe baza unor fapte pe care le cu-

* Este vorba de A. A. Bogdanov, V. A. Bazarov și A. V. Lunacearski. —
Nota red.

nosc bine — ar fi extrem de bucuroși să lucreze împreună cu dv. Să fim despărțiți politicește acum, într-un moment când, în linii generale, simpatizați cu concepțiile majorității, așa cum reiese și din referatul dv., și din ultimele dv. lucrări, și, în mod indirect, din poziția lui Parvus, care, poate, se solidarizează mai mult decît oricare altul cu dv., — să fim despărțiți politicește în momentul de față ar fi un lucru extrem de nedorit, extrem de nepotrivit și extrem de dăunător pentru social-democrație.

Apariția unui nou ziar legal, care va fi citit de zeci, dacă nu de sute de mii de muncitori, ca și întreaga activitate de mîine din Rusia, într-un moment când vastele dv. cunoștințe și imensa dv. experiență politică sînt extrem de necesare proletariatului din Rusia — toate acestea vor crea o *bază nouă*, care ne va permite să dăm foarte ușor uitării tot ce-a fost și să conlucrăm în cadrul unei activități vii. Trecerea de la activitatea de la Geneva la cea de la Petersburg va favoriza într-o măsură foarte mare, din punct de vedere psihologic și din punct de vedere partinic, trecerea de la dezbinare la unire, și eu sper că nu vom pierde acest moment, un moment cum n-a mai existat de la Congresul al II-lea și care, poate, nu se va mai repeta curînd.

A doua dificultate. Dv. nu veți dori, probabil, unificarea cu o singură jumătate a partidului. Veți cere, ca o condiție sine qua non pentru a participa la activitatea partidului, unificarea întregului partid. Că o asemenea unificare este de dorit și necesară — aveți perfectă dreptate. Dar este ea posibilă *în momentul de față*? Chiar dv. sînteți înclinat să dați la această întrebare un răspuns negativ, fiindcă nu de mult ați propus doar o federație. *Acum* cea mai largă tribună de pe care am putea exercita o influență asupra proletariatului ar fi un *cotidian* editat la Petersburg (îl vom putea scoate într-un tiraj de 100 000 de exemplare și vom reduce prețul unui număr pînă la o copeică). Ne putem oare gândi *în momentul de față* la o redacție în coaliție cu menșevicii? În ceea ce ne privește credem că nu, Menșevicii

consideră și ei că nu. Dv., judecînd după propunerea pe care ați făcut-o în legătură cu federația, de asemenea credeți că nu. Este oare necesară existența a trei ziare ? E posibil oare să nu ne putem înțelege asupra editării unui organ *politic* al social-democrației revoluționare, cînd, la drept vorbind, între noi nu există nici un fel de divergențe organizatorice, iar trecerea de mîine a partidului într-o situație legală va împrăști orice urme de temeri în privința posibilității unor uneltiri ? Cît despre divergențele noastre tactice, ele sînt măturate de revoluție însăși cu o repeziciune uluitoare ; de altfel, împotriva *rezoluțiilor* Congresului al III-lea, dv. n-ați formulat nici un fel de obiecțiuni, or aceste *rezoluții* constituie unica directivă a partidului care ne unește pe noi toți, bolșevicii.

În aceste condiții, trecerea dv. de partea noastră mi se pare pe deplin posibilă, și ea nu va îngreua, ci, dimpotrivă, va ușura și va grăbi viitoarea unificare. În locul actualei lupte prelungite, pricinuită de izolarea dv., se va crea o situație mai bună pentru întreaga social-democrație revoluționară. Datorită acestui lucru, și lupta va deveni mai potolită, mai reținută. Întreaga masă largă a social-democrațiilor se va simți numaidecît sigură, încrezătoare, va începe să se simtă un suflu nou ; noul ziar va începe să-și câștige de la un ceas la altul o poziție înaintată în rîndurile social-democrației și, fără să privească înapoi, fără să mai cerceteze în amănunțime tot ce a fost, va conduce în mod ferm și consecvent clasa muncitoare pe actualul cîmp de luptă.

Închei, rugîndu-vă încă o dată să acceptați o întîlnire cu mine și exprimîndu-mi încrederea noastră comună, a bolșevicilor, în utilitatea, importanța și necesitatea unei lucrări cu dv.¹⁰⁵

Cu sincer respect, al dv., V. Ulianov

Scrisă la sfîrșitul lunii
octombrie 1905 la Geneva (loco)

Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V

Se tipărește după manuscris

72

CĂTRE MOTEA ȘI KOSTEA *,
MEMBRI AI ORGANIZAȚIEI P.M.S.D.R.
DIN ODESA (A „MAJORITĂȚII“)

Odesa

„Către Motea și Kostea, membri ai «majorității»
organizației din Odesa“

Tovarăși,

Am primit „scrisoarea către tovarăși“ trimisă de dv. N-am s-o public din moment ce nici dv. nu-mi cereți acest lucru. Dar consider de datoria mea să vă răspund. Nu o dată am declarat în presă ceea ce am să vă repet și dv. Nu are nici un rost să ne jeluim și să ne văicărăm din pricina sciziunii. Trebuie să *muncim* ca s-o înlăturăm, să ne gândim *cum* să ne unificăm, iar nu să facem colecție de locuri comune și exclamații amare. A ne plînge de lupta dintre cele *două* partide și a crea un *al treilea* partid, și încă unul *secret*, cum ați făcut dv. ascunzându-vă de ambele organizații, înseamnă a *adînci* sciziunea. Dacă ați fost excluși pentru încălcarea regulilor organizației, s-a procedat bine, și degeaba mai încercați să încurcați lucrurile, să le prezentați în așa fel de parcă ați fi fost excluși din cauza concepțiilor dv., a împăciuatorismului dv., iar nu din cauza dezorganizării provocate de dv.

„Congresul de constituire“ e o *vorbă* goală. Gîndiți-vă numai *puțintel*, nițeluș, *olecuță* care anume vor fi atunci grupurile și cîți reprezentanți va trebui să trimită fiecare. Gîndiți-vă numai un picușor cam ce-ați spune despre propunerea de a ține o adunare constituantă *fără* să existe norme de drept electoral? N-ați da acestui procedeu denumirea de șarlatanism??

De ce treceți sub tăcere ideea de a se ține *două* congrese — al majorității și al minorității — în același timp și în același loc?? Această idee au emis-o C.C. și „Proletarii“¹⁰⁶. Nu este oare mai ușor să se constituie două congrese ale celor două partide *existente* decît să se creeze înainte un *al treilea* partid (cu treaba asta vă veți pierde *luni*, dacă

* Nu s-a putut stabili cine purta acest nume conspirativ. — *Nota red.*

nu ani de zile) și, în acest caz, să se convoace *trei* congrese ?? Cine e atât de prost să se supună „congresului de constituire“ fără să știe dinainte dacă vor fi într-adevăr reprezentați la el social-democrații, care anume dintre social-democrați și în ce proporții ?? ?

În favoarea lozincii „două congrese“ pledează : 1) consimțământul unuia din cele două partide ; 2) faptul că majoritatea este gata oricînd să țină congresul și că normele *ei* de convocare și *prerogativele* congresului ei sînt cunoscute ; 3) posibilitatea de a se ajunge foarte repede la aceeași situație în grupurile și organizațiile *celuilalt* partid, făcînd cunoscute toate grupurile, consultîndu-le, publicînd proiectul de statut al congresului.

În favoarea lozincii dv. : „congres de constituire“ nu pledează decît lamentările cîtorva plîngăreți, căci *nici una* din părțile partidului nu-i sînt cunoscute, sub nici un aspect, *normele* pe baza cărora se va ține acest congres. Sînteți pur și simplu niște sceptici și niște oameni cu nervii slabi. Ați văzut o boală mizerabilă, niște buboaie rău mirositoare și v-ați întors privirea de la ele. Asta-i de înțeles judecînd omenește, dar e nerațional. În ceea ce ne privește, credem că nu ne e permis să ne întoarcem privirea de la ele, că un al treilea partid nu va duce la nimic și că cele două partide existente se vor uni totuși, chiar dacă acest lucru se va face nu dintr-o dată și nu fără operații dureroase.

Scrisă la sfîrșitul lunii octombrie—
inceputul lunii noiembrie 1905
la Geneva

Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI

Se tipărește după manuscris

CĂTRE G. D. LEITEIZEN

Stimate L.,

Vă rog să scrieți cît mai curînd posibil un articol sau măcar o notă în legătură cu interviul pe care l-ați luat lui Guesde, Lafargue și Bracke cu privire la guvernul revolu-

ționar provizoriu și la participarea noastră. Trebuie să-l publicăm în „Proletarii“ (sau în „Novaia Jizn“, depinde de împrejurări). Scrieți măcar câteva rînduri, dar scrieți, și ceva mai repede!¹⁰⁷

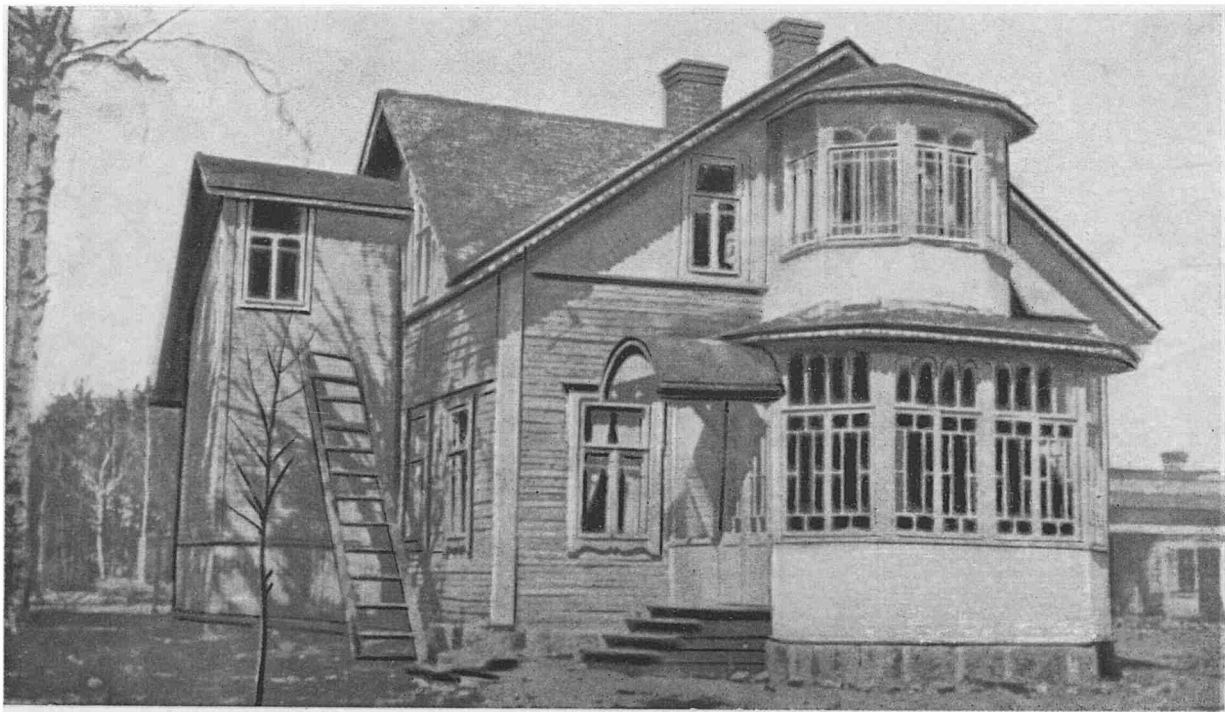
Al dv., *N. Lenin*

Scrisă la începutul lunii noiembrie 1905

Expedită din Geneva la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI*

Se tipărește după manuscris

Vila „Vaza“ la Kuokkala unde a locuit V. I. Lenin în anii 1906—1907

1906

74

CĂTRE G. A. KUKLIN

A. Mr. G. Koukline 15, Rue de Candolle. Genève.

Stimate tovarășe,

Mă neliniștește foarte mult soarta unui pachet cu documente de importanță istorică ¹⁰⁸. Acest pachet a rămas printre hîrțile care se află la dv. și despre care ați discutat vara aceasta cu redactorul revistei de istorie ¹⁰⁹.

V-aș rămîne foarte îndatorat dacă mi-ați scrie cum stau lucrurile cu acest pachet : unde se află geamantanul sau cufărul și dacă e ușor de găsit pachetul acolo ?

Cu salutări social-democrate, V. Ulianov

Adresa : Orașul Petersburg.

Direcția căilor ferate, Fontanka, lângă podul Obuhov. Ivan Nikolaevici Cebotariov.

Scrisă la 14 septembrie 1906
Expedită din Kuokkala
(Finlanda) la Geneva

Se tipărește pentru prima oară
după manuscris

1907

75

CĂTRE E. AVENARD ¹¹⁰

1. (14) martie 1907

Stimate domnule Avenard,

Vă mulțumesc pentru scrisoarea pe care mi-ați trimis-o.
V-aș ruga să faceți următoarele modificări :

(1) Pagina 6 (nr. 1). Dv. formulați cele spuse de mine astfel : „să nu lucrăm în favoarea revoluției burgheze, care ar înșela clasa muncitoare“.

Este cu totul inexact. Noi, revoluționarii social-democrați, *trebuie* nu numai să lucrăm în favoarea revoluției burgheze, dar și să ne situăm în fruntea ei, să o orientăm, *împreună cu țăranii*, împotriva țarismului și *împotriva liberalilor*.

Poate că ar fi mai bine să se spună : „...lucrând împreună nu cu burghezia liberală, care vrea să pună capăt revoluției, ci cu țărănimea democrată împotriva trădării și mîrșăviei burgheziei, care de la o zi la alta devine tot mai contrarevoluționară“.

Și noi, bolșevicii, ne pronunțăm pentru participarea proletariatului la revoluția *burgheză*. Dar noi considerăm, la fel ca și Kautsky, că proletariatul poate duce revoluția burgheză pînă la un sfîrșit victorios tocmai împreună cu țăranii, și nicidecum cu liberalii.

(2) Paginile 3—4.

Articolul lui Stolîpin a apărut în „Novoe Vremea“ la 4 ianuarie (stil vechi), și nu la 6 ianuarie.

(3) Trebuie adăugat că Miliukov a fost la Stolîpin la 15 ianuarie.

(4) Ultimele cuvinte din articolul dv : „...masele largi ale *proletarilor țărani*“.

Nu „ale proletarilor țărani“, ci „ale țărănimii democratice“.

În revoluția socială (socialistă) noi putem conta numai pe proletarii de la orașe și pe proletarii de la sate. Acum însă la noi în Rusia nu are loc o revoluție socială, ci o revoluție *burgheză*. Numai proletariatul împreună cu țărani, împreună cu țărănimia democrată, împreună cu masele largi ale țărănimii, poate duce la victorie o asemenea revoluție.

Al dv., N. Lenin

P. S. Scrisoarea dv. am primit-o foarte târziu. Mai am la dispoziție doar câteva minute. Iertați-mă că scriu în grabă.

*Expediată din Kuokkala
(Finlanda) la Petersburg*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba franceză*

76

CĂTRE A. M. GORKI

Miercuri, 14. VIII. 1907

Stimate Aleksei Maksimîci,

Am sosit astăzi aici cu Meșkovski, iar mâine plecăm la Stuttgart ¹¹¹. Ar fi cât se poate de important să veniți și dv. acolo ¹¹². Aceasta pentru că, în primul rînd, dv. ați fost desemnat oficial de Comitetul Central (cu vot consultativ). În al doilea rînd, ar fi foarte bine să ne vedem, pentru că s-ar putea să nu ne mai întîlnim multă vreme. În al treilea rînd, asta ar însemna să călătoriți maximum 24 de ore, iar totul nu va dura *mai mult* de o săptămînă (doar nu-i Londra!). Nu va fi de loc târziu dacă veți pleca duminică sau chiar luni.

Într-un cuvînt, totul pledează pentru venirea dv. Dacă sînteți sănătos, veniți, zău! Nu pierdeți ocazia de a-i vedea *la treabă* pe socialiștii internaționali, — fiindcă asta nu seamănă de loc, absolut de loc, cu o pălăvrăgeală sau cu o cunoaștere în linii generale a lucrurilor. Următorul congres

va avea loc abia peste trei ani. Și apoi, nici în privința diferitelor noastre probleme nu ne putem înțelege niciodată ca lumea prin scris, dacă nu ne vedem. Într-un cuvânt, veniți neapărat. La revedere !

Multe salutări Mariei Fedorovna.

Al dv., *N. Lenin*

Expedită la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1908,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

II

CĂTRE G. A. ALEKSINSKI

Pentru Piotr

Dragă P.,

Nu știu dacă ai scris scrisoarea înainte de întâlnirea cu prietenii de aici sau după aceea. În orice caz, îți răspund la întrebări.

În privința banilor, N. K. a discutat deja *de multe ori*. Va mai discuta și voi discuta și eu.

La „R.” n-am scris, deoarece m-am văzut nu de mult (cînd am fost prin locurile acelea) cu doi tovarăși de acolo și am discutat cu ei despre d-ta ¹¹³.

Întrebi ce cred în privința muncii d-tale acolo.

E cam greu să-ți răspund în două cuvinte. La fața locului, vei vedea singur ce materiale, știri etc. pot fi trimise de acolo, dar aceasta este o problemă relativ secundară și ușor de rezolvat. Mai grele sînt condițiile generale de lucru de acolo. Cred că asemenea condiții mizerabile ca acelea în care se află emigrația n-ați cunoscut încă. Acolo trebuie să fii *foarte* prudent. Nu în sensul că aș preconiza să nu se ducă lupta împotriva oportuniștilor. Dimpotrivă, acolo trebuie să luptăm și vom fi nevoiți să luptăm. Dar caracterul luptei este mizerabil. La tot pasul vei da peste intrigi pline de ură, „provocări” directe din partea menșevicilor (ei te vor provoca în mod sistematic) și un mediu cu totul nepropice pentru o *muncă* solidară. Deoarece acolo izolarea de

Rusia e nemaipomenită, predomină inactivitatea, o stare de spirit demobilizatoare, isteria, bîrfelile și nepăsarea. Acolo vei întâmpina greutăți în muncă care nu au *nimic comun* cu greutățile din Rusia : „libertatea“ e aproape deplină, dar muncă *vie* și condiții pentru a desfășura o muncă *vie* aproape că nu există.

Cred că important este să ai acolo o ocupație, o ocupație independentă. „R.“ poate să-ți dea asta... Apoi și mai important este să ții legătura cu *organizația* din Rusia : atunci nu te vei simți acolo ca un dezrădăcinat. Și, în sfîrșit, lucrul cel mai important este ca noi toți, și acolo și aici, să acționăm *într-un mod unitar*, să mergem în același pas, să avem mai frecvent schimburi de păreri (dacă din materialele publicate în presă nu toate părerile vor fi evidente). Cine va ști să-și asigure o muncă în străinătate care să aibă *legătură* cu activitatea *organizației* din Rusia, acela și numai acela va putea scăpa de plictiseală, zîzaniei, patimi etc., care îți zdruncină nervii și te istovesc. Ah ! Această „emigrație“ mi s-a întipărit bine în minte, și spun asta pe baza unei experiențe îndelungate.

Ar fi foarte bine dacă ai acționa împreună cu Knunianț și cu Troțki. Într-un asemenea grup de trei multe lucruri s-ar rezolva mai ușor.

Reflectează și vei vedea singur toate acestea.

Nu se mai poate să-mi scrii pe adresa pe care mi-ai scris. În afară de aceasta, în curînd plec de aici. Scrie-mi, deocamdată, pe adresa : Herrn Kakko Paavo, Terijoki, în interior, (*n u m a i* în interior) pentru L-n. Comunică-mi cît mai repede adresa d-tale de acolo.

O caldă strîngere de mînă. Multe salutări *tuturor Knipovicilor*.

Al d-tale... *

Adresa : I. Ladyschnikoff Uhlandstrasse nr. 145. *Berlin*

Intrarea *prin curte*. Asta-i adresa personală. Tot acolo, la un etaj mai sus, se află Abramoff. Vizavi, pe Uhland-

* În manuscris semnătura este indescifrabilă. — *Nota red.*

strasse la nr. 52, se află biroul, unde ei pot fi găsiți dimineața. Deși toate astea, probabil, îți sînt cunoscute, îți scriu pentru orice eventualitate.

*Scrisă la sfîrșitul lunii
septembrie—începutul
lunii octombrie 1907,
la Kuokkala (Finlanda)*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

78

CĂTRE K. H. BRANTING ¹¹⁴

Mult stimată tovarășe,

Aducătoarea acestei scrisori este membră a partidului nostru ¹¹⁵. Vă rog foarte mult să-i dați tot concursul. Ea are în special sarcina să caute la Stockholm cărțile și documentele noastre social-democrate și, în caz de nevoie, să le expedieze mai departe. O parte din aceste cărți etc. se află în subsolul Casei poporului din Stockholm (în lăzi de lemn), iar o parte, probabil, la tovarășii Börjesson sau Björck (Bokhandel Björck & Börjesson, Drottninggatan. 62).

Sper că, cu sprijinul dv., aducătoarea acestei scrisori va putea să îndeplinească sarcina ce i s-a dat, sarcină pe care eu o consider de foarte mare importanță.

Cu cele mai bune urări, *N. Lenin*

*Scrisă la începutul lunii octombrie
1907, la Kuokkala (Finlanda)*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba germană*

79

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

Stimate An. Vas.,

Am primit, în sfîrșit, broșura dv. ; prima parte a sosit mai de mult ¹¹⁶. Am tot așteptat sfîrșitul, pentru a o citi în întregime, dar așteptarea a fost zadarnică. N-am primit nici pînă acum anexa a treia („Cum privea Marx“ etc.). Asta-i cît se poate de regretabil, căci, neavînd lucrarea în

întregime, mă tem s-o dau editorului pentru cules. Dacă n-ați trimis încă anexa a treia, căutați, vă rog, s-o trimiteți cît mai repede *. V-am expediat banii (200 de ruble) ; i-ați primit ?

Cît privește conținutul broșurii dv., ne-a plăcut foarte mult, atît mie cît și tuturor celor de aici. Ea conține lucruri extrem de interesante și este scrisă admirabil. Are un singur neajuns însă : conține numeroase imprudențe exterioare, ca să spun așa, adică din acelea de care *se vor lega* tot soiul de socialiști-revoluționari, menșevici, sindicaliști etc. Noi ne-am sfătuit în colectiv dacă e cazul să le retușăm sau să dăm explicații în prefață. Ne-am oprit asupra celei de-a doua soluții, căci ar fi păcat să retușăm ; ar însemna să impietăm prea mult asupra unității expunerii.

Cititorul de bună-credință și atent va reuși, desigur, să vă înțeleagă cum trebuie, dar ar fi necesar totuși să manifestați o *precauție specială* împotriva celor ce denaturează, căci numele lor e legiune. Trebuie, de pildă, să-l criticăm neapărat pe Bebel, și nu-l aprob pe Troțki, care ne-a trimis mai deunăzi niște materiale care nu conțineau decît elogii exagerate la adresa Congresului de la Essen și a social-democrației germane în general. Este justă afirmația dv. că Bebel n-a avut dreptate la Essen nici în problema militarismului și nici în aceea a politicii coloniale (mai exact în problema caracterului luptei duse de radicali la Stuttgart în legătură cu acest punct ¹¹⁷). Dar trebuie totodată menționat că acestea sînt greșeli ale unui om cu care avem același drum și care pot fi îndreptate numai pe acest drum marxist, social-democrat. Căci există la noi mulți oameni (dv., probabil, nu citiți cele publicate de ei) care își bat joc de Bebel *de dragul proslăvirii* eserismului, a sindicalismului (à la Ezerski, Kozlovski, Kricevski — vezi „Obrazovanie“ ș.a.m.d.), a anarhismului.

După părerea mea, *toate* ideile dv. pot și trebuie să fie întotdeauna astfel expuse, încît critica să fie îndreptată nu împotriva ortodoxismului, nu împotriva germanilor în general, ci împotriva *oportunismului*. Atunci cele spuse de dv. *nu* vor mai putea fi răstălmăcite. Atunci concluzia va

* Vezi volumul de față, p. 130. — Nota red.

fi limpede : bolșevismul, învățînd nu numai de la germani, ci și din greșelile germanilor (această cerință emisă de dv. este de o mie de ori justă !), va ști să ia din sindicalism *tot ce e viu, pentru a nimici sindicalismul și oportunismul din Rusia*. Tocmai noi, bolșevicii, vom putea face cu mai multă ușurință și în modul cel mai firesc acest lucru, deoarece noi am luptat cel mai mult, în decursul revoluției, împotriva cretinismului parlamentar și a oportunismului plehanovist. Și numai noi putem, avînd un punct de vedere revoluționar, iar nu unul cadeto-pedant, ca Plehanov & Co., să combatem sindicalismul, care poartă cu sine un noian de confuzii (deosebit de periculoase pentru Rusia).

A apărut nr. 17 din „Proletarii“, pe care vi l-am trimis, precum și revista „Zarniți“¹¹⁸, pe care de asemenea v-am trimis-o. Le-ați primit ? Citiți publicația „Tovarișci“ ? Cum vi se pare acum ? N-ar fi bine să faceți ca pe vremuri și să vă bateți joc de ei în versuri ? Vă rog să-mi scrieți.

O cordială strîngere de mînă. Al! dv., *Lenin*

*Scrisă între 2 și 11 noiembrie 1907
Expedită din Kuokkala (Finlanda)
în Italia*

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXVI*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE M. S. KEDROV

Stimate tovarășe,

Conform înțelegerii noastre, materialul pentru volumul al II-lea urma să-l predau pînă la 1. X., iar cel pentru volumul al III-lea pînă la 10. X¹¹⁹. Cu primul volum am cam întîrziat. Pentru volumul al II-lea am predat 12 coli ; alte 7 sînt gata și foarte curînd voi putea să mai predau încă un număr de coli (5 sau 7). Aș dori însă să știu dacă aveți într-adevăr nevoie atît de repede de tot acest material ;

dați imediat la cules ? ați dat la cules cele 12 coli din volumul al II-lea ? ar întârzia apariția dacă aș preda mai târziu sfârșitul volumului al II-lea ? În acest caz, dacă doriți, pot preda imediat sfârșitul volumului al II-lea. Am însă un plan : vreau să scriu ca încheiere la volumul al II-lea o lucrare amplă despre repartizarea pământului în Rusia (potrivit datelor statistice din 1905) și despre municipalizare (folosind volumul al IV-lea din „Capitalul“ sau „Theorien über den Mehrwert“ *, care a apărut tot în 1905). Cred că această lucrare ar prezenta un mare interes pentru public și ar fi foarte actuală. Am adunat aproape tot materialul pentru lucrare și, în parte, l-am și prelucrat. Pentru a o termina am nevoie de câteva săptămîni ; sper că voi reuși în câteva săptămîni să scriu această lucrare.

Așadar, comunicați-mi : doriți să predau volumul al II-lea imediat, fără acest articol nou, sau preferați să-l predau peste o lună — o lună și jumătate cu noul articol ?

*Scrisă la sfârșitul lunii noiembrie—
inceputul lunii decembrie 1907
Expedită din Finlanda
la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

*Se tipărește după o copie
scrisă de N. K. Krupskia*

CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT 120

28. XII. 1907

Mult stimate tovarășe,

Cu domnul Börjesson m-am înțeles. Dar, din păcate, el nu poate să ne asigure primirea tuturor scrisorilor și pachetelor. De aceea vă rog să mă iertați că mă adresez încă o dată dv. cu rugămintea de a ne găsi încă un membru de partid care să poată să primească săptămînal la Stockholm

* — „Teorii asupra plusvalorii“. — Nota trad.

pachete cu scrisori și cărți, iar apoi să le expedieze mai departe (în Finlanda și înapoi la Geneva).

Mărți * intenționez să plec la Berlin.

Cu cele mai bune urări.

Al dv., I. Frei

Malmstens Hotell
Mastersamuelsgatan 63

P. S. Voi veni la dv. luni la ora 16. Dacă nu vă convine, chemați-mă, vă rog, la telefon la Hotell Malmstens.

Scrisă la Stockholm (loco)

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba germană*

* Mărți, adică la 31 decembrie 1907. — *Nota red.*

1908

82

CĂTRE G. A. ALEKSINSKI

7. I. 1908

Dragă Piotr,

Am sosit astăzi împreună cu N. K. la Geneva ¹²¹. Încă nu ne-am hotărât definitiv unde ne vom stabili : Al. Al. se opune categoric să rămânem la Geneva ; facem investigații în alte localități.

Trebuie însă să clarificăm bine situația și aici. Scrie-mi, te[ro]g *, imediat 1) [dacă] cunoști pe cineva *indicat* să [cond]ucă tipografia și serviciul de [expedi]ție ¹²², 2) pentru această muncă, ce părere ai despre doc[tor] ? 3) ce chestiuni [spe]ciale trebuie avute [în vede]re în privința tipografiei ? [mai e nevoie ca ea să aibă] un proprietar din moment ce [aparține] Organului Central al [fracțiunii] bolșevice a Congresului de la Stockholm ? De ce consideri numai tipografia *menșevicilor* proprietate a C.C. ? 4) Crezi că s-ar putea scoate un săptămânal ? Și cam câte exemplare s-ar putea vinde ? 300—500—1 000 ?

Scrisoarea trimisă de d-ta la Berlin am primit-o într-un moment de panică, provocată de arestarea celor 17 persoane ¹²³, și, de aceea, am distrus-o înainte de a o fi citit cu toată atenția.

Răspunde-ne pe adresa [...]

Cum o duci cu sănătatea ? [Cam] când [te] vei putea întoarce aici ? Te-ai însănătoșit [cît de] cît în acest timp ?

O caldă strângere de mână [...]

Expedită din Geneva la Viena

Publicată pentru prima oară în 1930.
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

* În paranteze patrate sînt reconstituite, după sens și după unele litere care s-au păstrat, cuvintele și expresiile care în manuscris sînt incomplete datorită faptului că o parte din foaia pe care a fost scrisă scrisoarea s-a pierdut. — *Nota red.*

CĂTRE G. A. ALEKSINSKI

Dragă Piotr,

Am o rugămintă la d-ta. Am scris o lucrare amplă în legătură cu programul agrar în care, printre altele, am analizat în amănunțime dezbaterile din Duma a II-a *. Îmi lipsesc unele *documente* prezentate în Duma a II-a.

Și anume: *Mușenko* a depus un proiect al celor 104 sau 105, nu acel „faimos” proiect trudovic care a fost prezentat în Duma I și apoi, din nou, în Duma a II-a, ci un proiect nou, *eserist*. În limba franceză el a fost publicat în „Rapport du parti S. R. au congrès de Stuttgart”. N-ai cumva textul rus? N-ai putea să mi-l procuri? Ți-aș fi foarte îndatorat dacă m-ai ajuta ¹²⁴.

N-a apărut în ediție separată? unde și când?

Al d-tale, V. *Ulianov*

Scrisă între 7 ianuarie

și 2 februarie 1908

Expedită din Geneva la Viena

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. M. GORKI

9. I. 1908. Geneva

Stimate Al. M.,

Am sosit aici deunăzi cu soția. Am răcit amândoi pe drum. Aici ne-am instalat cum am putut, deocamdată provizoriu, și, de aceea, cât se poate de prost. Scrisoarea dv. m-a bucurat nespuse de mult: într-adevăr, ar fi foarte bine să vin la Capri! Am să caut neapărat să-mi fac timp și să vin la dv. Acum, din păcate, îmi este cu neputință. Am venit aici cu misiunea de a organiza apariția unui ziar: de a muta aici

* Vezi „Programul agrar al social-democrației în prima revoluție rusă din 1905—1907” (Opere complete, vol. 16, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 199—419). — *Nota red.*

„Proletarii“ din Finlanda. Nu s-a hotărât încă definitiv dacă vom alege Geneva sau alt oraș. În orice caz, trebuie să ne grăbim ; noua organizare ne dă multă bătaie de cap. În vara asta sau în primăvară vom veni să vă vizităm, după ce lucrurile vor fi puse la punct. Când este la dv., la Capri, timpul cel mai frumos ?

Cum o duceți cu sănătatea ? Cum vă simțiți ? Lucrați cu spor ? În trecere prin Berlin am aflat că ați întreprins, împreună cu Lunacearski, un turneu prin Italia, oprindu-vă și la Roma ¹²⁵. V-a plăcut Italia ? Vă vedeți cu mulți ruși ?

Cred că cel mai bine ar fi să vin la dv. când nu veți avea prea mult de lucru, ca să putem hoinări și flecări împreună.

Ați primit cartea mea (primul volum din culegerea de articole scrise în decurs de 12 ani ¹²⁶) ? Am lăsat vorbă la Petersburg să vă fie trimisă.

Un călduros salut pentru M. Fed—vna. La revedere !

Al dv., *N. Lenin*

Adresa mea : Mr. Wl. Oulianoff.

17. Rue des deux Ponts. 17. (chez Küpfer). *Genève*.

Expediată la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

13. I. 1908

Stimate An. Vas.,

Au trecut deja câteva zile de când mă aflu cu soția la Geneva... E trist al naibii să te întorci din nou în blestemata asta de Geneva, dar n-ai încotro ! După dezastrul din Finlanda nu ne-a rămas altceva de făcut decât să mutăm „Proletarii“ în străinătate. Colegiul a și hotărât astfel. Se pune numai problema dacă la Geneva sau în alt loc. Deocamdată culegem informații ; personal însă cred că Geneva și

Londra sînt singurele locuri unde ne putem bucura de mai multă libertate. La Londra ne-ar costa mult.

Broșura dv. cu privire la Stuttgart am citit-o în întregime : anexa a III-a a sosit foarte tîrziu și abia am putut s-o citesc chiar înainte de plecare. După părerea mea, este o frumoasă reușită a dv., și toți tovarășii au fost foarte mulțumiți de broșură *. Cu toții am considerat că nu e cazul s-o „corectăm“ : e păcat să alterăm stilul dv. colorat și vioi. De altfel, în broșură nici nu există elemente de sindicalism : există, cred, numai o serie de mari imprudențe „în ceea ce privește folosirea“ lui Plehanov et Co. Ați văzut și-canele și înțepăturile lui mîrșave din „Образование“ sau din „Современный Мир“ ? ¹²⁷ Noi vom avea întotdeauna asemenea adversari și trebuie să fim foarte prudenți. În afară de asta, ați uitat și de eseri, care încă de mult i-au atacat pe social-democrații germani, folosindu-se de critica făcută de sindicaliști și *denaturînd* această critică pentru a defăima marxismul.

Nu știu dacă ai noștri vor reuși să vă editeze acum broșura. E greu să editezi acum.

Ați primit primul meu volum ?

Cum o duceți ? Ce face moștenitorul ? Mi s-a spus că ați făcut o călătorie foarte plăcută cu Gorki.

Scriveți-mi la ce lucrați. Noi contăm neapărat pe dv. atît pentru colaborarea la „Proletarii“, cît și pentru referate. Nu-i așa ?

Unde este Gorki ? I-am scris la Capri (villa Blaesus). Va primi scrisoarea ?

O caldă strîngere de mînă.

Al dv., *Lenin*

Adresa : Mr. Vl. Oulianoff.
17. Rue des deux Ponts. 17.
(chez Küpfer). *Genève*.

Expediată în Italia

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXVI*

Se tipărește după manuscris

* Vezi volumul de față, p. 122—124. — *Nota red.*

86

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

Către Anat. Vas-ci

Stimate An. Vas.,

O chestiune importantă. Îl cunoașteți pe Vasili Vasilevici Kareakin care se află la Florența ? Cum ar putea fi găsit ? Comunicați-mi, vă rog, adresa lui sau dați-mi indicații *cum ar putea fi găsit* prin cineva la Florența. Vă rog să-mi răspundeți imediat.

Aștept știri (și răspuns) de la dv. cu privire la „Proletarii” și la planurile dv. în legătură cu el.

Al dv., *Ulianov**Scrisă între 13 ianuarie**și 13 februarie 1908**Expedită din Geneva în Italia*

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXVI*

Se tipărește după manuscris

87

CĂTRE C. HUYSMANS

14. I. 1908

Scumpe tovarășe Huysmans,

Adresa mea nu mai este Finlanda, ci, din păcate, Geneva : Vl. Oulianoff, rue des Ponts 17 (chez Küpfer), Genève... *

...În timpul recentelor represiuni din Finlanda [s-a pierdut] o parte din procesele-verbale ale ultimului nostru congres de la Londra. Dacă nu mă înșel, mi s-a spus că materialele și documentele acestui congres au fost trimise Biroului socialist internațional¹²⁸. E adevărat ? V-aș fi foarte [recunoscător] dacă ați putea...

Expedită la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului,
confruntată cu textul aparat
în revistă
Tradus din limba franceză*

* Două rînduri sînt indescifrabile. Foaia de hîrtie e ruptă aici, sfîrșitul lipsește. Textul care urmează e scris pe verso. — *Nota red.*

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

Către Anatoli Vasilievici

Stimate An. Vas.,

Scrieți-mi dacă v-ați aranjat bine și dacă vă puteți apuca de lucru. Noi contăm să ne trimiteți pentru „Proletarii“ 1) (aproximativ) de două ori pe lună corespondențe din Italia cu un număr de 8 000—12 000 de semne. Prima corespondență — peste trei săptămâni. 2) Din când în când, foiletoane pe teme politice. Consultați ziare rusești (Gorki are multe) ?

Scrieți.

O caldă strângere de mână. Al dv., *Bătrînul*

*Scrisă între 14 ianuarie
și 13 februarie 1908
Expedită din Geneva la Capri*

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. M. GORKI ȘI M. F. ANDREEVA

15. I. 1908

Dragi A. M. și M. F.,

Am primit azi scrisoarea dv. expres. Mă tentează ai dracului să vin la dv., la Capri ! Mi-ați descris totul în asemenea culori, încît, zău, am să mă hotărâsc neapărat și am să încerc s-o aduc și pe soția mea cu mine. Numai că, în ceea ce privește data, nu știu nimic : acum trebuie neapărat să ne ocupăm de „Proletarii“, să-l *organizăm*, să punem lucrurile la punct cu orice preț. Asta ne va lua o lună-două, minimum. Și este absolut necesar să facem acest lucru. Spre primăvară însă vom veni să bem vin alb de Capri, să admirăm Neapolul și sa flectăm cu dv. Pentru că veni vorba, vă spun că am început să învăț limba italiană și, ca atare, am observat imediat că pe adresa scrisă de Maria Fedorovna

figurează *expresso* în loc de *espresso* ! Ia să vedem ce spune dicționarul !

În ceea ce privește transportul ziarului „Proletarii“, să știți că v-ați luat o belea pe cap. Acum nu mai scăpați așa ușor de noi ! Pentru M. F. am chiar acum o mulțime de însărcinări :

1) Să găsească neapărat pe secretarul sindicatului funcționarilor și muncitorilor de pe vapoarele (trebuie să existe un asemenea sindicat !) care fac curse Italia—Rusia,

2) Să afle de la el *de unde* vin și *încotro* pleacă vapoarele și *cît de des*. Să ne aranjeze neapărat *transportul săptămînal*. Cît o să coste toată treaba asta ? Trebuie găsit un om *correct* (există italieni corecți ?). E nevoie să-i dăm o adresă în Rusia (să zicem la Odesa) ca să ducă ziarele acolo, sau acestea pot fi păstrate *provizoriu*, în număr nu prea mare, de vreun cîrciumar italian din Odesa ? Este un lucru *extrem de important* pentru noi.

3) Dacă M. F. nu poate să organizeze dînsa toate astea, să caute, să găsească, să explice, să verifice etc., atunci să ne pună neapărat în legătură nemijlocită cu acest secretar : ne vom înțelege cu el prin corespondență.

Cu treaba asta trebuie să ne grăbim : în cel mult 2—3 săptămîni sperăm să scoatem aici „Proletarii“ și va trebui să-l expediem fără nici o întîrziere ¹²⁹.

La revedere, la Capri ! Vedeti, A. M., îngrijiți-vă de sănătate !

Al dv., V. Ulianov

Expedită din Geneva la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

27. I. 1908

Prea stimate tovarășe,

Secretarul Biroului socialist internațional de la Bruxelles, Camille Huysmans, mi-a comunicat că ați cerut unele in-

formații. Eu sînt reprezentantul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia în Biroul socialist internațional și vă pot informa că social-democrații estonieni (dacă nu greșesc, așa-numita „Uniune a social-democrațiilor estonieni”) constituie o parte a partidului nostru. Bineînțeles că la Reval există un Comitet al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, format în cea mai mare parte din estonieni. Cît privește cetățenii M. Iurisson și J. G. Seppin, aceste nume îmi sînt necunoscute. Dar asta nu spune absolut nimic împotriva acestor cetățeni : organizațiile partidului nostru sînt secrete și personal nu cunosc nici un tovarăș estonian. Voi scrie în Rusia și voi întreba Comitetul Central al partidului nostru despre acești cetățeni (pentru orice eventualitate și Comitetul din Reval), însă nu putem spera că vom primi repede răspuns.

Cu salutări social-democrate,

Vl. Ulianov (N. Lenin)

Adresa : Vl. Oulianoff. 17. Rue des deux Ponts. 17.
(chez Küpfer). Gen . Genève.

*Expedită la Cristiania
(astăzi Oslo)*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba germană*

91

CĂTRE C. HUYSMANS

27. I. 1908

Scumpe tovarășe Huysmans,

Am primit scrisoarea dv. din 24. I. 08 și i-am răspuns tovarășului Magnus Nilssen la Cristiania * că la Reval *există* *intr-adevăr* un Comitet al P.M.S.D.R. și că social-democrații estonieni fac parte din [partidul nostru] **. C t privește cetățenii [Iurisson] și Seppin, eu nu-i cunosc, [după cum în general] personal [nu] cunosc nici un social-democrat es-

* Vezi scrisoarea anterioară. — *Nota red.*

** Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. Cuvintele luate în paranteze patrate au fost reconstituite după sens. — *Nota red.*

tonian ; nu trebuie să uităm că organizațiile partidului nostru sînt secrete. Voi scrie în Rusia și voi ruga să ni se comunice amănunte despre acești cetățeni, însă nu se poate conta pe un răspuns rapid.

Cu salutări frățești, Vl. Ulianov

Expediată din Geneva la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

92

CĂTRE C. HUYSMANS

29. I. 1908

Scumpe tovarășe Huysmans,

Mi s-a comunicat că volumul al III-lea al rapoartelor prezentate de diferite partide la Congresul socialist internațional de la Stuttgart urmează să apară peste cîteva zile și că raportul partidului nostru nu este încă gata... *

Va fi posibil să se publice raportul partidului nostru în volumul al III-lea sau nu? Care este ultimul termen de predare a raportului? ** După toate probabilitățile, prigoana dezlănțuită în Finlanda i-a împiedicat pe tovarășii noștri să termine raportul ; acum două luni, fiind în Finlanda, am auzit personal că Comitetul Central [a trasat această sarcină] unui tovarăș, care lucrează susținut [la terminarea] raportului.

[Primiți, scumpe] tovarășe, [salutul meu frățesc].

Vl. Ulianov

Expediată din Geneva la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

* Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. Cuvintele luate în paranteze patrate au fost reconstituite după sens. — *Nota red.*

** În legătură cu termenul de predare a raportului, vezi scrisoarea către C. Huysmans din 2 februarie 1908 (volumul de față, p. 140). — *Nota red.*

CĂTRE F. S. ROTȘTEIN

29. I. 1908

Scumpe tovarășe,

Acum 2¹/₂—3 luni, pe cînd mă aflam în Finlanda, am primit o scrisoare de la dv., în care amintești de datorie ; am predat-o Comitetului Central¹³⁰. Acum „nimicirea organizațiilor din Finlanda“ m-a determinat să plec la Geneva, și călătoria asta mi-a răpit o groază de timp și mi-a dat multă bătaie de cap. Astăzi un tovarăș de aici mi-a comunicat că dv. amintiți în mod stăruitor de datorie și că englezul amenință chiar cu publicarea în ziare (!) etc.

Am să scriu numaidecît, încă o dată, celor din Rusia că datoria trebuie restituită. Dar să știți că în momentul de față acest lucru este *extrem* de greu ! Nimicirea organizațiilor din Finlanda, arestarea a numeroși tovarăși, confiscarea materialelor, necesitatea de a muta tipografiile, de a trimite în străinătate o mulțime de tovarăși, toate acestea au necesitat *foarte multe* cheltuieli absolut neprevăzute. Situația financiară a partidului este cu atît mai precară, cu cît în decurs de doi ani toți s-au dezobișnuit de ilegalitate și „s-au răsfațat“ datorită activității legale și semilegale. Trebuie să înjghebăm aproape din nou organizațiile ilegale. Asta costă o groază de bani. Și toate elementele intelectuale, mic-burgeze părăsesc partidul : refluxul intelectualilor este foarte puternic. Rămîn proletarii puri, care nu au posibilitatea să facă colecte publice.

E necesar să-i explicați toate acestea englezului, să-l faceți să înțeleagă că condițiile din perioada Dumei a II-a, cînd a fost contractat împrumutul, erau cu totul altele, că partidul își va achita, firește, datoria, dar a-i cere așa ceva *în momentul de față* este inadmisibil, de neconceput, că asta ar fi curată cămătărie etc.

Trebuie să-l convingeți pe englez. Nu cred că are să poată primi banii în curînd. Un scandal n-ar duce la nimic.

Pare-se că membrii *fracțiunilor* au semnat separat și răspund *pentru fracțiunea respectivă* ? ¹³¹

O caldă strângere de mână.

Al dv., *N. Lenin*

P. S. Întrucât nu vă cunosc adresa, i-am scris lui Quelch, solicitându-i un anumit material documentar. *Îi mulțumesc foarte mult* ; mă tem că nu înțelege întotdeauna engleza mea oribilă !

Adresa mea : Vl. Oulianoff. 17. Rue des deux Ponts. Genève.

Expedită la Londra

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „BERNER TAGWACHT“

Declarație. În numărul 24 al ziarului „Berner Tagwacht“ (de joi, 30 ianuarie) a fost publicată declarația lui L. Martov în legătură cu procesul unui tovarăș rus, d-rul Semașko, arestat la Geneva. În această declarație Martov vorbește într-un mod straniu despre Semașko ca despre unul dintre ziaristii care a asistat la Congresul socialist internațional de la Stuttgart ; în același timp, Martov se intitulează „delegat al social-democrației ruse la Congresul de la Stuttgart“.

Fără îndoială că aceste afirmații ale lui Martov vor fi interpretate de muncitorii elvețieni în sensul că social-democrația rusă n-ar avea nimic comun cu Semașko.

Pentru ca afirmațiile lui Martov, care nu corespund de loc realității, să nu inducă pe nimeni în eroare, subsemnatul, în calitate de reprezentant al social-democrației ruse în Biroul socialist internațional, declar că d-rul Semașko este un vechi membru al partidului nostru și că la Congresul internațional el a participat atât în calitate de membru al

partidului nostru, cît și în calitate de ziarist care publică materiale în presa de partid.

Consider că această explicație este necesară, deoarece tovarășii noștri elvețieni manifestă, fără îndoială, mult interes față de arestarea lui Semașko. Toți tovarășii ruși — care-l cunosc — sînt ferm convinși că el nu a avut nici un amestec în „exproprierea” din Tiflis și că nici nu putea să aibă. Și asta nu numai pentru că ultimul congres (de la Londra) al partidului nostru a respins categoric acest „mijloc de luptă”, dar și pentru că, începînd din februarie 1907, d-rul Semașko a locuit tot timpul la Geneva și s-a ocupat de publicistică.

Ne exprimăm ferma convingere că în cel mai scurt timp presa social-democrației internaționale va saluta eliberarea tovarășului arestat la Geneva cu aceeași justificată bucurie cu care la timpul său „Vorwärts!” (la Berlin) și „L’Humanité” (la Paris) au salutat eliberarea tovarășilor arestați în mod samavolnic la Paris.

Reprezentantul Partidului
muncitoresc social-democrat din Rusia
în Biroul socialist internațional,

N. Lenin

*Scrisă între 30 ianuarie
și 2 februarie 1908
Expediată din Geneva la Berna*

*Publicată în limba germană
la 5 februarie 1908,
în ziarul „Berner Tagwacht”, nr. 29*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după textul apărut în ziar
Tradus din limba germana*

CĂTRE A. M. GORKI

2. II. 1908

Scumpe A. M.,

Vă scriu în legătură cu două probleme.

În primul rînd în problema Semașko. Dacă nu-l cu-

noașteți personal, atunci nu face să vă amestecați în cele arătate mai jos. Dacă-l cunoașteți, atunci face.

L. Martov a publicat în ziarul social-democrat din Berna o „declarație“ în care se spune că Semaško nu a fost delegat la Congresul de la Stuttgart, ci a asistat pur și simplu ca *ziarist*. Nici un cuvânt despre apartenența lui la partidul social-democrat. Asta-i o ieșire josnică a unui menșevic împotriva unui bolșevic aflat în închisoare. Am și trimis declarația mea oficială ca reprezentant al P.M.S.D.R. în Biroul internațional*. Dacă îl cunoașteți pe Semaško personal sau l-ați cunoscut la Nijni, atunci scrieți *neapărat* acestui ziar că vă revoltă declarația lui Martov, că îl cunoașteți personal pe Semaško ca pe un social-democrat, să sînteți convins de neamestecul lui în toate chestiunile scornite de poliția internațională. Vă comunic mai jos adresa ziarului și textul integral al declarației lui Martov, pe care vi-l va traduce M. F. Bineînțeles că dv. veți scrie redacției în rusește, iar pe M. F. rugați-o să alăture traducerea germană.

A doua problemă. În momentul de față ne-am adunat aici cei trei care am fost trimiși din Rusia ca să scoatem „*Proletarii*“ (Bogdanov, eu și un „*practician*“**). Totul este pus la punct, zilele acestea vom publica înștiințarea¹³². Vă trecem și pe dv. pe lista colaboratorilor. Scrieți-mi dacă ați putea trimite ceva pentru primele numere (în genul *însemnărilor despre filistinism* din „*Novaia Jizn*“ sau fragmente din povestirea pe care o scrieți¹³³ etc.).

O caldă strîngere de mînă. Multe salutări Mariei Fedorovna!

Al dv., V. Ulianov

În ziarul „*Berner-Tagwacht*“ (adresa redacției: Kappellenstrasse. 6. Bern. Organ al social-democrației) nr. 24 din 30 ianuarie 1908 a fost publicată următoarea declarație:

„*Erklärung*. In einigen Zeitungen stand zu lesen, dass der unlängst in Genf verhaftete D-r Simaschko ein Delegierter der Genfer Gruppe

* Vezi scrisoarea anterioară. — *Nota red.*

** „*Practicianul*“ — I. F. Dubrovinski. — *Nota red.*

der russischen Sozialdemokratie in Stuttgart gewesen sei. Dem gegenüber erkläre ich, dass D-r Simaschko nicht Mitglied der russischen Section auf dem genannten Kongresse war und kein Delegiertenmandat besessen hat. Er war dort nur als Journalist tätig.

L. Martoff, Delegierter der russischen Sozialdemokratie auf dem Stuttgarter Kongress*.

Atît, și nimic mai mult. Josphicia acestei declarații constă în faptul că indirect social-democrația, chipurile, se lea-pădă, se dezice de Semașko!

Expediată din Geneva la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. I*

Se tipărește după manuscris

96

CĂTRE C. HUYSMANS

2. II, 1908

Scumpe tovarășe Huysmans,

Vă mulțumesc pentru scrisoarea dv. din 30. Așadar, dacă am înțeles bine, mai avem la dispoziție două luni pentru [predarea]** raportului partidului nostru.

[În ceea ce privește] cotizația, [vă rog să-mi] comunicați [ce] sumă pe 1908...***

Salutări frățești, Vl. Ulianov

Expediată din Geneva la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

* — „Declarație. În unele ziare s-a putut citi ca d-rul Semașko, arestat de curînd la Geneva, ar fi participat la Congresul de la Stuttgart în calitate de delegat al grupului de la Geneva al social-democrației ruse. Pentru a dezminți această afirmație, declar ca d-rul Semașko nu a participat la congresul sus-amintit în calitate de membru al secției ruse și nu a avut nici un fel de mandat de delegat. El a participat la congres numai în calitate de vizarist.

L. Martov, delegat al social-democrației ruse la Congresul de la Stuttgart*. — *Nota trad.*

** Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. Cuvintele luate în paranteze au fost reconstituite după sens. — *Nota red.*

*** Doua rînduri n au putut fi descifrate. — *Nota red.*

CĂTRE G. A. ALEKSINSKI

3. II. 1908

Ne-ai făcut-o! Să transmiți menșevicului Mandelberg adresa și legăturile!? Asta-i culmea naivității. Mandelberg *nu* trebuie, *în nici un caz*, să afle mai mult decât știe, iar dacă totuși ai făcut această prostie, ia adresa înapoi și caută să-l tragi pe sfoară.

Cu privire la „*Proletarii*” și s-a scris ieri¹³⁴. Lupta fracționistă se întetește foarte mult *pretutindeni* și este inevitabilă. Amănunte vei afla când ne vom întâlni.

V. Ulianov

Expedită din Geneva la Viena

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „*Culegeri din Lenin*”, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. M. GORKI

7. II. 1908

Scumpe A. M.,

În privința declarației dv. mă voi sfătui cu A. A. : după părerea mea, nu face s-o publicăm din moment ce nu l-ați cunoscut personal*.

Pentru care culegere bolșevică ați scris articolul despre cinism? Sînt nedumerit, căci despre culegerile bolșevice mi se scrie foarte mult, dar despre aceasta n-am auzit. Sper că pentru cea din Petersburg¹³⁵. Dacă aveți o copie a scrisorii către Sienkiewicz, trimiteți-mi-o (specificînd *data* trimiterii), — Sienkiewicz o va publica, probabil, din moment ce e vorba de o anchetă¹³⁶.

Planurile dv. sînt foarte interesante și aș veni bucuros. Dar cred că veți fi de acord că nu pot abandona o treabă

* Este vorba de o declarație a lui A. M. Gorki pentru presă în legătură cu arestarea lui N. A. Semașko (vezi volumul de față, p. 138—140). — *Nota red.*

de partid, a cărei organizare este imperios necesară. Să pui pe roate o treabă nouă nu e prea ușor. Nu pot s-o las baltă. Cam peste vreo lună, două vom pune lucrurile la punct și atunci îmi va fi ușor să plec pentru o săptămână, două.

Sînt întru totul de acord cu dv. în ceea ce privește necesitatea unei lupte *sistematice* împotriva lîncezelii politice, a renegării, a tînguiei etc. În ceea ce privește „societatea bună“ și „tineretul“ nu cred să existe divergențe între noi. Importanța intelectualilor în partidul nostru scade ; de pretutindeni sosesc știri că intelectualii *fug* din partid. Ducă-se aceste canale ! Partidul se curăță de gunoii mic-burghez. Muncitorii se pun tot mai serios pe treabă. Crește rolul revoluționarilor de profesie din rîndul muncitorilor. Toate acestea sînt minunate și sînt convins că în sensul acesta trebuie înțelese și „bobîrnacele“ dv.

Problema care se pune acum este : pe ce cale să exercităm o înrîurire, ce fel „de literatură să publicăm“ ? Culegeri sau „Proletarii ?“ Firește, cel mai simplu ar fi să răspundem : nu *sau*, ci și — răspunsul ar fi ireproșabil, dar puțin practic. Culegeri legale, bineînțelese, trebuie să existe ; tovarășii noștri din Petersburg se spetesc lucrînd la ele, am lucrat și eu, după Congresul de la Londra, în timpul cît am stat la Kvakala *. Dacă se poate, trebuie să depunem *t o a t e* eforturile pentru a-i sprijini și pentru a continua editarea acestor culegeri ²³⁷.

Dar experiența mea din perioada de după Congresul de la Londra și pînă în noiembrie 1907 (o jumătate de an !) m-a convins că acum nu pot fi create publicații legale care să apară *în mod sistematic*. Sînt convins că în momentul de față *partidul* are nevoie de un organ politic care să apară regulat și care să promoveze cu fermitate și energie linia luptei împotriva destrămării și a stării de deprimare, adică are nevoie de un organ *de partid*, de un ziar politic. Mulți tovarășii din Rusia nu au încredere într-un organ de presă care apare în străinătate. Dar aceasta este o greșală, și nu degeaba colegiul nostru a hotărît să mute aici ziarul „Proletarii“. Nu e de loc ușor să pui la punct toate

* Denumire dată în glumă localității Kuokkala. — *Nota red.*

amănunțele legate de apariția ziarului, să organizezi munca, să dai viață ziarului. Dar acest lucru *trebuie* făcut și va fi făcut.

De ce să nu publicăm în el și critică literară? E prea puțin spațiu? Nu cunosc, desigur, sistemul dv. de lucru. Din păcate, de câte ori ne-am întîlnit mai mult am flecărit decît am discutat probleme serioase. Dacă nu vă trage inima să scrieți articole mici, scurte, periodice (săptămînale, bilunare), dacă vă atrage mai mult o lucrare *de proporții mari*, atunci, firește, nu vă sfătuiesc s-o întrerupeți. Ea va aduce mai mult folos!

Dar dacă, în același timp, sînteți dispus să colaborați la un ziar politic, de ce n-ați continua, de ce n-ați transforma în obicei acel gen de scrieri pe care l-ați început cu „Însemnări despre filistinism“ în „Novaia Jizn“ și, după părerea mea, l-ați început bine? Într-una din primele scrisori v-am scris cu „intenție premeditată“ despre acest lucru, gîndindu-mă: dacă acest lucru îl atrage, se va folosi de prilejul ivit. Și am impresia că în ultima dv. scrisoare pare-se că vă folosiți de acest prilej. Ori poate mă-nșel? Cît de mult ar cîștiga atît munca de partid, dusă printr-un ziar nu atît de unilateral ca pînă acum, cît și publicistica, care, legată mai strîns de munca de partid, ar influența sistematic și neconținut asupra partidului! Pentru ca să nu existe „incursiuni“, ci un atac general pe toată linia, fără întreruperi, fără lacune, pentru ca social-democrații bolșevici să nu se limiteze la atacuri izolate împotriva a tot soiul de cretini, ci să caute să cucerească totul, așa cum au cucerit japonezii Manciuria de la ruși.

Din cele trei teme pe care le indicați pentru culegeri (filozofie, critică literară și tactica momentului), una și jumătate s-ar potrivi pentru un ziar politic, pentru „Proletarii“: tactica momentului și o bună jumătate din critica literară. Articolele speciale, ample de critică literară, răs-pîndite prin diverse reviste semipartinice sau din afara partidelor, nu sînt de nici un folos! Mai bine am încerca să depășim această apucătură intelectualistă veche și boie-

rească, adică să legăm și critica literară *mai strîns* de munca de partid, de conducerea de către partid. Așa procedează partidele social-democrate mature din Europa. Așa trebuie să procedăm și noi, fără să ne temem de greutățile pe care le implică trecerea la o muncă publicistică colectivă.

Lucrările ample de critică literară trebuie să-și aibă locul în cărți, în parte — în reviste.

Vă rog să-mi spuneți dacă ar prezenta interes pentru dv. niște articole sistematice, periodice, în cadrul unui ziar politic, legate de munca de partid, scrise în spiritul celor publicate de „*Novaia Jizn*“.

Al treilea subiect este filozofia. Îmi dau foarte bine seama de lipsa mea de pregătire în acest domeniu, ceea ce mă împiedică să scriu în presă. Dar, ca marxist de rînd, citesc cu atenție pe filozofii din partidul nostru, îl citesc cu atenție pe empiriomonistul Bogdanov și pe empiriocriticii Bazarov, Lunacearski etc., și adevărul este că *ei* fac ca *toată* simpatia mea să se îndrepte spre *Plehanov*! Trebuie să ai forță fizică pentru a nu te lăsa tîrît de curent, așa cum face *Plehanov*! Tactica lui e culmea platitudinii și a mîrșăviei. În filozofie însă, el apără o cauză justă. Eu sînt pentru materialism, împotriva „empirio-“ etc.

Se poate oare, trebuie oare să legăm filozofia de orientarea activității de partid? de bolșevism? Cred că acum nu se poate face acest lucru. Să-i lăsăm pe filozofii din partidul nostru să se mai ocupe cîtva timp de probleme de teorie, să mai discute în contradictoriu și... *să se înțeleagă*. Deocamdată eu aș fi de părere să separăm *ase-menea* controverse filozofice, cum sînt cele dintre materialști și „empirio-“, de activitatea de partid.

Aștept răspunsul dv., și deocamdată trebuie să închei.

Al dv., *Lenin*

Expedită din Geneva la Capri

Publicată pentru prima oară în 1934,
în „*Culegeri din Lenin*“, vol. XXVI

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

Pentru Anat. Vas—ci

13. II. 1908

Scumpe An. Vas.,

V-am trimis ieri o scrisorică cu privire la Bringmann. Mă grăbesc să răspund la scrisoarea dv. din 11. II.

Nu prea înțeleg de ce v-a indispus scrisoarea mea. Doar nu din pricina filozofiei !

Proiectul dv. de a iniția în „*Proletarii*“ o rubrică literară, care să fie încredințată lui A. M—ci, este excelent și mă bucură nespus. Doream mult să creăm o rubrică permanentă de *critică literară* în „*Proletarii*“ și s-o încredințăm lui A. M—ci. Dar *mă temeam*, mă temeam grozav să-i fac această propunere direct, pentru că *nu știam* la ce lucrează A. M—ci (și care-i sînt preferințele). Dacă omul este ocupat cu o lucrare mare, serioasă, dacă acestei lucrări i-ar dăuna întreruperile cerute de elaborarea unor lucrări mărunte, de colaborarea la ziar, de activitatea publicistică, ar fi o prostie și o crimă să-l întrerupem de la munca lui ! Înțeleg acest lucru și-l simt foarte bine.

Dv., acolo, vă puteți da mai bine seama, dragă An. Vas. *Dacă considerați că nu vom dăuna* muncii lui Al. M—ci, înhămîndu-l la o muncă sistematică de partid (cît despre munca de partid, ea ar cîștiga enorm de pe urma acestui fapt !), atunci căutați să aranjați această colaborare.

Nr. 21 al ziarului „*Proletarii*“ va apărea la 13 (26) februarie. Așadar, mai avem timp. E de dorit ca manuscrisele să ne parvină *vineri*, pentru a avea timp suficient să le publicăm în acest număr, care apare miercuri. În caz de urgență, vom reuși să le publicăm chiar dacă primim manuscrisele duminică (ca să meargă mai repede, scrieți și trimiteți direct pe adresa mea) și chiar (cel mai tîrziu !) luni.

Scrieți și dv. neapărat. N-ați vrea să ne trimiteți pentru nr. 21 fie un foileton despre viața politică din Rusia (10 000—16 000 de semne), fie un articol despre retragerea lui Ferri (8 000—10 000 de semne)?¹³⁸ Și mai bine ar fi nu „fie—fie“, ci „și—și“.

O caldă strângere de mână. Vă rog să-mi răspundeți dacă A. M—ci consimte să colaboreze la „*Proletarii*“. Dacă da, ar fi bine să treacă imediat la fapte, *fără să mai aștepte* „congresul“ și realizarea unei înțelegeri¹³⁹.

Expedită din Geneva la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

100

CĂTRE A. M. GORKI

13. II. 1908

Stimate Al. M—ci,

Cred că unele dintre problemele ridicate de dv. în legătură cu divergențele noastre sînt pur și simplu rezultatul unei neînțelegeri. Desigur că nu m-am gîndit „să gonesc pe intelectuali“, așa cum fac sindicalistii mărginiți, sau să neg că sînt necesari mișcării muncitorești. În *toate* aceste probleme *nu pot* exista divergențe între noi; sînt ferm convins de acest lucru și, din moment ce nu ne putem întruni acum, trebuie să începem imediat să lucrăm împreună. În procesul muncii se va realiza cel mai ușor și mai bine un acord definitiv între noi.

Planul dv. de a scrie mici articole pentru „*Proletarii*“ (anunțul v-a fost trimis) mă bucură nespuse de mult. Dar, bineînțeles, dacă sînteți ocupat cu vreo lucrare amplă, *nu întrerupeți munca*.

În privința lui Troțki am vrut să vă răspund data trecută, dar am uitat. Noi (adică redacția de aici a ziaru-

lui „Proletarii“, Al. Al., eu și „Inok“ * — un coleg foarte bun dintre bolșevicii din Rusia) am hotărât de la bun început să-l invităm să colaboreze la „Proletarii“. I-am scris o scrisoare în care am schițat și am propus o temă. *De comun acord*, am semnat : „Redacția ziarului «Proletarii»“, dorind să dăm relațiilor cu el un aspect mai colectiv (eu personal, de pildă, am avut un mare conflict, o ciocnire violentă cu Troțki în anii 1903—1905, pe când acesta era menșevic). Probabil că pe Troțki l-a jignit această formă, nu știu, dar a trimis o scrisoare, scrisă de altcineva : „Din însărcinarea tov. Troțki“ se aducea la cunoștință redacției ziarului „Proletarii“ că el refuză să scrie, fiind ocupat.

După părerea mea, el nu face decît să pozeze. Și la Congresul de la Londra s-a comportat ca un om care pozează. Mă îndoiesc că va merge cu bolșevicii...

Menșevicii au publicat aici un anunț cu privire la apariția publicației lunare „Golos Soțial-Demokrata“⁴⁰, sub semnătura lui Plehanov, Akselrod, Dan, Martov, Martînov. Îl voi procura și vi-l voi trimite. S-ar putea ca lupta să se ascută. Iar Troțki vrea să se situeze „deasupra fracțiunilor în luptă“...

În ceea ce privește materialismul ca concepție despre lume, cred că între mine și dv. există un dezacord de fond. Și nu în legătură cu „concepția materialistă asupra istoriei“ (pe ea n-o contestă „empirio-“⁴¹ ai noștri), ci în legătură cu materialismul filozofic. Contest în mod categoric că anglo-saxonii și germanii ar datora „materialismului“ spiritul lor mic-burghez, iar popoarele latine anarhismul lor. Materialismul, ca filozofie, *este pretutindeni desconsiderat de ei*. „Neue Zeit“, organul cel mai consecvent și mai competent, este indiferent față de filozofie și n-a fost niciodată un partizan fervent al materialismului filozofic, iar în ultimul timp i-a publicat, fără nici o rezervă, pe empiriocritici. Este complet eronată afirmația că

* „Inok“ — I. F. Dubrovinski. — *Nota red.*

din *acel* materialism pe care l-au propovăduit Marx și Engels poate fi dedus filistinismul lipsit de viață ! Toate curentele mic-burgheze din cadrul social-democrației combat cel mai mult materialismul filozofic, trag spre Kant, spre neokantianism, spre filozofia criticistă. Nu, filozofia pe care a fundamentat-o Engels în „Anti-Dühring“ nu admite filistinismul nici de la distanță. Plehanov aduce prejudicii acestei filozofii, legînd lupta *din acest domeniu* de lupta fracționistă, dar pe actualul Plehanov nici un social-democrat rus nu trebuie să-l confunde cu vechiul Plehanov.

Al. Al. a plecat chiar acum de la mine. Îi voi transmite încă o dată cele ce-mi scrieți în legătură cu „congresul“. Dacă insistați, îl putem organiza pentru vreo două zile și cît de curînd.

O caldă strîngere de mînă, *Lenin*

Expediată din Geneva la Capri

Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I

Se tipărește după manuscris

101

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

Pentru Anat. Vas—ci

Scumpe An. Vas.,

Nu trimiteți articolul despre Ferri ? Nu putem aștepta la infinit. Vă rog să-l trimiteți *neîntîrziat*. Dacă, contrar așteptărilor, articolul va întîrzia, scrieți-ne neapărat cîteva cuvinte, ca să știm cum să procedăm cu nr. 22.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *N. Lenin*

Scrisă între 18 și 26 februarie 1908
Expediată din Geneva la Capri

Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXVI

Se tipărește după manuscri.

CĂTRE A. M. GORŢI

25. II. 1908

Stimate A. M.,

Nu v-am răspuns imediat la scrisoare, deoarece, oricât de ciudat ar părea la prima vedere, cu prilejul articolului dv., sau într-o oarecare legătură cu el, s-a produs în redacția noastră un conflict destul de serios cu Al. Al.¹⁴²... Hm, hm... eu am vorbit *nu acolo* unde credeți dv. și nu în legătură cu cele presupuse de dv. !

Lucrurile s-au petrecut astfel.

Cartea „Studii de filozofie a marxismului“¹⁴³ a agravat considerabil vechile divergențe existente în rîndurile bolșevicilor în problemele filozofiei. Nu mă consider destul de competent în aceste probleme pentru a mă grăbi să iau atitudine în presă. Am urmărit însă întotdeauna cu atenție disputele filozofice *în cadrul partidului* nostru, începînd cu lupta dusă de Plehanov împotriva lui Mihailovski & Co. la sfîrșitul deceniului al 9-lea și pînă în 1895, apoi lupta, dusă tot de el, împotriva kantienilor în 1898 și în anii următori (în această perioadă nu m-am limitat să urmăresc această luptă, ci am și participat, într-o oarecare măsură, la desfășurarea ei, în calitate de membru al redacției revistei „Zarea“, începînd din 1900) și, în sfîrșit, lupta dusă tot de Plehanov împotriva empiriocriticilor & Co.

Am urmărit lucrările filozofice ale lui Bogdanov, începînd cu cartea lui „Privire istorică asupra naturii“, scrisă de pe pozițiile energeticii, carte pe care am studiat-o pe cînd mă aflam în Siberia. Această poziție a fost pentru Bogdanov doar o punte de trecere spre alte concepții filozofice. L-am cunoscut personal în 1904, cînd ne-am oferit unul altuia : eu — „Pașii“¹⁴⁴, iar el — o lucrare filozofică a sa apărută *atunci*¹⁴⁵. I-am scris imediat (în primăvara sau la începutul verii anului 1904) din Geneva la Paris, arătîndu-i că cele publicate de el mă fac să fiu profund convins de injustețea concepțiilor lui și de justețea concepțiilor lui Plehanov.

Pe cînd lucram cu Plehanov, nu o dată am discutat împreună despre Bogdanov. El mi-a explicat în ce constă caracterul eronat al concepțiilor lui Bogdanov, dar considera că această deviere nu prezintă prea mare importanță. Îmi amintesc foarte bine că în vara anului 1903 Plehanov și cu mine, în numele redacției revistei „Zarea”, am discutat la Geneva cu un delegat din partea redacției „Studiilor asupra concepției realiste despre lume” și am consimțit să colaborăm la această culegere, eu în problema agrară, iar Plehanov în *problemele de filozofie împotriva lui Mach*¹⁴⁶. Plehanov a pus drept condiție a colaborării posibilitatea de a-l combate pe Mach, condiție pe care delegatul redacției „Studiilor” a primit-o fără rezerve. Bogdanov era privit pe atunci de Plehanov ca un aliat în lupta împotriva revizionismului, dar ca un aliat care greșește în măsura în care îl urmează pe Ostwald și apoi pe Mach.

În vara și toamna anului 1904 am ajuns la o înțelegere definitivă cu Bogdanov, ca *bolșevici*, și am încheiat un bloc tacit, care înlătura în mod tacit filozofia, considerînd-o un domeniu neutru, bloc care a dăinuit în tot timpul revoluției și care ne-a dat posibilitatea să aplicăm împreună, în această revoluție, tactica social-democrației revoluționare (= a bolșevismului), care, după profunda mea convingere, a fost singura tactică justă.

În febra revoluției nu prea m-am putut ocupa de filozofie. La începutul anului 1906, Bogdanov a scris, în închi-soare fiind, încă o carte, pare-mi-se vol. III al „Empiriomonismului”. Mi-a oferit-o în vara anului 1906, și eu m-am apucat s-o citesc cu toată atenția. Citind-o, m-am enervat și m-am înfuriat de-a binelea; pentru mine a devenit și mai clar că Bogdanov a apucat un drum extrem de greșit, nemarxist. I-am scris atunci o „declarație de dragoste”, o epistolă de trei caiete, pe teme filozofice. I-am explicat atunci că, în ceea ce privește filozofia, eu sînt, firește, *un marxist de rînd*, dar că tocmai lucrările lui clare, populare și minunate scrise m-au convins definitiv că, de fapt, dreptatea nu e de partea lui, ci a lui Plehanov. Am arătat aceste caiete cîtorva prieteni (printre care și lui Lunacearski) și, la un moment dat, am intenționat să le public

sub titlul : „Însemnările unui marxist de rînd despre filozofie“, dar n-am reușit s-o fac. Astăzi regret că nu le-am publicat atunci imediat. Am trimis deunăzi o scrisoare la Petersburg, cu rugămintea de a se căuta și de a mi se trimite aceste caiete ¹⁴⁷.

Acum au apărut „Studii de filozofie a marxismului“. Am citit toate articolele, în afară de acela al lui Suvorov (pe care-l citesc acum), și lectura lor a făcut ca indignarea mea să ajungă la paroxism. Nu, ceea ce ne oferă ele nu-i marxism ! Și empiriocriticii, empiriomoniștii și empiriosimbolisții noștri alunecă tot mai mult în mlaștină. Ei vor să-l convingă pe cititor că „credința“ în realitatea lumii exterioare înseamnă „mistică“ (Bazarov) ; ei confundă în modul cel mai scandalos materialismul cu kantianismul (Bazarov și Bogdanov), predică o variantă a agnosticis-mului (empiriocriticismul) și a idealismului (empiriomonis-mul), propagă în rîndurile muncitorilor „ateismul religios“ și „adorarea“ supremelor potențe umane (Lunacearski), de-numesc mistică învățătura lui Engels despre dialectică (Ber-man) și sorb idei din izvorul infect al unor „pozitiviști“ — agnostici sau metafizicieni francezi, dracu' să-i ia, cu a lor „teorie simbolică a cunoașterii“ (Iușkevici) ! Nu, asta-i prea din cale-afară ! Firește, noi sîntem niște marxiști de rînd, niște neștiutori în ale filozofiei, dar asta nu înseamnă că trebuie să fim jigniți, oferindu-ni-se asemenea aberații drept filozofie a marxismului ! Mai bine mă las executat, decît să accept să colaborez la un organ de presă sau să fac parte dintr-un colegiu de redacție care se îndeletnicește cu propagarea unor asemenea idei.

M-am simțit din nou atras spre „Însemnările unui marxist de rînd despre filozofie“ și am început să le scriu ¹⁴⁸, iar pe măsură ce citeam „Studiile“, îi expuneam, firește, lui Al. Al—ci impresiile mele într-o formă directă, pe șleau.

Dar o să mă întrebați ce legătură au toate astea cu arti-colul dv. Au, fiindcă tocmai într-un moment ca acesta, cînd divergențele dintre bolșevici amenință să se agraveze considerabil, dv. — în mod vădit — purcedeți la expunerea, în lucrarea scrisă pentru ziarul „Proletarii“, a con-

cepțiilor unuia dintre curente. Nu știu, bineînțeles, unde ați fi ajuns pînă la urmă. În afară de asta, socot că artistul poate găsi în orice filozofie multe lucruri folositoare pentru el. În sfîrșit, sînt absolut de acord că în problemele creației artistice dv. sînteți o autoritate și că, extrăgînd concepții de *acest fel*, atît din experiența dv. artistică, cît și *dintr-o filozofie fie ea și idealistă*, puteți ajunge la concluzii care vor fi de mare folos partidului muncitoresc. Toate acestea sînt adevărate. Dar nu mai puțin adevărat e și faptul că ziarul „Proletarii” trebuie să rămînă absolut neutru față de toate divergențele noastre în domeniul filozofiei, pentru a nu da cititorilor *nici cel mai mic prilej* de a lega bolșevismul — ca orientare, ca linie tactică a aripii revoluționare a social-democrațiilor ruși — de empiriocriticism sau de empiriomonism.

Cînd, după ce am citit și recitit articolul dv., i-am spus lui A. A—ci că sînt împotriva publicării lui, el s-a posomorît rău de tot. S-a creat aici, pur și simplu, o atmosferă de sciziune. Ieri ne-am întrunit, cei trei redactori, într-o ședință specială pentru a discuta această problemă. Ne-a venit atunci în ajutor, pe neașteptate, o nerozie apărută în revista „Neue Zeit”. Un traducător necunoscut a publicat în nr. 20 al acestei reviste un articol al lui Bogdanov despre Mach și a trîntit, în cuvîntul introductiv, afirmația stupidă că divergențele dintre Plehanov și Bogdanov au tendința de a deveni, în rîndurile social-democrațiilor ruși, o divergență *fracționistă* între bolșevici și menșevici! Prin această afirmație, nerodul (sau neroada) care a scris acest cuvînt introductiv ne-a făcut să ne unim. Am căzut imediat de acord că este absolut necesar să publicăm, chiar în numărul următor al ziarului „Proletarii”, o declarație cu privire la neutralitatea noastră. Acest lucru corespundea cît se poate de bine stării mele de spirit după apariția „Studiilor”. Am elaborat și am aprobat în unanimitate declarația; ea va apărea mîine în „Proletarii” nr. 21 și vă va fi trimisă și dv. *

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 16, București, Editura politică, ed. a doua, 1963, p. 427. — *Nota red.*

În ceea ce privește articolul dv., am hotărât să amânăm rezolvarea acestei chestiuni, urmînd ca fiecare dintre cei trei redactori ai ziarului „*Proletarii*” să vă trimită cîte o scrisoare în care să vă arate cum stau lucrurile și să grăbim venirea mea și a lui Bogdanov la dv.

Prin urmare, veți mai primi o scrisoare de la Al. Al. și una de la cel de-al treilea redactor, despre care v-am scris mai înainte.

Consider necesar să vă spun cu deplină sinceritate părerea mea. Consider că în momentul de față o oarecare ciocnire între bolșevici în probleme de filozofie este absolut inevitabilă. Ar fi însă o prostie, după părerea mea, să ajungem la o sciziune din această cauză. Noi am încheiat un bloc în vederea aplicării unei anumite tactici în cadrul partidului muncitoresc. Această tactică am aplicat-o pînă în prezent și continuăm s-o aplicăm *fără divergențe* (unica divergență a fost cea referitoare la boicotarea Dumei a III-a ; dar, în primul rînd, această divergență nu s-a accentuat niciodată pînă într-atîta încît să poată fi măcar vorba de o sciziune ; în al doilea rînd, ea nu a coincis cu divergența dintre materialişti și machişti, deoarece machistul Bazarov, de pildă, a fost, ca și mine, împotriva boicotului și a scris în legătură cu această problemă un amplu foileton în „*Proletarii*”).

A stînjiți, de dragul unor controverse în jurul problemei : materialism sau machism, aplicarea în cadrul partidului muncitoresc a tacticii social-democrației revoluționare ar fi, după părerea mea, o prostie de neiertat. Controversele în domeniul filozofiei trebuie să se desfășoare în așa fel, încît „*Proletarii*” și bolșevicii, ca fracțiune a *partidului*, să nu fie angajați în ele. Și acest lucru este pe deplin posibil.

Iar dv., după părerea mea, trebuie să ne dați o mîna de ajutor în această direcție. Acest ajutor ni-l puteți da colaborînd la ziarul „*Proletarii*” în probleme neutre (adică în probleme care nu au nici o legătură cu filozofia) — de critică literară, de publicistică și de creație artistică etc. Cît despre articolul dv. — dacă vreți să împiedicați sciziunea și să ajutați la localizarea acestui nou conflict — ar trebui

să-l refaceți, în sensul că tot ce este — chiar și indirect — legat de filozofia lui Bogdanov să fie publicat în altă parte. Dv. aveți, slavă domnului, unde să publicați și în afară de „*Proletarii*“. Tot ce nu este legat de filozofia lui Bogdanov — și o mare parte din articolul dv. nu este legată de ea — ar trebui expus într-o serie de articole pentru „*Proletarii*“. Orice altă atitudine din partea dv., adică refuzul de a reface articolul sau refuzul de a colabora la „*Proletarii*“, ar duce, după părerea mea, în mod inevitabil, la ascuțirea conflictului dintre bolșevici și ar îngreua localizarea noului conflict, ar slăbi activitatea, extrem de importantă și de necesară din punct de vedere practic și politic, a social-democraților revoluționari din Rusia.

Aceasta e părerea mea. V-am spus tot ce gândesc, și acum aștept răspunsul dv.

Am vrut să plecăm astăzi spre dv., dar am fost nevoiți să amânăm plecarea pentru cel puțin una sau, poate, chiar două-trei săptămâni.

O caldă strângere de mână.

Al dv., *N. Lenin*

Expedită din Geneva la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

27. II. 1908

Scumpe Anatoli Vasilievici,

Din nou vă amintesc despre Ferri. Dacă n-ați trimis, lucrurile se încurcă rău de tot!

Apoi am fi vrut foarte mult să vă comandăm pentru numărul trei (23) al ziarului „*Proletarii*“ (jubiliar) un articol de mici proporții cu privire la *Comuna din Paris*¹⁴⁹. Poate că aveți noua carte a lui Jaurès și Dubreuil, deși e puțin probabil că acești domni puteau să facă o apreciere

justă asupra Comunei. Scrisorile lui Marx către Kugelman, despre care noi am discutat în repetate rînduri, trebuie neapărat să fie din nou amintite și citate pentru a se da o lecție oportuniștilor.

Mărimea acestui articol jubiliar — maximum 15 000 de semne. Termenul de predare — *miercuri viitoare* (4. III). Răspundeți, vă rog, *imediat* dacă-l trimiteți.

Trimiteți !

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Lenin*

Expedită din Geneva la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXI*

Se tipărește după manuscris

104

CĂTRE C. HUYSMANS

1. III. 1908

Scumpe tovarășe,

Prietenii mei din Bruxelles îmi scriu că sînt așteptat cît de curînd acolo pentru a participa la ședința Biroului socialist internațional.

V-aș rămîne foarte îndatorat în cazul în care mi-ați comunica dacă este adevărat sau nu. Ați putea [să-mi spuneți] * precis (sau măcar [cu aproximație]) cînd urmează să aibă loc viitoarea ședință a Biroului ?¹⁵⁰ Sînt nevoit să plec urgent pentru cîteva zile în Italia și, de aceea, este foarte important să știu dacă e necesar să vin la Bruxelles.

Primiți, scumpe tovarășe, salutul meu frățesc.

Vl. Ulianov

Expedită din Geneva la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceza*

* Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. Cuvintele luate în paranteze patrate au fost reconstituite după sens. — *Nota red.*

105

CĂTRE A. M. GORKI

Scumpe A. M.,

E cam mult de cînd nu v-am mai scris. Plecarea noastră se amîină mereu : acum principalul impediment îl constituie lipsa unor știri din Bruxelles. Mi-au scris de acolo prietenii că sînt așteptat pentru a participa la ședința Biroului (socialist internațional). L-am întrebat pe secretar cînd să vin (explicîndu-i că trebuie să plec în Italia) *. Încă n-am primit răspuns. La Bruxelles însă nu pot renunța.

Ați primit „Proletarii“ ? Ce intenții aveți în privința lui ? Dar An. Vas. ? Regret faptul că refuză să scrie despre Comună. Cel de-al treilea redactor al nostru este *Inno-kenti*.

Scrieți-mi dacă dv. și An. Vas. aveți anumite planuri pentru „Proletarii“.

O caldă strîngere de mînă.

Al dv., *N. Lenin**Scrisă în prima jumătate**a lunii martie 1908**Expedită din Geneva la Capri**Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I**Se tipărește după manuscris*

106

CĂTRE A. M. GORKI

16. III. 1908

Scumpe A. M.,

Îmi pare rău că nu pot veni la dv. Din Bruxelles am primit un răspuns, și din acest punct de vedere nu există nici o piedică. Dar n-am bani, n-am timp și nu pot lăsa ziarul baltă.

Faptul că aveți o capră denotă că dispoziția, starea dv. de spirit este bună și că duceți o viață normală. La noi

* Vezi scrisoarea anterioară. — *Nota red.*

Însă lucrurile nu merg prea bine. Din pricina filozofiei, sînt cam certat cu Al. Al. Am început să neglijez ziarul din cauza pasiunii mele pentru filozofie : astăzi citesc un empiriocritic și-l înjur ca la ușa cortului, mîine pe un altul și-i zic ceva de mamă. Iar Innokenti mă ocărăște, și pe bună dreptate, pentru că neglijez „Proletarii“. Treaba merge anapoda.

Și nu se poate altfel. Dar după ploaie vine și vreme bună.

Ar fi minunat dacă ați putea să scrieți pentru „Proletarii“ fără a prejudicia lucrările mai importante.

O caldă strîngere de mînă. Transmiteți un călduros salut lui A. Vas. și Mariei Fedorovna.

Al dv., *Lenin*

Expediată din Geneva la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

107

CĂTRE L. TYSZKA

18. III. 1908

Stimate tovarășe,

Ieri Kohn mi-a făcut o vizită și mi-a arătat o telegramă a dv. adresată lui, plîngîndu-se, plin de indignare și de revoltă, de tonul ei extrem de vehement, „polițienesc“, pe care, după cum spunea el, cu atît mai puțin ar putea să vi-l ierte dv., care cunoașteți nuanțele limbii germane. Cred că trebuie să vă redau această convorbire cu Kohn, care este destul de semnificativă. Am răspuns, firește, că nu știu ce neue Wendung * au luat lucrurile, dar sînt convins că fără temeuri serioase dv. n-ați fi expediat o asemenea telegramă, că a-l acuza pe Aleksinski — și cu atît mai mult pe dv. — de intenția de a entgegenarbeiten ** anchetei e mai mult decît ridicol ¹⁵¹.

* — nouă întorsatură. — *Nota trad*

** — se opune. — *Nota trad.*

Kohn mi-a spus în secret (secret nu pentru dv., desigur) că există temeieri serioase pentru a-l învinui pe Litvinov, că el, Kohn, îl cunoaște bine pe Litvinov și nu ar vrea să-l desființeze sau să ia măsuri care ar avea repercusiuni foarte grave asupra situației lui Litvinov; asta nu, dar el, Kohn, consideră absolut necesar să se demonstreze Europei (și social-democrației germane îndeosebi) că judecata Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia nu este o ficțiune și că acest partid știe să-și dovedească nevinovăția. „Oare nu pot fi găsite forme corespunzătoare fără a desființa pe nimeni?” — a exclamat Kohn. Am răspuns, desigur, că, după părerea mea, ele pot fi găsite și că se impacientează degeaba. Judecata va avea neapărat loc, partidul va face aceasta — de ce să ne neliniștim? Va izbucni un scandal, a spus Kohn, dacă Aleksinski va încerca să împiedice judecata. Prostii! — am răspuns eu. Aleksinski *nu vrea și nu poate* împiedica judecata și ancheta. Scandalul însă *a și izbucnit* și el e provocat de *menșevici*: vezi articolul „E timpul să terminăm” în nr. 1 și 2 ale ziarului „Golos Social-Demokrata”¹⁵². *Kohn nu l-a citit!!* Gândiți-vă numai! În timp ce ancheta își urmează cursul, în timp ce lui Litvinov i se pune pumnul în gură, în timp ce *nu* pot fi publicate documentele anchetei, în ziarul menționat diferiți anonimi împrășcă cu noroi! Care e situația lui Litvinov?? Acest ziar este *de fapt organul* de presă al Biroului central din străinătate¹⁵³, alimentat de el. Aceștia sînt judecătorii??! Iată cum i-am explicat lui Kohn comportarea lui Aleksinski. Pentru a se evita orice neînțelegeri și interpretări greșite, consider că trebuie să vă comunic toate acestea. Căci, oricît de ciudat mi s-a părut modul în care *mi s-a adresat* Kohn, faptul rămîne fapt. Mă tem ca nu cumva el, reprezentantul partidului *german* în Biroul central din străinătate, să nu reproducă inexact cuvintele mele. Cred că nu ne putem bizui pe un *asemenea* raportor asupra problemelor rusești în Vorstand-ul * partidului german. E necesar ca dv. personal, în calitate de membru al unui colegiu superior, să discutați cu Vorstand-ul și să le traduceți *ne a p ă r a t* articolul din nr. 1 și 2 ale ziarului „Go-

* — Conducerea. — *Nota trad.*

los Soțial-Demokrata“. În caz contrar, vor fi inevitabile asemenea absurdități, care mă indispun, cum este faptul că la mine *poate* să vină Kohn și „să se plîngă“ că Aleksinski ar acționa împotriva judecății! Totul are o limită...

O caldă strîngere de mînă. Al dv., V. *Ulianov*

P. S. Răspundeți *imediat* dacă permiteți să public în limba rusă în „*Proletarii*“ articolul pe care vi l-am trimis * (cu mențiunea că e scris pentru „Przełącz Socjal-demokratyczny“) și *cînd*. La noi aici este o *criză îngrozitoare* de materiale pentru „*Proletarii*“ și aștept cu mare nerăbdare răspunsul dv.¹⁵⁴

P. P. S. După ce a fost la mine, Kohn s-a întîlnit cu Readovoi și se pare că i-a dat de înțeles că le-a arătat totuși în particular prietenilor săi menșevici procesul-verbal, ceea ce nu avea voie să facă¹⁵⁵... Dracu știe ce mai înseamnă și asta!

Expedită din Geneva la Berlin

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

108

CĂTRE A. M. GORKI

Lui Al. M—ci personal

24. III. 1908

Scumpe A. M.,

Am primit scrisoarea dv. referitoare la ciorovăiala mea cu machiștii. Înțeleg pe deplin și respect sentimentele dv. și trebuie să vă spun că de la prietenii mei din Petersburg primesc scrisori asemănătoare, dar sînt profund convins că greșiți.

Trebuie să înțelegeți și veți înțelege, firește, că atunci cînd un membru de partid ajunge la convingerea că o anumită propagandă este profund greșită și *dăunătoare*, el e obligat să ia atitudine împotriva ei. Eu n-aș fi dat alarma dacă

* Este vorba de articolul „Cu privire la aprecierea revoluției ruse“ (vezi Opere complete, vol. 17, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 37—50). — *Nota red.*

nu m-aş fi convins (şi de acest lucru mă conving tot mai mult pe zi ce trece, pe măsură ce fac cunoştinţă cu izvoarele înţelepciunii lui Bazarov, Bogdanov & Co.) că *toată* cartea lor este absurdă, dăunătoare, filistină, obscurantistă, de la început pînă la sfîrşit, pînă la rădăcină, pînă la Mach şi Avenarius. În fond, dreptatea este *în întregime* de partea lui Plehanov în atitudinea adoptată împotriva lor, numai că el nu ştie, sau nu vrea, sau îi este lene să spună acest lucru *în mod concret*, amănunţit, simplu, fără a speria publicul în mod inutil cu subtilităţi filozofice. Eu însă îl voi spune neapărat, îl voi spune *în felul meu*.

Şi atunci despre ce fel de „împăcare“ poate fi vorba, scumpe A. M. ? E ridicol chiar să ne gîndim la așa ceva. Lupta este *absolut* inevitabilă. Iar oamenii de partid trebuie să depună toate eforturile nu pentru a muşamaliza, sau a amîna, sau a se eschiva, ci pentru ca munca de partid practic necesară *să nu sufere*. De aceasta trebuie să vă îngrijiţi *dv.*, şi $\frac{9}{10}$ dintre bolşevicii ruşi vă vor ajuta şi vă vor mulţumi din toată inima.

Cum trebuie făcut acest lucru ? Prin „neutralitate“ ? Nu. Nu poate exista şi *nu va exista* neutralitate într-o astfel de problemă. Se poate vorbi despre ea numai într-un sens *convenţional* : toată această luptă trebuie *separată* de activitatea fracţiunii. Pînă acum v-aţi publicat lucrările „în altă parte“, în afara publicaţiilor fracţiunii ; continuaţi şi pe viitor tot așa. Numai astfel fracţiunea nu va fi angajată, nu va fi *implicată*, nu va fi pusă mîine sau poimîine în situaţia *de a hotărî*, *de a vota*, adică de a transforma lupta într-o luptă cronică, prelungită, fără ieşire.

Iată de ce sînt *împotriva* tratării oricăror probleme de filozofie în această revistă ¹⁵⁶. Ştiu că pentru asta sînt ocărît: vrea să astupe gura altora, în timp ce el însuşi încă n-a deschis gura ! Dar chibzuiţi puţin cu sînge rece.

O revistă cu probleme de filozofie. Nr. 1 — trei articole, scrise de Bazarov, Bogdanov şi Lunacearski, împotriva lui Plehanov. Un articol al meu în care se spune că „Studii de filozofie a marxismului“ = berdeaevism şi obscurantism.

Nr. 2 — de trei ori trei articole, semnate de Bogdanov, Bazarov şi Lunacearski, împotriva lui Plehanov şi a lui Lenin, scrise pe un ton iritat. Un articol al meu în care se

dovedește, pe de altă parte, că „Studii de filozofie a marxismului“ = obscurantism.

Nr. 3 — vociferări și ocări !

Eu aș putea să scriu vreo 6 sau 12 articole împotriva „Studiilor de filozofie a marxismului“, cîte un articol împotriva fiecărui autor și a fiecărui aspect al concepțiilor lor. Poate dura o astfel de situație ? Pînă cînd ? Nu va face oare *aceasta* ca sciziunea să devină *inevitabilă* ca urmare a încordării și a întăritării continue ? Nu va impune oare *aceasta* fracțiunii să adopte o hotărîre : hotărăște deci, lămurăște o dată, pune capăt „discuției“ printr-un vot...

Gîndiți-vă bine la aceasta dacă vă temeți de sciziune. Vor consimți oare activiștii practicieni să răspîndească cărți în care se dă o astfel de „bătălie“ ? N-ar fi oare mai bună o altă cale : scrieți ca și înainte *în alte publicații*, nu în publicațiile fracțiunii. Ciorovăiți-vă în altă parte, fracțiunea va aștepta *deocamdată*. Dacă există vreo posibilitate de *atenua* întăritarea inevitabilă, cred că aceasta este singura.

Dv. scrieți : menșevicii vor cîștiga de pe urma ciorovăielii. Greșiți. Greșiți profund, A. M. ! Ei vor cîștiga numai în cazul cînd fracțiunea bolșevică nu se va delimita de filozofia celor trei bolșevici. *Atunci* vor cîștiga definitiv. Dar dacă ciorovăiala filozofică va avea loc în afara fracțiunii, atunci menșevicii vor fi reduși complet la sfera politicii și aici îi așteaptă pieirea.

Eu spun : Această ciorovăială *trebuie delimitată* de activitatea fracțiunii. Desigur, a realiza o asemenea delimitare cînd e vorba de oameni vii este o treabă cam grea, cam dureroasă. E nevoie de timp. E nevoie de tovarăși cu tact. Aici vor ajuta activiștii practicieni, aici trebuie să ne ajutați și dv. ; e o chestiune de „psihologie“, și dv. sînteți cel mai indicat. Eu cred că în această chestiune dv. ați putea să ne dați un mare ajutor, dacă, bineînțeles, după ce veți citi cartea mea * împotriva „Studiilor“, nu vă veți înfuria împotriva mea, așa cum și eu m-am înfuriat împotriva lor.

Gîndiți-vă bine la oportunitatea revistei și răspundeți-mi cît mai repede. Eu mă îndoiesc că e cazul să plecăm cu toții

* Este vorba de cartea „Materialism și empiriocriticism“ (vezi Opere complete, vol. 18, București, Editura politică, ed. a doua, 1963). — *Nota red.*

la dv. *acum*. De ce să ne tocim nervii fără rost ? „Vorbă multă“... iar de ciorovăială tot nu vom scăpa. N-ar fi mai bine oare să rezolvăm mai simplu problema revistei, fără tratative lungi și adunări oficiale care nu dau nici un rezultat ? Eu nu fac decît să vă întreb, să mă sfătuiască cu dv.

Calde salutări M. F. Voi veni neapărat la Capri și voi încerca s-o aduc și pe soția mea, numai că aș vrea ca vizita noastră să nu aibă nici o legătură cu ciorovăiala filozofică.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Lenin*

P. S. Vă trimit alăturat o comunicare *importantă* despre un copoi care se află în preajma dv.

Expediată din Geneva la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

109

CĂTRE K. P. ZLINCENKO ¹⁵⁷

30. III. 1908

Stimate tovarășe,

Apreciez în cel mai înalt grad scopurile organizației dv. și vă rog totodată foarte mult să mă scuzați : din cauza unor lucrări urgente, în lunile următoare nu voi putea în nici un caz să particip la activitatea ei.

Cu salutări social-democrate, *N. Lenin*

Expediată din Geneva la Lausanne

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

110

CĂTRE A. A. BOGDANOV

Ieri am discutat cu Tyszka, care va veni azi la dv. După părerea noastră, el nu știe încă nimic despre *agravarea* di-

vergențelor noastre filozofice și ar fi foarte important (pentru succesul activității noastre în C.C.) ca să nu afle despre aceasta.

Salutări, *Lenin*

*Scrisă la sfârșitul
lunii martie 1908, la Geneva (loco)*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

111

CĂTRE A. M. GORKI

Ce s-a întâmplat, scumpe A. M., că nu mai avem nici un fel de vești de la dv. ? Scriați că ați terminat mai de mult o amplă lucrare și că intenționați să ne ajutați la „Proletarii“. Ei bine, când ? Ce-ar fi să scrieți un foiletonaș despre Tolstoi sau ceva în genul acesta ? Scrieți-ne dacă sînteți de acord ¹⁵⁸.

Al. Al. a plecat la dv. Eu nu pot nici să las ziarul, nici să-mi întrerup munca. E vorba însă numai de o amînare ; voi veni neapărat.

Ce părere aveți de „Proletarii“ ? E cam oropsit. Nu mi-am neglijat încă niciodată în așa hal ziarul : zile întregi îi citesc pe afurisiții de machiști, astfel că articolele pentru ziar le scriu în mare grabă.

O caldă strîngere de mînă. Al. dv., *Lenin*

Mii de salutări M. F. ! Voi veni pe bicicletă s-o văd !

Îndemnați și pe Anat. Vasilevici să scrte la „Proletarii“ ! Dați-mi posibilitatea să mă ciorovăiesc cu filozofii, și ajutați între timp „Proletarii“ !

*Scrisă în prima jumătate
a lunii aprilie 1908
Expedită din Geneva la Capri*

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

112

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI

Pentru Anat. Vas—ci

16. IV. 1908

Scumpe A. V.,

Am primit scrisoarea dv. Sînt *foarte* bucuros că v-ați hotărît să scrieți pentru „*Proletarii*“. Acest lucru este extrem de *necesar*, și tocmai de temele propuse de dv. + corespondențele din Italia avem *deosebită* nevoie. Vedeți, nu uitați că sînteți colaborator al unui ziar de partid și nu-i lăsați nici pe cei din jurul dv. să uite acest lucru.

O caldă strîngere de mînă.

Al dv., *Lenin*

P. S. În legătură cu filozofia, *în particular* : nu vă pot întoarce complimentele și cred că și dv. vi le veți retrage în curînd. Drumul meu se desparte (și probabil pentru multă vreme) de cel al propovăduitorilor „unirii socialismului științific cu religia“, precum și de cel al tuturor ma-chiștilor.

Trimisă din Geneva la Capri

Publicată pentru prima oară în 1934,
în „*Culegeri din Lenin*“, vol. XXVI

Se tipărește după manuscris

113

CĂTRE A. M. GORKI

16. IV. 1908

Scumpe Al. M.,

Am primit azi scrisoarea dv. și mă grăbesc să vă răspund. Să vin acolo ar fi pentru mine și inutil și dăunător : *nu pot* și nu voi putea să discut cu niște oameni care s-au apucat să predice unirea socialismului științific cu religia. Vremea caietelor a trecut. Nu mă pot angaja în discuții,

căci ar fi o prostie să-mi tocesc nervii degeaba. Trebuie să *delimităm* filozofia de problemele de partid (ale fracțiunii) : ne obligă la asta și hotărîrea Centrului Bolșevic.

Am trimis deja la tipar cea mai formală declarație de război¹⁵⁹. Aici nu-și mai are loc nici o diplomație — iau, firește, acest cuvînt în sensul său cel bun, și nu în cel rău.

O „bună“ diplomație din partea dv., scumpe A. M. (dacă nu cumva și dv. ați început să credeți în Dumnezeu), ar trebui să constea în delimitarea *problemelor* noastre comune (adică socotindu-mă și pe mine) de filozofie.

O discuție despre alte probleme în afară de filozofie nu are nici o șansă : ar fi ceva fals. Dacă însă aceste *alte* probleme, *nefilozofice*, cele legate de ziarul „*Proletarii*“ de pildă, necesită într-adevăr o discuție, tocmai *acum* și tocmai la dv. aș putea veni (nu știu dacă voi găsi banii necesari : tocmai acum sînt într-o jenă financiară), dar repet : numai cu condiția să nu vorbim despre filozofie și despre religie.

Iar pe dv. am de gînd să vă vizitez neapărat de îndată ce voi fi liber, cînd voi termina cu lucrul, ca să stăm de vorbă.

O caldă strîngere de mînă.

Al. dv., *Lenin*

Calde salutări M. F.-na ; sper că dînsa nu s-a dat de partea lui Dumnezeu ; nu-i așa ?

Expedită din Geneva la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

19. IV. 1908

Scumpe A. M.,

Am primit telegrama dv. și a M. F. și vă trimit azi sau mîine dimineață refuzul meu. Repet încă o dată că *în nici un caz* nu ne este permis să amestecăm discuțiile filozofice

ale publiciştilor cu problemele *de partid* (adică *ale fracţiunii*). Am mai scris despre asta şi lui An. Vas-ci¹⁶⁰ şi, pentru a evita orice interpretări sau concluzii greşite în legătură cu refuzul meu de a veni acolo, *repet pentru toţi tovarăşii* : activitatea noastră, a fracţiunii, trebuie dusă ca şi înainte, în strânsă unire ; nici unul dintre noi nu a avut motive să regrete politica pe care am promovat-o şi am înfăptuit-o în timpul revoluţiei. Înseamnă că este de datoria noastră s-o *apărăm* şi s-o susţinem în faţa partidului. Acest lucru îl putem face numai cu toţii împreună şi trebuie să-l facem în „*Proletarii*“ şi în întreaga noastră activitate de partid.

Dacă însă A îl ocărăşte pe B sau B pe A în chestiuni de filozofie, acest lucru *trebuie* făcut separat, adică fără a stînji munca.

Vă rog stăruitor, pe dv. şi pe ceilalţi tovarăşi, să nu interpretaţi în mod greşit, în sens negativ, refuzul meu de a veni acolo. Vă cer mii de scuze, dar întreaga stare de lucruri şi situaţia din redacţie nu-mi permit să plec.

O caldă strîngere de mîină tuturor.

Al dv., *Lenin*

De la An. Vas. aşteptăm cît de curînd articolul promis despre greva de la Roma. De la toţi publicişti aşteptăm sprijin pentru „*Proletarii*“ : cu toţii răspundem faţă de tovarăşii din Rusia, care nu sînt mulţumiţi de el.

Al. Al-ci trebuie să se *îngrijească* în mai mare măsură de procurarea banilor ! Cei din Rusia se vaietă din cauza lipsei de bani !

Expediată din Geneva la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipăreşte după manuscris

CĂTRE M. F. ANDREEVA

Scumpă Maria Fedorovna,

Vă trimit o scrisoare a bibliotecarului nostru către A. M. Iată despre ce este vorba. Îl rog foarte mult pe A. M. să adreseze ziarelor din *Rusia* o scrisoare deschisă *legală* cu

rugămintea *de a fi ajutată biblioteca* lui Kuklin din Geneva prin trimiterea de ziare din perioada revoluției și de materiale referitoare la istoria acesteia.

O scrisoare scurtă, în care *să se explice* publicului larg importanța ajutorului acordat acestei biblioteci *pentru activitatea* lui Gorki și a multor publiciști cunoscuți lui ¹⁶¹.

Pe dv. vă rog să vă ocupați de hectografierea acestei scrisori (sper că Zinovi Al. nu va refuza să dea o mână de ajutor) și de expedierea ei *la toate* ziarele și revistele *din Rusia* care au o orientare cât de cât acceptabilă.

Organizați, *vă rog*, toate acestea!

Tot pe Zin. Al. îl rog să expedieze cu *mică* viteză cărțile pe care nu le-a luat Viktor, în caz că *nu le va lua* Nat. Bogd.

O caldă strângere de mână.

Al dv., *Lenin*

Vă felicit cu prilejul zilei de 1 Mai!

*Scrisă la sfârșitul
lunii aprilie 1908*

Expediată din Geneva la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE C. HUYSMANS

Scumpe tovarășe Huysmans,

Regret mult că nu v-am găsit la Casa poporului ¹⁶². Cu mine a venit un prieten al meu, Romanov, fost deputat în Duma a II-a, pentru a vă cere sfatul. Mi s-a spus că la Biroul socialist internațional există 200 [de franci] * [destinați] deputaților din Dumă. Comitetul Central al partidului social-democrat...

...nu ne răspunde. Cred că în această [situ]ație am dreptul să cer să i se dea, pe [răs]punderea mea, 50 de franci deputatului Romanov, care n-are de lucru de câteva luni.

* Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. Cuvintele luate în paranteze patrate au fost reconstituite după sens și după unele litere care s-au păstrat. — *Nota red.*

Fiți amabil și răspundeți pe adresa :
Mr. Georges Salomon. Rue Goppart. Bruxelles.

.....
Vl. Ulianov

Adresa mea : ...

*Scrisă la 16 mai 1908
la Bruxelles (loco)*

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

117

CĂTRE C. HUYSMANS

Geneva, 30 iunie 1908

Scumpe tovarășe,

V-am scris că membrii Comitetului nostru Central au fost arestați în Rusia. Acum prietenul meu mă înștiințează [că un membru] * al Comitetului Central se află în libertate. El [scrie] că v-a [trimis prima] jumătate a raportului [partidului nostru]... a raportului pentru ... Stuttgart.

Peste o lună — [continuă] prietenul meu — vom putea trimite și cealaltă jumătate a raportului ; [dacă] tovarășul Huysmans [va confirma] că raportul nostru va fi publicat.

Fiți amabil, stimate tovarășe, și răspundeți la această scrisoare... și eu voi trimite imediat [răspunsul dv. la Paris].

Cu [salutări] frățești, N. Lenin

Expedită la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

* Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. Cuvintele luate în paranteze patrate au fost reconstituite după sens și după unele litere care s-au păstrat. — Nota red.

CĂTRE V. V. VOROVSKI

Dragă prietene,

Îți mulțumesc pentru scrisoare. Ambele d-tale „bănuieli“ sînt neîntemeiate. N-am fost nervos, dar ne aflăm într-o situație grea. Se apropie sciziunea cu Bogdanov. Adevăratul motiv este că dînsul s-a simțit ofensat de critica vehementă din referate (care n-au fost, în nici un caz, ținute în cadrul redacției) a concepțiilor lui filozofice. Acum Bogdanov caută cu lumînarea tot soiul de divergențe. A scos la iveală, împreună cu Aleksinski, problema boicotului; acesta din urmă face un scandal monstru și am fost nevoit să rup orice relații cu el ¹⁶³.

Ei pun la cale o sciziune, pe o bază empiriomonistă-boicotistă. Conflictul va izbucni foarte curînd. La conferința viitoare o răfuială este inevitabilă. Sciziunea este cît se poate de probabilă. Voi ieși imediat din fracțiune în caz că va învinge linia „boicotismului“ adevărat „de stînga“. V-am chemat aici sperînd că sosirea dv. în timpul cel mai scurt va contribui la potolirea spiritelor. În august, stil nou, contăm neapărat pe dv. ca participant la conferință. Aranjați neapărat în așa fel lucrurile încît să puteți pleca în străinătate. Vom trimite bani de drum tuturor bolșevicilor. Lansați în toate organizațiile noastre lozinca: dați mandate numai activiștilor locali și numai celor ce sînt cu adevărat activiști. Vă rugăm insistent să scrieți pentru ziarul nostru. Acum putem plăti pentru articole, și vom plăti în mod regulat.

O caldă strîngere de mînă.

Nu cunoașteți cumva vreun editor care ar fi dispus să-mi publice lucrarea de filozofie pe care o scriu ¹⁶⁴ ?

*Scrisă la 1 iulie 1908
Expedită din Geneva la Odesa*

*Publicată pentru prima oară
în 1924, în revista „Kommunist“
(Odesa), nr. 33*

*Se tipărește după o copie
dactilografată
(obținută prin perustrare)*

CĂTRE F. A. ROTȘTEIN

8. VII. 1908

Scumpe tovarășe,

În ceea ce privește creditorul, am hotărât să amân trimiterea scrisorii pînă la adunarea *generală* a C.C., care urmează să aibă loc *foarte* curînd¹⁶⁵. N-are rost să mă amestec, de vreme ce a mai rămas atît de puțin timp pînă la adunarea colegiului împuternicit al partidului.

Voi fi foarte bucuros să vă văd aici. În privința împrejurarilor Genevei, vă pot spune puține lucruri precise: de cînd m-am întors de la Londra, sînt mereu bolnav, stau acasă și nu mă întîlnesc cu vilegiaturiști. Știu că *în Franța*, nu departe de Geneva, sînt multe locuri frumoase și nu cred să coste prea scump. De pildă, localitatea Mornex e situată pe un versant al muntelui Salève, deci la o altitudine destul de mare. Acolo a stat în 1904 un prieten al meu, și cred că ați putea rezolva și problema menajului la un preț convenabil; la pensiune e mai scump, dar cu 4—4^{1/2} franci se poate găsi, probabil, ceva, deoarece acesta este prețul obișnuit. Ați putea să vă aranjați și ceva mai departe de Geneva (Mornex e, cred, cam la 7 verste, iar pînă la Salève se poate merge cu tramvaiul), la o distanță de peste 10 verste, pe versantul munților Jura, însă locurile acelea nu le cunosc. Mă voi interesa și, de îndată ce voi afla ceva mai precis, vă voi scrie.

O caldă strîngere de mîină. Al dv., *Lenin*
VI. Oulianoff.

61, III. Rue des Maraîchers. 61.

Genève.

E noua adresă! În apropiere de École de médecine.

Expedită la Londra

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

120

CĂTRE C. HUYSMANS

8. VII. 1908

Scumpe tovarășe Huysmans,

Vă mulțumesc mult pentru amabila dv. scrisoare. Voi comunica răspunsul dv. tovarășilor noștri din Rusia și sper că ei vă vor trimite în curînd restul raportului nostru. Cît privește plata celor 1 600 de franci, vă pot asigura ca Comitetul Central al partidului nostru va achita această sumă, probabil, [cel mai tîrziu] peste cîteva... *

[Plenara Comitetului Central] a fost convocată ** și sînt nevoit să aștept hotărîrea ei. Suma va fi achitată fără întîrziere.

Primiți, scumpe tovarășe, salutul meu frățesc.

*N. Lenin**Expedită din Geneva la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr.4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după textul apărut în revistă
Tradus din limba franceză*

121

CĂTRE M. N. POKROVSKI

18. aug. 1908

Stimate Mihail Nikolaevici,

Permiteți-mi să mă adrez dv., în calitate de fost redactor al „Istoriei Rusiei”¹⁶⁶. Secretarul mi-a comunicat recent că există diferite proiecte în legătură cu articolul consacrat istoriei industriei de fabrică. Deși m-am înțeles cu el pe deplin asupra tuturor aspectelor problemei menționate mai sus, aș vrea să cunosc și părerea dumneavoastră: este oare cazul să-l accept după ce a fost refuzat de Tugan-Baranovski?

* Un cuvînt nu a putut fi descifrat. — *Nota red.*** Este vorba de plenara C.C. al P.M.S.D.R. Plenara a avut loc la Geneva între 11 și 13 (24 și 26) august 1908. — *Nota red.*

Răspundeți-mi, vă rog, în câteva cuvinte după primirea acestei scrisori. În afară de tema atinsă aici, mai există o mulțime de alte teme asupra cărora cunoștințele comune ar dori să vă ceară părerea. Nu sînt însă sigur dacă adresa e bună și dacă corespondența e indicată. Aștept informații *amănunțite* în legătură cu aceasta.

O caldă strîngere de mînă. *V. Ulianov*

VI. Oulianoff.

61. Rue des Maraîchers. 61.

Genève. Suisse.

Expedită în Rusia

*Publicată pentru prima oară
parțial în 1962, în revista
„Kommunist”, nr. 4*

*Se tipărește pentru prima oară
în întregime, după manuscris*

122

CĂTRE C. HUYSMANS

21. Tavistock Place, London W. C.

Scumpe tovarășe Huysmans,

Probabil că tovarășul Isețki (Salomon, Rue Goppart 78, Bruxelles) v-a și comunicat că trei tovarășii ruși, membri ai Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, Sara Ravici, Hodjamirian și Bogdasarian, care acum câteva luni au fost arestați la München ¹⁶⁷, se află în condiții extraordinar de ... *

... că ei au protestat declarînd greva foamei (în germană Hungerstreike, [nu știu] dacă în franceză se poate spune „a protesta declarînd greva foamei“).

Avocatul lor, socialistul german Bernheim, ne scrie că este absolut necesar să se dovedească că cei arestați sînt membri ai partidului social-democrat. I-am trimis *o declarație a mea oficială*, care confirmă că cei arestați sînt membri ai partidului nostru. El însă consideră că declarația mea nu e suficientă și că trebuie să avem confirmarea Biroului socialist internațional.

* Aici și mai departe câteva cuvinte n-au putut fi descifrate. — *Nota red.*

Sper, scumpe tovarășe, că dv. ...

...ca adeverința care confirmă că cele trei persoane arestate la München sînt membri ai partidului muncitoresc social-democrat să fie semnată de reprezentantul sau de secretarul Biroului socialist internațional, iar semnătura lui să fie legalizată de un notar. Tovarășul Isețki (Salomon) va expedia această adeverință la Geneva...

Primiți, scumpe tovarășe, salutul meu frățesc.

Vl. Ulianov (N. Lenin)

*Scrisă la 19 august 1908
Expediată la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după textul apărut în revistă
Tradus din limba franceză*

123

CĂTRE C. HUYSMANS

8. IX. 1908

Scumpe tovarășe Huysmans,

Vă mulțumesc pentru scrisoarea dv. din 31 august. Am fost plecat trei zile și de aceea nu v-am răspuns mai devreme¹⁶⁸. Cît privește raportul, am aranjat totul... *

... trebuie însă să aștept hotărîrea Comitetului Central. Nu încape nici o îndoială că banii vor fi achitați fără întârziere¹⁶⁹.

Primiți, scumpe tovarășe, salutul meu frățesc.

N. Lenin

Adresa mea : Vl. Oulianoff.

61. Rue des Maraîchers.

Genève.

Expediată la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

* Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. — *Nota red.*

124

CĂTRE C. HUYSMANS

25. IX. 1908

Scumpe tovarășe Huysmans,

Trimitem 600 de franci pentru Biroul socialist internațional.

Sper că în curînd partidul nostru va putea achita și restul sumei.

Al dv., Vl. Ulianov

Expediata din Geneva la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*în limba rusa se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

125

CĂTRE C. HUYSMANS

Genève. Rue des Maraîchers. 61.

26. X. 1908

Scumpe tovarășe Huysmans,

Probabil că va fi publicată o dare de seamă oficială asupra conferinței din 11 octombrie 1908 a Biroului socialist internațional. În toate ziarele socialiste care au publicat relatări despre această ședință a Biroului („Le Peuple“ din Bruxelles, „Vorwärts“ din Berlin, „The Justice“ din Londra, „L’Humanité“ din Paris etc.), sensul amendamentului meu la rezoluția lui Kautsky a fost greșit înțeles, iar uneori chiar cu totul denaturat. Textul amendamentului meu, deși l-am prezentat Biroului, nu figurează nicăieri. De aceea mă tem ca în darea de seamă oficială să nu se repete aceleași inexactități. Fiți amabil, scumpe tovarășe, să vă îngrijiți ca în darea de seamă oficială să fie tipărit *chiar textul* amenda-

mentului meu. Acest text trebuie să se afle undeva printre hîrțile dv., întrucît îmi amintesc perfect că am prezentat Biroului textul amendamentului meu, scris de mine. Pentru eventualitatea că textul s-a pierdut, vă trimit în această scrisoare o copie exactă a amendamentului meu și traducerea lui în limba franceză (cu speranța că, dacă traducerea nu este bună, veți avea amabilitatea s-o îndreptați).

Vă voi fi foarte recunoscător, scumpe tovarășe, dacă îmi veți scrie cîteva rînduri în legătură cu această chestiune¹⁷⁰.

Primiți, vă rog, salutările mele frățești.

N. Lenin

VI. Oulianoff.

Rue des Maraîchers, 61. Genève.

Rezoluția lui Kautsky (în traducerea dată de ziarul „Le Peuple“ din Bruxelles în numărul din 12 octombrie 1908) :

„Luînd în considerare hotărîrile anterioare ale congreselor internaționale, prin care sînt admise toate organizațiile ce se situează pe platforma luptei de clasă proletare și recunosc lupta politică,

— Biroul internațional declară că Partidul laburist englez este admis la congresele socialiste internaționale, deoarece acest partid, deși nu recunoaște fățiș lupta de clasă proletară, în realitate duce totuși o asemenea luptă și se situează pe platforma ei prin însăși organizația lui, care este independentă de partidele burgheze, și, prin urmare, aderă la punctul de vedere al socialismului internațional“.

Amendamentul lui *Lenin* :

Ultimul pasaj, începînd de la cuvintele „deoarece acest partid, deși nu recunoaște“ etc., să fie formulat în felul următor :

„deoarece acest partid reprezintă primul pas făcut de organizațiile cu adevărat proletare din Anglia spre o politică conștientă de clasă și spre un partid muncitoresc *socialist*“.

Expedită la Bruxelles

Publicată pentru prima dată
la 22 aprilie 1960, în revista
„Novoe Vremea“, nr. 17

Se tipărește după manuscris
Tradus din limba franceză

126

CĂTRE A. A. BOGDANOV

Scumpe A. A.,

Vă trimit scrisoarea lui Steklov. Răspundeți-i și dv. Eu i-am răspuns că accept numai dacă se va face o nouă repartizare a temelor : mie filozofia, iar lui Bazarov problema țărănească¹⁷¹.

Salutări.

Lenin

P. S. Înapoiati-mi scrisoarea.

*Scrisă la 27 sau 28 octombrie
1908 la Geneva (loco)*

*Publicata pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

*Se tipărește după
fotocopia manuscrisului*

127

CĂTRE C. HUYSMANS

7 noiembrie 1908

Scumpe tovarășe Huysmans,

Vi se trimite alăturat *înștiințarea* Biroului [din străinătate] * al Comitetului Central al partidului nostru¹⁷². V-am rămine foarte îndatorați, scumpe tovarășe, dacă ați transmite, în numele Biroului socialist internațional, această *scrisoare* tuturor partidelor naționale reprezentate în Birou.

Vă mulțumesc mult pentru scrisoarea [prin care mă înștiințați] că textul amendamentului meu [va fi redat întocmai].

Cu salutări frățești,

N. Lenin

[VI.] Oulianoff.

[Rue] de Maraîchers. 61. Genève.

Expedită la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

* Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. Cuvintele luate în paranteze ptrate au fost reconstituite după sens. — *Notă red.*

128

CĂTRE P. S. IUȘKEVICI ¹⁷³

Stimate domn,

Nu sînt de acord nici să contribui la diluarea marxismului, nici să apar la tribuna liberă a unei redacții pe care nu o cunosc.

N. Lenin

Scisă la 10 noiembrie 1908
Expedită din Geneva la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

129

CĂTRE V. K. TARATUTA

1. XII. 1908

Scumpe tovarășe,

Ca răspuns la întrebarea dv. și la telegrama anexată a tovarășului Tyszka, sînt nevoit, din păcate, să vă comunic că refuz să pun problema așa cum vrea tov. Tyszka, deoarece consider absolut greșit acest *mod de a o pune*.

Tov. Viktor, reprezentantul fracțiunii noastre în Biroul din străinătate al Comitetului Central, a comunicat tovarășului Tyszka că fracțiunea noastră *nu poate accepta desemnarea ca reprezentanți ai C.C. și a unui bolșevic, și a unui menșevic* ¹⁷⁴.

Acum tov. Tyszka, nefiind mulțumit de cele comunicate de tov. Viktor, face apel la mine *personal*: „dacă însuși Lenin nu este de acord cu Igor — se spune în telegramă —, atunci noi renunțăm la Igor“ !! Asta înseamnă că se face apel *la mine personal în privința hotărîrii fracțiunii noastre*. Eu nu voi răspunde la acest „dacă“ al tovarășului Tyszka. După părerea mea, *însuși* tovarășul

Tyszka trebuie să-și retragă propunerea cu privire la desemnarea lui Igor.

Cu salutări tovarășești, *N. Lenin*

Scrisă la Geneva (loco)

Se tipărește pentru prima oară,
după o copie scrisă de mână

130

CĂTRE C. HUYSMANS

13. XII. 1908

Scumpe tovarășe Huysmans,

Vă mulțumesc pentru scrisoare. Cît privește deputații social-democrați din Duma a III-a, am făcut *tot ce mi-a stat în putință*. Sper că voi reuși să mă întîlnesc cu unii din ei și atunci voi avea grijă să repet încă o dată ceea ce le-am scris deja de cîteva ori ¹⁷⁵.

În ceea ce privește însă raportul și achitarea sumei de 300 de franci, vă voi răspunde peste cîteva zile. Mîine plec la Paris, unde mă voi stabili. Tocmai din cauza acestei plecări nu pot să vă răspund acum. Peste 3—4 zile veți primi adresa mea. Dacă veți avea ceva urgent de comunicat, scrieți-mi pe adresa : M-lle Oulianoff (pour N. Lénine), 27, Boulevard [St.-Marcel]. Paris.

Al dv., *Lenin*

Expedită din Geneva la Bruxelles

Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4

În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză

1909

131

CĂTRE C. HUYSMANS

19. I. 1909

Scumpe tovarăşe Huysmans,

Sper să mă scuzați pentru faptul că vă răspund cu atîta întârziere. Sînt ocupat tot timpul. Întreaga noastră organizație se află în prezent (în sfîrșit !) la Paris.

Vă trimit 300 de franci. Asta-i suma pe care partidul nostru o datorează Biroului socialist internațional pe 1908.

Cît privește raportul, m-am întîlnit ieri cu tovarășul care are sarcina să-l întocmească. A promis că va face tot ce-i va sta în putință pentru a pregăti cealaltă parte a raportului cît se poate de repede.

Acum adresa mea este : Mr. Wl. Oulianoff.

24. Rue Beaunier, 24. Paris (XIV)

Primiți, scumpe tovarăşe, salutul meu frățesc,

N. Lenin

Expedită la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după manuscris
Tradus din limba franceză*

132

CĂTRE C. HUYSMANS

25 februarie 1909

Stimate tovarăşe,

Muncitorii pielari din Vilno l-au trimis pe tovarășul *Marțeli* în străinătate ca să adune fonduri pentru greviști ¹⁷⁶.

Tov. Marțeli a fost la tov. Legien, însă acesta l-a tratat cu neîncredere, deoarece Marțeli nu avea la el nici o împuternicire.

Îl cunosc pe tovarășul Marțeli, și el mă roagă ca Biroul internațional să-i comunice tovarășului Legien că tovarășul Marțeli este într-adevăr împuternicitul muncitorilor pielari din Vilno și că fondurile adunate pentru greviști trebuie să fie expediate pe adresa indicată de tovarășul Marțeli tovarășului Legien.

Asociația muncitorilor pielari din Vilno îi va trimite tovarășului Legien și o procură specială. Trimit alăturat antetul acestei asociații.

Cu cele mai bune urări.

Al dv., *N. Lenin*

24. Rue Beaunier.
Wl. Oulianoff. Paris.

Expediată la Bruxelles

*Publicată pentru prima dată
în 1960, în revista
„Voprosi Istoriei KPSS”, nr. 5*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba germană*

133

CĂTRE C. HUYSMANS

9. III. 1909

Scumpe tovarășe Huysmans,

Vă mulțumesc mult pentru faptul că ați trimis scrisoarea mea tovarășului Legien. Acum această chestiune este definitiv rezolvată *.

În ceea ce privește raportul, am plăcerea să vă anunț că el a fost terminat și că tovarășa Roussel (dv. ați văzut-o la Bruxelles, la ultima ședință a Biroului socialist internațional, unde ea a participat ca delegată din partea secției franceze) a și început să-l traducă. Fiți amabil și trimiteți-mi ceea ce

* Vezi scrisoarea anterioară. — *Nota sa.*

se află la dv., și atunci vă voi trimite raportul în întregime, de îndată ce cetățeanul Roussel va termina traducerea.

Al dv., *N. Lenin*

Wl. Oulianoff. 24. Rue Beaunier. *Paris*.

Expedită la Bruxelles

Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4

*In limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

134

CĂTRE COMITETUL DIN MOSCOVA AL P.M.S.D.R.

Către Comitetul din Moscova

În legătură cu răspunsul Comitetului din Moscova la „Scrisoarea deschisă”, semnată N. N., cu privire la „școala de partid”, redacția (lărgită) a ziarului „Proletarii” se solidarizează întru totul cu părerea Comitetului din Moscova că organizația locală nu poate și nici nu trebuie să-și asume răspunderea pentru o asemenea acțiune¹⁷⁷. Dat fiind caracterul și amploarea activității plănuite de inițiatorii viitoarei școli, precum și faptul că ea se află la o distanță extrem de mare de regiunile în care se desfășoară activitatea locală, controlul efectiv asupra unei asemenea școli ar putea fi exercitat numai de centrele de partid.

Mai departe, redacția ziarului „Proletarii” consideră necesar să completeze una din comunicările existente în „Scrisoarea deschisă” primită de dv.

Acolo se afirmă, printre altele, că „a pornit și se desfășoară cu succes” acțiunea de „recrutare pentru școală a unor publiciști și practicieni” (personal didactic); că în școală „vor lucra toți teoreticienii de seamă ai partidului, în primul rând cei din rândurile bolșevicilor”.

Aceste comunicări trebuie să fie completate cu încă una, și anume că atât redacția ziarului „Proletarii”, cât și teoreticienii și practicienii fracțiunii noastre, care fac parte din redacția restrânsă și lărgită și din C.C. al partidului, au aflat pentru prima oară despre școala în curs de organizare de la Comitetul din Moscova; din partea organizatorilor și

cursanților școlii n-au primit însă, pînă în prezent, nici o comunicare. Această cale de izolare completă, aleasă de organizatorii școlii, redacția este nevoită să o considere, în cazul acesta particular, inevitabilă și avînd rațiuni ideologice profunde. Aici e suficient să amintim de atitudinea fățișă a ziarului „Proletarii“ (vezi nr. 42) împotriva „zidirii de dumnezeu“ și a altor denaturări ale marxismului legate de ea.

Avînd în vedere aceste condiții de organizare, precum și legătura extrem de strînsă și evidentă dintre viitoarea școală și elementele care propagă „zidirea de dumnezeu“ sau care sprijină această propagare, redacția ziarului „Proletarii“ consideră de datoria ei să declare că ea nu garantează nici pentru caracterul bolșevic, nici pentru caracterul, în general, marxist al școlii.

Cu toate acestea, redacția consideră că drepturile juridice ale viitoarei școli de a exista în cadrul partidului sînt, în momentul de față, incontestabile. Frațiunea nu trebuie să stabilească legătura cu o școală al cărui caracter bolșevic și marxist nu este asigurat; partidul în ansamblu însă, în situația în care se află, cînd în unele dintre cele mai importante instituții ale sale (de pildă în colegiul experților de pe lîngă frațiunea din Dumă) acționează oportuniști înrăiți ca Prokopovici și Kuskova, nu poate să-i refuze dreptul la existență. De aceea, redacția consideră că bolșevicii din Comitetul Central, căruia inițiatorii urmează să i se adreseze pentru a obține confirmarea școlii, trebuie să se pronunțe *pentru confirmare*.

*Scrisă înainte de
11 aprilie 1909 la Paris*

*Se tipărește pentru prima dată,
după o copie scrisă
de N. K. Krupskaja*

CĂTRE I. F. DUBROVINSKI

23. IV. 1909

Dragă prietene,

La noi a venit în vizită Pokrovski. Un filistin sadea. „Desigur, otzovismul este o absurditate, desigur, asta în-

seamnă sindicalism, dar, din considerente morale, atît eu cît și, probabil, Stepanov vom fi pentru Maksimov“. Vezi d-ta, niște nemernici neprihăniți sînt obijduiți de diferiți oameni răi ! Acești filistini „morali“ * consideră că „se murdăresc“ de îndată ce, în prezența lor, vorbești despre sarcina istorică a unirii strînse a elementelor *marxiste* din cadrul fracțiunii în vederea salvării fracțiunii și a social-democrației !

Moralistul ăsta a fost chemat de opoziție, noi nu l-am chemat, pentru că am știut că întîlnirea se amîină **.

De la Lindov și Orlovski veștile, deocamdată, nu sînt bune : primul, cică, e bolnav, iar celălalt poate veni numai la Petersburg. De altfel, n-am primit încă răspuns la scrisorile pe care le-am adresat lor direct. Să mai așteptăm.

Se pare că totul depinde acum de Vlasov : dacă e cu neghiobii, filistinii și machiștii, atunci este evident că se va ajunge la o sciziune și la o luptă *îndîrjită*. Dacă e cu noi, atunci poate că totul se va reduce la *desprinderea* cîtorva filistini, care în partid constituie o cantitate neglijabilă.

Ticălosul de Nikitici a clevetit și a împrôscat cu noroi la *eseri* ! Să te plîngi unui alt partid și să spui minciuni despre partidul tău, asta înseamnă să procedezi ca o ploșniță „morală“ *. Se spune că la „*judecată*“ eserii, informați evident de Nikitici, au o comportare insolentă ¹⁷⁸. Nikitici poartă răspunderea, și acest lucru nu-l vom uita !

Despre incidentul „Iuri-Nikitici“ nu știu nimic ¹⁷⁹. Credeam că voi afla de la d-ta. După părerea mea, *chiar* d-ta trebuie să iei imediat legătura *prin corespondență* cu Iuri, respective *** să-l *inviți* la d-ta și să obții asigurări de la el ; și mai bine ar fi să trimită restul într-un loc sigur.

Domov + Bogdanov + Marat cer astăzi Centrului Bolșevic ca plenara să fie convocată la sfîrșitul lunii mai sau începutul lunii iunie. De fapt e posibil ca plenara să fie convocată și mai tîrziu.

Urmează riguros tratamentul, respectă toate indicațiile medicilor, pentru ca pînă la plenară să te refaci cît de cît.

* Joc de cuvinte. În loc de „моральные“ (morali), V. I. Lenin folosește „маральные“, care derivă de la verbul „мараться“ (a se murdări). — *Nota trad.*

** Este vorba despre consfătuirea redacției largite a ziarului „Proletarii“. — *Nota red.*

*** — sau. — *Nota trad.*

Renunță, *te rog*, la ideea de a o șterge din sanatoriu : n-avem de loc oameni și, dacă nu te vei restabili (nu e un lucru ușor, nu-ți face iluzii ; ca să te restabilești, trebuie să urmezi *riguros* tratamentul !), totul se poate duce de rîpă.

Caută să stabilești și să *întreții* o corespondență cît se poate de regulată cu Liubici : *acest lucru este necesar*, deoarece e posibil ca, în caz de absolută necesitate, el să fie chemat. Trebuie să corespunzi *direct* cu el.

O caldă strîngere de mînă, *N. Lenin*

*Expedită din Paris la Davos
(Elveția)*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

CĂTRE I. F. DUBROVINSKI

29. IV. 1909

Dragă prietene,

Am primit astăzi scrisoarea d-tale. În nici un caz nu părăsi sanatoriul. *În nici un caz* nu te muta la hotel. Pînă la plenum trebuie să te întremezi *serios*, acest lucru nu-l poți face înșă decît în sanatoriu. Aici, lupta împotriva intrigilor absurde, josnice, subterane și dezgustătoare ne-a zdruncinat îngrozitor nervii : am refuzat să participăm la ședința Centrului Bolșevic (deoarece ți se face lehamite) și am făcut astfel ca Marat și Domov să-și iasă și mai mult din fire. Să-i ia dracu ! D-ta înșă trebuie să te restabilești complet pînă la plenară ; de aceea urmează *riguros* tratamentul și *nu părăsi în nici un caz* sanatoriul.

Cu I. se pare că acum totul s-a aranjat prin plecarea proiectată, deși ea va avea loc mai tîrziu.

În Rusia lucrurile stau prost : Uralul a căzut *în întregime*, întreaga conferință. Se pare că și Șciur a căzut : altfel nu se explică tăcerea lui. Despre Vlasov nu se știe nimic.

L-ai citit pe Volski ? ¹⁸⁰. Comunică-mi ce impresie ți-a făcut și, în caz că nu-ți trebuie cartea, trimite-mi-o.

23/IV. 09.

Дорогой друг! У нас
 опять конголезин! Объявлено
 вад. "Кочери, Обвучи Мегуеде,
 Комери, Ор сундукатури, кео ко
 моголловоин вадрафондеи 4 а 4, Обва-
 мери, Гуманд, Рудемур Максимов!"
 "Обвафод, Андуше иа, Крнедальборк
 кеодаче раште форе вад!" Об
 магаровине "отважле" сгару
 паринав "магерод", коода
 при них вобруине об вадорине-
 скон падант ситоринд магмав
скак влемаров франкин сте
 тасинд франкин "Еджен!"

Despre Rosa nu știu nimic. N-ar fi mai bine să-i scrii direct ei ?

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

*Expedită din Paris la Davos
(Elveția)*

*Se tipărește pentru prima dată,
după manuscris*

137

CĂTRE I. F. DUBROVINSKI

4. V. 1909

Dragă prietene,

Am primit scrisoarea d-tale și protestez în modul cei mai categoric. Chiar dacă noi am făcut o greșală cu Pokrovski (sînt gata să admit acest lucru și să iau întreaga vină asupra mea, deoarece eu l-am îndemnat pe Grigori), este culmea absurdității să pleci din cauza aceasta. În ceea ce-l privește pe Pokrovski, acum nu se mai poate face nimic. N-are rost ca Meșkovski să fie chemat înainte de Vlasov și înainte de membrii comitetului regional (Șciur se află în libertate și dă asigurări că la Moscova otzovistul nu va fi ales, Leadov și Aleksinski... * — el se află acum la Capri —, nici el nu va fi ales. Se spune că din partea organizației Petersburg va fi un antiotzovist). *Acum* trebuie să așteptăm plenara Centrului Bolșevic. Altminteri intrigile vor lua amploare, deși vom căuta să le *punem capăt*. Bineînțeles că la o ședință la care ar participa Pokrovski, Bogdanov ar aduce zeci de *noi* insulte și l-ar antrena și pe Pokrovski, acum însă n-a adus decît una singură. Era inevitabil : nu exagera, zău ! Și „iritarea“ lui Nikitici, și a lui Leadov, și a lui Pokrovski, care pînă mai ieri erau neutri, nu este întîmplătoare, ci *inevitabilă* : abcesul a copt. El a copt și începe să spargă, și nu poți întotdeauna să suporti miasele din jur.

Să pleci însă ar fi o nebunie. Noi, aici, vom mai răbda o lună, fii liniștit, fără ca situația să se înrăutățească. Ca

* În manuscris un cuvînt este indescifrabil. — *Nota red.*

să-ți zdruncini însă nervii (Parisul zdruncină nervii serios) înainte de întâlnire este mai mult decît absurd.

Protestez de o mie de ori : rămîi neapărat în sanatoriu pînă la plenum. E o prostie să economisești 200—300 de franci. Dacă vei rămîne în sanatoriu, vom avea la plenum măcar un om al nostru cu nervii complet sănătoși și care nu a fost antrenat în intrigi josnice (aici te-ar antrena, chiar de-ai fi cu stea în frunte). Dacă vei pleca, vei spori numărul celor surescitați fără nici un folos pentru cauză.

Protestez în mod categoric : nu pleca, în nici un caz, rămîi neapărat în sanatoriu pînă la plenum.

De la Vlasov nu avem nici o știre. Trebuie să mai așteptăm. De la Lindov s-a primit o scrisoare : în principiu acceptă să vină peste 1—2 luni. Asta e bine. Orlovski nu răspunde. Peste o lună vom fi cu toții împreună și atunci vom vedea ; deocamdată însă întreamează-te serios și, pentru dumnezeu, nu-ți face nervi.

Astăzi am primit o scrisoare datată 18. IV. prin care sînt anunțat că e gata cartea mea *. În sfîrșit ! Întîrzierea cu care a fost editată m-a enervat cel mai mult. Mi se promite că la 25—26. IV. stil vechi îmi va fi expediată aici.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

Expediată de la Paris la Davos
(Elveția)

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

CĂTRE I. F. DUBROVINSKI

5. V. 1909

[Dragă prietene] **,

Ieri au sosit Marat (e, fără nici o rezervă, de partea opoziției) și Vlasov (e cu noi). Vlasov a promis că peste cî-

* „Materialism și empiriocriticism“ (vezi Opere complete, vol. 18, București, Editura politică, 1963, ed. a doua). — Nota red.

** Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. Cuvintele luate în paranteze patrate au fost reconstituite după sens. — Nota red.

teva zile *va veni* la d-ta. Prin urmare, aşteaptă şi în nici un caz *nu te mişca* de acolo, pentru ca să vă puteţi vedea. Vlasov e de aceeaşi părere cu d-ta : în principiu e cu noi, însă ne dojeneşte pentru pripeala de care am dat dovadă, pentru victoria reputată de Pokrovski etc. Deci nu trebuie să te *temi* : Vlasov va fi de acum înainte la putere şi nu vom mai face nici o gafă.

Vlasov ne reproşează că dăm dovadă de rigiditate în relaţiile cu oamenii, că nu ştim să le intrăm sub piele (şi are dreptate). Deci nici în această privinţă nu trebuie să te *temi* : Vlasov va aranja de acum înainte toate acestea.

Meşkovski şi membrii comitetului regional au plecat. Prin urmare, vom face totul. [Deci] nu te nelinişti, urmează *riguros tratamentul*. În nici un caz nu părăsi sanatoriul.

Dacă nu te vei restabili complet în trei săptămâni (mai exact peste trei săptămâni, nu se ştie încă precis), ne vei aduce un imens prejudiciu. E absurd să economiseşti câteva sute de franci. Urmează *tratamentul*, plimbă-te, dormi, mănâncă [neapărat], deoarece pentru [partid] avem nevoie de oameni sănătoşi.

Astăzi a avut loc şedinţa grupului de la Paris. Grupul de la Geneva a declarat că rupe relaţiile cu Centrul Bolşevic şi l-a îndemnat şi pe cel de la Paris să procedeze la fel. Marat a ținut o cuvîntare în care a susţinut punctul de vedere al grupului de la Geneva ; Vlasov l-a combătut. Asta-i bine : grupul de la Geneva *a început* sciziunea, şi Marat, fără ştirea Centrului Bolşevic, fără să prezinte această problemă în cadrul Centrului Bolşevic, a instigat grupul împotriva lui.

Ei înşişi încep, ei înşişi se pun într-o situaţie ridicolă.

Cu [bine]. Urmează *tratamentul*, urmează *tratamentul* şi fii liniştit !

Al d-tale [Lenin]

CĂTRE ROSA LUXEMBURG

18. V. 1909

Werte Genossin *,

V-am trimis ieri, recomandat, un exemplar din cartea mea de filozofie — în amintirea convorbirii despre Mach pe care am avut-o cu prilejul ultimei noastre întrevederi ¹⁸¹.

Dacă se poate, v-aş ruga foarte mult să scrieţi pentru „Neue Zeit“ o notă despre această carte ¹⁸² la rubrica „Verzeichnis der in der Redaktion eingelaufenen Druckschriften“ **. Dacă pentru asta e neapărat nevoie de îndeplinirea vreunei formalităţi, de pildă să trimit cartea chiar la redacţie (ai cărei membri nu cunosc limba rusă), atunci comunicaţi-mi, vă rog, acest lucru şi mă voi strădui să expediez un exemplar special redacţiei lui „Neue Zeit“.

Despre lupta noastră internă în rândurile bolşevicilor aţi auzit, desigur, de la tov. Tyszka. Articolul dv. împotriva otzoviştilor şi ultimatiştilor a plăcut foarte mult tuturor ¹⁸³; păcat numai că dv. scrieţi *atît de rar* în limba rusă, preferînd bogatul partid social-democrat al germanilor săracului partid social-democrat al ruşilor.

Cu cele mai bune urări! Salutări lui Tyszka. O caldă strîngere de mînă.

N. Lenin

P. S. Nota redacţiei „Neue Zeit“ la articolul (admirabil) al lui Rotştein din nr. 33 mă face să cred că nici lui Kautsky nu prea-i place acum poziţia pe care a luat-o în favoarea lui I. L. P. *** la Bruxelles ¹⁸⁴... Aşa e?

Expedită din Paris la Berlin

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipăreşte după manuscris

* — Stimata tovarasa. — *Nota trad.*

** — „Lista lucrărilor tipărite primite de redacţie“. — *Nota trad.*

*** — Independent Labour Party — Partidul laburist independent. — *Nota trad.*

140

CĂTRE C. HUYSMANS

20 iulie 1909

Scumpe tovarăşe Huysmans,

Vă rog să mă iertați că am întârziat puțin cu răspunsul. O serie întreagă de împrejurări m-au împiedicat să vă scriu mai devreme.

Traducerea programului Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, pe care mi-ați trimis-o, mi se pare cu totul nesatisfăcătoare¹⁸⁵. Cunosc însă atît de puțin limba franceză, încît nu am curajul să corectez traducerea. Tovarășul Charles Rappoport (de la redacția revistei „Le Socialisme“¹⁸⁶) a fost amabil și a acceptat să facă această treabă. El redactează traducerea și sper să v-o trimit în curînd.

În ceea ce privește ședința Biroului socialist internațional, eu sînt pentru ținerea ei în noiembrie.

Noua mea adresă : Mr. Wl. Oulianoff

4. Rue Marie-Rose. 4.

Paris (XIV).

Primiți, scumpe tovarăşe, salutul meu prietenesc.

N. Lenin

Expedită la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

141

CĂTRE C. HUYSMANS

29. VII. 1909

Scumpe tovarăşe,

Iată lista deputaților social-democrați din Duma a III-a :

Predkaln
 Gheghecikori
 Kuznețov
 Poletaev
 Zaharov
 Egorov
 Surkov
 Ciheidze
 Pokrovski 2 (În Dumă sînt doi deputați cu acest nume)
 Voiloșnikov
 Puteatin
 Belousov
 Voronin
 Șurkanov
 Astrahanțev

Cît privește adresa deputaților, acum, cînd ei sînt în vacanță parlamentară, nu vă pot da nici o altă adresă în afară de următoarea : „Gosoudarstvennaja Douma. Tavricheskij Dvoretz. St.-Petersbourg. D-lui deputat cutare“.

Primiți, scumpe tovarășe, salutul meu prietenesc.

Vl. Ulianov

4. Rue Marie-Rose. 4.
Paris. (XIV).

Expedită la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

CĂTRE C. HUYSMANS

30. VII. 1909

Scumpe tovarășe Huysmans,

Permiteți-mi să vi-l recomand pe aducătorul acestei scrisori, tovarășul Bogdasarian, membru al partidului

nostru. Acestui tovarăș, care a ieșit de la închisoare, rudele i-au refuzat orice sprijin, și el nu-și mai poate continua studiile la universitate. Cunoaște bine limba franceză și sper că pentru dv. nu va fi greu să-i găsiți o muncă intelectuală.

Vă mulțumesc cu anticipație și vă trimit salutul meu frățesc.

N. Lenin

Scrisă la Paris

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după manuscris
Tradus din limba franceză*

143

CĂTRE ORGANIZATORII ȘCOLII DE LA CAPRI

18 august 1909

Stimați tovarăși,

Zilele acestea am primit invitația dv. Programul școlii, despre care (program) scrieți că l-ați anexat, nu l-am primit.

Atitudinea mea față de școala de pe insula Capri a fost exprimată în rezoluția redacției lărgite a ziarului „*Proletarii*” („*Proletarii*” nr. 46 și suplimentul la nr. 46 *). Dacă n-ați văzut „*Proletarii*” și suplimentul la el și nici scrisoarea specială despre școală, care a fost trimisă membrilor de partid bolșevici sub forma unei foi volante, redacția vă va trimite cu plăcere toate aceste materiale. Cu privire la esența problemei, trebuie să vă răspund că, firește, părerea mea despre școala de la Capri, ca o acțiune a *noii* fracțiuni din cadrul partidului nostru — fracțiune cu care nu simpatizez —, că această părere nu implică nicidecum refuzul de a ține lecții în fața tovarășilor trimiși din Rusia de către organizațiile locale. Oricare ar fi concepțiile acestor to-

* Vezi *V. I. Lenin*. Rezoluțiile „Despre școala de partid care se organizează în străinătate la N. N.” și articolul „Lichidarea lichidatorismului” (Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 42—43 și 44—53). — *Nota red.*

varăși, voi fi întotdeauna bucuros să le țin o serie de lecții în probleme care interesează social-democrația. Fără îndoială că nu voi pleca la Capri pentru a ține aceste prelegeri, dar le voi ține bucuros la Paris. Călătoria la Paris a celor nouă tovarăși trimiși din Rusia (iau cifra comunicată de tov. Leva, pe care-l cunoașteți) ar presupune, chiar și sub raport financiar, mai puține eforturi decît călătoria celor trei lectori (sînt informat că v-ați adresat și lui Leva și Inno-kenti) de la Paris la Capri. Iar pe lîngă considerentele de ordin financiar mai există și altele, incomparabil mai importante și pe care, fără îndoială, le înțelegeți perfect, în favoarea Parisului ca loc indicat pentru o adevărată școală de partid în străinătate. În orice caz, vă pot asigura că redacția ziarului „*Proletarii*” ar face tot ce depinde de ea pentru a organiza la Paris prelegerile pe care le doriți.

Cu salutări social-democrate, *N. Lenin*

P. S. Ați uitat să comunicați adresa oficială a școlii.

*Expediată din Bombon (Franța),
prin Paris, la Capri*

*Publicată în august 1920,
în foaia voluntă
„Cu privire la școala de parti!”*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. I. LIUBIMOV

Dragă Mark,

Îți trimit pentru Leva răspunsul meu adresat celor din Capri *. Dacă el consideră necesar, să facă o copie pentru Inok, iar după aceea să expedieze scrisoarea la Capri ; adresa n-o știu. Cred că scrisoarea poate fi trimisă în două plicuri : pe cel de deasupra să se scrie : Signor Massimo *Gorki*. Villa Blaesus. *Capri*. Italie, iar pe cel din interior : pentru comisia executivă a școlii.

* Vezi scrisoarea precedentă. — *Nota red.*

Altă adresă nu cunosc.

Cît despre Troțki, trebuie să spun că voi fi în modul cel mai categoric împotriva *sprijinirii* lui dacă va respinge (or, el a și respins) *egalitatea* în cadrul redacției, așa cum i-a fost propusă de către un membru al C.C. Fără rezolvarea acestei probleme de către Comisia executivă a Centrului Bolșevic *nu e admisibilă nici o* măsură de sprijinire a lui Troțki. De aceea comisia administrativă are dreptul să aprobe tipărirea „*Pravdei*”¹⁸⁷ în tipografia ziarului „*Proletarii*” numai în cazul cînd acest lucru va constitui nu un ajutor dat *unei noi fracțiuni* (căci Troțki e pe cale să înființeze o nouă fracțiune; or, un membru al C.C. bolșevic i-a propus ca *în loc de aceasta* să intre în partid), ci o afacere *pur* comercială, contra plată, ca pentru oricare altul, în condițiile alegerii libere a zețarilor etc. Insist în modul cel mai categoric asupra faptului că în problema relațiilor cu „*Pravda*” va hotărî *Comisia executivă a C.B.* și că pînă atunci nu trebuie luată nici o măsură de *sprijinire*, nu trebuie să ne legăm *cu nimic*.

O caldă strîngere de mînă, *N. Lenin*

P. S. Te rog să faci, *în orice caz*, o copie după scrisoarea mea adresată celor de la Capri. S-ar putea să-i fie necesară Centrului Bolșevic.

Scrisă la 18 august 1909
Trimisă din Bombon (departamentul
Seine-et-Marne) la Paris

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „*Culegeri din Lenin*”, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

PROIECT DE SCRISOARE A CENTRULUI BOLȘEVIC CĂTRE CONSILIUL ȘCOLII DE LA CAPRI¹⁸⁸

Comunicarea „*consiliului școlii de partid de la Capri*” din 16. VIII. 1909, prin care se face cunoscut că acesta nu are nimic împotriva unui „*control ideologic*” din partea

Centrului Bolșevic, a bucurat extrem de mult Comisia executivă a Centrului Bolșevic.

Dar pentru a hotărî dacă Centrul Bolșevic poate să-și asume acest control și să-l exercite, dacă poate să acorde un sprijin didactic și financiar școlii — lucru despre care scrie consiliul —, pentru aceasta trebuie să cunoaștem în amănunțime toate problemele legate de activitatea școlii. Or, Centrul Bolșevic nu știe *nimic amănunțit* despre ea.

Dacă *consiliul școlii a putut să discute* (după cum scrie el) atitudinea școlii față de Centrul Bolșevic, cunoscînd din rezoluțiile tipărite și din „*Proletarii*“ care sînt concepțiile Centrului Bolșevic, știind de la foștii membri ai Centrului Bolșevic care este componența acestuia, Centrul Bolșevic nu poate *discuta* problema atitudinii Centrului Bolșevic față de cererea consiliului școlii, deoarece Centrul Bolșevic nu știe (1) ce este *consiliul școlii*, (2) ce este *comisia executivă a școlii*, (3) care este *programa școlii* (s-a promis că va fi trimisă, dar comisia executivă a școlii nu a trimis-o), (4) care este componența *lectorilor școlii* și (5) a *elevilor școlii*, (6) care sînt *fondurile* acordate școlii, (7) care este durata preconizată a *cursurilor*, (8) în ce măsură sînt legați elevii școlii de locul în care se află școala, adică de insula Capri, (9) dacă elevii școlii ar putea veni la Paris (lucru despre care au scris, în numele lor personal, trei membri ai Centrului Bolșevic), pentru cît timp etc.

Neavînd aceste date, Centrul Bolșevic poate spune deocamdată un singur lucru: Centrul Bolșevic este gata să acorde *tuturor membrilor* organizațiilor social-democrate care activează în Rusia, precum și *tuturor tovarășilor delegați* de către aceste organizații, *tot sprijinul, punîndu-le la dispoziție literatură și lectori*, în vederea însușirii concepției social-democrate despre lume, fiind dispus să dea și un ajutor financiar, în limitele posibilităților, și după ce această problemă va fi fost discutată în legătură cu ajutorul dat organizațiilor locale.

Centrul Bolșevic trimite alăturat oficial *consiliului școlii* :

1) colecția ziarului „*Proletarii*“ nr. 39—46 ; 2) scrisoarea

(tipărită) a Centrului Bolșevic cu privire la școală ; 3) rezoluțiile Centrului Bolșevic.

Cu salutări social-democrate.

*Comisia executivă
a redacției lărgite a ziarului „Proletarii“*

*Scrisă între 18 și 30 august 1909
Expediată din Bombov (Граніт),
prin Paris, la Capri*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

146

CĂTRE G. E. ZINOVIEV

Dragă Gr.,

Am primit „Soțial-Demokrat“ nr. 7—8¹⁸⁹. Protestez împotriva faptului că articolul lui Troțki este *semnat* : articolele trebuie să apară fără semnătură. (Nu am avut încă timp să citesc toate articolele.)

În ce privește „Proletarii“, cred că trebuie să publice : 1) un articol despre alegerile din Petersburg (în legătură cu josnicia ziarului „Reci“ și a lui Vodovozov, dacă cumva „Reci“ n-a denaturat ceva în privința lui) ; 2) despre greva din Suedia — neapărat un articol-bilanț ; 3) de asemenea, despre evenimentele din Spania¹⁹⁰ ; 4) despre menșevici, în legătură cu polemica lor (cum nu se poate mai mîrșavă) cu antilichidatorul din Geneva (Georgien¹⁹¹) ; 5) într-o foaie volantă specială, sub formă de supliment, un răspuns la „Scrisoarea deschisă“ a lui Maksimov & Co.¹⁹². Trebuie să le răspundem cum se cuvine, pentru ca aceste canale să nu deruteze pe cititori cu minciunile pe care le debitează.

După trei săptămîni de odihnă încep să-mi revin. Aș putea, cred, să mă ocup de nr. 4 și 5 — la rigoare și de nr. 1, dar mi-e teamă încă să făgăduiesc. Scrie-mi care e părerea d-tale și care e *termenul* (precis). Ce mai ai pentru „Proletarii“ ?

Nr. 2 și 3 pot fi elaborate după „Vorwärts“ ; dacă ești de acord să scrii, îți pot trimite respectivele numere de ziar.

Ai citit scrisoarea lui Troțki către Inok în legătură cu „Pravda“ ? Sper că, dacă ai citit-o, te-ai convins că Troțki s-a comportat ca cel mai nemernic carierist și fracționist de tipul lui Reazanov & Co. Ori egalitate în cadrul redacției, subordonare față de C.C. și să nu fie adus la Paris nimeni altcineva decât Troțki (vrea, netrebnicul, „să aranjeze“ pe socoteala noastră *t o a t ă* această gașcă a „Pravdei“ !), ori ruptura cu acest aventurier și demascarea lui în O.C. Vorbește într-una de partid, dar se comportă mai rău decât toți ceilalți fracționiști.

O caldă strângere de mână, *N. Lenin*

P. S. Mi se pare că va trebui să renunțăm la Kamenev. Ce zici ? Foiletonul despre „Mișcarea socială“ făgăduit acum o lună și jumătate (sau acum o jumătate de an) ?? ¹⁹³...

Adresa mea : Mr. Wl. Oulianoff. (Chez madame Lecreux). *Bombon* (Seine-et-Marne).

Scrisă la 24 august 1909
Expedită la Paris

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

CĂTRE G. E. ZINOVIEV

Ultimele două treimi din articolul lui Kamenev sînt cu totul necorespunzătoare și mă îndoiesc că pot fi refăcute. Am refăcut o treime (de la pagina 1 pînă la sfîrșitul paginii 5), dar nu mai pot continua, deoarece aici nu e vorba de *refacere*, ci *de a scrie din nou*.

Ideea sa (că lupta dintre octombriști și cei de dreapta se desfășoară în jurul unor probleme secundare, că lupta, certurile și încăierările dintre ei sînt inevitabile în perioada transformării monarhiei în monarhie burgheză, că din

aceste încăierări revoluția rezultă numai *indirect*, adică atunci când intră în arenă proletariatul, și nu direct, nu din însăși „radicalizarea“ burgheziei) — această idee Kamenev o exprimă în respectiva parte a articolului cât se poate de confuz, cu mii de înflorituri inutile.

În forma aceasta, după părerea mea, articolul *nu poate* fi publicat.

Sau îl convingi pe autor să scrie din nou ultimele două treimi — și atunci noi „vom aduce“ articolul pe „linia de plutire“ —, sau încerci dumneata să scrii această parte.

Anexez (p. 1—3 cu cerneală) planul aproximativ de refacere*.

*Scrisă în august 1909
Expedită din Bombon la Arcachon
(Franța)*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

148

CĂTRE C. HUYSMANS

26 august 1909

Scumpe tovarășe Huysmans,

Am primit scrisoarea dv. din 23. VIII. și vă mulțumesc foarte mult pentru copia scrisorii lui Gherțik pe care mi-ați trimis-o.

Acest domn mă plictisește de mult cu scrisorile lui; a vrut chiar să discute cu mine, însă, bineînțeles, am refuzat, întrucât există o sentință a tribunalului revoluționar — format din reprezentanți ai tuturor partidelor —, și potrivit acestei sentințe d-l Gherțik nu poate fi membru al unui *partid revoluționar*. Această sentință nu a fost casată, și d-l Gherțik minte categoric dacă în scrisoarea adresată dv. omite esențialul din această sentință¹⁹⁴.

* În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. nu s-a găsit planul de refacere a articolului. — *Nota red.*

Cere revizuirea ? Are tot dreptul. Dar acest domn nu poate să nu știe că există o cale legală și cinstită de a cere revizuirea, și dacă ocolește această cale, dacă preferă să se adreseze Biroului socialist internațional, e o dovadă în plus (cred) că e de rea-credință.

Calea legală și cinstită de a cere revizuirea este următoarea : să se adreseze comitetelor centrale ale partidelor ai căror reprezentanți au făcut parte din instanța de judecată de la Geneva. De ce d-l Gherțik nu se adresează acestor comitete ? De ce relatează părerea personală a d-lui Burțev și nu se adresează *Comitetului Central al partidului socialiștilor-revoluționari* al cărui membru este Burțev ? De ce se adresează Biroului socialist internațional cu insinuări la adresa bolșevicilor, afirmând că ei acționează „necinstit“, și nu se adresează *Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia* ? Bolșevicii constituie o parte a acestui partid. Bolșevicii au numai 5 membri în *Comitetul Central*, care e format din 15 membri.

Judecați și dv. ! Cine acționează necinstit în această problemă ?

Eu n-am fost niciodată membru al cercului bolșevic de la Geneva care a anchetat cazul Gherțik. Dacă d-l Gherțik consideră că membrii acestei comisii de anchetă au acționat ilegal etc., el are dreptul (și datoria) să se adreseze *Comitetului Central al partidului*.

Biroul socialist internațional nu poate, după părerea mea, să primească plângeri și petiții dacă în prealabil ele n-au fost examinate de comitetele centrale ale partidelor care fac parte din Internațională. Îmi dau perfect de bine seama că d-l Gherțik are dreptul, ca orice alt cetățean, să se plângă Biroului socialist internațional *împotriva hotărîrii* comitetelor centrale ale tuturor partidelor care fac parte din Internațională. Dar dacă el nu vrea să se adreseze comitetelor centrale ale partidelor membre ale Internaționalei, atunci, după părerea mea, el nu are dreptul să se adreseze nici Biroului socialist internațional.

Cred că singurul răspuns pe care Biroul socialist internațional l-ar putea da d-lui Gherțik ar fi următorul : adre-

sați-vă comitetelor centrale ale *tuturor* partidelor ai căror reprezentanți au făcut parte din instanța de judecată, adică C.C. al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, C.C. al partidului socialiștilor-revoluționari, C.C. al Bundului și așa mai departe. Numai în cazul când aceste comitete centrale nu v-au răspuns sau au refuzat să vă satisfacă cererea vă puteți adresa Biroului socialist internațional cu o petiție sau cu o plîngere împotriva unei hotărîri sau împotriva unui comitet central al vreunui partid care face parte din Internațională. Aceasta este părerea mea, pe care v-o aduc la cunoștință în calitate de membru al Biroului socialist internațional, de bolșevic și de membru al Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. (La Paris există un *birou* special al Comitetului Central al Partidului muncitoresc s.-d., și d-l Gherțik știe foarte bine că ar fi trebuit să se adreseze acestui birou. Eu nu mai fac parte din el.)

Regret foarte mult, stimate tovarășe Huysmans, că nu pot fi la Paris pe data de 30 și 31 august 1909 și din această cauză nu pot discuta cu dv. această chestiune. Sper că mă veți scuza pentru calvarul la care vă supun, scriind în franceza mea stîlcită această scrisoare, care, în plus, e și lungă.

Acum mă recreez în afara orașului (Mr. Wl. Oulianoff. Chez m-me Lecreux. *Bombon*, Seine-et-Marne). La Paris mă voi întoarce în preajma lui 15 septembrie.

Al dv., *N. Lenin*

Expediată la Bruxelles

Publicată pentru prima dată
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4

În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză

CĂTRE L. B. KAMENEV

Scumpe L. B.,

Am primit ambele scrisori și articolul. Acesta din urmă cred că trebuie prescurtat. Voi încerca să fac treaba asta, nu știu dacă voi reuși.

Voi aștepta articole despre solidaritatea internațională a proletariatului (am în legătură cu această problemă o circulară a Biroului socialist internațional ; n-o trimit, deoarece e târziu). Înștiințează-l pe Grigori în legătură cu articolul.

Ce s-a spus în presă despre Sokolov ? Asta mă meliniștește, deoarece m-am apucat să scriu despre alegerile din Petersburg. Am citit în „*Reci*” că s.-d. prezintă candidatura lui Sokolov. Scrie-mi mai amănunțit despre ce „povești” ai citit și trimite-mi numerele respective.

Recenziile din „*Vozrojdenie*” și din „*Sovremennîi Mir*” le-am citit ¹⁹⁵.

Grigori scrie că se întoarce la Paris la 4. IX. Eu intenționez să mă întorc nu mai devreme de 15. IX. La întrebarea d-tale dacă ar fi bine să vii la Paris, pot să-ți spun doar atât : *dacă* te-ai odihnit *suficient*, ar fi bine să vii, să organizezi imediat clubul ziarului „*Proletarii*”, să prezinți două referate în fața muncitorilor despre lichidatorismul lui Potresov (într-o formă populară), unul despre cei „de stînga” pentru bolșevici, iar apoi să te pregătești pentru ca la sfîrșitul lunii septembrie (aproximativ) să poți pleca pentru a prezenta referatul în cadrul grupurilor din străinătate. Asta trebuie să faci neapărat.

Ar fi interesant ca atunci cînd te vei întîlni cu Kuskova să discuți despre menșevici și Prokopovici. În articole și în referate trebuie să se critice în modul cel mai aspru lichidatorismul lui Potresov. Am cam întîrziat cu asta.

O caldă strîngere de mînă.

P. S. Din Rusia ni se scrie că treburile nu merg prea bine. A fost arestat Davîdov. În legătură cu asta va trebui să se facă mai multă agitație în străinătate.

Scrisă la 27 august 1909

Expedită de la Bombon la Arcachon
(Franța)

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

150

CĂTRE G. E. ZINOVIEV

Dragă Gr.,

Îți trimit ziarul „Vorwärts“¹⁹⁶ și articolul lui Kamenev. Acesta din urmă cred că *trebuie* publicat *imediat*, deoarece și așa am întârziat extrem de mult cu acest articol, care este absolut necesar — din toate punctele de vedere — pentru „Proletarii“. Trebuie să-l împărțim în două foiletoane. Prima parte am delimitat-o (p. 1—33) și i-am adus unele îndreptări. Poate că vei reuși s-o mai scurtezi puțin. Aș vrea să încerc s-o mai scurtez în șpalt: trimite neîntârziat la cules și dă dispoziție să mi se trimită *imediat* șpalturile. E un articol important și trebuie să lucrăm la el cu o atenție sporită.

Păcat că L. Kamenev lucrează neglijent. E o temă dintre cele mai interesante, iar el se pierde în lucruri mărunte, se învîrtește în jurul unor probleme și nu știe să sesizeze, să abordeze cum trebuie esența problemei.

Ce-ai zice să-i tritem partea a doua pentru a o reface în sensul arătat mai sus? Ar fi bine! Scrie-i în numele meu și al d-tale că-l rugăm să scrie din nou partea a doua (păstrînd și prima variantă) — schimbările să fie făcute în sensul indicat — că în acest caz va da un articol excelent etc. — și trimite-i partea a doua. Nu putem spera prea mult că va reface articolul, dar trebuie să insistăm și iar să insistăm.

A promis zilele trecute că va scrie articolul de fond pentru „Proletarii“. Să vedem.

Articolele pentru „Proletarii“ le voi scrie și le voi trimite direct la cules¹⁹⁷, deoarece la 4. IX. vrei să fii la Paris.

Eu nu intenționez să mă întorc înainte de 15. IX.

N-are rost să-l mai reții pe Kamenev la Arcachon. Dacă s-a odihnit, atunci să se întoarcă; *el trebuie neapărat trimis să expună referate.*

O caldă strîngere de mînă, N. Lenin

Despre bundiști n-am să mă apuc să scriu. Dar nr. 2 al lor *trebuie* atacat. Fă d-ta asta. Vom scoate un număr con-

sistent și combativ. Scrie un articol împotriva numărului 2¹⁹⁸.

*Scrisă la 27 august 1909
Expedita de la Bombon la Arcaelen
(Franța)*

*Publicata pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

151

CĂTRE ELEVII ȘCOLII DE LA CAPRI

Tovarășilor Iuli, Vanea, Saveli, Ivan, Vladimir,
Stanislav și Foma

30 august (st. n.) 1909

Stimați tovarăși,

Am primit de la dv. programa școlii și două scrisori ; în ultima scrisoare mă întrebați din ce motive școala a fost declarată o nouă fracțiune. Socot că e de datoria mea să vă mai explic o dată punctul meu de vedere. „Substratul fracționist al școlii e o pură ficțiune” — scrieți dv. „O hegemonie asupra școlii este de neconceput, deoarece majoritatea consiliului o formăm noi”.

Afirm că în această privință vă autoînșelați în mod evident. Nu este nicidecum vorba că dv. ați fi acuzați de „fracționism direct” ; nu este nicidecum vorba de cine are majoritatea în consiliu. Este vorba de faptul că școala e organizată 1) din inițiativa noii fracțiuni ; 2) — se întreține exclusiv din mijloacele noii fracțiuni ; 3) — funcționează într-o localitate în care se află *numai* lectori aparținând noii fracțiuni ; 4) — într-o localitate unde *nu se pot afla*, decât cu rare excepții, lectori aparținând altor fracțiuni.

Toate aceste împrejurări nu depind de voința dv. și nu le puteți schimba. Or, aceste împrejurări *determină cu anticipație* caracterul școlii, și-l determină în așa măsură, încât nici un fel de intenții bune ale dv. și nici un fel de hotărâri ale consiliului dv. nu pot aduce vreo schimbare esențială.

În orice școală lucrul cel mai important este orientarea politică-ideologică a lecțiilor. Ce determină această orien-

Годаруцавич Юрис, Ва-
нт, Савенити, Ивану, Кеадисеицу,
Стамиславу и Овент.

Здравствуй. 1909 г.

Уважаемые товарищи! Получив
от Вас программу школы и ее
мысли, в подтверждение из которых
мы рады видеть вонхот и мудрость
объявления школы новой фрак-
ции, я считаю долгом еще
раз объявить Вам свой взгляд.
"Фракционная подкладка школы и инди-
видуальная функция", или же "Зеркало
над школой невинности, ибо Божествен-
ство Света, это — мы."

Я утверждаю, что это — явный самооб-
ман с Вашей стороны. Совети не в том
Дно, что вы все откинули в "непосредствен-
ной фракционности"; совети не в том
Дно, что вы все откинули в Свете. Дно
в том, что школа это — это

tare ? Pe de-a-ntregul și în mod exclusiv *componenta grupului de lectori*. Dv. înțelegeți foarte bine, tovarăși, că orice „control“, orice „conducere“, orice „programe“, „statute“ etc. nu sînt decît vorbe goale față de componenta grupului de lectori. Nici un control, nici o programă etc. nu sînt în stare să schimbe cîtuși de puțin orientarea studiilor, care este determinată de componenta grupului de lectori. Niciodată și nicăieri în lume, o organizație, o fracțiune sau o grupare care se respectă *nu se va angaja* să împartă răspunderea pentru o școală a cărei orientare e determinată cu anticipație de componenta grupului de lectori dacă această orientare îi este ostilă.

Analizați, vă rog, componenta grupului de lectori care a determinat cu anticipație caracterul și orientarea școlii. Dv., tovarăși, ați semnat scrisoarea pe care mi-ați adresat-o mie, dar scrisoarea dv. către C.C. (copia acestei scrisori am primit-o împreună cu programa școlii), în numele elevilor și al *lectorilor* școlii, nu este semnată de nici un lector. De aceea nu pot cunoaște exact componenta grupului de lectori. Dar și ceea ce cunosc este suficient pentru a-mi face o idee despre ea.

Organizațiile locale din Regiunea centrală-industrială a Rusiei ne-au scris că agitatorul cel mai energic, dacă nu singurul agitator în favoarea școlii de la Capri a fost tov. Stanislav, pe care unele cercuri social-democrate, care i-au ascultat referatul, l-au și ales lector. Acest tov. Stanislav este un otzovist declarat și un „critic“ al marxismului în filozofie. E de ajuns să reamintesc (1) că l-a făcut praf pe Kautsky în faimoasa lui carte de filozofie ; (2) că, împreună cu otzovistul Vs. din Petersburg au constituit la Conferința de partid din decembrie 1908 o fracțiune aparte a otzoviștilor ; (3) că articolul otzovistului care a semnat „Muncitor“ din nr. 5 al ziarului „Rabocce Znamea“, articol redactat de el, a fost apreciat chiar de *acest ziar* ca fiind îmbibat de idei *anarhiste*.

Examinați mai îndeaproape grupul de lectori cu care lucrați acum la Capri. Printre ei nu se află nici un bolșevic. În schimb, aproape toți sînt adepți ai noii fracțiuni (fracțiunea apărătorilor otzovismului și ai curentului zidirii de

dumnezeu). Cred că nu voi greși prea mult afirmând că printre lectorii de la Capri dv. îi vedeți pe tovarășii Maksimov, Lunacearski, Leadov, Aleksinski. Ei constituie tocmai acel grup de tovarăși care, din primăvara anului 1908, au format opoziția față de ziarul „Proletarii“, au făcut agitație împotriva lui în Rusia și în străinătate, au încercat să se constituie într-o fracțiune aparte (sau au sprijinit-o) la Conferința de partid din decembrie 1908 și, în cele din urmă, s-au constituit definitiv într-o astfel de fracțiune.

A nega că acest grup de tovarăși face agitație împotriva ziarului „Proletarii“, sprijinind și apărând pe otzoviști, ar însemna să desfizi fapte cunoscute de toți în partid. A nega că insula Capri a căpătat, pînă și în publicistica rusă în general, faima unui centru publicistic al curentului ziditorilor de dumnezeu ar însemna să-ți bați joc de fapte. Întreaga presă din Rusia a arătat de mult că din insula Capri Lunacearski a început să propovăduiască ideile curentului ziditorilor de dumnezeu. În Rusia el a fost ajutat de Bazarov. Bogdanov a susținut concepții filozofice similare în zeci de cărți și articole publicate legal în Rusia, în zeci de referate în străinătate. Eu am fost în aprilie 1908 pe insula Capri și am declarat tuturor acestor 3 tovarăși că în domeniul filozofiei între noi există divergențe ireductibile (în același timp le-am propus atunci să folosim mijloacele și forțele comune pentru a elabora o *istorie bolșevică a revoluției*, în opoziție cu istoria menșevico-lichidatoristă, dar cei de la Capri au respins propunerea mea, manifestându-și nu dorința de a îndeplini o sarcină general-bolșevică, ci de a propaga propriile lor concepții filozofice). Din grupul lectorilor dv. de la Capri, majoritatea sînt publiciști, dar *nici unul* dintre acești publiciști n-a atacat *niciodată în presă* propagarea de către Lunacearski și Bazarov a ideilor curentului ziditorilor de dumnezeu !

Dacă, cu toate acestea, dv. îmi scrieți că a considera școala legată de curentul ziditorilor de dumnezeu și de otzovism este, din partea mea, o „neînțelegere“ și chiar una „totală“, deoarece, „aici, în școală, asemenea țeluri nu numai că nu s-au pus, dar nici vorbă nu putea fi de ele“, nu-mi rămîne decît să fiu uimit de totala dv. naivitate. Repet ;

adevăratul caracter și orientarea școlii sînt determinate nu de bunele intenții ale organizațiilor locale, nu de hotărîrile „consiliului“ elevilor, nu de „programe“ etc., ci de *componența grupului de lectori*, și de vreme ce componența grupului de lectori este și a fost determinată pe de-a-ntregul de cercul membrilor noii fracțiuni, este pur și simplu ridicol să negi caracterul fracționist al școlii.

Pentru a termina cu chestiunea componenței grupului de lectori, vă voi cita încă un fapt, care mi-a fost relatat de tovarășul Innokenti și care arată cît de evident este pentru *toți* în partid ceea ce dv. încercați să negați, și anume : caracterul fracționist separatist al școlii de la Capri. Cu puțin înainte de ultima adunare a redacției lărgite a ziarului „*Proletarii*“¹⁹⁹, tov. Maksimov s-a adresat la Paris lui *Troțki*, propunîndu-i să fie lector la școala de la Capri. *Troțki* a relatat acest lucru tovarășului Innokenti, declarîndu-i : dacă aceasta este o acțiune a partidului, voi lua parte cu plăcere ; dacă însă este o acțiune separatistă a publiciștilor de la Capri, a lui Maksimov, Lunacearski & Co., nu voi lua parte. Innokenti a răspuns : așteptați hotărîrile redacției ziarului „*Proletarii*“, vi le voi trimite. Așadar, și nefracționistul *Troțki* a înțeles imediat (așa cum înțelege orice activist de partid cu oarecare experiență) că a organiza o școală pe insula Capri înseamnă a o *ascunde de partid*, înseamnă a o lega din capul locului de o anumită fracțiune, și anume de noua fracțiune.

Trec acum la chestiunea Parisului. Eu v-am scris că dacă vă interesează într-adevăr lecțiile mele și ale tovarășilor mei de idei, trebuie să veniți la Paris. Dv. îmi răspundeți : „venirea la Paris ar fi nerezonabilă din cauza cheltuielilor mari de deplasare“.

Să vedem care dintre noi susține într-adevăr lucruri nerezonabile.

Dv. ați venit la Capri prin Viena. Dacă vă întoarceți pe aceeași rută, ar urma ca din nordul Italiei să treceți prin Paris, iar de acolo să plecați direct la Viena. Aceasta va scumpi călătoria, probabil, cu cel mult 60 de franci de persoană (juducînd după faptul că un bilet de la Geneva, unde am locuit mult timp, pînă la Paris costă 30 de franci). Scri-

soarea dv. poartă 8 semnături, iar unul dintre dv. a declarat că „nu mai dorește continuarea corespondenței“, deci, probabil, nu ține să asculte lecțiile mele. Rămân 7 tovarăși. Cheltuielile vor fi de $7 \times 60 = 420$ de franci.

Ați invitat de la Paris 4 lectori (pe Leva, pe mine, pe Grigori și pe Innokenti). Costul drumului de la Paris la Capri și înapoi = circa 140 de franci. În total : $4 \times 140 = 560$ de franci.

Costă *mai puțin* să vină 8 elevi la Paris, decît să trimiți 4 lectori la Capri.

Dar, după cum v-am scris și în scrisoarea precedentă *, problema financiară este departe de a fi cea mai importantă. Gîndiți-vă numai : cui îi este mai ușor să aleagă locul — elevilor veniți din altă parte sau lectorilor de aici ? Ați venit în străinătate special pentru a urma o școală. Înseamnă că nimic nu vă poate împiedica să vă stabiliți acolo unde se află un număr mare de lectori, unde munca poate fi organizată în spirit de partid.

Lectorii însă *nu pot* pleca dintr-un centru de partid pe insula Capri. Să luăm cazul meu. Eu nu pot părăsi redacția ziarului „Proletarii“ — nu pot părăsi redacția Organului Central —, nu pot părăsi comisia, instituită la Paris, pentru sprijinirea fracțiunii social-democrate din Dumă, trebuie să vorbesc la clubul ziarului „Proletarii“ și în cartierele muncitorești ale Parisului, unde locuiesc sute și mii de muncitori ruși etc. Plecarea publiciștilor partidului din Paris pe insula Capri este un lucru absolut imposibil.

Este știut însă că pentru o școală, ca instituție de partid, prezintă importanță nu numai lectorii bolșevici. Parisul este cel mai mare centru de emigranți, unde *toate* fracțiunile țin în permanență referate publice, unde au loc discuții, funcționează diverse cercuri, 2—3 biblioteci ruse destul de bune, există zeci de organizatori social-democrați cu o activitate îndelungată în partid etc. La Paris apar trei ziare social-democrate rusești. Într-un cuvînt, pentru oricine cunoaște cît de cît activitatea ce se desfășoară în străinătate este limpede ca lumina zilei următorul fapt : cine pleacă să învețe social-democratismul la Paris, pleacă să învețe cu adevărat

* Vezi volumul de față, p. 195—196. — *Nota red.*

social-democratismul. Cine se duce să învețe la Capri, se duce să învețe o „știință“ fracționistă *aparte*.

Cine organizează o școală la Paris organizează o școală cu adevărat de partid. Cine organizează o școală pe insula Capri *ascunde această școală de partid*.

Școala de la Capri este o școală *ascunsă de partid cu premeditare*.

Atît Comitetului Central, căruia vă adresați astăzi, cît și redacției ziarului „Proletarii“, căreia v-ați adresat ieri, le este *absolut* imposibil să exercite un control sau o „conducere ideologică“ asupra școlii *de la Capri*. A vorbi de control și de conducere ideologică în cazul de față înseamnă a spune vorbe de clacă. Nimănui nu-i va trece prin minte ideea stupidă de a trimite la școala de la Capri „inspectori“ de partid ; niciodată *nu se va putea* realiza trimiterea la Capri a unor lectori cu adevărat partinici (cu foarte rare excepții). Dacă acest lucru nu l-au știut organizațiile locale din Rusia, apoi organizatorii școlii *îl știu foarte bine*. Tocmai de aceea au și organizat ei școala la Capri, ca să *camufleze* caracterul ei fracționist, ca să ascundă această școală de partid.

Luați pe social-democrații ruși nefracționiști, excelenți cunoscători ai mișcării clasei muncitoare din străinătate : Parvus și Rosa Luxemburg (Germania), Ch. Rappoport (Franța), Rotștein (Anglia). Luați pe publiciștii social-democrați nefracționiști, cum ar fi Rezanov, și veți vedea îndată (dacă nu vreți să vă faceți că nu vedeți) că în majoritatea cazurilor, cu unele eforturi din partea partidului, ei vor putea să țină lecții la Paris, în timp ce la Capri nu vor avea nici o posibilitate de a veni. Bani pe care organizatorii școlii i-au cheltuit cu trimiterea elevilor și lectorilor într-un punct atît de îndepărtat din străinătate (cum e Capri) ar fi fost *suficienți* pentru a organiza la Paris lecții ținute cel puțin de o parte dintre acești lectori.

Luați apoi noile grupări din rîndurile social-democrațiilor, grupări pe care este atît de important să le cunoască tovarășii din Rusia (lupta dintre elementele partinice și elementele lichidatoriste în cadrul Bundului ; lupta părții bol-

șevice a letonilor împotriva părții menșevice ; lupta P.S.D.* împotriva „leviței“-P. P. S.** ; sciziunea din rîndurile menșevismului, luarea de poziție a lui Plehanov prin publicarea „Dnevnik“-ului, care demască lichidatorismul lui Potresov și al oficialilor menșevici ; încercările de a crea un „menșevism revoluționar“ etc.). La Capri *nu poți* examina așa cum trebuie aceste fenomene importante din viața partidului. La Paris există posibilitatea deplină de a cunoaște lucrurile la sursă, și nu numai din auzite.

Luați, în sfîrșit, programa analitică a școlii de la Capri. Din cele patru părți ale programei, una (a III-a) este intitulată „filozofia luptei proletare“. În social-democrația internațională există zeci și sute (dacă nu mii) de programe de studii propagandistice de același tip. Dar *nicăieri* nu veți găsi o „filozofie a luptei proletare“. Există materialismul filozofic al lui Marx și Engels, dar nu există nicăieri o „filozofie a luptei proletare“. Și nici unul dintre social-democrații din Europa nu va înțelege ce înseamnă asta. Vor înțelege numai aceia care cunosc operele filozofilor Stanislav (A. Volski), Bogdanov, Lunacearski, Bazarov. Ca să predai „filozofia luptei proletare“, trebuie mai întîi să născocoști o asemenea filozofie. Iar cu fabricarea acestei filozofii *aparte*, care cu cît se jură mai des că e „proletară“, cu atît e mai departe de concepția proletară despre lume, s-a îndeletnicit și se îndeletnicește numai menționatul grup de membri ai noii fracțiuni.

Închei : dacă dv., tovarăși, veți refuza în continuare să veniți la Paris (dînd în același timp asigurări că doriți să ascultați lecțiile mele), veți dovedi în mod definitiv că de politica îngustă de cerc a noii fracțiuni a otzoviștilor și ziditorilor de dumnezeu sînt contaminați nu numai lectorii, ci și unii dintre elevii școlii de la Capri.

Cu salutări social-democrate, *N. Lenin*

*Expedită din Bombon (Franța)
la Capri*

*Publicată pentru prima oară
în 1926, în revista
„Proletarskaiu Revoliuțiia“, nr. 2*

Se tipărește după manuscris

* — P.S.D. — Social-democrația poloneză. — *Nota trad.*

** — P.P.S. — Partidul socialist polonez. — *Nota trad.*

CĂTRE A. I. LIUBIMOV

Dragă Mark,

Sînt, firește, cu totul de acord să folosești cum vei crede de cuviință scrisoarea mea într-un referat sau în materiale pentru presă*. Ai însă în vedere că eu scriu pentru „*Proletarii*“ un articol** în care calific din capul locului *drept canalii* această bandă de nemernici a lui Maksimov & Co., iar școala lor n-o numesc altfel decît „căminul lui Eroghin“***. Așadar, *pentru ca să nu fie nici o neînțelegere*: sînt de acord să vorbesc „delicat“ numai *cu muncitorii* care mi s-au adresat *personal*, sub semnătură *proprie*.

Maksimov & Co. sînt însă o bandă de aventurieri care au atras cîțiva muncitori la căminul lui Eroghin. Pentru ca să nu se nască vreo contradicție, *să nu faci* publică scrisoarea mea, ci *trimite-o exclusiv* organizațiilor cu următoarea *mențiune* (e preferabil să publici și această mențiune): „Răspunsul cuvenit acestei șleahte de publiciști ofenșați, de filozofi nerecunoscuți și de ridicoli ziditori de dumnezeu, care a ascuns de partid așa-zisa «școală» a lor, va fi dat în «*Proletarii*». Cît despre scrisoarea de față, ea nu reprezintă decît un răspuns personal al lui L-n dat muncitorilor care i s-au adresat personal“.

V-aș sfătui: ori să nu vă duceți *nici unul* la referatul lui Bogdanov, ori să-i răspundeți în așa fel, încît să-i piară o dată pentru totdeauna pofta de a-și băga nasul unde nu-i fierbe oala. Numai un om josnic și laș se strecoară într-o fracțiune *străină*, din care a fost dat afară. Nimic nu-i mai dăunător acum decît să te porți cu mănuși. Trebuie să mergem pînă la *o ruptură totală* și să ducem un război *mai înverșunat decît cel pe care-l ducem*

* Este vorba de scrisoarea către elevii școlii de la Capri (vezi scrisoarea precedentă). — *Nota red.*

** dacă reușesc să-l termin, ți-l trimit mline printr-o recomandată expres, poate că ajunge la timp pentru referat.

*** Este vorba de articolul „Despre fracțiunea adeptilor otzovismului și ai zidirii de dumnezeu“ (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 79—115). — *Nota red.*

împotriva menșevicilor. Acest război va desăvârși repede educația proștilor care încă „nu s-au dumirit“.

O caldă strângere de mână, *N. Lenin*

P. S. Ce-i cu „Dnevnik“-ul lui Plehanov?! Să nu uiți că-l aștept.

Scrisă la începutul lunii
septembrie 1909
Expedită din Bombon (departamentul
Seine-et-Marne) la Paris

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

153

CĂTRE G. E. ZINOVIEV

Marți.

Dragă Gr.,

Am primit articolul despre greva din Suedia. E foarte bun. L-am trimis la Paris împreună cu sfârșitul articolului meu despre Bogdanov * (au ieșit 100 de rînduri — 2 pagini din Suplimentul la „Proletarii“). Nu știu dacă vei fi de acord cu întreg conținutul lui. Las *totul* la aprecierea d-tale: atît de mult m-a plictisit scrierea acestui articol, încît acum nu știu dacă n-ar fi mai bine să-l *daui la coș* și să răspund numai în două rînduri la calomniile lui Bogdanov privind „bunurile întregii fracțiuni“. Hotărăște d-ta!

Despre Plehanov voi scrie. În editorial trebuie să scriem despre greva din Suedia.

O caldă strângere de mână. *Lenin*

Scrisă la 7 sau 14 septembrie 1909
Expedită din Bombon (departamentul
Seine-et-Marne) la Paris

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

* „Despre fracțiunea adeptilor otzovismului și ai zidirii de dumnezeu“ (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 79—115). — *Nota red.*

154

CĂTRE C. HUYSMANS

11. IX. 1909

Scumpe tovarășe Huysmans,

Mă miră mult faptul că tovarășul Charles Rappoport, care mi-a promis că va traduce programul și statutul partidului nostru, nu v-a scris pînă acum. Mi-a promis că o să vă scrie încă acum cîteva săptămîni.

Peste două-trei zile voi fi la Paris, îl voi căuta imediat pe Rappoport și vă voi comunica rezultatul.

Cît privește cazul d-lui Ghertîk, e foarte bine că ați retras o acuzație mai mult decît nedreaptă ce fusese adusă partidului nostru.

Îmi cereți adresa tovarășului „cărui trebuie să i se adreseze Ghertîk“. Repet : el trebuie să se adreseze *comitetelor* acelor partide ai căror reprezentanți au făcut parte din instanța care a judecat cazul Ghertîk. Adresa Biroului din străinătate al Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia este următoarea : d-lui Kotlearenko (pentru Biroul etc.) 110. Rue d'Orleans 110. Paris. XIV. Această adresă se publică regulat în ziarele noastre. Repet, de asemenea, că nu-i voi răspunde niciodată lui Ghertîk, pentru că acest nemernic își permite să facă aluziile cele mai jignitoare la adresa social-democraților ruși. E cît se poate de simplu. Dacă el îndrăznește să afirme că social-democrații ruși sînt judecători „părtinitori“, de ce nu se adresează comitetelor altor partide care l-au judecat ?

Al dv., N. Lenin

Wl. Oulianoff
4, Rue Marie-Rose. 4
Paris. XIV.

*Expedită din Bombon (Franța)
la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique“, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

155

CĂTRE A. I. LIUBIMOV

Dragă Mark,

Ieri, fiind ocupat cu un articol, am comis o greșeală lăsînd să figureze în proiectul lui Grigori (răspunsul dat celor de la Capri în numele C. E. *) *invitarea unui împuternicit*. Această absurditate trebuie neapărat scoasă : la Paris să fie invitați să învețe *elevi*, nicidecum un împuternicit. Ei ar putea alege ca împuternicit și un otzovist înverșunat, chiar pe Leadov sau pe Aleksinski, și atunci noi vom fi păcăliți. Nu, despre invitarea unui împuternicit nici nu poate fi vorba ²⁰⁰.

„Dnevnik“-ul lui Plehanov tot nu l-am primit. Te rog insistent să dispui ca serviciul de expediție să-l trimită imediat. Fără el nu pot să scriu articolul comandat ²⁰¹.

O caldă strîngere de mînă, *N. Lenin*

Ieri ți-am trimis recomandat cecul. Sper că l-ai primit.

*Scrisă în prima jumătate
a lunii septembrie 1909
Expediată din Bombon (departamentul
Seine-et-Marne) la Paris*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

156

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Avînd în vedere că printre grupurile social-democrate din străinătate circulă o foaie volantă semnată „Sașa“ (o anexă alăturat) în care se aduc acuzații redacției ziarului „Proletarii“ ²⁰², avînd în vedere apoi faptul că unii adversari ai ziarului „Proletarii“ — atît din rîndurile „celor înlăturați“ după recenta conferință a bolșevicilor, cît și din

* Comisia executivă a Centrului Bolșevic. — *Nota red.*

rîndurile menșevicilor — folosesc această foaie volantă în scopul dezbaterii în cadrul grupurilor a unei „chestiuni“ „senzaționale“, care în nici un caz nu poate fi de competența grupurilor de partid locale și nici nu poate fi discutată de ele,

— redacția ziarului „*Proletarii*“ roagă C.C. al P.M.S.D.R. să analizeze chestiunea acuzațiilor aduse de „Sașa“, să le examineze în fond și, în calitatea sa de organ suprem al partidului, să adopte o hotărîre oficială.

*Scrisă la 17 septembrie 1909,
la Paris (loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol XXV*

Se tipărește după manuscris

157

CĂTRE C. HUYSMANS

17. IX. 1909

Scumpe tovarășe Huysmans,

După ce am sosit la Paris, am primit scrisoarea dv. din 15. IX. 1909. Am fost la secretarul biroului comitetului nostru. Mi-a comunicat că a primit recent o scrisoare de la Gherțik și de la comitetul Bundului. Din ea reiese că Gherțik s-a adresat, în sfîrșit, comitetelor celorlalte partide, așa cum ar fi trebuit să facă de mult. Bundul se pronunță pentru revizuire. Biroul Comitetului Central al partidului nostru va examina cererea de revizuire. Sper deci că „incidentul Gherțik“ este închis.

Rappoport vă roagă să-i comunicați *data precisă* la care trebuie să aveți neapărat traducerea programului și a statutului. Fiți amabil și comunicați *data definitivă* pe adresa mea sau pe adresa lui Rappoport, 39 Boulevard Port Royal, 39. Paris. XIII.

Tovarășul Rappoport spune că situația sa de proletar publicist îl obligă să ceară remunerarea traducerii. Suma rămîne la aprecierea dv. Mi-a promis solemn că traducerea va fi gata la data pe care o veți indica.

Cît privește studiul istoric, am găsit un tovarăș rus care îl va face în cîteva zile.

Al dv., *N. Lenin*

Expedită din Paris la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

158

CĂTRE M. P. TOMSKI

Dragă tovarășe,

Chiar acum m-am întors în capitala noastră de aici și am citit scrisoarea d-tale privind problemele noastre. În privința școlii, te înșeli amarnic dacă socoți că „treburile noastre se prezintă cît se poate de prost”. Ele nu se prezintă chiar atît de prost. Că muncitorii, din moment ce li se dau bani, acceptă să plece în sudul frumos, e un lucru firesc, și nu e cazul să te plîngi de asta. Trebuie numai să se adopte o rezoluție în care să se arate că la *întoarcere* acești muncitori se vor opri pentru o lună aici * — iată esențialul. Dacă nu se vor opri aici, toate afirmațiile privind „controlul”, „conducerea” etc. nu vor fi decît niște vorbe goale sau fățarnice. Dacă însă vor veni aici, vor învăța nu numai cîrîielile lui Aleksinski și „socialismul” lui Lunacearski. Și, credeți-mă, pe această *cale* **, îndobitocind 20—50 de muncitori cu știința lor, ei n-o să realizeze mare lucru. Nu, ei au nevoie de asta ca să facă zarvă, ca să se laude cu scrisoarea de la Kautsky²⁰³, ca să înșele emigrația, iar în această agitație a lor nu e nimic serios. Știți prea bine că asta nu e o „școală”, ci un nou cămin Eroghin în străinătate, creat în scopul de a împuia capetele cîtorva zeci de muncitori cu absurditățile otzoviste. Maksimov et Co. vor face cîtva timp gălăgie pe tema asta și se vor compromite.

* — la Paris, unde se afla Centrul Bolșevic. — *Nota red.*

** Este vorba despre activitatea fracționistă și scizionistă a organizatorilor școlii de la Capri. — *Nota red.*

Din păcate, cu Troțki nu s-a rezolvat nimic. Dorind în mod cât se poate de *sincer* un bloc cu el, noi i-am propus condiții extrem de avantajoase : salariu pentru el, acoperirea deficitului ziarului „Pravda“, egalitate în redacție, mutarea aici ; el nu a acceptat, ci a cerut *majoritatea* în cadrul redacției (doi troțkiști și un bolșevic !). E de la sine înțeles că noi nu putem să subvenționăm în alt oraș un ziar care nu este al partidului, ci este un ziar troțkist. Troțki nu vrea ca împreună cu bolșevicii să construiască un partid, ci să-și creeze o fracțiune *a s a*. N-are decît să încerce ! Cu fracțiunea „*sa*“ el va atrage cîtiva menșevici, cîtiva de la noi, însă în cele din urmă va duce în mod inevitabil pe muncitori la bolșevism ²⁰⁴.

Cît privește „revizuirea pe ici-pe colo a problemei agrare“ — cum te exprimi d-ta în ironie —, dacă e vorba de rolul țărănimii în revoluție, trebuie, în cazul de față, să se manifeste mai multă prudență. E necesar *să se înceapă* cu o discuție în întreaga presă de partid sau în cea bolșevică. Avertizez îndeosebi împotriva renunțărilor pripite la bolșevism și împotriva încrederii exagerate în succesul politicii agrare stolîpiniste. Desigur că ea a pus noi probleme, care trebuie *studiate și răsstudiate*, că *a creat* posibilitatea unui deznodămînt nerevoluționar, însă de aici și pînă la succesul ei deplin e o distanță ca de la cer la pămînt.

Lenin

Scrisă înainte
de 20 septembrie 1909
Expediată din Paris la Moscova

Se tipărește pentru prima oară,
după o copie scrisă de mînă
(obținută prin perlustrare)

CĂTRE C. HUYSMANS

30. IX. 1909

Scumpe tovarășe Huysmans,

Vă trimit azi (recomandat) traducerea programului și a statutului partidului nostru. Fiți amabil și trimiteți-mi șpăltul pentru corectură.

Cît privește studiul, vi-l trimit peste cîteva zile.

Am rezolvat problema remunerării traducătorului (Rapport). Ea se va face din fondurile Comitetului nostru Central.

Aud pentru prima oară că chiar în Birou există un reprezentant al grupului parlamentar. După întâlnirea de la Stuttgart, am avut o ședință a Biroului și la ea nu s-a amintit niciodată despre reprezentantul grupului parlamentar în Birou. După ce am primit scrisoarea dv., am scris imediat reprezentantului fracțiunii social-democrate din Duma a III-a și l-am informat. Nu sper să primesc răspuns imediat, deoarece în timpul vacanței parlamentare deputații nu se află la Petersburg.

Cît privește raportul partidului nostru pentru Congresul de la Copenhaga, voi face tot posibilul ca de data aceasta să nu rămînem fără raport. Am și luat măsurile necesare. Referitor la planul lui David, cred că el nu conține decît „deziderate pioase” *. A aprobat *Biroul* acest plan? „Singurul model” să existe oare într-adevăr ca realitate, și nu ca proiect?

Al dv., *N. Lenin*

Expediată din Paris la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

160

CĂTRE A. I. LIUBIMOV

Dragă Mark,

În privința școlii, într-adevăr începe jocul și ai dreptate atunci cînd spui că răspunsul trebuie bine chibzuit ²⁰⁵. Propun un proiect, iar în cazul în care stabilirea legăturilor cu toți membrii C. E. (Comisia executivă a Centrului Bolșevic) va necesita mult timp (legăturile cred că trebuie stabilite de o singură persoană, adică de d-ta), recomand secretarului Centrului Bolșevic să răspundă „consiliului școlii” că scrisoarea a fost primită și *difuzată* membrilor comisiei

* Nu s-a putut stabili ce cuprindea planul lui E. David. — *Nota red.*

executive și că răspunsul și decizia lor vor întârzia puțin, deoarece nici unul dintre ei nu se află în localitate. Tonul va trebui să fie caustic : el știe că *comisiei executive* a școlii i-au răspuns deja personal Gr. Inok și Lenin, *consiliului școlii* însă urmează să-i răspundă întregul colegiu.

Am o rugămintă la d-ta. Trimite-mi o *scrisoare la redacția ziarului* „Proletarii“ semnată Mark sau cu alt nume conspirativ al d-tale. Scrisoarea să aibă, *aproximativ*, următorul conținut : „În legătură cu materialul publicat de tov. Domov, în care acesta acuză redacția ziarului «Proletarii» că provoacă sciziune, că nu elaborează broșuri de popularizare, că trădează bolșevismul, că se apropie de Plehanov, că promovează «dumismul» etc. etc., consider necesar să fac cunoscute tovarășilor din partid concepțiile *actuale* ale tov. Domov. În prezența tov. Maksimov, Leadov și a mea, el a declarat : «în prezent există două prejudecăți dăunătoare : prima — că avem un partid, a doua — că în Rusia urmează să aibă loc revoluția». Cu prilejul referatului ținut în fața bolșevicilor de la Paris, eu am adus la cunoștință acest lucru în prezența tov. Maksimov, care n-a putut să conteste veridicitatea faptului. Să știe tovarășii cine e cel care a pornit acum ofensivă împotriva ziarului «Proletarii»²⁰⁶.

Trebuie demascată această gașcă ! Vom publica scrisoarea d-tale și vom răspunde *așa cum se cuvine*.

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă nu mai devreme de
2 octombrie 1909, la Paris (loco)*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

161

PROIECT DE RĂSPUNS LA SCRISOAREA CONSILIULUI ȘCOLII DE LA CAPRI

Propun următorul răspuns :

„Stimați tovarăși,

Avînd în vedere că scrisoarea dv. din 28. IX. 1909, prin care răspundeți la propunerea noastră «de a se transmite

Comitetului Central sau redacției lărgite a ziarului „*Proletarii*” sarcina de a se ocupa de *organizarea efectivă și îndrumarea unei școli de propagandă în străinătate*», este o bătaie de joc, socotim că e inutil să vă răspundem la ea și nu putem să vă propunem decât un singur lucru, și anume : publicați scrisoarea dv.“²⁰⁷

*Scrisă nu mai de tere
de 2 octombrie 1909, la Paris*

*Publicată pentru prima dată în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

162

*CĂTRE COMITETUL DIN STRĂINĂTATE
AL UNIUNII GENERALE A MUNCITORILOR EVREI
(AL BUNDULUI)

10. X. 1909

Stimați tovarăși,

Am primit astăzi scrisoarea dv. din 7. X. Din păcate, în momentul de față n-am absolut nici o posibilitate să plec din Paris și de aceea nu pot face parte din comisia de judecată organizată de dv.²⁰⁸

Cu salutări tovarășești,

N. Lenin

Expedită din Paris la Geneva

*Se tipărește pentru prima dată,
după manuscris*

163

CĂTRE F. M. KOIGHEN

Pentru *Ionov*, personal

10. X. 1909

Stimate tovarășe,

La Geneva se află acum (pentru un timp) Innokenti. Găsiți-l cu ajutorul lui Minin (directorul bibliotecii, Bibliothè-

que russe, I. Rue Dizerens), căci nu-i știu adresa. Discutați cu el chestiunea despre care îmi scrieți, deoarece aici corespondența merge greu, iar In. este mult mai bine informat decât mine asupra tuturor chestiunilor organizatorice și mai capabil să se descurce în ele ²⁰⁹.

Apropo : am fost invitat de Comitetul din străinătate al Bundului să fac parte din comisia de judecată. *Din păcate*, a trebuit să refuz în mod categoric. Sper că prin aceasta nu voi stânjeni importanta dv. acțiune (adică comisia de judecată), la care ați putea să-l invitați pe Innokenti, și că, în general, nu vă va fi greu să-mi găsiți un înlocuitor.

Cu salutări tovărășești,

N. Lenin

Expeditată din Paris la Geneva

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

164

CĂTRE V. A. KARPINSKI

Dragă K.,

Comunică-mi, te rog, ce ai hotărât în legătură cu biblioteca ²¹⁰. E adevărat că tratativele cu asociația studențească încă nu s-au terminat ?

Ori ai hotărât definitiv să *nu* pleci ?

Nu cumva Viktor te-a făcut să eziți ? M-am cam supărat pe el pentru că s-a mutat din proprie inițiativă, lipsindu-ne aici de ajutorul unui administrator dintre cei mai utili, după cum îl consider eu. El se pronunță acum „pentru Geneva“. Cred că e inutil : noi nu vom pleca la Geneva.

Ai catalogul bibliotecii *bolșevice* (a lui Bonci) ? ²¹¹ Dacă-l ai, te rog să mi-l trimiți.

Aștept un răspuns mai precis în legătură cu mutarea d-tale. La noi în redacție se vorbește că se mută numai

biblioteca lui Bonci. Trebuie lămurită chestiunea *precis* și ceva mai repede.

Salutări Olgăi, lui Nik. Iv. și celorlalți prieteni.

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă în prima jumătate
a lunii octombrie 1909
Expedită din Paris la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

165

CĂTRE SECRETARUL REDACȚIEI ZIARULUI „PROLETARI” *

Citiți și restituiți-mi!!

Propun ca corespondența din Petersburg să fie trimisă la O. C. ²¹²

*Scrisă la 19 octombrie 1909,
la Paris (loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

166

CĂTRE ELEVII ȘCOLII DE LA CAPRI ²¹³

Dragi tovarăși,

Am primit cele două scrisori ale dv. referitoare la știința care a început să se producă în cadrul „școlii”. Aceste scrisori — primele scrisori tovarășești pe care le-am primit de la Capri din partea unor tovarăși de idei — ne-au bucurat nespuse de mult. Ne exprimăm deplina satisfacție pentru delimitarea precisă care a avut loc în școală.

Pentru ca să iasă la iveală adevăratul caracter al școlii, de nou centru al noii fracțiuni, era, desigur, nevoie de timp. Noi nu ne-am îndoit nici o clipă că muncitorii social-de-

* Insemnare făcută pe plicul unei scrisori a lui V. A. Karpinski. — *Nota red.*

mocrați mai conștienți își vor da seama, mai curînd sau mai târziu, cum stau lucrurile și vor găsi calea justă. Ni se comunică din Moscova că acolo s-au primit scrisori din partea unor elevi ai școlii, „bogdanoviști“ fervenți, care fac o agitație fățișă în favoarea centrului de la Capri și prin aceasta *ajută foarte mult* pe toți muncitorii social-democrați să înțeleagă adevărata esență a școlii de la Capri.

Și acum să examinăm lucrurile mai îndeaproape. Tovarăși, trebuie să analizați în mod serios noua situație care s-a creat, ca s-o putem discuta împreună și să întreprindem acțiuni juste, să alegem momentul potrivit pentru înfăptuirea lor. Înțelegeți, desigur, că scindarea școlii este acum inevitabilă : chiar dv. scrieți că nu vă veți putea acomoda cu o astfel de școală. Nici dv. nu contați, desigur, pe posibilitatea unei acțiuni comune cu „bogdanoviștii“ fervenți. Iar dacă așa stau lucrurile, dacă scindarea școlii *este inevitabilă*, trebuie să înțelegeți clar semnificația acestei sciziuni, să vedeți clar cum se va desfășura lupta în urma sciziunii, să aveți în vedere că bogdanoviștii vor căuta „*să vă facă inofensivi*“ pe toți (adică să vă lipsească de posibilitatea de a vă exercita influența și de a spune adevărul despre școală), să vă *compromită* pe toți (calificativul de „agent al Centrului Bolșevic“, lansat, după spusele dv., de Aleksinski, nu face decît începutul, e floare la ureche *față de ceea ce va urma*) etc. etc.

Trebuie să vă gândiți bine la toate aceste lucruri și să acționați în mod ferm, hotărît, gîndit, ca într-o bătălie : chiar dv. scrieți că în școală se dau „*bătălii*“ în jurul platformelor“. Acesta este începutul unor *bătălii* care vor fi duse împotriva voastră *peste tot* unde vor pătrunde bogdanoviștii.

E necesar să începeți prin a stabili în mod precis cîți sîn-teți. Care este numărul adversarilor *hotărîți* ai platformei „bogdanoviste“ ? Poate fi sporit acest număr ? Dacă da, în ce fel și în cît timp. Dacă nu, care este comportarea celor „neutri“ ? Gîndiți-vă cum trebuie să procedați în condițiile în care scindarea școlii este inevitabilă, pentru ca, pe măsura posibilităților, *să-i cîștigați de partea dv.* pe acești

neutri sau, în cazul cel mai rău, să nu-i lăsați să încapă cu totul pe mîna bogdanoviștilor.

Mai departe. Cum veți prezenta plecarea dv. de la școală ? Ca o simplă plecare sau ca o plecare provocată de lupta în jurul platformelor ? Se înțelege că, dacă lupta din școală s-a desfășurat cu rezezițiunea care se putea deduce din primele două scrisori ale dv., sciziunea, probabil, s-a și produs, adică bogdanoviștii v-au și dat afară, și atunci nu mai avem ce vorbi. Dacă acest lucru nu s-a întîmplat încă, gîndiți-vă bine cum veți prezenta plecarea dv. Va trebui să dați un răspuns tuturor organizațiilor din Rusia. Va trebui să respingeți prin argumente clare și precise, bazate pe fapte, nenumăratele atacuri pe care „bogdanoviștii“ le vor îndrepta împotriva dv. Trebuie să fiți pregătiți pentru a vă susține atît opiniile despre școală, cît și cele despre „platforma“ bogdanoviștilor ²¹⁴.

Dacă se va pune problema plecării dv., trebuie să obțineți să vi se pună tuturor la dispoziție mijloacele necesare pentru înapoierea în Rusia. Este o obligație a școlii, așa cum, înainte de a se fi produs sciziunea în rîndurile bolșevicilor, Centrul Bolșevic a avut obligația să dea bani lui Leadov, Vsevolod și Stanislav ca să se poată întoarce în Rusia (după Conferința de partid din decembrie 1908). Atunci ei ne-au cerut bani și i-au primit.

Noi vă vom ajuta, firește, atît în privința pașapoartelor, cît și în privința organizării întîlnirii noastre (la Paris sau undeva într-un orașel, pentru ca totul să fie cît mai conspirativ și cu cheltuieli mai mici și să nu pierdeți prea mult timp). În ceea ce privește locul întîlnirii noastre, vom discuta în mod special și îl vom alege ulterior. Cu finanțele nu prea stăm bine, așa că nu vă vom putea da decât un ajutor modest.

Vă scriu toate acestea pentru a clarifica chestiunea și pentru a avea un schimb de păreri. După ce vom primi de la dv. răspunsuri mai precise, după ce vom clarifica toate problemele ridicate prin corespondență, vom convoca comisia executivă a redacției lărgite a ziarului „Proletarii“ și

vom stabili cuantumul ajutorului, data și locul întâlnirii noastre etc.

Răspundeți mai amănunțit. Nu ne-ați putea indica o altă adresă decît cea a școlii pentru a vă putea scrie *direct* ?

Cu salutări.

Secretarul de redacție al ziarului „Proletarii“

*Scrisă în octombrie 1909
Expedită din Paris la Capri*

*Publicată pentru prima dată în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

167

CĂTRE COMISIA ADMINISTRATIVĂ A CENTRULUI BOLȘEVIC

Pentru a se putea urmări *sistematic* activitatea economică și pentru a avea posibilitatea de a reduce continuu cheltuielile, e necesar

1) să se întocmească rapoarte lunare, cu rubrici *comparabile*, în care să se delimiteze elementul esențial și mai puțin susceptibil de schimbări de cel accidental, care comportă în mai mare măsură unele reduceri (editarea ziarului de ajutoare ; localul serviciului de expediție și cheltuielile tipografiei de costul hîrtiei și salariile zețarilor etc.).

2) Să se depună eforturi pentru întocmirea pe o perioadă destul de îndelungată (de pildă, pe $\frac{1}{2}$ de an) a unui raport centralizat *rațional*, în care să fie calculate cheltuielile medii la fiecare capitol. (Indemnizații pentru regim alimentar separat ; ajutoare separat ; cheltuielile ocazionale și cele necesitate de deplasările curente nu trebuie să figureze la aceeași rubrică ; cheltuielile pentru ziar să fie calculate pe capitole : zețari — hîrtie — local — salariul expeditorului — tipografie etc.). Apoi, la fiecare capitol trebuie să se calculeze reducerile nu cu aproximație, nu din ochi, ci pe baza unor estimări precise (să se reducă cutare și cutare și în cutare mod ; să se cumpere hîrtie la un preț mai mic sau

să se închirieze un local în condiții mai avantajoase etc. etc. ;
să se reducă cheltuielile ocazionale și cele prilejuite de deplasările curente etc.).

	1909. Lunile (st.v.)				Σ*	În medie pe lună (rotunjit) 1/4 Σ
	VI	VII	VIII	IX		
a Indemnizații pentru regim alimentar	2 560	1 055	1 930	1 505	7 050	1 762
b Ajutoare acordate unor tovarăși.....	359. ₂	553. ₇₀	208. ₃₅	653. ₃₅	1 774. ₆₀	444
c Organizațiilor naționale	400	475	600	600	2 075	519
d Transport	730	1 064. ₆₅	1 615	1 760	5 169. ₆₅	1 292
e Moșteniri	300	265	<u>21 000</u>	1 135	22 700	5 675
a Expediție	1 501	2 705	800	1 080. ₉₀	6 086. ₉₀	1 522
a Onorarii	454. ₅	66. ₆₀	77. ₃₀	103. ₅₀	701. ₈₀	175
a Cheltuieli ocazionale	207	169. ₇₅	185. ₁₀	380	941. ₈₅	235
a Secretariat și poștă..	26. ₇	47. ₇₀	118. ₁₅	136. ₂₀	328. ₇₅	82
f Publicații ilegale (proces-verbale)....	1 725	1 545	—	—	3 270	817
g Conferințe.....	2 258	—	—	—	2 258	566
h În Rusia	5 947. ₅₅	4 648. ₇₅	933. ₄₀	6 562. ₇₀	18 092. ₄₀	4 523
e Restituirea unor vechi datorii	—	4 012. ₄₀	—	300	4 312. ₄₀	1 078
i Diverse	—	—	1 000	—	1 000. ₀	250
Total	16 468. ₉₅	16 608. ₄₅	28 467. ₃₀	14 216. ₆₅	75 761. ₃₅	18 940

$$\begin{array}{r}
 240 \\
 - 216 \\
 \hline
 24 \quad 6,66...
 \end{array}$$

* Total. Nota trad.

Чтобы сверхмерски сделать свое
своим и интер временно сверхмерски се
сокращать расход, надо

1) создать интер опред по му рискам,
сравнению между собой и отдельными
каждые существование и каждые поддающие
се изменения о каждые случайные и
каждые сокращение (из гидро из таможни; квар-
туру тамож. и расх. Дипломатия из Ан на Дума и
фальс. кадров. и т. д.).

2) подразумевая создание за двобли
долгой промежуток времени (кажд. за 1/2 года)
разработкой сводный опред с включением
среднего расхода на каждый этап. (Дипл. отдел.
ко; тамож. опред.; дип. расх. и кажд. Управление) ко д.
сводный; расход на каждый этап по этапам.
кадровый - Дума - квартура - фальс. - Дипл.
график и т. д.). Затем по каждой этап надо об-
думать сокращение уже не применяя, ка ка
мас, а на основании точных предположений
(сокращ. Дипл. и Дипл.; кадр. Дума департамент и
кадр. квартура департамент и т. д. и т. д.; сокращ. расх.
до ка оказия и кажд. Управление) и т. д.).

	1909. Удѣл (в. см.)				Σ	Среднее в. удѣла (в. см.)
	VI.	VII.	VIII.	IX.		
а) Бизнис	2560	1055	1930	1505	7050	1762
б) Торг. 77	359 ₂	553 ₇₀	208 ₃₁	653 ₃₁	1774 ₆₀	444
в) Торг. °	400	475	600	600	2075	519
г) Пром. °	730	1064 ₆₉	1615	1760	5169 ₆₉	1292
д) Уч.-б.	300	265	21000	1.135	22700	5675
е) Заем.	1.501	2.705	800	1.080 ₃₀	6086 ₃₀	1522
ж) Конф.	454 ₅	66 ₅₀	77 ₃₀	103 ₅₀	701 ₈₀	175
з) Чл. пр.	207	162 ₇₅	185 ₇₀	380	941 ₈₅	235
и) Конф. и пр.	26 ₇	47 ₇₀	118 ₁₅	136 ₃₀	328 ₇₅	82
к) Контр. и др. (конф.)	1.725	1595	-	-	3270	817
л) Конф. пр.	2.258	-	-	-	2.258	568
м) Пр. Пор.	5.947 ₅₅	4848 ₇₅	933 ₄₀	6582 ₇₀	18092 ₇₀	4523
н) Пр. ч. пр.	-	40240	-	300	4.312 ₇₀	1078
о) Пром.	-	-	1.000	-	1.000 ₀	250
Умнож	16468 ₃₅	16608 ₈₅	22467 ₃₀	14216 ₈₅	75761 ₃₅	18940

8

240136
216
246166

Scrisoarea lui V. I. Lenin
catre comisia administrativa
a Centrului Bolsevic
1909

а) Пр. на зап. оп. и пр.	3776
б) Торг. м. м.	444
в) Торг. о. удѣла	519
г) Пром. °	1292
д) Пр. на удѣл. в. бол.	6753
е) Контр. и др. уд.-б.	817
ж) Конф. пр.	568
з) Пр. Пор.	4523
и) Пром.	250
Σ	18940

Пр. удѣла		?
Пр. удѣла	корр. пр.	мин.
мин.	макс.	мин.
2.5	3.0	2.5
0.30	0.5	0.2
0.2	0.3	0.1 (мол. ко. л. пр.)
0.6	0.8	0.5
-	-	-
0.3	0.5	-
0.6	0.6	0.5
2.5	3.5	2.5 (в. ко. л. пр., д. уд. пр.)
0.1	0.2	-
Σ	7.1 - 9.4	6.3

		A p r o x i m a t i v			
		Reduceri posibile			
		mini- mum	maxi- mum	? mini- mum	
		MII			
a) Cheltuieli pentru organizațiile din străinătate și pentru ziar	3 776	2.5	-3.0	2.5	
b) Ajutoare acordate unor tovarăși	444	0.3	-0.5	0.2	
c) Organizațiilor naționale	519	0.2	-0.3	0.1	(numai letonilor)
d) Transport	1 292	0.6	-0.8	0.5	
e) Cheltuieli pentru obținerea Σ și datorii	6 753	—	—	—	
f) Edit. de partid ilegală	817	0.3	-0.5	—	
g) Conferințe.....	566	0.6	-0.6	0.5	
h) În Rusia	4 523	2.5	-3.5	2.5	(numai C.C. fără org.loc.)
i) Diverse	250	0.1	-0.2	—	
	18 940	7.1	-9.4	6.3	
	18 940				
	- 6 753				
	12 187				

*Scrisă nu mai devreme
de octombrie 1909, la Paris (loco)*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

*TOVARĂȘULUI SECRETAR AL REDACȚIEI O. C.

Stimate tovarășe,

Rog să publicați în primul număr al O. C. rezoluția mea, respinsă cu două voturi, contra două și o abținere, și declarația mea de ieșire din redacția O. C. ²¹⁵; rog, de asemenea, să-mi trimiteți copia rezoluției mele din martie, care a fost adoptată, indicându-se rezultatele votului.

Cu salutări social-democrate, *N. Lenin*

Paris, 4 noiembrie 1909.

P. S. Aș mai ruga redacția O. C. să-mi răspundă dacă va accepta pentru numărul următor al O. C. articolul meu de discuție în problema metodelor de întărire a partidului nostru și a unității lui.

Publicată pentru prima oară în 1953,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

169

CĂTRE A. M. GORKI

16. XI. 1909

Scumpe Aleksei Maksimovici,

Am fost tot timpul pe deplin convins că dv. și cu tov. Mihail sînteți în rîndurile noii fracțiuni cei mai convinși fracționiști, cu care ar fi absurd să încerc să discut prietenește. Astăzi m-am întîlnit pentru prima oară cu tov. Mihail și, discutînd deschis cu el despre treburile noastre și despre dv., am constatat că m-am înșelat profund. Zău că avea dreptate filozoful Hegel : viața se dezvoltă prin contradicții, iar contradicțiile vii sînt cu mult mai bogate, mai multilaterale, mai pline de conținut decît par la început minții omenești. Eu consideram școala *numai* ca centru al noii fracțiuni. Se vede însă că nu este așa — nu în sensul că ea n-ar fi centrul noii fracțiuni (ea a fost și continuă să fie un astfel de centru), ci în sensul că asta nu-i tot, nu-i întregul adevăr. În mod subiectiv, unii au făcut din școală un astfel de centru, în mod obiectiv ea era un astfel de centru, dar, în afară de aceasta, ea a scos din mediul autentic muncitoresc muncitori cu adevărat înaintați. Lucrurile au evoluat în așa fel, încît în afară de contradicția dintre vechea și noua fracțiune, la Capri s-a dezvoltat contradicția dintre o parte a intelectualității social-democrate și muncitorii din Rusia, care, *cu orice preț* și orice s-ar întîmpla, vor duce social-democrația pe calea cea justă, o vor duce în pofida tuturor intrigilor, certurilor și „istoriilor” etc. etc. din străinătate. Oamenii ca Mihail sînt o chezășie în această privință. Se vede, de asemenea, că în această școală s-a dezvoltat contradicția dintre

diferitele elemente ale intelectualității social-democrate de la Capri.

Din cuvintele lui Mihail îmi dau seama, stimate A. M., că suferiți mult. Dv. v-a fost dat să vedeți dintr-o dată mișcarea muncitorească și social-democrația sub un astfel de aspect, în asemenea manifestări și în asemenea forme care nu o dată în istoria Rusiei și a Europei occidentale au făcut ca intelectualii sceptici să fie dezamăgiți de mișcarea muncitorească și de social-democrație. Sînt convinși că cu dv. nu se va întîmpla așa, iar după ce am stat de vorbă cu Mihail aș vrea să vă strîng mîna cu toată căldura. Dv., cu talentul dv. de artist, ați adus și veți mai aduce atît de multe foloase mișcării muncitorești din Rusia — și nu numai celei din Rusia —, încît în nici un caz nu vă este îngăduit să vă lăsați pradă unei stări de spirit pesimiste, provocată de episoadele luptei din străinătate. Sînt împrejurări cînd viața mișcării muncitorești generează în mod inevitabil o asemenea luptă în străinătate, asemenea sciziuni, certuri și încăierări între cercuri, dar aceasta nu pentru că mișcarea muncitorească în sine ar fi slabă sau că social-democrația în sine ar fi greșită, ci pentru că elementele din care clasa muncitoare trebuie să-și făurească partidul sînt prea eterogene și de calibru prea diferit. Ea îl va făuri în orice caz, va făuri o admirabilă social-democrație în Rusia, o va făuri mai repede decît pare uneori, cînd privești lucrurile din punctul de vedere al blestematei situații din emigrație, o va făuri într-un mod mai cert decît ni s-ar părea dacă ar fi să judecăm după unele manifestări exterioare și episoade izolate. Oameni ca Mihail sînt o cheazășie în această privință.

O caldă strîngere de mînă dv. și Mariei Fedorovna. Sper că ne vom mai întîlni, și nu ca adversari.

Al dv., *Lenin*

Wl. Oulianoff.
4. Rue Marie-Rose. 4.
Paris. XIV.

Expediată la Capri

Publicată pentru prima oară
la 15 octombrie 1924
în „Krasnaia Gazeta”, nr. 236

Se tipărește după manuscris

170

CĂTRE A. M. GORKI

Scumpe A. M.,

În ceea ce privește vizita mea, cred că n-aveți dreptate. Ce rost are să vin și să mă iau la harță cu Maksimov, Lunacearski etc.? Chiar dv. îmi scrieți: certați-vă voi între voi — și în același timp mă chemați să mă cert în văzui lumii. Nu se cade. N-aveți dreptate nici în ceea ce privește îndepărtarea muncitorilor. Dacă vor accepta invitația noastră și vor veni la noi, vom sta cu ei de vorbă, ne vom bate puțin pentru concepțiile unui ziar * pe care îl înjură niște fracționiști (am auzit de mult asta de la Leadov și de la alții), spunînd că e plicticos, agramat, că n-are nimeni nevoie de el, că nu crede în proletariat și în socialism.

În legătură cu noua sciziune n-ați prea nimerit-o. Pe de o parte, dv. spuneți că și unii și alții sînt nihilști (și niște „anarhiști slavi“, dar, frate dragă, și europenii neslavi, în vremuri ca ale noastre, s-au certat, s-au ocărît și s-au scindat de o sută de ori mai aprig !), iar pe de altă parte spuneți că sciziunea va fi tot atît de profundă ca și cea dintre bolșevici și menșevici. Dacă totul se reduce la „nihilismul“ unor „certăreți“, la agramatismul etc. cutăruia, care nu crede în ce scrie etc., înseamnă că sciziunea nu e profundă, și nici măcar nu e sciziune. Dar dacă ea e mai profundă decît cea dintre bolșevici și menșevici, înseamnă că nu-i vorba de nihilism sau de publiciști care nu cred în ceea ce scriu. Prin urmare, n-ați nimerit-o ! Dv. greșiți în ceea ce privește actuala sciziune și spuneți, pe bună dreptate ** : „Înțeleg oamenii, dar nu înțeleg faptele lor“.

Ceea ce vi se pare, dv. și lui Maksimov, că este nesincer, nefolositor etc. în „Proletarii“ își are explicația într-un punct de vedere cu totul diferit asupra întregului moment

* Este vorba de ziarul „Proletarii“ — organul de presă al Centrului Bolșevic. — *Nota red.*

** În legătură cu acest „pe bună dreptate“ am o rezervă. Dacă nu înțelegi faptele, nu poți înțelege nici oamenii decît... aparent. Adică poți înțelege psihologia cutărui sau cutărui participant la luptă, dar nu *sensul* luptei, *semnificația* ei politică și de partid.

actual (și asupra marxismului, bineînțeles). De vreo doi ani, noi batem pasul pe loc, rumegînd probleme care lui Maksimov i se par încă „discutabile“, dar pe care viața le-a rezolvat de mult. Și dacă am continua să le „discutăm“, am bate și acum pasul pe loc, fără nici un folos. Or, despărțindu-ne, vom arăta muncitorilor deschis, limpede, precis două soluții. Muncitorii social-democrați vor face lesne și repede alegerea, deoarece tactica de a păstra (în cutii de conserve) *lozincile* revoluționare ale anilor 1905—1906 în loc de a adapta *metoda* revoluționară la situația nouă, cu totul diferită, la epoca schimbată, care reclamă alte metode și alte forme de organizare, este o tactică anchilozată. Proletariatul se îndreaptă spre revoluție și va ajunge la ea, dar *nu așa* ca înainte de 1905 : celor care „cred“ că el se îndreaptă și va ajunge la revoluție, dar *nu înțeleg* acest „nu așa“, poziția noastră *trebuie* să li se pară nesinceră, nefolositoare, plicticoasă, bazată pe neîncredere în proletariat și în socialism ș.a.m.d. Divergența care decurge de aici este, fără îndoială, destul de profundă pentru a provoca o sciziune inevitabilă în străinătate cel puțin. Dar ca profunzime, această sciziune nu se aseamănă nici pe departe cu aceea dintre bolșevici și menșevici, dacă luăm în considerare profunzimea scindării partidului, a social-democrației, a marxiștilor.

Vă mirați cum de nu văd că Mihail e cam isteric, că nu prea se împacă cu disciplina (nu sînteți dv. cel mai indicat să faceți asemenea aprecieri și cu atît mai mult cînd e vorba de Mihail), precum și celelalte cusururi ale lui Mihail. Eu am avut ocazia să-l verific în lucruri mărunte : credeam că o discuție cu dv. nu va putea avea loc și că nu are rost să vă scriu. Sub impresia celor discutate cu Mihail v-am scris imediat, fără să mă gîndesc prea mult, fără măcar să recitesc scrisoarea, fără s-o amîn pentru a doua zi. A doua zi m-am gîndit că am făcut o prostie dînd crezare celor spuse de Mihail. S-a dovedit însă că Mihail, chiar dacă a exagerat, a avut dreptate, întrucît o discuție cu dv.

a avut *totuși* loc ; bineînțeles că ea n-a decurs în mod lin, nu fără forfecarea ziarului „Proletarii“, dar de, ce să-i faci !

O caldă strângere de mână, *N. Lenin*

Scrisă în noiembrie 1909,

nu înainte de 20

Expedită din Paris la Capri

Publicată pentru prima oară

la 15 octombrie 1924,

în „Krasnaia Gazeta“, nr. 236

Se tipărește după manuscris

171

CĂTRE I. I. SKVORȚOV-STEPANOV

Dragă prietene,

Am primit scrisoarea d-tale din 20. IX. 1909 și m-am bucurat nespun de mult că ai dat un semn de viață. Păcat că n-am avut și mai înainte știri de la d-ta, căci noi, cei de aici, sîntem în momentul de față groaznic de izolați ; am încercat să luăm legătura cu d-ta și cu Veaceslav, dar n-am izbutit. Anii aceștia sînt, într-adevăr, ai dracului de grei, așa că posibilitatea de a relua relațiile cu vechii prieteni este de zece ori mai prețioasă. Îți voi răspunde pe rînd. Ai văzut ziarul pînă în decembrie 1908. De atunci a curs multă apă pe gîrlă.

Între noi și cei așa-ziși „de stînga“ s-a produs o sciziune totală, consfințită în primăvara anului 1909. Dacă vei avea ocazia să răsfoiești cartea mea de filozofie (ți-am trimis-o îndată ce a apărut, adică la începutul verii anului 1909) și numerele ziarului pe anul 1909, cred că nu vei mai spune că facem concesii nătăfleților de stîngiști. Între noi și Maksimov și maksimoviști s-a produs o sciziune completă și formală. Bătălia e în toi. Poate că-și vor înființa un organ de presă al lor, poate că nu. Tulbură ei apele la Petersburg și la Odesa, dar o forță nu pot deveni ; după părerea mea, asta este agonia „otzovism-ultimatismului“. Sciziunea dintre noi și Maksimov & Co. ne-a răpit destule forțe și destul timp, dar cred că era inevitabilă și că pînă la urmă se va dovedi folositoare. Cunoscînd părerile d-tale, cred, ba sînt chiar convins, că în această privință sîntem de acord.

Dar că e timpul „să lichidăm credința într-o a doua venire a asaltului general-democratic“ nu sînt de loc de acord cu d-ta. Prin aceasta n-ai face decît jocul otzoviștilor (foarte înclinați spre un asemenea „maximalism“ : revoluția burgheză e de domeniul trecutului, ne aflăm în fața revoluției „pur proletare“) și al menșevicilor-lichidatori de extremă dreaptă. (Fiindcă veni vorba : ai cunoștința de sciziunea din rîndurile menșevicilor ? Plehanov a ieșit din redacția ziarului lor — „Golos Soțial-Demokrata“ — și din grupul de redactare a lucrării lor colective : „Mișcarea socială din Rusia în secolul al XX-lea“. În august 1909 el a scos „Dnevnik“ nr. 9, în care îi califică pe menșevici drept acoliți ai lichidatorilor, iar despre Potresov spune : el nu mai poate fi tovarăș cu mine, fiindcă nu mai e revoluționar etc. La noi se fac încercări în vederea unei apropieri de menșevicii-plehanoviști în scopul consolidării partidului). Dar principalul, după mine, este că o asemenea concepție este teoreticește greșită. „Calea germană“ este posibilă — nu încapе vorbă. Și noi am recunoscut deschis acest lucru încă de la începutul anului 1908. Dar această posibilitate nu se va transforma în realitate decît printr-o serie de asalturi (sau perioade de avînt, sau crize etc.) „general-democratice“, asemănătoare aceloră prin care Franța a ajuns la sfîrșitul asalturilor „general-democratice“ nu după 1789—1793, ci după 1871 (adică după 1830, 1848 și 1871), iar Germania nu în 1849—1850, ci, tot așa, după 1871, adică după Verfassungstreit * din deceniul al 7-lea al secolului trecut. Struve, Gucikov și Stolîpin se fac luntre și punte ca „să se împreuneze“ și să dea naștere unei Rusii bismarkiene, însă nu iese nimic, absolut nimic. Sînt niște impotenți. Totul demonstrează, și recunosc ei înșiși, că nu iese nimic. Politica agrară a lui Stolîpin e justă din punctul de vedere al bismarckismului. Dar însuși Stolîpin „cere“ 20 de ani ca s-o ducă la bun sfîrșit, ca „să iasă ceva“. Dar douăzeci de ani și chiar mai puțin reprezintă un termen imposibil în Rusia fără anii 1830—1848—1871 (dacă ar fi ca la francezi) și anii 1863—1865 (dacă ar fi ca la germani). Imposibil. Și toate aceste date

* — conflictul constituțional. — Nota trad.

(și 1830—1848—1871, și 1863—1865) sînt tocmai „asalturi general-democratice“.

Nu, nu putem „lichida“ ideea „asaltului general-democratic“ ; ar fi o greșeală fundamentală. Trebuie să recunoaștem posibilitatea „căii germane“, dar să nu uităm că deocamdată ea *nu există*. Categoriec nu există. Nu trebuie să legăm soarta partidului proletar de reușita sau de eșecul revoluției burgheze, acest lucru e indiscutabil. Trebuie să ne organizăm munca în așa fel, încît, oricare ar fi cursul evenimentelor, ea să reprezinte o cucerire trainică, imprescriptibilă, — asta-i adevărat. Dar noi sîntem obligați să ne îndeplinim datoria de conducători ai mișcării democratice, „general-democratice“, pînă la capăt, pînă la un 1871 rusesc, pînă ce țărănimea va trece în întregime de partea Ordnungspartei *. Dar pînă ce se va produce această cotitură în Rusia, va mai trece multă vreme ! Noi nu putem nega posibilitatea rezolvării „germane“, adică „putrede“, a problemelor „general-democratice“, dar sîntem obligați să facem *totul*, sîntem obligați să depunem eforturi îndelungate și stăruitoare pentru ca această rezolvare să nu fie „putredă“, să nu fie germană, ci franceză, adică de tip 1830—1848—1871, iar nu de tip 1863—1865 (numai o criză „constituțională“). Nu putem garanta dacă din ai noștri 1863—1865 va ieși un lucru „putred“ sau reușit, dar datoria noastră, datoria partidului muncitoresc, este să facem totul pentru ca din ceea ce e „putred“ să se dezvolte ceva *reușit*, dintr-un Verfassungsstreit german să iasă o strașnică încăierare în stil franțuzesc. Și nu există legi ale istoriei care să împiedice ca o criză putredă să se transforme într-o strașnică încăierare. Nu există astfel de legi. Totul depinde de împrejurări, de masa țăranilor săraci (pe care Stolîpin i-a strivit, nu le-a dat satisfacție), de forța partidului muncitoresc, de condiții, de fricțiunile și conflictele dintre Gucikov și „sferele“ înalte etc. etc. Trebuie să ne îngrijim să fim mai puternici (și vom fi mai puternici în 1863—1865 ai noștri decît au

* — partidului ordinii. — *Nota trad.*

fost germanii atunci), pentru ca țărani să asculte atunci de noi, iar nu de liberali. Numai lupta va hotărî în ce măsură vom reuși să facem acest lucru. Vom cere totul în sensul unui „asalt general-democratic”: în caz de succes vom obține *totul*, iar în caz de insucces — numai o parte; dar, pornind la luptă, nu putem să ne limităm la a revendica numai o parte. Să construim într-un fel nou, să ne organizăm într-un fel nou, să ne îndreptăm într-un fel nou spre criză — aceasta este *esența* momentului —, trebuie însă să sprijinim și să dezvoltăm, să accentuăm *toate* vechile lozinci, să cerem „*totul*”. O caldă strângere de mână. Îți doresc sănătate și voie bună.

Al d-tale devotat, *Bătrînul*

Scrisă la 2 decembrie 1909
Expedită din Paris la Petersburg

Publicată pentru prima oară
în 1922, în revista
„Proletarskaia Revoluția”, nr. 5

Se tipărește după copia
dactilografiată
(obținută prin perustrare)

172

CĂTRE STATISTICIENII DIN INSTITUȚIILE ZEMSTVELOR, ORĂȘENEȘTI ȘI GUVERNAMENTALE

V. Ilin, intenționând să scrie o continuare la lucrarea sa despre problema agrară în general și despre capitalismul în agricultura din Rusia în special, roagă stăruitor pe statisticienii din instituțiile zemstvelor, orășenești și de stat să-i trimită date statistice etc.²¹⁶

V. Ulianov

Paris. 9. XII

Scrisă la 9 decembrie 1909
Expedită la Moscova

Publicată pentru prima oară
în 1929, în revista
„Proletarskaia Revoluția”, nr. 11

Se tipărește după textul
scris de mână unui necunoscut

CĂTRE I. I. SKVORȚOV-STEPANOV

16. XII. 1909

Scumpe coleg,

Am primit răspunsul d-tale și mă grăbesc să pun mâna pe condei pentru a continua discuția.

D-ta vrei să transferi problema mai mult pe un teren teoretic (și nu tactic). De acord. Amintesc doar că punctul *d-tale* de plecare a fost de ordin tactic, căci ai respins „modul clasic” de a trata teza tactică fundamentală. Ai schițat această soluție tactică (fără a formula complet *concluziile* tactice care decurg din ea) în legătură cu negarea „posibilității căii americane”. De aceea cred că nu exprimi just divergențele noastre atunci când spui : „D-ta (adică eu) subliniezi mișcarea *țărănimii* ca o realitate. Eu recunosc ca o realitate mișcarea *țărănimii care se proletarizează*”. Nu în asta constă divergența. Căci eu nu neg faptul că țărănimea se proletarizează. Divergența constă în următoarele : s-a statornicit în Rusia orînduirea agrară burgheză în așa măsură, încît să facă obiectiv posibilă o trecere bruscă de la dezvoltarea pe cale „prusacă” a capitalismului agrar la dezvoltarea pe cale „americană” a capitalismului agrar ? Dacă da, modul „clasic” de a pune problema fundamentală a tacticii cade. Dacă nu, el se menține.

Ei bine, eu susțin că trebuie să fie menținut. Nu neg posibilitatea căii „prusace” ; recunosc că un marxist nu trebuie nici „să garanteze” pentru *una* din aceste căi, nici să-și *lege mîinile* admițînd *numai* una dintre ele ; recunosc că politica lui Stolîpin face *încă* un pas înainte pe calea „prusacă” și că pe această cale, pe o anumită treaptă, *poate* să se producă o cotitură dialectică care *să spulbere* toate speranțele și perspectivele în ceea ce privește calea „americană”. Afirm însă că *în momentul de față* această cotitură, *în mod sigur*, nu s-a produs încă și că, în consecință, pentru un marxist este absolut inadmisibil, cu totul greșit din punct de vedere teoretic să renunțe la modul „clasic” de a pune problema. Iată în ce constau divergențele noastre.

Din punct de vedere teoretic, ele se reduc, dacă nu greșesc, la două puncte principale: 1) Pentru a-mi justifica poziția, trebuie să-l nimicesc pe „aliatul“ d-tale V. Ilin. Cu alte cuvinte, această poziție este în contradicție cu concluziile analizei marxiste a economiei Rusiei de dinainte de revoluție. 2) Modul „clasic“ de a pune problema poate și trebuie să fie confruntat cu oportunismul agrar al revizionștilor (David & Co.), deoarece nu există nici o deosebire esențială, principială, fundamentală în modul de a pune problema atitudinii muncitorului față de „țăran“ în Rusia și în Germania.

Consider ambele teze profund greșite.

Ad 1) (Pentru a nu atinge problema „tacticii“, voi face abstracție de atacul lui Martînov la adresa lui Ilin²¹⁷ și mă voi ocupa numai de felul cum pui d-ta problema teoretică).

Ce a vrut să demonstreze și a demonstrat Ilin? Că relațiile agrare în Rusia se dezvoltă pe un făgaș capitalist și în gospodăria moșierească, și în cea țărănească, și în afara, și înăuntru „obștii“. Asta în primul rînd. Că această dezvoltare a determinat în mod irevocabil o cale de dezvoltare care nu este alta decît cea capitalistă, o grupare a claselor care nu este alta decît cea capitalistă. Asta în al doilea rînd.

Acest lucru a provocat controversa cu narodnicii. El trebuia demonstrat. El a fost și rămîne un lucru demonstrat. Acum se pune altă problemă (care, de fapt, a fost pusă de mișcarea din 1905—1907), o problemă de perspectivă, care presupune rezolvarea problemei soluționate de Ilin (și, desigur, nu numai de el), dar presupune nu numai atît, ci ceva mai mult, mai complex, ceva nou. În afară de problema care a fost rezolvată în mod definitiv și just în 1883—1885, în 1895—1899 în Rusia, istoria secolului al XX-lea ne-a pus o problemă de perspectivă, și nu este nimic mai greșit teoreticește decît a da înapoi în fața acestei probleme, a te eschiva de la ea, a o ocoli referindu-te la o problemă rezolvată anterior. Aceasta ar însemna să reduci probleme de ordinul al doilea, ca să zicem așa, adică de un ordin superior, la probleme de un ordin inferior, de

ordinul întîi. Nu putem rămîne la stadiul unei rezolvări *generale* a problemei capitalismului atunci cînd evenimente *noi* (și evenimente de însemnătate istorică mondială, așa cum sînt cele din 1905—1907) au pus o problemă mai concretă, mai precisă, problema luptei dintre cele *două* căi sau metode de dezvoltare agrară *capitalistă*. Cînd luptam împotriva narodnicilor pentru a demonstra că această cale este o cale inevitabil și irevocabil capitalistă, noi am procedat absolut just și *trebuia* să ne concentrăm toate forțele, toată atenția asupra problemei: capitalism *sau* „producție populară“. Acest lucru era firesc, inevitabil și legitim. Dar acum problema a fost *rezolvată* atît în teorie, cît și în viață (deoarece caracterul mic-burghez al trudovicului en masse * a fost dovedit de istoria rusă contemporană), iar la ordinea zilei a fost pusă o altă problemă, superioară: capitalism de tip α *sau* capitalism de tip β ? Și, după modesta mea părere, Ilin a avut dreptate arătînd în prefața la ediția a doua a cărții că din ea *decurge* posibilitatea a *două* forme de dezvoltare agrară capitalistă și că lupta istorică *dintre aceste forme* nu s-a terminat încă **.

În prezent particularitatea oportunismului rus din cadrul marxismului, adică a menșevismului, constă în aceea că el implică simplificarea, vulgarizarea, denaturarea în spirit doctrinar a literci marxismului și trădarea spiritului acestuia (așa cum s-a întîmplat și cu curentul rabocedelist și cu struivismul). Combătînd narodnicismul ca o doctrină *socialistă* eronată, menșevicii, în doctrinarismul lor, n-au remarcat, au scăpat din vedere *conținutul* istoricește real și progresist al narodnicismului ca teorie a luptei *mic-burgheze* de masă a capitalismului democratic împotriva capitalismului liberalo-moșieresc, a capitalismului „american“ împotriva capitalismului „prusac“. De aici ideea lor monstruoasă, idioată, idee a unor renegați (de care este pătrunsă în întregime și „*Obščestvennoe dvijenie*“), ideea că *mișcarea țărănească* este reacționară, că cadetul este mai progresist decît trudovicul, că „dictatura proletariatulului și a țărănimii“ (— modul clasic de a pune problema) *e în*

* în masă. — *Nota trad.*

** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 3, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 13—17. — *Nota red*

contradicție „cu întregul mers al dezvoltării economice“ (p. 661 din „Obščestvennoe dvijenie“ a menşevicilor). „E în contradicție *cu întregul mers al dezvoltării economice*“ — nu este acesta reacționarism ?

Eu susțin că lupta împotriva acestei denaturări monstruoase a marxismului a constituit baza „modului clasic de a pune problema“ și că a fost o bază *justă*, deși, din păcate, în virtutea condițiilor, firești pentru epocă, această luptă a fost dusă cu mult zel pe tărîm tactic și cu prea puțin zel pe tărîm teoretic. De altfel, expresia „din păcate“ nu e prea potrivită aici și trebuie să fie înlăturată !

Tocmai *această* problemă agrară este în Rusia, în *momentul de față*, problema *națională* a dezvoltării burgheze. Și pentru a nu ajunge să transplantăm greșit (mecanic) în țara noastră modelul german, care este just în multe privințe și foarte prețios din toate punctele de vedere, trebuie să ne dăm bine seama că problema națională a dezvoltării burgheze *pe deplin* statornicite a Germaniei era unificarea etc., și nu problema agrară, pe cînd problema *națională* a statornicirii definitive în Rusia a dezvoltării burgheze *este* tocmai problema agrară (și chiar, problema țărănească).

Iată baza pur teoretică *a deosebirii* dintre aplicarea marxismului la Germania anilor 1848—1868 (aproximativ) și aplicarea lui la Rusia anilor 1905—19??

Cum pot să dovedesc că la noi problema care *a căpătat* o însemnătate națională pentru dezvoltarea burgheză este problema *agrară*, și nu alta ? Nici nu știu dacă trebuie dovedit acest lucru. Cred că el este indiscutabil. Dar tocmai aceasta este baza *teoretică* și tocmai *la aceasta* trebuie *reduse* toate problemele particulare. Dacă aceasta va da naștere la o controversă, voi arăta pe scurt (deocamdată pe scurt) că tocmai desfășurarea evenimentelor, faptele, *istoria* anilor 1905—1907 *au dovedit* însemnătatea, arătată de mine, a problemei agrare (țărănești, țărănești mic-burgheze, desigur, și nu țărănești de obște) în Rusia. Același lucru îl dovedește *acum* și legea din 3. VI. 1907, și componența și activitatea Dumei a III-a, și — în

special — 20. XI. 1909²¹⁸, și (lucru deosebit de important) politica agrară a guvernului.

Dacă vom fi de acord că istoria *contemporană* a Rusiei, istoria anilor 1905—1909, *a dovedit* însemnătatea esențială, primordială, națională (în acest sens) pe care problema agrară o are pentru afirmarea unei evoluții burgheze de un anumit tip în Rusia, vom putea merge mai departe. În caz contrar, nu.

În preajma anului 1905 dezvoltarea burgheză a Rusiei atinsese un grad de maturizare care necesita sfărîmarea imediată a suprastructurii învechite — a proprietății funciare învechite, medievale (înțelegi, desigur, de ce iau aici din *întreaga* suprastructură numai proprietatea funciară). Trăim în epoca *acestei* sfărîmări, pe care diferitele clase ale Rusiei *burgheze se străduiesc* s-o desăvîrșească, s-o ducă la capăt fiecare în felul ei: țărani (+ muncitorii) prin naționalizare ((mă bucură mult că sîntem de acord că municipalizarea e total absurdă; într-o lucrare a mea, publicată *parțial* în limba polonă *, am citat pasaje din „Theorien über Mehrwerth“ ** în favoarea naționalizării)); moșierii (+ vechea burghezie, burghezia girondină) prin legea din 9.XI.1906 etc. Naționalizarea pămîntului sfărîmarea de tip țărănesc a vechii proprietăți funciare constituie baza economică a căii americane. Legea din 9.XI.1906 = sfărîmarea de tip moșieresc a vechii proprietăți funciare constituie baza economică a căii prusace. Epoca noastră, anii 1905—??, este epoca luptei revoluționare și contrarevoluționare dintre *aceste* căi, *la fel* cum în Germania *anii 1848—1871* au constituit epoca luptei revoluționare și contrarevoluționare dintre două căi de unificare (— de rezolvare a problemei *naționale* a dezvoltării burgheze a Germaniei) — calea *creării* unei mari republici germane și calea *creării* unei monarhii prusace. *Abia în 1871* ce-a de-a doua cale *a învins definitiv* (iată la ce se referă expresia mea „pe deplin“). Și atunci Lieb-

* Vezi V. I. Lenin. „Programul agrar al social-democrației în revoluția rusă“ (Opere complete, vol. 17, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 154—179). *Nota red.*

** — „Teorii asupra plusvalorii“. — *Nota trad.*

knecht a renunțat la boicotarea parlamentului. Atunci *s-a stins* controversa dintre lassalleeni și eisenachieni. Atunci *a dispărut* problema revoluției *general-democratice* în Germania, iar Naumann, David & Co. s-au apucat în ultimul deceniu al secolului trecut (*după* douăzeci de ani!) să învie un cadavru.

La noi lupta este *în curs* de desfășurare. N-a învins încă una dintre cele două căi agrare. La noi, cu prilejul oricărei crize din epoca *noastră* (1905—1909—??), *va apărea*, *va apărea* neapărat mișcarea „*general-democratică*” a „plugarului”, și a ignora acest fapt ar fi o greșeală gravă, care ar duce *în practică* la menșevism, chiar dacă *în teorie* controversa s-ar purta pe alt plan. Nu eu „*reduc*” controversa la „menșevism”, ci *istoria* epocii noastre *reduce* la menșevism ignorarea de către proletariat a sarcinii naționale a dezvoltării burgheze a Rusiei, căci tocmai în aceasta constă *esența* menșevismului.

Nebenbei*. Ai citit ce spune *Cerevanin* în „Situația actuală” despre *oportunismul* „modului clasic” în care tratează problema bolșevicii? Citește neapărat!

Ad 2) În esență, am tratat deja aproape întregul ad 2. În Germania sprijinirea *de către muncitori* a dorinței „țăranului” de a căpăta *pentru sine* (adică pentru țăran) pământul marelui moșier — al iuncherului — ar avea *un caracter reacționar*. Nu-i așa? Nu-i adevărat? În Rusia ar avea *un caracter reacționar*, în perioada 1905—1909—??, *refuzul* de a acorda acest sprijin. Hic Rhodus, hic salta! ** Aici ori renunți la întregul program agrar și treci... aproape la cadetism, ori *recunoști* deosebirea *principială* dintre felul cum se pune problema în Germania și cum se pune în Rusia, *principială* nu în sensul că la noi ar exista o cale necapitalistă, ci că avem de-a face cu *epoci* ale capitalismului *cu totul* diferite, *principial* diferite: epoca *dinainte* de afirmarea definitivă a căii naționale a capitalismului și epoca de *după* această afirmare.

* — Apropos. — *Nota trad.*

** — Aici este Rodos, aici sa sari ! — *Nota trad.*

Deocamdata atît. Voi căuta să-ți trimit extrase din publicații privind tema discuției noastre. Cînd găsești un moment liber, mai scrie-mi.

O caldă strîngere de mînă.

Al d-tale, *Bătrînul*

Expediata din Paris la Petersburg

*Publicată pentru prima oară
în 1924, în revista
„Proletarskaia Revoluția”, nr. 5*

Se tipărește după manuscris

1910

174

CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT

22. I. 1910

Stimate domn,

Îmi este foarte bine cunoscut caracterul științific al dicționarului dv. și v-aș da cu multă plăcere informații în legătură cu tot ceea ce privește istoria social-democrației din Rusia. Din păcate însă, în momentul de față nu pot scrie un articol succint privind istoria social-democrației ruse²¹⁹.

Pentru perioada de pînă la 1904 putem găsi informații prețioase în raportul prezentat Congresului internațional de la Amsterdam din 1904 — *Lidin*, [M.] „Materiale pentru explicarea crizei din rîndurile social-democrației ruse“ (Geneva) [1904] și în cîteva articole semnate de diferiți autori în „*Die Neue Zeit*“.

În august 1910 va avea loc Congresul internațional la Copenhaga. Să sperăm că raportul oficial al partidului nostru (Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia) va apărea în cîteva luni.

În perioada 1903—1909 există în mișcarea social-democrată două curente importante : „menșevicii“ și „bolșevicii“. În „*Die Neue Zeit*“ veți găsi articole semnate de reprezentanți ai ambelor curente.

Cărți : *Cerevanin* (menșevic), recenzii în „*Vorwärts*“ și în „*Leipziger Volkszeitung*“. În afara fracțiunilor (Vermittlerstellung) *, Troțki („*Russland in Revolution*“ **, 1910).

Eu aparțin curentului „bolșevicilor“.

* poziție intermediară. — *Nota trad.*

** — „*Rusia în revoluție*“. *Nota trad.*

Articole în limba germană ale lui Troțki [există] și în „Der Kampf“ (publicație a social-democrației austriece).

Vă rog să mă scuzați că nu vă pot oferi un material sistematic.

Cu profund respect, *Vl. Ulianov*
Lenin *

4. Rue Marie-Rose. 4. Paris. XIV.

*Se tipărește pentru prima dată,
după manuscris
Tradus din limba germană*

175

CĂTRE A. EKK

23. II. 1910

Stimate tovarășe,

Citind scrisoarea dv., mi-am amintit despre activitatea pe care am desfășurat-o împreună la Londra. Mi-am adus aminte că tot atunci (sau puțin mai târziu) am auzit ceva despre o comisie care urma să cerceteze cazul dv.²²⁰

Tărăgănarea timp de trei ani a unei asemenea chestiuni este, după părerea mea, ceva de-a dreptul monstruos și înțeleg întru totul indignarea dv. Ce-i de făcut? După câte-mi pot da seama, trebuie să vă adresați oficial C.C. al *P.M.S.D.R.*, și anume organului său din străinătate, Biroului din străinătate al C.C. (la aceeași adresă; în interior — pentru *Biroul din străinătate* al C.C. al *P.M.S.D.R.*). Cred că cel mai bun lucru ar fi să predau eu acolo scrisoarea pe care mi-ați adresat-o. Dacă sînteți de acord, voi proceda în consecință.

Dacă vreți ca mai întîi să încercați să acționați cu ajutorul membrilor Conducerii Centrale, ar fi mai bine să vă adresați lui Iuzef (deoarece *pe el* nu-l bănuieți de atitudine părtinitoare). Iar asta trebuie s-o faceți *imediat*, expediindu-i o scrisoare (recomandată) și pe adresa Condu-

* Numele „*Lenin*” a fost adăugat cu creionul. — *Nota red.*

cerii Centrale, și pe adresa social-democratului polonez membru al redacției O.C. (adresa este aceeași, prin Kotlearenko ; în interior : pentru reprezentantul S.D.P. în redacția O.C.). Dacă veți scrie *deîndată*, veți primi de la Iuzef un răspuns și un sfat.

Cazul poate (și trebuie) să fie lichidat de organul permanent din străinătate al C.C., adică de Biroul din străinătate al C.C. Cred că C.C. din Rusia nu poate fizicește să facă asta. Cum a putut Conducerea Centrală poloneză să tergiverseze atîta lucrurile și să nu dea ascultare unei indicații a congresului ei, asta n-o înțeleg !

Cu salutări social-democrate,

N. Lenin

Expedită din Paris la Londra

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

176

CONCEPT DE SCRISOARE CĂTRE „DEȚINĂTORI“²²¹

Scrisoare către cei trei germani *

Pentru a vă explica propunerea stranie (la prima vedere) și rugămintea pe care v-o adresăm noi și C.C., trebuie să vă lămurim situația în care se află partidul nostru.

Pentru a înțelege această situație, trebuie să luați cunoștință, în primul rînd, de dezmățul contrarevoluției și de destrămarea fără seamăn a organizațiilor social-democrate și a activității social-democrate ; și, în al doilea rînd, de principalele curente politice-ideologice din partidul nostru.

În legătură cu prima problemă este de ajuns să semnalăm starea de declin total în care se află pretutindeni organizațiile și faptul că în multe locuri acestea și-au încetat aproape cu totul activitatea. Intelectualii dau peste tot bir cu fugiții. Au rămas numai cercurile muncitorești și oameni

* Pornind de la considerentul că sumele sînt ale noastre și ca problema se rezumă *exclusiv* la conflictul, la sciziunea din străinătate.

izolați. Muncitorul tânăr, lipsit de experiență își croiește drum cu greu.

În legătură cu cea de-a doua problemă. În perioada revoluției, în rîndurile social-democrației au existat *două* curente (și două fracțiuni, tatsächlich Spaltung *): menșevicii și bolșevicii. Stockholm 1906 și Londra 1907²²². O aripă oportunistă și una revoluționară.

Destrămarea din anii 1907—1908 a dat naștere (α) la menșevici — *lichidatorismului* (definiția), (β) la bolșevici — *otzovismului* (și ultimatismului). Definiția.

(α) Începînd din III. 1908, menșevicii n-au participat *de loc* la activitatea instituțiilor centrale ale partidului și au încercat chiar s-o torpileze (VIII. 1908). În străinătate dominau ei (studenți, intelectuali burghezi neclarificați ideologiceste etc.). Sciziune totală în străinătate (datorită menșevicilor) și neparticipare *totală* a lor la munca de partid, plus lupta împotriva partidului.

Conferința din XII. 1908 înfierează această atitudine²²³.

(β) Otzovism-ultimatism în rîndurile bolșevicilor în perioada 1908—1909. Lupta hotărîită a bolșevicilor împotriva acestuia și Kaltstellung** otzoviștilor-ultimatiștilor. Îndepărtare.

În Rusia destrămarea se accentuează.

Articolul lui Plehanov din VIII. 1909 („Cu ce vă putem servi?“²²⁴, lichidatorismul ziarului „Golos“; declararea lichidatorismului drept oportunism mic-burghez; recunoașterea faptului că partidul trece printr-o criză [boala este gravă]; ieșirea din redacția „Mișcării sociale“, care s-a aciuat într-o bürgerlich-liberalen Verlag***).

Însemnătatea articolului lui Plehanov = slaba lui rezonanță, confirmarea de către *inamicul fracțiunii bolșevicilor* a tuturor acuzațiilor aduse de ei.

Atracția spre partid a menșevicilor *din Rusia* (în special a muncitorilor : Petersburg, Moscova).

Experiența unificării *partidului* pe această bază, pe baza admiterii luptei pe două fronturi; împotriva lichidatorismului și împotriva otzovismului-ultimatismului.

* — o sciziune de fapt. — *Nota trad.*

** — îndepărtarea. — *Nota trad.*

*** — editura burghezo liberală. — *Nota trad.*

Condițiile formulate de noi în vederea unificării : admiterea fără rezervă a luptei împotriva lichidatorismului (jumătatea de măsură propusă de C.C. : o concesiune personală) ; încetarea luptei fracționiste (= în special a sciziunii în străinătate) și *supunerea loială față de majoritatea* partidului (bolșevicii + polonezii în special), care a scos partidul din criza din anii 1907—1909 și l-a îndrumat pe calea luptei hotărâte pe două fronturi.

Condițiile menșevicilor : camuflarea definiției clare a lichidatorismului (jumătate de măsură într-o rezoluție *unanimă*) și *egalitate* în cadrul redacției Organului Central ((instituție de fapt dominantă în întregul partid, în condițiile în care C.C. din Rusia este complet neputincios și șubred)).

C.C. acceptă *un compromis foarte șubred* : 1) o rezoluție unanimă din care *este înlăturat* termenul de lichidatorism²²⁵ ; 2) 3 și 2 în O.C. și declarația menșevică cu privire la „majorizarea mecanică“, „starea de asediu“ etc. ; 3) refuzul menșevicilor de a renunța categoric, clar și irevocabil la ziarul fracționist și la organizația fracționistă, de a admite *supunerea loială* față de majoritate.

De aici rezultă și temerile noastre. Dizolvînd fracțiunea bolșevicilor, predînd banii C.C. (de fapt 5 puteri în condițiile existenței unei majorități instabile și șovăielnice, deteriorate de otzovism-ultimatism), ne temem (și avem toate motivele să ne temem) ca menșevicii să nu pună la cale o sciziune în străinătate și să nu promoveze lichidatorismul (sub pretextul egalității în redacție).

Sîntem convinși că, în cazul unor încercări de sciziune în străinătate întreprinse de către menșevici, C.C. (adică bolșevicii + naționaliștii) nu va fi în stare să lupte împotriva lichidatorismului și va fi nevoit să *reia* lupta fracționistă, să răspundă la sciziune prin sciziune.

Experiența „armistițiului“ : bolșevicii au dezarmat. Experiența „modului de viață partinic“.

Condițiile puse menșevicilor : (α) dezarmare totală — suspendarea ziarului fracțiunii, lichidarea casei fracțiunii, a sciziunii fracționiste din străinătate ; (β) aplicarea lo-

ială a rezoluției cu privire la lupta împotriva lichidatorismului ; (γ) supunere *loială* față de majoritatea din O.C. ; (δ) ajutor *loial* acordat C.C. din Rusia.

Si non, non *.

Menșevicii cochetează cu otzoviștii-ultimatiști. Nepuțința și indulgența lui Troțki față de lichidatori.

*Scrisă în februarie—începutul
lunii martie 1910 la Paris*

*Publicată pe stru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

177

FOAIE VOLANTĂ CU PRIVIRE LA GAÏVAS

Biroul din străinătate al C.C. face cunoscut tuturor grupurilor din străinătate textul următoarei scrisori, primită de la tov. Lenin, reprezentantul P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional.

18 martie 1910

„Secretarul Biroului socialist internațional a adresat reprezentantului P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional o scrisoare în legătură cu următoarea chestiune :

Guvernul rus a cerut Belgiei să extrădeze pe un oarecare **G a i v a s** (Gaïvas), acuzat de exproprierea pe care acesta a săvârșit-o, după cum afirmă guvernul rus, *la 16 mai 1907* în apropiere de ferma *Polubatovka* (județul Sumi, satul Cernecinski : la ferme de Poloubatovka, de la commune de Tchernetschinsky, du district de Soumi). Această expropriere a fost săvârșită, după cum afirmă guvernul rus, cu participarea lui *Mihail Breaskun, Mihail Melnik, Serghei Nikiforov și a lui Pavel Demianenko*, care au și fost condamnați de tribunalul militar în 1907.

Cel expropriat este un oarecare Golovin — cetățean de onoare.

*Colonia rusă din Bruxelles — scrie secretarul Biroului socialist internațional — este convinsă că fapta ce se impută lui *Gaïvas* este un *delict politic* și că *Gaïvas* trebuie salvat atât în interesul lui personal,

* — Dacă nu, nu. — *Nota trad.*

cît și pentru ca extrădarea lui să nu creeze un precedent, care ar fi cît se poate de periculos».

Dezbaterile în procesul de extrădare a lui Gaïvas au avut loc la Bruxelles la 17 martie 1910. *Tribunalul a ezitat*, neștiind dacă e vorba sau nu de un delict politic.

«Membrul cel mai influent al tribunalului și președintele lui — scrie secretarul Biroului socialist internațional — consideră că hotărîrea depinde de faptul dacă va fi sau nu demonstrat că complicii lui au fost judecați de un tribunal *militar*. Dacă acest lucru va fi demonstrat, el va considera ca infracțiunea are un caracter *politic*».

Procesul a fost amînat *cu o săptămîină*, pentru ca Gaïvas și apărătorul său să poată procura dovezi.

De aceea, este extrem de important să se adune **imediat toate dovezile și informațiile**, care, pentru a ajunge mai repede la destinație, ar fi de dorit (dacă e cu putință) să fie trimise **direct** apărătorului lui Gaïvas :

M. B. JOFÉ, Avocat
55, Rue Bosquet, 55
Bruxelles (Belgique)

Avînd în vedere cele arătate mai sus, reprezentantul P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional roagă Biroul din străinătate al C.C., precum și conducerea **tuturor grupurilor de la Paris** ale P.M.S.D.R. să ia imediat măsuri pentru a strînge dovezi și a se culege informații, sau hectografiind și trimițînd grupurilor prezenta scrisoare, sau pe alte căi.

Adeverințele eliberate de grupuri — dacă timpul va permite acest lucru — pot fi trimise în caz de nevoie Biroului din străinătate al C.C. pentru a fi semnate de acesta sau de reprezentantul P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional“.

N. Lenin

Cu salutări tovărășești, Biroul din străinătate al C.C.

178

CĂTRE C. HUYSMANS

21. III. 1910

Scumpe tovarașe Huysmans,

Am primit scrisoarea dv. referitoare la Gaïvas. Personal nu știu nimic despre el și nici despre prietenii lui. Voi face însă tot ceea ce e cu putință pentru a strânge informații. *Toate* grupurile importante ale partidului nostru au fost înștiințate și sînt convins că dacă se va găsi cineva care să-l cunoască pe Gaïvas sau unele amănunte în legătură cu această chestiune, avocatul lui Gaïvas va fi informat.

Cu stimă, *N. Lenin**Expédiata din Paris la Bruxelles*

*Publicata pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Sociétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după manuscris
Tradus din limba franceză*

179

CĂTRE L. B. KAMENEV

21. III. 1910

Dragă L. B.,

Am primit articolul despre Kolțov, l-am citit și l-am transmis... * ; mi-a plăcut foarte mult ; cred că e un articol reușit..., sînt convins că va isca un scandal monstru ; acolo însă oricum e un scandal *continuu*. S-a stricat componența O.C.²²⁶ — înainte de plenară, timp de un an, *n-a fost nici un scandal*, iar acum nu apare *un număr* [fără] ca Martov să nu protesteze în scris, să nu amenințe și să nu facă istericale...

[Cum stau lucrurile] cu raportul ?

* Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. Cuvintele luate în paranteze înscrise au fost reconstituite după sens și după unele litere care s-au pastrat. — *Nota red.*

Nu ne lăsa în pană, pentru Dumnezeu !

Cei din Biroul internațional au început iarăși „să tragă de mine“, adică să-mi amintească. Scrie, scrie mai repede [raportul], [pentru] Dumnezeu... De îndată ce vei termina raportul, [vom începe] să scoatem [o mică revistă] legală a bolșevicilor ²²⁷.

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

P. S. În nr. 10 al „Pravdei“ Troțki e destul de josnic !

Expedită din Paris la Viena

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

180

CĂTRE N. E. VILONOV

27. III. 1910

Dragă tovarășe Mihail,

Cum o mai duci cu sănătatea ? Te-ai întremat ? Scrie-mi despre acest lucru, informează-mă exact dacă ai luat în greutate și cât anume.

La noi ceața unificării împăciuitoare începe să se risipească. Îți trimit suplimentul la nr. 12 al ziarului „Soțial-Demokrat“ ²²⁸. Din el vei vedea că a ieșit o încăierare în lege cu golosiștii. Acum totul e să știm dacă mai există pe lume plehanoviști, dacă mai există menșevici *parturici*, sau toți menșevicii sînt golosiști, iar Plehanov este un izolat și atît.

E necesar să desfășurăm o intensă agitație pentru ieșirea plehanoviștilor din grupurile golosiste, pentru înlocuirea golosistului din Biroul din străinătate al C.C. cu un plehanovist etc., și prin această agitație sa verificăm *în mod practic* dacă din această unificare a partidului va rezulta măcar unirea noastră cu plehanoviștii sau nu va ieși nimic.

Grupul bolșevic de aici se pregătește să pornească o asemenea agitație ; cînd va începe, îți vom da de veste.

„Vperedistii“ țin aici un fel de congres : se spune că au sosit Bogdanov și Stanislav. Nu se știe însă ce întreprind,

Au o comportare ridicolă și probabil că la prima lor manifestare în presă Organul Central va fi nevoit să pornească lupta și împotriva lor. Din Rusia s-a primit o scrisoare prin care sîntem înștiințați că Aleksinski a scris vperediştilor din Moscova în legătură cu planul de a organiza o școală *proprie* pentru 50 de persoane (să fi făcut rost de bani?), dar vperediştii din Moscova înclină, pare-se, spre o școală de partid comună.

De la Gorki n-am primit nici o scrisoare. Aud că Bogdanov l-a dezamăgit și că și-a dat seama de falsitatea comportării acestuia. Ai vreo știre de la Capri?

În Rusia sînt puține forțe. Ei, dacă am putea trimite de aici un activist bun în C.C. sau pentru convocarea conferinței! Aici însă toți sînt niște „foști oameni“.

Îți urez sănătate. Scrie-mi.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

*Expedita din Paris la Davos
(Elveția)*

*Publicată pentru prima oară în '93,
în „Culegeri din Lenin“, vol XIII*

Se tipărește după manuscris

181

CĂTRE L. TYSZKA

Pentru T.

28. III. 1910

Stimate tovarășe,

Vă mulțumesc pentru articolele Rosei Luxemburg²²⁹ pe care mi le-ați trimis.

În problema principală — înlocuirea lui Warski cu Leder — trebuie să protestez în modul cel mai categoric²³⁰. Gîndiți-vă că ne puneți într-o situație imposibilă! Nu vorbesc despre aptitudinile lui Leder (atît cît am putut să-l cunosc lucrînd cu el la diferite congrese și conferințe, mi-a făcut impresia unui om care *nu* are cunoștințe, capacități, gust literar, competență, ci înclină deseori spre șicane mărunte etc etc., și despre asta vă scriu tot privatissime).

Nu vorbesc nici de faptul că nu poate fi înlocuit un publicist experimentat, un marxist inteligent și un tovarăș admirabil printr-un om fără experiență și prea puțin cores-punzător.

Vreau să vorbesc însă despre situația din redacția O.C. și despre criza din partid. Nu se poate ca dv. să nu vă fi dat seama că situația e critică. Warski și cu mine vom scrie Comitetului Central despre necesitatea schimbării compo-nenței O.C. (pe care Dan îl torpilează în mod vădit). Li-chidatorii torpilează C.C. Și într-un moment când avem *absolută* nevoie de acest om, care a participat la plenară, care a fost verificat în muncă, care s-a integrat perfect în munca colegiului, care a pornit un război serios împotriva unui adversar serios, — într-un moment ca acesta el să fie înlocuit cu un novice !! Dar, pentru Dumnezeu, asta ar în-semna să paralizezi O.C. ! Doar O.C. este deocamdată *singurul* organ de conducere a *întregului* partid (atîta timp cît C.C. nu se întrunește fiindcă este torpilat de li-chidatori). Este extrem de important să avem un O.C. apt de muncă ; și într-un moment ca acesta „s-o luăm de la început“, „să introducem în muncă“ un novice, *să discu-tăm* în loc să lucrăm ! Trebuie să înțelegeți că menșevicii, invocînd hotărîrile plenarei (și în mod formal au, incontestabil, dreptul de a le invoca), *discută* literalmente fie-care cuvînt din rezoluție, fiecare lucru nespus în rezoluție, fiecare incident (cît de neînsemnat) de la plenară pentru a găsi *portițe de scăpare*. În aceste condiții, cum se poate concepe în rolul de pendul un om care *n-a participat* la plenară și care *de foarte multă vreme* n-a mai lucrat cu noi în instituțiile centrale ale P.M.S.D.R. ? E ceva absolut imposibil ! Aceasta înseamnă a frîna munca, și asta într-un moment când la fiecare ședință trebuie *rezolvate* probleme *extrem de importante*. Căci Leder va fi nevoit să spună „nu știu“ la *mii* de argumente și șicane ale menșevicilor (care sînt al dracului de pricepuți în folosirea oricărui frak-tioneller Dreck *, după cum prea bine știți). Se poate oare

* — fleac fracționist. — Nota trad.

concepe folosirea unui asemenea om într-un asemenea moment ?

Nu. Nu. Noi nu cerem imposibilul de la P.S.D. * Îi cunoaștem forțele, nevoile, cunoaștem imperatiivele muncii din Polonia. Noi nu-l împovărăm pe Warski și nu-l facem să se rupă de activitatea sa *publicistică*, al cărei conținut îl constituie problemele poloneze. E necesar însă ca dv. să ni-l lăsați neapărat în O.C., așa cum ne-am înțeles în timpul plenarei. Fără Warski ne-ar fi *absolut* imposibil să ieșim din perioada de criză, să determinăm o schimbare în componența O.C. Când criza va lua sfârșit, când componența O.C. se va fi schimbat, atunci..., dar și atunci, pentru Dumnezeu, *nu* pe Leder. Atunci să ni-l dați pe Karski, dacă nici atunci nu va fi posibil să ni-l lăsați pe Warski. Acum însă avem absolută nevoie de Warski.

O caldă strângere de mână. Salutări Rosei.

Al. dv., *Lenin*

Expedită din Paris la Berlin

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, :ol. III*

Se tipărește după manuscris

182

CĂTRE G. V. PLEHANOV

29. III. 1910

Iubite și mult stimate tovarașe,

Împărtășesc pe deplin ideea dv., exprimata în „Dnevnik” nr. 11, că se impune o sinceră și strânsă apropiere a tuturor elementelor cu adevărat social-democrate în lupta împotriva lichidatorismului și otzovismului și așa vrea foarte mult să mă întîlnesc cu dv. pentru a discuta actuala stare de lucruri din partid. Dacă și dv. considerați utilă o asemenea discuție și dacă starea sănătății vă permite, fiți atît de bun și scrieți-mi (sau telegrafiați-mi) cînd ați putea

* — Social democrația poloneză. — *Nota red.*

sa-mi fixați o întrevedere la San Remo. Sînt gata să vin acolo în acest scop ²³¹.

Cu salutări tovarășești, *N. Lenin*

VI. Oulianoff. 4. Rue Marie Rose. Paris. XIV.

Expediata la San Remo

Publicata pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tiparește după manuscris

183

CĂTRE L. B. KAMENEV

6. IV. 1910

Dragă K.,

Am primit (*în sfîrșit!* — tocmai mă pregăteam să te cert rău de tot) scrisoarea d-tale. Să expediez scrisoarea expres sau o telegramă e prea tîrziu.

Ne „grăbim” prea mult — scrii d-ta. Nu știi... * Oare putea fi admis Dan & Co. ? Și ce să mai... așteptăm ? Rău ai făcut însă că nu te-ai „grăbit” să ne scrii imediat despre „îndoielile formale” ale lichidatorilor de la „Pravda”. Extrasele ți-au fost trimise acum 10 zile : dacă te-ai fi grăbit să ne răspunzi *imediat*, arătînd că cutare și cutare lucru nu-ți este clar, *acum o săptămînă* ai fi fost în posesia copiilor integrale ale scrisorilor din Rusia. Acum O.C., care a apărut aseară tîrziu, continuă să dea citate din scrisori ²³².

Este necesară retragerea d-tale din redacția ziarului „Pravda” ? ²³³ D-ta ești aproape gata să spui da, „grăbindu-te” iarăși să scrii după *primul* conflict cu Troțki.

Personal cred că, *atîta timp* cît „Pravda” este atît de incoloră, nu e necesar să te retragi din redacția ei. Cînd am citit... nota [d-tale] din nr. 11 al „Pravdei”, m-am gîndit ([și] Grigori a spus) : e ceva inofensiv, incolor, [lipsit de valoare], frazeologie...

* Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. Cuvintele luate în paranteze patrate au fost reconstituite după sens și după unele litere care s-au pastrat. — *Nota red.*

Ce urmărim *acum*, în momentul de față, prin politica noastră? Construirea unui nucleu *de partid* nu prin *frazeologia* banală a troțkiștilor & Co., ci printr-o apropiere ideologică *reală* între plehanoviști și bolșevici. *Vom reuși* oare? Nu știu! Dacă nu vom reuși, înapoi la Centrul Bolșevic. Dacă vom reuși, va fi un important pas înainte.

Noi vom scrie Comitetului Central din Rusia (însistând ca Makar să-l convoace, fără a-i aștepta pe nemernicii de menșevici) despre *izgonirea* lui Dan (și Martov) din O.C., a lui Igor din Biroul din străinătate al C.C. și înlocuirea lor cu plehanoviști. Plehanoviștii au publicat... [într-un număr] al ziarului „Golos S.-D.” (d-ta [îl vei primi, probabil,] zilele acestea ²³⁴).

...[53] pentru golosiști,... împotriva... 10... Pentru plehanoviști 11 . . . , dar importă nu atât numărul, cât faptul că *a început sciziunea*. Începutul e greu, restul vine de la sine.

Menșevicii vor publica *zilele acestea* răspunsul dat de Martînov lui Plehanov și, probabil, răspunsul dat Organului Central. Deși Plehanov *vrea* să-și asigure posibilitatea de „a se întoarce” la golosiști, se pare că deocamdată nu va ieși nimic.

Cred că retragerea d-tale din redacția ziarului „Pravda”, dacă este inevitabilă, trebuie organizată cu cea mai mare atenție (d-ta scrie un articol împotriva lichidatorismului și împotriva ziarului „Golos”, iar Troțki n-are decât să-l refuze!) pentru a se putea întocmi un raport către O.C. și *pentru a se pregăti* un proiect de hotărîre cu privire la editarea unui ziar popular de către Organul Central. Sau asta, sau înapoi la.

Grupul de la Viena o să tacă.

În privința raportului nu sînt mulțumit. Asta nu înseamnă „a sîcîi”, ci a aminti. *Trimite începutul*. Totul la 1. V. — e prea tîrziu!

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

CĂTRE N. E. VILONOV

7. IV. 1910

Dragă tov. M.,

Îți trimit rezoluția plehanoviștilor de aici sau, mai exact, a menșevicilor-partiții²³⁵. Dacă e adevărat că la voi, la Davos, ei predomină în rîndurile menșevicilor, ar fi extrem de important ca să se pronunțe numaidecît, să se unească în orice caz și să adopte o poziție fățișă. Bineînțeles că *bolșevicii* trebuie să dea cu multă prudență asemenea sfaturi menșevicilor, deoarece chiar printre plehanoviști cea mai teribilă, mai gravă și mai insuportabilă învinuire care se poate aduce cuiva este că „ajută pe bolșevici” sau că lucrează „pentru bolșevici” etc.

În actuala situație, atît de confuză, nu există, după părerea mea, decît două soluții : sau ne întoarcem înapoi, la fracțiunea noastră bolșevică, sau dăm, împreună cu plehanoviștii, o *luptă decisivă* împotriva golosiștilor, pentru partid. A doua soluție este preferabilă, dar ea nu depinde de noi. Atît timp cît va fi posibil, vom face totul pentru a ajunge la această a doua soluție. Numai după ce vom fi încercat *toate* posibilitățile, toate mijloacele în vederea realizării ei, vom reveni la prima. —

— Mă bucură că, făcînd cunoștință cu pragmatismul, ai început să te îndepărtezi de machism. Acum în Rusia se traduce de zor toată această drojdie filozofică „ultramodernă” : Petzoldt & Co., pragmatistii etc. Foarte bine : cînd cititorii ruși și în special muncitorii vor vedea *adevărata față* a dascălilor lui Bogdanov și a confratilor săi, vor întoarce repede spatele și dascălilor, și discipolilor.

A considera adevărul drept un instrument al cunoașterii înseamnă în fond a trece pe pozițiile agnosticismului, a abandona materialismul. În această privință, ca și în toate problemele esențiale, pragmatistii, machiștii, empiriomoniștii se aseamănă.

O caldă strângere de mână ; îți doresc grabnică și deplină însănătoșire.

Al d-tale. *N. Lenin*

*Expedită din Paris la Davos
(Elocuții)*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

185

CĂTRE A. I. LIUBIMOV

Tovarășului Mark

10 apr. 1910

Stimate tovarășe,

Consfătuirea de ieri ne-a convins definitiv de un lucru de care nu ne îndoiam prea mult nici înainte : că d-ta nu reprezinți de loc curentul bolșevic, curent pe care pretinzi că-l reprezinți în Biroul din străinătate al C.C.

Avînd toate temeiurile să ne considerăm reprezentanții curentului bolșevic, declarăm, atît pe baza scrisorilor tovarășilor noștri de idei din Rusia, cît și pe baza datelor privind politica bolșevicilor din străinătate, că oscilările d-tale politice, intenția d-tale de a tolera prezența în Biroul din străinătate al C.C. a lichidatorului Igor, care completează împotriva partidului, de a camufla torpilarea de către el a unificării partidului ²³⁶ (în loc să-l demaști pe Igor, să ceri Comitetului Central în mod categoric scoaterea lui și să te încadrezi în mod hotărît în lupta împotriva lichidatorilor, să aperi alianța dintre bolșevici și menșevicii *partinici*, singura care ar mai putea, *poate*, să salveze cauza unificării), — toată această comportare a d-tale ne convinge că, cu sau fără voie, ești o unealtă în mîna lichidatorilor.

Ne rezervăm dreptul să aducem la cunoștința bolșevicilor declarația noastră, iar dacă va fi nevoie o vom aduce și la cunoștința întregului partid și a presei.

Membrii bolșevici ai O.C. : *Lenin* *

Scriu la Paris loc

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, ol. XXV*

Se tipărește după manuscris

* Scrisoarea e semnată și de G. E. Zinoviev. — *Nota red.*

186

CĂTRE A. I. LIUBIMOV

Tovarășului Mark

Stimate tovarășe,

Retractăm cele afirmate în scrisoarea noastră și regretăm că v-am acuzat pe nedrept că ați sprijini lichidatorismul în Biroul din străinătate al C.C. *

10. IV. 1910

Lenin ***Scrisă la Pa.is (loco)*

Publicată pentru prima oară în 1933,
in „Culegeri din Lenin”, vol. XXV

Se tiparește după textul
scris de G. E. Zinoviev
și semnat de V. I. Lenin

187

CĂTRE A. M. GORKI

Către Al. Maks—ci

11. IV. 1910

Scumpe A. M.,

Abia astăzi am reușit să capăt scrisoarea dv. și a M. F., trimisă prin M. S. Botkina. Să nu uit : puteți să-mi scrieți și pe adresa mea *personală* (Oulianoff. 4. Rue Marie Rose. 4. Paris. XIV), și pe adresa partidului — în acest caz e mai bine să folosiți două plicuri, iar pe cel interior să menționați : *personal pentru Lenin* (110. Avenue D'Orléans. Mr. Kotliarenko. Paris. XIV).

Voi căuta să vă trimit chiar mâine publicațiile pe care mi le cereți.

Mă întrebați dacă v-am înjurat și unde. Probabil că în „Diskussionnîi Listok”²³⁷, nr. 1 (editat de O.C.) ***. Vi-l

* Vezi scrisoarea precedentă. — *Nota red.*

** Scrisoarea e semnată și de G. E. Zinoviev. — *Nota red.*

*** Vezi articolul lui V. I. Lenin „Insemnarile unui publicist”, capitolul 1 „In legatura cu «platforma» adeptilor și aparatorilor otzovismului” (Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 257—268). — *Nota red.*

trimit. Dacă cei care v-au informat n-au avut în vedere cele scrise în această publicație, pentru moment nu-mi amintesc de altceva. În acest răstimp n-am scris nimic altceva.

Acum în ceea ce privește unificarea. E fapt concret sau anecdotă ? — mă întrebați. Ca să vă arăt cum stau lucrurile, trebuie s-o iau mai de departe, căci aici este și un element „anecdotic“ (mai degrabă fără importanță) și unul serios, după convingerea mea.

În direcția unificării partidului au acționat și acționează o serie de factori importanți și profunzi : necesitatea de a curăți social-democrația de lichidatorism și otzovism — în domeniul ideologic ; situația extrem de grea în care se află partidul și întreaga muncă social-democrată și formarea unui nou tip de muncitor social-democrat — în domeniul activității practice.

La plenara C.C. („plenară lungă“ — trei săptămâni de caznă, de măcinare a nervilor, fir-ar să fie !), acestor factori importanți și profunzi, pe care nu toți îi sesizează, li s-au adăugat o serie de factori mărunți, s-a adăugat starea de spirit „împăciunitoristă în genere“ (fără să se știe în mod clar cine cu cine trebuie să se împace, în ce scop și cum anume), li s-a adăugat ura împotriva Centrului Bolșevic pentru lupta ideologică intransigentă desfășurată de acesta, li s-au adăugat intrigile și dorința de a face scandal ale menșevicilor — și a ieșit un copil plin de buboaie.

Și ne căznim în continuare. Ori — în cazul cel mai fericit — vom opera buboaiele, vom elimina puroiul, vom vindeca copilul și-l vom crește.

Ori — în cazul cel mai rău — copilul va muri. Atunci vom trăi cîtva timp fără copil (cu alte cuvinte, vom reface fracțiunea bolșevică), iar după aceea vom da naștere unuia mai sănătos.

În tabăra menșevicilor merg spre o unificare serioasă (nu pe deplin conștienți, încet de tot, împleticindu-se, dar merg, și, ceea ce e mai important, n-au cum să nu meargă) plehanoviștii, merg *partiiții*, merg muncitorii. Golosiștii însă

umblă cu tot felul de tertipuri, încurcă treaba, se țin de ticăloșii. Ei sînt pe cale de a-și crea un puternic centru legal, oportunist în Rusia (Potresov & Co. în publicistică : vezi „Nașa Zarea“ ²³⁸ nr. 2 — mare ticălos Potresov ăsta ! — și Mihail, Roman, Iuri + cei 16 autori ai „Scrisorii deschise“ din „Golos“ nr. 19/20 — în munca practică, organizatorică).

Plenara C.C. urmărea să-i unească *pe toți*. Acum golosiștii *se desprind*. Acest buboi *trebuie* tăiat. Asta nu se va face fără certuri, scandaluri, chinuri, intrigi și resentimente.

Acum sîntem ținta tuturor acestor intrigi. Ori C.C. din Rusia va tăia de la rădăcină pe golosiști, îndepărtîndu-i din cele mai importante instituții (din Organul Central etc.), ori va trebui să refacem fracțiunea.

În „Dnevnik“ nr. 11 Plehanov face o apreciere a plenei, din care se vede clar că, *în momentul de față*, dorința sinceră și serioasă de a lupta împotriva oportunismului învinge la el dorința meschină de a *folosi* pe oportuniștii golosiști *împotriva* bolșevicilor. Și aici se manifestă o tărăgăneală complicată, dar centrul legal, lichidatorist al menșevicilor, care s-a format în Rusia, determină *în mod inevitabil* pe social-democrații serioși să se îndepărteze de ei.

Acum în ceea ce-i privește pe „vperedišti“. Un timp am avut impresia că și înăuntrul acestui grup există două curente : unul care tinde spre partid, spre marxism, tinde să renunțe la machism și la otzovism, iar celălalt — invers. Celui dintîi unificarea partidului i-ar fi deschis perspectiva unei corijări comode, fără inconveniente, partinice a absurdităților evidente ale otzovismului etc. Se pare însă că cel de-al doilea curent precumpănește. Aleksinski (care e un țînc în materie de politică, dar un țînc înfuriat, care face o prostie după alta) a ieșit, provocînd un mare scandal, din redacția lui „Diskussionnîi Listok“ și din comisia școlii de partid ²³⁹. Se pare că vor să-și organizeze o școală *a lor*, tot fracționistă, tot în afara partidului. Dacă va fi așa, o

să ne războim iar cu ei și o să atragem de partea noastră pe muncitorii care-i urmează.

Rezultă, așadar, că partea „anecdotică” predomină acum în problema unificării, că apare pe primul plan și oferă unora prilej de chicoteli, de ironii etc. Se spune chiar că socialistul-revoluționar Cernov a scris un vodevil pe tema unificării social-democrației, intitulat „Furtună într-un pahar cu apă”, și că acest vodevil va fi reprezentat aici zilele acestea în fața unuia din grupurile (amatoare de senzații) ale coloniei de emigranți.

E de-a dreptul dezgustător să trăiești în această atmosferă de „anecdote”, de disensiuni, de scandaluri, de șicane și de resentimente, după cum tot atît de dezgustător este și să le observi. Dar nu-i este nimănui permis să se lase pradă sentimentelor. Viața de emigrant este acum de o sută de ori mai grea decît înainte de revoluție. Viața de emigrant și disensiunile sînt inseparabile.

Dar disensiunile vor dispărea ; nouă zecimi din ele rămîn în străinătate ; ele nu sînt decît un accesoriu. În schimb, dezvoltarea partidului, dezvoltarea mișcării social-democrate se desfășoară implacabil, biruind greutățile fără seamăn create de situația actuală. Curățirea partidului social-democrat de „devierile” periculoase din rîndurile *lui*, de lichidatorism și otzovism își urmează neabătut cursul ; în cadrul unificării, ea a făcut *progrese mult mai însemnate* decît înainte. Cu otzovismul am terminat în fond, sub raport ideologic, încă înainte de plenară. Cu lichidatorismul n-am putut termina atunci ; menșevicii au reușit, un timp oarecare, să *țină ascuns șarpele*, dar acum l-au scos la lumină, acum îl vede toată lumea, acum putem să-l nimicim și-l vom nimici.

Și această curățire nu este în nici un caz numai o sarcină „ideologică”, numai „literatură”, așa cum crede imbecilul (sau escroc) de Potresov, care *ia apărarea* machiștilor, așa cum menșevicii, la plenară, au luat apărarea „vperedistiilor”. Nu, această curățire este indisolubil legată de adîncurile mișcării muncitorești, care învață să organizeze munca

social-democrată în actuala perioadă grea și învață tocmai prin negare, iese la liman prin negarea lichidatorismului și a otzovismului. Numai palavragiul de Troțki își închipuie că se poate evita această negare, că ea e de prisos, că chestiunea asta nu privește pe muncitori, că problemele lichidatorismului și otzovismului sînt puse *nu* de viață, *ci* de publicațiile unor polemisti înrăiți.

Îmi închipui cît de greu poate urmări această creștere anevoioasă a noii mișcări social-democrate cel care n-a văzut și n-a fost părtaș la creșterea anevoioasă de la sfîrșitul deceniului al 9-lea și începutul ultimului deceniu al secolului trecut. Atunci erau numai cîteva zeci de asemenea social-democrați, dacă nu chiar cîteva. Acum sînt sute și mii. De aici rezultă criza și crizele. Și social-democrația în ansamblul ei le lichidează în văzul tuturor și le va lichida cîstit.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Lenin*

Expedită din Paris la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. I*

Se tipărește după manuscris

188

CĂTRE M. M. ZOLINA

Pentru *M. M.*

30. IV. 1910

Stimată tovarășă,

Vă mulțumesc că m-ați informat despre starea sănătății lui Mihail. Am făcut imediat demersuri pentru a i se acorda o subvenție. Situația e de așa natură, încît nu sînt speranțe să i-o acorde Biroul din străinătate al Comitetului Central, deoarece acolo noi sîntem acum în minoritate. A plecat cineva în Rusia și, profitînd de ocazie, am transmis Comitetului Central din Rusia să-i acorde o subvenție lui Mihail. Sper ca peste vreo două săptămîni să am un răspuns

favorabil. *În orice caz*, ar trebui să facem în așa fel ca Mihail să-și continue tratamentul și să mai rămână la Davos pînă se va restabili complet.

O caldă strîngere de mînă.

Al dv., *N. Lenin*

Adresa mea :
Mr. Vl. Oulianoff.
4. Rue Marie Rose. 4.
Paris. XIV.

*Expedită din Paris la Davos
(Elveția)*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

189

*CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Stimați tovarăși,

Considerăm de datoria noastră să vă aducem la cunoștință că, după ferma și profunda noastră convingere, starea de lucruri din redacția O. C. a devenit pur și simplu insuportabilă și că promovarea liniei partidului ni se pare absolut *imposibilă* fără schimbarea componenței redacției O. C.

Numai primele două ședințe ale redacției O. C. care au avut loc după plenară ne-au dat speranțe în posibilitatea unei munci în comun cu tovarășii Martov și Dan. Faptul că tov. Martov s-a declarat de acord cu scrisoarea C.C. cu privire la conferință²⁴⁰ (vezi O. C. nr. 11. Martov *a semnat* această scrisoare) mărturisea, fără îndoială, dorința lui de a îndeplini *în mod loial* hotărârile plenarei. Primul care a adoptat un alt ton a fost tov. Dan, care a declarat articolul de fond din nr. 11 al O.C. ** dăunător* și care, în prezența noastră, l-a acuzat pe Martov de *oportunism orga-nocentralist*. Însuși acest fapt ne-a demonstrat că golosiștii

★ Este vorba de articolul lui V. I. Lenin „Spre unitate” (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 205—214). — *Nota red.*

inveterați îl consideră pe Martov „oportunist“, în sensul că dă dovadă de docilitate față de hotărârile partidului, și că totul se reduce la problema dacă Martov va ceda sau nu la presiunile lor.

Articolul lui Martov „Pe calea cea bună“ ne-a dovedit că el a cedat. Faptul că el n-a vrut ca articolul să fie dat la „Diskussionnîi Listok“ (deși este evident că acest articol *discută* hotărârea C.C. cu privire la componența O. C.) a însemnat începutul războiului. În problema atitudinii organizațiilor ilegale și a militanților lor față de cele legale, Martov, în acest articol, *cotește în mod vădit de la C.C.* (scrisoarea cu privire la conferință, pe care a semnat-o) *inspre Dan.* „Teoria egalității în drepturi“ între ilegaliști și legalisti nu este altceva decât *o abatere de la scrisoarea C.C., o cotitură din partea lui Martov*, căci contradicția dintre această „teorie“ și scrisoarea C.C. este evidentă pentru oricine nu vrea să închidă ochii.

Atunci când Martov, după ce articolul i-a fost respins (căci el n-a fost de acord să dea o notă la articol și nici ca articolul să fie publicat în „Diskussionnîi Listok“), a declarat redacției O. C. că *el începe ostilitățile*, poziția sa și a lui Dan a devenit foarte clară pentru noi.

Partidul s-a clarificat în privința acestei poziții 1) din comportarea lui Mihail, Roman și Iuri ²⁴¹, 2) din manifestul celor 16 menșevici din Rusia ²⁴², 3) din „Golos“ nr. 19—20 și 4) din manifestul scizionist al celor 4 redactori de la „Golos“ ²⁴³. La toate acestea se adaugă acum 5) articolul fățiș lichidatorist publicat de Potresov în „Nașa Zarea“ nr. 2, în care mai semnează Martov și alții, și 6) articolul redacției ziarului „Golos Soțial-Demokrata“ îndreptat împotriva lui Plehanov („O completare necesară la «Dnevnikî»“ ²⁴⁴), în care Martînov, Martov și Akselrod, alături de același Potresov, tratează en canaille (ca pe niște canalii) Organul Central al partidului și menșevismul partinic.

În foaia noastră volantă intitulată „Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului“ și în nr. 12 al O. C. am făcut o apreciere asupra primelor patru manifestări *. În nr. 13 al O. C., care va apărea peste o săptămână, Plehanov va face o apreciere asupra articolului publicat de Potresov în „*Nașa Zarea*“.

Împotriva ziarului „*Golos Soțial-Demokrata*“, care a cotit în mod definitiv spre lichidatori, încep să se unească și să acționeze menșevicii partinici, după cum rezultă din cele patru rezoluții adoptate de unele grupuri *menșevice* și de unele părți ale grupurilor *menșevice* din străinătate (Paris, Nisa, San Remo, Geneva) **. Menșevicii *partinici* se pronunță fățiș împotriva ziarului „*Golos*“ și împotriva lichidatorilor din Rusia, vorbesc deschis despre cotitura spre lichidatorism făcută de „*Golos*“ după plenară.

În partid s-a creat o situație mult diferită de cea existentă în timpul plenarei, ceea ce reclamă neapărat schimbări în componența O. C. Plenara a vrut să dea posibilitatea de a reveni în rîndurile partidului și de a lucra loial în cadrul lui *tuturor* golosiștilor, *tuturor* social-democraților, *tuturor* militanților legali ai mișcării muncitorești care voiau să treacă pe poziții partinice. Plenara a nutrit speranța că nu se va produce o sciziune între cele două părți ale menșevismului, ci că ambele vor trece laolaltă pe poziții partinice.

Dar a ieșit altfel, și vina o poartă centrul din Rusia al legaliştilor (Potresov, Mihail & Co.) și ziarul „*Golos Soțial-Demokrata*“. Sciziunea dintre ei și menșevicii *partinici* a devenit fapt. Noi am unit în jurul O. C. și al lui „Diskussion-nîi Listok“ o seamă de menșevici *partinici* (Plehanov, Rapoport, Avdeev), împreună cu care începem să desfășurăm, sub cele mai bune auspicii, o muncă de partid străină de orice fracționism, în pofida tuturor divergențelor existente între noi. În străinătate, grupurile bolșevicilor și menșevicii-partiiți fac pași în direcția unificării. Grupurile golosiști-

* Vezi V. I. Lenin. „Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului“ (Opere complete, vol. 19, București, Editura politica, 1963, ed. a doua, p. 215—224). — *Nota red.*

** Vezi articolul lui V. I. Lenin „Unificarea partidului în străinătate“ (Opere complete, vol. 19, București, Editura politica, 1963, ed. a doua, p. 247—256). — *Nota red.*

lor, dimpotrivă, au adoptat o orientare categoric *potrivnică* unificării.

De aceea situația cu totul imposibilă care s-a creat în interiorul redacției O. C. nu se datorește unor motive accidentale sau de ordin personal. Dacă în cadrul redacției noastre domnesc acum disensiuni care nu iau sfârșit, dacă noi trei nu putem birui în nici un chip poziția ostilă a celorlalți doi redactori, dacă în cadrul O. C. întreaga muncă este frînată, — toate acestea sînt rezultatul inevitabil *al unei situații false*. Sensul hotărîrilor plenarei indică necesitatea unei apropieri de menșevicii-*partiiți*, iar la noi în O. C. menșevicii *antipartinici* duc o luptă necruțătoare împotriva *menșevicilor-partiiți* care, fără să fie membri ai redacției Organului Central, îl sprijină !

Sîntem pe deplin convinși că tovarășii din C.C. înțeleg ei înșiși că situația a devenit cu totul imposibilă și că nu ne vor cere s-o ilustrăm printr-un istoric al nenumăratelor conflicte și scandaluri care au loc în redacție. Aceste conflicte, acuzații, fricțiuni, care duc la o totală dezorganizare a muncii, nu sînt decît rezultatul situației politice schimbate, care va duce *în mod inevitabil* la destrămarea O.C. dacă nu se va lua măsura dictată *de întregul* spirit al hotărîrilor plenarei, și anume : înlocuirea menșevicilor antipartinici, lichidatori, golosiști cu menșevici partinici, cărora *sîntem datori* să le acordăm tot sprijinul pentru a intra de-a binelea în partid și în organele lui conducătoare.

Menșevicii partinici au și declarat Biroului din străinătate al C.C. că doresc să aibă în redacția O.C. (și în Biroul din străinătate al C.C.) reprezentanți ai lor, adică adepți ai menșevismului *partinic*.

În ceea ce ne privește, declarăm că ne este *absolut imposibil* să conducem O.C. al partidului în colaborare cu golosiștii *, căci nu e cu putință să duci munca exclusiv prin

* În textul inițial al manuscrisului urma : „...care luptă împotriva lui Plehanov și sînt sprijiniți de Potresov, Mihail & Co. Noi conducem realmente O.C. și-l putem conduce *numai în alianță* cu acei menșevici pe care Dan, Martov și alți golosiști îi tratează ca pe niște canalii (vezi „O completare necesară”) și care sînt gata să ajute un O.C. partinic, și nu un O.C. în care menșevismul este reprezentat de golosiști”. Acest text a fost tăiat și reformulat de Lenin. — *Nota red.*

majorizarea mecanică a unor oameni cu care nu ai o bază partinică comună.

Sperăm că C.C. va lua măsurile organizatorice necesare în vederea schimbării componenței redacției O.C. și a creării unui colegiu *partinic* capabil de muncă.

Membrii redacției O.C., *Lenin* *

*Scrisă în jurul datei de 2 mai 1910
Expediată din Paris în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XLV*

Se tipărește după manuscris

190

CATRE C. HUYSMANS

6. VI. 1910

Scumpe tovarășe,

Anexez două manifeste cu privire la demonstrația de 1 Mai, care au fost editate de partidul nostru : unul în străinătate, iar altul în Rusia, tipărit într-o tipografie ilegală. Mă voi strădui să vă procur și alte materiale de genul acesta, lucru, de altfel, destul de greu dacă avem în vedere situația în care se află partidul nostru.

Referitor la propunerile, rezoluțiile și raportul partidului nostru, spre marele meu regret, sînt nevoit să vă comunic că Comitetul Central al partidului nostru încă nu a întocmit rezoluțiile și că raportul, din păcate, încă nu este gata ²⁴⁵.

Primiți, scumpe tovarășe, salutările mele prietenești.

N. Lenin

*Expediată din Paris la Bruxelles
Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după fotocopia manuscrisului
Tradus din limba franceză*

* Scrisoarea este semnată și de A. Warski și G. E. Zinoviev. — Nota red.

191

CĂTRE C. HUYSMANS

15. VI. 1910

Scumpe tovarășe,

Regret mult că nu vă pot procura documente și informații referitoare la exproprierea de la Tiflis și la arestările operate la München²⁴⁶. De îndată ce am primit scrisoarea dv., am remis-o unui tovarăș care ar putea să găsească documentele sau informațiile de care aveți nevoie. Sînt convins că el va face tot ce-i va sta în putință, deși e foarte greu să îndeplinească această însărcinare pînă joi sau vineri.

Primiți, scumpe tovarășe,
salutul meu frățesc,

N. Lenin

Expedită din Paris la Bruxelles

Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4

În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba franceză

192

CĂTRE L. TYSZKA

20. VII

Werter Genosse *,

Am aflat acum de la Warski că cei doi golosiști (care *au participat* la plenară) *au și sosit* în Rusia. Situația e critică. După plenară am sacrificat *trei* bolșevici²⁴⁷. Mai mult nu putem. Dacă nu ne vin în ajutor polonezii, totul se duce de rîpă. Ori veți găsi pe al doilea membru polonez al C.C. și-l veți trimite, împreună cu Ganețki, pentru 2—3 săptămîni ca să convocăm *cu orice preț* colegiul *numai* pentru a lua „măsuri” și pentru a efectua cooptarea, ori totul se va duce de rîpă²⁴⁸. Totul depinde

* — Stimate tovarășe. — *Nota trad.*

de dv. Noi am făcut tot ce am putut, am sacrificat trei oameni, mai mult nu putem. Scrieți-mi pe adresa : Mr. Oulianoff. Rue Mon Désir. Villa les Roses. Pornic (Loire-Inferieure). France. Voi rămîne acolo pînă la 23 august, după aceea voi pleca la Copenhaga²⁴⁹.

Multe salutări Rosei.

Al dv., N. Lenin

Scrisă la 20 iulie 1910
Expedită din Paris la Berlin

Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III

Se tipărește după manuscris

193

CĂTRE D. M. KOTLEARENKO

Tovarășului *Kotlearenko*, personal

1. VIII. 1910

Dragă tovarășe,

I. Fii amabil și comandă următoarele cărți pentru redacție :

1) „Darea de seamă asupra activității fracțiunii libertății poporului la cea de-a 3-a sesiune a Dumei de stat“. (Librăria „Pravo“, Petersburg, sau adresați-vă lui V. A. Harlamov, Potemkinskaia, 7, Petersburg.) Prețul 50 de copeici.

2) „În memoria lui N. G. Cernîșevski“. Referatele și cuvîntările lui Annenski, Antonovici, Tugan-Baranovski și alții. Prețul 50 de copeici. (Obșcestvennaia Polza, Petersburg, Nevski, 40, ap. 43.)

II. Mai departe. Ai comis o *mare* imprudență trimițînd raportul într-o scrisoare simplă. Am lăsat aici la poștă adresa lui Rappoport. Dar nu e suficient. Trimite *imediat* o cerere la Administration des postes din Pornic, rugînd, în calitate de expeditor, ca pachetul să fie predat lui Rappoport, și anexează o carte poștală cu adresa d-tale pentru a ți se răspunde.

III. Am auzit că Britman a adus „*Mișcarea socială*“ și a predat-o la serviciul de expediție pentru mine. Dacă nu este

așa, îl voi întreba pe Grigori ; *dacă și se ivește vreun prilej*, întreabă-l și d-ta.

IV. În privința *invitațiilor* la Congresul de la Copenhaga nu-ți pot spune nimic ²⁵⁰. De obicei, accesul la balcoane era liber. Ia o foaie volantă din coletul meu pentru Biroul din străinătate al C.C. (e în banderolă), o foaie volantă tipărită, în care vei găsi adresa președintelui comitetului local de organizare ²⁵¹ ; trebuie să-l întrebi chiar pe el dacă vrei să știi *precis* totul din timp.

V. Anexez o scrisoare pentru Biroul din străinătate al C.C. ²⁵² Rog să fie transmisă *cît mai repede*.

VI. Ce se aude cu raportul ? Rog foarte, foarte mult să se *urgen te ze* editarea.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *N. Lenin*

*Expediată din Pornic (Franța)
la Paris*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. I. LIUBIMOV

Dragă M.,

Te rog să expediezi expres lui Peatnița scrisoarea alăturată.

Am primit o scrisoare de la secretarul Biroului din străinătate al C.C., care ne comunică că, după spusele lui Șvart, Huysmans a interzis ca rapoartele să fie mai mari de 4 pagini. Comunică, te rog, acestui secretar că, dacă dorește, poate să ia legătura direct cu Huysmans. Eu știu un singur lucru : raportul *ni-l tipărim noi* ; cine poate să ne interzică să-l facem mai amplu ? Trebuie numai ca el să fie gata *pînă la congres* și-l vom distribui *noi înșine delegaților*. Cerința ca raportul să fie tipărit în 3 limbi îmi este de mult cunoscută, dar dacă nu avem bani ? O „să interzică” pe cele publicate într-o singură limbă ?

Anexez o scrisoare primită de la bancă prin care mi se comunică contul și *mi se cere* (ca de obicei) să confirm sub

semnătură exactitatea lui. Anexez confirmarea mea *, adică formularul semnat de mine (și datat 4 august : N. B. : nu expedia mai devreme). Verifică contul și, dacă e bun, expediază scrisoarea mea.

O caldă strângere de mână. Salutări lui O. A.

Al d-tale, *Lenin*

P. S. În ceea ce privește Copenhaga, am expediat ieri Biroului din străinătate al C.C. o scrisoare prin care am rugat să fie înștiințați C.C. al Bundului și letonii. Ai calculat cheltuielile pentru plecarea la Copenhaga ? Se spune că va costa 250—300 de franci de delegat ; vor fi cel mult 8. Îți vor ajunge *cele 75 000* și pentru asta ?

Exp. par. VI. Oulianoff. R. Mon Désir. V. les Roses. *Pornic* **.

Scrisă la 2 august 1910
Expediată la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

195

CĂTRE D. M. KOTLEARENKO

Dragă tovarășe,

Îți expediez un cec de 200 de franci — la rugămintea lui Grigori, care, desigur, ți-a comunicat ce să faci cu ei.

Va fi gata raportul (în franceză) înainte de 23 august ? E foarte important să fie gata ²⁵³.

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

Scrisă înainte de 8 august 1910
Expediată din Pornic (Franța)
la Paris

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

* sînt puse în 2 plicuri cu adresa imprimată : Comptoir National etc.
** Adresa expeditorului e scrisa pe plic. — *Nota red.*

196

CATRE D. M. KOTLEARENKO

Tovarăşului Kotlearenko

Dragă tovarăşe,

Fii bun şi dă materialul alăturat la cules pentru O.C. ⁵⁵¹.

Rog, dacă e posibil, să mi se trimită aici raportul în şpalt (aş prefera corectura a doua, în cazul în care acest lucru este realizabil). Corectura „autorului“ nu o voi reţine.

O caldă strângere de mână,

*Lenin**Scrisă la 8 august 1910
Expediată din Pornic (Franţa)
la Paris**Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII**Se tipăreşte după manuscris*

197

CATRE M. B. KOBETŢKI

8 aug. st. n. 1910

Stimate tovarăşe,

Permiteţi-mi să vă adresez o mică rugămintă personală. Aş vrea să profit de şederea mea la Copenhaga în timpul congresului pentru a lucra într-o bibliotecă de acolo. V-aş rămîne foarte îndatorat dacă mi-aţi comunica :

1) Dacă în septembrie e deschisă în permanenţă vreuna dintre bibliotecile din Copenhaga (Biblioteca naţională sau Biblioteca universitară ; nu ştiu care e mai bună ; am nevoie de materiale cu privire la agricultura Danemaricii).

2) Cît costă pe săptămînă şi pe lună o cameră mobilată la Copenhaga şi dacă aţi putea, *fără a vă sustrage de la ocupaţiile dv.*, să mă ajutaţi sa găsec o cameră.

Adresa mea pînă la 23 august :

Mr. Wl. Oulianoff.

Rue Mon Désir. Villa les Roses.

Pornic (Loire-Inférieure).

France.

Vă rog să mă scuzați că vă deranjez. Vă mulțumesc cu anticipație. O caldă strângere de mână.

N. Lenin

Expedită la Copenhaga

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

198

CATRE C. HUYSMANS

10. VIII. 1910

Scumpe tovarășe Huysmans,

Regret profund faptul că întârzierea cu care este editat raportul nostru va creează atâtea greutăți. Personal fac tot posibilul pentru a grăbi tipărirea lui, dar asta nu depinde de mine. Sper că va fi gata înainte de începerea congresului și că voi reuși să-l expediez direct la Copenhaga.

Vă mulțumesc pentru informații și pentru nr. 3 al buletinului. Pe curînd la Copenhaga.

Cu stimă, *N. Lenin*

*Expedită din Pornic (Franța)
la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba franceză*

199

CATRE D. M. KOTLEARENKO

Dragă tovarășe,

Cu raportul s-au cam încurcat lucrurile. Eu n-am văzut nici un șpalt și nici nu ți-am trimis nimic.

Întrucît nu pot să rețin corectura autorului, bineînțeles că nu vreau să provoc și nici nu voi provoca o întârziere. Te

rog numai, *dacă e posibil*, să ai grijă să mi se trimită o corectură.

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă la mijlocul lunii august 1910
Expedită din Pomic (Franța)
la Paris*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

200

CĂTRE M. B. KOBETŢKI

Stimate tovarășe,

Vă sînt foarte recunoscător pentru informațiile furnizate și pentru sprijinul promis cu atîta amabilitate. Dacă nu vă este prea greu, închiriați pentru mine, începînd *din 26*, o cămăruță modestă și ieftină.

Voi fi la Copenhaga în dimineața zilei de 26 (la ședința Biroului). Voi căuta chiar în cursul dimineții (nu știu la ce oră sosește trenul : voi călători, probabil, pe ruta Hamburg-Korsör) să trec pe la dv. Dacă nu veți putea rămîne acasă, lăsați-mi un bilet la proprietăreașă (für Herrn Ulianoff). Camera s-o închiriați pentru o săptămîină sau pentru o lună, după cum se obișnuiește la Copenhaga.

Voi rămîne la Copenhaga zece zile, începînd cu data de 26 august, după aceea voi pleca, *probabil*, pentru o săptămîină în interes personal²⁵⁵ și mă voi întoarce din nou la Copenhaga. De aceea o cameră ieftină închiriată pentru o lună (dacă dv., care locuiți acolo mai multă vreme, plătiți 12 kr. pe lună, eu va trebui, probabil, să dau, pentru o cameră asemănătoare, 15—18 kr.) este mai convenabilă. *Dacă n-aveți timp*, nu vă deranjați, cred că am să găsesc și singur la 26 sau 27 august, deoarece ședința Biroului va ține numai o dimineață.

O caldă strângere de mână. Al dv., *Lenin*

*Scrisă între 12 și 23 august 1910
Expedită din Pomic (Franța)
la Copenhaga*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

201

CĂTRE M. F. ANDREEVA

14. VIII. 1910

Dragă M. F.,

Mă grăbesc să vă comunic că, în sfârșit, am primit un răspuns în legătură cu raportul lui Tria. Secretarul redacției scrie că „raportul lui Tria a fost aprobat prin vot, tradus și e aproape cules — va fi publicat ca anexă“ (a raportului general al partidului). Așadar, totul e în ordine²⁵⁶.

Pe aici nimic nou. La 23. VIII. plec la Copenhaga. Ce mai e nou pe la dv. ? În legătură cu ce s-au întrunit atâția oameni că îmi scriați că vă „e plină casa de musafiri“ ?

O caldă strângere de mână. Și din partea Nadiei. Salutări lui A. M. și tuturor celor de la Capri.

Al dv., V. U.

*Expedită din Pornic (Franța)
la Capri*

*Publicată pentru prima oară în 1958,
în revista „Lutr“, nr. 4*

Se tipărește după manuscris

202

CĂTRE M. B. KOBETŢKI

Herrn Kobezky

Scumpe tovarășe,

Vă scriu și la Copenhaga și la Kronborggade. Vin la dv. împreună cu familia (soția și soacra). Dacă se poate, căutați o cămăruță *ieftină* (sau două) pentru o săptămână sau o lună.

Dacă veți primi niște pachete, păstrați-le fără să le desfaceți.

Al dv., Lenin

*Scrisă în a doua jumătate
a lunii august 1910,
nu mai târziu de 23 ale lunii
Expedită din Pornic (Franța)
la Copenhaga*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

203

CĂTRE BIROUL SOCIALIST INTERNAŢIONAL

Copenhaga, 2 septembrie 1910

Pentru a sublinia seriozitatea străduințelor sale de a realiza unitatea, Comitetul Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia a hotărât la ședința plenară din ianuarie 1910 să ceară Biroului socialist internațional să admită în calitate de reprezentanți ai partidului în Birou doi tovarăși : *G. Plehanov* și *N. Lenin*. E de la sine înțeles că Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia nu pretinde decât un singur vot în Birou, dar ar dori ca, după exemplul Franței, să aibă o reprezentare mai completă.

Această hotărâre — în sensul ca în afară de actualul reprezentant, *N. Lenin*, să mai fie încă unul, tov. *G. Plehanov* — a fost sprijinită în unanimitate de delegația social-democrată la congres.

Reprezentantul P.M.S.D.R. în Biroul
socialist internațional.

N. Lenin

*Publicată în limba franceză în 1911,
în : „Huitième Congrès
socialiste International”, Gand*

*În limba rusă — publicată pentru
prima oară în 1929, în V. I. Lenin,
Opere, ed. a doua, vol. XIV*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba franceză*

204

CĂTRE M. B. KOBETŢKI

16. IX. 1910

Stimate tovarășe,

Rămîn aici pînă la 25. IX. 1910. În dimineața zilei de 26. IX. 1910 (luni) intenționez să fiu la Copenhaga și aş vrea să rămîn acolo cît mai puțin. *Dacă e cazul* să se prezinte un referat cu privire la Congresul de la Copenhaga în fața unui public mai larg sau numai a membrilor de partid, organizați, vă rog, treaba asta pentru luni (seara, desigur,

căci ziua nu se poate)²⁵⁷. În acest caz, marți aş pleca, deoarece trebuie să mă întorc cât mai repede cu putință la Paris. În privința camerei, interesați-vă, vă rog, dacă aş putea să dorm acolo în noaptea de 26 spre 27. Dacă nu, voi trimite cheia (am luat-o cu mine) atunci cînd îmi veți cere acest lucru și la adresa indicată de dv. Apropo : am lăsat la mine pe masă o carte (dărilor de seamă și raportul la Congresul de la Copenhaga în limba franceză ; se află într-o mapă). Dacă în dimineața zilei de 26. IX. vechea locatară va reveni în cameră, v-aș ruga să treceți pe acolo, să luați această carte și să mi-o trimiteți.

Adresa mea : Herrn Wl. Ulianoff. Adr. Frk. W. Berg. 17. I. Kaptensgatan. 17. I. Stockholm. După ce veți fi clarificat și rezolvat problema referatului, scrieți-mi câteva cuvinte.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Lenin*

Expedia:ă la Copenhaga

*Publicată pentru prima dată în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

205

CĂTRE K. B. RADEK

30. IX. 1910

Werter Genosse,

Vă rog să mă iertați că vă răspund cu întîrziere la ambele dv. scrisori. M-am întors abia alaltăieri la Paris, așa că nu v-am putut răspunde mai devreme.

În ceea ce privește articolul pentru O.C. despre rezoluția Congresului de la Copenhaga cu privire la dezarmare, el a și fost comandat (încă la Copenhaga) și a fost scris de un alt colaborator. Din păcate, oferta dv. a venit prea tîrziu.

În ceea ce privește publicarea articolului dv. în numărul viitor, trebuie să vorbesc cu Warski și cu celălalt corector, ceea ce voi face.

Referitor la articolele dv. de fond din „Leipziger Volkszeitung”, trebuie să vă spun că ele tratează o problemă

foarte interesantă, pe care însă eu am studiat-o prea puțin ; cred totuși că, din punct de vedere teoretic, nu aveți întru totul dreptate. Criteriul „irealizabilului în limitele capitalismului“ nu trebuie înțeles în sensul că burghezia nu va admite, că asta nu se poate înfăptui etc. În acest sens foarte multe revendicări din programul nostru minimum sînt „irealizabile“ și cu toate acestea ele sînt obligatorii ²⁵⁸.

Apoi, vorbind de adresa Internaționalei, omiteți în citat cele spuse de Marx despre principiile relațiilor dintre state ²⁵⁹. Nu reprezintă asta un „program minimum“ în politica internațională ? Și, în sfîrșit, de ce nu pomeniți nimic despre articolul „Kann Europa abrüsten ?“ * al lui Engels ?

După mine (tot ce spun aici reprezintă, firește, părerea mea personală), aveți perfectă dreptate atunci cînd spuneți că nu poate fi omisă revendicarea înarmării poporului. N-ar fi mai bine să vă concentrați atacul nu asupra faptului că în rezoluție figurează Abrüstung **, ci că nu figurează Volkswehr ? *** ²⁶⁰.

Lui Martov și lui Troțk: vreau să le răspund în „*Neue Zeit*“. I-am și scris lui Kautsky, întrebîndu-l dacă ar publica acest răspuns și ce dimensiuni ar trebui să aibă. Firește că trebuie să le răspundem și în „*Leipziger Volkszeitung*“.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Lenin*

Expedită din Paris la Leipzig

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „*Culegeri din Lenin*“, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

206

CĂTRE N. A. SEMAȘKO

4. X. 1910

Dragă N. A.,

Trebuie să ne vedem cît mai curînd ; avem de vorbit în legătură cu convocarea *de urgentă* a adunării bolșevicilor

* — „Poate oare Europa să dezarmeze ?“. — *Nota red.*

** — dezarmarea. — *Nota trad.*

*** — înarmarea poporului. — *Nota trad.*

(a antivperediştilor). Ieri Mark + Lozovski + Leva au plecat protestînd împotriva editării unui ziar al fracţiunii²⁶¹. Caraghioşii! Sînt foarte bucurosi că aceşti încurcă-lume s-au retras, dar trebuie să lămurim *cît mai repede* care este atitudinea celorlalţi. Dacă e posibil, vino *cît mai repede* şi ia măsuri în vederea convocării grabnice a adunării.

Al d-tale, *Lenin*

*Expedită din Paris la Chatillon
(Franţa)*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipăreşte după manuscris

207

CĂTRE I. P. POKROVSKI

Stimate tovarăşe,

Secretarul Biroului socialist internaţional, C. Huysmans, cere să se trimită lista deputaţilor social-democraţi din Dumă care au aderat la „Commission interparlementaire” şi aminteşte de cotizaţia anuală de 15 franci care se percepe de la fiecare deputat. Luaţi, vă rog, legătura cu ei. Daţi-i lui Huysmans adresa secretarului fracţiunii.

V-am mai scris acum două săptămîni, dar n-am primit nici un răspuns. Trist, foarte trist.

*Scrisă la 5 octombrie 1910
Expedită din Paris la Petersburg*

*Se tipăreşte pentru prima oară,
după o copie dactilografiată
(obţinută prin perustrare)*

208

CĂTRE J. MARCHLEWSKI

7. X. 1910

Scumpe tovarăşe,

Am primit, aseară tîrziu, scrisoarea dv. şi a lui Wurm, precum şi articolul dv. Ținînd seama de rugămintea dv. şi a lui Kautsky, *lasse ich es bei Ihrem Artikel bewenden* *.

* — sînt de acord să ne limităm la articolul dv. — *Nota trad.*

Am scris deja aproape jumătate dintr-un amplu articol îndreptat împotriva lui Martov și a lui Troțki *. Va trebui să-l las și să mă apuc de un articolăș împotriva lui Troțki. Fiindcă tot vă întîlniți cu Kautsky, fiți atît de bun și spuneți-i să-mi lase totuși *mie* răspunsul către Troțki. De vreme ce germanii se tem atît de mult de polemică, cred că nu are prea mare importanță dacă răspunsul va fi dat cu o săptămîină mai devreme sau mai tîrziu.

Este cît se poate de regretabil că nici Kautsky und Wurm nu văd cît de vulgare și de josnice sînt articolele lui Martov și Troțki. Voi încerca să-i scriu lui Kautsky fie și o scrisoare neoficială, pentru a lămuri lucrurile. Căci este pur și simplu scandalos ca Martov și Troțki să mintă și să publice nepedepsiți pamflete sub eticheta de articole „științifice“ !!

Fiindcă veni vorba, n-ați vrea să mă ajutați să lămuresc două probleme de ordin practic ? Prima : nu s-ar putea găsi la Berlin un traducător din rusă în germană (pentru articolele care urmează să fie trimise la „Neue Zeit“) ? Sau nu sînt speranțe și costă scump, și în acest caz ar fi mai bine să caut aici ? Voi încerca, în orice caz, să găsesc aici, dar aș vrea să cunosc părerea dv., deoarece aveți multa experiență în acest domeniu.

A doua : ce-ar fi să scriu o broșură (de proporții à la Cerevanin : „Das Proletariat in der russischen Revolution“ **) pe tema revoluției ruse, a învățămintelor ei, a luptei de clasă etc. S-ar găsi pentru ea în Germania un editor membru de partid sau nu ? Vor plăti germanii pentru asemenea lucrare sau va trebui ca de plătit să plătească rușii, iar germanilor ea să le servească nebenbei *** ?

În legătură cu răspunsul pe care trebuie să-l dau lui Martov, m-am „cufundat“ în statistica, extrem de interesantă, a grevelor din anii 1905—1908, pe care aș vrea foarte mult s-o prelucrez. Tema s-ar potrivi mai bine pentru o carte

* Este vorba de articolul „Semnificația istorică a luptei interne de partid din Rusia“ (Opere complete, vol. 19, București, Editura politica, 1963, ed. a doua, p. 381—400). — *Nota red.*

** — „Proletariatul în revoluția rusă“. — *Nota trad.*

*** — printre altele. — *Nota trad.*

sau pentru o broșură decât pentru un articol *. Iar germanii sînt rușinos de „inconștienți“ în ceea ce privește aprecierea revoluției ruse !

În ceea ce urmează sînt expuse succint cîteva puncte care ar trebui eventual adăugate împotriva lui Martov. Dacă ați include măcar o parte din aceste lucruri în articolul dv., ar fi foarte bine ²⁶².

Beste Grüsse **.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Lenin*

Iată, după părerea mea, principalele elemente (nu sînt nici pe departe toate) de minciună și fals la Martov, care (dacă nu în întregime, măcar în parte) ar fi de dorit să fie relevante :

Afirmînd că tov. Radek n-a reprodus exact citatele, tov. Martov aruncă o bănuială, fără să aducă nici un fel de dovezi. Noi avem însă dovada *concretă* că Martov citează inexact. „Pînă acum am vorbit franțuzește“ („Neue Zeit“, 1910) — citează Martov pe Lenin. *Citatul este denaturat*. Lenin a scris : „Am învățat, în perioada revoluției, «să vorbim franțuzește»“ („Proletarii“ nr. 46) ***. Denaturînd citatul, Martov ascunde tocmai faptul că el (asemenea tuturor oportuniștilor) îndeamnă pe muncitori *să se dezvețe* de metodele luptei revoluționare.

„A vorbi franțuzește“ — „richtiger gesagt : blanquistisch“ **** — corectează Martov. Mulțumim pentru sinceritate. A denumi participarea proletariatului francez la revoluțiile din Franța „blanquism“ — în asta constă „esența“ concepțiilor lui Martov și ale lui Quessel.

„In ganz Westeuropa — scrie Martov — betrachtet man die Bauernmassen in dem Masse für bündnisfähig, als sie die schweren Folgen der kapitalistischen Unwälzung der Landwirtschaft zu spüren bekommen... ; für Russland malte man sich ein Bild aus, wie mit dem Proletariat sich

* Este vorba de articolul „Despre statistica grevelor din Rusia“ (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politica, 1963, ed. a doua, p. 401—432). — *Nota red.*

** — Cu cele mai bune salutări. — *Nota trad.*

*** Vezi *V. I. Lenin. Opere complete*, vol. 19, București, Editura politica, 1963, ed. a doua, p. 51. — *Nota red.*

**** — „mai bine zis : ca Blanqui“. — *Nota trad.*

die 100 Millionen Bauern vereinigen..., die noch nicht von der kapitalistischen Bourgeoisie in die Schule genommen worden sind“ („Neue Zeit“, Seite 909). Das ist eben russisches Quesselum ! *

Quesselul rus *a uitat* să spună că în *programul agrar* al social-democraților ruși (adoptat la Stockholm în 1906, când menșevicii aveau majoritatea ! !) se prevede „sprijinirea acțiunilor revoluționare ale țărănimii, inclusiv *confiscarea* pământurile moșierești“. Spune-ne d-ta, Quessel-ule rus, există ceva asemănător în „Europa“ ? Nu există, deoarece în Europa nu se mai pun *în mod revoluționar* problemele revoluției *burgheze*. „Școala burgheziei capitaliste“ este pentru țărani ruși școala trădărilor burgheziei liberale (care *a predat* pe țărani moșierilor și absolutismului), astfel că numai oportuniștii cei mai inveterați pot apăra o asemenea *școală*.

Luînd în derîdere „unirea proletariatului cu cei 100 000 000 de țărani“, Martov ia în derîdere întreaga revoluție, care a demonstrat *în practică* o asemenea unire, atît pe tărîmul insurecției (X, XI—XII. 1905), cît și pe tărîmul primelor *două* Dume (1906 și 1907).

Martov oscilează neputincios între liberali (care sînt *împotriva* „confiscării pământului“, *împotriva* „acțiunilor revoluționare ale țărănimii“) și social-democrați, care pînă acum n-au renunțat cîtuși de puțin la sprijinirea *răscăleii* țărănești și la *proclamarea* acestui lucru în *programul* lor.

Martov crede că în anii revoluției (1905—1907), la ordinea zilei era *nu* problema republicii, ci „die Frage der *Unabhängigkeit* der Volksvertretung“ (S. 918) **. Independență *față* de cine ? Față de monarhie, care a *săvîrșit* *Staatsstreiche* ? *** Oportuniștii ruși uită pînă și de legătura care există între revoluția agrară și cea politică (poți lupta pentru confiscarea pământului fără să lupți pentru republică ?), uită că epoca der *Staatsstreiche*, der *Aufstände*, der

* — „În întreaga Europă occidentală, masele țărănești sînt considerate apte pentru alianță numai în măsura în care ele simt urmările grele ale transformării capitaliste a agriculturii... ; pentru Rusia însă s-a imaginat tabloul unirii proletariatului cu cei 100 000 000 de țărani... care n-au trecut încă prin școala burgheziei capitaliste“ („Neue Zeit“, p. 909). Asta-i chiar quesselism rusec ! — *Nota trad.*

** — „problema independenței reprezentanței populare“ (p. 918). — *Nota trad.*

*** — lovituri de stat. — *Nota trad.*

Niederwerfungsstreiks * pune la ordinea zilei, în virtutea condițiilor sale *obiective*, iar nu a voinței noastre, problema republicii. Ca lozincă a zilei în 1905, „republica“ = „romantism“ ; „independența“ (față de monarhia care savârșește Staatsstreich și care duce den Bürgerkrieg **) — Realpolitik ***, — nu-i așa, d-le Quessel rus ?

Apropo. Rosa Luxemburg a avut o controversă cu Kautsky pe tema : *a sosit* oare pentru Germania momentul Niederwerfungsstrategie **** — cu care prilej Kautsky a afirmat *clar și răspicat*, că, după părerea lui, acest moment este inevitabil și apropiat, dar că el nu a sosit încă. Iar Martov, „aprofundându-l“ (verballhornend) pe Kautsky, neagă aplicabilitatea der Niederwerfungsstrategie la anul 1905 în Rusia !! Martov găsește că insurecția din XII. 1905 a fost provocată „*künstlich*“ ***** („Neue Zeit“, S. 913). Die Leute, welche so glauben, können nur *künstlich* zur Sozialdemokratie gerechnet werden. *Natürlich* sind sie Nationalliberale *****.

Martov ia în derîdere concepția potrivit căreia proletariatul este „die ausschlaggebende Macht“ (S. 909) ***** în revoluție. Pînă acum numai liberalii s-au încumetat (deși nu întotdeauna) să nege faptul istoric incontestabil că în 1905 proletariatul rus a avut *efectiv* rolul „der ausschlaggebenden Macht“. Iar atunci cînd teoria care neagă „hegemonia proletariatului în revoluția rusă“ a prevalat în cele cinci volume ale „Mișcării sociale“ (apărute sub redacția lui Martov și a lui Potresov), Plehanov *a ieșit* din această redacție și a declarat că „Mișcarea socială“ este o operă a lichidatorilor. Martov nu reprezintă acum întregul menșevism, ci numai pe acela de care Plehanov, care a rămas menșevic, s-a lepădat denumindu-l oportunist.

* — a loviturilor de stat, a insurecțiilor, a grevelor politice de masă. — *Nota trad.*

** — un război civil. — *Nota trad.*

*** — o politică reală. — *Nota trad.*

**** — strategiei rasturnării. — *Nota trad.*

***** — „în mod artificial“. — *Nota trad.*

***** — Oamenii care gîdesc astfel pot fi considerați numai ca făcînd parte în mod artificial din rîndurile social-democrației. Prin natura lor, ei sînt național-liberali. — *Nota trad.*

***** — „forța hotărîtoare“ (în cazul de față în sensul : hegemonul, forța conducătoare). — *Nota trad.*

Martov opune susținerii boicotului („abținerea politică“) „in ganz Westeuropa“ * de către anarhiști boicotul din 1906 din Rusia. Despre boicotul din 1906, noi am vorbit separat (ați vorbit și dv. despre el). Dar de ce, atunci când vorbește despre boicot în genere, Martov *uită* principala aplicare a boicotului în revoluția rusă, boicotarea Dumei lui Bulîghin (legea din 6 august 1905) ?? Împotriva acestui boicot au fost toți liberalii, chiar și *cei de stînga* („Uniunea eliberării“); pentru acest boicot au fost social-democrații bolșevici. Nu cumva Martov îl trece sub tăcere pentru că *acest* boicot a învins? Nu cumva pentru că *acest* boicot a fost o lozincă a Niederwerfungsstrategie *victorioase*?

Toți menșevicii (și în special cei de la „Nașa Zarea“, „Vozrojdenie“ și „Jizn“) s-au folosit de controversa dintre Rosa Luxemburg și Kautsky pentru a declara că K. Kautsky este „menșevic“. Făcînd uz de kleinliche und miserable Diplomatie **, Martov se face luntre și punte pentru a *adînci* prăpastia dintre Rosa Luxemburg și K. Kautsky. Aceste procedee elende *** nu pot avea succes. Social-democrații revoluționari puteau discuta în contradictoriu despre *momentul* trecerii la Niederwerfungsstrategie în Germania, dar nu despre *oportunitatea Niederwerfungsstrategie* în Rusia *anului 1905*. Lui Kautsky nici prin minte nu i-a trecut să nege oportunitatea *ei* pentru Rusia *anului 1905*. De negat o pot nega numai liberalii și Quesselii germani și ruși!

Ce credeți, finalul în problema grevei de masă din Magdeburg (adoptarea rezoluției propuse de Rosa și faptul că ea a retras partea a doua) nu va contribui la *împăcarea* ei cu Kautsky și cu Vorstand ****? Sau va mai dura? ²⁶³ ((Rosei Luxemburg i-am scris acum două săptămîni de la Stockholm.))

Adresa mea : Vl. Oulianoff. 4. Rue Marie Rose. 4. Paris. XIV.

Expedită la Leipzig

Publicată pentru prima oară în 1925.
in „Culegeri din Lenin“, vol. III

Se tipărește după manuscris

- * — „în întreaga Europă occidentală“. — *Nota trad.*
 ** — o diplomatie meschină și mizerabilă. — *Nota trad.*
 *** — jalnice. — *Nota trad.*
 **** — Conducerea. — *Nota trad.*

CĂTRE K. B. RADEK

Tovarăşului *Karl Radek*

9. X. 1910

Stimate tovarăşe,

Intenţionam să răspund la articolele lui Martov şi ale lui Troţki printr-un amplu articol despre fondul problemei, pe care urma să-l public în „*Neue Zeit*“. A ieşit însă altfel. Dv. aţi publicat o declaraţie foarte bună, iar tov. Karski, încă înainte de a-i fi scris eu lui Kautsky şi lui Wurm despre intenţia mea, a scris pentru „*Neue Zeit*“ un articol împotriva lui Martov *. Wurm mi-a trimis articolul lui Karski şi am fost de acord să ne limităm la el.

Nu pot totuşi să las fără răspuns nemaipomenitele ineptii şi denaturări ale lui Martov şi Troţki. Am scris deja o treime sau cam o jumătate din articolul meu. Tema articolului : „*Semnificaţia istorică a luptei interne de partid din Rusia*“ **. Vă rog să-mi daţi un sfat : ar fi posibil şi oportun să public acest articol în „*Leipziger Volkszeitung*“ ?

În caz că răspunsul la întrebarea mea depinde de faptul dacă articolul meu va plăcea sau nu redacţiei, sînt dispus să vi-l trimit fără nici un fel de condiţii.

V-aş fi foarte recunoscător dacă mi-aţi comunica imediat cîteva lucruri în această privinţă. De pildă, aş vrea să ştiu dacă aţi putea publica în „*Leipziger Volkszeitung*“ cîteva foiletoane pe această temă. Care ar fi dimensiunile *maxime* ale articolului ? Şi încă ceva : în limba germană nu pot scrie, scriu în limba rusă ; aţi putea asigura la Leipzig traducerea sau asta v-ar deranja şi v-ar crea dificultăţi ? În acest caz, va trebui să găsesc un traducător aici (ceea ce, desigur, voi putea face) sau, în sfîrşit, să scriu în *foarte* defectuoasa mea limbă germană (o mostră este scrisoarea de faţă), urmînd ca la Leipzig să se traducă dintr-o germană defectuoasă într-una corectă. (Un prieten mi-a spus

* Vezi scrisoarea precedentă. — *Nota red.*

** Vezi Opere complete, vol. 19, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 381—400. — *Nota red.*

o dată că e mai *уѣор* să traduci în germană dintr-o rusă corectă decît dintr-o germană defectuoasă.)

Cu cele mai bune urări.

Al dv., *N. Lenin*

Adresa mea :

Mr. Vl. Oulianoff.
4. Rue Marie Rose. 4.
Paris. XIV.

Expedită la Leipzig

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

*Se tipăreşte după manuscris
Tradus din limba germană*

210

CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI

Scumpe tovarăşe,

Vă mulţumesc foarte mult pentru scrisoare şi pentru ştirile în legătură cu agitaţia plehanovistă. În momentul de faţă, pentru noi sînt extrem de preţioase toate informaţiile de acest fel, care ne permit să apreciem în mod exact starea de spirit a social-democraţilor din străinătate. Mă gîndesc să vin să ţin şi eu un referat în Elveţia (la Geneva, Lausanne, Berna şi Zürich²⁶⁴). Nu ştiu însă dacă această călătorie va da rezultatele dorite.

În ceea ce priveşte blocul cu Plehanov, cred că aveţi perfectă dreptate cînd spuneţi că trebuie să ne pronunţăm în favoarea lui. Începînd din 1909, eu susţin *insistent* o *apropiere* de plehanovişti. Iar acum o susţin şi mai mult. Numai împreună cu plehanoviştii putem şi trebuie să construim partidul ; de mult e timpul să renunţăm la „vperedişti” şi „golosişti”. Ar fi o greşală să credem că plehanoviştii sînt slabi, „egali cu zero” (cum se spune uneori) etc. Asta este impresia celor din străinătate. Sînt profund convins că în Rusia ⁹/₁₀ din *muncitorii* menşevici sînt plehanovişti. Întreaga istorie a menşevismului în revoluţie este o cheazăşie a faptului că plehanovismul constituie cel mai

bun (și de aceea cel mai viabil) produs al părții proletare a menșevicilor.

Am discutat cu Plehanov la Copenhaga în legătură cu editarea unui ziar popular. Un asemenea ziar este necesar. (Troțki a cotit-o în mod fățiș spre lichidatori, sprijină pe golosiști, acționează în vederea zădărnicii blocului partinic al bolșevicilor cu plehanoviștii.) Sîntem perfect de acord cu Plehanov că nu mai e nimic de făcut cu Troțki. Vom organiza un ziar popular, fie pe lângă O.C., *fi e separat* de grupul bolșevicilor. Plehanov ne-a promis colaborarea. Va fi nevoie de bani, și noi avem foarte puțini. Nădăjduiesc că ne veți ajuta dv. în vreun fel. Ne zbatem să organizăm o revistă în Rusia (à la „Vozrojdenie” și „Jizn”). N-avem nici un sprijin, n-avem secretar, n-avem prin cine organiza treaba asta, căci oamenii noștri sînt arestați într-una. E o nenorocire! Dar avem totuși nevoie de o revistă ²⁶⁵.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Lenin*

*Scrisa la 14 octombrie 1910
Expedita din Paris la Berna*

*Publicata pentru prima oară
parțial în 1927, în revista
„Proletarskaia Revoliuția”, nr. 1*

Se tipărește după manuscris

*Publicata pentru prima oară
integral în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

211

CĂTRE C. HUYSMANS

17. X. 1910

Scumpe tovarășe Huysmans,

Am comunicat casierului Comitetului nostru Central că trebuie să achite cotizațiile. Sper că în curînd le vom plăti. Secretarul sau casierul biroului Comitetului Central vă va informa în legătură cu aceasta.

Cît privește cotizațiile deputaților din Dumă care fac parte din comisia interparlamentară, le voi scrie și-i voi

ruga din nou ca secretarul grupului social-democrat din Dumă să vă comunice adresa sa.

Cu stimă. Al dv., *N. Lenin*

Expedită din Paris la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după manuscris
Tradus din limba franceză*

212

CĂTRE C. HUYSMANS

6. XI. 1910

Scumpe tovarășe Huysmans,

Un prieten al meu, tovarășul Petrov, va trece mâine sau poimîine pe la dv. Fiți amabil și dați-i cîte un exemplar din rapoartele prezentate de diferite partide la Congresul de la Copenhaga ; socialiștii ruși le obțin cu foarte multă greutate. Iată de ce este foarte important pentru noi „să profităm“ de călătoriile unor persoane particulare pentru a difuza cîteva exemplare ale rapoartelor în Rusia.

Primiți, scumpe tovarășe,
salutul meu frățesc.

N. Lenin

Expedită din Paris la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după manuscris
Tradus din limba franceză*

213

*TOVARĂȘULUI PREȘEDINTE AL ADUNĂRII REDAȚIEI O. C. 266

Stimate tovarășe,

Părăsind astăzi adunarea, consider de datoria mea să vă explic semnificația gestului meu pentru a preveni eventua-

lele interpretări și denaturări care ar putea circula în rîndurile partinicilor (și ale cvasipartinicilor). Mă simt nu numai îndreptățit, dar și obligat să refuz să particip la o așa-zisă „dezbatere“, care servește drept pretext membrilor lichidatori ai redacției să debiteze cele mai infame calomnii ale celor mai infame elemente antipartinice. Dacă Martov, de pildă, invocă faptul că otzoviștii sînt o parte a partidului, repetînd în același timp cu voce tare calomnia celor mai huliganice elemente din rîndurile otzoviștilor din emigrație că, pasămite, cazul tov. Viktor a fost lichidat sau mușamalizat *datorită corupției*²⁶⁷ și exprimîndu-și totodată pretenția ca ei, Martov și Dan, să fie apărați de astfel de suspiciuni ale unei „părți a partidului“, este clar pentru oricine că, sub paravanul „apărării“ de șantajul otzovist, ni se oferă ocazia să vedem cum aceste ieșiri otzoviste de cea mai rea speță *sînt sprijinite de lichidatori*.

Considerînd că e mai prejos de demnitatea mea să particip la o „dezbatere“ în care se fac asemenea afirmații, declar că și pe viitor voi părăsi adunările în care vor avea loc astfel de „discuții“.

Cu salutări tovărășești, *N. Lenin*

7. XI. 1910

Scrisa la Paris (loco)

Publicată pentru prima oară în 1933, în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

214

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

Dragă V. D.,

Am primit și astăzi știri despre noua publicație²⁶⁸, dar, spre surprinderea mea, nici un cuvînt de la d-ta. Ce poate să însemne asta? Sînt foarte neliniștit de soarta publicației. Mi se scrie, de pildă, că cei de acolo se tem că materialele trimise ar fi depășite. Insist în modul cel mai categoric să se publice tot ce s-a trimis (cu modificări determinate „de împrejurări independente de noi“, dacă acest lucru va fi necesar). Totul e doar o chestiune de principiu, o chestiune de orientare. Noi nu avem încă informații în legătură cu

această chestiune și ne punem speranțele în d-ta, iar d-ta taci. Așa nu merge. Dacă ne vei scrie de două ori pe săptămână, vom avea un minimum de știri pentru a putea menține legătura și a nu fi străini de problemele voastre. Aici însă continuă să scrie cei „nemulțumiți“ (azi am primit o scrisoare lungă de la un nemulțumit : bănuiești, probabil, de la cine). De aceea, te rog insistent : scrie, scrie mai des și mai amănunțit.

Multe salutări lui V. M.

Al d-tale, *Bătrînul*

*Scrisă la 8 noiembrie 1910
Expediată din Paris la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perustrare)*

215

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

Dragă V. D.,

Ți-am scris zilele trecute *. Îți scriu și astăzi, deoarece am primit niște știri foarte alarmante referitoare la unele neînțelegeri care ar exista acolo la dv. Nu înțeleg care să fie cauza. Nu știu despre ce este vorba ²⁶⁹. Ne lipsiți de orice informație, iar apoi vă plîngeți că tot noi sîntem de vină că se bate pasul pe loc. De ce să nu poată conlucra la editarea ziarului niște tovarăși de idei, din moment ce au căzut de acord asupra unei probleme principale, și anume asupra necesității de a nu admite nici picior de domni Potresovi și de alte otrepe de la „Nașa Zarea“ ? Doar există un acord în această privință. Vă vom comunica chiar astăzi într-o scrisoare părerea noastră despre includerea celui de-al treilea (există doar condiția expresă ca cel de-al treilea loc să ne fie rezervat nouă) ²⁷⁰. Îți fac cunoscut acest lucru pentru a exclude posibilitatea unor interpretări eronate. Cel de-al treilea are a treia parte din voturile deliberative — oare asta e mult ? Ești împotriva ? Sper că nu.

* Vezi scrisoarea precedentă. — *Nota red.*

Aș dori foarte, foarte mult ca chestiunea să se rezolve fără fricțiuni. E timpul, e de mult timpul să trecem deîndată la editarea ziarului și revistei. În privința revistei vă rugăm : găsiți-ne un secretar șef și una, două oferte²⁷¹. E așa de greu să aranjați toate astea ? Deci, aștept vești.

Sper că acum se va ajunge la o înțelegere cu cei nemulțumiți. N-avem nici un motiv să ne certăm.

*Scrisă la 10 noiembrie 1910
Expedită din Paris la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

ANEXE

1

CĂTRE K. H. BRANTING

Tovarășului Branting

Congresul de la Stockholm al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia salută în persoana dv., scumpe tovarășe, partidul frățesc suedez și vă invită să participați la ședințele lui cu drept de vot consultativ.

Cu salutari social-democrate,
în numele prezidiului,

F. Dan
N. Lenin

*Scrisa la 23 sau 24 aprilie
1906 la Stockholm*

*Se tipărește pentru prima oară,
după un text scris de F. I. Dan
și semnat de V. I. Lenin
Tradus din limba germana*

2

DECLARAȚIE A REDACȚIEI ZIARULUI
„PROLETARII“

Tovarășului Viktor, membru al Centrului Bolșevic ²⁷².

Redacția ziarului „Proletarii“ constată că nici una dintre organizații nu a fost informată despre ieșirea din redacție a tov. Maksimov și despre tot ce s-a întâmplat în ultimele 3 zile (precum și înainte de aceasta). Celor câtorva persoane cărora li s-au comunicat aceste lucruri le cerem să păstreze cel mai strict secret. Ne angajăm în mod solemn să luăm în viitor toate măsurile pentru a limita la cercul

de membri ai Centrului Bolșevic informațiile despre tot ce s-a întâmplat.

Ne luăm această obligație în cazul în care tov. Maksimov

1) renunță să difuzeze în organizațiile locale scrisoarea sa către redacție,

2) se angajează, ca și noi, să ia toate măsurile pentru ca și diferitele persoane care au fost informate despre ieșirea lui din redacție etc. să nu mai relateze nimănui acest caz,

3) își va expune nemulțumirile și acuzațiile la viitoarea adunare a membrilor Centrului Bolșevic (aflați în străinătate și a celor care vor veni în străinătate),

4) nu insistă să se publice în „Proletarii“ știrea cu privire la ieșirea sa din redacție.

Pentru redacția ziarului „Proletarii“

N. Lenin

Ir. Dorov

Secretara C. B., *Sablina*

*Scrisă între 23 și 27 iunie
1908 la Geneva (loco)*

*Publicată pentru prima dată în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV*

*Se tipărește după o copie
scrisă de mîna unui necunoscut*

3

SCRISOARE A REDACȚIEI ZIARULUI „PROLETARII“

*Tovarășilor Maksimov, Marat și Domov,
membri ai Centrului Bolșevic*

...la propunerea dv. de a se convoca acum Centrul Bolșevic, considerăm necesar să vă comunicăm următoarele :

1) O serie de ședințe anterioare ale Centrului Bolșevic au arătat că un grup întreg de probleme mai mult sau mai puțin importante, ridicate la ele, sînt evident legate de probleme cu un caracter mai general, pentru a căror rezolvare se convoacă acum ședința lărgită a Centrului Bolșevic. Rezolvarea acestui grup de probleme înainte de rezolvarea definitivă a problemei cu caracter general privind direcția

În care trebuie să fie orientată întreaga politică principială și practică a Centrului Bolșevic, ca organ conducător al fracțiunii bolșevice, este, în aceste condiții, sau imposibilă, sau se transformă de fapt în ceartă și amplifică elementele ei. Dată fiind atitudinea „opozitivei” față de hotărârile Centrului Bolșevic, discutarea tovarășească a problemelor degenează într-o serie de atacuri împotriva unor membri ai Centrului Bolșevic din partea acestor tovarăși, care repetă, fără a aduce dovezi, tot felul de calomnii și intrigi.

2) Avînd în vedere toate acestea, Centrul Bolșevic, constatînd că unii membri ai săi au pornit pe calea sciziunii, a adoptat o hotărîre prin care se admite, pînă la convocarea plenarei, o *consultare* a membrilor Centrului Bolșevic în vederea rezolvării problemelor *practice* care nu suferă amînare. De aceea, noi nu vedem acum necesitatea convocării membrilor Centrului Bolșevic care se află în prezent la Paris, și aceasta cu atît mai mult cu cît la fixarea termenului de convocare a ședinței lărgite se poate ajunge numai prin consultarea *tuturor* membrilor Centrului Bolșevic, în special a celor ce se află în Rusia. Ei au fost consultați cu toții și se așteaptă răspunsurile lor, care vă vor fi comunicate prin secretar.

Problema invitării reprezentanților regiunilor nu necesită o dezbateră specială, deoarece prezența lor la ședința lărgită a Centrului Bolșevic este obligatorie.

O declarație a tov. N. în care să indice data care-i convine ar fi luată imediat în considerație chiar și în cazul în care el n-ar trimite-o prin ceilalți trei membri.

Cu salutări tovarășești,

I. Kamenev

N. Lenin

Grigori

Viktor

Scrisă în aprilie 1909,
nu mai tîrziu de 26 ale lunii,
la Paris (loc)

Se tipărește pentru prima oară,
după o copie scrisă de mîna
unui necunoscut

*CĂTRE COMITETUL EXECUTIV AL BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL

Paris, 26 mai 1909

Stimate tovarășe,

Ziarele publică știri privind călătoria țarului și intenția lui de a vizita Elveția, Italia, Anglia și Franța ²⁷³.

Socialiștii suedezi au considerat necesar să ia atitudine față de proiectata călătorie a țarului și, în numele lor, tovarășul nostru Branting a interpellat guvernul, exprimând în parlamentul suedez un protest energetic, pătruns de spiritul solidarității socialiste internaționale.

Sîntem convinși că tovarășii noștri din alte țări vor împărtăși părerea lui Branting că vizita țarului nu poate fi privită ca un act obișnuit al diplomației oficiale și că, la rîndul lor, vor protesta așa cum o cere momentul.

Trebuie numai să se facă apel la ei să organizeze imediat o serie de acțiuni. E clar că secția rusă nu poate să acționeze direct. Credem, de asemenea, că Comitetul executiv și Comisia interparlamentară ar putea să ia inițiativa de a se adresa partidelor afiliate, precum și grupurilor parlamentare respective, arătîndu-le rolul jucat de țarul Nicolae al II-lea în atrocitățile comise de regimul al cărui reprezentant și inspirator activ și odios este.

Tovarășii noștri din alte secții trebuie să-și îndrepte îndeosebi atenția asupra atrocităților comise în închisorile cu deținuți politici din Rusia, unde zeci de mii de tovarăși de-ai noștri își ispășesc vina de a fi năzuit spre libertate și de a fi luptat pentru cauza muncitorească și socialism. Aceste fapte au constituit obiectul unei interpelări prezentate zilele acestea de fracțiunea social-democrată din Dumă, a cărei traducere v-o trimitem ²⁷⁴ cu rugămîntea de a ține seama de

ea la întocmirea apelului dv. și, dacă va fi nevoie, de a trimite secțiilor textul ei rugându-le să-l publice în presă.

Cu salutări frățești,

N. Lenin

I. Rubanovici

Expeditată la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în 1960, în revista
„Voprosi Istorii KPSS“, nr. 5*

*Se tipărește după un text
dactilografiat, semnat de V. I. Lenin
Tradus din limba franceză*

5

DECLARAȚIA ADRESATĂ REDACȚIEI
ZIARULUI „SOȚIAL-DEMOKRAT“ *

Comunicăm redacției O.C. că tov. Lenin își retrace rezoluția sa (cu privire la tactica organizatorică internă de partid), iar tovarășii Grigori și Kamenev își retrag rezoluția (cu privire la publicarea articolului lui Lenin sau cu privire la oportunitatea publicării lui). Ca urmare, Lenin își retrace declarația cu privire la ieșirea sa din redacția O.C. Subsemnații socotim că întregul „incident“, provocat de o neînțelegere, trebuie considerat nul et non-avenu **. Paris, 5 noiembrie 1909

Grigori

I. Kamenev

Bruxelles 6 noiembrie 1909. *Lenin*

Bruxelles 6 noiembrie. *A. Warski*

Expeditată la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1935,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV*

*Se tipărește după un text
scris de G. E. Zinoviev
și semnat de V. I. Lenin*

* Vezi volumul de față, p. 231—232. — *Nota red.*

** — nul și neavenit. — *Nota trad.*

6

*CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Subsemnații membri bolșevici ai Comitetului Central considerăm necesar să declarăm că, după părerea noastră, plenara C.C. trebuie convocată cât mai curînd posibil.

Dîndu-ne votul pentru convocarea de urgență a plenarei, vom face, în ceea ce ne privește, tot posibilul ca această ședință să aibă loc într-un timp cât mai scurt.

Rugăm Biroul din străinătate al C.C. să aducă prezenta declarație la cunoștința tuturor membrilor C.C. aflați în Rusia și în străinătate.

14 noiembrie (st. n.) 1909

Paris.

Membrii C.C. : *Innokentiev*

Grigori

Lenin

V. Sergheev

*Publicată pentru prima oară
în 1926, în revista
„Proletarskaia Revoluția”, nr. 11*

*Se tipărește după textul
scris de G. E. Zinoviev
și semnat de V. I. Lenin*

7

*CĂTRE BIROUL DIN STRĂINĂTATE
AL COMITETULUI CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Stimați tovarăși,

La întrebarea noastră *cum* înțelegeți competența dv. în problemele care privesc conflictele din O.C. n-am primit pînă în prezent nici un răspuns²⁷⁵. Cu toate acestea, considerăm necesar să vă dăm unele explicații în legătură cu o serie de conflicte care au avut loc după plenară în cadrul noii redacții a O.C., lucru pe care îl vom face în viitorul apropiat în scopul informării întregului partid și a tuturor social-democraților.

Începem cu ultima declarație a tovarășilor Dan și Martov, din 29 martie.

1. Nu este adevărat că am hotărît să publicăm articolul primit din Tiflis, „care conține atacuri grosolane la adresa Comitetului regional din Caucaz“, deoarece s-a stabilit ca această parte să fie omisă și să rămână numai polemica principială cu ziarul gruzin, pe care autorul, un activist local, îl acuză de lichidatorism. Autorii declarației trec sub tăcere faptul că această polemică a fost trimisă în manuscris autorului articolului primit din Gruzia pentru ca el să aibă posibilitatea să răspundă în același număr al O.C. (Ulterior însă, la ultima ședință a redacției, am hotărît ca toată această polemică, precum și răspunsul să fie publicate în „Diskussionnîi Listok“²⁷⁶.)

2. Autorii declarației trec sub tăcere motivul pentru care am respins articolul tov. Dan cu privire la sarcinile partidului în legătură cu persecuțiile la care sînt supuse sindicatele. L-am respins pentru că „în acest articol sarcinile partidului sînt reduse la schimbarea luptei pentru răsturnarea absolutismului în moneda mărunță a lozincii cadeților «lupta pentru legalitate»“.

3. Tovarășii Dan și Martov găsesc „nefiresc“ că noi ne-am consfătuit separat cum să respingem atacurile infame îndreptate împotriva O.C. și a unității partidului, dar găsesc „cu totul firesc“ că ei, doi redactori ai O.C., s-au întîlnit cu alți redactori de la „Golos Soțial-Demokrata“ pentru a porni un atac infam împotriva O.C.²⁷⁷ Ei consideră consfătuirea unor tovarășii de idei din cadrul colegiului și discutarea în comun a unui articol înainte ca el să fi ajuns pe masa redacției pentru a fi analizat (mai ales într-un caz ca acesta) drept o încălcare a normelor stabilite. Dar a face parte concomitent din redacția O.C., căruia C.C. i-a trasat, printre altele, sarcina „de a explica pericolul devierii“ spre lichidatorism și otzovism, și din redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata“, care camuflează, încurajează și apără lichidatorismul și căruia C.C. i-a recomandat să-și înceteze apariția, — asta, după ei, nu contravine onestității politice. Această manieră de a ataca pe la spate O.C. și unitatea partidului și de a cere în același timp „muncă colectivă“ în întocmirea răspunsului la atacurile lansate de ei înșiși pe la spate, manieră proprie avocaților incorecți, o lăsăm autorilor declarației. Să examinăm

împreună cu ei atacurile pornite de ei înșiși împotriva O.C. ar fi însemnat o farsă nedemnă. Singurul lucru pe care-l puteam face era să punem articolul pe masa redacției pentru a le da posibilitatea să ia cunoștință de conținutul lui și să le ascultăm obiecțiile, ceea ce am și făcut.

4. Autorii declarației scriu că noi i-am indus „pur și simplu în eroare”, deoarece „n-am pomenit nimic de intenția noastră de a publica — și încă denaturînd în mod revoltător adevărul — o parte din corespondența dintre membrii C.C. și Biroul din străinătate al C.C.” Noi nu numai că nu le-am pomenit despre acest lucru, dar, în general, nu le-am pomenit nimic despre conținutul articolului, *deoarece li l-am dat în mână*. Tov. Dan chiar s-a uitat prin manuscrisul acestui articol. Dan și Martov mint pur și simplu, mizînd pe faptul că dv. nu veți observa că autorii înșiși vă scriu cu câteva rînduri mai sus că *noi le-am dat articolul pentru a-l citi în manuscris*, prin urmare noi n-am intenționat să le ascundem nimic. Pentru a arăta în ce constă „denaturarea revoltătoare a adevărului” de către noi, în nr. 12 al O.C. publicăm *toate* fragmentele din scrisoarea C.C. care se referă la această chestiune. Cititorul să judece.

5. Autorii declarației scriu despre „aspectul polițist conspirativ al chestiunii”. Ei uită însă să vă spună că noi *nu* am arătat în presă care e situația în partid, din punct de vedere organizatoric, a acestor trei lichidatori, că chiar Dan și Martov au fost cei care au publicat în nr. 19—20 ale ziarului „Golos Soțial-Demokrata” nu numai numele lor, ci și numele altor lichidatori. La aceasta nu putem să răspundem decît folosind cuvintele lui Plehanov, care a spus că pe lichidatorii din partid îi „amenință” numai „primirea unei decorații”.

6. Autorii declarației scriu că și bolșevicii refuză să intre în Comitetul Central*. Ei omit însă în mod intenționat

* Aici autorii declarației se arata indignați că „cititorilor articolului nu li se comunica și faptul ca social-democrații polonezi nu au putut sa gasească nici pina acum pe cineva care sa accepte să-i reprezinte in C.C.” Și mai au și îndrazneala să sublinieze aceste cuvinte. Asta e o *minciuna* la fel de *sfruntata* ca și celelalte afirmații din declarație. După cum înainte de plenara social-democrației polonezi au avut un reprezentant al lor în C.C., tot așa și acum, după plenara, exista un reprezentant care așteaptă să fie înștiințat cînd sa plece la ședința C.C. Acum o săptămîină însă reprezentantul polonez în C.C. a primit o scrisoare de la un coleg al sau de la Moscova, în care i se spunea ca va trebui sa mai aștepte, deoarece C.C. nu se poate întruni încă.

să vă spună că nu este vorba despre unii care vor sau nu vor să intre în Comitetul Central, ci despre unii care consideră Comitetul Central și partidul inutile și dăunătoare.

7. Autorii declarației se plîng că le-au fost respinse articolele. Dar toate aceste plîngerii au un singur scop : să creze în mod artificial o bază pentru existența ziarului „Golos Soțial-Demokrata“. În acest scop autorii declarației *boicotează* „Diskussionnîi Listok“, în care articolele lor ar putea să apară fără nici un impediment. Ei subminează conștient și această publicație a partidului, care are menirea să facă inutile organele de presă fracționiste și să dea posibilitate tuturor curentelor din partid să se exprime liber atunci cînd vederile lor nu coincid cu cele ale O.C. Noi am propus, de pildă, ca articolul tov. Martov „Pe calea cea bună“ să fie publicat în O.C. *cu o notă* din partea redacției (întrucît în el sînt combătute hotărîrile Comitetului Central), fie în „Diskussionnîi Listok“. Prima alternativă a fost considerată ca fiind o intenție de a însoți articolul de un „jandarm“, iar a doua — de a-l „surghiuni“. Iar nouă ni s-a declarat deschis următoarele : „acum începem împotriva voastră ostilitățile“.

8. Autorii declarației se plîng că noi am publicat un articol despre conferință, care „ar denatura complet hotărîrile plenarei în această problemă“. Sensul acestei plîngerii este următorul : articolul în cauză *este întru totul solidar cu scrisoarea C.C. cu privire la conferință*²⁷⁸, iar scrisoarea antilichidatoristă a C.C. cu privire la conferință nu-i este pe plac lui Dan, acest lichidator inveterat. Articolul a fost scris de același tovarăș care a scris și scrisoarea Comitetului Central. Scrisoarea Comitetului Central a fost *însă semnată și de tov. Martov. Ea a fost aprobată în unanimitate*. Trimițînd autorului scrisorii șpaltul, tov. Martov i-a scris : „în legătură cu textul scrisorii dv. cu privire la conferință *n-am nimic de obiectat*“. Acum însă nici n-a apucat să cînte a treia oară cocoșul lichidatorist, că L. Martov se și grăbește (împreună cu Dan) să se dezică de scrisoarea *aprobată chiar de el*. În declarația din partea..., care e scrisă de Dan și semnată și de Martov, sînt dezvăluite cu naivitate ade-văratele motive pentru care golosiștii sînt nemulțumiți de scrisoarea C.C. cu privire la conferință și de articolul nos-

tru pe aceeași temă : plenara, spun ei, a hotărât parcă „să împăcăm“ partidul cu „așa-numitul lichidatorism“ și „să facem să dispară prăpastia“ dintre ei și partid. O.C. însă nu aduce la îndeplinire această sarcină. Regretăm : noi îndeplinim o sarcină exact contrară. Ne miră însă un lucru : de ce autorii declarației, care se plîng că le sînt respinse articolele, *au respins ei înșiși* publicarea în „Golos Soțial-Demokrata“ a unui articol semnat și de tov. Martov, și anume „Scrisoarea C.C.“ în legătură cu conferința ? De ce n-au publicat-o *nici în întregime, nici măcar parțial* ? Probabil pentru motivul că scrisoarea C.C. „denaturează complet hotărârile“ Comitetului Central.

9. Autorii declarației au curajul să se adreseze dv., Biroului din străinătate *al Comitetului Central*, și să ceară „satisfacție“ pentru necazul pe care li l-a adus demascarea celor trei lichidatori practicieni. Ei cred, probabil, că dv. ați fi de acord să nu fie dată în vileag insulta monstruoasă adusă partidului nostru de către tovarășii lor de idei Mihail, Roman și Iuri. Ei vă atribuie, probabil, intenția de a *ascunde partidului* complotul împotriva partidului pe care noi l-am demascat și *pe care un membru al C.C., în scrisoarea trimisă din Rusia, v-a rugat să-l dați în vileag*. Desigur că la această jignire adusă conștiinței dv. aparține urmează ca dv. înșivă să dați răspunsul cuvenit. Credem însă că nu există instituție de partid care ar fi dispusă să se solidarizeze nici măcar într-o oarecare măsură, sub o oarecare formă, fie și indirect, cu cei de teapa lui Roman, Iuri, Mihail și a complicilor lor. Dacă totuși ar exista asemenea persoane și instituții, ele ar trebui să fie *imediat și public* țintuite la stîlpul infamiei în numele întregului partid. Și noi, în O.C. al partidului nostru, unde am fost trimiși de plenară, vom *promova neabătut această linie*. Pe cel ce-și va lega viitorul de distrugătorii partidului îl așteaptă aceeași soartă *indiferent cine ar fi el*.

10. În partea finală a declarației lor, autorii vă amenință că dacă nu veți proceda conform voinței lor, vor începe să răscolească chestiunile lichidate de plenara C.C. Și ei promet s-o facă în pofida hotărârii Comitetului Central. Această

amenințare nu mai este însă obișnuita fraktioneller Dreck *, cum s-a exprimat reprezentantul Social-democrației letone la plenara C.C. referindu-se la faptul că golosiștii agitau aceste chestiuni în scopurile lor fracționiste murdare, ci un șantaj fracționist față de Biroul din străinătate al C.C. Lă-săm, firește, ca dv. înșivă, tovarăși, să vă răfuiți cum se cuvine cu șantajistii din mocirla fracționistă.

Noi nu vrem însă să ne apucăm să pescuim toate falsificările, denaturările și minciunile sfruntate care s-au acumulat împotriva noastră în declarațiile, plîngerile și protestele lui Martov și Dan. Dv. înșivă, tovarăși, veți ști, desigur, să vă descurcați în toată această mocirlă fracționistă, deși nu ne îndoim că ea o să vă provoace, ca și nouă, un sentiment firesc de repulsie. Vrem însă, în încheiere, să vă atragem atenția asupra a două împrejurări.

În primul rînd. Amintim faptul că actuala încercare a golosiștilor de a submina Comitetul Central *nu este prima*. În vara anului 1908, cînd membrii bolșevici ai C.C. au fost arestați, golosiștii au mai făcut o asemenea încercare temerară, care a fost demascată la plenara C.C. (din august 1908). În acea perioadă, golosiștii au propus tovarășilor bundiști să participe la complotul care urmărea subminarea Comitetului Central. Un membru al C.C. al Bundului (tov. E.) a comunicat însă acest lucru unui membru bolșevic al C.C. (tov. G.) care tocmai ieșise din închisoare, și tentativa de complot a eșuat. Păstrăm și acum scrisoarea acestui membru al C.C. al Bundului, în care el scrie că liderii golosiștilor neagă însuși „Existenzrecht“ (dreptul la existență) al C.C. și propun ca el să fie înlocuit cu un fel de birou informativ ²⁷⁹. Faptul că membrii golosiști ai C.C. au propus C.C. al Bundului să trădeze partidul a fost confirmat și de alți tovarăși din cadrul Bundului la conferința din decembrie (1908) (vezi procesele-verbale ale conferinței). Dacă la aceasta veți adăuga recentele dezvăluiri făcute de tov. menșevici adepți ai lui Aleksei Moskovski și G. V. Plehanov, precum și faptul că „Golos Soțial-Demokrata“ nu s-a ridicat niciodată împotriva lichidatorilor, ci, din

* — murdarie fracționista. — *Nota trad.*

contra, îi apără în permanență, cerînd acum ca ei să fie recunoscuți ca parte egală cu partidul, și mai mult decît atît îi ia sub aripa sa ocrotitoare pe Roman, Mihail și Iuri, veți avea un tablou destul de clar al încercărilor îndelungate, neconținute, perseverente și cît se poate de perfide prin care lichidatorii caută să-și atingă scopul — distrugerea partidului. Totodată vor deveni evidente pentru oricine pericolul pe care îl prezintă curentul lichidatorist și necesitatea de a lupta împotriva lui în modul cel mai energic. Avînd în vedere toate acestea, socotim că e timpul să publicăm atît scrisoarea tov. E., membru al C.C. al Bundului, cît și, în general, *toate materialele* referitoare la încercările de a lichida partidul.

În al doilea rînd. Dacă cei doi golosiști — colegi de-ai noștri la O.C. — vă scriu că „un minimum de respect față de partid ar trebui să” ne „determine să renunțăm la ocuparea unor funcții de răspundere în partid“, credem că simpla onestitate politică și un minimum de respect față de ei înșiși ar trebui să-i determine să renunțe la poziția falsă pe care o ocupă în partid și în O.C. de vreme ce iau apărarea lichidatorilor. De altfel, spre deosebire de ei, noi nu sîntem cîtuși de puțin înclinați să legăm relele intenții de caracterul lor. Minciuna, șantajul și toate celelalte calități ale lor nu-și au obîrșia în reaua lor voință, ci în poziția lor falsă, care-i silește să comită un fals la fiecare pas. Es ist der Fluch der bösen Tat, *dass sie immer Böses muss gebahren* *. Iar blestemul faptei lor rele este acela că ei fac parte concomitent din organul de presă al partidului și dintr-un organ de presă care intenționează să lichideze partidul și, în consecință, ei trebuie să-și asume o misiune contradictorie, și anume să fie și pentru partid și împotriva partidului. Din această cauză ei n-au nici măcar „curajul“ celor de teapa lui Roman, Iuri și Mihail. Această poziție a lor nu este compatibilă nici cu simpla onestitate politică, nici cu un respect minim față de ei înșiși. Așa se creează acea

* — Blestemul faptei rele e în cale i răul să trezească. (Schiller. Trilogia „Wallenstein“. „Piccolomini“, actul V, scena întii). — *Nota trad.*

poziție falsă, acel — dacă ne putem exprima astfel — *azefovism sui-generis* în scopuri lichidatoriste care îi împinge, chiar dacă sînt de cea mai bună credință, la fapte dintre cele mai nedemne.

Membrii redacției O.C.

A. War
G. Zinoviev
N. Lenin

5 aprilie 1910

P. S. Deocamdată vom trimite neîntîrziat o copie a prezentei declarații numai colegiului din Rusia al C.C., Comitetelor Centrale „naționale“ și organelor de presă ale partidului nostru.

Scrisă la Paris (loco)

Se tipărește pentru prima oară,
după un șpal hectografiat
al textului manuscrisului

8

*CĂTRE CONDUCEREA CENTRALĂ A SOCIAL-DEMOCRAȚIEI POLONEZE

Dragi tovarăși,

Schimbul de vederi pe care l-am avut ieri cu reprezentanții dv. în cadrul instituției comune de partid²⁸⁰ ne-a arătat că delegații dv. ezită să ducă o luptă hotărîită pentru partid și împotriva lichidatorilor, situîndu-se pe pozițiile „împăciuatorismului“, care, obiectiv, servește numai lichidatorilor.

Oscilările într-un asemenea important moment de cotitură în viața partidului vor fi, după convingerea noastră profundă, numai în folosul dușmanilor partidului.

Noi vom fi nevoiți să promovăm linia partinității *fără* delegații dv. sau, poate, chiar *împotriva* lor. Acest lucru vi-l aducem la cunoștință acum în cîteva cuvinte. Expli-

cații mai amănunțite vă vom da în zilele următoare, probabil în presă.

Sperăm că veți înțelege de ce ne-am adresat mai întâi tocmai dv., unei organizații de care sîntem atît de apropiați ideologicește și politicește.

Cu salutări tovarășești.

Membrii bolșevici ai redacției O.C. : *Lenin*
Grigori

10. IV. 1910

Scrisă la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

*Se tipărește după un text
scris de G. E. Zinoviev
și semnat de V. I. Lenin*

9

*CĂTRE CONDUCEREA PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT DIN GERMANIA

Copenhaga, 2 septembrie * 1910

Stimați tovarăși,

În ziarul „Vorwärts” din 28 august a apărut un articol anonim cu privire la starea de lucruri din partidul din Rusia, articol care constituie un act cît se poate de scandalos²⁸¹. În toiul lucrărilor congresului internațional, la care toți participanții sînt animați de dorința de a păstra unitatea socialistă, de a examina cu deosebită prudență controversele din cadrul partidelor din diferite țări, de a evita, pe cît posibil, amestecul în aceste controverse și de a face cunoscute forța, măreția și prestigiul moral al social-democrației din toate țările, — tocmai într-un asemenea moment în Organul Central al partidului german apare fără nici o motivare, fără să fie cîtuși de puțin nevoie, un articol care

* Greșit în original : în loc de septembrie figurează august. — *Nota red.*

conține atacuri vehemente la adresa social-democrației ruse. În articolul amintit e criticată fără nici un fel de reticențe întreaga mișcare social-democrată din Rusia ; el încearcă să prezinte în culorile cele mai sumbre, în fața străinătății, decăderea, neputința și destrămarea social-democrației din Rusia. Sînt apoi criticate vehement și denigrate de jos pînă sus absolut toate fracțiunile și curente existente în partid, în sfîrșit, articolul conține atacuri grosolane la adresa instituțiilor centrale oficiale ale partidului — Comitetul Central și Organul Central —, care sînt acuzate de unilateralitate fracționistă etc. ; diferiți membri ai acestor instituții centrale sînt calomniați și ei într-un mod fără precedent.

Acest articol publicat în Organul Central al partidului german, al cărui autor n-a urmărit decît să se răzbune pentru cine știe ce jignire fără importanță ce i s-o fi adus, va dăuna intereselor mișcării social-democrate din Rusia ; el constituie o încălcare fără precedent a solidarității și frăției internaționale cu social-democrația din Rusia. Și dacă partidul din Rusia, care dispune de numeroși și reputați publiciști, a evitat ani de-a rîndul să aducă în presa de partid germană chestiunile sale interne, a procedat astfel deoarece socoate că presa străină nu este un teren potrivit pentru rezolvarea controverselor din propriile sale rînduri. Făurirea unității rîndurilor Partidului social-democrat din Rusia a fost și continuă să fie sarcina cea mai complexă și mai importantă a tuturor tovarășilor din Rusia și în primul rînd a instituțiilor centrale ale partidului. E clar că pentru a menține unitatea, trebuie să se evite tot ceea ce împiedică lichidarea divergențelor interne. Firește că nimeni nu trebuie să aibă nimic de obiectat împotriva prezentării într-un mod ponderat, obiectiv a problemelor privind viața internă a partidului din Rusia. Noi însă respingem în mod categoric critica dușmănoasă, josnică și perfidă la adresa mișcării partidului și a instituțiilor lui centrale, așa cum se face în articolul menționat, și asta cu atît mai mult cu cît autorul anonim, care în articol apare în rolul unui om străin de partid, dar atotștiutor, e prezentat drept corespondent

al Organului Central, ziarul „Vorwärts“, ceea ce conferă articolului un caracter redacțional, oficial.

Delegați ai ziarului „Sozial-Demokrat“ —
Organul Central al Partidului muncitoresc
social-democrat din Rusia.

G. Plehanov
A. Warski

Delegat al Comitetului Central, membru al
Biroului socialist internațional.

N. Lenin (Vl. Ulianov)

*Se tipărește pentru prima oară,
după un text scris de A. Warski
și semnat de V. I. Lenin
Tradus din limba germană*

10

*CĂTRE BIROUL DIN STRĂINĂTATE
AL COMITETULUI CENTRAL

26 octombrie 1910

Stimați tovarăși,

La 24 octombrie v-am trimis un extras din scrisoarea tov. Poletaev adresată nouă. În completare, vă comunicăm că tov. Poletaev cere, *în numele întregii fracțiuni*, să se trimită bani pentru ziar și că, după cum rezultă din scrisoarea sa, redacția acestui ziar * (cunoscut dv.) a fost numită *chiar de către fracțiune*.

Noi sprijinim cererea fracțiunii din Dumă și considerăm important faptul că ea a început să editeze un ziar. De aceea, consimțim să se acorde Biroului din străinătate un împrumut din sumele transmise de bolșevici deținătorilor Kautsky, Mehring și Clara Zetkin special pentru a se trimite fracțiunii 1 000 (o mie) de ruble.

* Este vorba despre ziarul „Zvezda“. — Nota red.

Rugăm insistent Biroul din străinătate al C.C. să ne dea
chiar azi un răspuns oficial în această problemă.

Cu salutări tovarășești.
Membrii redacției O.C.,

Lenin, Grigori

Scrisă la Paris (loco)

*Publicată pentru prima oară
în 1926, în revista
„Proletarskaia Revoluția”, nr. 11*

*Se tipărește după textul
scris de G. E. Zinoviev
și semnat de V. I. Lenin*

11

SALUT ADRESAT LUI W. HAYWOOD

Congresul internațional transmite lui William Haywood, în numele mișcării socialiste din întreaga lume, urări de succes în lupta măreață pe care o duce în apărarea intereselor muncitorilor organizați din Statele Unite. Congresul înfierează încercarea proprietarilor de mine de a obține condamnarea unui om nevinovat numai pentru că a slujit proletariatului organizat. Congresul consideră că atât procesul, cât și campania sistematică de calomnii declanșată împotriva lui Haywood de întreaga presă capitalistă constituie expresia politicii de clasă a burgheziei americane, politică ce se manifestă tot mai puternic, precum și a lipsei totale de îngăduință și de cinste a acestei burghezii ori de câte ori profiturile și puterea îi sînt amenințate. Totodată, congresul salută pe socialiștii din Statele Unite, care au respins cu atîta energie și entuziasm această ofensivă.

Pătruns de conștiința de clasă, proletariatul din Europa vede în măreața forță pe care o exprimă acest act de solidaritate cheazășia viitoarelor succese și speră că proletariatul american va da dovadă de aceeași hotărîre și solidaritate în lupta pentru eliberarea sa deplină.

N. Lenin *

*Scris între 18 și 24 august
1907 la Stuttgart*

Publicat în 1907, în :
*„Congresul socialist internațional
de la Stuttgart”, Petersburg, ed.*
„Novii mir”

Se tipărește după textul cărții

* Salutul e semnat de toți membrii Biroului socialist internațional care făceau parte din prezidiul Congresului de la Stuttgart. — *Nota red.*

SALUT ADRESAT LUI A. BEBEL

Tovarăşului August Bebel

În numele Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, în numele tuturor muncitorilor ruşi, care duc o luptă grea împotriva jugului ȧarismului şi burgheziei — unite de contrarevoluţie —, vă transmitem dv., tovarăşe Bebel, luptător de avangardă al social-democraţiei internaţionale şi conducător al social-democraţiei germane, un salut fierbinte cu prilejul celei de-a 70-a aniversări a zilei de naştere.

Tînăr muncitor, v-aţi început activitatea în mişcarea muncitorească acum aproape o jumătate de secol mai întîi ca patriot, apoi ca democrat care lucra cu rîvnă în societăţile culturale muncitoreşti. Dezvoltarea dv. oglindeşte pasul înainte făcut în această perioadă de întregul proletariat internaţional. La începutul acestei perioade, majoritatea muncitorilor conştienţi fie că urmau partidele burgheze, fie că, în cel mai bun caz, îşi căutau o cale proprie, de clasă, spre socialism, trecînd de la o sectă socialistă sau anarhistă la alta. Acum imensa majoritate a muncitorilor conştienţi din lumea civilizată sînt social-democraţi, iar în Germania bazele teoretice ale marxismului au pătruns adînc şi s-au extins în masa proletariatului, luminîndu-i ca un far strălucitor calea luptei pentru răsturnarea completă a capitalismului.

În persoana dv., noi sărbătorim pe un conducător al muncitorilor care, prin exemplul său, a arătat că eliberarea muncitorilor trebuie să fie opera lor însişii. Bazîndu-se pe teoria marxistă, muncitorii conştienţi din Germania au reuşit mai mult decît cei din alte ţări să-şi ferească mişcarea de erorile oportuniste şi anarhiste, au reuşit să-şi făurească organizaţii puternice de masă, sindicale şi politice, au reuşit să se unească strîns într-o singură forţă de clasă. Şi la toate cotiturile istoriei, atunci cînd valurile şovinismului naţional se rostogoleau în întreaga ţară sau cînd forţele reacţiunii feudale şi clericale s-au unit şi au declarat un război necruţător organizaţiilor socialiste, această forţă de clasă a ştiut să găsească calea cea bună, a ştiut să apere, să răs-

pîndească și să ducă tot mai adînc în mase concepția sa revoluționară despre lume, conștiința inevitabilității marii revoluții socialiste care se apropie.

În activitatea dv. de o jumătate de secol, social-democrații ruși văd o garanție a faptului că în lupta hotărîtoare care se apropie și ale cărei zori se văd clar în Germania și în alte țări avansate, proletariatul social-democrat va ști nu numai să acționeze cu aceeași abnegație și credință în forțele sale cu care a obținut o serie de victorii în epoca revoluțiilor burgheze, dar va ști să învingă și să sfărîme pentru totdeauna întregul edificiu al exploatării capitaliste.

Membrii redacției Organului Central
al Partidului muncitoresc
social-democrat din Rusia,

L. Martov
V. Lenin
*I. Kamenev **

Scris la 22 februarie 1910
Trimis din Paris la Berlin

Se tipărește pentru prima oară,
după un text
scris de mina unui necunoscut
și semnat de V. I. Lenin

13

SALUT ADRESAT TINEI KIRKOVA

Tina, marxiștii adunați la masa tovarășească organizată după încheierea lucrărilor congresului îți transmit felicitări.

Al tău, *Gheorghii*
*N. Lenin ***

Scris la 3 septembrie 1910
Trimis din Copenhaga la Sofia

Publicat pentru prima oară
în limba bulgară în 1957,
în revista „Izvestia na Instituta
po istoria na BKP pri TK na BKP”,
nr. 1 2. Sofia

În limba rusă se tipărește pentru
prima oară, după textul scris de
G. Kirkov și semnat de V. I. Lenin
Tradus din limba bulgară

* Salutul e semnat și de membrii C.C. al P.M.S.D.R. — *Nota red.*

** Salutul e semnat și de J. Guesde, R. Luxemburg, G. V. Plehanov, K. Moor și I. Karski. — *Nota red.*

14

CĂTRE PREȘEDINTELE LUI
„SOCIÉTÉ DE LECTURE“ DIN GENEVA

Geneva, 14 decembrie 1908

D-lui președinte al comitetului
Societății de lectură [Société de Lecture]

Stimate domn,

Fiind nevoit să părăsesc Geneva și să mă stabilesc la Paris, am onoarea să vă comunic că, în conformitate cu articolul 31 din statut, mă retrag din societate.

Permiteți-mi, d-le președinte, să vă mulțumesc dv. și Societății, care, prin minunata ei organizare și activitate, mi-a făcut atâtea servicii.

Primiți, d-le președinte, asigurarea profundului meu respect.

VI. Ulianov

M-lle Marie Oulianoff
(pour Mr. VI. Oulianoff)
27. Bd. St.-Marcel. 27. Paris.

*Publicată pentru prima oară
parțial în limba franceză
în 1952, în cartea : „M. Pianzola.
Lénine en Suisse” [Genève]*

*Se tipărește pentru prima oară
în întregime, după manuscris
Tradus din limba franceză*

15

CĂTRE DIRECTORUL BIBLIOTECII NAȚIONALE
DIN PARIS

Paris, 12 ianuarie 1909

Domnului Director ad-tiv al Bibliotecii naționale

Am onoarea de a vă ruga să-mi permiteți să frecventez sala de lectură a Bibliotecii naționale. Anexez scrisoarea de recomandare a d-lui L. H. Roblin, deputat de Nièvre.

Primiți, stimate domn, asigurarea profundului meu respect.

Vl. Ulianov

24. Rue Beaunier
Paris. XIV.

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba franceză*

16

ADEVERINȚE DATE LUI P. A. KRASIKOV

1

Geneva, 31 ian. 1905

Stimate domn,

Aducătorul acestei scrisori, tov. Belski, este singurul reprezentant al fracțiunii „Vpered“ a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Frațiunea noastră este formată din majoritatea comitetelor de partid, iar redacția ziarului „Vpered“ este împuternicită să reprezinte interesele și opiniile comitetelor menționate, printre care se numără și cel din Petersburg.

Primiți, stimate domn, asigurarea profundeii mele stime.

Vl. Ulianov (N. Lenin)

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVI*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba franceză*

2

Geneva, 14 februarie 1905

Aducătorul acestei scrisori, cetățeanul Belski, este singurul reprezentant la Paris al Biroului Central al Comitetelor Majorității ale Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.

Împuternicitul Biroului Central
pentru străinătate *.

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXVI*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba franceză*

* Urmează semnătura : „P. Stepanov“. — Nota red.

17

ADEVERINȚĂ DATĂ LUI O. A. PEATNIȚKI

Geneva, 13 iunie 1905

Prin prezenta numim pe tov. *Freitag* împuternicit al Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia și rugăm celelalte organizații și partide să-i acorde tot sprijinul.

În numele Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia,
N. Lenin (Vl. Ulianov)

Publicata pentru prima oară în 1931,
 în „Culegeri din Lenin”, vol. XVI

Se tipărește după manuscris
 Tradus din limba germană

18

ADEVERINȚE DATE LUI V. P. BONCI-BRUEVICI

1 *

Genève, le 31 iulie 1905

Tov. Vl. Dm. Bonci-Bruevici este numit director al tipografiei P.M.S.D.R. din Geneva.

Reprezentantul din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R.,
N. Lenin

Publicata pentru prima oară în 1931,
 în „Culegeri din Lenin”, vol. XVI

Se tipărește după manuscris

2 ²⁸²

Genève, le 6. X. 1905

Prin prezenta scrisoare vă rugăm insistent să dați tot concursul tovarășului nostru Bonci-Bruevici.

V. Ulianov (N. Lenin)

Publicata pentru prima oară în 1931,
 în „Culegeri din Lenin”, vol. XXVI

Se tipărește după un text
 scris de L. N. Mandelștam-
 Krucinina și semnat de V. I. Lenin

* Vezi volumul de față, p. 54. — Nota red.

19

ADEVERINȚĂ DATA LUI I. P. POKROVSKI

Adeverim prin prezenta că tov. *Pokrovski* a fost ales de grupul parlamentar social-democrat din Duma a III-a delegat în Biroul socialist internațional.

N. Lenin

*Scrisă la 26 august 1910
la Copenhaga*

*Publicată în limba franceză
în 1911, în „Huitième Congrès
socialiste International”, Gand*

*În limba rusă — publicată
pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

*Se tipărește după n-anuscris
Tradus din limba franceză*

20

CONCEPT DE SCRISOARE CĂTRE DAVIDSON

30. I. 1905. Plattenstrasse 33

Herrn *Davidson* *. *Zürich*
(cu cerneală simpatică)

Îi *vor da* legături cînd le va cere?
va lucra el însuși cînd cu o fracțiune, cînd cu alta (cu men-
șevicii sau bolșevicii), fără să se angajeze.
Va mai rămîne la Zürich 5—6 zile.

Scris la Geneva

*Publicat pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXVI*

Se tipărește după manuscris

* Domnului *Davidson*. — *Nota trad.*

SCRISORI ALE LUI
V. I. LENIN
INCLUSE ÎN VOLUMELE APĂRUTE
ALE EDIȚIEI DE FAȚĂ

SCRISORI ALE LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

ADNOTĂRI

INDICE DE NUME

SCRISORI ALE LUI V. I. LENIN
 INCLUSE ÎN VOLUMELE APĂRUTE
 ALE EDIȚIEI DE FAȚĂ

(1905—noiembrie 1910)

SCRISOARE CĂTRE GRUPUL DE BOIȘEVICI DE LA ZÜRICH. 18 ianuarie 1905.

Vol. 9, p. 168—170.

SCRISOARE CĂTRE E. D. STASOVA ȘI TOVARAȘII DIN INCHISOAREA DE LA MOSCOVA. 19 ianuarie 1905.

Vol. 9, p. 171—175.

SCRISOARE CĂTRE GREULICII. 3 februarie 1905.

Vol. 9, p. 234—239.

SCRISOARE CĂTRE A. A. BOGDANOV ȘI S. I. GUSEV. 11 februarie 1905.

Vol. 9, p. 246—251.

SCRISOARE CĂTRE ORGANIZAȚIILE DIN RUSIA. 28 februarie 1905.

Vol. 9, p. 292—293.

SCRISOARE CĂTRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL. 2 iunie 1905.

Vol. 10, p. 222.

OFIENER BRIEF AN DIE REDAKTION „LEIPZIGER VOLKSZEITUNG“ —
 SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE REDACȚIA LUI „LEIPZIGER VOLKSZEITUNG“. Iunie 1905, nu mai târziu de 25 ale luni.

Vol. 10, p. 302—307.

AU BUREAU SOCIALISTE INTERNATIONAL — CĂTRE BIROUL SOCIALIST
 INTERNAȚIONAL. 4 iulie 1905.

Vol. 10, p. 326—329.

CĂTRE COMITETUL DE LUPTĂ DE PE LINGA COMITETUL DIN PETERSBURG. 16 octombrie 1905.

Vol. 11, p. 335—337.

CĂTRE CONDUCEREA PARTIDULUI MUNCITORESC SOCIAL-DEMOCRAT GERMAN. Nu mai devreme de 5 aprilie 1905.

Vol. 17, p. 402—404.

LA APARIȚIA NUMĂRULUI JUBILIAR AL ZIARULUI „ZIHNA“. Iulie 1910.

Vol. 19, p. 325—329.

SCRISORI ALE LUI V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT

(1905—noiembrie 1910)

1905

CĂTRE COMITETUL DIN NIJNI NOVGOROD AL P.M.S.D.R. *Începutul lunii ianuarie 1905.* Despre această scrisoare N. K. Krupskaia a întrebat Comitetul din Nijni Novgorod de două ori : la 14 ianuarie 1905 : „S-a primit scrisoarea lui Lenin expediată tot pe aceeași adresă ?“ și la 3 februarie : „Ați scris că scrisoarea lui Lenin s-a primit, dar pe ce adresă ?“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.)

CĂTRE TOV. T. LA ODESA. *Februarie 1905.* Despre această scrisoare amintește O. I. Vinogradova în scrisoarea ei adresată lui V. I. Lenin la 18 februarie 1905. (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.)

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI LA PETERSBURG. *Sfîrșitul lunii februarie 1905.* Într-o scrisoare expediată pe adresa lui V. M. Velickina la Geneva, V. D. Bonci-Bruevici îi scria lui V. I. Lenin la 5 martie 1905 : „Chiar acum am primit succinta dv. scrisoare, care m-a bucurat nespus de mult“. (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.)

DOUĂ SCRISORI CĂTRE V. V. FILATOV (V. SEVERTEV) LA PARIS. *Martie și începutul lunii aprilie 1905.* Despre prima se amintește într-o scrisoare de răspuns a lui V. V. Filatov, care îi comunica lui V. I. Lenin că raportul în legătură cu pregătirea tehnică a insurjecției îl poate întocmi în orice moment. În legătură cu cea de-a doua scrisoare a lui Lenin, Filatov scria : „Dojana dv. m-a întristat foarte mult, însă o merit“ (probabil că în scrisoarea sa Lenin îi reproșa faptul că întârzie cu terminarea lucrării). (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.)

TELEGRAMĂ CĂTRE L. A. FOTIEVA LA PARIS. *1 sau 2 iunie 1905.* (Vezi scrisoarea către L. A. Fotieva din 1 sau 2 iunie 1905, volumul de față, p. 37.)

TELEGRAMĂ CĂTRE C.C. AL P.M.S.D.R. LA PETERSBURG. 12 iulie 1905. Despre această telegramă a lui V. I. Lenin se amintește într-o scrisoare a lui N. K. Krupskaja către E. D. Stasova. (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.)

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETARUL B.S.I., LA BRUXELLES. 15 iulie 1905. O scurtă notă despre această scrisoare (sau telegramă) a fost publicată în 1962, în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique”, nr. 4, p. 599. V. I. Lenin se pronunță în ea pentru propunerea lui Van Kol (al cărei conținut nu reiese) și face cunoscut că G. V. Plehanov nu mai este reprezentantul social-democrației ruse în Biroul socialist internațional.

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R. ÎN RUSIA. 7 sau 8 august 1905. (Vezi scrisoarea către Biroul socialist internațional din 27 octombrie 1905, volumul de față, p. 108.)

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETARUL B.S.I., LA BRUXELLES. 7 octombrie 1905. O scurtă notă despre această scrisoare a fost publicată în 1962, în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique”, nr. 4, p. 605. În scrisoare Lenin arată că, în pofida raportului din iunie, el nu a fost numit reprezentant în Biroul socialist internațional și indica denumirea exactă a partidului său.

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETARUL B.S.I., LA BRUXELLES. 4 noiembrie 1905. O scurtă notă despre această scrisoare a fost publicată în 1962, în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique”, nr. 4, p. 606. Lenin face cunoscut că a fost numit reprezentant al social-democrației ruse în Biroul socialist internațional.

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETARUL B.S.I., LA BRUXELLES. 14 noiembrie 1905. O scurtă notă despre această scrisoare a fost publicată în 1962, în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique”, nr. 4, p. 607. V. I. Lenin îl înștiințează pe C. Huysmans că, neavând posibilitatea să-și îndeplinească în mod corespunzător sarcinile ce-i revin în cadrul Biroului socialist internațional, transmite pentru un timp aceste sarcini cetățeanului Orlovski (V. V. Vorovski).

Cît privește celelalte scrisori negăsite din această perioadă, vezi vol. 9, p. 425, și vol. 11, p. 433—434.

1906

Vezi vol. 14, p. 427.

1907

Vezi vol 15, p. 405—406, și vol. 16, p. 488—489.

1908

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R. ȘI COMITETUL DIN REVAL AL P.M.S.D.R. *După 27 ianuarie 1908.* (Vezi scrisorile către M. Nilssen și C. Huysmans din 27 ianuarie 1908, volumul de față, p. 133—135.)

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI LA CAPRI. *12 februarie 1908.* (Vezi scrisoarea către A. V. Lunacearski din 13 februarie 1908, volumul de față, p. 145.)

CĂTRE A. V. LUNACEARSKI LA CAPRI. *Înainte de 19 aprilie 1908.* (Vezi scrisoarea către A. M. Gorki din 19 aprilie 1908, volumul de față, p. 167.)

TELEGRAMĂ CĂTRE A. M. GORKI LA CAPRI. *19 sau 20 aprilie 1908.* (Vezi scrisoarea către A. M. Gorki din 19 aprilie 1908, volumul de față, p. 167, 168.)

CĂTRE G. A. ALEKSINSKI. *Începutul lunii iunie 1908.* Despre această scrisoare amintește M. G. Ţhakaia în scrisoarea lui adresată lui V. I. Lenin la 10 iunie 1908. (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.)

CĂTRE EDITURA „ZERNO“ DIN PETERSBURG. *Iunie 1908.* Despre această scrisoare amintește un colaborator al editurii, Cerenkov, în scrisoarea sa adresată lui V. I. Lenin la 16 iunie 1908. (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.)

SCRISORI CĂTRE MEMBRII FRAȚIUNII SOCIAL-DEMOCRATE DIN DUMA A III-A DE STAT. *A doua jumătate a anului 1908.* (Vezi scrisoarea către C. Huysmans din 13 decembrie 1908, volumul de față, p. 180.) În aceste scrisori era vorba, probabil, despre cotizațiile pe care deputații social-democrați din Dumă trebuiau să le depună la Comisia interparlamentară a Biroului socialist internațional (volumul de față, p. 284.)

DECLARAȚIE TRIMISĂ AVOCATULUI BERNHEIM. *Mijlocul lunii august 1908.* (Vezi scrisoarea către C. Huysmans din 19 august 1908, volumul de față, p. 174—175.)

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETARUL B.S.I., LA BRUXELLES. *1 decembrie 1908.* În această scrisoare V. I. Lenin răspundea la o serie de întrebări puse de C. Huysmans în circulara Biroului socialist internațional din 13 noiembrie 1908 ; unele dintre aceste întrebări se refereau la situația organizațiilor de partid din Rusia, care treceau printr-o criză, la organizația din străinătate, la sediul C.C. al P.M.S.D.R. ; totodată, Lenin îl ruga să dea secretarului fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat informații privind proiectele de lege în problema muncitorească care se aflau la Biroul socialist internațional (în legătură cu linitarea timpului de lucru, cu sindicatele, cu ajutorul pen-

tru șomeri, cu inspectarea fabricilor, cu munca femeilor și a copiilor, cu asigurările pentru mineri, cu salariile muncitorilor și funcționarilor, cu salariile în general).

Însemnări sumare privind această scrisoare s-au păstrat în registrul de corespondență al Biroului socialist internațional*.

Cît privește celelalte scrisori negăsite din această perioadă, vezi vol. 16, p. 490—491, și vol. 17, p. 461—462.

1909

CĂTRE I. P. POKROVSKI, DEPUTAT ÎN DUMA A III-A DE STAT. *A doua jumătate a lunii septembrie 1909.* (Vezi scrisoarea către C. Huysmans din 30 septembrie 1909, volumul de față, p. 221—222.)

TELEGRAMĂ SAU SCRISOARE CĂTRE A. CIUHROV (A. I. FINN-ENOTAEVSKI). *Sfârșitul lunii octombrie—începutul lunii noiembrie 1909.* Despre această telegramă (sau scrisoare) a lui V. I. Lenin amintește A. I. Finn-Enotaevski în scrisoarea sa din 6 noiembrie 1909. Corespondența se purta în jurul editării unui ziar, lucru care nu s-a realizat deoarece A. I. Finn-Enotaevski nu a primit la timp răspunsul lui V. I. Lenin. (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.)

Cît privește celelalte scrisori negăsite din această perioadă, vezi vol. 17, p. 463, și vol. 19, p. 461—462.

1910

CĂTRE V. P. NOGHIN. *Începutul lunii aprilie 1910.* Despre această scrisoare V. P. Noghin amintește în scrisoarea din 7 aprilie 1910 adresată lui A. I. Liubimov, V. I. Lenin, G. E. Zinoviev, L. B. Kamenev și I. F. Dubrovinski. (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.)

CĂTRE BIROUL DIN STRĂINĂTATE AL C.C. *1 august 1910.* (Vezi scrisoarea către D. M. Kotlearenko din 1 august 1910, volumul de față, p. 274.)

CĂTRE O. A. PEATNIŢKI LA GENEVA. *1 sau 2 august 1910.* (Vezi scrisoarea către A. I. Liubimov din 2 august 1910, volumul de față, p. 275.)

CĂTRE M. V. KOBETŢKI LA COPENHAGA. *Înainte de 23 august 1910.* (Vezi scrisoarea către M. V. KobetŢki din august 1910, volumul de față, p. 280.)

CĂTRE I. P. POKROVSKI LA PETERSBURG. *Jumătatea lunii septembrie 1910.* (Vezi scrisoarea către I. P. Pokrovski din 5 octombrie 1910, volumul de față, p. 284.)

* Fotocopiile unor pagini din acest registru se pastreaza la Arhiva centrala de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

CĂTRE R. LUXEMBURG. *Jumătatea lunii septembrie 1910.* (Vezi scrisoarea către J. Marchlewski din 7 octombrie 1910, volumul de față, p. 289.)

CĂTRE K. KAUTSKY. *Înainte de 30 septembrie 1910.* (Vezi scrisoarea către K. B. Radek din 30 septembrie 1910, volumul de față, p. 282.)

CĂTRE K. KAUTSKY. *După 7 octombrie 1910.* (Vezi scrisoarea către J. Marchlewski din 7 octombrie 1910, volumul de față, p. 284.)

Cît privește celelalte scrisori negasite din această perioadă, vezi vol. 19, p. 463—466.

ADNOTĂRI

- 1 Lenin numește foaie volanta conspirativă a doua „Scrisoare către organizațiile de partid“, publicată sub formă de foaie volantă în decembrie 1904 de redacția „Iskrei“ menșevice, cu mențiunea : „Numai pentru membrii de partid“. Foaia volantă era difuzată în organizațiile menșevice. Lenin a făcut o analiză critică a primei scrisori a „Iskrei“, după cum amintește mai jos, în broșura „Campania zemstvelor și planul «Iskrei»“ (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 75—98). Lenin se ocupă de aceste două scrisori și în articolele sale „Democrația muncitorească și democrația burgheză“ și „Două tactici“ (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 181—191 și 258—267). — 1.
- 2 Lenin a criticat articolul de fond „Democrații la răscruce“ din nr. 77 al „Iskrei“ menșevice în articolul său „Democrația muncitorească și democrația burgheză“, publicat în nr. 3 al ziarului „Vpered“ din 24 (11) ianuarie 1905 (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 181—192). — 2.
- 3 La 6 ianuarie 1905 (24 decembrie 1904) Lenin a ținut în fața mi-granților politici din Geneva un referat cu privire la democrația muncitorească și democrația burgheză. — 4.
- 4 Nr. 1 al ziarului „Vpered“ este datat 4 ianuarie 1905 (22 decembrie 1904). — 4.
- 5 Este vorba de cele trei conferințe ale comitetelor locale bolșevice (din Sud, din Caucaz și din Nord), care au avut loc în septembrie—decembrie 1904 și s-au pronunțat pentru convocarea imediată a Congresului al III-lea al P.M.S.D.R. — 4.
- 6 Este vorba de alegerea Biroului Comitetelor Majorității în vederea convocării Congresului al III-lea al P.M.S.D.R. Cu privire la Biroul Comitetelor Majorității vezi Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 462, adnotarea 71. — 5.

- 7 A. M. Gorki a acordat sprijin financiar bolșevicilor începînd de la sfîrșitul anului 1902 (vezi culegerea „V. I. Lenin și A. M. Gorki. Scrisori, amintiri, documente“, Moscova, 1961, ed. a 2-a, p. 360—361). — 6.
- 8 Este vorba de declarația Biroului Comitetelor Majorității. În decembrie 1904 Lenin a elaborat proiectul inițial al acestui document și l-a trimis tuturor membrilor Biroului Comitetelor Majorității din Rusia (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 110—112). În scrisoarea de față el a schițat principalele puncte ale celei de-a doua variante, care au fost incluse aproape în întregime în textul definitiv al „Înștiințării“ (în ea nu se amintea de solidaritatea Biroului Comitetelor Majorității cu ziarul „Vpered“ și de faptul că acest birou își asumă îndrumarea activității comitetelor de partid locale). Declarația a fost publicată în nr. 8 al ziarului „Vpered“ din 28 (15) februarie 1905 sub titlul : „Înștiințare cu privire la convocarea Congresului al III-lea al partidului“. — 9.
- 9 Declarația lui V. I. Lenin trimisă membrilor bolșevici-împăciuitoariști ai C.C. al P.M.S.D.R. — L. B. Krasin, V. A. Noskov și L. E. Galperin, a fost scrisă în legătură cu lupta dusă de membrii împăciuitoariști ai C.C. împotriva lui Lenin și în legătură cu concesiile facute de ei menșevicilor.
- În iulie 1904, fără știrea lui Lenin, membrii bolșevici ai C.C. au adoptat o hotărîre prin care recunoșteau ca legal faptul că Plehanov a cooptat în redacția „Iskrei“ pe menșevicii care n-au fost aleși la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ; prin aceeași hotărîre i se interzicea lui Lenin să întreprindă, în calitate sa de reprezentant al C.C. în străinătate, acțiuni importante fără să fie însărcinat în acest sens de C.C., lipsindu-l astfel de drepturile de reprezentant în străinătate al partidului.
- Deși Lenin a contestat la 18 august 1904 această hotărîre ca fiind ilegală, întrucît el nu fusese invitat la ședința C.C. și nici macar nu fusese înștiințat că se va discuta această problemă, hotărîrea C.C. a fost publicată în nr. 72, din 25 august, al ziarului „Iskra“.
- Apoi, la 5 noiembrie, în nr. 77 al ziarului „Iskra“ a apărut declarația C.C. al P.M.S.D.R. în care Lenin era acuzat că, continuînd să se considere membru al C.C. și declarînd public acest lucru, ar face aceasta „pentru a dezorganiza partidul“. C.C. a propus ca conflictul să fie examinat de o comisie de judecată formată din conducători ai social-democrației internaționale. — 10.
- 10 Tabelele corespondenței cu Rusia erau întocmite de N. K. Krupskaia, care ținea evidența întregii corespondențe. — 10.
- 11 „Vpered“ — săptămînal bolșevic ilegal ; a apărut la Geneva de la 22 decembrie 1904 (4 ianuarie 1905) pînă la 5 (18) mai 1905. Organizatorul și animatorul ideologic al acestui ziar a fost V. I. Lenin. Din redacție faceau parte : V. V. Vorovski, M. S. Olminski, A. V. Lunacearski. — 11.

- 12 Este vorba de adunările zemșilor, în cadrul cărora opoziția liberală adopta petiții prin care i se cerea țarului să acorde o constituție. Lenin a criticat planul „Campaniei zemștelor” în articolul sau „Campania zemștelor și planul «Iskrei»” (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 75—98). — 12.
- 13 Lenin se referă la „Iskra” nouă, menșevică, spre deosebire de „Iskra” veche, revoluționară. „Iskra” a devenit menșevică începând cu nr. 53, după ce G. V. Plehanov, care trecuse pe pozițiile menșevismului, a cooptat cu de la sine putere în redacție pe menșevicii V. I. Zasulici, I. O. Martov, A. N. Potresov și P. B. Akselrod; a apărut de la 25 noiembrie 1903 pînă la 8 octombrie 1905 (nr. 53—112). — 12.
- 14 În scrisoarea din 3 februarie 1905, A. Bebel îi comunica lui V. I. Lenin ca, în scopul lichidării sciziunii din P.M.S.D.R., prezidiul Partidului social-democrat din Germania l-a însărcinat să prezideze o comisie de judecată, din care urmau să facă parte reprezentanți ai bolșevicilor („Vpered”) și ai menșevicilor („Iskra”). A. Bebel îl ruga pe Lenin ca, în caz că bolșevicii acceptă să se instituie o comisie de judecată și să-și desemneze reprezentanții în această comisie, să confirme că bolșevicii sînt gata să se supună sentinței. Menșevicilor și bolșevicilor li se punea condiția ca, din momentul în care se va ajunge la un acord în problema comisiei de judecată, să înceteze orice polemică. — 12.
- 15 Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 288. — 13.
- 16 Textul scrisorii a fost pregătit de V. I. Lenin pentru unul din membrii Biroului Comitetelor Majorității (probabil pentru A. M. Essen (Stepanov), care a sosit la Geneva în ianuarie 1905). — 14.
- 17 O informație din Moscova, în care se comunică că la o adunare reprezentantului C.C. a declarat că toți membrii C.C. sînt de acord cu convocarea Congresului al III-lea, a fost publicată în nr. 8 al ziarului „Vpered” din 28 (15) februarie 1905. Informația era însoțită de o notă „Din partea redacției”, scrisă de M. S. Olminski. În notă se spunea că timp de cîteva luni C.C. s-a opus convocării congresului, a desființat comitetele care se pronunțau pentru convocare; acum, cînd această tactică a suferit un eșec, el se declară de acord cu convocarea imediată a congresului, dar nu renunță la intenția de a-l zadărnici. Lenin a completat textul lui Olminski cu următoarele cuvinte: „Speram ca nici Biroul, nici comitetele locale nu se vor lăsa înșelate de manevrele «comisiei Șidlovski»”. — 16.
- 18 Scrisoarea lui V. I. Lenin către secretarul „Comitetului reprezentanței muncitorilor” din Anglia a fost scrisă în următoarele împrejurări. În 1904, în legătura cu grevele din Rusia, organizațiile social-democrate ruse de la Londra au creat Comitetul de ajutoare a greviștilor ruși, care a trimis sindicatelor engleze un apel cu rugămintea de a acorda un ajutor. S-a hotărît, de asemenea, să

- se apeleze și la „Comitetul reprezentanței muncitorilor“ („Labour Representation Committee“), al cărui secretar era MacDonald. Au fost însărcinați să ducă tratative cu comitetul K. M. Tahtarev și N. A. Alekseev (ei făceau parte din organizația social-democrată rusă de la Londra, care pe atunci nu se scindase încă). „Comitetul reprezentanței muncitorilor“ a răspuns favorabil, punînd condiția ca o parte din bani să fie destinați ajutorării văduvelor și orfanilor celor care au căzut la 9 (22) ianuarie 1905. — 16.
- 19 Foile volante ale Biroului Comitetului Majorității : prima — „Probleme vitale“ (despre insurecție) — a fost publicată în nr. 9 din 8 martie (23 februarie) 1905 al ziarului „Vpered“, a doua — „Atitudinea Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia față de liberali“ — în nr. 10 din 15 (2) martie 1905. — 18.
- 20 În înștiințarea Biroului Comitetelor Majorității cu privire la convocarea Congresului al III-lea al partidului, în capitolul despre problemele organizatorice care urmau să fie soluționate de Congres, exista un punct referitor la reorganizarea centrelor : „Trebuie să existe *un singur* centru, și acest centru trebuie să fie *în Rusia*“ (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarilor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 73). Lenin și-a spus părerea asupra acestui punct în documentul „Modificarea punctului din statut cu privire la centre“ (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 333—335), în care a propus să se mențină cele două centre : centrul din străinătate — redacția O.C. și centrul din Rusia — Comitetul Central, ale căror consfătuiri periodice „*în realitate* vor juca întotdeauna rolul de «consiliu» suprem sau superior al partidului“ (Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 335). — 19.
- 21 Membrii C.C. au fost arestați în timpul unei ședințe care s-a ținut la 9 (22) februarie 1905 în locuința scriitorului L. N. Andreev. — 20.
- 22 Expresie luată din „Eneida“ lui Virgiliu. — 21.
- 23 Despre conferința organizațiilor socialiste din Rusia vezi articolul lui V. I. Lenin „Despre o înțelegere în vederea luptei pentru insurecție“, precum și „Cuvîntare cu privire la acordurile practice cu socialiștii-revoluționari“ (Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 278—286, și vol. 10, p. 179—184). — 22.
- 24 Este vorba de conferința reprezentanților C.C. al P.M.S.D.R., ai Bundului, ai P.M.S.D. Leton și ai Partidului revoluționar ucrainean, care a avut loc în străinătate în ianuarie 1905. Conferința a fost convocată din inițiativa Bundului în scopul unificării tuturor organizațiilor social-democrate. Ea a adoptat o rezoluție în problema acordurilor cu partidele liberale și democrate și o rezoluție cu privire la crearea unui „bloc“ al organizațiilor revoluționare și opoziționiste din Rusia. — 22.

- 25 Ca răspuns la această scrisoare, L. M. Knipovici, membru al Comitetului din Odesa al P.M.S.D.R., i-a comunicat lui V. I. Lenin că mandatul la congres din partea Comitetului din Odesa, atribuit mai înainte lui V. V. Vorovski, i se transmite lui V. I. Lenin și că V. V. Vorovski va avea mandat din partea Comitetului din Nikolaev. — 27.
- 26 Scrisoarea era destinată „Cutiei poștale“ a ziarului „Vpered“, dar nu a fost publicată. Destinatarul X era, după cât se pare, cunoscutul menșevic P.P. Maslov. — 28.
- 27 La 12 (25) martie 1905, între C.C. al P.M.S.D.R. și Biroul Comitetelor Majorității a fost încheiat un acord, care nu a fost dat publicității, cu privire la convocarea Congresului al III-lea. Totodată a fost lansat un apel comun „Către partid“, în care erau definite sarcinile congresului: să elaboreze tactica generală a partidului și să realizeze unitatea organizatorică. În apel erau enumerate comitetele cu drept de vot deliberativ și se anunța că C.C. și Biroul Comitetelor Majorității creează Comitetul de organizare pentru convocarea congresului. Apelul a fost publicat la 5 aprilie (23 martie) 1905 în nr. 13 al ziarului „Vpered“. — 30.
- 28 Este vorba de deschiderea lucrărilor Congresului al III-lea al partidului. V. I. Lenin i-a scris lui P. A. Krasikov miercuri 5 aprilie, presupunând că congresul nu va începe mai devreme de luni (10 aprilie). Congresul s-a deschis însă la 25 aprilie (st. n.). Membrii C.C. din Comitetul de organizare pentru convocarea congresului au făcut o ultima încercare de a cadea de acord cu Consiliul partidului (G. V. Plehanov, P. B. Akselrod și I. O. Martov), în sensul ca acesta din urmă să recunoască hotărârea C.C. cu privire la convocarea congresului și să aprobe munca desfășurată de Comitetul de organizare. Tratatивele au durat pînă la sosirea delegaților din Rusia la Geneva și pînă la plecarea bolșevicilor la Londra. — 30.
- 29 „Dnevnik Soțial-Demokrata“ — organ de presă neperiodic, editat de G. V. Plehanov; a apărut la Geneva, cu mari întreruperi, din martie 1905 pînă în aprilie 1912; au apărut 16 numere. „Dnevnik“ și-a reluat apariția în 1916 la Petrograd; a apărut un singur număr. — 30.
- 30 Este vorba de apelul comun către partid al C.C. și al Biroului Comitetelor Majorității din 12 martie 1905 (vezi adnotarea nr. 27). — 31.
- 31 În nr. 13 al ziarului „Vpered“ a fost publicat, sub titlul „Problema organizatorică“, proiectul raportului (întocmit de „Ivanov“ — A. A. Bogdanov) care urma să fie prezentat de B.C.M. la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. și care conținea un proiect de modificări la statutul partidului. — 31.
- 32 V. I. Lenin se referă la raportul lui P. A. Krasikov, delegat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. din partea Comitetului organizației din străinătate. Acest comitet se afla în fruntea grupurilor

bolșevice din străinătate care se desprinseseră de Liga din străinătate; aceasta, după cel de-al doilea congres al ei, se afla în întregime în mâinile menșevicilor. — 31.

- 33 Scrisoarea de față a constituit răspunsul la scrisoarea expedită din Odesa de către O. I. Vinogradova la 18 februarie 1905, în care ea îi scria lui Lenin: „În scrisoarea către tov. T. dv. menționați că am promis să scriu despre Nijni Novgorod“. — 31.
- 34 Este vorba de congresul socialiștilor francezi. Congresul a avut loc între 23 și 25 aprilie 1905 la Paris; la congres a avut loc unificarea guesdiștilor cu jaurèsiștii. — 32.
- 35 Este vorba de articolul lui I. O. Martov „Un congres al partidului sau un congres al cercurilor?“, apărut în nr. 94 al ziarului „Iskra“ din 25 martie 1905. În acest articol Martov dădea „leniniștilor“ ca exemplu comportarea guesdiștilor, aducând totodată mărturie false în sensul că guesdiștii ar fi cerut lui Bebel și social-democrației germane să medieze. Leiteizen a răspuns la articolul lui Martov printr-o notă intitulată „O mică rectificare!“, apărută în nr. 15 al ziarului „Vpered“ din 20 (7) aprilie. — 32.
- 36 Articolul lui K. Kautsky — „Die Differenzen unter den russischen Sozialisten“ — din nr. 29 al ziarului „Die Neue Zeit“ a fost publicat în traducere rusă în nr. 97 al „Iskrei“ sub titlul „Divergențele dintre socialiștii ruși“. În acest articol se spunea: „...În partidul rus nu există de loc revizioniști... El (Lenin. — *Nota red.*) susține un centralism strict și drepturile dictatoriale ale Comitetului Central, în timp ce Akselrod și prietenii săi vor să dea un câmp mai larg de activitate comitetelor locale“. — 33.
- 37 „Învingerea piedicilor“ consta în a nu permite menșevicilor să pună mâna pe tipografia ilegală a bolșevicilor din Samara, lucru pe care îl urmăreau agenții menșevici ai C.C. al P.M.S.D.R. — 33.
- 38 Lenin a fost vecin cu Preobrajenski din 1889 pînă în vara anului 1893, cînd a locuit la Alakaevka. A. A. Preobrajenski a locuit în hutorul Șornel, la cîteva kilometri de Alakaevka. — 33.
- 39 V. I. Lenin se ocupă în mod amănunțit de lucrarea lui F. Engels „Die deutsche Reichsverfauungskampagne“ („Campania germană pentru constituția imperiului“. Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 7, București, Editura politică, 1960, p. 212—228) în raportul său cu privire la participarea social-democrației la un guvern revoluționar provizoriu, prezentat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. la 1 mai 1905 (vezi Opere complete, vol. 10, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 138—140).
- În primăvara și în vara anului 1905 cîteva edituri legale care apăruseră în Rusia au inițiat editarea lucrărilor lui K. Marx și F. Engels în limba rusă. V. I. Lenin a redactat pentru editura „Burevestnik“ din Odesa lucrarea lui K. Marx „Războiul civil din Franța“ și altele. Pînă la Revoluția din Octombrie broșura lui Engels n-a fost editată în limba rusă. — 34.

- 40 „*Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse*“ a fost creată din inițiativa lui V. I. Lenin în octombrie 1901 ca organizație care cuprindea pe marxiștii revoluționari din străinătate. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., „*Liga*“ a ajuns în mâinile menșevicilor. În octombrie 1903, după Congresul al II-lea al Ligii, bolșevicii s-au retras din ea și au creat o organizație de sine stătătoare în străinătate.
La această scrisoare nu s-a primit răspuns. — 35.
- 41 „*Proletarii*“ — săptămînal bolșevic ilegal, Organul Central al P.M.S.D.R. după Congresul al III-lea al partidului. Printr-o hotărîre a plenarei din 27 aprilie (10 mai) 1905 a C.C. al partidului, V. I. Lenin a fost numit redactor-șef al O.C. Ziarul a apărut la Geneva de la 14 (27) mai pînă la 12 (25) noiembrie 1905. La activitatea redacției au participat în permanență V. V. Vorovski, A. V. Lunacearski și M. S. Olminski. O vastă activitate au desfășurat și N. K. Krupskaina, V. A. Karpinski și V. M. Velicikina. — 36.
- 42 Călătoria la Paris a avut loc. La 24 mai (6 iunie) 1905 V. I. Lenin a ținut acolo un referat cu privire la Congresul al III-lea și la hotărîrile lui. — 37.
- 43 P. Lafargue și-a expus poziția în problema participării social-democrațiilor ruși la un guvern revoluționar provizoriu în interviul acordat lui G. D. Leiteizen la 29 (16) octombrie 1905, în timpul primului Congres al Partidului socialist unit din Franța (vezi volumul de față, p. 115—116 și adnotarea 100). — 38.
- 44 Este vorba de conferința menșevicilor care a avut loc la Geneva concomitent cu Congresul al III-lea al P.M.S.D.R., care și-a ținut ședințele la Londra. — 39.
- 45 Problema reprezentării P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional a fost pusă în discuția Comitetului Central al partidului la 7 (20) mai 1905. Hotărîrea cu privire la numirea lui G. V. Plehanov ca reprezentant al P.M.S.D.R. în B.S.I. a fost semnată de L. B. Krasin, V. I. Lenin și D. S. Postolovski; totodată s-a făcut mențiunea că V. I. Lenin va duce la îndeplinire această hotărîre dacă tratativele începute cu G. V. Plehanov vor fi încununate de succes. Lenin considera că este obligatoriu ca Plehanov să recunoască caracterul legal al Congresului al III-lea, sa intre în partid și să se supună hotărîrilor lui.
Menșevicii l-au desemnat pe G. V. Plehanov în B.S.I. la conferința lor. La 16 iunie 1905, G. V. Plehanov, comunicînd Biroului socialist internațional că ambele fracțiuni l-au împuternicit ca reprezentant, a expus în mod tendențios istoricul sciziunii, negînd necesitatea și caracterul legal al Congresului al III-lea al P.M.S.D.R. — 40.
- 46 Înștiințarea cu privire la Congresul al III-lea împreună cu principalele rezoluții au fost publicate în nr. 1 al ziarului „*Proletarii*“ din 27 (14) mai 1905. — 42.

- 47 Lenin se referă la hotărârea plenarei din 27 aprilie (10 mai) 1905 a C.C. al P.M.S.D.R., prima plenară după Congresul al III-lea, cu privire la convocarea următoarei plenare la 1 (14) septembrie la Geneva. Această hotărâre nu a fost adusă la îndeplinire. — 43.
- 48 Propunerea lui A. Bebel cu privire la medierea în scopul unificării bolșevicilor și menșevicilor a fost adresată Biroului socialist internațional după ce el a primit un răspuns negativ la o propunere analogă făcută direct lui V. I. Lenin la 21 ianuarie (3 februarie) 1905. (Vezi răspunsul lui V. I. Lenin în volumul de față, p. 12—13). — 45.
- 49 Înștiințarea cu privire la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. și rezoluția congresului au fost publicate în broșura: „Bericht über den III. Parteitag der S.D.A.P.R. ...“, München („Înștiințare cu privire la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. ...“). În articolul sau „Die Spaltung der russischen Sozialdemokratie“ („Sciziunea din rîndurile social-democrației ruse“), publicat în ziarul social-democraților de stînga germani „Leipziger Volkszeitung“ (nr. 135 din 15 iunie 1905), K. Kautsky s-a pronunțat împotriva difuzării acestei broșuri. Ca răspuns la articolul lui Kautsky, Lenin a scris „Scrisoare deschisă către redacția ziarului «Leipziger Volkszeitung»“ (vezi Opere complete, vol. 10, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 302—307), pe care redacția n-a publicat-o. — 45.
- 50 „Scrisoarea deschisă“ a Comitetului Central către Comisia de organizare a menșevicilor, scrisoare scrisă de A. A. Bogdanov, a fost publicată la 9 august (27 iulie) 1905 în nr. 11 al ziarului „Proletarii“.
- C.C. al P.M.S.D.R. propunea centrului menșevic, Comisiei de organizare ca, menținîndu-se independența ideologică a bolșevicilor și menșevicilor, să se înceapă tratative în problema unificării, avîndu-se în vedere următoarele condiții:
- 1) comitetele locale să se unifice pe baza principiilor elaborate de Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.;
 - 2) să se ajungă la un acord al centrelor asupra activității comune pentru restabilirea unității;
 - 3) să se mențină organele de partid existente.
- Lenin a criticat acest plan în scrisoarea sa către C.C. al P.M.S.D.R. din 14 august 1905 (vezi volumul de față, p. 58—60). — 46.
- 51 În „Scrisoarea deschisă“ divergențele tactice dintre bolșevici și menșevici erau considerate „neînsemnate“. Broșura despre care amintește Lenin este „Două tactici ale social-democrației în revoluția democratică“, la care el a lucrat în perioada iunie-iulie 1905 (vezi Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 1—127). — 46.
- 52 „Die Neue Zeit“ — revista teoretică a Partidului social-democrat din Germania; a apărut la Stuttgart din 1883 pînă în 1923. După

- moartea lui F. Engels, revista, fiind promotorul concepțiilor kautskiste, a publicat sistematic articole ale revizioniştilor. — 50.
- 53 Lenin se referă la articolul Rosei Luxemburg „Problemele organizatorice ale social-democrației ruse”, scris la cererea menșevicilor și publicat în iulie 1904 în „Iskra” menșevică și în „Die Neue Zeit”. Kautsky, care susținea pe menșevici, a refuzat să publice articolul lui Lenin — trimis redacției revistei „Die Neue Zeit” — „Un pas înainte, doi pași înapoi. Răspunsul lui N. Lenin către Rosa Luxemburg” (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 40—65), în care Lenin a combătut articolul Rosei Luxemburg. — 50.
- 54 Hotărârea cu privire la numirea lui G. V. Plehanov ca redactor-șef al organului științific al partidului a fost adoptată de C.C. al P.M.S.D.R. la 7 (20) mai 1905 ; lui V. I. Lenin i s-a trasat sarcina să aducă la îndeplinire această hotărâre dacă tratativele cu G. V. Plehanov vor fi încununate de succes. — 52.
- 55 Federația social-democrata din Anglia a fost fondată în 1884 și cuprindea în rândurile ei reprezentanți ai reformiştilor (Hyndman și alții), ai anarhiștilor și ai marxiştilor, care formau aripa stînga a mișcării socialiste din Anglia. În 1907, federația a primit denumirea de Partid social-democrat ; în 1911, acest partid împreună cu elementele de stînga ale Partidului laburist independent au întemeiat Partidul socialist britanic, care, în 1920, împreună cu Grupul socialist al unității au jucat rolul principal în crearea Partidului Comunist din Marea Britanie. — 52.
- 56 Vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 92. — 52.
- 57 V. D. Bonci-Bruevici considera că este indicat să-și continue activitatea în cadrul comisiei administrative a C.C., activitate pe care și-o îtrerupsese la plecarea în Rusia ; oficial, el nu fusese scos din comisie, dar după reîntoarcerea lui la Geneva n-a mai fost atras de fapt în munca comisiei. — 54.
- 58 Este vorba de ediția a doua a broșurii lui F. Engels „Ludwig Feuerbach”, tradusa și prefațată de G. V. Plehanov. V. I. Lenin nu a scris un articol consacrat prefeței lui G. V. Plehanov ; V. I. Lenin a criticat unele teze ale lui Plehanov din aceasta prefață în lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism” (Opere complete, vol. 18, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 151—152). — 55.
- 59 Lucrarea „Din istoria luptei revoluționare a proletariatului european” a fost publicată în ziarul „Vpered” nr. 2, 9, 12, 17 și în ziarul „Proletarii” nr. 7 și 10. Apoi a fost editată la Geneva în broșură cu o postfață a autorului. — 55.
- 60 Foiletonul lui A. V. Lunaccarski „Revoluția din februarie și urmările ei”, consacrat evenimentelor din 1848, a fost publicat în

- nr. 20 al ziarului „Proletarii“ din 10 octombrie (27 septembrie) 1905. — 55.
- 61 V. I. Lenin se referă la scrisoarea din 26 mai 1905 a lui D. S. Postolovski, membru al C.C. al P.M.S.D.R., în care acesta scria : „Ar fi de dorit ca, sub îndrumarea dv., Voinov să scrie, cel puțin o dată pe săptămână, o foaie volantă pe teme politice, care să fie trimisă, în manuscris, diverselor organizații pentru a fi tipărită“. — 55.
- 62 Broșura lui V. I. Lenin „Două tactici ale social-democrației în revoluția democratică“ a apărut între 19 și 25 iulie (1 și 7 august) 1905. — 55.
- 63 În „Iskra“ menșevică a fost publicat procesul-verbal al consfățuirii C.C. al P.M.S.D.R. și a centrului menșevic — Comisia de organizare din 12 iulie 1905, consacrată examinării problemei unificării P.M.S.D.R. Întrucât congresul nu putea fi convocat, menșevicii propuneau ca unificarea partidului să se efectueze „pe calea unor concesiuni reciproce ale celor două părți ale partidului“ ; procesul-verbal prevedea organizarea unui Comitet Central alcătuit din reprezentanți ai ambelor părți ale partidului, menținerea ziarelor „Iskra“ și „Proletarii“ ca organe oficiale de presă ale partidului. Reprezentanții C.C. al P.M.S.D.R. acceptau constituirea unui C.C. din reprezentanți ai ambelor părți ale partidului ca o condiție a unificării ; soluționarea problemei funcționării celor două organe de presă a fost amînată pînă cînd redacțiile publicațiilor respective își vor preciza punctul de vedere în această problemă ; cît privește condițiile în ansamblu, reprezentanții C.C. al P.M.S.D.R. considerau că, deși ele nu contraveneau principiilor statutului, nu toate puteau fi îndeplinite. — 58.
- 64 Este vorba de acordul încheiat între L. B. Krasin, membru al C.C. al P.M.S.D.R., și social-democratul V. L. Kopp (Siurtuk) cu privire la asigurarea transportului ilegal din străinătate în Rusia. Pe baza acestui acord, V. L. Kopp încerca nu numai să monopolizeze toate legăturile ilegale cu Rusia, dar și să pună mîna pe o parte din bunurile și literatura bolșevicilor. — 59.
- 65 Comitetul Orlov-Breansk, după ce a ascultat raportul cu privire la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R., a considerat că el nu „poate adopta un punct de vedere sau altul“ și recomanda „minorității“, care nu a fost reprezentată la Congresul al III-lea, „să fuzioneze cu partidul“. Totodată declara că, „în raza sa de activitate revoluționară, el nu va face distincție între tovarășii din rîndurile «minorității» și cei din rîndurile «majorității», considerîndu-i atît pe unii cît și pe ceilalți membri ai aceluiași Partid muncitoresc social-democrat din Rusia“. — 59.
- 66 „Scrisoarea lui Lușin“ — „Scrisoare deschisă adresată delegaților la Congresul al III-lea“. Konstantin Serghievici (Doroșenko N. V.) fusese scos din munca pe care o desfășura în Comitetul din Pe-

- tersburg deoarece semnase „Scrisoarea lui Lușin“. După explicațiile date de Lenin, el a fost reintegrat în muncă. — 61.
- 67 „Literatura ultrareacționară“ — articolele lui Kostrov (N. Jordania) au fost mai întâi publicate în nr. 1—3 ale ziarului „Soțial-Demokrat“ (organul de presă al menșevicilor rușini), iar apoi editate în culegerea „Majoritate sau «minoritate»?“. — 61.
- 68 În nr. 2 al organului de presă „Dnevnik Soțial-Demokrata“ (din august 1905) fusese publicat articolul lui G. V. Plehanov „Pasaie din corespondența cu prietenii (Scrisoare către redacția ziarului «Proletarii»)“, în care autorul răspundea la articolul lui V. I. Lenin „Despre guvernul revoluționar provizoriu. Articolul întâi. Incursiunea istorică a lui Plehanov“ (vezi Opere complete, vol. 10, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 227—240), acuzându-l pe Lenin și pe bolșevici de blanquism. — 62.
- 69 V. I. Lenin a elaborat planul unei broșuri pe tema „Clasa muncitoare și revoluția“ (vezi Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 410—411), dar broșura nu a mai scris-o. — 62.
- 70 Manifestul cu privire la Duma lui Bulîghin a fost publicat la 6 (19) august 1905. La 29 (16) august a apărut, în ziarul „Proletarii“, articolul lui V. I. Lenin „Unitatea dintre țar și popor și dintre popor și țar“ (vezi Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 176—185). — 62.
- 71 Conferința organizațiilor social-democrate din Rusia a avut loc la Riga între 7 și 9 (20 și 22) septembrie 1905. La lucrări au participat reprezentanți ai C.C. al P.M.S.D.R., ai Comisiei de organizare a menșevicilor, ai Bundului, ai Social-democrației letonice, ai Social-democrației din Polonia și din Lituania, ai Partidului revoluționar ucrainean. Conferința a aprobat tactica bolșevică de boicotare activă a Dumei lui Bulîghin. O apreciere asupra hotărârilor conferinței a fost făcută de V. I. Lenin în articolele „Primele rezultate ale grupării politice“ și „Istericalele celor înfrinți“ (vezi Opere complete, vol. 12, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 7—15 și 16—18). Menșevicii au refuzat să semneze rezoluțiile conferinței. — 68.
- 72 „*Poslednie Izvestia*“ — buletinul Comitetului din străinătate al Bundului; a apărut la Londra și la Geneva în anii 1901—1906. Lenin a criticat poziția Bundului în articolul „Teoria generației spontane“ (vezi Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 229—234). — 68.
- 73 „*Federația social-democrată armeană*“ — organizație naționalistă care a luat ființă în 1903, după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., și care s-a declarat singura reprezentantă a proletariatului armean; asemenea bundiștilor, ea admitea numai principiul federativ de organizare a partidului. — 69.

- 74 „*Foile volante ale Comitetului Central al P.M.S.D.R.*” apăreau neperiodic și erau consacrate clarificării unor probleme tactice și organizatorice curente în conformitate cu hotărârile Congresului al III-lea al partidului. În total au apărut patru numere.
- „*Rabocii*” — ziar social-democrat popular, ilegal ; a fost editat la Moscova în perioada august-octombrie 1905 de Comitetul Central al P.M.S.D.R. în baza unei hotărâri a Congresului al III-lea ; ziarul era redactat de A. A. Bogdanov. — 70.
- 75 Comunicarea „*Iskrei*” menșevice publicată în nr. 11 al ziarului socialist francez „*Le Socialiste*” se referea la atitudinea organizațiilor de partid locale față de Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. „*Iskra*” declara că congresul ar fi fost recunoscut ca legal numai de opt organizații ale P.M.S.D.R. (cele din Tver, Tula, Ivanovo-Voznesensk, Iaroslavl, Kostroma, Orel, Kursk și Minsk), care cuprindeau 2 000—2 500 de muncitori ; potrivit afirmațiilor „*Iskrei*”, 25 de organizații n-au recunoscut congresul, în patru organizații congresul a fost recunoscut de o minoritate, iar atitudinea față de congres a unui număr de nouă organizații nu era cunoscută. Intrucât în presa rusă „*Iskra*” n-a inserat această informație falsă, Lenin a publicat în nr. 9 al ziarului „*Proletarii*” din 26 (13) iulie 1905, sub titlul „*Hlestakovii noștri*”, traducerea completă a articolului din „*Le Socialiste*” împreună cu concluziile sale. O apreciere asupra datelor statistice prezentate în comunicare cu privire la comitetele P.M.S.D.R. care, chipurile, „n-au recunoscut” Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. a fost făcută de Lenin și în articolul „*Informarea social-democrației internaționale asupra treburilor noastre de partid*”, publicat la 5 septembrie (23 august) 1905 în nr. 15 al ziarului „*Proletarii*” (vezi Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 209—210). — 71.
- 76 „*Zarea*” — revistă politică-științifică marxistă ; a apărut legal în anii 1901—1902 la Stuttgart, fiind editată de redacția „*Iskrei*” ; au fost scoase patru numere ; numărul cinci a fost pregătit pentru tipar, dar nu a apărut. — 73.
- 77 Scrisoarea Comitetului Central din 24 august (6 septembrie) 1905 a fost semnată de trei membri ai C.C. (A. A. Bogdanov, D. S. Postolovski și L. B. Krasin). Ea a constituit răspunsul la scrisoarea lui V. I. Lenin din 1 (14) august 1905 (vezi volumul de față, p. 58—60). — 73.
- 78 Rezoluția C.C. a fost publicată în nr. 19 al ziarului „*Proletarii*” din 3 octombrie (20 septembrie) 1905 sub titlul „*Comitetul Central despre Duma de stat*”. — 74.
- 79 Lenin avea în vedere acordul dintre bolșevicii și menșevicii din Nikolaev în problema organizării unei acțiuni politice comune. Ambele comitete și-au desemnat reprezentanți în comisia care purta denumirea de „*Organizația unificată a social-democrațiilor din orașul Nikolaev*”. Sarcina comisiei era să elaboreze planul de desfășurare a acțiunii comune și să facă agitație în legătură cu

aceasta. Pentru a asigura pregătirea acțiunii, comisia a creat un grup tehnic, o comisie financiară și un detașament de luptă.

Correspondența din Nikolaev cu privire la acest acord a fost publicată în nr. 9 al ziarului „Proletarii” din 26 (13) iulie 1905, la rubrica „Viața de partid”. — 76.

- 80 S. I. Gusev, care în a doua jumătate a anului 1905 a activat ca secretar al Comitetului din Odesa al P.M.S.D.R., îi scria lui V. I. Lenin despre tactica bolșevicilor în revoluția din 1905, îl informa asupra nuncii de lămurire desfășurată de Comitetul din Odesa în rândurile maselor și critica hotărârile conferinței menșevicilor de la Geneva. Scrisoarea lui S. I. Gusev a fost publicată, în extrase, în ziarul „Proletarii” nr. 20 din 10 octombrie (27 septembrie) 1905 împreună cu o prefață a redacției scrisă de Lenin (vezi Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 311). — 78.
- 81 Contractul cu editura Mariei Malîh (Edelman) a fost întocmit pe baza propunerii acesteia de a edita o serie de lucrări ale lui Lenin și ale altor publiciști bolșevici.
- Contractul cu M. A. Malîh n-a fost perfectat, deoarece concommitent, la Petersburg, C.C. al P.M.S.D.R. începuse tratative cu editura „Znanie”, organizată de K. P. Peatnițki și A. M. Gorki, lucru pe care P. P. Rumeanțev i l-a comunicat lui Lenin în răspunsul său la scrisoarea de față. Pe lângă editura „Znanie” urma să se creeze un comitet redacțional, alcătuit din V. I. Lenin, A. V. Lunacearski, V. V. Vorovski, M. S. Olminski, A. A. Bogdanov, V. A. Bazarov și P. P. Rumeanțev, care trebuia să atragă autori, să stabilească o tematică axată pe problemele programului partidului și, în general, ale științelor sociale, să redacteze toate materialele etc. Editura se angaja să dea partidului o mare parte din venituri și la prima ocazie urma să devină editură de partid. Rumeanțev i-a cerut lui Lenin să confirme semnarea contractului cu editura „Znanie”. La 2 (15) octombrie Lenin a transmis telegrafic asentimentul său (vezi volumul de față, p. 99). Contractul cu editura „Znanie” a fost semnat la 21 (8) octombrie 1905 de L. B. Krasin și P. P. Rumeanțev. — 80.
- 82 În legătură cu conferința propusă de Biroul socialist internațional în scopul unificării P.M.S.D.R., vezi scrisoarea lui Lenin către Biroul socialist internațional din 16 septembrie 1905 (volumul de față, p. 77—78). — 80.
- 83 În scrisoarea din 3 (16) octombrie 1905, C.C. al P.M.S.D.R. i-a comunicat lui Lenin ca a delegat ca reprezentanți la conferință pe V. I. Lenin, F. V. Lengnik și P. P. Rumeanțev. Lenin a înștiințat despre aceasta Biroul socialist internațional la 14 (27) octombrie 1905 (vezi volumul de față, p. 108—109). — 80.
- 84 Articolul lui A. A. Bogdanov „Bazele organizației de partid” n-a fost publicat în ziarul „Proletarii”. — 81.

- 85 Era vorba de sosirea lui V. I. Lenin în Finlanda pentru a participa la ședința C.C. al P.M.S.D.R. ; în scrisoarea din 17 (30) octombrie i se comunica adresa la care trebuia să se prezinte la Stockholm. — 82.
- 86 Era vorba de reprezentarea în Biroul socialist internațional. Printr-o hotărâre a C.C. al P.M.S.D.R., a fost numit ca reprezentant Lenin (vezi volumul de față, p. 105—106). — 85.
- 87 În legătură cu încheierea de contracte cu unele edituri, V. I. Lenin a primit, la 11 octombrie (28 septembrie) 1905, o scrisoare amănunțită de la P. P. Rumeanțev, membru al C.C. al P.M.S.D.R. — 85.
- 88 În scrisoarea din 3 octombrie 1905, expediată din Berlin, M. A. Reisner propunea un plan „de compromis” cu liberalii pe baza următoarelor condiții : ei să renunțe la orice alegeri pentru Dumă și să organizeze imediat, împreună cu alte partide, alegeri pentru Adunarea constituantă pe bază de vot universal, egal, direct și secret. — 87.
- 89 Este vorba de întâlnirea lui M. A. Reisner cu V. V. Vorovski. Despre această întâlnire Vorovski i-a scris amănunțit lui Lenin la 7 octombrie 1905. În scrisoare se spunea că Reisner a propus să se organizeze la sfârșitul lunii octombrie la Geneva o conferință a tuturor partizanilor unui boicot activ al Dumei (bolșevicii, bun-diștii, social-democrații letoni și polonezi), iar apoi o conferință comună cu reprezentanții socialiștilor-revoluționari, ai partidului socialist polonez și ai social-democraților finlandezi.
- În afară de aceasta, Reisner propunea să se creeze în Germania un comitet legal filantropic, care urma să organizeze în secret strângerea de fonduri pentru C.C. al P.M.S.D.R. în vederea organizării insurecției armate. — 88.
- 90 La 26 august (8 septembrie) 1905, vaporul „John Grafton”, pe care se transportau arme în scopuri revoluționare, a eșuat la țărmul Finlandei. O parte din arme au fost aduse pe țărm, după care echipajul a aruncat în aer vaporul. — 88.
- 91 Nu s-a putut stabili cui anume i-a fost adresată scrisoarea. Corespondența cu bolșevicii care activau în gubernia Taurida prezenta pentru Lenin un mare interes, deoarece acolo mișcarea țărănească luase o mare amploare, iar guvernul țarist reprima cu cruzime țărănimea. Aceasta demonstra, după cum scria Lenin, că începuse „o luptă pe viață și pe moarte” (vezi Opere complete, vol. 10, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 343—348). — 91.
- 92 Este vorba de un articol al lui A. V. Lunacearski, care, după ce a fost modificat, probabil, conform indicațiilor lui V. I. Lenin, a fost publicat, sub titlul „Parlamentul și importanța lui”, în ziarul „Proletarii” nr. 25 din 16 (3) noiembrie 1905. — 92.
- 93 *Evenimentele de la Moscova* — grevele și demonstrațiile muncitorilor care începuseră la Moscova și cărora Lenin le-a consacrat articolele „Greva politică și lupta de stradă la Moscova” și „Învăță-

- mintele evenimentelor de la Moscova" (vezi Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 344—352 și 375—384). Mișcarea grevistă s-a extins și la Petrograd și a cuprins apoi întreaga Rusie, transformându-se într-o grevă politică generală (vezi Opere complete, vol. 12, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 1—4). — 92.
- 94 „*Moskovskie Vedomosti*” — unul dintre cele mai vechi ziare din Rusia; începând din 1905 a fost unul dintre principalele organe de presă ale ultrareacționarilor. — 92.
- 95 Lenin se referă la prefața broșurii „Războiul țărănesc german”, citată de el, în traducere proprie, în lucrarea „Ce-i de făcut?” (în capitolul „Englezii despre însemnătatea luptei teoretice”) (vezi Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 24—26). — 95.
- 96 Este vorba de pregătirea ediției legale a broșurii „Către sărăcimea satelor”. Broșura a apărut la Petersburg în editura „Molot” la sfârșitul anului 1905 sub titlul „Nevoile satului (Către sărăcimea satelor)”; în 1906 a apărut a doua ediție legală (folosindu-se matrița de la prima ediție). La pregătirea textului broșurii pentru ediția legală Lenin a avut în vedere noua situație creată de avântul revoluției. (Mai amănunțit vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 127—200).
- Denumirile amintite în textul scrisorii: *Petrov* — editura M. Malîh; *Belov* — editura „Molot”; *Nolin* — editura „Znanie”. — 99.
- 97 Foiletonul din nr. 2 al ziarului „Rabocii” apărut sub titlul „Scrisoare către muncitori. II” a fost semnat cu pseudonimul „Al treilea”; nu s-a putut stabili cine a fost autorul lui. — 100.
- 98 Chestiunea Scholz, proprietarul unei tipografii din Geneva, — nerespectarea condițiilor contractuale pentru tipărirea piesei lui A. M. Gorki „Copiii soarelui”. Publicarea piesei a fost inițiată de editura social-democrată „Demos”, care fusese creată în străinătate în septembrie 1905. Din redacția editurii „Demos” făceau parte I. P. Ladîjnikov, E. D. Stasova, V. D. Bonci-Bruevici și R. P. Avramov.
- Culegerea piesei, care se efectua în tipografia partidului, întârzia din lipsă de litere; întrucât termenul de predare a textului cules la tipografia lui Scholz a fost depășit, acesta din urmă a intentat acțiune cerînd despăgubiri.
- Potrivit informațiilor lui I. P. Ladîjnikov, nu s-a ajuns la judecată, deoarece lui Scholz i s-a achitat o anumită sumă de bani. — 101.
- 99 Comisia administrativă a fost creată în scopul coordonării tuturor acțiunilor așa-numitului „aparat tehnic”, precum și pentru a încheia în mod organizat, la plecarea emigranților bolșevici în Rusia, întreaga activitate din străinătate. După plecarea lui Lenin în

Rusia, la începutul lunii noiembrie 1905, comisia administrativă și-a lichidat treburile și a trimis la Stockholm, pe numele lui Branting, biblioteca și arhiva partidului, unde, un timp, a fost păstrată la Casa poporului (vezi volumul de față, p. 122). — 103.

- 100 G. D. Leiteizen a asistat la primul Congres al Partidului socialist unit din Franța, care s-a deschis la 29 octombrie 1905 la Chalon-sur-Saône. În semn de solidaritate cu proletariatul revoluționar rus, el a fost ales în prezidiu și și-a ocupat locul în aplauzele unanime ale asistenței. Citirea telegramei de salut din partea ziarului „Proletarii” a fost întâmpinată cu aplauze. Congresul a adoptat o rezoluție, propusă de P. Lafargue, de solidaritate cu revoluția rusă, în încheierea căreia se spunea: Congresul „salută cu entuziasm triumful apropiat al revoluției, care va rasturna țarismul — această citadelă uriașă a reacțiunii europene —, îi va elibera pe muncitorii din Rusia prin naționalizarea proprietății capitaliste și proclamarea falimentului (statal) al Rusiei, ceea ce va determina izbucnirea revoluției sociale în Europa”. — 105.
- 101 În scrisoarea din 14—16 (1—3) octombrie, trimisa lui Lenin în numele membrilor din Petersburg ai C.C. al P.M.S.D.R., A. A. Bogdanov îi scria: „Orlovski nu e potrivit pentru acest rol, el nu poate fi promovat alături de Plehanov... Considerăm că acest rol trebuie să vi-l asumați *dv.* ... *Insistăm* ca *dv.* să fiți reprezentant”. — 105.
- 102 În scopuri conspirative, în corespondență orașul Berlin trebuia să se numească în mod convențional Odesa, iar Königsberg — Varșovia.
Mai departe este vorba, ca și în scrisoarea lui V. I. Lenin din 5 octombrie 1905 (volumul de față, p. 88—91), de adunarea generală a membrilor C.C. și O.C. cu participarea lui Lenin. — 105.
- 103 „*Novaia Jizn*” — primul ziar bolșevic legal; a apărut zilnic între 27 octombrie (9 noiembrie) și 3 (16) decembrie 1905 la Petersburg. Oficial, ca redactor editor al ziarului „*Novaia Jizn*” figura poetul N. M. Minski, ca editor — M. F. Andreeva. După întoarcerea lui V. I. Lenin din emigrație, la începutul lunii noiembrie, și stabilirea lui la Petersburg, ziarul a început să apară sub conducerea lui directă. Componenta redacției și a colectivului de colaboratori a fost schimbată. „*Novaia Jizn*” a devenit, de fapt, Organul Central al P.M.S.D.R. Principalii colaboratori ai ziarului au fost: V. V. Vorovski, A. V. Lunacearski, V. D. Bonci-Bruevici, M. S. Olminski și alții. A. M. Gorki a colaborat activ la editarea ziarului, acordându-i și un important sprijin material.
Ziarul „*Novaia Jizn*” a fost supus la numeroase represii. După apariția nr. 27 din 2 decembrie, ziarul a fost interzis de guvernul țarist. Ultimul număr, nr. 28, a apărut ilegal. — 109.
- 104 *Evenimentele din ultimele zile* — greva politică generală din octombrie 1905 din Rusia. — 110.

- 105 Nu s-a putut stabili dacă Plehanov a răspuns la această scrisoare sau nu. Pe cât se pare, răspunsul său l-a constituit nota apărută în nr. 3 al publicației „Dnevnik Soțial-Demokrata” sub titlul „Viața nouă”, în care G. V. Plehanov îl acuza pe Lenin de lipsă de principialitate pentru că colabora la un ziar alături de „empiriemo niști” și „decadenți”. — 113.
- 106 Despre convocarea celor două congrese — al bolșevicilor și al menșevicilor — în scopul unificării partidului Lenin a scris în nota sa „Din partea redacției” (vezi Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 301—302), publicată o dată cu procesul-verbal al celei de-a treia constatare a reprezentanților Comitetului Central al P.M.S.D.R. și ai Comisiei de organizare a menșevicilor și împreună cu comentariile C.C. la acest proces-verbal. Toate materialele au apărut sub titlul general „În legătura cu unificarea partidului”. — 114.
- 107 În timpul Congresului Partidului socialist francez care s-a ținut la Chalon, G. D. Leiteizen a luat un interviu lui Bracke-Desrousseaux, P. Lafargue și J. Guesde. La principala întrebare: Cum privesc participarea social-democraților ruși la un guvern revoluționar provizoriu? — ei toți au răspuns că consideră aceasta participare obligatorie.
Răspunsurile lor au fost publicate integral în ziarul „Proletarii” nr. 26 din 25 (12) noiembrie 1905, sub titlul „Guesdiștii și participarea social-democraților ruși la un guvern revoluționar provizoriu”. — 116.
- 108 În pachetul despre care V. I. Lenin îi scria lui G. A. Kuklin se păstrau documente ale lui Aleksandr Ilici Ulianov, printre altele fotografiile lui, care au fost făcute, la rugămintea Mariei Aleksandrovna Ulianova, în închisoare înainte de execuție.
În prezent aceste fotografii se păstrează în Arhiva centrală a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. — 117.
- 109 Nu s-a putut stabili cine a discutat cu G. A. Kuklin despre documentele lui A. I. Ulianov. — 117.
- 110 Scrisoarea către E. Avenard, corespondent al ziarului „L’Humanité”, a fost scrisă în legătură cu faptul că, după ce i-a luat, la 17 februarie (2 martie) 1907, un interviu lui Lenin pe tema „Tactica P.M.S.D.R. în timpul campaniei electorale”, E. Avenard a trimis textul însemnarilor pentru a fi revăzute de Lenin.
Dupa cum reiese din textul interviului publicat în „L’Humanité”, corespondentul a respectat cu strictețe modificările și observațiile lui Lenin (vezi Opere complete, vol. 15, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 12—18). — 118.
- 111 Lenin și Meșkovski (I. P. Goldenberg) au fost delegați la Congresul socialist internațional de la Stuttgart (18—24 august 1907). Scrisoarea a fost scrisă, probabil, la Berlin. — 119.
- 112 A. M. Gorki n-a asistat la Congresul de la Stuttgart. — 119.

- 113 „R.“, „Raduga“ — revistă lunară literară, științifică și politică ; a apărut la Geneva din iunie 1907 pînă în februarie 1908. La revistă au colaborat A. M. Gorki, N. A. Semașko, M. G. Ţhakaia, A. V. Lunacearski, B. M. Knunianț, A. A. Bogdanov și alții. Probabil că în timpul Congresului de la Stuttgart al Internaționalei a II-a Lenin a discutat cu B. M. Knunianț, care a făcut parte din delegația bolșevică, și cu N. A. Semașko, care a asistat la congres. — 120.
- 114 Lenin nu indică numele adresantului și data. Adresantul nu putea fi decît K. H. Branting, pe numele căruia, în decembrie 1905, comisia formată din E. D. Stasova, I. P. Ladîjnikov și R. P. Abramov, care rămăsese la Geneva după plecarea lui Lenin în Rusia, a trimis biblioteca și arhiva partidului bolșevic. — 122.
- 115 După cum rezultă din scrisoarea Nadejdei Konstantinovna Krupskaja din 5 (18) octombrie 1907, care a fost trimisă la Berlin prin I. P. Ladîjnikov, aducătoarea scrisorii a fost A. I. Ulianova-Elizavrova, care în octombrie 1907 se afla în străinătate. Ea trebuia să trimită de la Stockholm lui Lenin ziarele bolșevice (colecția ziarelor „Iskra“, diferite numere din ziarele „Vpered“ și „Proletarii“ pe 1905), deoarece articolele lui Lenin din aceste ziare urmau să constituie volumul al treilea al primei ediții în trei volume a operelor sale, pe care el o pregătea pentru tipar. — 122.
- 116 Este vorba de broșura lui A. V. Lunacearski (Voinov) despre atitudinea partidului față de sindicate, scrisă de el în legătură cu discutarea acestei probleme la Congresul al VII-lea, de la Stuttgart, al Internaționalei a II-a. A. V. Lunacearski a participat la congres ca membru al delegației ruse din partea bolșevicilor, a făcut parte din comisia de pregătire a rezoluției în problema „Relațiilor dintre partidele politice și sindicate“.
- Din cauza rigorilor cenzurii, care se înăsprirea în 1908, broșura lui A. V. Lunacearski n-a fost publicată.
- Vezi prefața lui Lenin la broșură în Opere complete, vol. 16, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 189—197. — 122.
- 117 Este vorba de Congresul de la Essen al Partidului social-democrat din Germania, care a avut loc între 21 și 23 septembrie 1907 ; la congres, A. Bebel l-a atacat pe K. Liebknecht, care criticase poziția șovinistă a lui G. Noske și întreaga comportare a delegației germane la Congresul de la Stuttgart, precum și pe Rosa Luxemburg pentru „metodele“ de luptă folosite de ea și de toți social-democrații de stînga germani la congres (adică pentru blocul lor cu bolșevicii) împotriva social-șoviniștilor și social-imperialiștilor. — 123.
- 118 „Zarniți“ — culegere bolșevică legală ; a apărut la Petersburg în 1907. — 124.
- 119 În 1907, editura „Zerno“ din Petersburg, condusă de M. S. Kedrov, a inițiat publicarea primei ediții, în trei volume, a operelor lui V. I. Lenin, sub titlul comun „În 12 ani“. Din cele trei volume

- proiectate au apărut numai volumul întâi și o parte din volumul al doilea. Intensificarea represiunilor și a restricțiilor cenzurii din timpul reacțiunii stolîpiniste a împiedicat publicarea acestei ediții (mai amănunțit vezi Opere complete, vol. 16, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 527—528). — 124.
- 120 Această scrisoare a fost adresată probabil lui K. H. Branting, care i-a ajutat pe bolșevici să întrețină legături cu Rusia. — 125.
- 121 După întoarcerea de la Congresul de la Londra al partidului, V. I. Lenin a locuit în Finlanda, nu departe de Petersburg. Din cauză că începuseră arestările, Centrul Bolșevic a hotărât ca ziarul „Proletarii” să nu mai fie editat în Finlanda, ci în străinătate. De aceea, Lenin, A. A. Bogdanov și I. F. Dubrovinski au primit sarcina să plece în Elveția. Lenin a plecat din Finlanda în decembrie 1907, câteva zile a așteptat-o la Stockholm pe N. K. Krupskaia, trei zile a stat la Berlin și a sosit la Geneva la 7 ianuarie 1908. — 127.
- 122 Este vorba de conducerea tipografiei și a serviciului de expediție ale ziarului „Proletarii”. — 127.
- 123 Arestările de la Berlin au fost legate de schimbarea banilor expropriati la 13 iunie 1907 la Tiflis. Organizatorul acestei exproprii, Kamo (Ter-Petrosian), și toți participanții la ea au reușit să se ascundă. Dar guvernul țarist a comunicat poliției și în străinătate seria și numărul bancnotelor de 500 de ruble luate cu prilejul exproprierii; în decembrie 1907 au fost arestate simultan la Berlin, München, Paris, Copenhaga, Stockholm și Geneva persoanele care au schimbat aceste bancnote. În noiembrie 1907, în urma denunțului făcut de provocatorul I. A. Jitomirski, organizatorul exproprierii a fost arestat la Berlin. Guvernul rus, stabilind cine este Kamo, a obținut extrădarea lui ca infractor de drept comun. În timpul urmăririi participanților la exproprieria din Tiflis s-au operat arestări în coloniile social-democrate ruse din Paris, München, Geneva și Stockholm. — 127.
- 124 Proiectul celor 104 deputați din Dumă a fost prezentat de I. N. Mușenko, membru al comisiei agrare a Dumei a II-a de stat, raportor oficial al fracțiunii socialiștilor-revoluționari. În limba rusă proiectul a fost publicat în culegerea „Materiale prezentate Adunării generale a Dumei de stat a celei de-a 2-a legislaturi”, 1907, p. 486—491. — 128.
- 125 În perioada octombrie-decembrie 1907 A. M. Gorki a făcut o călătorie prin Italia. La Florența a făcut cunoștință cu A. V. Lunacearski. — 129.
- 126 Este vorba de primul volum al Operelor lui V. I. Lenin „În 12 ani”. Acest volum a fost editat în noiembrie 1907 (pe copertă e indicat anul 1908) la Petersburg. Vezi „Prefață la culegerea «În 12 ani»” în Opere complete, vol. 16, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 97—115. — 129.

- 127 Lenin se referă la articolul lui G. V. Plehanov „Critica teoriei și practicii sindicalismului“, publicat în nr. 11 și 12 ale revistei „Sovremennîi Mir“ pe 1907, în care Plehanov încerca să demonstreze că în problema relațiilor dintre partidele politice și sindicate la Congresul de la Stuttgart a învins punctul de vedere al neutraliștilor.
- „Sovremennîi Mir“ — revistă lunară literară, științifică și politică ; a apărut la Petersburg din octombrie 1906 pînă în 1918. Cei mai activi colaboratori ai ei erau din rîndul menșevicilor. În perioada blocului cu menșevicii-partiiți la revistă au colaborat și bolșevicii. În 1914 „Sovremennîi Mir“ a devenit organul de presă al social-șoviniștilor. — 130.
- 128 Este vorba de unul din cele două exemplare oficiale ale proceselor-verbale ale Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., care a fost lăsat în străinatate și ulterior n-a mai fost găsit. — 131.
- 129 Trimiterea ziarului „Proletarii“ în Rusia prin intermediul lui A. M. Gorki și al Mariei Fedorovna Andreeva a fost perfectată în primele luni ale anului 1908, însă s-a efectuat cu întreruperi din cauza prigoanei polițienești. Într-o scrisoare adresată la începutul lunii mai 1908 lui Morgari, redactor al ziarului „Avanti!“ și deputat socialist, A. M. Gorki îi comunica că două pachete cu ziarul „Proletarii“ au fost sechestrate la Genova și-l ruga să lă-murească această „neînțelegere ciudată“. Scrisoarea lui A. M. Gorki a fost publicată în ziarul „Avanti!“ din 5 (18) mai, iar la 25 mai în același ziar se anunța că sechestrul a fost ridicat. — 133.
- 130 În timpul Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. (30 aprilie—19 mai (13 mai—1 iunie) 1907), din cauza situației financiare deosebit de grele în care se afla partidul, s-a contractat, cu sprijinul lui A. M. Gorki și G. Lansbury, un împrumut de la englezul Joseph Felz, proprietarul unei fabrici de sapun, cu obligația de a se restitui datoria pînă la 1 ianuarie 1908. Întrucît datoria nu fusese achitata, Felz i-a scris în legătură cu aceasta lui F. Rotștein, membru al Partidului social-democrat englez, iar acesta, la rîndul său, lui V. I. Lenin.
- După Revoluția din Octombrie, guvernul sovietic a restituit, prin intermediul lui L. B. Krasin, urmașilor lui Felz suma datorată, primind înapoi scrisoarea de împrumut, semnată, la cererea lui Felz, de toți participanții la congres. — 136.
- 131 Delegații nu au semnat pe fracțiuni, ci pe o listă comună, indicînd organizația care i-a trimis la congres. Apartenența la fracțiune a fost indicată numai de delegații Bundului, ai Social-democrației din Polonia și Lituania și de cei ai organizației Spilka. — 137.
- 132 Înștiințarea în legătură cu reluarea editării ziarului „Proletarii“ în străinatate a fost publicată în foaie volantă separată. În această înștiințare se arăta că ziarul nu va mai fi tipărit în Rusia, ci la Geneva, se făceau cunoscute datele apariției ziarului și componența

colectivului de colaboratori, se anunța în ce condiții se fac abonamentele. — 139.

- 133 „Insemnările despre filistinism“ ale lui A. M. Gorki au fost publicate în ziarul bolșevic „Novaia Jizn“ în octombrie-noiembrie 1905.

La începutul anului 1908 A. M. Gorki a terminat povestirea „Spovedanie“; V. I. Lenin nu cunoștea conținutul povestirii, fapt care rezultă din scrisoarea pe care a scris-o în prima jumătate a lunii aprilie 1908 (vezi volumul de față, p. 165). — 139.

- 134 Scrisoarea către Aleksinski din 2 februarie 1908 cu privire la ziarul „Proletarii“ a fost scrisă de I. F. Dubrovinski. — 141.

- 135 Articolul „Despre cinism“ a fost scris de A. M. Gorki pentru revista franceză „Les Documents du Progrès“ și publicat mai întâi în culegerea „Decăderea literaturii“ (editura „Zerno“, Petersburg; culegerea a apărut în 1908), apoi în numărul pe martie al revistei franceze amintite mai sus. În articol existau teze greșite de felul celor propagate de curentul „zidirii de dumnezeu“. — 141.

- 136 Scrisoarea lui A. M. Gorki din 30 ianuarie 1908 către Henryk Sienkiewicz a constituit răspunsul la o anchetă inițiată de acesta din urmă în legătură cu atitudinea față de confiscarea de către guvernul prusian a domeniilor moșierilor din Poznan.

Scrisoarea lui Gorki demasca poziția pe care s-a situat H. Sienkiewicz, de apărare a marii proprietăți private a moșierilor din Poznan. A. M. Gorki îi scria lui H. Sienkiewicz că, deși apreciază talentul lui de scriitor, protestează împotriva faptului ca el face apel la Wilhelm al II-lea, folosind asemenea argumente cum ar fi comportarea „pașnică“ a polonezilor, „care nu aprind flacăra revoluției“, își achită la timp dările și dau soldați pentru armata prusiană. „Aceste cuvinte mă fac să mă îndoiesc că ați nutri o dragoste fierbinte pentru poporul polonez“ — scria Gorki în încheiere.

H. Sienkiewicz a publicat cele 252 de răspunsuri la anchetă într-o broșură apărută la Paris, fără a include însă răspunsul lui Gorki. — 141.

- 137 La editarea unor culegeri bolșevice s-a trecut după evenimentele de la 3 iunie, când, din cauza rigorilor cenzurii, și-au încetat apariția ziarele și revistele legale. — 142.

- 138 Este vorba de refuzul lui E. Ferri, liderul majorității centriste din Partidul socialist italian, de a mai colabora la ziarul „Avanti!“, organul central al partidului. Articolul lui A. V. Lunacearski „Criza din Partidul muncitoresc italian“ a fost publicat în „Proletarii“ nr. 23 din 11 martie (27 februarie) 1908. — 146.

- 139 Este vorba de sosirea pe insula Capri a lui V. I. Lenin, A. A. Bogdanov, V. A. Bazarov, A. V. Lunacearski și I. I. Skvortov-Stepanov, care, din inițiativa lui A. M. Gorki, urmau să discute probleme legate de activitatea editorială, precum și probleme teoretice. „Congresul“ a avut loc în aprilie 1908 (I. I. Skvortov-

- Stepanov n-a participat la el ; pentru a se întâlni cu Lenin, el a plecat pentru o săptămână la Geneva). Lenin amintește de această întâlnire în scrisoarea din 30 august 1909 „Către elevii școlii de la Capri“ (vezi volumul de față, p. 210—211). — 146.
- 140 „*Golos Soțial-Demokrata*“ — ziar, organul din străinătate al menșevicilor ; a apărut din februarie 1908 până în decembrie 1911, la început la Geneva, apoi la Paris. Intrucît ziarul lua fățiș apărarea lichidatorilor, G. V. Plehanov s-a retras din redacția lui în mai 1909 ; din acel moment ziarul „*Golos Soțial-Demokrata*“ s-a transformat definitiv în centru ideologic al lichidatorilor. — 147.
- 141 Lenin se referă la grupul de empiriocritici și empiriomoniști A. Bogdanov, V. Bazarov și A. Lunacearski, adepți ai filozofiei idealiste, reacționare a lui Mach și Avenarius. — 147.
- 142 Lenin se referă la articolul lui A. M. Gorki „Destrămarea personalității“, a cărui primă variantă Gorki intenționa s-o publice, sub titlul „Însemnări“, în ziarul „*Proletarii*“. Acest articol a fost publicat în culegerea „*Studii de filozofie a colectivismului*“ (editura „*Znanié*“, Petersburg, 1909) — 151.
- 143 Lenin se referă la culegerea „*Studii de filozofie a marxismului*“, în care erau publicate articole semnate de V. Bazarov, I. Berman, A. Lunacearski, P. Iușkevici, A. Bogdanov, O. Ghelfond și S. Suvorov. — 151.
- 144 Este vorba de cartea „Un pas înainte, doi pași înapoi (Criza din partidul nostru)“ (vezi Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 187—414). — 151.
- 145 Este vorba de cartea lui A. Bogdanov „*Empiriomonismul*“ (Moscova, 1904). — 151.
- 146 Culegerea de articole ale lui A. Lunacearski, V. Bazarov, A. Bogdanov, P. Maslov, A. Finn, V. Șuleatikov, V. Fiecec etc. „*Studii asupra concepției realiste despre lume*“ a apărut în 1904 la Petersburg. Articole ale lui Plehanov și Lenin n-au apărut în culegere. — 152.
- 147 „*Caietele*“ — „Însemnările unui marxist de rînd despre filozofie“. [Lucrarea a fost scrisă de Lenin în 1906 în legătură cu cartea lui A. Bogdanov „*Empiriomonismul*“ (vol. III) ; ea n-a fost găsită pînă în prezent]. — 153.
- 148 V. I. Lenin a început să scrie în această perioadă cartea „*Materialism și empiriocriticism*“ (vezi Opere complete, vol. 18, București, Editura politică, 1963, ed. a doua). — 153.
- 149 Nr. 24, „jubiliar“, al ziarului „*Proletarii*“ a fost consacrat comemorării a 25 de ani de la moartea lui K. Marx. A. V. Lunacearski i-a comunicat lui V. I. Lenin că nu poate să scrie un articol despre Comuna din Paris. — 156.
- 150 C. Huysmans a răspuns la 10 martie 1908 că în perioada respectivă nu erau prevăzute ședințe ale Biroului socialist internațional și a promis că va anunța din timp cînd se vor ține. — 157.

- 151 Este vorba de ancheta de partid în legătură cu acuzațiile calomnioase aduse de menșevici lui M. M. Litvinov privind schimbarea în străinătate a banilor luați cu prilejul expropriării din Tiflis, organizată de Kamo (Ter-Petrosian). L. Tyszka a făcut parte din comisia de anchetă în prima etapă a cercetărilor. Apoi cercetările au fost continuate de Biroul central din străinătate. Întrucît însă membrii acestui birou n-au păstrat secretul cercetărilor, în baza hotărîrii plenarei C.C. al P.M.S.D.R. din august 1908, ele au fost preluate de o comisie specială a C.C. (formată din 5 membri — cîte unul din partea bolșevicilor, menșevicilor și reprezentanților organizațiilor naționale). — 159.
- 152 V. I. Lenin se referă la articolul redacțional „Nu e oare timpul să terminăm?“, publicat în nr. 1—2 ale ziarului „Golos Soțial-Demokrata“. Articolul conținea acuzații calomnioase la adresa bolșevicilor care organizaseră schimbarea banilor expropriați la Tiflis. — 160.
- 153 *Biroul central din străinătate* — centru al tuturor grupelor de sprijin din străinătate ale P.M.S.D.R. — se afla pe atunci în mîna menșevicilor. În august 1908 plenara C.C. al P.M.S.D.R. a adoptat o hotărîre cu privire la grupele de sprijin din străinătate ale P.M.S.D.R., la funcțiile și statutul organizatoric al Biroului central din străinătate. B.C.S. era numit de C.C. al P.M.S.D.R., fiind format din 10 persoane (inclusiv un membru al C.C. cu drept de veto); activitatea B.C.S. se limita la satisfacerea nevoilor grupelor de sprijin din străinătate și la îndeplinirea sarcinilor generale de partid trasate de Biroul din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. — 160.
- 154 Articolul „Cu privire la aprecierea revoluției ruse“ a fost publicat în ziarul „Proletarii“ nr. 30 din 23 (10) mai 1908.
„Przegląd Socjaldemokratyczny“ — revistă a social-democraților polonezi; a apărut la Cracovia din 1902 pînă în 1904 și din 1908 pînă în 1910. — 161.
- 155 Este vorba probabil de procesul-verbal al depozițiilor lui M. M. Litvinov, care, la 10 martie 1908, a adresat un protest Comitetului Central al P.M.S.D.R. împotriva transmiterii depozițiilor lui Biroului central din străinătate. Presupunînd că C.C. al P.M.S.D.R. va examina protestul, L. Tyszka îl avertiza pe F. Kohn să păstreze secretul. — 161.
- 156 Este vorba de o revistă pe care intenționa s-o editeze A. M. Gorki; revista n-a mai fost scoasă. — 162.
- 157 Această scrisoare a lui Lenin a constituit răspunsul dat lui K. P. Zlincenko, organizator și secretar al „Comitetului internațional pentru ajutorarea muncitorilor șomeri din Rusia“, care, trimițînd prin N. Semașko Comitetului Central al P.M.S.D.R. raportul de activitate al comitetului, intenționa să-l atragă pe Lenin la activitatea acestuia.

„Comitetul internațional pentru ajutorarea muncitorilor șomeri din Rusia“ a luat ființă în 1906 (la Lausanne); începînd din 1907, și-a desfășurat activitatea pe lângă Biroul socialist internațional. — 164.

- 158 Articolul lui A. M. Gorki despre Tolstoi n-a apărut în ziarul „Proletarii“. În 1927, cînd a fost întrebat dacă a scris un articol despre Tolstoi, A. M. Gorki a răspuns: „Pentru «Proletarii» am scris despre Tolstoi... Cum a fost intitulat manuscrisul... nu-mi amintesc. Probabil «Un mare om»...“. — 165.
- 159 Lenin se referă la articolul sau „*Marxism și revizionism*“, publicat în culegerea „Karl Marx (1818—1883)“, în care declara pentru prima oară în presă că în viitorul apropiat, într-o serie de articole sau într-o carte, va combate pe revizionistii „neohumești“ și „neoberkeleyeni“ — A. A. Bogdanov, V. A. Bazarov și alții (vezi Opere complete, vol. 17, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 15—26). — 167.
- 160 Această scrisoare către A. V. Lunacearski n-a fost găsită; V. I. Lenin se referă probabil la ea în scrisoarea sa din 13 februarie 1908 (vezi volumul de față, p. 145). — 168.
- 161 „Biblioteca proletarului rus“, creată de social-democratul G. A. Kuklin, care în 1905 a aderat la bolșevici, precum și depozitul de cărți și tipografia au fost date de acesta, în iulie 1905, în proprietate deplină, C.C. al P.M.S.D.R., lucru pe care el l-a făcut cunoscut în „Declarația“ publicată în „Proletarii“ nr. 7 din 10 iulie (27 iunie) 1905.

A. M. Gorki a satisfăcut rugămintea lui V. I. Lenin, trimițînd redacțiilor ziarelor și revistelor din Rusia o scrisoare în care le ruga să adune materiale privind istoria revoluției din 1905—1907, colecții ale diferitelor publicații locale, în special ale cotidienele etc. Scrisoarea lui Gorki a fost publicată într-o serie de reviste și ziare în septembrie 1908. — 169.

- 162 Pe cît se pare, V. I. Lenin s-a oprit cîtva timp la Bruxelles în drum spre Londra, unde a lucrat la British Museum la cartea „Materialism și empiriocriticism“. — 169.

- 163 În materialele publicate împotriva lui Lenin, A. A. Bogdanov și G. A. Aleksinski, referindu-se la greșelile comise de fracțiunea social-democrata din Duma a III-a, încercau să justifice post festum poziția lor de boicotare a Dumei din timpul alegerilor pentru Duma a II-a și a III-a.

În nota din partea redacției la articolul lui A. A. Bogdanov „Boicotistii și otzoviștii“, publicat în nr. 31 al ziarului „Proletarii“ din 4 (17) iunie 1908, se spunea: „Nu intenționăm să intrăm în amănuntele problemei boicotului, problemă care a și fost rezolvată de partid și de viața. Mult mai important este să subliniem solidaritatea noastră deplină cu autorul în problema «otzovismului», adică într-o problemă privind politica practică actuală“. — 171.

- 164 În legătură cu editarea cărții „*Materialism și empiriocriticism*“, Lenin a dus tratative cu editura „Znanie“, în fruntea căreia se aflau A. M. Gorki și K. P. Peatnițki. Lenin i-a scris la 17 noiembrie 1908 Mariei Aleksandrovna Ulianova ca nu speră într-o rezolvare favorabilă a problemei. Într-adevăr, la 29 sau 30 noiembrie 1908 A. M. Gorki i-a comunicat lui K. P. Peatnițki că se opune editării cărții lui Lenin, cu ale cărui concepții filozofice nu este de acord. Nici editura „Granat“ n-a acceptat să editeze cartea, motivînd că aparatul ei nu este adaptat la difuzarea unor ediții ieftine. Cartea a apărut în editura „Zveno“ (Moscova) între 29 aprilie și 4 mai (12 și 17 mai) 1909. — 171.
- 165 Adunarea C.C. — plenara C.C. al P.M.S.D.R. Plenara a avut loc la Geneva între 11 și 13 (24 și 26) august 1908. Cu privire la datoria de la Londra, plenara a hotărît să creeze o comisie, formată din reprezentanți ai bolșevicilor, menșevicilor și Bundului, care trebuia să scrie o scrisoare englezului Felz arătîndu-i dificultățile întîmpinate în legătură cu achitarea datoriei (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 192). — 172.
- 166 Lucrările de elaborare a istoriei Rusiei au fost inițiate de editura Dicționarului enciclopedic a fraților Granat. Lenin a fost atras la această muncă în toamna anului 1907, cînd unul din membrii redacției Dicționarului — A. V. Trupcinski — a plecat special în Finlanda și a dus tratative cu V. I. Lenin. Lenin a acceptat să scrie lucrarea „Orînduirea agrară a Rusiei la sfîrșitul secolului al XIX-lea“. În vara anului 1908, pe cînd se afla în străinătate, A. V. Trupcinski l-a vizitat pe Lenin la Geneva pentru a se înțelege asupra termenului de predare a manuscrisului. Editura a primit la timp manuscrisul, dar el nu a fost editat din cauza rigorilor cenzurii și a văzut lumina tiparului abia în 1918 în editura „Jizn i znanie“ sub titlul „Problema agrară în Rusia la sfîrșitul secolului al XIX-lea“.
- Probabil că atunci cînd l-a vizitat pe Lenin la Geneva A. V. Trupcinski i-a propus să scrie un articol referitor la istoria industriei de fabrica. Această lucrare n-a fost scrisă. — 173.
- 167 Vezi adnotarea 123. — 174.
- 168 Nu s-a putut stabili unde anume a plecat V. I. Lenin la începutul lunii septembrie 1908. — 175.
- 169 Este vorba de achitarea cotizațiilor anuale ale P.M.S.D.R. la Biroul socialist internațional. Plenara C.C. al P.M.S.D.R. [(din 11—13 (24—26) august 1908)] a hotărît ca cotizația sa fie achitată pînă la 1 octombrie, „defalcînd“ suma proporțional între C.C. al P.M.S.D.R., C.C. al Bundului și C.C. al Social-democrației letone. — 175.
- 170 Cu prilejul publicării dării de seama asupra ședinței Biroului socialist internațional (vezi *Compte-rendu officiel*, Cand, 1909,

- p. 44, 61—62), textul amendamentului lui Lenin, la propunerea lui K. Kautsky, a fost îndreptat potrivit indicațiilor anexate la prezenta scrisoare.
- V. I. Lenin a expus conținutul cuvântărilor sale rostite în ședința Biroului socialist internațional consacrată primirii Partidului laburist englez în Internaționala a II-a în articolul „Ședința Biroului socialist internațional“, publicat în nr. 37 din (29) 16 octombrie 1908 al ziarului „Proletarii“ (vezi Opere complete, vol. 17, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 240—256). — 177.
- 171 În octombrie 1908 V. I. Lenin a primit propunerea lui I. M. Steklov de a participa la editarea unei culegeri consacrate vieții și activității lui N. G. Cernîșevski. Steklov i-a propus lui Lenin tema „Cernîșevski și problema țărănească“ și l-a rugat să comunice conținutul scrisorii sale lui Bogdanov. Lenin i-a trimis lui Bogdanov scrisoarea lui Steklov împreună cu aceste câteva rânduri ale sale. La 23 octombrie (5 noiembrie) 1908 I. M. Steklov i-a comunicat într-o scrisoare de răspuns lui V. I. Lenin că V. A. Bazarov a acceptat ca tema de filozofie să fie transmisă lui Lenin, dar a refuzat tema „Cernîșevski și problema țărănească“; această temă a fost dată lui P. P. Rumeașev. — 178.
- 172 Nu s-a putut stabili ce înștiințare a Biroului din străinătate al C.C. a fost trimisă de Lenin Biroului socialist internațional. — 178.
- 173 Scrisoarea de față reprezintă răspunsul dat de V. I. Lenin menșevicului machist P. Iușkevici, care îi propusese să colaboreze la niște culegeri pe teme literare-filozofice. — 179.
- 174 Este vorba de reprezentarea Comitetului Central al P.M.S.D.R. la Congresul al VI-lea al Social-democrației din Polonia și din Lituania, care a avut loc la începutul lunii decembrie 1908. — 179.
- 175 Este vorba de îndeplinirea formalităților privind înscrierea deputaților social-democrați din Duma a III-a în Uniunea interparlamentară de pe lângă Biroul socialist internațional și de achitarea de către ei a cotizațiilor respective. — 180
- 176 Greva muncitorilor pielari din gubernia Vilna a constituit un răspuns la lock-out-ul declarat de proprietarii tăbăcăriilor, care porniseră ofensiva împotriva cuceririlor muncitorilor — ziua de lucru de 8 ore și un nivel al salariilor mai ridicat decât în alte regiuni ale Rusiei. Întrucât proprietarii nu puteau să închidă întreprinderile pe o perioadă îndelungată, comisia pentru lock-out a chemat pe muncitori să continue greva pînă la victoria deplină și s-a adresat, prin intermediul ziarului „Proletarii“, muncitorilor din Rusia și din Europa occidentală să-i sprijine pe greviști. — 181.
- 177 „Școala de partid“ — școală organizată la Capri de otzoviști, ultimatiști și ziditorii de dumnezeu cu scopul de a crea un centru ideologic și organizatoric al unei noi fracțiuni antibolșevice. Cu privire la școala de la Capri, vezi V. I. Lenin. Opere complete,

- vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 42—43, 79—115 și 139—141. — 183.
- 178 Este vorba, probabil, de ancheta în legătură cu acuzațiile ce i s-au adus lui M. M. Litvinov, la care au fost atrași și reprezentanți ai partidului socialiștilor-revoluționari (vezi volumul de față, p. 160). — 185.
- 179 Nu s-a putut stabili în ce a constat incidentul „Iuri-Nikitici“. Numele conspirativ Iuri îl purta D. S. Grojan, care în 1907, din însărcinarea lui L. B. Krasin, a contractat pentru trezoreria partidului un împrumut de la o persoană particulară. Probabil că incidentul a fost provocat de neachitarea la timp a datoriei. — 185.
- 180 Este vorba de cartea lui Volski „Filozofia luptei“. Moscova, 1909. — 186.
- 181 Lenin amintește de vizita făcută de el și de N. K. Krupskaia Rosei Luxemburg la începutul lunii ianuarie 1908, când ei, plecând de la Stockholm la Geneva, s-au oprit la Berlin. — 192.
- 182 Relatarea (nota) cu privire la apariția cărții lui Lenin „Materialism și empiriocriticism“ a fost publicată în revista „Die Neue Zeit“, 1. Band, nr. 2 din 8 octombrie 1909. — 192.
- 183 Este vorba de articolul Rosei Luxemburg „Mahmureală revoluționară“, publicat în nr. 44 al ziarului „Proletarii“ din 8 (21) aprilie 1909. — 192.
- 184 Este vorba de poziția adoptată de K. Kautsky la ședința din 11 octombrie (st. n.) 1908 a Biroului socialist internațional. Vezi în legătură cu aceasta V. I. Lenin. Opere complete, vol. 17, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 240—256. — 192.
- 185 Programul și statutul P.M.S.D.R. au fost editate în limba rusă de ziarul „Soțial-Demokrat“ în 1909 la Paris. Traducerea lor a fost inițiată de Biroul socialist internațional. — 193.
- 186 „Le Socialisme“ — revistă ; a apărut din 1907 până în iunie 1914 la Paris ; a fost editată și redactată de socialistul francez J. Guesde. — 193.
- 187 Este vorba de ziarul menșevic-lichidatorist „Pravda“, organul de presă fracționist al lui Troțki ; a apărut în anii 1908—1912. Primele trei numere au fost tipărite la Lvov, iar următoarele la Viena. — 197.
- 188 Proiectul de scrisoare a Comisiei executive a Centrului Bolșevic constituie răspunsul la o scrisoare a consiliului școlii de la Capri către redacția lărgită a ziarului „Proletarii“ prin care aceasta era invitată să participe la activitatea școlii și să o ajute cu forțe publicistice și fonduri. Consiliul comunica, de asemenea, că acceptă controlul ideologic al redacției asupra școlii dacă redacția ziarului „Proletarii“ dorește acest lucru.

Proiectul pregătit de Lenin n-a fost trimis. Primind de la Paris un proiect scris de G. E. Zinoviev, V. I. Lenin l-a acceptat, pe cât se pare, însa i-a adus o modificare esențială (vezi volumul de față, p. 218). — 197.

- 189 „Soțial-Demokrat” — Organul Central al P.M.S.D.R., ziar ilegal ; a apărut din februarie 1908 pîna în ianuarie 1917. Potrivit unei hotărîri a C.C. al P.M.S.D.R., ales la Congresul al V-lea (de la Londra), redacția ziarului „Soțial-Demokrat” era alcătuită din reprezentanți ai bolșevicilor, menșevicilor și ai social-democrațiilor polonezi. Conducătorul efectiv al ziarului era V. I. Lenin. — 199.
- 190 Este vorba de greva generală din Suedia care a izbucnit la 4 august 1909 ca răspuns la lock-out-ul organizat împotriva a 83 000 de muncitori din diferite ramuri industriale, precum și de insurecția din Catalonia. În nr. 47 și 48 ale ziarului „Proletarii” au fost publicate pe aceste teme doua articole : editorialul „Învățămintele luptei de clasă (Greva generală din Suedia)” și „Jafurile din colonii și revoluția”. — 199.
- 191 Polemica despre care intenționa să scrie Lenin s-a desfășurat în iunie și în august—septembrie 1909 în ziarul „Golos Soțial-Demokrata” nr. 15 și 16—17 în legătură cu faptul că un menșevic antilichidator de la Geneva, probabil Viktor Tevzaia (Georgien), s-a pronunțat, în articolul „Două cuvinte despre o temă la ordinea zilei”, pentru existența unui partid ilegal și curățirea organizațiilor menșevice de legalistii lichidatori. În articolele redacționale „În legătură cu articolul tovarășului de la Geneva” și „În legătură cu discuțiile în problemele organizatorice”, golosiții au negat ca ei ar „tolera” lichidatorismul și l-au acuzat pe autor de sectarism. În articolul de răspuns, intitulat „În legătură cu aceeași problemă”, Georgien a prezentat o serie de documente care oglindeau activitatea desfășurată de lichidatori în organizațiile din Rusia. În ziarul „Proletarii” n-a aparut un articol special în legătură cu aceasta polemică. O indicație privind analiza și aprecierea ideilor lichidatoriste „îngrămadite” în nr. 15 al ziarului „Golos Soțial-Demokrata” exista în nota la articolul „Lichidarea lichidatorismului” (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 53). — 199.
- 192 În nr. 47—48 al ziarului „Proletarii” au fost publicate articolele lui V. I. Lenin „Lichidatorii demascați”, „În legătură cu scrisoarea deschisă a Comisiei executive a Comitetului districtual Moscova”, „În legătură cu alegerile de la Petersburg” și în suplimentul la acest numar — articolul „Despre fracțiunea adeptilor otzovismului și ai zidirii de dumnezeu” (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 62—115). — 199.
- 193 Foiletonul lui L. B. Kamenev cu privire la publicația menșevică în cinci volume „Mișcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea”, care a apărut sub îngrijirea lui L. Martov, P. Maslov

- și A. Potresov, a fost publicat în „Proletarii“ nr. 47—48 și 49 din 5 (18) septembrie și 3 (16) octombrie 1909 (vezi și volumul de față, p. 203—204 și 205—206). — 200.
- 194 Comisia de judecată interpartinică pentru judecarea cazului B. Gherțik, constituită din reprezentanți ai grupurilor de la Geneva ale P.M.S.D.R. (bolșevici și menșevici), ale bundiștilor, socialiștilor-revoluționari, din reprezentanți ai Social-democrației din Polonia și din Lituania, ai grupului de la Zürich, precum și ai Social-democrației din Letonia, a hotărât că Gherțik este nedemn să facă parte din vreo organizație revoluționară; grupul de la Geneva al bolșevicilor l-a considerat drept un provocator. — 201.
- 195 V. I. Lenin se referă la recenziile la cartea „Materialism și empiriocriticism“ publicate în 1909 în revista „Vozrojdenie“ nr. 7—8 din mai sub semnătura A—ov (A. I. Avraamova) și în numărul din iulie al revistei „Sovremennii Mir“ sub semnătura Ortodox (pseudonimul de publicist al lui L. I. Akselrod).
„Vozrojdenie“ — revistă legală a menșevicilor-lichidatori; a apărut din decembrie 1908 pînă în iulie 1910 la Moscova. La această revistă au colaborat F. Dan, A. Martov, A. Martînov și alții. — 204.
- 196 La sfîrșitul lunii iulie și în cursul lunii august 1909, în ziarul „Vorwärts“, organul central de presă al social-democrației germane, s-au publicat zilnic articole și corespondențe amănunțite despre insurecția de la Barcelona (începînd cu nr. 174 din 29 iulie) și despre greva generală din Suedia (începînd cu nr. 178 din 2 august). Lenin a trimis aceste materiale lui Zinoviev pentru a fi folosite la elaborarea unor articole pentru „Proletarii“. — 205.
- 197 Este vorba de articolele lui Lenin pentru nr. 47—48 al ziarului „Proletarii“ (vezi volumul de față, p. 199). — 205.
- 198 Este vorba, probabil, de nr. 2 al ziarului „Golos Bunda“ pe luna septembrie 1909 (organul de presă al C.C. al Bundului, care apărea ilegal în Rusia). În „Proletarii“ nu s-a publicat nimic pe această temă. În nr. 9 al ziarului „Sozial-Demokrat“ din 13 noiembrie (31 octombrie) există o notă cu caracter de cronică despre nr. 2 al ziarului „Golos Bunda“. — 206.
- 199 Este vorba de consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii“ din 8—17 (21—30) iunie 1909, la care au fost adoptate hotărîri cu privire la otzovism și ultimatism, la școala de partid de la Capri, la sarcinile bolșevicilor în partid, la unitatea fracțiunii și la excluderea lui A. A. Bogdanov (Maksimov) din fracțiunea bolșevică. Mai amănunțit vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 1—43. — 211.
- 200 În răspunsul „Către tovarășii muncitori care au venit la școala din N. N.“, publicat de redacția ziarului „Proletarii“ în Suplimentul la nr. 47—48 al ziarului „Proletarii“ din 11 (24) septembrie 1909, nu se spunea nimic despre invitarea la Paris pentru

- tratative a unui împruternicit sau a unor elevi ai școlii de la Capri. — 218.
- 201 V. I. Lenin se referă la articolul „Lichidatorii demascați”, publicat în nr. 47—48 al ziarului „Proletarii” din 5 (18) septembrie 1909 (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 62—70). — 218.
- 202 Această scrisoare, trimisă în numele redacției ziarului „Proletarii”, a fost scrisă în legătură cu faptul că unii otzoviști difuzau în străinătate o foaie volantă semnată „Sașa”, în care se aduceau acuzații Centrului Bolșevic că nu ar fi ajutat persoanele bătute de participare la exproprierea din Ural.
- În Suplimentul la nr. 47—48 al ziarului „Proletarii” a fost publicată o notă în care acuzațiile din foaia volantă erau calificate ca false, urmărind să creeze senzație în străinătate. Redacția ziarului „Proletarii” anunța că a rugat Comitetul Central al P.M.S.D.R. să examineze această problemă. — 218.
- 203 Scrisoarea lui K. Kautsky din 20 august 1909, scrisă ca răspuns la invitația de a ține prelegeri la școala de la Capri, a fost publicată în foaie volantă, iar apoi în Suplimentul la nr. 5 din 20 septembrie (3 octombrie) 1909 al ziarului „Pravda” editat la Viena. Kautsky a refuzat să țină prelegeri, dar a salutat organizarea școlii. Arătând că „ar fi îmbucurător dacă social-democrația din Rusia ar putea, în sfârșit, să pună capăt împărțirilor fracționiste, care o slăbesc atât de mult”, Kautsky cerea ca în munca de propagandă și de organizare să nu fie puse pe primul plan divergențele filozofice. — 220.
- 204 Este vorba de faptul că muncitorii, după ce se vor fi convins că poziția lui Troțki este antipartinică și că acțiunile lui au caracter scizionist, vor ajunge la bolșevism.
- V. I. Lenin a făcut aprecieri asupra troțkismului într-o serie de lucrări din această perioadă (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 255—324, 381—400; vol. 20, p. 26—39, 101, 346—368; vezi și volumul de față, p. 200, 251—252, 267, 285, 290, 291—292, 312—314). — 221.
- 205 În Suplimentul la nr. 47—48 al ziarului „Proletarii” din 11 (24) septembrie 1909 a fost publicată propunerea Comisiei executive a Centrului Bolșevic cu privire la venirea elevilor școlii de la Capri la Paris. Ca răspuns la această propunere, consiliul școlii a formulat, în scrisoarea din 28 septembrie, o serie de pretenții inacceptabile (școala să se mute cu tot efectivul de elevi și lectori, să se dea garanții că școala va ființa ca instituție permanentă, consiliul să continue să administreze școala, să se restituie cheltuielile de deplasare în sumă de 3 000 de franci etc.). Vezi proiectul de răspuns la scrisoarea consiliului în volumul de față, p. 223—224. — 222.
- 206 Este vorba, probabil, de poziția lui M. N. Pokrovski, care a aprobat (con condiționat și parțial) foaia volantă „Raport prezentat to-

varășilor bolșevici de către cei care au fost înlăturați din redacția lărgită a ziarului «Proletarii», scoasă de A. A. Bogdanov și L. B. Krasin. V. I. Lenin a analizat această foaie volantă în articolul „Despre fracțiunea adepților ortozivismului și ai zidirii de dumnezeu” (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 79—115). — 223.

- 207 Consiliului școlii de la Capri i s-a trimis o scrisoare cu următorul conținut: „Stimați tovarăși! Din cele două perspective menționate în scrisoarea pe care v-am adresat-o se confirmă cea de-a doua: dv. intenționați să nu aduceți la îndeplinire hotărârea organizațiilor locale, ci să ajungeți la o înțelegere cu organul de presă al bolșevicilor, numai ca un grup separat, închis. Vă dați perfect de bine seama că, situându-vă pe această poziție, faceți ca desfășurarea ulterioară a tratativelor să fie mult îngreuiată. Nu vă putem propune decât un singur lucru: publicați ultima scrisoare pe care ne-ați trimis-o”.
- Scrisoarea consiliului școlii a fost publicată de acesta numai după terminarea cursurilor în „Darea de seamă asupra activității primei școli social-democrate superioare de propagandiști și agitatori din rîndurile muncitorilor”, apărută la Paris la sfîrșitul anului 1909. — 224.
- 208 Este vorba, probabil, de o nouă examinare a cazului B. Gherșik (vezi volumul de față, p. 201—203, 219). — 224.
- 209 Nu s-a putut stabili despre ce este vorba. — 225.
- 210 Este vorba de mutarea de la Geneva la Paris a bibliotecii Kuklin (vezi adnotarea 161), care era condusă de V. A. Karpinski.
- În scrisoarea sa de răspuns din 18 octombrie 1909 V. A. Karpinski i a comunicat că acceptă ca biblioteca să fie mutată, cu condiția însă ca ea să-și păstreze independența și să nu funcționeze pe lângă redacția Organului Central, ziarul „Soțial-Demokrat”, ci să fie contopită cu una din bibliotecile existente la Paris. — 225.
- 211 Este vorba de biblioteca bolșevicilor organizată de V. D. Bonci-Bruevici. În iulie 1905 V. I. Lenin a predat acestei biblioteci peste 400 de cărți din biblioteca sa personală. — 225.
- 212 Corespondența din Petersburg, la care se referă V. I. Lenin, a fost publicată în nr. 9 al ziarului „Soțial-Demokrat” din 13 noiembrie (31 octombrie) sub titlul „Campania noastră electorală (Scrisoare din Petersburg)”. — 226.
- 213 Scrisoarea „*Către elevii școlii de la Capri*” a fost scrisă de V. I. Lenin ca răspuns la două scrisori ale muncitorilor cursanți ai școlii care se delimitaseră de grupul bogdanovist. Aceste scrisori împreună cu articolul lui Lenin „Un eșec rușinos” (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 139—141) au fost publicate în broșură după textul ziarului „Proletarii” nr. 50 din 28 noiembrie (11 decembrie) 1909. — 226.

- 214 În Suplimentul la nr. 50 al ziarului „Proletarii“ (din noiembrie 1909) a fost publicată „Darea de seama cu privire la școala de la N. N.“, semnată de șase elevi care părăsiseră școala și pleaseră la Paris. În „Darea de seamă“ au fost analizate condițiile în care a apărut școala, precum și activitatea antipartinică a organizatorilor ei, care își puseseră drept scop s-o transforme într-un centru al unei fracțiuni — în curs de formare — în vederea luptei împotriva bolșevismului. — 228.
- 215 Această scrisoare a lui Lenin a fost legată de următoarele împrejurări. Redacția ziarului „Soțial-Demokrat“ a refuzat să publice articolul lui Lenin „Despre metodele de întărire a partidului nostru și a unității lui“ ca articol de fond și i-a propus să-l predea semnat. Ca răspuns la aceasta, Lenin a pus în discuția redacției problema metodelor de întărire a partidului și a unității lui, propunând un proiect de rezoluție în această problemă (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 133). În favoarea rezoluției au votat Lenin și Kamenev, împotriva Martov și Warski, s-a abținut Zinoviev, care, în general, a obiectat împotriva adoptării unei rezoluții politice în această problemă. Din cauză că articolul și rezoluția au fost respinse, Lenin a depus o cerere de retragere din redacția O. C.
- Comisia executivă a Centrului Bolșevic a trimis la 5 noiembrie lui V. I. Lenin la Bruxelles, unde acesta plecase pentru a participa la ședința Biroului socialist internațional, următoarea telegramă: „Propunem să va retrageți cererea pînă cînd problema va fi dezbătută în comun. Comisia executivă“. Apoi a fost elaborat textul unei declarații colective adresate redacției ziarului „Soțial-Demokrat“ de membrii bolșevici și de reprezentantul Social-democrației poloneze din redacție, declarație în care se arăta că acest „incident“, fiind provocat de o neînțelegere, trebuie considerat nul și neavenit (vezi volumul de față, p. 303). Declarația adresată redacției O.C. a fost semnată la 5 noiembrie de G. E. Zinoviev și L. B. Kamenev la Paris și la 6 noiembrie de V. I. Lenin și A. Warski la Bruxelles. — 231.
- 216 Serisoarea către statisticienii din Rusia a fost scrisă de Lenin cu puțin timp înainte de Congresul al XII-lea al naturaliştilor și medicilor ruși, în cadrul caruia s-au desfașurat și lucrările subsecției statisticienilor. Lenin a trimis scrisoarea Mariei Ilinicina Ulianova cu rugămintea de a o aduce la cunoștința participanților la congres (vezi Opere, vol. 37, București, Editura politică, 1958, p. 401). S-a pastrat o copie a documentului, care fusese confiscată de poliție cu prilejul unei percheziții făcute la domiciliul Mariei Ilinicina Ulianova. — 239.
- 217 Lenin se referă la articolul lui A. Martînov „Problema agrară în Duma contrarevoluționară“ („Golos Soțial-Demokrata“ nr. 10—11), în care acesta a criticat de pe poziții menșevice articolele lui Lenin „O nouă politică agrară“ și „Dezbateri în jurul problemei agrare în Duma a III-a“, — 241.

- 218 Lenin se referă la incidentul petrecut la ședința din 20 noiembrie (3 decembrie) 1909 a Dumei a III-a de stat cu prilejul discutării proiectului de lege cu privire la inviolabilitatea persoanei. Acest proiect de lege constituia, după cum s-au exprimat deputații de stînga din Dumă, „o legiferare a tuturor samavolnicilor care au existat și care există în Rusia“. Discursul ultrareacționar rostit de Markov II la 20 noiembrie (3 decembrie) în apărarea proiectului de lege a provocat indignare chiar și în rîndul cadeților, care, în semn de protest, au părăsit sala de ședințe. Discutarea proiectului de lege în ședința din 20 noiembrie (3 decembrie) a dezvăluit pe deplin caracterul ultrareacționar al Dumei a III-a. — 244.
- 219 Nu s-a putut stabili cine i-a propus lui V. I. Lenin să scrie un articol succint privind istoria social-democrației din Rusia. Probabil ca un redactor al publicației „Schulthers'Europäischer Geschichts-Kalender“. — 247.
- 220 Cazul A. Ekk (Muhin) — care era acuzat de a fi comis fapte reprobabile — a fost examinat în 1909 de o comisie specială, care a stabilit că „nu există nici o probă în baza căreia Ekk sa fie trimis în fața unei comisii de judecată a partidului“. Lui Ekk nu i s-a comunicat această hotărîre; întrebîndu-l pe F. E. Dzerjinski (Iusef), acesta i-a comunicat la 9 martie 1910 că C.C. al partidului „a confirmat fara modificări hotărîrea comisiei“. Ulterior cazul Ekk a fost reluat; ultima comisie nu și-a terminat lucrarile din cauză că a început primul război mondial. — 248.
- 221 Documentul acesta este proiectul unei scrisori a lui V. I. Lenin catre K. Kautsky, F. Mehring și C. Zetkin — „deținătorii“ —, cărora li se încredințaseră, în anumite condiții, conform hotărîrii plenare din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., banii fracțiunii bolșevice. În legătură cu aceasta vezi articolul lui Lenin „Rezultatele arbitrajului «deținătorilor»“ (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 36—38). — 249.
- 222 Lenin se referă la următoarele congrese ale P.M.S.D.R.: al IV-lea (de unificare), care a avut loc la Stockholm între 10 și 25 aprilie (23 aprilie—8 mai) 1906, și al V-lea (de la Londra), care a avut loc între 30 aprilie și 19 mai (13 mai—1 iunie) 1907. — 250.
- 223 Este vorba de rezoluția Conferinței a cincea (generale) a P.M.S.D.R., care a condamnat lichidatorismul (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatura politică, 1954, p. 201). — 250.
- 224 „Cu ce vă putem servi?“ — expresie folosită de G. V. Plehanov la adresa ziarului „Golos Soțial-Demokrata“, organul de presă al mensevicilor-lichidatori. — 250.
- 225 Lenin se referă la rezoluția „Starea de lucruri din partid“, adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910 (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică,

- 1954, p. 238—240). Lenin a făcut o analiză critică a acestei rezoluții în articolul „Însemnările unui publicist“ (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 276—280). — 251.
- 226 Componența redacției Organului Central al P.M.S.D.R. — ziarul „Soțial-Demokrat“ — a fost stabilită la plenara din ianuarie 1910 a C.C. al partidului. Din ea făceau parte : V. I. Lenin și G. E. Zinoviev — din partea bolșevicilor, I. O. Martov și F. I. Dan — din partea menșevicilor, și A. Warski — din partea social-democraților polonezi. — 254.
- 227 Revista despre care scrie Lenin a început să apară la Moscova în decembrie 1910 sub titlul „Misl“. — 255.
- 228 În suplimentul special la nr. 12 al ziarului „Soțial-Demokrat“ din 23 martie (5 aprilie) 1910 a fost publicat articolul lui Lenin „«Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului (Răspuns ziarului «Golos Soțial-Demokrata»)“ (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 215—224). — 255.
- 229 Este vorba, probabil, de articolele Rosei Luxemburg „Ermattung oder Kampf?“ și „Die Theorie und die Praxis“ publicate în „Die Neue Zeit“ nr. nr. 35 și 36, 43 și 44 din 1910. Lenin se referă la aceste articole în lucrarea sa „Semnificația istorică a luptei interne de partid din Rusia“ (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 391). — 256.
- 230 Conducerea Centrală a Social-democrației din Polonia și din Lituania intenționa să-l înlocuiască pe A. Warski, reprezentantul ei în redacția ziarului „Soțial-Demokrat“, cu V. L. Leder. — 256.
- 231 G. V. Plehanov a răspuns la scrisoarea lui V. I. Lenin la 2 aprilie 1910 : „Și eu cred că singurul mijloc pentru rezolvarea crizei prin care trece acum partidul nostru este realizarea unei apropieri între menșevicii marxiști și bolșevicii marxiști ; consider și eu că trebuie să discut personal cu dv.“ Plehanov scria însă că întâlnirea trebuia să aibă loc mai târziu. În timpul Congresului de la Copenhaga al Internaționalei a II-a, unde G. V. Plehanov și V. I. Lenin au adresat Conducerii Partidului social-democrat din Germania un protest împotriva publicării în „Vorwärts“ a unui articol nesemnat, calomnios al lui L. Troțki (vezi volumul de față, p. 312—314), Lenin și Plehanov au ajuns la o înțelegere în ceea ce privește lupta comună pentru partid și partinitate, împotriva lichidatorismului și lichidatorilor, precum și cu privire la colaborarea lui G. V. Plehanov la „Raboccaia Gazeta“. — 259.
- 232 Este vorba de articolul lui V. I. Lenin „«Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului (Răspuns ziarului «Golos Soțial-Demokrata»)“ (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 215—224). — 259.
- 233 L. B. Kamenev a fost trimis să lucreze în redacția ziarului „Pravda“ al lui Troțki după plenara din ianuarie 1910 a C.C., care

- a hotărît să amîne transformarea acestui ziar în organ de presă al C.C. pînă la viitoarea conferință, dar să-l subvenționeze și sa delege în redacția lui un reprezentant „în calitate de al treilea redactor”. Kamenev, care se situase la plenară pe o poziție împăciuitoare, a plecat la Viena cu intenția „de a colabora cu Troțki”. În aprilie 1910 a devenit însă evident că „situația” lui Troțki „deasupra fracțiunilor” înseamnă cedarea pozițiilor în favoarea lichidatorismului și a lichidatorilor; el nu numai că refuza să-i combată în coloanele ziarului „Pravda”, dar îndemna să se ajungă la o înțelegere cu ei. După ce, în nr. 14 al „Pravdei”, a fost publicată „Scrisoarea ziarului «Pravda» către muncitorii capabili să gîndească”, în care Troțki a proclamat unitatea cu lichidatorii și otzoviștii, Kamenev s-a retras din redacție. — 259.
- 234 Este vorba de publicarea în nr. 11 al ziarului „Dnevnik Soțial-Demokrata” (martie 1910) a articolului lui G. V. Plehanov „Ultima ședință plenară a Comitetului nostru Central”, în care autorul scria: „Ce este ziarul «Golos Soțial-Demokrata» pentru «menșevicii» de o anumită orientare? De fapt un centru al lor fracționist și lipsit de răspundere. Votînd pentru o rezoluție în care se promite încetarea apariției ziarului «Golos»..., «menșevicii» noștri — membri ai C.C. — au adus, se poate spune, pe altarul partidului inima fracțiunii lor. Un sceptic va spune că nu orice promisiune se realizează. Repet însă că nu avem dreptul să credem că tovarășii care au făcut această promisiune sînt nesinceri”. — 260.
- 235 Este vorba de rezoluția adoptată la 4 aprilie 1910 de menșevicii-partiții (care se aflau la Paris) în legătură cu necesitatea ca ziarul lichidatorist „Golos Soțial-Demokrata” să-și înceteze apariția, conform hotărîrii plenarei din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R. — 261.
- 236 Torpilarea unificării partidului de către B. Gorev-Goldman (Igor), membru al Biroului din străinătate al C.C., și-a găsit expresia în următorul fapt. La 16 martie 1910 Biroul din străinătate al C.C. a publicat sub formă de foaie volantă scrisoarea „Către toți tovarășii din străinătate”, în care chema toate fracțiunile să se supună hotărîrilor plenarei din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., să ia măsuri energice în vederea lichidării sciziunii organizatorice, să urmeze exemplul bolșevicilor și să desființeze organele de presă fracționiste. B. Gorev-Goldman și reprezentantul Bundului în Biroul din străinătate al C.C. au votat împotriva aprobării scrisorii. Acest fapt a fost relatat de redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata” în „Scrisoarea către tovarășii!” publicată de ea. — 262.
- 237 „Diskussionnii Listok” a fost creat în baza unei hotărîri a plenarei („de unificare”) din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R. În redacție au fost incluși reprezentanți ai tuturor curentelor existente în partid și ai organizațiilor naționale. „Diskussionnii Listok” a apărut ca supliment al ziarului „Soțial-Demokrat” la Paris de la 6 (19) martie 1910 pînă la 29 aprilie (12 mai) 1911. Au apărut trei numere. — 263.

- 238 „*Naşa Zarea*“ — revistă legală lunară a menşevicilor-lichidatori ; a apărut în anii 1910—1914 la Petersburg. În jurul acestei reviste s-a format centrul lichidatorilor din Rusia. — 265.
- 239 Comisia şcolii de partid a fost organizată în baza unei hotărâri a plenarei („de unificare“) din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R. ; din ea făceau parte bolşevici, menşevici, vperedişti (cite 2 reprezentanţi) şi cite un reprezentant din partea Bundului, a Social-democraţiei din Polonia şi din Lituania şi a Social-democraţiei letone. Biroului din străinătate al C.C. i s-a propus „să ia toate măsurile pentru a-l convinge pe tov. Maksimov (A. A. Bogdanov. — *Nota red.*) şi pe alţii să renunţe la organizarea unei şcoli separate şi sa participe la organizarea unei şcoli pe lângă C.C., în care li se asigura posibilitatea deplină de a folosi integral calităţile lor de pedagogi şi de lectori“ (vezi „Rezoluţiile şi hotărârile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.“, partea I, Bucureşti, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 244). — 265.
- 210 Este vorba de „Scrisoarea către organizaţiile de partid (Cu privire la conferinţa ordinară a partidului)“ datată februarie 1910. — 268.
- 241 Menşevicii-lichidatori Mihail (I. A. Isuv), Roman (K. M. Ermolaev) şi Iuri (P. A. Bronştein), membri ai C.C. al P.M.S.D.R., subminau activitatea Comitetului Central în Rusia refuzînd orice munca şi refuzînd chiar să participe la şedinţa la care urmau să fie cooptaţi în locul lor în C.C. alţi reprezentanţi ai fracţiunii menşevice. — 269.
- 212 Este vorba de „Scrisoarea deschisă“ a 16 menşevici-lichidatori ; de vază publicată în nr. 19—20 al ziarului „Golos Soţial-Demokrata“, în care ei constatau „anchilozarea celulelor de partid“, recunoşteau că „nu pot lupta“ împotriva acestui fenomen şi-i calificau pe apărătorii ilegalităţii (inclusiv pe G. V. Plehanov) drept oameni care se cramponează „de forme perimate“ şi împiedică „dezvoltarea liberă“ a organizaţiei spre un partid legal. — 269.
- 213 „*Manifestul*“ celor patru redactori de la „Golos Soţial-Demokrata“ — „Scrisoare către tovarăşi !“ publicată de redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata“, în care ei, în pofida hotărîrii plenarei din ianuarie 1910 a C.C., refuzau să înceteze editarea ziarului „Golos“, invocînd faptul că redacţia Organului Central — ziarul „Soţial-Demokrat“ — refuza sa le publice articolele. — 269.
- 244 „O completare necesară la «*Dnevnik*» editate de G. V. Plehanov“ — foaie volantă menşevică-lichidatoristă publicată în aprilie 1910 de redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata“ şi îndreptată împotriva lui G. V. Plehanov, care se pronunţa pentru ilegalitate şi acuza redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata“ de lichidatorism. — 269.
- 245 Este vorba de proiectele de rezoluţie şi de propunerile privind ordinea de zi a celui de-al VIII-lea Congres socialist internaţional de la Copenhaga, precum şi de raportul P.M.S.D.R. Kamenev fusesse însărcinat să scrie raportul. Ch. Rappoport îl traducea în

limba franceză și Lenin îl redacta. D. Kotlearenko îi trimitea lui Ch. Rappoport raportul pe părți pentru a fi tradus.

Raportul a fost editat în limba franceză în broșură sub titlul „Rapport du Parti socialiste-démocrate ouvrier de Russie au VIII-e Congrès Socialiste International à Copenhague (28 août-3 septembre 1910)“. — 272.

- 246 Este vorba de materialele referitoare la arestările efectuate la începutul anului 1907 în rândurile social-democraților ruși din străinătate. Organizatorul exproprierii de la Tiflis, S. Ter-Petrosian (Kamo), a fost predat poliției ruse; la cererea guvernului țarist, cei ce au schimbat banii expropriați, precum și social-democrații banuiți că ar fi participat la expropriere au fost arestați. În urma protestelor împotriva încălcării dreptului de azil pentru emigranții politici, poliția din Europa occidentală a fost nevoită să-i elibereze pe cei arestați. — 273.
- 247 Curînd după plenara C.C. din ianuarie 1910 au fost arestați în Rusia I. F. Dubrovinski (Innokenti), V. P. Noghin (Makar) și I. P. Goldenberg (Meșkovski). — 273.
- 248 Este vorba de convocarea părții („colegiului“) din Rusia a C.C. și de completarea ei, prin cooptare, cu noi membri. Acest lucru devenise necesar în urma arestării unor membri ai C.C. aleși la Congresul de la Londra din 1907. Lichidatorii, care erau împotriva ca C.C. să-și reia activitatea în Rusia, se opuneau în fel și chip convocării membrilor Comitetului Central care nu fuseseră arestați și completării acestuia cu noi membri. Refuzul lor formal de a participa la încercarea de a reface Comitetul Central a fost cauza imediată a rușrii acordului încheiat la plenara C.C. din ianuarie 1910. În urma cererii insistente a lui V. I. Lenin, în Rusia a plecat J. Marchlewski. — 273.
- 249 V. I. Lenin are în vedere plecarea sa la Copenhaga la cel de-al VIII-lea Congres socialist internațional al Internaționalei a II-a. — 274.
- 250 Lenin a primit invitațiile la Copenhaga; una din ele era destinată Inesei Armand. — 275.
- 251 Este vorba, probabil, de înștiințarea Comitetului de organizare pentru convocarea Congresului de la Copenhaga. — 275.
- 252 Scrisoarea nu s-a păstrat. — 275.
- 253 Ch. Rappoport a primit de la L. B. Kamenev ultima parte a raportului P.M.S.D.R. pentru Congresul socialist internațional de la Copenhaga la 18 august 1910, și în ziua următoare a terminat traducerea lui în limba franceză. — 276.
- 254 Este vorba de articolul „Despre fracțiunea «vperedîștilor»“ (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 332—340). — 277.
- 255 Lenin are în vedere plecarea sa la Stockholm, unde urma să se întâlnească cu mama sa, M. A. Ulianova. El a plecat la Stockholm

- la 12 septembrie și s-a întors la Copenhaga la 26 septembrie 1910. — 279.
- 256 Este vorba de raportul lui Tria (Vl. Mgheladze), care urma să constituie o anexă a raportului P.M.S.D.R. la Congresul de la Copenhaga. La 5 august Zinoviev a trimis lui D. Kotlearenko exemplarul redactat de Lenin pentru a fi dat la tipografie după ce va fi tradus în limba franceză. Lui Kotlearenko i s-a cerut, de asemenea, să-i consulte pe Warski și Dan, membri ai redacției O.C., în privința publicării acestui document. Raportul a fost publicat ulterior în limba rusă în baza unei hotărâri a O.C. (vezi scrisoarea către Gorki din 14 noiembrie 1910. Opere, vol. 34, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 441—442). El nu se află în anexele la darea de seamă a Congresului de la Copenhaga. — 280.
- 257 V. I. Lenin a ținut la Copenhaga un referat cu privire la cel de-al VIII-lea Congres socialist internațional al Internațiunii a II-a la 26 septembrie 1910. — 282.
- 258 Este vorba de articolul lui K. B. Radek „Kritisches über Kopenhagen“, consacrat rezoluției Congresului de la Copenhaga cu privire la „Tribunalele de arbitraj și dezarmarea“. Articolul lui Radek a fost publicat ca editorial în „Leipziger Volkszeitung“ nr. 214 și 215 din 15 și 16 septembrie 1910. Despre inconsistența criteriului irealizabilității revendicărilor democratice în condițiile imperialismului, Lenin a scris în lucrarea „Bilanțul discuției asupra autodeterminării“, capitolul 2 : „Este «realizabilă» democrația în condițiile imperialismului?“ (vezi Opere complete, vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 23—25). — 283.
- 259 Citind Manifestul constitutiv al Internațiunii I, K. Radek a omis cuvintele lui Marx referitoare la faptul că în cazul când nu sînt în stare să preîntîmpine activitatea diplomatică a guvernelor lor, clasele muncitoare sînt datoare „să se unească pentru a le demasca simultan și să facă în așa fel, încît legile simple ale moralei și echității, care trebuie să reglementeze relațiile dintre persoanele particulare, să devină legi supreme în relațiile dintre națiuni“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 16, București, Editura politică, 1963, p. 13—14). — 283.
- 260 În rezoluția Congresului de la Copenhaga „Tribunalele de arbitraj și dezarmarea“ se spunea că parlamentarii socialiști trebuie să reînnoiască „propunerile privind dezarmarea generală și în primul rînd propunerile referitoare la încheierea unor convenții care să limiteze înarmările navale și la desființarea dreptului de captura pe mare“. — 283.
- 261 Este vorba de organizarea editării în străinătate a publicației bolșevice „Raboczeia Gazeta“. — 284.
- 262 Articolul lui J. Marchlewski (Karski) împotriva lui Martov a fost publicat în revista „Die Neue Zeit“, 1. Band, nr. 4 din 28 octombrie 1910 sub titlul „Ein Missverständnis“ („O neînțelegere“). În

- articolul lui J. Marchlewski se arata că I. O. Martov a denaturat un citat dintr-un articol al lui Lenin și ca el a extins asupra revoluției ruse din 1905—1907 ideea lui K. Kautsky ca „strategia răsturnării” nu este aplicabila în Germania. — 286.
- 263 Este vorba de polemica purtata în presa social-democrata germană între R. Luxemburg și K. Kautsky în problema grevei politice generale. La Congresul de la Magdeburg al Partidului social-democrat din Germania, care a avut loc între 18 și 24 septembrie (st. n.) 1910, a fost adoptata prima parte a rezoluției, propusa de R. Luxemburg, cu privire la admiterea grevei politice generale ca mijloc de luptă pentru reforma electorală în Prusia; partea din rezoluție despre care scrie Lenin se referea la problema propagandei în legătură cu greva generală. — 289.
- 264 Se pare ca V. I. Lenin nu s-a mai dus în Elveția sa țina referate. — 291.
- 265 V. I. Lenin se referă la pregătirea editării revistei bolșevice legale „Misl”. — 292.
- 266 După toate probabilitățile, președinte al adunării redacției O.C. a fost sau A. Warski, sau V. Leder, care îl înlocuia. — 293.
- 267 La plenara din ianuarie 1910 a C.C. s-a discutat, între altele, cazul V. K. Taratuta (Viktor), membru al Centrului Bolșevic, care a cerut Comitetului Central să întreprindă o ancheta în legătură cu faptul că în partid circulau zvonuri calomnioase la adresa sa. Plenara C.C. a numit o comisie de anchetă din care faceau parte 2 menșevici, 1 bolșevic, 1 social-democrat polonez și 1 bundist. După cercetări minuțioase, comisia a stabilit în unanimitate ca nu există nici un fel de probe pe baza carora Viktor sa fie acuzat ca provocator și l-a reabilitat. — 294.
- 268 Este vorba de ziarul „Zvezda”, a cărui editare era în curs de pregătire la Petersburg. Ziarul a aparut de la 16 (29) decembrie 1910 pînă la 22 aprilie (5 mai) 1912. Continuarea directă a ziarului „Zvezda” a fost „Nevskaia Zvezda”, a cărei editare a fost inițiată în urma confiscărilor frecvente ale ziarului „Zvezda”. Ultimul număr al ziarului „Nevskaia Zvezda” a apărut la 5 (18) octombrie 1912. Din redacția ziarului „Zvezda” au făcut parte inițial V. D. Bonci-Bruevici, N. I. Iordanski (plehanovist) și I. P. Pokrovski (reprezentant al fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat care simpatiza cu bolșevicii). Editor al ziarului a fost bolșevicul N. G. Poletaev, deputat în Dumă. — 294.
- 269 V. I. Lenin are în vedere intenția câtorva bolșevici din Rusia de a face din ziarul „Zvezda” un organ de presă al fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat. Din acest considerent au fost atrași să colaboreze la ziar menșevicii Gheghecikori și Kuznețov, deputați în Dumă. Acesta și este motivul pentru care s-au iscat neînțelegeri în redacție. — 295.

- 270 Potrivit informațiilor furnizate de V. D. Bonci-Bruevici, neînțelegerea a fost provocată de faptul că I. P. Pokrovski nu era de acord ca bolșevicul Turutin să fie inclus în redacția ziarului „Zvezda”, deși V. I. Lenin consimțise la aceasta. — 295.
- 271 Este vorba de editarea unei reviste bolșevice legale. Editarea acestei reviste sub titlul „Misl” s-a realizat în decembrie 1910 la Moscova. Revista a fost suspendată în aprilie 1911; ultimul număr, al cincilea, a fost confiscat. — 296.
- 272 Prezenta declarație a fost scrisă în legătură cu divergențele cu A. A. Bogdanov (Maksimov) și cu lupta ce se ducea din această cauză în redacția ziarului „Proletarii” (vezi scrisoarea lui V. I. Lenin către A. M. Gorki din 25 februarie 1908 — volumul de față, p. 151—156).
- La declarația lui Lenin, I. F. Dubrovinski și N. K. Krupskaia ca răspuns la ieșirea lui A. A. Bogdanov din redacția ziarului „Proletarii”, acesta a comunicat la 27 iunie (probabil în ziua primirii declarației) lui V. K. Taratuta că accepta condițiile formulate în cele patru puncte pînă la rezolvarea problemei de către Centrul Bolșevic. — 299.
- 273 Este vorba de călătoria țarului Nicolaie al II-lea în Europa în vara anului 1909. Scopul călătoriei era să demonstreze unitatea forțelor reacțiunii europene care ajutaseră la înăbușirea revoluției din 1905—1907 din Rusia. O apreciere asupra acestui fapt vezi în articolul lui V. I. Lenin „Călătoria țarului în Europa și aceea a cîtorva deputați din Duma ultrareacționară în Anglia” (Opere complete, vol. 19, București, Editura politica, 1963, ed. a doua, p. 54—59). — 302.
- 274 După ce a primit scrisoarea lui V. I. Lenin, care era semnată de I. Rubanovici, reprezentantul partidului socialiștilor-revoluționari în Biroul socialist internațional, B.S.I. s-a adresat tuturor partidelor socialiste chemîndu-le să protesteze împotriva venirii țarului în țările lor și, în caz ca va sosi, muncitorii din Europa să-și demonstreze atitudinea față de el.
- Fracțiunile socialiste și muncitorești din organele reprezentative din Suedia, Anglia, Franța, Italia etc. au adresat interpelări guvernelor respective în legătură cu venirea țarului; în Suedia, Germania, Anglia, Franța, Italia și în alte țări au fost organizate mitinguri și demonstrații de protest. — 302.
- 275 Despre ce întrebare este vorba, nu s-a putut stabili. Conflictele din redacția O.C. s-au agravat mai ales după plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., cînd, în afară de Martov, în redacția ziarului „Soțial-Demokrat” a intrat și Dan. Ramînînd în minoritate în diferite probleme, aceștia provocau conflicte, adresau Biroului din strainatate al C.C. plîngeri împotriva bolșevicilor și a reprezentantului Social-democrației poloneze. După cum rezultă din scrisoarea Biroului din strainatate al C.C. publicată în aprilie 1910 în ziarul „Golos Soțial-Demokrata” nr. 21, aceste plîngeri nu erau

- examineate, deoarece bolșevicii și reprezentantul Social-democrației poloneze care făceau parte din Biroul din străinătate al C.C. refuzau să participe la ședințe la care urma să se discute această chestiune. Biroul din străinătate al C.C. s-a adresat Comitetului Central cerînd să se precizeze „limitele competenței Biroului din străinătate al C.C. în problema conflictelor care apar în redacția O.C.” Bolșevicii s-au adresat și ei Comitetului Central, propunîndu-i să convoace plenara C.C. pentru a-i înlocui pe Martov și pe Dan din redacția O.C. cu menșevici-partiiți (vezi volumul de față, p. 268—272). — 304.
- 276 Este vorba de articolul lui I. V. Stalin „Scrisoare din Caucaz”. — 305.
- 277 Este vorba de faptul că redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata” a publicat în februarie 1910 la Paris foaia volantă „Scrisoare către tovarăși!”, semnată de Akselrod, Dan, Martov și Martinov. În foaia volantă era propagată ideea „egalității în drepturi” între partidul ilegal și organizațiile legale și semilegale ale lichidatorilor-legaliști, care o rupseseră cu P.M.S.D.R., și se căuta să se demonstreze necesitatea unificării cu ei. Întrucît redacția O.C. — ziarul „Soțial-Demokrat” —, în persoana bolșevicilor și reprezentanților Social-democrației poloneze, a respins această poziție anti-partinică, autorii foii volante au acuzat ziarul „Soțial-Demokrat” că s-a transformat într-o filială a ziarului „Proletarii” și au declarat că intenționează să continue să editeze ziarul „Golos Soțial-Demokrata”. Lenin a analizat acest document și a făcut o apreciere politică asupra lui în articolele „«Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului (Răspuns ziarului «Golos Soțial-Demokrata»)” și „Unificarea partidului în străinătate” (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 215—224 și 247—250). — 305.
- 278 În nr. 12 al ziarului „Soțial-Demokrat” a fost publicat articolul nesemnat „În legătură cu conferința de partid”. „Scrisoarea către organizațiile de partid (Cu privire la conferința ordinară de partid)” a fost scrisă de o comisie formată din G. E. Zinoviev, I. F. Dubrovinski și I. O. Martov. — 307.
- 279 Este vorba de scrisoarea lui M. M. Rozen (Ezra), membru al C.C. al Bundului, adresată lui G. E. Zinoviev. — 309.
- 280 Este vorba, probabil, de ședința Biroului din străinătate al C.C. — 311.
- 281 Este vorba de articolul anonim „Die russische Sozialdemokratie (Von unserem russischen Korrespondenten)”, publicat în nr. 201 al ziarului „Vorwärts” la 28 august 1910 — ziua deschiderii Congresului de la Copenhaga al Internaționalei a II-a ; autorul articolului era L. Troțki. Lenin amintește de articol în 1912, în „Anonimul de la «Vorwärts» și starea de lucruri din P.M.S.D.R.” (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 215). — 312.

- 282 Scrisoarea de recomandare cu antetul ziarului „Proletarii“, Organul Central al P.M.S.D.R., cu ștampila C.C. al P.M.S.D.R. și cu semnatura lui V. I. Lenin a fost dată lui V. D. Bonci-Bruevici înaintea plecării lui la Londra pentru a rezolva unele probleme ale editurii „Demos“. V. D. Bonci-Bruevici trebuia să rezolve la Londra, Berlin și Paris problema editării operelor lui M. Gorki, Skitaleț și ale altor scriitori într-o serie de limbi europene, precum și problema difuzării lor ; o parte din veniturile realizate din vânzarea acestor cărți urma să intre în casa C.C. al P.M.S.D.R. Scrisoarea de recomandare a fost scrisă în patru exemplare (în limbile rusă, franceză, germană și engleză). — 322.
-

INDICE DE NUME

A

- A. A., A. A—ci, Al. Al., Al. Al—ci* — vezi Bogdanov, A.
A. M., A. M—ci, Al. M—ci vezi Gorki, A. M.
A. Vas., An. Vas., An. Vas—ci, Anat. Vas—ci — vezi Lunacearski, A. V.
An. Al. — vezi Lunacearskaia, A. A.
Abramoff — vezi Avramov (Abramov), R. P.
Absolut — vezi Stasova, E. D.
Aducătoarea — vezi Elizarova, A. I.
Afanasieva, S. N. (Serafima) (1876—1933) — s-a încadrat în mișcarea revoluționară la Petersburg în ultimul deceniu al secolului trecut. În 1901 a emigrat în Germania, la Berlin, unde a făcut parte din grupul de sprijinire a „Iskrei“. După ce s-a întors în Rusia, a fost arestată și apoi deportată în Siberia. În vara anului 1904 a fugit în Elveția, unde i-a cunoscut pe N. K. Krupskaia și pe V. I. Lenin. În toamna aceluiași an s-a întors ilegal în Rusia; a activat la Petersburg și Harkov. În 1905, îmbolnăvindu-se grav, s-a retras din activitatea de partid. — 13.
Akselrod, P. B. (1850—1928) — social-democrat; la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a participat cu drept de vot consultativ din partea redacției „Iskrei“, iskrist din minoritate. După congres a devenit un menșevic activ. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost unul dintre liderii lichidatorismului. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 10, 47, 147, 269.
Aleksandrov — vezi Postolovski, D. S.
Aleksandrova, E. M. (Ștein) (1864—1943) — membră a organizației „Narodnaia volca“. În 1894 a fost arestată și deportată; în

deportare a aderat la social-democrați. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit menșevică activă, iar în 1904 a fost cooprată în C.C. ; a lucrat ca secretară a Comisiei de organizare a menșevicilor. În anii reacțiunii nu a participat activ la viața politică. În 1910—1912 a aderat la grupul constituit în jurul „Pravdei“ de la Viena a lui Troțki.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diverse instituții cultural-educative. — 20.

Aleksinski, G. A. (Piotr) (n. 1879) — social-democrat. În perioada revoluției din 1905—1907 a aderat la bolșevici. Deputat în Duma a II-a de stat. În anii reacțiunii a fost otzovist, lector la școala fracționista de la Capri, unul dintre organizatorii grupului antipartinic „Vpered“. În timpul primului război mondial s-a manifestat ca un social-șovinist inveterat. Înapoiindu-se în 1917 în Rusia, s-a alăturat grupului plehanovist „Edinstvo“. În iulie 1917 a ticluit, împreună cu serviciul de contraspionaj militar, niște documente false împotriva lui V. I. Lenin și a bolșevicilor.

În aprilie 1918 a fugit peste graniță, unde s-a alăturat celor din tabara ultrareacționară. — 120—121, 127—128, 141, 159, 161, 171, 189, 210, 218, 220, 256, 265.

Andreeva, M. F. (1868—1953) — membră a P.C.U.S. din 1904, reputată actriță rusă, militantă pe tărîm obștesc, soția și colaboratoarea lui A. M. Gorki. A participat la revoluția din 1905. Împreună cu Gorki a vizitat o serie de țări din Europa și S.U.A. cu scopul de a strînge fonduri pentru partid. A îndeplinit o serie de sarcini trasate de V. I. Lenin. A acordat sprijin financiar partidului. În 1912 s-a întors ilegal în Rusia ; a fost judecata și pusă sub supravegherea poliției.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat activitate pe tărîm obștesc. — 120, 129, 132—133, 139, 159, 164, 165, 167, 168—169, 233, 263, 280.

Andrei — vezi Kveatkovski, A. A.

Annenski, N. F. (1843—1912) — economist-statistician și publicist, fruntaș al mișcării narodnice liberale. — 274.

Antonovici, M. A. (1835—1918) — publicist de orientare democrat-revoluționară, critic literar, filozof, colaborator la revista „Sovremennik“. După arestarea lui Cernîșevski, din 1862 pînă în 1866 a condus revista „Sovremennik“. A fost un talentat propagator și popularizator al materialismului și darvinismului. A luptat împotriva idealismului filozofic. — 274.

Astrabantev, E. P. (n. 1875) — social-democrat, lăcătuș la Uzina de armament din Ijevsk. În 1907 a fost ales deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Veatka. A făcut parte din fracțiunea social-democrata ca deputat menșevic ; a colaborat la ziarul lichidatorist „Jivoe Delo“. — 194.

Autonul — vezi Bogdanov, A.

Avdeev — vezi Divilkovski, A. A.

Avenard, Etienne (n. 1873) — colaborator (1907) la ziarul „L'Humanité“, Organul Central al Partidului socialist unit francez. — 118—119.

Avenarius, Richard (1843—1896) — filozof elvețian idealist subiectiv, unul dintre întemeietorii empiriocriticismului.

Lenin, în lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism“, a dovedit nețemeinicia și caracterul reacționar al teoriilor lui Avenarius. — 162.

Avramov (Abramov), R. P. (1882—1937) — participant la mișcarea revoluționară din Bulgaria și din Rusia; în 1898 a intrat în Partidul social-democrat bulgar. În 1900 a fost membru al cercului marxist de la Geneva, iar în 1901—1902 a intrat în grupul berlinez de sprijinire a „Iskrei“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. A fost secretar al Comitetului organizației din străinătate a bolșevicilor. S-a ocupat cu transportul de literatură ilegală. În 1904 a fost unul dintre organizatorii grupului bolșevic de la Berlin. În 1905 a fost agent al C.C. bolșevic din străinătate și a făcut parte din comisia administrativă de pe lângă C.C. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diverse instituții sovietice. În 1925 a intrat în P.C. (b) al U.R.S.S. — 103.

B

Babințev, I. I. (Saveli) (1886—1919) — s-a încadrat în mișcarea social-democrată în 1908. În vara anului 1909 a fost trimis de organizația de partid Moscova la școala de la Capri. După întoarcerea sa la Moscova a desfășurat activitate în rândurile sindicatelor. — 206—214.

Barsov — vezi Ţhakaia, M. G.

Bazarov (Rudnev), V. A. (1874—1939) — filozof și economist; a participat la mișcarea social-democrată începând din 1896. În anii 1905—1907 a colaborat la o serie de publicații bolșevice. În perioada reacțiunii s-a îndepărtat de bolșevism. Unul dintre principalii reprezentanți ai machismului.

A luat atitudine împotriva Revoluției Socialiste din Octombrie. Începând din 1921 Bazarov a lucrat la Comisia de stat a planificării. — 100, 110, 111, 144, 153, 155, 162, 178, 210, 214.

Bătrînul — vezi Lenin, V. I.

Bebel, August (1840—1913) — militant de seamă al social-democrației germane și al Internaționalei a II-a. Și-a început activitatea politică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut; a fost membru al Internaționalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania („eisenachieni“); a luat atitudine împotriva reformismului și revizionismului din rândurile social-democrației germane. — 12, 14, 45, 49, 50, 52, 108, 123, 317—318.

Belopolski, I. I. (Motea) (1884—1918) — muncitor tipograf, participant la mișcarea revoluționară începînd din 1903; membru al partidului bolșevic din 1905, a desfășurat activitate de partid la Odesa; a adoptat o poziție împăciuitoare față de menșevici, ulterior otzovist. A fost de mai multe ori arestat și condamnat. În 1911 a fost condamnat la muncă silnică și deportat în Siberia. În 1916 a desfășurat agitație în rîndurile soldaților. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat activitate în organele aparatului de stat din Siberia. — 114—115.

Belousov, T. O. (n. 1875) — menșevic-lichidator, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Irkutsk. În februarie 1912 a părăsit fracțiunea social-democrată din Dumă, dar nu și-a depus mandatul. V. I. Lenin a condamnat cu asprime comportarea lui Belousov în articolul „În legătură cu retragerea deputatului T. O. Belousov din fracțiunea social-democrată din Dumă” (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 200—205). — 194.

Belski — vezi Krasikov, P. A.

Bem — vezi Silvin, M. A.

Berman, I. A. (1868—1933) — social-democrat; jurist și filozof. În perioada primei revoluții ruse a aderat mai întîi la menșevici, apoi la bolșevici. A scris o serie de lucrări de filozofie în care a procedat la o revizuire a materialismului dialectic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a intrat în P.C. (b) din Rusia; a predat în diverse instituții de învățămînt superior. — 153.

Bernheim — 174.

Bibikov, I. I. (Kleșci) (n. 1882) — în toamna anului 1903 a intrat în P.M.S.D.R., a aderat la bolșevici. A lucrat la Moscova, Orel, Baku și Petersburg. A fost în repetate rînduri arestat. În 1907 a fost condamnat la un an și jumătate închisoare. După eliberare s-a retras din activitatea de partid. — 41.

Björck — 122.

Bogdanov, A. (*Malinovski A. A.*, Verner, Maksimov, Rahmetov, Reinert, Readovoi, Sîsoika) (1873—1928) — social-democrat, filozof, sociolog, economist, de profesiune medic. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În calitate de membru al Biroului Comitetelor Majorității a activat în Rusia pentru pregătirea Congresului al III-lea; la congres a fost ales membru al C.C. A făcut parte din redacția organelor de presă bolșevice „Vpered” și „Proletarii” și a fost unul din redactorii ziarului bolșevic „Novaia Jizn”. În perioada reacțiunii a fost liderul otzoviștilor și al grupului „Vpered”. În domeniul filozofiei a încercat să creeze un sistem propriu, „empiriomonismul”, criticat de Lenin în lucrarea „Materialism și empiriocriticism”. La constatarea din iunie 1909 a redacției largite a ziarului „Proletarii” a fost exclus din partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii și conducătorii „Prolet-

cultului". — 6—10, 13, 16, 22, 24, 42—43, 45—46, 51, 53, 80—81, 88, 100, 110, 111, 127, 139, 141, 144, 147, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 161, 162, 163, 164, 169, 171, 177, 185, 189, 199, 210, 211, 214, 215, 216, 220, 223, 234, 236, 255, 261, 299—301.

Bogdanova, N. B. — soția lui A. Bogdanov. — 169.

Bogdasarian, T. — membru al secției bolșevice de la Geneva, student. Fiind suspectat că a participat la exproprierea de la Tiflis din 13 iunie 1907, a fost arestat la 5 ianuarie 1908 la München. Guvernul țarist a cerut ca Bogdasarian și o serie de alte persoane să fie extrădate ca infractori de drept comun. Datorită eforturilor depuse de V. I. Lenin și agitației desfășurate de bolșevici, s-a reușit ca persoanele arestate să nu fie extrădate. După o detențiune de 15 luni, Bogdasarian a fost eliberat. — 174, 194.

Bonci-Bruevici, V. D. (1873—1955) — bolșevic ; istoric și publicist. În 1904 a condus serviciul de expediție al C.C., iar apoi a organizat editura de partid „V. Bonci-Bruevici și N. Lenin“. În anii următori a participat activ la organizarea editării de ziare și reviste bolșevice și la înființarea de edituri ale partidului.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost directorul treburilor Consiliului Comisarilor Poporului (pînă în octombrie 1920), apoi a deținut posturi de conducere în edituri și în institute de cercetare științifică. — 54, 101—102, 103, 225, 294—296, 322.

Boris — vezi Noskov, V. A.

Börjesson — 122, 125.

Botkina, M. S. (1870—1960) — pictoriță, fiica medicului savant și militant pe țărîm obștesc S. P. Botkin. — 263.

Bracke, (Alexandre-Marie Desrousseaux) (1861—1955) — unul dintre liderii Partidului socialist francez. A fost unul din redactorii ziarului „L'Humanité“ ; în repetate rînduri a fost ales deputat în parlament. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. S-a pronunțat împotriva afilierei socialiștilor francezi la Internaționala a III-a. — 38, 104, 115.

Branting, Karl Hjalmar (1860—1925) — lider al Partidului social-democrat din Suedia, unul dintre conducătorii Internaționalei a II-a. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. Între anii 1920 și 1925 a fost, în mod succesiv, șeful cîtorva guverne social-democrate. — 122, 299.

Breazkun, M. F. (n. 1879) — lăcătuș, social-democrat. A desfășurat propagandă în rîndurile muncitorilor. A fost condamnat la 9 ani muncă silnică pentru participare la exproprierea din 16 mai 1907. — 252.

Bringmann, August (1861—1920) — lider sindical german, retormist, reprezentant al tendințelor corporatiste în mișcarea sindicală. Redactor al revistei „Zimmerer“. Timp de mai mulți ani a fost membru al Comisiei generale a sindicatelor. — 145.

Britman — vezi Popov, A. V.

Bronștein, P. A. (Iuri, I.) (n. 1881) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. A fost redactor al revistei „Delo Jizni“, de orientare lichidatoristă; a colaborat la ziarele „Nevskii Golos“, „Luci“ și la alte publicații ale menșevicilor-lichidatori.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat activitate contrarevoluționară în sudul țării, iar mai târziu a emigrat în străinătate. — 186, 264, 269.

Bucătarul — vezi Șcekoldin, F. I.

Burțev, V. L. (1862—1936) — a participat la mișcarea revoluționară din deceniul al 9-lea al secolului trecut; s-a apropiat de narodovoliști. Fiind arestat, a reușit să fugă peste graniță, unde s-a ocupat cu dezvoltarea activității secrete a departamentului poliției. Înainte de prima revoluție rusă era apropiat de socialiștii-revoluționari, iar după înfrângerea revoluției i-a susținut pe cadeți.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat la crearea de organizații monarhice albgardiste. — 202.

C

Cebotariov, I. N. (1861—1934) — narodovolist, participant la mișcarea revoluționară din 1886; a fost arestat în legătură cu procesul lui A. I. Ulianov; prieten intim al familiei Ulianov încă de pe vremea când se aflau la Simbirsk. V. I. Lenin s-a folosit de adresa lui Cebotariov de la Petersburg pentru a corespunda cu rudele și pentru a trimite literatură ilegală. — 117.

Cerevanin, N. (Lipkin, F. A.) (1868—1938) — unul dintre liderii menșevicilor, lichidator. Colaborator la publicațiile lichidatoriste și (în 1910) unul dintre cei 16 menșevici autori ai „Scrisorii deschise“ cu privire la lichidarea partidului; după conferința antipartinică din august 1912 a fost membru al centrului menșevic (C. O.). În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În 1917 a fost redactor la „Rabociaia Gazeta“, Organul Central al menșevicilor, și membru al C.C. menșevic. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 245, 247, 285.

Cernîșevski, N. G. (1828—1889) — filozof materialist, socialist utopist, scriitor și critic literar, conducător al mișcării revoluționar-democrate ruse din deceniul al 7-lea al secolului trecut. Revista „Sovremennik“, care apărea sub îngrijirea lui, era purtătorul de cuvânt al forțelor revoluționare din Rusia. Cernîșevski a demascât cu vehemență caracterul iobagist al „reformei țărănești“ din 1861, chemînd pe țărani la răscoală. Arestat în 1862 de guvernul țarist, după o detențiune de 2 ani în fortăreața Petropavlovskiaia a fost deportat în Siberia, unde și-a petrecut 20 de ani din viață. Cernîșevski a rămas un luptător consecvent împotriva inegalității sociale și a oricăror forme de aspirare economică și politică. — 274.

Cernov, V. M. (1876—1952) — unul dintre liderii și teoreticienii partidului socialiștilor-revoluționari. În anii 1902—1905 a fost redactor al ziarului „Revolüionnaia Rossiia”, organul de presă al eserilor.

Dupa revoluția din februarie 1917 a fost ministru al agriculturii în guvernul provizoriu. După Revoluția Socialistă din Octombrie — unul dintre organizatorii rebeliunilor antisovietice. În 1920 a emigrat. În strainatate a continuat să desfășoare activitate antisovietică. — 266.

Cerșetorul — vezi Vinogradova, O. I

Ciheidze, N. S. (1864—1926) — unul dintre liderii menșevismului. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tiflis, liderul fracțiunii menșevice din Duma a IV-a. Lenin spunea despre Ciheidze că este un „social-democrat din preajma partidului”, care și-a dovedit în Dumă „priceperea de a acoperi pe oportuniști și de a-i sluji”. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Ciheidze a fost președinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd, președinte al C.E.C. și a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al Adunării constituante din Gruzia — guvern menșevic contrarevoluționar. În 1921, după instaurarea Puterii sovietice în Gruzia, a emigrat la Paris. — 194.

D

Dan (Gurvici), F. I. (1871—1947) — unul dintre liderii menșevicilor. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a aflat în strainatate în fruntea grupului de lichidatori; a redactat ziarul „Golos Soțial-Demokrata”.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. — 147, 257, 259, 260, 268, 294, 299, 304, 305, 306, 307—308, 309.

Danila — vezi Kirillovski-Novomirski, D. I.

David, Eduard (1863—1930) — economist, unul dintre liderii de dreapta ai social-democrației germane, revizionist. În 1919 a intrat în primul guvern de coaliție al Republicii germane. A fost ministru de interne în 1919—1920. — 222, 241, 245.

Davidson, I. — colaborator la o serie de publicații marxiste. A făcut parte din grupul berlinez de sprijinire a social-democrațiilor și din „Uniunea social-democraților ruși din strainatate”. — 324.

Davidov, N. M. (n. 1890) — membru al P.M.S.D.R. din 1906. A dus muncă de partid în organizația bolșevică din Ekaterinburg. În 1909 a fost arestat și deportat în gubernia Arhanghelsk, de unde s-a întors în 1912 la Ekaterinburg. În 1914 a condus campania de asigurari. — 204.

Delta — vezi Stasova, E. D.

Demeanenko, P. — pentru participare la expropriere a fost condamnat la 6 ani munca silnică. — 252.

Demonul — *vezi* Zemleacika, R. S.

Denisov, V. P. (Vsevolod, Vs.) (n. 1876) — a intrat în mișcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut. După sciziunea din P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În 1908 a participat la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. A făcut parte din grupul otzoviștilor. În 1909 a fost arestat și deportat în gubernia Irkutsk. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat activitate pedagogică. — 209, 228.

Deutsch, L. G. (1855—1941) — narodnic, apoi social-democrat. În 1883 a participat la crearea grupului „Eliberarea muncii”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic, în anii reacțiunii — lichidator. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică. — 20.

Divilkovski, A. A. (Avdeev) (1873—1932) — membru al P.M.S.D.R. din 1898. În 1906 a emigrat în Elveția, a aderat la menșevicii pîenoviști. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. În 1918 a intrat în grupul bolșevicilor de la Geneva. În noiembrie 1918 s-a întors în Rusia Sovietică. — 270.

Domov — *vezi* Pokrovski, M. N.

Doroșenko, N. V. (Konstantin Sergheevici) (1881—1926) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1902, a lucrat la Petersburg și Tiflis. A colaborat la ziarul „Vpered” sub pseudonimul „Napoleon”. În 1906 a fost judecat și condamnat la un an și jumătate închisoare. Ulterior s-a retras din activitatea de partid. — 60—61.

Dorov, In. — *vezi* Dubrovinski, I. F.

Dubois — *vezi* Postolovski, D. S.

Dubreuil, Louis (1862—1924) — socialist, secretar general al Partidului socialist francez și al secției franceze a Internaționalei a II-a. Colaborator și redactor la o serie de ziare socialiste. Autorul cărții „La commune (1871)”. — 156.

Dubrovinski, I. F. (Dorov In., In., Innokentiev, Innokenti, Inok, „Practicianul”) (1877—1913) — unul dintre militanții de seamă ai partidului bolșevic. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost cooptat în C.C. În 1905 a fost unul dintre organizatorii și conducătorii insurecției armate din Moscova. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C. În 1908 a făcut parte din redacția ziarului „Proletarii”. În repetate rânduri a avut de suferit de pe urma măsurilor de represiune; a murit în 1913, pe când se afla în deportare la Turuhansk. V. I. Lenin a semnalat greșelile împăciuitoare comise de Dubrovinski în perioada reacțiunii, dar în același timp l-a apreciat în mod deosebit ca pe unul dintre cei mai de seamă organizatori ai partidului, ca pe un om devotat cauzei clasei

muncitoare. — 48, 139, 147, 158, 159, 184—191, 195, 196, 200, 210—211, 223, 224, 300, 304.

Dzerjinski, F. E. (Iuzef) (1877—1926) — militant de seamă al partidului comunist și al statului sovietic, membru de partid din 1895. Unu dintre organizatorii social-democrației din Polonia și Lituania. A desfășurat muncă de partid în Polonia și Rusia. Începând de la Congresul al IV-lea al partidului a fost membru al C.C. al P.M.S.D.R.

După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie a fost președinte al Ceka, apoi a deținut și alte posturi de răspundere. Începând din iunie 1924 a fost membru supleant al Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia și membru al Biroului organizatoric al C.C. al P.C. (b) din Rusia. — 249.

E

E — *vezi* Rozen, M. M.

Egorov, N. M. (n. 1871) — muncitor, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Perm. A făcut parte din fracțiunea social-democrată. A colaborat la ziarul bolșevic legal „Zvezda“, apoi a aderat la troțkiști. În 1913 — colaborator permanent al ziarului lichidatorist „Luci“. În 1917 a făcut parte din grupul „interraioniștilor“. — 194.

Ekk, A. — 248—249.

Elizarova-Ulianova, A. I. (1864—1935) — militantă de seamă a partidului comunist, sora mai mare a lui V. I. Lenin. S-a integrat în mișcarea revoluționară în 1886. În anii 1900—1905 a lucrat în organizații iskriste, la ziare bolșevice ilegale, a fost membră a redacției ziarului „Vpered“. A participat îndeaproape la editarea lucrărilor lui V. I. Lenin. A desfășurat activitate revoluționară la Moscova, Saratov și Petrograd. În anii 1912—1914 a colaborat la publicațiile bolșevice „Pravda“, „Prosveșcenie“ și „Rabotnița“. A fost în repetate rânduri arestată. În 1917 a fost secretar de redacție la ziarul „Pravda“ și redactor-șef al revistei „Tkaci“. În perioada 1918—1921 a lucrat la Comisariatul poporului pentru învățământ. A luat parte activă la organizarea Institutului Lenin și a fost colaboratoare științifică a acestui institut. Autoare a mai multor volume de amintiri despre V. I. Lenin și a altor lucrări. — 99, 122.

Engels, Friedrich (1820—1895). — 34, 95, 148, 214, 283.

Englezul — *vezi* Felz, Joseph.

Ermolaev, K. M. (Roman) (1884—1919) — social-democrat, menșevic. Delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. ; a fost ales în C.C. din partea menșevicilor. În anii reacțiunii s-a situat pe poziții lichidatoriste ; în 1910 a făcut parte din grupul celor 16 menșevici care au semnat „Scrisoarea deslușă“ cu privire la lichidarea partidului. În 1917 a fost ales în C.C. al partidului menșevic și a făcut parte din Comitetul Executiv Central din Rusia al primei legislaturi. — 265, 269.

Eroghin, M. M. (n. 1856) — moșier, unul dintre cei mai zeloși promotori ai politicii reacționare a țarismului. Deputat în Duma I de stat. Pentru a feri pe deputații țărani din Duma de stat de influența revoluționară, a creat pentru ei un cămin, încercînd să-i educe în spirit monarhist; deputații țărani și-au dat seama însă de intențiile lui Eroghin și au părăsit căminul. — 215, 220.

Essen, A. M. (Meamlin, Stepanov) (1880—1930) — a participat la mișcarea social-democrată începînd din 1899. A dus muncă de partid la Ekaterinoslav, Petersburg, Moscova și în străinătate. A fost în repetate rînduri victima măsurilor de represiune ale guvernului țarist. Delegat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. În anii 1907—1917 n-a participat activ la munca de partid. În 1920 a fost primit în P.C. (b) din Rusia. — 71, 72, 73.

Essen, M. M. (Zver, Zveruška) (1872—1956) — social-democrată, după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevică. A activat în Comitetul din Petersburg; în 1903 a fost cooptată în C.C. În februarie 1904 a fost trimisă în străinătate pentru a informa asupra stării de lucruri din Rusia. La întoarcerea în țară a fost arestată la graniță, iar peste un an deportată; în drum spre locul de deportare a evadat. Din septembrie 1905 a lucrat la Comitetul din Petersburg. În 1906 a fost membră a Comitetului din Moscova. În perioada reacțiunii s-a retras din activitatea revoluționară. În 1920 a intrat în partidul comunist. — 106—108.

Ezerski, F. — autorul articolului „Greva muncitorilor francezi” publicat în 1907 în nr. 1 al revistei „Obrazovanie”. — 123.

F

Fedorova-Štiemer, N. I. — a fost secretară a Comitetului din Petersburg. În decembrie 1904 s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de menșevici. — 5.

Feodorovici — *vezi* Teodorovici, I. A.

Feliks — *vezi* Litvinov, M. M.

Feliks Aleksandrovici — *vezi* Vorovski, V. V.

Felz, Joseph — englez, proprietarul unei fabrici de săpun. În timpul Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a acceptat să acorde partidului un împrumut. Datoria a fost restituită urmașilor lui Felz după Revoluția Socialistă din Octombrie. — 136.

Ferri, Enrico (1856—1929) — unul dintre liderii Partidului socialist italian, ideologul așa-numiților „integraliști” (centriști), care, deși uneori luau atitudine împotriva reformiștilor fătîși, în problemele de bază ale luptei de clasă se situau totuși pe poziții reformiste, oportuniste. În 1898, iar apoi din 1904 și pînă în 1908 a redactat ziarul „Avanti!”, Organul Central al partidului socialist.

În timpul primului război mondial s-a pronunțat pentru intrarea socialiștilor în guvernul burghez. Ulterior a devenit un susținător al fascismului în Italia. — 146, 148, 156.

Filatov, V. V. (n. 1879) — social-democrat, ziarist. Și-a început activitatea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut la Petersburg. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. A colaborat la ziarele bolșevice „Vpered” și „Proletarii”. În 1920 a încetat să mai facă parte din P. C. (b) din Rusia. — 37.

Finn — vezi Finn-Enotaevski, A. I.

Finn-Enotaevski, A. I. (1872—1943) — social-democrat, economist și publicist. În anii 1903—1914 a aderat la bolșevici. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții defensiste și șoviniste. A scris o serie de lucrări de economie, în care a denaturat esența marxismului. — 6.

Fișer — vezi Galberștadt, R. S.

Foma — vezi Kozîrev, N. N.

Fotieva, L. A. (Kiska) (n. 1881) — membră a P.C.U.S. din 1904. În 1904—1905 a activat în cadrul grupului bolșevic rus din străinătate; a ajutat-o pe N. K. Krupskaiia în efectuarea corespondenței cu organizațiile de partid ilegale din Rusia. A participat la revoluția din 1905—1907 și la Revoluția Socialistă din Octombrie. Din 1918 a fost secretară a Consiliului Comisarilor Poporului și a Consiliului Muncii și al Apărării și în același timp secretara lui V. I. Lenin. — 31, 37.

Frei — vezi Lenin, V. I.

Freitag — vezi Peatnički, O. A.

G

G., Gr. — vezi Zinoviev, G. E.

Gaivas, V. I. (Gaïvas) — muncitor; după ce a participat la exproprierea din 1907, a emigrat în Belgia. — 253—254.

Galberștadt, R. S. (Fișer) (1877—1940) — în 1896 a intrat în cercul social-democrat de la Geneva condus de G. V. Plehanov. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevică activă. În 1917 s-a retras din viața politică. — 20.

Galerka — vezi Olminski, M. S.

Galperin, L. E. (Valentin, Voron) (1872—1951) — social-democrat. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, cîțva timp a făcut parte din Consiliul partidului ca reprezentant al redacției O. C., apoi a fost cooptat în C.C. S-a situat pe o poziție împăciuito-ristă față de menșevici și s-a pronunțat împotriva convocării Congresului al III-lea al partidului. În 1906 s-a retras din viața politică. — 10, 48.

GaneŃki, I. S. (1879—1937) — militant de seamă al mișcării revoluționare poloneze și ruse. La Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C. al partidului

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Comisariatul poporului pentru finanțe, apoi a deținut o serie de posturi în diplomatie. În 1935 — director al Muzeului revoluției din U.R.S.S. — 273.

Gapon, G. A. (1870—1906) — preot ; provocator, agent al ohranei țariste. În ajunul revoluției din 1905—1907 a creat, din însărcinarea departamentului poliției, organizația „Uniunea muncitorilor industriali ruși din Petersburg“, subvenționată de departamentul poliției. A pus la cale procesiunea de la 9 ianuarie 1905 a muncitorilor din Petersburg, care urma să înmîneze țarului o petiție. A fugit apoi în străinătate, unde a avut legături strânse cu eserii. Întorcându-se în Rusia a luat din nou legătura cu ohrana. Demascată ca provocator, Gapon a fost omorât de eseri. — 10, 24.

Georgien — vezi Mașnadze, B.

Gheghecikori, E. P. (n. 1879) — menșevic gruzin. Deputat în Duma a III-a de stat, unul dintre liderii fracțiunii social-democrate din Dumă.

Din noiembrie 1917 a fost președinte al guvernului contrarevoluționar din Transcaucazia, apoi ministru de externe și vicepreședinte al guvernului menșevic din Gruzia. Din 1921 — emigrant alb. — 194.

Gheorghii Valentinovici — vezi Plehanov, G. V.

Ghețik, B. — provocator ; în 1903 s-a aflat în slujba ohranei la Varșovia, apoi agent al ohranei în străinătate. — 201—203, 217, 219.

Glebov — vezi Noskov, V. A.

Goldenberg, I. P. (Meșkovski) (1873—1922) — social-democrat, după Congresul al II-lea — bolșevic. În timpul revoluției din 1905—1907 a făcut parte din redacțiile tuturor publicațiilor bolșevice. În 1907 a participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., unde a fost ales membru al C.C. Din ianuarie 1910 a făcut parte din Biroul din Rusia al C.C. ; a avut o atitudine împăciuitoare față de lichidatori. În timpul primului război mondial a aderat la defensisti — adepții lui Plehanov. În 1917—1919 a făcut parte din grupul „Novaia Jizn“. În 1920 a fost primit din nou în partidul bolșevic. — 119, 189, 191.

Golovin, V. V. — exploatare de păduri. — 252.

Gorev, B. I. (Igor) (n. 1874) — social-democrat. În 1905 — membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., bolșevic. În 1907 a aderat la menșevici. În 1920 s-a retras din organizația menșevică. — 24, 180, 260, 262.

Gorki, A. M. (*Peșkov, A. M.*) (1868—1936). — 6, 119—120, 128—129, 130, 132—133, 138—140, 141—144, 146—148, 151—156, 158, 159, 161—164, 165, 166—169, 232—233, 234, 263—267,

Greulich, Hermann (1842—1925) — unul dintre fondatorii Partidului social-democrat din Elveția, lider al aripii sale de dreapta. — 12.

Grigori — vezi Zinoviev, G. E.

Grojan (*Gvozdev, D. S.*, Iuri) (n. 1876) — a intrat în P.M.S.D.R. în 1903. În 1905—1906 a organizat un grup tehnic de luptă pe lângă C.C. al P.M.S.D.R. În 1910 s-a retras din viața politică. — 185.

Gucikov, A. I. (1862—1936) — mare capitalist, organizator și lider al partidului octombriștilor. În 1910—1911 — președinte al Dumei a III-a de stat. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru de război și ministru al marinei în primul guvern provizoriu burghez.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice, emigrant alb. — 237, 238.

Guesde, Jules (1845—1922) — unul dintre organizatorii și conducătorii mișcării socialiste din Franța și ai Internaționalei a II-a. — 115.

Gusev, S. I. (*Nația, Hariton*) (1874—1933) — social-democrat, bolșevic. Din decembrie 1904 până în mai 1905 a fost secretar al Biroului Comitetelor Majorității și al Comitetului din Petersburg al partidului, apoi unul dintre conducătorii organizației bolșevice din Odesa. Din ianuarie 1906 — membru al Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R. În anii reacțiunii s-a pronunțat împotriva lichidatorismului și otzovismului.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut o serie de posturi de răspundere. — 5, 10, 13—14, 15, 17—19, 21—22, 24—25, 29—30, 78—79, 94—98.

H

Hariton — vezi Gusev, S. I.

Harlamov, V. A. — 274.

Haywood, William (*Bill*) (1869—1928) — militant al mișcării muncitorești din S.U.A. Din 1901 — membru al partidului socialist, ulterior — unul dintre liderii aripii lui de stânga. A fost unul dintre întemeietorii și conducătorii organizației sindicale „Muncitorii industriali ai lumii“. Încă de la începutul primului război mondial a condamnat militarismul și războiul imperialist. A salutat Revoluția din Octombrie. Curînd după întemeierea Partidului Comunist din S.U.A. a intrat în rândurile acestuia. Persecutat din cauza activității sale revoluționare, Haywood a părăsit S.U.A. și, începînd din 1921, a trăit în U.R.S.S. — 316.

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1770—1831) — filozof german, reprezentantul cel mai de seamă al filozofiei clasice germane, idealist obiectiv; ideolog al burgheziei germane, care a ajuns la un compromis politic cu aristocrația feudală. Meritul istoric al lui Hegel constă în elaborarea profundă și multilaterală a dialecticii, care a constituit unul dintre izvoarele teoretice ale materialismului dialectic. Clasicii marxis-

mului au subliniat că principala contradicție a filozofiei lui Hegel este aceea dintre metoda sa dialectică și sistemul său idealist conservator, care a falsificat dialectica și a paralizat spiritul ei revoluționar.

Principalele lucrări ale lui Hegel sînt : „Fenomenologia spiritului“, „Știința logicii“, „Enciclopedia științelor filozofice“, „Prelegeri de istoria filozofiei“ etc. — 232.

Hilferding, Rudolf (1877—1941) — unul dintre liderii oportuniști ai social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a. Din 1907 pînă în 1915 a fost redactor al ziarului „Vorwärts“, Organul Central al Partidului social-democrat din Germania. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. Din 1917 — lider al Partidului social-democrat independent din Germania, dușman fățiș al Puterii sovietice și al dictaturii proletariatului. A ocupat de mai multe ori postul de ministru de finanțe în guvernele de coaliție burghezo-social-democrate. Principala sa operă, „Capitalul financiar“ (1910), a fost apreciată de V. I. Lenin, care a criticat însă definiția greșită dată capitalului financiar, faptul că Hilferding trece cu vederea contradicțiile imperialismului. Hilferding a rupt economicul de politic. Întreaga concepție economică a lui este bazată pe teoria banilor de hîrtie, care reprezintă, de fapt, o variantă a teoriei nominaliste și cantitative a banilor. — 92.

Hodjimirian, M. H. (1882—1938) — a intrat în P.M.S.D.R. în 1902 ; după Congresul al II-lea al partidului a aderat la bolșevici. Din 1905 pînă în 1914 a trăit în emigrație. A participat la editarea revistei „Raduga“, de orientare bolșevică (1907—1908). După instaurarea Puterii sovietice în Armenia a lucrat în domeniul finanțelor. — 174.

Hundadze, G. I. (Moskovski, Aleksei) (n. 1877) — a aderat la mișcarea social-democrată în 1898, menșevic. Începînd din noiembrie 1906 și pînă în octombrie 1907 a fost membru al Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R. În anii 1909—1913 a făcut parte din grupul menșevicilor-partiți, a colaborat la ziarul „Soțial-Demokrat“, Organul Central al P.M.S.D.R. În 1917 a aderat la grupul „Novaia Jizn“. În anii 1918—1920 a fost reprezentant al guvernului menșevic al Gruziei la Moscova. Ulterior s-a retras din viața politică. — 309.

Huysmans, Camille (n. 1871) — unul dintre cei mai vechi militanți ai mișcării muncitorești din Belgia ; profesor de filologie, ziarist. În perioada 1904—1919 a fost secretar al Biroului socialist internațional al Internaționalei a II-a ; s-a situat pe poziții centriste. După primul război mondial (1914—1918) a fost unul dintre liderii Internaționalei a II-a refăcute. A făcut parte în repetate rînduri din guvernul belgian. — 38—39, 41, 77—78, 108, 131, 133, 135, 140, 157, 169, 170, 173, 174—177, 178, 180, 181—183, 193—195, 201—203, 217, 219—220, 221—222, 252, 253, 254, 272, 273, 275, 278, 284, 292—293.

I

I. P., Iv. P. — vezi Ladîjnikov, I. P.

Igor — vezi Gorev, B. I.

Ilin, F. F. — unul dintre inițiatorii și fondatorii bibliotecii și arhivei C.C. al P.M.S.D.R. în 1904. A lucrat în comisia administrativă a C.C., la serviciul de expediție al C.C. și al ziarului „Proletarii”. După 1905 nu a mai desfășurat activitate de partid. — 103.

Ilin, V. — *vezi* Lenin, V. I.

In., Innokentiev, Innokenti, Inok — *vezi* Dubrovinski, I. F.

Insarov — *vezi* Lalaianț, I. H.

Isețki — *vezi* Solomon, G. A.

Isvv, I. A. (Mihail) (1878—1920) — social-democrat, menșevic. În 1903 a fost membru al Comitetului din Ekaterinoslav al P.M.S.D.R., apoi a activat la Moscova și Petrograd. În 1907 a intrat în C.C. din partea menșevicilor. În anii reacțiunii a devenit lichidator. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Muzeul muncii. — 265, 269, 270.

Iuli — *vezi* Korolev-Batîșev, I. G.

Iuri — *vezi* Bronștein, P. A.

Iuri — *vezi* Grojan, D. S.

Iurisson (Martna), M. (1860—1934) — ziarist, proprietarul unei tipografii din Tallin, menșevic. — 134.

Iușkevici, P. S. (1873—1945) — social-democrat, menșevic; în filozofie, adept al pozitivismului și pragmatismului, curente înrudite cu machismul. A scris: „Energetica contemporană din punctul de vedere al empiriosimbolismului”, lucrare apărută în culegerea „Eseuri asupra filozofiei marxiste”, pe care V. I. Lenin a criticat-o în cartea sa „Materialism și empiriocriticism”. — 153, 179.

Iuzef — *vezi* Dzerjinski, F. E.

Ivan — *vezi* Romanov, A. S.

Ivan Vasilici — 99.

J

Jaurès, Jean (1859—1914) — om politic și istoric francez, unul dintre conducătorii mișcării socialiste din Franța, luptător împotriva militarismului. A fost unul dintre întemeietorii Partidului socialist francez (1902), partid reformist, iar după unificarea acestuia cu Partidul socialist din Franța (1905) a fost unul dintre conducătorii Partidului socialist unit francez. În 1904 a înființat ziarul „L'Humanité”. Lupta pe care a desfășurat-o împotriva războiului i-a atras ura reacțiunii, care a pus la cale asasinarea lui. — 156.

Jofé, M. B. — 253.

Jordania, N. N. (Kostrov) (1870—1953) — social-democrat, lider al menșevicilor din Caucaz. În 1905 a redactat ziarul menșevic „Soțial-

Demokrat" (care apărea în limba gruzină). În 1906 a fost deputat în Duma I de stat. La Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului a fost ales membru al C.C. al P.M.S.D.R. din partea menșevicilor. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a aderat formal la grupul menșevicilor-partiți, dar în realitate i-a susținut pe lichidatori. În 1914 a colaborat la „Borba“, revista lui Troțki; în anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste.

În anii 1918—1921 a fost șeful guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia; din 1921 — emigrant alb. — 61, 63.

Josefina — *vezi* Vorovski, V. V.

K

Kakko Paavo — 121.

Kamenev, L. B. (Rosenfeld, L. B.; Kamenev, I) (1883—1936) — a intrat în P.M.S.D.R. în 1901. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de lichidatori, otzoviști și troțkiști. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a ridicat împotriva liniei partidului, orientată spre revoluția socialistă, și s-a pronunțat împotriva insurecției armate.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut o serie de posturi de răspundere.

S-a ridicat în repetate rânduri împotriva politicii leniniste a partidului.

În 1927 a fost exclus din partid ca militant activ al opoziției troțkiste, apoi de două ori a fost reprimat și din nou exclus pentru activitate antipartinică. — 100, 200—201, 203—204, 205, 254—255, 259—260, 301, 303.

Kant, Immanuel (1724—1804) — întemeietorul filozofiei clasice germane. „Trăsătura fundamentală a filozofiei lui Kant o constituie concilierea materialismului cu idealismul, realizarea unui compromis între ele, îmbinarea într-un singur sistem a unor curente filozofice eterogene, opuse“ (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 18, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 202). Scrierile sale din domeniul științelor naturii, datînd din prima perioadă a activității sale, și în special ipoteza cu privire la originea lumii conțin elemente de materialism și ale unei dialectici spontane; ideolog al burgeziei germane. — 148.

Kareakin, V. V. — 131.

Karp — *vezi* Liubimov, A. I.

Karpinski, V. A. (Minin) (1880—1965) — unul dintre cei mai vechi activiști ai P.C.U.S., publicist și propagandist de seamă al partidului. În 1898 a intrat în P.M.S.D.R.; a fost în repetate rânduri arestat. În 1904 a emigrat în străinătate, la Geneva, unde a făcut cunoștința cu V. I. Lenin. De atunci a activat fără întrerupere în organizațiile din străinătate ale partidului, a colaborat la ziarul bolșevic „Vpered“ și

„Proletarii“, a condus biblioteca și arhiva C.C. al P.M.S.D.R. de la Geneva.

În decembrie 1917 s-a întors în Rusia ; a ocupat posturi de răspundere în aparatul de stat și de partid. — 224, 225.

Karpov, L. I. (Vladimir) (1879—1921) — membru al P.M.S.D.R. din 1897. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. A participat la crearea „Uniunii din Nord a muncitorilor“. A fost trimis ca agent al C.C. la Samara pentru a organiza și conduce Biroul din Nord. În 1904 a organizat Biroul din Sud al C.C. A participat la insurecția armată din decembrie 1905 de la Moscova.

Începând din 1918 a fost membru al Consiliului economic superior. — 48.

Karski — vezi Marchlewski, J.

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre teoreticienii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a. A intrat în mișcarea socialistă în 1874. Concepțiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleanism și anarhism. În 1881 a făcut cunoștință cu Marx și cu Engels și, sub influența lor, a aderat la marxism. În aceasta perioadă a activității sale el a publicat o serie de lucrări valoroase, ca : „Doctrina economică a lui Karl Marx“ (1887), „Problema agrară“ (1889) ș.a., contribuind la popularizarea teoriei marxiste în Germania și în alte țări. Dar încă de pe vremea aceea el a dat dovadă de inconștiență ideologică, făcând concesii revizionismului. La începutul secolului al XX-lea, această inconștiență s-a accentuat pe linia renunțării treptate la esența revoluționară a marxismului. Kautsky a devenit ideologul centrismului. În timpul primului război mondial s-a situat în esență pe pozițiile social-șovinismului. A formulat teoria antimarxista a „ultraimperialismului“, care încerca să escamoteze contradicțiile imperialismului.

În 1918 Kautsky a luat atitudine împotriva revoluției din Germania. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, el a negat necesitatea dictaturii proletariatului, opunându-i teoria utopică, neștiințifică a democrației „pure“, situate deasupra claselor.

Concepțiile lui antimarxiste au fost combătute de Engels, ca și de frunzașii aripii stîngi a social-democrației germane, și au fost supuse unei critici nimicitoare de către Lenin, în special în lucrarea „Revoluția proletară și renegatul Kautsky“ (1918). — 32, 45, 50, 118, 176, 192, 209, 220, 249—252, 284, 285, 288, 289, 290, 314.

Kedrov, M. S. (1878—1941) — activist al partidului comunist și al statului sovietic. Participant la mișcarea revoluționară din 1899, membru al P.M.S.D.R. din 1901. A fost agent al C.C. pentru difuzarea de literatură revoluționară. În 1906 a organizat editura „Zerno“, care publica și literatură ilegală, în special lucrările lui V. I. Lenin. A fost în repetate rînduri arestat și condamnat. Din 1912 pînă în 1915 a trăit în emigrație. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diferite posturi de răspundere. — 124—125.

Kirillovski-Novomirski, D. I. (Danila) (n. 1882) — membru al grupului revoluționar din sudul Rusiei, unul dintre organizatorii

grupului iskrist de la Odesa. În 1905 a plecat la Paris, unde a editat revista anarhosindicalistă „Novii Mir”. Întors în Rusia, a propagat idei anarhiste. — 27.

Kirkov, Gheorghii (1867—1919) — militant al mișcării muncitorești bulgare, unul dintre întemeietorii Partidului Comunist Bulgar. A intrat în mișcarea social-democrată în 1895. Din 1905 pînă în 1919 a fost secretar al C.C. al partidului „tesneacilor”, care în 1919 a fost transformat în partid comunist. — 318.

Kirkova, Tina (1872—1947) — militantă a mișcării muncitorești bulgare, una dintre conducătoarele mișcării socialiste feminine din Bulgaria. În anii 1920—1923 a fost membră a C.C. al P.C.B. Din 1927 pînă în 1944 s-a aflat în emigrație în U.R.S.S.. — 318.

Kiska — *vezi* Fotieva, L. A.

Kislikov, D. I. — țaran cu concepții înaintate. În 1905 a desfășurat propagandă revoluționară printre țărani; a fost apropiat de social-democrați. A murit în timpul războiului civil. — 33.

Klești — *vezi* Bibikov, I. I.

Knipovicii — cunoștințe apropiate ale Nadejdei Konstantinovna Krupskaiia. N. K. Krupskaiia și V. I. Lenin au locuit la ei în Finlanda în vara anului 1907. — 121.

Knol — *vezi* Stasova, E. D.

Knuniant, B. M. (Radin, Ruben) (1878—1911) — social-democrat, bolșevic. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a activat ca agent al C.C. în Caucaz și la Moscova. În septembrie 1905 a fost cooptat în Comitetul de partid din Petersburg și a făcut parte, ca reprezentant al bolșevicilor, din Comitetul executiv al primului Soviet de deputați ai muncitorilor din Petersburg. În 1905 a fost arestat și condamnat la deportare pe viață în Siberia. În 1907 a fugit în străinătate; a participat la lucrările Congresului de la Stuttgart al Internaționalei a II-a și ale Conferinței a IV-a („A treia Conferință generală”) a P.M.S.D.R. de la Helsingfors. La sfîrșitul anului 1907 și în anii următori a lucrat la Baku; a manifestat unele șovăieli în problemele de tactică a bolșevicilor în perioada reacțiunii. În septembrie 1910 a fost arestat; a murit în închisoarea din Baku. — 73, 100, 121.

Kobețki, M. V. (1881—1937) — membru al P.M.S.D.R. din 1903, bolșevic. A fost în repetate rînduri arestat și condamnat. În 1908 a emigrat în Danemarca; s-a ocupat cu transportul ziarelor „Proletarii” și „Soțial-Demokrat” în Rusia, a organizat trimiterea de corespondențe lui V. I. Lenin din Rusia.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a avut munci de răspundere în aparatul de partid și de stat. — 277—278, 279—280, 281—282.

Kohn, F. I. (1864—1941) — militant de seamă al mișcării muncitorești revoluționare poloneze, la care a participat începînd din 1882. În 1918 a intrat în partidul bolșevic. — 159, 160, 161.

Koighen, F. M. (Ionov) (1870—1923) — social-democrat, unul dintre liderii Bundului, iar mai târziu membru al partidului comunist. Începând din 1893 a activat în cercurile social-democrate din Odesa. În 1903 a fost ales în C.C. al Bundului. Delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului. În decembrie 1908 a participat la lucrările Conferinței a V-a a P.M.S.D.R., unde în problemele fundamentale s-a situat pe platforma menșevicilor-partiiți; ulterior a adoptat o poziție împăciuitoare față de lichidatori.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a intrat în P.C. (b) din Rusia. — 224—225.

Kollontai, A. M. (1872—1952) — a intrat în mișcarea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut; participantă la revoluția din 1905—1907. În anii 1906—1915 a activat în tabăra menșevicilor; din 1915 — membră a partidului bolșevic. De la începutul primului război mondial s-a situat pe poziții revoluționare-internaționaliste.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere în aparatul de partid și de stat, precum și în diplomație. — 6.

Kolțov, D. (Ghinzburg, B. A.) (1863—1920) — social-democrat, după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit menșevic activ și a colaborat la o serie de publicații menșevice. În perioada revoluției din 1905—1907 a activat în cadrul mișcării sindicale din Petersburg, din 1908 a lucrat la Baku. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe pozițiile lichidatorismului. În anii primului război mondial a fost social-șovinist. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În anii 1918—1919 a lucrat în sectorul cooperatist. — 91, 254.

Konstantin Sergheevici — vezi Doroșenko, N. V.

Kopp, V. L. (Siurtuk) (1880—1930) — s-a încadrat în mișcarea social-democrată în 1898. În anii 1903—1905 a organizat transportul de literatură ilegală peste granița germană. În 1904 a adoptat o atitudine împăciuitoare față de menșevici, iar apoi a aderat la ei. În străinătate a colaborat la ziarul „Pravda” al lui Troțki. În 1917 a intrat în P.C. (b) din Rusia. — 59.

Korolev-Batișev, I. G. (Iuli) (1885—1958) — membru al P.M.S.D.R. din 1905. În vara anului 1909 a fost trimis de organizația de partid Moscova la școala de la Capri, unde a aderat la grupul leniniștilor și a luptat împotriva bogdanoviștilor. La invitația lui Lenin, Korolev-Batișev, împreună cu alți colegi excluși din școala de la Capri, a ascultat la Paris un ciclu de prelegeri organizat de Centrul Bolșevic. Întorcându-se în Rusia în 1910, a fost arestat și deportat. În 1916 a intrat în ilegalitate.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a activat pe linie sindicală, în aparatul de partid și de stat. — 206—214.

Kosarev, V. M. (Vladimir) (1881—1945) — membru de partid din 1898. În vara anului 1909 a fost trimis de organizația de partid Moscova la școala de la Capri.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a avut munci de răspundere în aparatul de partid și de stat. — 206—214.

Kostea — 114—115.

Kostrov — vezi Jordania, N. N.

Kotlearenko, D. M. (Mihailenko) (n. 1876) — social-democrat; în 1905 a condus mișcarea grevistă de la calea ferată Kazan. După înfrângerea revoluției a emigrat. Începând din 1908 a condus serviciul de expediție al ziarului bolșevic „Proletarii“, iar apoi pe cel al ziarului „Soțial-Demokrat“, Organul Central al P.M.S.D.R. Față de lichidatori a adoptat o atitudine împăciuitoare.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diverse organizații economice. — 217, 249, 274—275, 276, 277, 278—279.

Kozîrev, N. N. (Foma) (1881—1933) — membru al P.M.S.D.R. din 1906. În 1909 a fost trimis de Comitetul de partid din Bolhov la școala de la Capri, unde a intrat în grupul leniniștilor și a luptat împotriva bogdanoviștilor. La invitația lui Lenin, Kozîrev, împreună cu alți colegi excluși din școala de la Capri, a ascultat la Paris un ciclu de prelegeri organizat de Centrul Bolșevic.

Participant la războiul civil. După demobilizare a lucrat în aparatul de partid și de stat. — 206—214.

Kozlovski, L. — sindicalist, autorul cărților „Însemnări privind sindicalismul în Franța“ (Moscova, 1906) și „Noile tendințe din cadrul socialismului în fața judecății criticii ruse“. (Moscova, 1908). — 123.

Krasikov, P. A. (Belski) (1870—1939) — social-democrat, bolșevic. Împreună cu V. I. Lenin și G. V. Plehanov a făcut parte din biroul (prezidiul) Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. După congres a luat parte activă la lupta împotriva menșevicilor. În august 1904 a participat la consfătuirea de la Geneva a celor 22 de bolșevici. Delegat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. din partea Organizației din străinătate. A participat activ la revoluția din 1905—1907.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diferite posturi de răspundere în organele justiției. — 30—31, 38, 70—73, 321.

Krasin, L. B. (Vinter, Nikitici, „financiarul“) (1870—1926) — om de stat sovietic, social-democrat din 1890. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, a fost cooptat în C.C. al partidului, unde s-a situat câțiva timp pe o poziție împăciuitoare față de menșevici. A participat la lucrările Congresului al III-lea al P.M.S.D.R., unde a fost ales membru al C.C. În 1905 a fost unul dintre organizatorii primului ziar bolșevic legal — „Novaia Jizn“; ca reprezentant al C.C. a făcut parte din Sovietul de deputați ai muncitorilor din Petersburg. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C., iar la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului — membru supleant al C.C. al P.M.S.D.R. În 1908 a emigrat. Câțiva timp a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered“; ulterior s-a retras din viața politică.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere în aparatul de stat și în diplomație. — 10, 20, 42, 43, 44, 70, 75, 185, 189.

Kricevski, B. N. (1866—1919) — social-democrat, publicist, unul dintre liderii „economismului”. — 123.

Krucinina — vezi Mandelștam, L. N.

Krupskaia, E. V. (1842—1915) — mama Nadejdei Konstantinovna Krupskaia ; a urmat-o pe ea și pe V. I. Lenin în deportare și în emigrație. I-a ajutat în activitatea revoluționară, pastrând literatură ilegală și trimițând pachete celor din închisori. — 280.

Krupskaia, N. K. (Lenina, Sablina) (1869—1939) — militantă de seamă a partidului comunist și a statului sovietic ; soția lui V. I. Lenin.

După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost secretară de redacție la ziarele bolșevice „Vpered” și „Proletarii”. A participat activ la pregătirea Congresului al III-lea al partidului. În timpul cât a lucrat în străinătate a purtat o vastă corespondență cu organizațiile de partid din Rusia. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a participat activ la lupta împotriva lichidatorilor și otzoviștilor.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost membră a colegiului Comisariatului poporului pentru învățământ, iar din 1921 a condus Comitetul principal pentru educație politică ; din 1929 — locuitor al comisarului poporului pentru învățământ. Începând din 1924 a fost membru al Comisiei centrale de control, iar din 1927 membru al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. — 103, 109, 120, 127, 128, 129, 132, 164, 280, 300.

Kugelmann, Ludwig (1830—1902) — social-democrat german, prieten al lui K. Marx, participant la revoluția din 1848—1849 din Germania, membru al Internaționalei I. Din 1862 pînă în 1874 a purtat corespondență cu K. Marx, pe care îl informa asupra stării de lucruri din Germania. Scrisorile lui Marx către Kugelmann au fost pentru prima oară tipărite în 1902, în revista „Die Neue Zeit”. În limba rusă ele au fost editate în 1907 cu o prefață a lui V. I. Lenin. Traducerea în limba română a scrisorilor, cu prefața lui V. I. Lenin, a apărut pentru prima oară în 1947, în Editura Partidului Comunist Român. — 157.

Kuklin, G. A. (m. 1907) — editor social-democrat. În 1901 — membru al grupului social-democrat „Jizn”, care activa în străinătate. În 1903 a început să editeze „Biblioteca proletarului rus”. Din 1905 — bolșevic. A înființat la Geneva o vastă bibliotecă de literatură revoluționară, care din 1902 a funcționat ca bibliotecă publică. — 117, 169.

Kuskova, E. D. (1869—1958) — publicistă rusă, militantă burgheză pe tărîm social. Documentul cunoscut sub denumirea de „Credo”, scris de Kuskova, a stîrnit un protest energic din partea unui grup de măriști ruși, în frunte cu V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 157—170). În ajunul revoluției din 1905—1907 Kuskova a intrat în organizația liberală-monarhistă „Uniunea eliberării”. În 1906 a scos, împreună cu S. N. Pro-

kopovici, revista semicadetă „Bez Zaglaviiia“ și a colaborat activ la „Tovarișci“, ziarul cadeților de stînga.

Dupa Revoluția Socialistă din Octombrie a luat atitudine împotriva bolșevicilor. În 1922 a fost expulzată din țara; în străinătate a devenit o militantă a emigrației albe. — 184, 204.

Kuzmin-Karavaev, V. D. (1859—1927) — jurist militar, general, unul dintre conducătorii aripii de dreapta a partidului cadet. Deputat în Dumele I și a II-a de stat; a jucat un rol important în înăbușirea revoluției din 1905—1907.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. Din 1920 — emigrant alb. — 67.

Kuzneșov, G. S. (n. 1881) — muncitor, menșevic. Deputat în Duma a III-a de stat; a făcut parte din fracțiunea social-democrată. — 194.

Kveatkovski, A. A. (Andrei) (n. 1878) — participant la mișcarea social-democrată din 1899. S-a ocupat cu transportul literaturii ilegale. Din 1902 pînă în 1905 a fost agitator al C.C., apoi a fost cooptat în C.C. În 1907 s-a retras din viața politică. — 48.

L

L. B. — *vezi* Kamenev, L. B.

L. M. — *vezi* Martov, L.

Ladijnikov, I. P. (1874—1945) — social-democrat, bolșevic. A intrat în mișcarea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut. În 1903 a fost arestat. În august 1905 a plecat în străinătate; a făcut parte din comisia administrativă a C.C., a îndeplinit o serie de sarcini de răspundere încredințate de C.C. al P.M.S.D.R. — 101, 103.

Lafargue, Paul (1842—1911) — militant de seamă al mișcării muncitorești franceze și internaționale, publicist de talent, unul dintre primii adepți în Franța ai comunismului științific, prieten apropiat și tovarăș de luptă al lui K. Marx și F. Engels. În numeroase lucrări Lafargue a propagat și a susținut ideile marxismului, luptînd împotriva reformismului și revizionismului din Internaționala a II-a. Principalul conținut al lucrărilor lui filozofice îl constituie problemele materialismului istoric. A acordat o atenție deosebită luptei împotriva idealismului subiectiv. A fost căsătorit cu Laura, fiica lui Marx. — 38, 115.

Lalaiant, I. H. (Insarov) (1870—1933) — militant activ al mișcării social-democrate din Rusia. În 1893 a intrat în cercul marxist grupat în jurul lui V. I. Lenin la Samara. În 1902 a plecat în străinătate. A intrat în „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“. A condus tipografia „Iskrei“ la Geneva. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic, agent al C.C. în Rusia. În 1905 a intrat în C.C. unificat din partea bolșevicilor. — 44, 73, 85.

Leadov, M. N. (*Mandelștam, M. N.*; Lidin, Rusalka) (1872—1947) — în 1892 a intrat într-un cerc marxist, iar în 1893 a participat

la crearea Uniunii muncitorești, prima organizație social-democrată din Moscova. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la majoritatea iskristă. După congres a fost agent al C.C., a făcut parte din Biroul Comitetelor Majorității și a participat ca delegat al bolșevicilor la Congresul de la Amsterdam al Internaționalei a II-a. A participat activ la revoluția din 1905—1907. În anii reacțiunii a aderat la otzoviști, a fost unul dintre lectorii școlii fracționiste de la Capri, a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered”. După revoluția burghezo-democratică din 1917 s-a situat pe poziții menșevice. În 1920 a fost reprimat în P.C. (b) din Rusia. — 4, 5, 15, 16, 17, 24, 25, 52, 100, 189, 210, 218, 223, 228, 234, 247.

Leder, V. L. (1882—1938) — unul dintre militanții de seamă ai mișcării muncitorești poloneze. Începând din 1900 a fost membru al Social-democrației din Polonia și din Lituania. În anii 1905—1911 a fost membru al Conducerii centrale a S.D.R.P. și L. Din 1910 pînă în 1911 a fost secretar al Conducerii centrale a S.D.R.P. și L. și reprezentant al ei în redacția ziarului „Sozial-Demokrat”, Organul Central al P.M.S.D.R. A făcut parte din Comisia de organizare și din Comisia tehnică din străinătate. A sprijinit pe împaciutoriști în acțiunile lor îndreptate împotriva bolșevicilor.

În 1919—1920 a participat intens la activitatea Partidului Muncitoresc Comunist din Polonia. — 256, 257.

Legien, Karl (1861—1920) — social-democrat de dreapta german, unul dintre liderii sindicatelor germane. Din 1893 pînă în 1920 (cu unele întreruperi) a fost deputat în Reichstag din partea social-democrației germane. — 182.

Leiteizen, G. D. (Lindov, G.) (1874—1919) — social-democrat. Și-a început activitatea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut. După sciziunea din P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici; a colaborat la ziarele „Vpered”, „Proletarii” și la alte publicații bolșevice. — 32—33, 104—105, 115—116, 185, 190.

Lengnik, F. V. (Vasiliev) (1873—1936) — bolșevic. A intrat în mișcarea social-democrată în 1893. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost ales, în lipsă, membru al C.C. și al Consiliului partidului; a participat activ la lupta împotriva menșevicilor. În februarie 1904 s-a întors în Rusia, dar curînd după aceasta a fost arestat. După revoluția din 1905—1907 a dus muncă de partid în sudul Rusiei, la Moscova și la Petersburg.

Dupa Revoluția Socialistă din Octombrie a avut diverse munci de răspundere. — 108.

Lenin, V. I. (Ilin, Ilin V., N. Lenin, Bătrînul, V. Ulianov, Vl. Ulianov, Frei) (1870—1924). — 4, 10, 36, 37, 45, 49, 52, 54, 55, 56, 62, 68, 81, 85, 88—89, 90, 98, 101, 105, 106, 110, 119, 121, 124—126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 137, 142, 144, 147, 151—153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 162—164, 165, 166, 167, 168, 171, 172, 173, 175, 177, 178, 179, 180, 190, 191, 193, 196, 199, 203, 204, 205, 212,

216, 217, 218, 220, 223, 224, 239, 259, 274, 277—278, 279, 280, 281, 282, 285, 286, 289, 291, 292, 293, 303.

Lenina — *vezi* Krupskaja, N. K.

Lepeșinski, P. N. (Olin) (1868—1944) — a intrat în mișcarea social-democrată la începutul ultimului deceniu al secolului trecut, bolșevic. A fost în repetate rânduri arestat și deportat. În 1903 a emigrat în Elveția; a participat la pregătirea Congresului al III-lea al P.M.S.D.R. În timpul revoluției din 1905—1907 a lucrat la Ekaterinoslav și la Petersburg.

Dupa Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diverse funcții de raspundere. — 63—65, 66.

Leva — *vezi* Vladimirov, M. K.

Lidin — *vezi* Leadov, M. N.

Liebknecht, Wilhelm (1826—1900) — eminent militant al mișcării muncitorești germane și internaționale, unul dintre întemeietorii și conducătorii Partidului social-democrat din Germania. Din 1875 și pîna la sfîrșitul vieții sale a fost membru al Conducerii acestui partid și redactor-responsabil al Organului sau Central — „Vorwärts“. Începînd din 1874 a fost ales în repetate rânduri deputat în Reichstagul german; a folosit cu pricepere tribuna parlamentului pentru a demasca politica internă și externă a iuncherimii prusiene. — 244—245.

Lindov — *vezi* Leiteizen, G. D.

Litvinov, M. M. (Papașa, Feliks) (1876—1951) — militant de seamă al partidului comunist și al statului sovietic, diplomat. Membru de partid din 1898. În 1902 a emigrat. A participat activ la difuzarea ziarului „Iskra“ și la editarea primului ziar bolșevic legal „Novaia Jizn“. În 1907 a fost delegat și secretar al delegației ruse la Congresul socialist internațional de la Stuttgart; a fost reprezentantul bolșevicilor în Biroul socialist internațional.

Dupa Revoluția din Octombrie a deținut funcții de răspundere în diplomație. Din 1921 a fost adjunct al comisarului poporului pentru afacerile externe, iar din 1930 pîna în 1939 — comisar al poporului pentru afacerile externe. Ca membru sau șef al delegației sovietice a reprezentat U.R.S.S. la conferințele internaționale de la Genova (1922), Haga (1922), Montreux (1936), Moscova (1943) și la Liga Națiunilor. La Congresul al XVII-lea al partidului a fost ales membru al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S.; a fost membru al C.E.C. al U.R.S.S. și deputat în Sovietul Suprem. În 1936 la Montreux a cazut de acord cu N. Titulescu asupra textului unui tratat de asistență mutuală între U.R.S.S. și România. — 9, 88, 160.

Liubici — *vezi* Sammer, I. A.

Liubimov, A. I. (Valerian, Sommer, Karp, M., Mark) (1879—1919) — social-democrat, a participat la mișcarea revoluționară începînd din 1898. În 1904 a fost cooptat în C.C. al P.M.S.D.R. Delegat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. din partea Consiliului partidului. Atît

după Congresul al II-lea al partidului cât și în anii reacțiunii s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de menșevici. — 42, 196—197, 215—216, 218, 222—223, 262, 263, 275—276, 284.

Lobanov, M. I. (Stanislav) (1887—1937) — a intrat în P.M.S.D.R. în 1904 în 1909 a fost trimis la școala de la Capri; a aderat la bogdanoviștii și a semnat platforma otzovist-ultimatistă a grupului „Vpered”

După Revoluția Socialistă din Octombrie a intrat în partidul comunist. — 206—214.

Lozovski (Dridzo), S. A. (1878—1952) — membru al P.M.S.D.R. din 1901. Din 1909 pînă în 1917 a trăit în emigrație; a aderat la grupul bolșevicilor-conciliatoriști.

În 1920 a fost președintele Consiliului gubernial al sindicatelor din Moscova. Din 1921 pînă în 1937 a fost secretar general al Internaționalei Sindicale Roșii. În anii 1939—1946 a fost locțiitor al comisarului poporului (apoi al ministrului) pentru afacerile externe al U.R.S.S. — 284.

Lunacearskaia, A. A. (1883—1959) — soția lui A. V. Lunacearski; a împărțit cu el greutatea vieții de emigrație. În 1917 s-a întors în Rusia; a deținut diverse funcții de răspundere. — 94.

Lunacearski, A. V. (Voinov) (1875—1933) — om de stat sovietic, publicist și critic literar. A fost membru al Academiei de Științe a U.R.S.S. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a raliat bolșevicilor. În anii reacțiunii a fost influențat de machism și de curentul „ziditorilor de dumnezeu”. După Revoluția din Octombrie a fost comisar al poporului pentru învățămîntul public. Lunacearski a scris valoroase studii marxiste despre clasicii literaturii ruse, sovietice și occidentale, dintre care în românește a apărut culegerea „Despre literatură” (1960). — 10, 19, 54—58, 61—63, 66—67, 92—94, 110, 111, 122—124, 129—130, 131, 132, 145—146, 148, 152, 153, 156—157, 158, 159, 162, 166, 168, 210, 211, 214, 220, 234.

Lunt, M. G. (1872—1907) — social-democrat, publicist. Din 1904 a activat în organizația bolșevică din Moscova. Unul dintre organizatorii editării ziarului „Professional”, organul de presă al sindicatelor din Rusia, care a început să apară în primăvara anului 1907. — 6.

Lușin — vezi Șipulinski, F. P.

Luxemburg, Rosa (1871—1919) — militantă a mișcării muncitorești internaționale, unul dintre întemeietorii Partidului Comunist din Germania. În deceniul al 9-lea al secolului trecut a fost unul dintre întemeietorii mișcării social-democrate poloneze, a luptat împotriva naționalismului din rîndurile acestei mișcări. Din 1897 a participat la mișcarea social-democrată germană, a combătut bernsteinismul și millerandismul. A luat parte la prima revoluție rusă (la Varșovia). De la începutul primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. A fost unul dintre inițiatorii creării grupului „Die Internationale”, care după un timp și-a luat denumirea de grupul „Spartacus”,

iar mai târziu de „Uniunea Spartacus“. A avut un rol de seamă în organizarea luptei proletariatului german în timpul revoluției din 1918. După revoluția din noiembrie din Germania, a avut un rol conducător la congresul de constituire al Partidului Comunist din Germania. A fost asasinată de contrarevoluționari în ianuarie 1919. Unele scrieri ale Rosei Luxemburg au fost traduse în limba română („Cuvântări și articole alese“, 1962). — 50, 189, 192, 213, 256, 258, 274, 288, 289.

M

M. — vezi Liubimov, A. I.

M. F., M. F.-na — vezi Andreeva, M. F.

M., M. M. — vezi Vilonov, N. E.

Ma — vezi Noskov, V. A.

MacDonald, James Ramsay (1866—1937) — om politic englez, lider al partidului laburist. În 1900 a fost secretar al Comitetului reprezentanței muncitorilor, care în 1906 a fost transformată în partid laburist. A dus o politică oportunistă în partid și în Internaționala a II-a.

În anii 1918—1920 a încercat să împiedice lupta muncitorilor englezi care s-au ridicat împotriva intervenției antisovietice. A fost în repetate rânduri prim-ministru. — 16—17, 23, 26, 34.

Mach, Ernst (1838—1916) — fizician și filozof austriac, idealist subiectiv, unul dintre întemeietorii empiriocriticismului. Interpretând în mod speculativ descoperirile din domeniul științelor naturii, a luat atitudine împotriva teoriei materialiste a cunoașterii. O critică multi-laterală a filozofiei reacționare a lui Mach a fost făcută de V. I. Lenin în cartea sa „Materialism și empiriocriticism“. — 55, 152, 154, 162, 192.

Makar — vezi Noghin, V. P.

Maksimov — vezi Bogdanov, A.

Malih, M. A. (n. 1879) — editoare de literatură revoluționară în Rusia țaristă. Editura creată de ea în 1901 a publicat diferite lucrări ale lui K. Marx, F. Engels și V. I. Lenin. A fost persecutată de autoritățile țariste, iar în 1909 judecată și condamnată. A fugit în străinătate, unde și-a continuat activitatea editorială; a editat la Zürich revista atcistă „Avangard“ pentru a fi difuzată în Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în domeniul editorial. — 80, 85, 99.

Mandelberg, V. E. (n. 1870) — social-democrat. Delegat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. din partea Uniunii din Siberia, iskrist din minoritate. După congres — menșevic. — 141.

Mandelștam, L. P. (Krucinina) (1869—1917) — participantă la mișcarea muncitorească din 1895. În 1903 a emigrat. A făcut parte la Berlin din grupul de sprijinire a „Iskrei“; după Congresul

al II-lea al P.M.S.D.R. a lucrat la serviciul de expediție al acestui ziar, a participat la editarea ziarelor bolșevice „Vpered“ și „Proletarii“, a făcut parte din comisia administrativă a C.C. După întoarcerea sa în Rusia (în 1905), a fost secretar tehnic al Comitetului de partid din Moscova. A participat la insurecția armată de la Moscova, a fost arestată și expulzată. A făcut parte din grupul de la Paris de sprijinire a P.M.S.D.R. În 1910 a fost secretara a școlii fracționiste de la Bologna. — 103.

Manuilov, A. A. (1861—1929) — economist burghez rus, unul dintre conducătorii partidului cadet, redactor la ziarul „Russkie Vedomosti“. În anii 1905—1911 — rector al Universității din Moscova, în 1907—1911 — membru al Consiliului de Stat, iar în 1917 — ministru al instrucțiunii publice în guvernul provizoriu burghez.

După Revoluția Socialista din Octombrie a emigrat; după întoarcerea sa în țară a fost profesor la diferite instituții de învățământ superior. — 93.

Marat — vezi Șanțer, V. L.

Marchlewski, Julian (Karski) (1866—1925) — militant de seamă al mișcării muncitorești din Polonia, Germania și Rusia. A fost unul dintre organizatorii și conducătorii Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. A luat parte activă la revoluția din 1905—1907. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru supleant al C.C. al P.M.S.D.R. Începând din 1909 a activat mai mult în cadrul social-democrației germane. În anii primului război mondial a luat parte la întemeierea „Uniunii Spartacus“. În 1919 a fost cooptat în C.C. al Partidului Comunist din Germania. A luat parte la crearea Internaționalei Comuniste. Începând din 1923 a fost președinte al C.C. al M.O.P.R. (Organizația internațională de ajutorare a luptătorilor pentru revoluție). — 258, 284—290.

Maria Fedorovna — vezi Andreeva, M. F.

Mark — vezi Liubimov, A. I.

Martînov, A. (Piker, A. S.) (1865—1935) — unul dintre liderii „economistilor“, militant marcant al menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost lichidator.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a rupt cu menșevismul. În 1923 a fost primit în partid. — 147, 260, 269.

Martov, L. (Federbaum, I. O.; L. M., Martușka) (1873—1923) — unul dintre liderii menșevismului. A intrat în mișcarea social-democrată în prima jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a situat în fruntea minorității oportuniste și de atunci a fost unul dintre conducătorii instituțiilor centrale ale menșevicilor și redactor la mai multe publicații menșevice. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar—lichidator, redactor la publicația lichidatoristă „Golos Soțial-Demokrata“. În 1920 a emigrat în Germania, unde a editat, la Berlin, revista menșevică „Soșialisticeskii

Vestnik". — 20, 32, 47, 62, 67, 68, 92, 94, 137, 139, 140, 147, 254, 260, 269, 283, 285, 286, 287, 288, 289, 294, 304—309, 318.

Mantuška — vezi Martov, L.

Maršeli (Eidukeavičius), Pranas Vintovici (1869—1926) — muncitor metalurgist, unul dintre militanții de seamă ai mișcării revoluționare din Lituania. Din 1906 — membru al C.C. al social-democrației din Lituania. În 1912 a luat parte la organizarea Partidului Comunist din Lituania și Bielorusia și a fost ales președinte al Comitetului Central al acestui partid. La sfârșitul anului 1918 a fost președintele Sovietului de deputați ai muncitorilor din Vilnius. — 181—182.

Marx, Karl (1818—1883). — 34, 122, 148, 157, 214, 283.

Maslov, P. P. (X) (1867—1946) — economist, social-democrat; a scris o serie de lucrări în problema agrară, în care a încercat să revizuiască marxismul; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici. În anii reacțiunii — lichidator.

După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din activitatea politică. — 28.

Mașnadze, B. (Tevzaia, V.; Georgien) — menșevic. A colaborat la o serie de publicații menșevice. În anii reacțiunii s-a ridicat în presă împotriva lichidatorilor și în apărarea partidului ilegal. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. — 199.

Matrena — vezi Smidovici, P. G.

Meamlin — vezi Essen, A. M.

Mehring, Franz (1846—1919) — militant marcant al mișcării muncitorești germane, istoric și publicist. În deceniul al 9-lea a devenit marxist. A scris lucrări de istorie a Germaniei și a social-democrației germane. Biograf al lui Karl Marx. Unul dintre redactorii revistei „Die Neue Zeit“, Organul Central al social-democrației germane. Mehring a fost unul dintre liderii și teoreticienii aripii de stînga a social-democrației germane. A jucat un rol important în crearea Partidului Comunist din Germania. — 34, 249—252.

Melnik, M. — a fost condamnat la 9 ani muncă silnică pentru că a participat la o expropriere. A fost ucis în 1910 pe cînd încerca să evadeze. — 252.

Meșkovski — vezi Goldenberg, I. P.

Mgheladze, V. D. (Tria) (n. 1868) — menșevic; participant la revoluția burghezo-democratică din 1905—1907. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar — lichidator. În anii 1918—1920 a fost membru al guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia; după instaurarea Puterii sovietice în Gruzia — emigrant alb. — 280.

Mihail — vezi Isuv, I. A.

Mihail — vezi Vilonov, N. E.

Mihail Nikolaevici — vezi Pokrovski, M. N.

Mihailovski, N. K. (1842—1904) — teoretician de vază al narodnicismului liberal, publicist, critic literar, filozof pozitivist, unul dintre reprezentanții școlii subiective în sociologie. În 1892 a condus revista „Russkoe Bogatstvo“, în paginile căreia a dus o luptă îndârjită împotriva marxiștilor. Concepțiile lui Mihailovski au fost criticate de Lenin în lucrarea „Ce sînt «prieteniul poporului» și cum luptă ei împotriva social-democraților?” și în alte lucrări. — 151.

Milde, Albert. — 91.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — ideolog al burgheziei imperialiste ruse, istoric și publicist. Unul dintre întemeietorii partidului cadet, apoi președinte al C.C. al acestui partid și redactor al ziarului „Reci“, Organul Central al cadeților. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Miliukov a fost ministru de externe în primul guvern provizoriu burghez.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre organizatorii intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice; militant activ al emigrației albe. — 92, 118.

Minin — vezi Karpinski, V. A.

Moskovski Aleksei — vezi Hundadza, G. I.

Motea — vezi Belopolski, I. I.

Mușenko, I. N. (n. 1871) — deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Kursk, unul dintre liderii fracțiunii socialiștilor-revoluționari. În Dumă a făcut parte din comisia agrară și a fost raportorul oficial al partidului socialiștilor-revoluționari în problema agrară. — 128.

N

N. A. — vezi Semașko, N. A.

N. I. — vezi Fedorova—Ștremer, N. I.

N. K. — vezi Krupskaiă, N. K.

Nat. Bog. — vezi Bogdanova, N. B.

Nația — vezi Gusev, S. I.

Naumann, Friedrich (1860—1919) — om politic reacționar german, publicist, unul dintre creatorii teoriei „socialismului național“. În timpul primului război s-a situat pe poziții imperialiste, a formulat ideea creării unei „Europe centrale“, sub egida Germaniei. În 1919 Naumann a înființat Partidul democrat și a fost președintele acestuia; a participat la elaborarea Constituției de la Weimar. Unele dintre ideile lui Naumann au fost folosite mai târziu de ideologia fascismului german. — 245.

Nicolaie al II-lea (Romanov) (1868—1918) — ultimul împărat al Rusiei, a domnit din 1894 pînă la revoluția burghezo-democratică din

februarie 1917. A fost executat la 17 iulie 1918, la Ekaterinburg (Sverdlovsk), în urma unei hotărâri a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din regiunea Ural. — 302.

Nik. Iv. — 226.

Nik. Iv., Nik. Ivanovici — *vezi* Lalaianț, I. H.

Nik. Vasilici — 103.

Nikiforov, S. S. — a fost condamnat la 9 ani muncă silnică pentru că a participat la o expropriere. — 248.

Nikitici — *vezi* Krasin, L. B.

Nilssen, Magnus (n. 1871) — social-democrat și om politic norvegian. Din 1901 pînă în 1918 a fost secretar al Partidului muncitoresc norvegian. Reprezentant al acestui partid în Biroul socialist internațional. În 1921 s-a aflat în fruntea social-democraților de dreapta, care s-au rupt de Partidul muncitoresc norvegian și au creat Partidul socialist din Norvegia. — 133—134.

Nogbin, V. P. (Makar) (1878—1924) — membru al P.M.S.D.R. din 1898, a dus muncă de partid în Rusia și în străinătate, agent al „Iskrei”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. Participat la revoluția din 1905—1907. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C. În anii reacțiunii a manifestat șovăieli împăciuitoare față de lichidatori.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere în aparatul de stat și în economie. — 260.

Noskov, V. A. (Boris, Glebov, Ma) (1878—1913) — social-democrat. În anii 1902—1903 a organizat transportul publicațiilor social-democrate ilegale din străinătate în Rusia; a luat parte la pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. La congres — iskrist din majoritate, a fost ales membru al C.C. După congres s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de menșevici; s-a pronunțat împotriva convocării Congresului al III-lea al partidului. În 1905 a fost arestat. În anii reacțiunii s-a retras din viața politică. — 10, 48, 72.

O

O. A. — 276.

Olga — *vezi* Ravici, S. N.

Olin — *vezi* Lepeșinski, P. N.

Olminski, M. S. (Vas. Vas., Vas. V-ci, Galerka) (1863—1933) — unul dintre cei mai vechi militanți ai mișcării revoluționare din Rusia, publicist. În 1898 a intrat în P.M.S.D.R., iar din 1903 — bolșevic. A făcut parte din redacția ziarelor „Vpered” și „Proletarii”. În 1905—1907 a colaborat la ziarele și revistele bolșevice „Novaia Jizn”, „Volna”, „Naș Misl”, „Vestnik Jizni” etc. și a condus sectorul redacțional al editurii „Vpered”.

A participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie. Ulterior a condus secția de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.C. (b) din Rusia, a fost redactor al revistei „Proletarskaia Revoluția” și membru al direcției Institutului V. I. Lenin. — 6, 36, 55, 56, 57, 61, 66, 71, 110.

Orlovski — *vezi* Vorovski, V. V.

Ostwald, Wilhelm Friedrich (1853—1932) — naturalist și filozof idealist german. Autor al teoriei „energetice”, una dintre variantele idealismului „fizic”; V. I. Lenin, care l-a numit pe Ostwald chimist de seamă și filozof mărunț, a criticat în lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism” „energetismul” și a demascat inconsistența lui științifică. — 152.

P

Pankratov, I. I. (Vanea) (1886—1962) — muncitor, s-a încadrat în mișcarea revoluționară în 1905, membru al P.C.U.S. din 1906. Participant la insurecția armată din decembrie de la Moscova. În 1909 a fost trimis la școala de la Capri, unde s-a situat în fruntea grupului de leniniști care condamnau activitatea antipartinică, fracționistă a organizatorilor școlii. La invitația lui V. I. Lenin, la sfârșitul lunii noiembrie 1909 a audiat la Paris un ciclu de prelegeri. Întorcându-și în Rusia, a lucrat la Petersburg ca reprezentant al Centrului Bolșevic

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat pe linie de partid, de stat, în sindicate și în economie. — 206—214.

Papașa — *vezi* Litvinov, M. M.

Parvus (Ghelfand, A. L.) (1869—1924) — a participat la mișcarea social-democrată din Germania și din Rusia. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici. În perioada primei revoluții ruse s-a aflat în Rusia, a pledat în favoarea participării la alegerile pentru Duma lui Bulîghin, a sprijinit tactica micilor tranzacții cu cadeții etc. Parvus a emis teoria antimarxistă a „revoluției permanente”. În anii reacțiunii s-a îndepărtat de social-democrație. — 92, 93, 112, 213.

Peatnița — *vezi* Peatnițki, O. A.

Peatnițki, K. P. (n. 1864) — unul dintre fondatorii editurii „Znanie” (1898), coordonator și redactor. În 1905 a încheiat un contract cu C.C. al bolșevicilor privind editarea literaturii marxiste. — 100.

Peatnițki, O. A. (Peatnița, Freitag) (1882—1939) — militant al partidului comunist; a intrat în mișcarea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut. În emigrație s-a ocupat de transportul literaturii ilegale și trecerea activiștilor de partid din străinătate în Rusia. A participat activ la pregătirea congreselor al II-lea și al III-lea ale P.M.S.D.R. A participat la prima revoluție rusă. După Revoluția din Octombrie a activat pe linie de partid. — 275, 322.

Peşkov, Z. A. (Sverdlov, Z. M.) (n. 1884) — cunoscut al lui A. M. Gorki de la Nijni Novgorod. În 1902, când a trecut la religia ortodoxă, şi-a luat numele de familie Peşkov şi numele după tata — Alekseevici, ceea ce a făcut ca unii să-l considere fiu adoptiv al lui A. M. Gorki. La începutul anului 1904 a emigrat. Cîtva timp a locuit la Gorki la Capri. În 1914 s-a înrolat voluntar în armata franceză; ulterior — cetăţean francez. — 168, 169.

Petrov. — 293.

Petzoldt, Joseph (1862—1929) — filozof reacţionar german, idealist subiectiv, discipol al lui E. Mach şi R. Avenarius. — 261.

Piotr — vezi Aleksinski, G. A.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — revoluţionar şi teoretician marxist rus, fondator al mişcării social-democrate din Rusia. În 1883 a înfiinţat la Geneva grupul „Eliberarea muncii”. În primii ani ai acestui secol, Plehanov a redactat, împreună cu V. I. Lenin, ziarul „Iskra” şi revista „Zarea”; a luat parte la pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. După congres s-a situat pe o poziţie împăciuitoare faţă de oportunism, iar mai tîrziu s-a alăturat menşevicilor. În perioada revoluţiei din 1905—1907 s-a situat în toate problemele fundamentale pe poziţii menşevice. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat în fruntea grupului „menşevicilor-partiţii”. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste.

Criticînd în mod principal greşelile oportuniste ale lui Plehanov, V. I. Lenin a dat o înaltă apreciere lucrărilor sale filozofice, considerînd că acestea trebuie incluse printre „manualele obligatorii ale comunismului”. — 30, 33, 38—40, 41, 44, 45, 46, 47—49, 51, 54, 55, 56, 62, 66, 72, 75, 81, 85, 90, 110—113, 130, 144, 147, 148, 151—152, 154, 162, 214, 216, 223, 237, 250, 255, 258—259, 260, 265, 269, 281, 288, 291—292, 306, 309, 314.

Pokrovski, I. P. (n. 1872) — social democrat. Deputat în Duma a III-a de stat, a aderat la partea bolşevică a fracţiunii social-democrate. În 1910 a intrat în redacţia ziarului bolşevic legal „Zvezda”. — 194, 284.

Pokrovski, M. N. (Domov) (1868—1932) — membru al P.M.S.D.R. din 1905, bolşevic, istoric. A participat activ la revoluţia din 1905—1907, a fost membru al Comitetului de partid din Moscova. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru supleant al C.C. Din 1908 pîna în 1917 a trait în emigraţie. În anii reacţiunii a aderat la otzovişti şi ultimatişti, iar apoi la grupul anti-partinic „Vpered”, de care s-a desprins în 1911.

Dupa Revoluţia Socialistă din Octombrie a deţinut funcţii de raspundere în aparatul de stat şi în instituţii ştiinţifice. Din 1929 — academician. — 173—174, 184—185, 186, 189, 191, 223, 300—301.

Poletaev, N. G. (1872—1930) — social-democrat, bolşevic, de profesiune muncitor strungar. În 1905 a făcut parte din Comitetul executiv al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor din Petersburg. Deputat în

Duma a III-a de stat din partea guberniei Petersburg, a făcut parte din grupul bolșevic al fracțiunii social-democrate. A participat în-deaproape la editarea ziarelor bolșevice „Zvezda“ și „Pravda“.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în economie. — 194, 284.

Popov (Britman), A. V. (n. 1914) — social-democrat; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii 1905—1907 a participat la activitatea organizației din unitățile militare din Petersburg și Kronstadt. A fost arestat în repetate rînduri. În 1908 a fost condamnat la muncă silnică; a evadat curînd din deportare, iar după aceea s-a stabilit în străinătate; a făcut parte din secția de la Paris a P.M.S.D.R. și din Comitetul organizațiilor din străinătate ale partidului. La începutul primului război mondial s-a înrolat voluntar în armata franceza și a căzut pe front. — 274.

Postolovski, D. S. (Aleksandrov, Vadim, Dubois) (1876—1948) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1895. Din primăvara anului 1904 — agent al C.C. al P.M.S.D.R., împăciuitorist. În martie 1905 a fost numit reprezentant al C.C. al P.M.S.D.R. în Consiliul partidului. La Congresul al III-lea al partidului a fost ales membru al C.C. A fost reprezentantul oficial al C.C. al P.M.S.D.R. în Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Consiliul Comisariilor Poporului al U.R.S.S. — 41, 43, 54, 75.

Potresov, A. N. (1869—1934) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a manifestat ca ideolog al lichidatorismului, a condus revistele „Vozrojdenie“, „Nașa Zarea“ și alte organe de presă ale menșevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat; în străinătate s-a dat la atacuri în presă împotriva Puterii sovietice. — 204, 214, 237, 265, 266, 269, 288, 295.

„Practicianul“ — vezi Dubrovinski, I. F.

Predkaln (Priedkaln), A. I. (1873—1923) — social-democrat leton. În 1907 a fost ales deputat în Duma a III-a de stat, unde a făcut parte din fracțiunea social-democrată; a aderat la bolșevici. A colaborat la zărele bolșevice „Zvezda“ și „Pravda“. — 194.

Preobrajenski, A. A. (1863—1938) — narodnic, membru al coloniei agricole din hutorul Șornel (gubernia Samara), situat la cîteva verste de Alakaevka, unde au locuit Ulianovii în anii 1889—1893. În acești ani Preobrajenski se întîlnea des cu V. I. Lenin și între ei aveau loc discuții aprinse în legătură cu problema țărănească. Ulterior a aderat la mișcarea social-democrată.

În 1922, la propunerea lui V. I. Lenin, a fost numit director al sovhozului „Leninskie Gorki“. — 33.

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist și publicist burhez. În ultimii ani ai secolului trecut s-a manifestat ca un reprezentant de

seamă al „economismului“ și a fost unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. În 1916 a fost membru al C.C. al partidului cadeților. Autor al unor cărți în problema muncitorească scrise de pe poziții bernsteiniste-liberale. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică. — 73, 184, 204.

Puteatin, V. P. (n. 1878) — deputat în Duma a III-a de stat. Un timp a făcut parte din fracțiunea social-democrata. — 194.

Q

Quelch, Harry (1858—1913) — militant al mișcării muncitorești engleze și internaționale. Quelch a fost conducătorul elementelor revoluționare din Federația social-democrată engleză, în cadrul căreia a propagat ideile marxismului. Din 1886 a fost redactorul ziarului „Justice“, Organul Central al social-democrației engleze. A fost membru al B.S.I. În 1902—1903, când „Iskra“ a fost editată la Londra, i-a acordat un sprijin organizatoric substanțial. — 137.

Quessel, Ludwig (1872—1931) — social-democrat german, revizionist, publicist. — 286.

R

Radek, K. B. (1885—1939) — începând din primul deceniu al secolului al XX-lea a participat la mișcarea social-democrată din Polonia și Germania; a colaborat la publicațiile social-democraților de stînga germani. S-a situat pe o poziție greșită în problema programului-minimum, pronunțându-se împotriva revendicărilor democratice.

În 1917 a intrat în partidul bolșevic. În perioada încheierii păcii de la Brest s-a situat pe pozițiile „comuniștilor de stînga“. Din 1923 a fost un militant activ al opoziției troțkiste, fapt pentru care în 1927 Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. l-a exclus din partid. În 1930 a fost reprimat, iar în 1936 a fost din nou exclus din partid. — 282—283, 286, 290—291.

Radin — vezi Knunianț, B. M.

Radomiski — vezi Zinoviev, G. E.

Rahmetov — vezi Bogdanov, A.

Rappoport, Charles (n. 1865) — socialist francez. În 1887 a emigrat din Rusia, unde, începând din 1883, a participat la mișcarea revoluționară. În 1902 a aderat la mișcarea social-democrată. În anii 1910—1911 a colaborat la ziarul „Soțial-Demokrat“, Organul Central al P.M.S.D.R. Autor al unei serii de lucrări de filozofie și sociologie. — 193, 213, 217, 219, 222, 270, 274.

Ravici, S. N. (Olga) (1879—1957) — a intrat în P.M.S.D.R. în 1903.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat pe linie de partid și în aparatul de stat. În 1927, ca militantă activă a opoziției troțkiste, a fost exclusă din partid de către Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S.; în 1928 a fost reprimită, iar în 1935 a fost din nou exclusă. — 174, 226.

Readovoi — vezi Bogdanov, A.

Reazanov (Goldendab), D. B. (1870—1938) — a intrat în mișcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut. A activat la Odesa, Chișinău, Petersburg și în străinătate. În emigrație a fost unul dintre organizatorii grupului oportunist „Borba”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici. În 1909 a fost lector la școala antipartinică de la Capri. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. La Congresul al VI-lea a fost primit în P.M.S.D. (b) din Rusia.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a activat în mișcarea sindicală. A fost director al Institutului K. Marx și F. Engels. În februarie 1931 a fost exclus din P.C. (b) al U.R.S.S. — 200, 213.

Reinert — vezi Bogdanov, A.

Reisner, M. A. (1868—1928) — până în 1905 narodnic. În 1903 a emigrat, s-a apropiat de social-democrații germani și a colaborat la ziarul „Vorwärts”. În 1905 a aderat la bolșevici și a participat la Conferința de la Tammerfors.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a intrat în P.C. (b) din Rusia. A făcut parte din comisia pentru elaborarea primei constituții. — 87—88.

Rîkov, A. I. (Vlasov) (1881—1938) — membru al P.M.S.D.R. din 1899. În perioada reacțiunii s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de lichidatori, otzoviști și troțkiști. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a ridicat împotriva liniei partidului, orientată spre revoluția socialistă.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat diferite funcții de răspundere. S-a ridicat în repetate rânduri împotriva politicii leniniste a partidului; în 1928 a fost unul dintre liderii devierii oportuniste de dreapta din partid. În 1937 a fost exclus din partid. — 185, 186, 189, 190, 191.

Roblin, Louis Henry (1877—1916) — socialist francez, om politic. În anii 1900, 1906, 1910 și 1914 a fost ales deputat în parlament. — 320.

Rojkov, N. A. (Veaci.) (1868—1927) — istoric și publicist. În primul deceniu al secolului al XX-lea a avut legături cu „marxiștii legali”. La începutul anului 1905 a intrat în P.M.S.D.R.; un timp a fost alături de bolșevici. După înfrîngerea revoluției din 1905—1907 a devenit unul dintre conducătorii ideologici ai lichidatorismului.

Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1922 a rupt cu menșevicii. În

anii următori a desfășurat activitate științifică-pedagogică și administrativă în diferite instituții. — 236.

Roman — vezi Ermolaev, K. M.

Romanov, A. S. (Ivan) (1881—1917) — muncitor tipograf. În vara anului 1909 a fost trimis de organizația de partid din Moscova la școala de la Capri, unde s-a alăturat grupului de leniniști; acest grup a fost exclus din școală.

La începutul anului 1910 s-a întors în Rusia, a fost arestat și a devenit un colaborator permanent al ohranei, unul dintre cei mai periculoși provocatori. În 1912 a furnizat ohranei informații în legătură cu Conferința a V-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. În 1914 a înștiințat poliția despre conferința care urma să se țină la Ozerki. În 1917 a fost demascată. — 206—214.

Romanov, I. R. (1871—1919) — muncitor, bolșevic, deputat în Duma a II-a de stat.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președintele Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor din Nijni Novgorod. — 169.

Rosa — vezi Luxemburg, R.

Rotștein, F. A. (1871—1953) — social-democrat. În 1890 a fost nevoit să emigreze din Rusia. Stabilindu-se în Anglia, a intrat în Federația social-democrată engleză, aderând la aripa ei de stînga. În 1901 a intrat în P.M.S.D.R. A luat parte la crearea Partidului Comunist din Marca Britanie. În 1920 s-a întors în patrie. — 136—137, 172, 192, 213.

Roussel, Angela — socialistă franceză. Din 1907 pînă în 1912 a fost membră a comisiei administrative permanente a Partidului socialist francez. Ulterior s-a retras din viața politică. — 182—183.

Rozen, M. M. (Ezra, E.) (n. 1876) — membru al Bundului din 1898. În anii 1907—1908 a făcut parte din C.C. al Bundului și din redacția Organului Central al Bundului. — 309, 310.

Rubanovici, I. A. (1860—1920) — unul dintre liderii socialiștilor-revoluționari. Membru al Biroului socialist internațional.

În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviste. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca adversar al Puterii sovietice. — 303.

Ruben — vezi Knuniant, B. M.

Rumeanțev, P. P. (Șmidt) (1870—1925) — a participat la mișcarea social-democrată începînd din 1891; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, a fost membru al Biroului Comitetelor Majorității. Delegat la Congresul al III-lea al partidului. În iunie 1905 a fost cooptat în C.C. al P.M.S.D.R. În 1905 a fost redactor și colaborator al primului ziar bolșevic legal „Novaia Jizn”.

În anii reacțiunii s-a îndepărtat de partid și a lucrat ca statistician. A murit în străinătate. — 6, 100, 109, 110.

Rusalka — vezi Leadov, M. N.

S

Sablina — vezi Krupskaja, N. K.

Sammer, I. A. (Liubici) (1870—1921) — social-democrat, bolșevic. A intrat în mișcarea revoluționară în 1897. A dus muncă de partid la Kiev și Kazan, a luat parte activă la revoluția din 1905—1907. În toamna anului 1905 a fost cooptat în C.C. În repetate rânduri a avut de suferit represiuni din partea guvernului țarist. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în economie. — 60, 85, 186.

Saveli — vezi Babințev, I. I.

Scholz — proprietar al unei tipografii din Geneva. — 101.

Semașko, N. A. (1874—1949) — membru al P.M.S.D.R. din 1893, bolșevic, de profesie medic. În 1905 a luat parte la insurecția armată din Nijni Novgorod; a fost arestat, iar după ce a fost pus în libertate a emigrat. A fost secretar și casier al Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R.

În anii 1918—1930 a fost comisar al poporului pentru ocrotirea sănătății al R.S.F.S.R. Membru al Academiei de științe medicale a U.R.S.S. și al Academiei de științe pedagogice a R.S.F.S.R. — 137—140, 283—284.

Seppin, E. H. — 134.

Serafima — vezi Afanasieva, S. N.

Sergheev, V. — vezi Taratuta, V. K.

Serghei Vasilici. — 99.

Sienkiewicz, Henryk (1846—1916) — prozator polonez, reprezentant de seamă al realismului critic. — 141.

Silvin, M. A. (Bem) (1874—1955) — social-democrat, a intrat în mișcarea revoluționară în 1891; în 1901 a fost agent al „Iskrei”; în 1904 a fost cooptat în C.C. al P.M.S.D.R., iar din 1905 pînă în 1908 a colaborat la o serie de ziare bolșevice. În 1908 s-a retras din P.M.S.D.R. și din activitatea politică. — 48.

Siurtuk — vezi Kopp, V. L.

Sîsoika — vezi Bogdanov, A

Skrîpnik, N. A. (Șciur) (1872—1933) — activist de seamă al partidului comunist și al statului sovietic, membru al P.M.S.D.R. din 1897. A dus munca de partid în diferite orașe din Rusia. Redactor al revistei „Voprosî Strahovaniia” (1913) și membru al colegiului redacțional al ziarului „Pravda” (1914). După revoluția burgheză-democratică din februarie 1917 — secretar al Consiliului central al comitetelor de întreprindere din Petrograd, membru al C.U.C. al primei legislaturi.

Participant activ la Revoluția Socialistă din Octombrie, membru al Comitetului militar-revoluționar din Petrograd.

Dupa Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diferite funcții de răspundere pe linie de partid și de stat. — 186, 189.

Skvorțov-Stepanov, I. I. (1870—1928) — unul dintre cei mai vechi participanți la mișcarea revoluționară din Rusia, membru al P.M.S.D.R. din 1896; la sfârșitul anului 1904 a devenit bolșevic; publicist marxist. În perioada primei revoluții ruse a desfășurat o muncă intensă în grupul de publiciști și lectori bolșevici de pe lângă Comitetul de partid din Moscova; în perioada reacțiunii a susținut concepții greșite în problema agrară și a avut o atitudine împăciuitoare față de grupul fracționist „Vpered“, dar, sub influența lui Lenin, și-a îndreptat greșelile. A fost în repetate rânduri arestat și deportat.

Dupa Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diferite funcții de răspundere pe linie de partid și de stat; începînd de la Congresul al XIV-lea al partidului a fost membru al C.C. A fost director al Institutului Lenin. — 15, 185, 236—239, 240—246.

Smidovici, P. G. (Matrena) (1874—1935) — membru de partid din 1898, a dus muncă de partid într-o serie de orașe din Rusia. A fost agent al „Iskrei“. În 1905 a participat activ la insurecția armata din decembrie de la Moscova.

Dupa Revoluția Socialistă din Octombrie a avut diferite funcții de răspundere în aparatul de stat și în economie. — 44.

Sokolov, Andrei — *vezi* Volski, S.

Sokolov, N. D. (1870—1928) — social-democrat, avocat, cunoscut apărător în procese politice. A colaborat la revistele „Jizn“, „Obrazovanie“ și altele. În 1909, la alegerile parțiale din Petersburg pentru Duma a III-a de stat, a candidat din partea P.M.S.D.R.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat ca juriconsult în diferite instituții sovietice. — 204.

Solomon, G. A. (Isețki, Salomon, G.) (n. 1868) — a aderat la mișcarea social-democrată în 1898, a dus muncă de agitație și propagandă. A fost adeseori victimă a persecuțiilor guvernului țarist. În 1907 a emigrat, a trait în străinătate pînă în 1917.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diplomație. — 170, 174.

Sommer — *vezi* Liubimov, A. I.

Stanislav — *vezi* Lobanov, M. I.

Stanislav — *vezi* Volski, S.

Starover — *vezi* Potresov, A. N.

Stasova, E. D. (Absolut, Delta, Knol) (1873—1966) — veche militantă a mișcării revoluționare; membră a P.C.U.S. din 1898. În 1901—1905 a fost secretar al Comitetului din Petersburg și al Biroului din Nord al C.C. al P.M.S.D.R. Din 1917 pînă în 1920 a fost

secretar al C.C. al P.C. (b) din Rusia. În 1921—1938 a lucrat în cadrul Cominternului și Ajutorului Roșu. A fost printre fondatoarele Comitetului mondial antifascist și antirăzboinic al femeilor (1934). În 1938—1946, redactor al revistei „Internaționalnaia Literatura“. — 82, 88, 89, 103.

Steklov, I. M. (1873—1941) — social-democrat din 1893. A fost unul dintre organizatorii grupului oportunist „Borba“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii și al noului avânt revoluționar a colaborat la ziarul „Soțial-Demokrat“, Organul Central al P.M.S.D.R., precum și la ziarele bolșevice „Zvezda“ și „Pravda“.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în presă. Auto. al unor lucrări de istorie a mișcării revoluționare. — 36, 178.

Stepanov — vezi Essen, A. M.

Stepanov — vezi Skvorțov-Stepanov, I. I.

Stolipin, P. A. (1862—1911) — om de stat din Rusia țaristă, mare moșier. În anii 1906—1911 a fost președinte al Consiliului de Miniștri și ministru al afacerilor interne. De numele lui este legată perioada de crunta reacțiune politică. Stolipin a efectuat o reformă agrară cu scopul de a tăce din chiaburime un reazem al absolutismului țarist la sate. Dar încercarea lui de a consolida autocrația cu ajutorul unor reforme de sus, efectuate în interesul burgheziei și al moșierilor, a suferit un eșec total. În 1911, Stolipin a fost asasinat la Kiev de eserul Bogrov. — 118, 237, 238, 240.

Struve, P. B. (1870—1944) — economist și publicist burghez, unul dintre liderii partidului cadeților. Struve a fost unul dintre întemeietorii organizației monarhiste-liberale „Uniunea eliberării“ (1903—1905) și redactor al organului ei de presă, revista „Osvobojdenie“. Din 1905, membru al C.C. al partidului cadet. Unul dintre ideologii imperialismului rus.

După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un dușman înverșunat al Puterii sovietice. A făcut parte din guvernul contra-revoluționar al lui Vranghel, ulterior — emigrant alb. — 37, 237.

Surkov, P. I. (1876—1946) — social-democrat, muncitor țesător. Deputat bolșevic în Duma a III-a de stat; a colaborat la ziarul bolșevic legal „Zvezda“, care apărea la Petersburg. Ulterior s-a îndepărtat de partid. — 194.

Suvorov, S. A. (1869—1918) — social-democrat, publicist și statistician. În anii 1905—1907 a activat în organizațiile bolșevice dintr-o serie de orașe din Rusia. După înfrângerea revoluției din 1905—1907 a aderat la machiști; a colaborat la culegerea „Eseuri asupra filozofiei marxiste“ (1908). În lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism“, V. I. Lenin a supus unei critici nimicitoare concepțiile filozofice anti-marxiste ale lui Suvorov. După 1910 Suvorov s-a îndepărtat de partid. — 6, 153.

§

Sanțer, V. L. (Marat) (1867—1911) — social-democrat, a dus muncă de partid la Moscova, Omsk și Petersburg. La Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului a fost ales în C.C. A participat la lucrările Conferinței a V-a (din decembrie 1908) a P.M.S.D.R. și a făcut parte din redacția ziarului bolșevic „Proletarii”. Apoi s-a alăturat ultima-țiștilor și a făcut parte din grupul „Vpered”. — 185, 186, 190, 191, 300—301.

Șcekoldin, F. I. (Bucătarul) (1870—1919) — social-democrat, iskrist. În 1900 a fost unul dintre organizatorii Uniunii din Nord a muncitorilor ruși. În 1902—1903 s-a ocupat de transportul literaturii iskriste, precum și de pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. În 1904, în calitate de agent al C.C., a lucrat la Petersburg. În februarie 1905 a fost arestat. După revoluția din 1905—1907 s-a retras din activitate politică. — 212, 224, 228.

Șciur — vezi Skrîpnik, N. A.

Șidlovski, N. V. (1843—1907) — moșier din gubernia Voronej, senator, membru al Consiliului de Stat. După 9 ianuarie 1905 a fost numit președinte al Comisiei guvernamentale speciale însărcinate „să lamurească fara întârziere cauzele nemulțumirii muncitorilor din Petersburg și din suburbii și să stabilească măsurile de natură să înlăture pe viitor asemenea nemulțumiri”. Comisia a fost dizolvată de guvernul țarist la 20 februarie 1905. — 17.

Șipulinski, F. P. (Lușin) (1876—1942) — s-a încadrat în mișcarea social-democrata în 1898. În 1905 a aderat la menșevici. În 1920 a ieșit din partidul menșevic, iar în 1932 a intrat în P.C. (b) al U.R.S.S. În 1936 a fost exclus din partid. — 60—61.

Șklovski, G. L. (1875—1937) — membru al P.M.S.D.R. din 1898. În 1909 a emigrat. S-a întors în Rusia după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. Din 1918 până în 1925 a lucrat în diplomatie. În 1927 s-a alăturat opoziției troțkisto-zinovieviste. — 291—292.

Șmidt — vezi Rumeanțev, P. P.

Ștein — vezi Aleksandrova, E. M.

Șurkanov, V. E. (n. 1876) — muncitor, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Harkov. Membru al fracțiunii social-democrate. A colaborat la ziarul bolșevic „Zvezda” și la ziarul lichidatorist „Jivoe Delo”. Ulterior s-a descoperit că din 1913 a fost agent secret al ohranei. — 194.

Șvart, I. I. (1879—1951) — membru al P.M.S.D.R. din 1899. A desfășurat activitate revoluționară la Ekaterinoslav și în Ural. A fost membru al Comisiei de organizare din strainatate, a dus muncă pentru refacerea organizațiilor bolșevice și a participat activ la crearea Comisiei de organizare din Rusia pentru convocarea conferinței generale de

partid. În 1911 a fost deportat pe viață în gubernia Enisei, unde a rămas pînă în februarie 1917. În anii care au urmat a deținut funcții de răspundere pe linie de partid și de stat în Ucraina. — 28.

Șvarț — vezi Vorovski, V. V.

T

Taratuta, V. K. (Viktor, Serghiev, V.) (1881—1926) — membru al P.M.S.D.R. din 1898, bolșevic. A desfășurat activitate revoluționară în Caucaz (1904—1905) și la Moscova (1905—1907), unde a fost secretar al Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R. Delegat la congresele al IV-lea și al V-lea ale P.M.S.D.R., membru al Centrului Bolșevic. În repetate rînduri a fost arestat și deportat ; în 1909 a emigrat. În 1919 s-a întors în Rusia Sovietică. — 169, 179—180, 225, 294, 299—300, 301, 304.

Teodorovici, I. A. (Fedorovici) (1875—1940) — social-democrat, și-a început activitatea revoluționară în 1895. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic. În 1905 a făcut parte din redacția ziarului „Proletarii”, Organul Central al bolșevicilor. În anii 1905—1907 a fost membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R.

Din 1920 a lucrat la Comisariatul poporului pentru agricultură. În anii 1928—1930 — secretar general al Internaționalei țărănești, director al Institutului agrar internațional ; ulterior a lucrat în presă. — 100.

Tevzaia — vezi Mașinadze, B.

Tolstoi, L. N. (1828—1910) — genial scriitor rus, unul dintre cei mai mari scriitori ai lumii. — 165.

Tomski, M. P. (1880—1936) — membru al P.M.S.D.R. din 1904. În anii 1905—1906 a activat în organizația din Reval a P.M.S.D.R. ; în 1907 — membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. ; membru al redacției ziarului bolșevic „Proletarii” ; în anii reacțiunii a avut o atitudine împăciuitoare față de lichidatori, otzoviști și troțkiști.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut o serie de funcții de răspundere. În repetate rînduri s-a pronunțat împotriva liniei politice leniniste a partidului. În 1928, împreună cu Buharin și Rîkov, a fost în fruntea grupului deviatorilor oportuniști de dreapta din P.C. (b) al U.R.S.S. — 220—221.

Trepov, D. F. (1855—1906) — în anii 1896—1905 a fost șeful poliției din Moscova. La 11 ianuarie 1905 a fost numit guvernator general al Petersburgului, iar apoi ministru adjunct la interne ; autor al faimosului ordin — din octombrie 1905 — „de a nu trage cu cartușe oarbe și de a nu economisi gloanțele”. Inspirator al pogromurilor săvârșite de sutele negre. — 87.

Tria — vezi Mgheladze, V. D.

Troțki (Bronștein), L. D. (1879—1940) — a participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Uniunii din Siberia, is-

krist din minoritate ; după congres a dus lupta împotriva bolșevicilor în toate problemele teoriei și practicii revoluției socialiste. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar, camuflându-se sub masca „nefracționismului“, s-a situat de fapt pe pozițiile lichidatorilor. În 1917, după ce s-a întors din emigrație, a aderat la grupul „interraioniștilor“ și, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia a fost primit în partidul bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut o serie de funcții de răspundere. A dus o înverșunată luptă fracționistă împotriva liniei generale a partidului, a propagat ideea imposibilității victoriei socialismului în U.R.S.S. În 1927 Troțki a fost exclus din partid, iar în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitatea sa antisovietică ; în 1932 i s-a retras cetățenia sovietică. În străinătate, Troțki a continuat lupta împotriva statului sovietic și a partidului comunist. — 71, 121, 127, 147, 197, 199, 200, 211, 221, 247, 248, 255, 259, 260, 267, 283, 285, 290 292.

Trubețkoi, E. N. (1863—1920) — prinț, unul dintre ideologii liberalismului burghez rus, filozof idealist. Până în 1906 a făcut parte din partidul cadet. În 1906 a participat la constituirea partidului monarhist-constituțional al „înnoirii pașnice“. A avut un rol important în reprimarea de către țarism a revoluției din 1905—1907 și în crearea regimului stolîpinist din Rusia.

Dupa Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un dușman înrăit al Puterii sovietice ; a fost un denikinist activ. — 93.

Tugan-Baranovski, M. I. (1865—1919) — economist burghez rus, reprezentant marcant al „marxismului legal“ ; ulterior — cadet. — 173, 274.

Tyszka, Ian (Ioghibes, Leo) (1867—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești poloneze și germane. Unul dintre întemeietorii Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania, membru al Conducerii centrale a acestui partid. A participat activ la revoluția din 1905—1907. A luat parte la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., la care a fost ales în C.C. În anii reacțiunii, Tyszka, deși a condamnat pe lichidatori, s-a situat totuși, în unele cazuri, pe o poziție împaciuitoare față de ei. În timpul primului război mondial, Tyszka a participat la activitatea social-democrației germane ; a fost unul dintre organizatorii „Uniunii Spartacus“. În anii 1916—1918 s-a aflat în închisoare. După ce a fost eliberat de către revoluția din noiembrie 1918, a luat parte la înființarea Partidului Comunist din Germania și a fost ales secretar al C.C. Arestat în martie 1919, a fost asasinat în închisoarea din Berlin. — 159—161, 164, 179—180, 192, 256—258, 273—274.

T

Thakaia, M. G. (Barsov) (1865—1950) — a intrat în mișcarea revoluționară în 1880. Membru al P.M.S.D.R. din 1898. A fost unul dintre conducătorii Comitetului Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R.

Delegat la Congresul al III-lea al partidului din partea acestei uniuni. A participat activ la revoluția din 1905—1907. A avut de suferit în repetate rânduri de pe urma măsurilor de represiune luate de guvernul țarist. Din 1907 pînă în martie 1917 s-a aflat în emigrație. În anii 1917—1920 a făcut parte din Comitetul de partid din Tiflis. După victoria Puterii sovietice în Gruzia (1921), Țhakaia a deținut po tiri de conducere în aparatul de partid și de stat. — 111.

V

V. M. — *vezi* Velicikina, V. M.

Var. A. — *vezi* Varski, A.

Vas. Vas., Vas. V-ci — *vezi* Olminski, M. S.

Veaci. — *vezi* Rojkov, N. A.

Vs. — *vezi* Denisov, V. P.

Vadim — *vezi* Postolovski, D. S.

Vaillant, Eduard-Marie (1840—1915) — socialist francez, blanquist, unul dintre conducătorii aripii de stînga a Internaționalei a II-a. A fost unul dintre inițiatorii înființării Partidului socialist din Franța (1901). În 1905, după fuziunea dintre acest partid și Partidul socialist francez, de orientare reformistă, Vaillant s-a situat, în cele mai importante probleme, pe poziții oportuniste. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. — 102.

Valentin — *vezi* Galperin, L. E.

Vanea — *vezi* Pankratov, I. I.

Vasiliev — *vezi* Lengnik, F. V.

Velicikina, V. M. (1868—1918) — în 1901 a intrat în „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevică. A colaborat la ziarele bolșevice „Vpered“ și „Proletarii“. A tradus lucrări ale lui Marx și Engels. — 295.

Verner — *vezi* Bogdanov, A.

Vetcinkin — 103.

Viktor — *vezi* Taratuta, V. K.

Vilonov, N. E. (Mihail) (1883—1910) — s-a încadrat în mișcarea revoluționară în 1901. În 1906 a făcut parte din Comitetul din Moscova al P.M.S.D.R. Deportat în gubernia Astrahan, a reușit, la sfîrșitul anului 1908, să fugă în străinătate. Unul dintre organizatorii școlii de la Capri. Cînd și-a dat seama de caracterul antipartinic al acestei școli, Vilonov a rupt cu otzoviștii fracționiști și, la invitația lui Lenin, a plecat cu un grup de cursanți la Paris. — 232—233, 235, 255—256, 261—262, 267.

Vinogradova, O. I. (Cerșetorul) (1881—1913) — s-a încadrat în mișcarea revoluționară în 1901. În primăvara anului 1905 a lucrat în organizația din Odesa. A fost corespondentă a ziarelor „Vpered“ și „Proletarii“. În anii 1905—1907 a lucrat la Petersburg; a făcut parte din colectivul de agitatori al C.C. — 31—32.

Vinter — vezi Krasin, L. B.

Vladimir — vezi Karpov, L. I.

Vladimir — vezi Kosarev, V. M.

Vladimirov, M. K. (Leva) (1879—1925) — membru al P.M.S.D.R. din 1903, după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. — 196, 212, 284.

Vlasov — vezi Rîkov, A. I.

Vodovozov, V. V. (1864—1933) — economist și publicist de orientare narodnică liberală. În perioada alegerilor pentru Duma a II-a de stat a aderat la trudovici.

În 1917 a colaborat la ziarul burghezo-liberal „Den“. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. Cu începere din 1926 s-a aflat în emigrație; a colaborat la presa albgardistă. — 199

Voiloșnikov, A. A. (1877—1930) — membru al Dumei a III-a de stat; a făcut parte din fracțiunea social-democrată, aderînd la bolșevici. În anii 1911—1912 a colaborat la ziarele bolșevice „Zvezda“ și „Pravda“.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în economie. — 194.

Voinov — vezi Lunacearski, A. V.

Volski, S. (*Sokolov, A.*, Andrei, Volski, A., Stanislav) (n. 1880) — social-democrat. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre liderii otzoviștilor, a participat la crearea și activitatea școlilor fracționiste de la Capri și Bologna; a făcut parte din grupul anti-partinic „Vpered“.

Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 6, 44, 186, 209, 214, 228, 255.

Voron — vezi Galperin, L. E.

Voronin, S. A. (1880—1915) — muncitor, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Vladimir. A făcut parte din fracțiunea social-democrată, aderînd la bolșevici. A colaborat la ziarul bolșevic legal „Zvezda“. — 194.

Vorovski, V. V. (Josefina, Orlovski, Șvarț, Feliks Aleksandrovici) (1871—1923) — militant al partidului bolșevic, publicist și critic literar. În 1905 a redactat, alături de Lenin, ziarele „Vpered“ și „Proletarii“. De la sfîrșitul anului 1905 a lucrat în organizația bolșevicilor din Petersburg și în redacția ziarului bolșevic „Novaia Jizn“. În 1907 a condus organizația bolșevică din Odesa.

După Revoluția Socialistă din Octombrie, diplomat sovietic ; a fost ucis la Lausanne de un albgarđist. — 10, 27, 57, 61, 71, 82, 87, 88, 90, 105, 110, 171, 185, 190, 275.

Vsevolod — vezi Denisov, V. P.

W

Warski, Adolf (1868—1937) — militant de seamă al mișcării revoluționare poloneze ; a participat activ la crearea Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. Delegat la Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului. După congres a făcut parte din C.C. al P.M.S.D.R. În anii 1909—1910 a fost unul dintre redactorii ziarului „Soțial-Demokrat“, Organul Central al P.M.S.D.R. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. A fost unul dintre întemeietorii Partidului Muncitoresc Comunist din Polonia și membru al C.C. al acestui partid. În 1929 a emigrat în U.R.S.S. ; a lucrat la Institutul Marx-Engels-Lenin, unde s-a ocupat de istoria mișcării muncitorești poloneze. — 256, 257, 258, 273, 282, 311, 314.

Witte, S. I. (1849—1915) — om de stat rus, partizan convins al absolutismului ; a căutat să mențină monarhia prin diverse făgăduieli și concesiuni neînsemnate făcute burgheziei liberale și crâncene represii împotriva poporului. Președinte al Consiliului de Miniștri. — 87.

Wurm, Emmanuell (1857—1920) — social-democrat german. Începând din 1890 a fost deputat în Reichstag. În anii 1902—1917 a fost unul dintre redactorii revistei „Die Neue Zeit“. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. După revoluția din noiembrie 1918 din Germania a fost ministru al aprovizionării. — 284—285, 290.

X

X — vezi Maslov, P. P.

Z

Zaharov, M. V. (n. 1881) — muncitor, bolșevic. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Moscova. A colaborat la ziarul bolșevic legal „Zvezda“. — 194.

Zasulici, V. I. (1849—1919) — militantă de seamă a mișcării naționale și apoi a celei social-democrate din Rusia. În 1883 a participat la crearea grupului „Eliberarea muncii“. A făcut parte din redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la minoritatea iskristă. După congres — unul dintre liderii menșevismului. — 47.

Zemleacika, R. S. (Demonul) (1876—1947) — militantă a partidului comunist și a statului sovietic, social-democrată din 1893. A fost agent al „Iskrei“ la Odesa și Ekaterinoslav. La Congresul al II-lea

al P.M.S.D.R. — reprezentantă a majorității iskriste. După congres a fost cooptată în C.C. ca reprezentantă a bolșevicilor. În august 1904 a fost aleasă în Biroul Comitetelor majorității. A fost secretarul organizației de partid din Petersburg, delegată la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. În perioada revoluției din 1905—1907 — secretar al Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat funcții de răspundere în aparatul de partid și de stat. — 4—5, 9, 13, 16, 18, 24.

Zetkin, Clara (1857—1933) — militantă de seamă a mișcării muncitorești germane și internaționale. Membră a Partidului social-democrat din Germania din 1881, a participat la lupta împotriva militarismului, colonialismului și războiului. A fost unul dintre întemeietorii Ligii „Spartacus” și ai Partidului Comunist din Germania. Membră a C.C. al P.C.G. din 1919. — 249—252.

Zinovi Al. — vezi Peșkov, Z. A.

Zinoviev, G. E. (Radomski, G. E.; G., Gr., Grigori) (1883—1936) — membru al P.M.S.D.R. din 1901. Din 1908 pînă în aprilie 1917 s-a aflat în emigrație; a făcut parte din redacția ziarului „Soțial-Demokrat”, Organul Central al partidului, și a ziarului bolșevic „Proletarii”. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a avut o atitudine împăciuitoare față de lichidatori, otzoviști și troțkiști. În perioada de pregătire și de înlăturare a Revoluției Socialiste din Octombrie a avut o atitudine șovaitoare. S-a pronunțat împotriva insurecției armate.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut o serie de posturi de răspundere. S-a ridicat în repetate rînduri împotriva politicii leniniste a partidului. În noiembrie 1927 a fost exclus din partid pentru activitate fracționistă; apoi a fost de două ori reprimat și din nou exclus din partid. — 189, 199—201, 204, 205—206, 212, 216, 218, 223, 259, 275, 276, 301, 303, 304, 309, 311, 312, 315.

Zlincenko, K. P. (1870—1947) — social-democrat. S-a situat pe poziții bolșevice. La sfîrșitul anului 1905 a emigrat în Elveția și a intrat în Partidul socialist muncitoresc din Elveția. A fost organizatorul și secretarul „Comitetului internațional pentru ajutorarea muncitorilor șomeri din Rusia”.

După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a întors în Rusia și a intrat în P.C.U.S. — 164.

Zolina, M. M. (n. 1885) — a aderat la mișcarea social-democrată în 1904. În 1909 a fost mediatore în tratativele dintre N. E. Vilonov (soțul ei, care se afla în Italia), pe de o parte, și Comitetul din Moscova și Comitetul districtual Moscova ale P.M.S.D.R., pe de altă parte, cu privire la organizarea școlii de la Capri. În același an, la invitația lui A. M. Gorki, a plecat la Capri. După ce Vilonov a rupt-o cu bogdanoviștii, a plecat cu el la Davos (Elveția). În 1910 s-a întors în Rusia. — 267—268.

CUPRINS

Prefață	VII
-------------------	-----

1905

1. CĂTRE UN TOVARĂȘ DIN RUSIA. 6 ianuarie	1—4
2. CĂTRE R. S. ZEMLEACIKA. Ianuarie	4—5
3. CĂTRE A. A. BOGDANOV. 10 ianuarie	6—9
*4. CĂTRE V. A. NOSKOV, L. B. KRASIN ȘI L. E. GALPERIN, MEMBRI AI C.C. AL P.M.S.D.R. 13 ianuarie	10
5. CĂTRE SECRETARUL BIROULUI COMITETELOR MAJORITĂȚII. 29 ianuarie	10—11
6. CĂTRE UN CORESPONDENT AL ZIARULUI „VPERED“. Ianuarie	11—12
7. CĂTRE A. BEBEL. 8 februarie	12—13
8. CĂTRE S. I. GUSEV. 15 februarie	13—14
9. PROIECT DE SCRISOARE CĂTRE A. BEBEL DIN PARTEA UNUI MEMBRU AL B.C.M. 22 februarie	14—15
10. CĂTRE S. I. GUSEV. 25 februarie	15—16
11. CĂTRE SECRETARUL „COMITETULUI REPRE- ZENTANȚEI MUNCITORILOR“ DIN ANGLIA. 27 februarie	16—17
12. CĂTRE S. I. GUSEV. Martie	17—19
13. CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUȚ. 9 martie	19—20

* Cu asterisc sînt notate documentele publicate pentru prima oară. — *Nota red.*

14. CĂTRE S. I. GUSEV. 11 martie	21—22
15. CĂTRE COMITETUL DIN PETERSBURG AL P.M.S.D.R. 13 martie	23
16. CĂTRE S. I. GUSEV. 16 martie	24—26
17. CĂTRE SECRETARUL „COMITETULUI REPRE- ZENTANȚEI MUNCITORILOR“ DIN ANGLIA. 23 martie	26
18. CĂTRE COMITETUL DIN ODESA AL P.M.S.D.R. 25 martie	27
19. CĂTRE X. Martie	28
20. CĂTRE I. I. ȘVARȚ. 31 martie	28
21. CĂTRE S. I. GUSEV. 4 aprilie	29—30
22. CĂTRE P. A. KRASIKOV. 5 aprilie	30—31
23. CĂTRE O. I. VINOGRADOVA. 8 aprilie	31—32
24. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. 19 aprilie	32—33
25. CĂTRE A. A. PREOBRAJENSKI. 21 aprilie	33
26. CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUȚ. Aprilie- mai	33—34
27. CĂTRE SECRETARUL „COMITETULUI REPRE- ZENTANȚEI MUNCITORILOR“ DIN ANGLIA. 20 mai	34—35
28. PROIECT DE SCRISOARE CĂTRE LIGA DIN STRĂINĂTATE A SOCIAL-DEMOCRAȚIEI REVO- LUȚIONARE RUSE. 23—26 mai	35—36
29. CĂTRE I. M. STEKLOV. 27 mai	36
30. CĂTRE L.A. FOTIEVA. 1—2 iunie	37
31. CĂTRE BRACKE-DESROUSSEAUX. 11 iunie	38
32. CĂTRE SECRETARUL BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL. 3 iulie	38—39
33. CĂTRE SECRETARIATUL BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL. 8 iulie	39—40
34. CĂTRE C. HUYSMANS. 8 iulie	41
35. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R. 11 iulie	41—43
36. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R. 12 iulie	44—46

37. CĂTRE SECRETARIATUL BIROULUI SOCIALIST
INTERNATİONAL DE LA BRUXELLES. 24 iulie 46—50
38. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
28 iulie 51—54
39. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. 31 iulie 54
40. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. 1 august 54—55
41. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. 2 august 55—58
42. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
14 august 58—60
43. CĂTRE COMITETUL CENTRAL ȘI COMITETUL
DIN PETERSBURG AL P.M.S.D.R. 14 august 60—61
44. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. 15—19 august 61—63
45. CĂTRE P. N. LEPEȘINSKI. 29 august 63—65
46. CĂTRE P. N. LEPEȘINSKI. 29 august 66
47. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. august 66—67
48. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
7 septembrie 68—69
49. CĂTRE P. A. KRASIKOV. 14 septembrie 70—73
50. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
15 septembrie 73—77
51. CĂTRE C. HUYSMANS. 16 septembrie 77—78
52. CĂTRE S. I. GUSEV. 20 septembrie 78—79
53. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
30 septembrie 80—81
54. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
3 octombrie 81—82
55. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
3 octombrie 82—87
56. CĂTRE M. A. REISNER. 4 octombrie 87—88
57. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
5 octombrie 88—90
58. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
8 octombrie 90—91
59. CĂTRE BOLȘEVICII DIN HERSON. 10 octombrie 91
60. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. 11 octombrie 92—94

61. CĂTRE S. I. GUSEV. *13 octombrie* 94—98
62. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
16 octombrie 99—100
63. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. *17 octombrie* 101
64. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
18 octombrie 102
65. CĂTRE COMISIA ADMINISTRATIVĂ A C.C.
AL P.M.S.D.R. *20 octombrie* 103—104
66. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. *23 octombrie* 104—105
67. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
25 octombrie 105—106
68. CĂTRE M. M. ESSEN. *26 octombrie* 106—108
69. CĂTRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL.
27 octombrie 109
70. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
CĂTRE C.C. *27 octombrie* 109
71. CĂTRE G. V. PLEHANOV. *octombrie* 110—113
72. CĂTRE MOTEA ȘI KOSTEA, MEMBRI AI ORGA-
NIZAȚIEI P.M.S.D.R. DIN ODESA (A „MAJORI-
TĂȚII“). *Octombrie-noiembrie* 114—115
73. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. *Noiembrie* 115—116

1906

- *74. CĂTRE G. A. KUKLIN. *14 septembrie* 117

1907

- *75. CĂTRE E. AVENARD. *1 (14) martie* 118—119
76. CĂTRE A. M. GORKI. *14 august* 119—120
- *77. CĂTRE G. A. ALEKSINSKI. *septembrie-octombrie* 120—122
- *78. CĂTRE K. H. BRANTING. *octombrie* 122
79. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. *2—11 noiembrie* 122—124
80. CĂTRE M. S. KEDROV. *noiembrie-decembrie* 124—125
- *81. CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUȚ. *28 de-
cembrie* 125—126

1908

82. CĂTRE G. A. ALEKSINSKI. 7 ianuarie 127
83. CĂTRE G. A. ALEKSINSKI. 7 ianuarie—2 februarie 128
84. CĂTRE A. M. GORKI. 9 ianuarie 128—129
85. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. 13 ianuarie 129—130
86. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. 13 ianuarie—13 februarie 131
87. CĂTRE C. HUYSMANS. 14 ianuarie 131
88. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. 14 ianuarie—13 februarie 132
89. CĂTRE A. M. GORKI ȘI M. F. ANDREEVA. 15 ianuarie 132—133
- *90. CĂTRE M. NILSEN. 27 ianuarie 133—134
91. CĂTRE C. HUYSMANS. 27 ianuarie 134—135
92. CĂTRE C. HUYSMANS. 29 ianuarie 135
93. CĂTRE F. S. ROTȘTEIN. 29 ianuarie 136—137
94. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „BERNER TAGWACHT“. 30 ianuarie—2 februarie 137—138
95. CĂTRE A. M. GORKI. 2 februarie 138—140
96. CĂTRE C. HUYSMANS. 2 februarie 140
97. CĂTRE G. A. ALEKSINSKI. 3 februarie 141
98. CĂTRE A. M. GORKI. 7 februarie 141—144
99. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. 13 februarie 145—146
100. CĂTRE A. M. GORKI. 13 februarie 146—148
101. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. 18—26 februarie 148
102. CĂTRE A. M. GORKI. 25 februarie 151—156
103. CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. 27 februarie 156—157
104. CĂTRE C. HUYSMANS. 1 martie 157
105. CĂTRE A. M. GORKI. martie 158
106. CĂTRE A. M. GORKI. 16 martie 158—159
- *107. CĂTRE L. TYȘKA. 18 martie 159—161
108. CĂTRE A. M. GORKI. 24 martie 161—164
109. CĂTRE K. P. ZLINCENKO. 30 martie 164

110.	CĂTRE A. A. BOGDANOV. <i>martie</i>	164—165
111.	CĂTRE A. M. GORKI. <i>aprilie</i>	165
112.	CĂTRE A. V. LUNACEARSKI. <i>16 aprilie</i>	166
113.	CĂTRE A. M. GORKI. <i>16 aprilie</i>	166—167
114.	CĂTRE A. M. GORKI. <i>19 aprilie</i>	167—168
115.	CĂTRE M. F. ANDREEVA. <i>aprilie</i>	168—169
116.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>16 mai</i>	169—170
117.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>30 iunie</i>	170
118.	CĂTRE V. V. VOROVSKI. <i>1 iulie</i>	171
119.	CĂTRE F. A. ROTȘTEIN. <i>8 iulie</i>	172
120.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>8 iulie</i>	173
121.	CĂTRE M. N. POKROVSKI. <i>18 august</i>	173—174
122.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>19 august</i>	174—175
123.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>8 septembrie</i>	175
124.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>25 septembrie</i>	176
125.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>26 octombrie</i>	176—177
126.	CĂTRE A. A. BOGDANOV. <i>27 sau 28 octombrie</i>	178
127.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>7 noiembrie</i>	178
128.	CĂTRE P. S. IUȘKEVICI. <i>10 noiembrie</i>	179
*129.	CĂTRE V. K. TARATUTA. <i>1 decembrie</i>	179—180
130.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>13 decembrie</i>	180

1909

131.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>19 ianuarie</i>	181
132.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>25 februarie</i>	181—182
133.	CĂTRE C. HUYSMANS. <i>9 martie</i>	182—183
*134.	CĂTRE COMITETUL DIN MOSCOVA al P.M.S.D.R. <i>11 aprilie</i>	183—184
*135.	CĂTRE I. F. DUBROVINSKI. <i>23 aprilie</i>	184—186
*136.	CĂTRE I. F. DUBROVINSKI. <i>29 aprilie</i>	186—189
*137.	CĂTRE I. F. DUBROVINSKI. <i>4 mai</i>	189—190
*138.	CĂTRE I. F. DUBROVINSKI. <i>5 mai</i>	190—191

139. CĂTRE ROSA LUXEMBURG. 18 mai 192
140. CĂTRE C. HUYSMANS. 20 iulie 193
141. CĂTRE C. HUYSMANS. 29 iulie 193—194
142. CĂTRE C. HUYSMANS. 30 iulie 194—195
143. CĂTRE ORGANIZATORII ȘCOLII DE LA CAPRI
18 august 195—196
144. CĂTRE A. I. LIUBIMOV. 18 august 196—197
145. PROIECT DE SCRISOARE A CENTRULUI BOLȘEVIC CĂTRE CONSILIUL ȘCOLII DE LA CAPRI.
18 și 30 august 197—199
146. CĂTRE G. E. ZINOVIEV. 24 august 199—200
147. CĂTRE G. E. ZINOVIEV. august 200—201
148. CĂTRE C. HUYSMANS. 26 august 201—203
- *149. CĂTRE L. B. KAMENEV. 27 august 203—204
150. CĂTRE G. E. ZINOVIEV. 27 august 205—206
151. CĂTRE ELEVII ȘCOLII DE LA CAPRI. 30 august 206—214
152. CĂTRE A. I. LIUBIMOV. septembrie 215—216
153. CĂTRE G. E. ZINOVIEV. 7 sau 14 septembrie 216
154. CĂTRE C. HUYSMANS. 11 septembrie 217
155. CĂTRE A. I. LIUBIMOV. septembrie 218
156. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
17 septembrie 218—219
157. CĂTRE C. HUYSMANS. 17 septembrie 219—220
- *158. CĂTRE M. P. TOMSKI. 20 septembrie 220—221
159. CĂTRE C. HUYSMANS. 30 septembrie 221—222
- *160. CĂTRE A. I. LIUBIMOV. 2 octombrie 222—223
161. PROIECT DE RĂSPUNS LA SCRISOAREA CONSILIULUI ȘCOLII DE LA CAPRI. 2 octombrie 223—224
- *162. CĂTRE COMITETUL DIN STRĂINĂTATE AL UNIUNII GENERALE A MUNCITORILOR RUȘI (AL BUNDULUI). 10 octombrie 224
- *163. CĂTRE F. M. KOIGHEN. 10 octombrie 224—225
164. CĂTRE V. A. KARPINSKI. Octombrie 225—226

165. CĂTRE SECRETARUL REDACȚIEI ZIARULUI „PROLETARIU”. 19 octombrie 226
166. CĂTRE ELEVII ȘCOLII DE LA CAPRI. octombrie 226—229
- *167. CĂTRE COMISIA ADMINISTRATIVĂ A CENTRULUI BOLȘEVIC. octombrie 229—231
168. TOVARAȘULUI SECRETAR AL REDACȚIEI O.C. 4 noiembrie 231—232
169. CĂTRE A. M. GORKI. 16 noiembrie 232—233
170. CĂTRE A. M. GORKI. 20 noiembrie 234—236
171. CĂTRE I. I. SKVORȚOV-STEPANOV. 2 decembrie 236—239
172. CĂTRE STATISTICIIENII DIN INSTITUȚIILE ZEMSTVELOR ORĂȘENEȘTI ȘI GUVERNAMENTALE. 9 decembrie 239
173. CĂTRE I. I. SKVORȚOV-STEPANOV. 16 decembrie 240—246

1910

- *174. CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT. 22 ianuarie 247—248
- *175. CĂTRE A. EKK. 23 februarie 248—249
176. CONCEPT DE SCRISOARE CĂTRE „DEȚINĂTORI”. Februarie-martie 249—252
177. FOAIE VOLANTĂ CU PRIVIRE LA GAIVAS. 18 martie 252—253
178. CĂTRE C. HUYSMANS. 21 martie 254
- *179. CĂTRE L. B. KAMENEV. 21 martie 254—255
180. CĂTRE N. E. VILONOV. 27 martie 255—256
181. CĂTRE L. TYSZKA. 28 martie 256—258
182. CĂTRE G. V. PIFHANOV. 29 martie 258—259
- *183. CĂTRE L. B. KAMENEV. 6 aprilie 259—260
184. CĂTRE N. E. VILONOV. 7 aprilie 261—262
185. CĂTRE A. I. LIUBIMOV. 10 aprilie 262
186. CĂTRE A. I. LIUBIMOV. 10 aprilie 263
187. CĂTRE A. M. GORKI. 11 aprilie 263—267

188. CĂTRE M. M. ZOLINA. 30 aprilie 267—268
189. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D R.
2 mai 268—272
190. CĂTRE C. HUYSMANS. 6 iunie 272
191. CĂTRE C. HUYSMANS. 15 iunie 273
192. CĂTRE L. TYSKA. 20 iulie 273—274
193. CĂTRE D. M. KOTLEARENKO. 1 august 274—275
- *194. CĂTRE A. I. LIUBIMOV. 2 august 275—276
195. CĂTRE D. M. KOTLEARENKO. 8 august 276
196. CĂTRE D. M. KOTLEARENKO. 8 august 277
197. CĂTRE M. B. KOBETKI. 8 august 277—278
198. CĂTRE C. HUYSMANS. 10 august 278
199. CĂTRE D. M. KOTLEARENKO. august 278—279
200. CĂTRE M. B. KOBETKI. 12 și 23 august 279
201. CĂTRE M. F. ANDREEVA. 14 august 280
202. CĂTRE M. B. KOBETKI. august 280
203. CĂTRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL.
2 septembrie 281
204. CĂTRE M. B. KOBETKI. 16 septembrie 281—282
205. CĂTRE K. B. RADEK. 30 septembrie 282—283
206. CĂTRE N. A. SEMAȘKO. 4 octombrie 283—284
- *207. CĂTRE I. P. POKROVSKI. 5 octombrie 284
208. CĂTRE J. MARCHLEWSKI. 7 octombrie 284—289
209. CĂTRE K. B. RADEK. 9 octombrie 290—291
210. CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI. 14 octombrie 291—292
211. CĂTRE C. HUYSMANS. 17 octombrie 292—293
212. CĂTRE C. HUYSMANS. 6 noiembrie 293
213. TOVARĂȘULUI PREȘEDINTE AL ADUNĂRII RE-
DACȚIEI O.C. 7 noiembrie 293—294
214. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. 8 noiembrie 294—295
215. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. 10 noiembrie 295—296

ANEXE

- *1. CĂTRE K. H. BRANTING. 23 sau 24 aprilie 1906 . . . 299
2. DECLARAȚIE A REDACȚIEI ZIARULUI „PROLETARIII”. Între 23 și 27 iunie 1908 299—300
- *3. SCRISOARE A REDACȚIEI ZIARULUI „PROLETARIII”. Aprilie 1909 300—301
4. CĂTRE COMITETUL EXECUTIV AL BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL. 26 mai 1909 . . . 302—303
5. DECLARAȚIA ADRESATĂ REDACȚIEI ZIARULUI „SOȚIAL-DEMOKRAT”. 6 noiembrie 1909 303
6. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R. 14 noiembrie 1909 304
- *7. CĂTRE BIROUL DIN STRĂINĂTATE AL COMITETULUI CENTRAL AL P.M.S.D.R. 5 aprilie 1910 . . . 304—311
8. CĂTRE CONDUCEREA CENTRALĂ A SOCIAL-DEMOCRAȚIEI POLONEZE. 10 aprilie 1910 . . . 311—312
- *9. CĂTRE CONDUCEREA PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT DIN GERMANIA. 2 septembrie 1910 . . . 312—314
10. CĂTRE BIROUL DIN STRĂINĂTATE AL COMITETULUI CENTRAL. 26 octombrie 1910 314—315
11. SALUT ADRESAT LUI W. HAYWOOD. 18 și 24 august 1907 316
- *12. SALUT ADRESAT LUI A. BEBEL. 22 februarie 1910 . . . 317—318
13. SALUT ADRESAT TINEI KIRKOVA. 3 septembrie 1910 318
14. CĂTRE PREȘEDINTELE LUI „SOCIÉTÉ DE LECTURE” DIN GENEVA. 14 decembrie 1908 319
- *15. CĂTRE DIRECTORUL BIBLIOTECII NAȚIONALE DIN PARIS. 12 ianuarie 1909 320
16. ADEVERINȚE DATE LUI P. A. KRASIKOV 321
1. 31 ianuarie 1905 321
2. 14 februarie 1905 321
17. ADEVERINȚĂ DATĂ LUI O. A. PEATNIȚKI. 13 iunie 1905 322

18. ADEVERINȚE DATE LUI V. D. BONCI-BRUEVICI	322
1. 31 iulie 1905	322
2. 6 octombrie 1905	322
19. ADEVERINȚĂ DATĂ LUI I. P. POKROVSKI.	
26 august 1910	323
20. CONCEPT DE SCRISOARE CĂTRE DAVIDSON.	
30 ianuarie 1905	324

Scrisori ale lui V. I. Lenin incluse în volumele apărute ale ediției de față (1905 — noiembrie 1910)	327
Scrisori ale lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în pre- zent (1905 — noiembrie 1910)	328—332
Adnotări	333—374
Indice de nume	375—420

ILUSTRĂȚII

Prima pagină a scrisorii lui V. I. Lenin către Comitetul Central al P.M.S.D.R. — 3 octombrie 1905	83
Vila „Vaza“ la Kuokkala, unde a locuit V. I. Lenin în anii 1906—1907	116—117
Prima pagină a scrisorii lui V. I. Lenin către A. M. Gorki. — 25 februarie 1908	149
Prima pagină a scrisorii lui V. I. Lenin către I. F. Dubro- vinăi. — 23 aprilie 1909	187
Prima pagină a scrisorii lui V. I. Lenin către elevii școlii de la Capri. — 30 august 1909	207
Scrisoarea lui V. I. Lenin către Comisia administrativă a Cen- trului bolșevic. — 1909	230—231

*Dat la cules 05.07.1967. Bun de tipar 24.10.1967.
Apărut 1967. Hîrtie tipar înalt tip A mat de
63 g m. Format 16/540×840. Coli editoriale 24,63.
Coli de tipar 28. C.Z. pentru biblioteci 3C23=R.*

Tiparul executat sub comanda nr. 6534/70438 la
Combinatul Poligrafic „Casa Științei”, Piața
Științei nr. 1, București — Republica Socialistă
România

